vnde si reperitur in instro q talis soluit.v.ne cõueniat in plus licet aliud pactũ de nõ petẽdo nõ cõtineatur in eo. Illa tñ verba ne cõueniatur in plus bñt vim pacti.qõ tene mẽti.z ad hoc
2 no.istã glos. ¶ †In tex.ibi quinqz tibi dedi.dic in istis quinqz vterqz fuit liberatus vel ipso iure vel ope exceptionis iuxta ea que plene habẽtur in.l.modestinus.ff.de sol. Unde licet text.in fi.dicat q illa.v.nõ poterint peti ab eo q soluit debet tñ supplere q nec etiã ab altero qui nõ soluit.z dũ dicit exceptionem doli obstare.dic q loquitur de exceptione intentionis q̃tum ad soluentem qui liberatus est ipso iure cũ soluitur pro sua obligatione q̃tũ autẽ ad nõ soluentẽ pro cuius obligatione principaliter non est facta solutio si dicimus eum liberari ipso iure quia tenentẽ eodẽ genere obligationis ambo.idẽ dicas si dicimus liberari ope exceptionis ꝑm no.in.d.l.modestinus. tunc tex.stat proprie dum dicit exceptione doli mali. ¶ Restat ergo dubium de alijs.qy.que restant soluenda.q̃tum ad illum qui soluit clarũ est q ab illis liberatus est per pactum de nõ petẽdo ope exceptionis vnde nõ potest cõueniri etiã si alter qui nõ soluit non sit soluẽdo q̃tum autẽ ad alterum qui nõ soluit clarum est qvsqz in decem nec ipso iure nec ope exceptionis est liberatus.quoniã illa decẽ tangũt ipsum etiã si alius qui soluit erat soluẽdo:q; in illis nec habet bñficii diuisionis nec cessionis nec pactũ alteri factũ ad ipsum extendit.sed ad alis quinqz que restãt.de.qy.Adhuc clarũ est q virtute pacti nõ est libera
a ¶ Principali. vide gl.et Bal.i.l. cuz notissimi.C. de pseri.xxx.anno.z.Ang.z bal. l.l.si.C. de here. vel acti. vẽ.z ancessa psonali videat cessa hypothecaria. vide Bar.i.l.si heres pecuniã ifra ad treb.z i.l.heres a debitore.ff. eo. Bart.z glo.i.l.si pigno.ff. fa.her. Bal.i.l.cũ oportet.ff. de bo. q̃. li.Bal.in.l.si in solidũ.C.de acti. et obligatio.

tus nec ipso iure nec ope exceptionis:sed videt liberatus duplici alia exceptione.s.diuisionis cessionis nam si alter qui soluit erat soluendo nõ poterat iste conueniri in illis.v.opposito beneficio diuisionis.sed cõueniendus erat ille.vñ creditor non potuit illũ liberare in illis quinqz in preiudiciũ alterius z sibi imputet quare liberauit. ¶ Item siue sit soluẽdo siue nõ si iste solueret illa quinqz cedẽda erit sibi actio in illis cõtra fideiussorẽ qui soluerat decẽ.q; ipsum tãgebãt decẽ beneficio diuisionis cũ ergo nõ possit cedere ꝑpter pactũ de nõ petẽdo videtur repellẽdus exceptione cedẽdarũ.vt.ff. de sol.l.fidebũ.g.fi creditor.z tñ tex.videt dicere cõtrariũ q poterit cõueniri ad solidũ.nulla exceptione obstãte.z in hoc stat difficultas huius.g. propter glo.dedit plures solutiones ad tollendũ hoc cõtrariũ z q̃plures sunt vere in se tñ continẽt diuinationẽ. Sed q; sine eo nõ põt solui intelligẽdo tex.generaliter dũ dicit nulla exceptiõe.doc.tenẽt solutionẽ Martí.q̃ ponit in glo.ver.ac.Martinus qõ Zuũ loqtur qñ simul fideiussisset qz tũc quilibet ipsorum censẽt fideiussisse cõtemplatione alterius z futuri bñficij diuisionis vel cedendarum ideo imputet sibi creditor quare ademit sibi potentiã cedendi qz ille nõ fideiussisset nõ debere si bi actionẽ.Si aũt diuersis tpib⁹ tũc primus ignorans de scõ fideiussore nõ censẽt fideiussisse cõtemplatione victor bñficiorum que sparet habere Z illũ.ideo nõ poterit dictas obligationes objicere ob quarũ spẽ nõ fideiussit:z ꝑbatur ista solutio in l.si titius.ff.e. Sed Ja.de are.dicit q illa verba nulla exceptione debẽt restringi ad exceptionẽ pacti que sibi non cõpetit sed exceptio cedẽdarũ que datur a lege.vt.ff.de fideiussorib⁹ bene dabitur contra traditorem agentẽ ad.g.v. saltẽ quo ad illa.v.in quibus actio erat cedẽda non in decẽ in quibus cedẽda nõ erat vt no.in.d.l.fideiussoribus z tunc text.,pcedit clare.z fine diuinatione. ¶ †Et solutionib⁹ autẽ glo.collige quatuor casus in quib⁹ ille cui teneor actionẽ cedere cõtra alterũ licet illam perdiderim facto meo non põt me repellere ab agendo per exceptionem cedẽdarũ. Primus est qñ illa actio erat inutilis propter exceptionẽ posito q eã per pactũ faciaz inutiliorem. vt in prima solutione glo.p.l.Quis.g.marcellus.ad vellei.nã etiã si nõ fecissem inutilis esset cessio.vñ nõ potest cõqueri q eã fecerim inutiliorem.Scõs casus est qñ ille cui debebas cedere cõsentit mihi q illam actionẽ tollerem.vt in scõa solutione glos. Tertius casus est qñ renuntiauit beneficio cedendarum vt in glo.in ver.vel dic z dici Ang.no.q non sufficit renuntiare bñficio de fideiussoribus vel duobus reis qñ beneficiũ cedendarum nõ solum cõpetit illis.sed cuicũqz alteri soluenti ꝑ altero vt neg.gest. ꝓcuratori z mandatori.vt.ff.e.si mãdato meo. vnde in illis verbis gñalibus non cõprehenderetur qz intelliguntur de competentibus fideiussoribus vel duob⁹ reis ita q non alijs.facias ergo apponi spãliter z expresse q renuntiauit beneficio cedendarum. Quartus casus est qñ diuersis tpib⁹ fideiusserint.qz primus non vr fideiussisse cõtemplatione cessionis sibi fiẽde Z scõm de quo ignorabat secus si fuisset actum de scõ dando.sed scõs vere vr fideiubere cõtemplatione primi si sciebat ipm datũ.ideo bene bñt exceptionem cedendarum.sed primus non si creditor facto suo potentiam cedendi sibi abstulisset.Cetera dic vt hic per Bar.qui circa ꝓdicta determinat aliquas alias questiones.

2 ☞ Sicut fideiussor nõ potest intercedere ꝑ eo qui nullo modo est obligatus:ita nec potest intercedere penes illum apud quem obligatio non est actiue.

1 **Fideiussor.** †Fideiussor nõ põt itercedere penes illũ apũd quẽ nõ est obligatio actiue.lz intercedat ꝑ obligato. Itẽ alternatiua posita inter duos quorumvnj põt acquiri obligatio alteri nõ:facit vt prio obligatio acquirat z alter habeat vt adiectus ad solutionẽ itẽ adiectio põt solui etiã inuito creditore si lis per creditorẽ nõ erat contestata Z soluentẽ.h.d.
2 ¶ †In text.ibi obligatus est.No.ergo q sicut fideiussor non põt intercedere pro eo qui nullo modo est obligat⁹.qz deficiẽte
a principali⁹ non põt in esse ꝓduci accessoriũ vt.ff.eo.qui 2tra. Ita nec potest intercedere penes illũ apud quẽ obligatio non est actiue lz intercedat ꝑ obligato alteri. Si ḡes debitor meꝫ vis dare fideiussorem non põt fieri vt iste fideiussor se obliget alteri q̃ mihi. tene menti z inducit q non poterit cedi fideiussoria vel hypothecaria sine principali qz sequeret incõueniens de quo hic q principalis esset penes vnũ. Et accessoria penes alterum actiue cuius cõtrariũ vult iste tex.Bar.tñ hic plene disputãdo determinat cõtrarium q licet a principio non poterit sumere originẽ in persona alterius vt hic. si tñ sumpserunt originem in persona creditoris apud quem est principalis possunt per cõcessionẽ in alium transferri.Et ad hoc allegatur gl. in.l.vsucapio.C.de pig.z eo.tit.ff.l.j.ff.cũ prediũ.z.l.grege.ff. pignoꝛi.facit.l.pe.de distr.pig.vbi hypothecaria semel contracta potest remanere sine principali licet non potuerit a principio pcipi.¶ In tex.ibi nominatim titio dari stipulatus fuerit z sic illi acquisiuit principalem obligationẽ.vt.ff.e.ti.j.l.seruus cõmunis fit.ver.licet autem ꝛc.

1 **Qui certo loco.** †Appositio loci in obligatione fideiussoria facit videri ipm in duriorẽ causam intercessisse si in principali nõ erat locus appos⁹ vel nõ idẽ locus. casus est iste. ¶ In glo.sup ver. perinde in fi.in.g.quesitũ.De prima vera ꝑm Dy.tñ nõ declarat qualiter dicãt obligari in duriorẽ causam qñ locus appositus in obligatione fideiussoris est ꝓpinquior: sed dic q videtur durior tpe potius q̃ loco qz cũ habeat ratio tẽporis ex persona cuiuslibet de per se citius cedet dies obligationis fideiussoris z sic citius poterit cõueniri q̃ principalis sed qñ nõ est remotior tũc dr durior: potius loco q̃ tẽpore.Si aũt equaliter distaret teneret obligatio fideiussoria qz nec loco nec tempore reputaretur durior ꝑm Ang.

2 ☞ An ex sola naturali oriatur actio.

3 Statutũ si logr de debito an ꝓbẽdat ẽt debitũ naturale tñ. Si testator mandat solui debita sua an teneatur etiam mandatarius soluere naturalia tñ.

1 **Fideiussor.** †Ꝑo sola naturali obligatiõe potest accedere fideiussor sine ex ea oriatur actio siue nõ dũmõ pp eã ipediat repetitio soluti.h.d.venio ad casus. ¶ In tex.ibi ciuilis subaudi sola vt naturali sola.qñ ens fit fuit iũcte nõ ẽ dubiũ. Dicit tñ gl.illa q̃ qñ suberat sola ciuilis:lz obliget fideiussor mero iure dat exceptio. vt.l.si cui.C.de nõ nu.pe. Vel dic q hic logr de fideiussore q effectualr obligat z iõ itellige de ciuili q̃ ꝓducit actionẽ vt 2tingit chirographo post biennũ si nũeratio nõ fuit secuta vt infra.de li.ob.vel de illa ex q̃ nascit actio de peculio i q̃ dicũt quidã nõ esse naturalẽ. vt in.l.frater a fratre.de condi.inde. qñ autẽ esset talis ciuilis cui obstaret exceptio vt est illa q̃ remanet post pactũ de non petendo tũc q illa etiã ꝓteret fideiussori nõ loquit iste text.qz non obligaret effectualiter si ignoranter fideiussisset secus si scienter vt.ff.eo.si qs post ꝑ. ¶ †In text.ibi aliqua actio eoꝝ noie innuit hic tex.q interdũ ex sola naturali oriat actio sed 3riũ videt tenere gl.i.l.naturales.ff.de act.z ob.lz illud verũ regulariter ali qñ tñ orit vt hic innuit.z glo.ponit exẽplũ p.l.si qs argentũ.C. de dona.qõ exemplũ nõ est bonũ.qz ibi nõ orit actio ex natura li obligatione.licet dar actio ex illa.l.,ꝑter pactũ z naturalem obligationẽ.pone ergo exẽplũ p.l.etiã de vsur.z.C.e.titu.l.frumẽti.Et in illa que orit ex cõstituto.vt.ff.de cõsti.pec.l.j.ff.debitũ.põt etiã poni in pupillo qui 2trahit sine tutoris autoritate. z effectus est locupletior.vt.l.naturaliter.de ꝓdi.indebi.vel dic q tũc idẽ q in primo qz nõ orit ex naturali obligatione.lz dar ex rescripto diui pij.de q̃ in.l.iij.in prin.ff.cõmo.lz doct.cõiter videant tenere q tũc subdit naturalis z ciuilis qõ nõ placet vt dixi in.l.interdũ.de cõdi.inde. ¶ In tex.ibi:cũ soluta pecunia subaudi naturaliter tñ debita z sic vr solutũ indebitũ respectu ciuilis obligationis et tñ nõ potest repeti sine scĩter fuit solutũ sine per errorẽ iuris.secus si per errorẽ facti.vt.l.error.C.ad l.fal.sed debitũ ciuile tñ.z naturaliter indebitũ etiã solutũ per errorem iuris reperit vt plene no.in.l.cũ quis.C.de iuris z fac. igno.z sic efficacius est naturale tñ debitũ q̃ ciuile tñ: itellige tamen

tamen de tali naturali que nõ est elisa per exceptionẽ.als repeteret solutũ per errorẽ iuris.vt est illa que remanet post ꝓscriptionẽ.vt.l.fi.j.rem ra.ba. Et no.istum tex.ꝓ eo qõ dixi in.l. qõ ẽm solutũ.ff.e.nam qñ obligatur ex ceptio fideiussor obligaretur efficaciter z tunc non loqueretur iste tex. ¶ †In text.ibi
3 minus ꝓprie dic no.z tene mẽti qz si in statuto fieret mentio de debito cum eius verba debeant intelligi ꝓprie vt no.in.l.iij. g.hec verba.de neg.gest.non comprehenderent debitus naturale tantũ. Quid aũt si testator mandat solui debita sua an teneat mandatarius soluere naturalia tñ debita:vr q sic.qverba testatoris latius z pinguius intelliguntur fauoreviltime voluntatis.vt in.l.in testamẽtis.de reg.iur. Tamẽ in contrarium videtur text.in.l.si cui.g.flanius.ff.de sol.z ibi per Dyn. ¶ In tex.ibi debitum sibi intelligitur recepisse.q.d.non donũ:qz nõ dicitur donatio nisi ea que fit nullo iure cogente.vt.l. hoc iure ff.de dona.lz hic cogit saltem naturale ius z hoc not. qz ex quo nõ est donatio nõ requirit insinuatio etiã si trãscendat summã quingentorũ.facit.l.j.C.ad.l.falcidiam.

2 ☞ Stipulatio põt esse in pendenti quantũ ad eius substantiam non quantum ad acquisitionem.

3 Exitus acta probat.

Dispositio purificata equiparatur dispositioni pure facte.

1 **Stipulationem.** †Si ꝓpter futurũ eue tũ est dubiuz an fideiussor sit receptus in duriorẽ causam expectat ille euentus z interim
2 fideiussio est in pendenti.h.d.† Et sic not. q stipulatio põt esse in pendenti q̃tũ ad eius substãtiã non sic q̃tũ ad acquisitionẽ vt.ff.de stipu.seruo.l.ysusfruct⁹.z.l.seruus meus.z castrẽsis pculij.g.fi.casus est iste. ¶ Not. hic illud vulgare q exitus acta probat:z q ex futuro euentu aliqd declarat.facit.ff.de vsur.l.fz z si qs z.j.de iure fis.l.nõ intelligit.g.qñ aũt in fi. Itẽ no. q dispositio purificata eqparat dispositioni pure facte z.h.d. glos. in aut.de san.epis.g.fz hoc pñti.sicut ẽm si pricipalis esset obligatus in diẽ z fideiussor se obligaret pure non valeret fideiussio.vt.l.grege.g.illud.ff.e.ita si se obligat sub cõditione. z conditio existat anteq̃ veniat dies principalis obligationis ꝛc.

2 ☞ Conditio si reus nõ soluerit sicut impletur propter moram principalis debitoris quo ad purificandã obligationem fideiussoribus.ita si in nulla mora fuit tamen desijt posse soluere per mortem.z quando.

3 Si quis decedat sine herede an stipulatio fideiussoria possit committi.

1 **Cum fideiussor.** †Iste est bonus.g.z frequẽter allegat hic.Si fideiussor se obligat sub conditione si reus soluerit non tenet nisi reo cõstituto in mora vel decedẽte anteq̃ solnat.h.d.no.z semper allegat ꝓpter ea q̃ statim dicã casus est iste. ¶ In tex.ibi. si reus quadraginta q̃ ei credidit nõ soluerat. illa verba intelliguntur.i.si fuerit in mora soluendi seu p eũ steterit quominus solueret.vt.l.si duo.g.fi.de cõsti.pec. Non aũt vt prima facie sonant.qz tunc si potuit soluere z nõ soluit p plures mẽses nõ tñ fuit in mora dicerẽ impleta conditio cuius 3riũ infra patet. ¶ In tex.ibi vt cuz appellatus.i.interpellatus expẽsse vel tacite per lapsum tpis appositi in obligatione principali seu qualitercũqz in mora cõstituat forte etiã si re ipsa.vt.l.titia.g. pburas.de leg.ij.nõ sufficit q reus sit in mora.vt illa conditio impleat.z purificet obligationez fideiussoris. ¶ In fi.text. ibi. qz
2 hoc quoqz casu ꝛc. †No.ergo q sicut illa cõditio implet ꝓpter moram principalis debitoris ita si in nulla mora fuit tñ desijt posse soluere p mortẽ z sic nõ requirit interpellatio heredis lz illo viuente reqreret eius interpellatio. ¶ Oppo. primo extra glo.q creditor poterit incipere a quo vult vel a principali vel a fideiussore hoc iure etiã si principalẽ non interpellauit. vt.l. non recte.C.de fideiuss. Sol. verũ est qñ fideiussor simplr pure se obligasset ad illud ad qõ tenebat reus. Et ita regulr fieri dz lz hic se obligauit sub cõditione si reus nõ soluerit.z añq̃ conditio sit impleta nec ciuiliter nec naturalr est obligatus. vt.l. cedere diem de ver.sig. Glo.tñ scõa vr hic dicere q ista obligatio nõ sit cõditionalis p.l.decez.de ver.obli.qõ verũ nõ est post q̃ cõditionalr fuit ꝛcepta.z illa.l. loquitur in alijs terminis. ¶ Itez oppo.scõo q nõ sufficiat reũ interpellari.vt fideiussor teneat imo requirat q ꝛecutianr bona eius.vt in aut. de fideiuss. Solu. fateor hoc hodie. sed isto iure sufficiebat reum fuisse constitutum in mora z obligationẽ fideiussoris fuisse purificatam per illã.l.non recte. ¶ Sed tertio oppo. in gl. que incipit tenetur ad idez q illo iure nõ sufficiat interpellatio principalis sed requirat q principalis desinat posse soluere post mortem cũ obligatio fideiussoris incepit a ꝓcedenti conditione negatiua.z in eius persona nulla ꝑfecit dispositio.vt.ff. de verb. obli.si ita stipulatus post prin.z versi.itaq̃. Glos. illa rñdet qõ istud cõtingit ex eo.qz mora principalis nocet fideiussori hoc non placet nã tũc hoc est verũ qñ vterqz est obligatus pure.et tunc nocet vt p interitũ redditus nõ extinguat obligatio. fideiussoris iã cõtracta.lz hic erat obligatus sub conditione.vnde non nocet q̃tũ ad faciendũ ipm obligari pure. qz istud difficilius est q̃ ꝓseruare iam natam obligationẽ. Dic ergo q hic lz non ꝑficerit dispositio pura in pona fideiussoris tñ ꝑficit in pona principalis.z sicut si ꝑfecisset in eius persona ꝓmitteret stipulatio cõditionalis statim eo constituto in mora.in.d.l. ita stipulat⁹ ita cũ ꝑfecit in pona alterius pncipalis vt est hic casus no.p quẽ ista.l.extẽdit z declarat.nã cuz mora vtraqz casu poterit cõmitti. verba illa intelligunt mõ quo.ff.dixi.lz qñ nõ põt cõmitti.qz nulla ꝑfecit dispositio in pona sua vel alteri⁹ tũc verba intelligunt.vt iacent cũ incõmutabiliter verum erit ipm nõ soluisse.l.qcqd astringẽde.g.fi.deverb.obli. ¶ Ultimo opp.cõtra scõm casum q nõ sufficiat reũ esse mortuũ si nõ prefecisset interpellatio q̃tũ ad purificandũ obligationẽ fideiussoris nisi etiã interpellaret heres eius.nã causa quare in pona principalis requirebat interpellatio erat q ipse erat obligat⁹ z non potuit in mora ꝑstitui.lz certe ista obligatio ad heredes trãsmittit.z silr nõ põt in mora ꝑstitui.cuius cõtrariũ innuit iste tex.glo.fi.fatet cõtrariũ si decessisset cũ herede lz dicit hunc tex.forte intelligendũ foze qñ decessit sine herede ꝑt.in.l.fin. C.de cõditio.inser.dicit q forte diabolus reuelauit gl. z etiam reprehendit z intelligit illũ tex.etiã cũ decessit cum herede. Et ad cõtrariũ respõdet q ꝓcedit in duab⁹ psonis vt si ꝓmissibus mihi stichũ z si nõ solueris ꝓmissisti.z.noĩe pene nã pena committit per interpellationẽ.Et si decessisti añ interpellationem requirit interpellatio heredis z prius non cõmittit pena q̃ fa cultas soluẽdi stichũ quã habebas ad euitandũ penã cõtra te trãsmittit ad heredẽ tuũ. Et ista facultas tũc sortit effectũ cum interpellaris tu vel heres tuus sed in trib⁹ psonis non ꝓcedit vt hic.qz facultas soluẽdi quã principalis hz vt faciat obligationẽ fideiussoris nõ cõmitti nõ trãsmittit ad eius heredem in fauoꝛez alteriꝰ lz trans mittat in fauoꝛez ipsius heredis. z iste
3 est casus no.hic. † Et p hoc rñdetur ad.q.quaz hic format gl.q̃ loquit⁹ in duab⁹ psonis.z ꝓbat.in.l.diẽ.g.nec vtimur. de arbi. Et ista solutionẽ sequit Bar.reprobãdo gl.qñ non solũ diuinat sed etiã falsum dicit q si hic decessisset sine herede stipulatio fideiussoria nõ posset cõmitti.qz tpe quo cõmitterek nõ subesset obligatio principalis cui posset accedere qñ aliquo decedẽte sine herede obligationis quib⁹ tenebat extinguunt. vt.ff.eo.q contra.z allegat.l.postq̃ vt leg.nomi.ca.lz in cõtrariũ q̃ extinguant facit qz tũc bona eius trãseunt in fiscum.vt.C. de bo. vacan.z trãseũt cum eoũ onere creditoꝛuz.vt.l.tutoris.C.ad.l. iul.de vi.z istud facit me dubitare circa dictũ suũ cuz ibi loquitur qñ trãseũt ꝑ cõsificationẽ z fic eo viuẽte. Bar. loquit quãdo post mortẽ.z qñ bona inceperũt perdere nomen hereditatis et incipiunt dici bona vacantia.tene menti dictum Bart.qz non est sine dubitatione.

2 ☞ Si fideiussor nõ fuit contentus:lz ipe sponte agit 2tra creditorẽ:offerẽs sibi totũ debitũ:z petens sibi credi actionẽ contra cõsideiussores:z etiã pignora que habebat sibi tradi: an creditor compellatur.

1 **Fideiussoribus.** ¶ †Fideiussori soluẽti insolidũ cedẽda est actio cõtra ꝓfideiussorẽ.h.d. Et forti⁹ cõtra pricipalẽ.vt supra eo.si mãdato meo. nã cõtra illũ cedit insolidũ.sed Z cõsideiussores ꝓ o partibus eos tãgẽtibus ex beneficio diuisionis vt hic in glo.de quo per Bart.in l.modestinus.ff.de sol. ¶ In tex.ibi.solidũ.dic sed quare solue bat solidũ cũ habebat beneficiũ diuisionis. Respondeo q forte cõsideiussores erãt nõ soluẽdo vel erãt absentes z sic nõ poterat eo vti. Itẽ quare ista cessio fit cõtra cõsideiussores cũ ipse poterit recuperare a principali debitore. Rñ.qz forte ille nõ est soluẽdo vel de facili nõ põt ab eo exigi qz potẽs vnde interest sua recuperare a cõsideiussorib⁹. Sed cõtra nã si confideiussores nõ sunt soluẽdo vel sunt absentes nõ habẽt beneficiũ diuisionis ergo si soluit totũ nõ dz posse recuperare ab illis qz solui pro sua obligatione efficaci nec vr gerere negotiũ confideiussoꝛ. Sed rñdeo q imo gerit per indirectũ. qz liberat principalem z in cõsequentiã etiã ꝓfideiussores. Sed 2tra nã si fic est deberet posse agere cõtra eos actione negotioꝛ gestoꝝ etiã si actio nõ cedat.vt.l.ex facto.de nego.gest.z tñ cõtrariũ est. vt.ff. eo.l.vt fideiussor. ¶ Ad hoc rñde.vt no.rñdet gl.in.d.l. ex facto in glo.mag.in fi.qz gerit non officio gestionis.i.principalr sed ex natura obligatiõis z declara.vt.ff.digi. Et ista gestio nõ sufficit ad dandũ fidei vtilẽ actionẽ lz bene sufficit ad faciendũ sibi actionẽ cedi vt hic. Sed q̃rit ista.l.fine dubio potest intelligi qñ iste fideiussor qui soluit solidũ fuit contentus a creditore

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

re ⁊ tunc creditor cõpellit causatiue si vult sibi totũ solui. ¶ Sz qd si nõ fuit cõuentus ſz ipse sponte agit cõtra creditorez ossẽrés sibi totũ debitũ ⁊ petẽs sibi cedi actionẽ ⁊tra fideiussores ⁊ etiã pignora q̃ habebat sibi tradi vtruz creditor cõpellat p̃cise vẽ q̃ nõ p.l.nulla.C.de solu. Contrariũ tñ determinat hic Dy. per istã.l.q̃ generaliter loquit ⁊ ar.ff.eo. Paulus. q̃ alias incipit fideiussorem. ⁊.C.de bis qui in priorũ credi. loco succe. l. fi. nec ob.l.nulla. quia loquit in penitus extraneo q ad illud de bitũ non est obligatus. vt poterit cõpellere creditorẽ ad talem cessionẽ ls poterit sibi offerre debitũ ⁊ liberare debitorez. vt. l. soluendo de neg. gest. nos logmur in eo qui erat ad illud debi tũ obligatus cui plus cõceditur ⁊ idẽ tenet Lyn. in.l.ij.C. eo. ti. vbi oino vide ⁊ idẽ tenet Bar. hic.

1 **Ui debitore.** ¶ Ficta solutio fideiussoris parit sibi actionẽ cõtra principalem debitorem. b. d. casus est iste. ¶ In fi. tex. ibi. confestim subaudi etiam anteq̃ delegatus vere soluat. quia solutio censetur ficte facta per solam delegationem eo qz delegatus libera ur a fideiussore. ⁊ sic abest fideiussori illa obligatio. vnde videtur etiam abesse pecunia. vt in. l. inter causas. ff. abesse. ff. man. ¶ Sed opp. q̃ ista ficta solutio non sufficiat sibi vt possit agere mandati. per. l. si vero non remunerandi. in princi. ff. man. ⁊ per id quod legitur. ⁊ no. in. l. duobus. ff. a fide iussore. ff. de iureiu. Sol. verum est qñ ex tali ficta solutione ni hil abesset fideiussori nec aliquid abesset creditori vt si delato sibi iuramento a creditore iurauit debitum non subsistere nec iuramentũ habet vim solutionis. ⁊ liberat principalem ⁊ etiã se. et tamen non potest a principali repetere ac si soluisset. sed hic aberat sibi obligatio qua sibi tenebatur debitor suus. vt. l. delegare. j. tit. i. ⁊ aderat creditori noua obligatio contra delegatum. ¶ Sed pone q̃ creditor cõfessus est se recepisse debitũ a fideiussore nec etiam de vera solutione apparet. an ista confessio⁊ instrumentum sufficiant fideiussori. vt possit repetere a principali debitore. Bar. in illo. ff. a fideiussore. vñ tenere q̃ nõ dicens q̃ ista est ficta solutio que non sufficit ad repetendum sed ista ratio non est bona per banc. l. vbi sufficit ficta solutio ⁊ no. in. l. inter causas in prima glo. ff. preterea. ff. man. Preterea non est verum q̃ sit ficta solutio imo est probatio vere solutionis. vt. l. publia. ff. fin. ff. depositi. Unde contra Barto. consului alias Florentie ⁊ reperio ita consultum per do. Fran. tigrini. dummodo non possit opponi exceptio non nu. pe. nam ⁊ istud instrumentum confessionis prodesset debitori contra creditorem petentem ergo debet sibi nocere contra fideiussorem repetentem alias certaret de lucro. quia nec creditori soluetur nec fideiussori. ⁊ ista rõ multũ vrget. facit. c. ij. extra de fideiuss. et qõ no. in. l. desiderium. C. depositi. nam ⁊ pactuz fideiussoris prodest reo quãdo fideiussoris interest. vt. l. fideiussoris. ff. de pac. ergo ⁊ confessio facta fideiussori debet prodesse reo ⁊tra creditorem ⁊ si prodest ergo nocet contra fideiussorem.

2 ☞ Si procurator meus soluat pecuniaz meã in causa q̃ me nõ cõcernebat nec cadebat in mandato: sibi dato: si tñ iusto errore ductus putabat cadere in mandato: transferat dominiũ.

1 **Seruus.** ¶ Seruus extra causam peculiarẽ nõ pot pro alio fideiubere. Item nec pot trãsferre dominiũ pecunie dominice nõ peculiaris: sed peculiaris sic. Item solutio facta pro fideiussione inualida non liberat principalem debitorem. ideo ab eo repeti potest. sed repetit ab illo cui facta est. ff. b. d. cum. l. seq. Et primo ponitur thema ⁊ q̃stio vsq̃ ibi. rñdi. Scõo ponit responsio q̃ fideiussit in causam peculiarez ⁊ sic valet fideiussio vsq̃ ibi si vero. Tertio q̃ in causam non peculiarẽ ⁊ sic non valet nec obligat seruũ naturaliter nec etiaz dñm de peculio ⁊ ista tertia subdiuiditur qz primo loquit q̃ ipse seruus qui fideiussit solui pro sua fideiussione. Scõo q̃ soluit ipse dñs ⁊ hoc. in. l. seq. ¶ Pro intelligẽtia istoz textuum tria vel quatuor sunt videnda. Primum est an seruus preter voluntatẽ dñi possit pro tertio fideiubere ⁊ in hoc distingue an fideiubet pro causa respiciente vtilitatem dñi vel peculij. ⁊ valet fideiussio. et obligat se naturaliter ⁊ dñm de peculio aut pro causa nõ concernente vtilitatez dñi vel peculij et non valet ipso iure nec ipse obligatur naturaliter. vt. l. fe. q. l. resistit obligationi. z p. l. cuz res. ff. eo. nec etiaz obligat dñm de peculio. ¶ Scõo videndum est si ipse seruus soluat pro tali fideiussione vtrũ trãsferat dñium pecunie quaz soluit. Et hic est distinguendũ aut soluit pecuniaz dominicam non peculiarẽ. ⁊ tunc dñium nõ transfert siue soluat pro fideiussione valida siue inualida cum nullam habeat in ea administratione per regulã. l. id qõ nostruz. de reg. iur. ⁊. l. eius qui in prouinciã. ff. quas. vo. si cer. pe. Aut soluit pecuniã peculiarem q̃ etiã est dñica tñ in ea hz administrationez. ⁊ tunc si soluit p fideiussione valida transfert dñium si vo pro inualida tũc aut ductus errore credebat esse validam ⁊ tunc idem. quia iste ius errot habet. p veritate ꝓtum ad hoc vt possit dominium transferre ꝙrrẽte legitima administratione sibi data a dño.

2 ¶ Et hoc no. voluit gl. sup verbo cõdici poterit in fi. quã perpetuo tenet mẽti. nam ex hoc apparet q̃ si procurator meus soluat pecuniã meã in causa q̃ non ꝙcernebat nec cadebat in mandato sibi dato si tñ iusto errore ductus putabat cadere in mandato transfert dñium. ⁊ istud nescio alibi. si autez sciebat vel scire debebat fideiussionem nõ valere nõ trãsfert dominium lz administrationez habeat quia istud est extra administrationem per. l. cõtra iur. ff. ff. de pac. ⁊ istud voluit illa. ⁊. glos. ¶ Tertio videndum est an dicta pecunia soluta possit repeti a domino q̃ si est soluta per seruũ. Et hic distingue: aut nõ fuit translatum dñium qõ q̃ fit. ff. dixi tũc indistincte pot per dñm vẽdicari quousq̃ extat etiam pro fideiussione valida nec pot obiici aliqua exceptio per. l. si filius. ff. si cer. pe. post q̃ autem esset cõsumpta dicendum est idem q̃ esset si a principio fuisset dñium translatum quia cõsumptio recõciliat solutionẽ et facit haberi perinde ac si translatũ esset a prin. vt. l. nõ oẽs. ff. si pupillus. si cer. pe. hoc ergo casu q̃si est cõsumpta vel dñium fuit a principio trãslatũ. aut fuit soluta p fideiussione valida ⁊ tunc non reperit nã nec vẽdicatur nec cõdicitur sed cedit insoliduz ⁊ liberat seruũ ⁊ etiã dñm. aut p fideiussione inualida tunc condicit cõdictione indebiti vel sine causa. si aũt cõdictio esset facta per dñm non distinguit de qua pecunia qz ipse potuit dominiũ trãsferre indistincte lz distinguit ab actione fideiussoria qua inualida vel non. ¶ Quarto ⁊ vltimo querit eo casu quo põt repeti a quo repetit. Et rñdet q̃ non ab eo. p quo fideiussit. quia ex tali solutione non fuit liberatus. nam eadem solutio non põt parere liberationẽ ⁊ repetitionem. vt. l. cum his. ff. de condi. inde. sed repetitur ab eo cui soluta est. et hic est casus. in. l. seq. ¶ In glo. q̃ incipit sine causa ibi. nulla ipso iure fit obligatio. ista rõ non est bona. qz etiã vbi nulla subest obligatio si putatur subesse nõ ipedit trãslatio dñij vt in toto ti. de cõdi. inde. ff. sequens ratio bñ est bona. qz paria sunt nõ habere administrationẽ vel habere. ⁊ ad hũc casum non extendi. vt ptz. in. l. alias. de iureiurã. ⁊ no. in. l. i. ff. fuit q̃stiõ. ad trebel. ¶ In ea. ibi. puta a fure. dic vt qz ille qui recepit sciebat esse indebitũ ⁊ sic commisit furtũ. vt. l. qñ. de cõdi. fur. ⁊ a fure põt quis cõdicere rem suam. vt insti. de ac. ff. sic itaq̃. Tamẽ ista rñsio non est bona. qz tũc nõ esset differẽtia inter dñicam pecuniam ⁊ peculiarẽ. qz in neutra fuisset trãslatum dñium cuius cõtrarium text. vult. tenet ergo q̃ fuit trãslatum. ideo condicitur ⁊ nõ vẽdicatur. ⁊ ad cõtrarium de. l. cõtra iuris. rñde vt sequitur in glos. q̃ lz non caderet ibi administratio putabat tamen cadere ⁊ errot erat iustus qõ perpetuo tene mẽti. ꝓpter id qõ supra dixi.

1 **Eres a debitore.** ¶ Actiones q̃site p heredẽ et occasione rerũ hereditariarum vel debiti hereditarij non trãseunt in fideicõmissariũ vniuersalẽ p restõnem hereditatis qz nõ sunt hereditarie: debẽt tñ cedi. b. d. teg. cũ glos. dic vt plene hr̃. in. l. si heres pecuniã. ff. ad treb. ¶ In tex. ibi. i suo statu manere. dic ſz ꝺ q̃ post q̃ transiuit p̃cipalis obligatio saltem quo ad vtilez actionẽ qz est hereditaria. vt. l. ij. in p̃nci. ad treb. dz etiã transire fideiussoria cũ cessa p̃cipali censeat cessa etiaz accessoria. ⁊ trãsit simul cũ ea. vt. l. si insoluto. z. l. si a creditore. C. de act. ⁊ ob. ⁊ melior tex. est in. l. fi. C. q̃ fil. vel pri. Sol. verum est in hypothecaria non sic vñ in fideiussoria oblone cũ concernat ꝓiudiciũ tertie pſone p istũ tex. vbi vẽ casus. ⁊ vẽ pbari in l. venditor ex heredi. z. l. qui filiũ. de here. vel ac. ven. Bar. tñ vẽ terminare ⁊tra rium. in. d. l. si heres pecuniã. q̃ idẽ sit i fideiussoria ⁊ ad illũ tex. rñdet q̃ loquit qñ transit p̃cipalis autoritate legis sine expressa cessione. vñ ideo nõ transit accessoria qz quãtum ad illã autoritas senatusconsulti se nõ extẽdit cuz loquat solũ de hereditarijs actionib⁹ ſz qñ principalis transit p cessionẽ trãsit etiã fideiussoria. sed primũ dictũ mihi plus placet p rõnem quã dixi ⁊ illud vẽ tenere Bar. in. l. si filio. ff. o. ma.

2 ☞ Sicut due obligationes eque principales tẽdentes ad idẽ possunt concurrere in eadẽ persona ⁊ neutra per alteram tolli tur ita ⁊ due accessorie ad idem tendentes.

1 **Non est no.** ¶ Potest qs teneri ex pluribus fideiussionibus siue habeãt originem in ꝓpria persona siue in diuersis. b. d. casus est iste. Not. ¶ q̃ sicut due obligationes eque principales tẽdentes ad idem possunt cõcurrere in eadẽ pſona ⁊ neutra per alteram distinguitur. vt ff. de duo. reis. l. si reus. ita ⁊ due accessorie ad idem tendentes.

2 ¶ Sed oppo. ꝺ primũ exemplum. de. l. qui bis idem. ff. de ver. obli. Sol. ibi vtraq̃ pmissio fuit pura vñ non valet prima cũ vtilitatẽ nõ cõtineat hic lz fuit in diẽ. secũda pure. ⁊ sic cõtinet vtilitatẽ. ideo valet scõa ab ipso pincipio nec tñ tollit primã.

quia non

quia non fuit interposita animo nouandi. et licet postea dies existat ⁊ sic scõa incipiat esse inutilis nõ ꝓpterea vitiatur. sed vtraq̃ remanet valida. ⁊ p̃t creditor agere ex qua vult. ⁊ si agit ex vna ⁊ succumbat poterit agere ex altera qz pueniunt ex diuersis causis. vt. ff. de iureiurã. si actor. Nec ob. qõ peruenit ad casuz a quo non potuit incipere. vt. l. pluribus. ff. ⁊ si placet. de ver. ob. cũ tendat ad eundẽ effectũ. vt. l. debitor. in p̃nc. de leg. ij. ff. l. verbis ad. l. fal. secus si ad contrariũ effectuz. ⁊ ita loquit contrariũ. ¶ Ultimo glos. hic recolligit plures casus. de quibus. j. eo. ff. qõ si seruus cũ sequẽtibus. Sed plenius dic p Dy. ⁊ Bar. in. l. stichũ. ff. qõ vulgo. j. de sol.

1 **Seruo tuo.** ¶ Pot quis fideiubere p alio etiã tẽporaliter obligato. ſz p seipso nõ etiã si fideiussoria esset efficacio: q̃ p̃ncipalis. b. d. Premitte q̃ ex contractu serui datur actio de peculio cõtra dominũ ppe tuo quousq̃ est in potestate eius. ſz eo manumisso actio de peculio extinguitur. sed loco eius reintegratur ex edicto pretoris alia actio de peculio tẽporalis vsq̃ ad annuz. vt. ff. qñ actio de peculio est annalis per totum sic in similibus in ti. ff. qõ cuz eo. venio ad casum. ¶ In tex. ibi. obligari cum ait dic. et non finietur eiꝰ obligatio per lapsum anni lz finiat actio de peculio per. l. itẽ illa. ff. qõ adijcitur de cõsti. pe. ¶ In tex. ibi. nihil agatur. Dic sed cõtra de le. j. ff. in. de consti. pe. vbi pot quis constituere p seipso. ⁊ tenebit actione principali ⁊ etiam de constituta. Sol. aliud in ꝓstituto. qz non est ita accessorium sicut fideiussio vt hic patet coniuncto illo tex. ⁊ sic fideiussio semp requirit diuersam personam non constitutam.

2 ☞ Seruus naturaliter obligatus ex suo contractu licet manumittatur non tamen obligatur ciuiliter.

1 **Quod si seruus.** ¶ Quãdo fideiussoria est efficacioz q̃ p̃ncipalis obligatio nõ cõfundit si principalis succedat fideiussori vel econuerso. sed vtraq̃ firma remanet. b. d. et ad hoc semp allegatur iste tex. ⁊ hoc qz interest creditoris q̃ nõ extinguatur facit. l. debitor. ff. de separa. tunc autẽ extinguitur accessoria qñ non interest creditoris q̃ remaneat. venio ad casum. ¶ In tex. ibi. et tñ nihilominus naturalem obligationem mansuram dic videbatur cõtrariũ qz lz principalis tanq̃ minus potẽs non poterit tñ cõfundere accessoria magis potentẽ. econtra ipsa accessoria deberet confundere p̃ncipalez. sed nõ est verũ qz lz sit potẽtior est tñ accessoria. ⁊ ista est principalis ⁊ sic se habent vt ꝓcedentia ⁊ egcessa. ideo altera p alteram non tollit. Et si queritur ad qd est vtile q̃ remaneat naturalis tñ q̃ est p̃ncipalis post q̃ adest ciuilis ⁊ naturalis. lz accessoria cum creditor per p̃cipalem nõ poterit conseq debitũ. ſz p accessoriã sic rñdet in ver. se. qz posset tolli accessoria vel lapsu tpis vel alio mõ. vñ remanere principalis que saltem põt esse vtilis qz impediet repetitio nem solutionis per errorẽ iuris. ¶ In tex. ibi nec is dic rñdet oppositioni q̃ posset fieri ad primũ dictũ de. l. gñaliter. ff. eo. qõ ibi loquit qñ vtraq̃ est efficax. vñ non expedit q̃ duret accessoria. hic vero p̃ncipalis nõ erat efficax. ¶ Not. ergo q̃ seruꝰ naturaliter obligatus ex suo ꝺcto lz manumittatur non ꝓpterea obligat ciuiliter qñ obligatio que nõ nascit a p̃ncipio non nascit post qñ. pmissio est pura. vt. l. serui ⁊ filij. de fur. ⁊. C. an seruus ex suo facto per totum. hic non sunt alia.

2 ☞ Licet obligatio p̃cipalis minus potens quousq̃ est in rerũ natura iam nõ tollat accessoriam magis potentẽ: si tñ nõ durat: sed extinguitur ipso iure per cõfusionem: bene tollitur accessoria et quare.

3 Licet perẽpta p̃cipali pereat accessoria nõ tñ sic ecõuerso. Si mercator cessauit ⁊ creditores statim oĩa bona capiunt. an ipse p̃cipalis liberetur vel fideiussor.

1 **Quod si stipulator.** ¶ Si res succedat creditori extinguit p̃cipalis obligatio: ⁊ etiaz fideiussoria ſz si succedat creditori fideiussor extinguit fideiussoria tñ. si vero neuter licet creditor mittatur in possessionem omniũ bonorũ debitoris ex primo decreto neutra illarum confunditur. b. d. vsq̃ ad. ff. cũ tu. ⁊ sic in. ff. precedẽti neutra obligatio confunditur in isto. ff. confunditur vtraq̃ in ver. se. q̃ si idem confundit accessoria tantũ in ver. ar. neutra cõfundit sicut nec in primo casu ⁊ põt bñ intelligi. vt prosequatur eosdẽ terminos. de quib⁹. ff. in seruo cum quo fuit initus ꝺctus. ⁊ sic erat p̃cipalis debitor non tamen erat obligatus vt fideiussor. ⁊ fuit manumissus et dedit fideiussorem. lz enim si ipse successisset fideiussori vel econtra neutra obligatio tolleret. vt in ꝓcedenti. ff. si tñ ipse succedat creditori tollitur vtraq̃ nã sua principalis tollit nec ipse sibi ꝑpi vt beredi reperiatur obligatus naturaliter nã hoc stare non põt. vt no. in. l. frater a fratre. in fin. prime gloss. magne de condi. inde. sublata ergo principali p confusionẽ tollit accessoria. ⁊ sic per-

indirectuz fit qõ principalr non fieret. nõ sic tolleret si sublata esset principalis per lapsum tpis. vt dixi in. ff. seruo tuo. p. l. itẽ illa. ff. qõ adijcit. de cõsti. pe. qz tũc nõ tollit ipso iure cũ tẽpus fit modus tollẽdi obligationẽ. sed hic sic veniamus ad casum.

2 ¶ In tex. ibi fideiussoris obligationem perimi. Not. qz licet obligatio p̃cipalis minus potens quouscq̃ est in rerũ natura iam non tollat accessoriã magis potentẽ. vt ꝓcedenti. ff. si tñ nõ durat sed extinguit ipso iure p cõfusionẽ: bene tollit accessoria lz magis potẽs qz nõ tollit a minus potẽte. sed ꝓpter defectum fundamẽti cũ p se stare nõ poterit. ¶ In tex. ibi. solam fideiussoris obligationẽ perimi. ¶ No. q̃ lz peremptа p̃cipali pereat accessoria non tñ sic econuerso qz p̃cipalis nõ regulatur ab accessoria facit. l. q̃ p manus. de iure codi. nec ab eo dependet. ¶ In tex. ibi. argumentũ. Dic hec argumentatio parũ vr congrua qz in ꝓcedenti vna tollit ⁊ altera remanet: ſz vero neutra tollitur. Et no. perpetuo istũ versi. pro istis mercato a ribus cessantibus nam creditores statim capiũt oĩa bona cer-
a te per hoc nõ liberantur a ipsi p̃cipales nec etiã fideiussores casus est singularis hic videbatur contrariũ quasi per hãc capturam videant eis succedere sicut succedit per causaz heredi tariã quo casu vtraq̃ tollitur. vt. ff. ver. q̃ si stipulato. sed certe per causam hereditariam efficitur successor domin⁹ omniuz rerum hereditariarum: sed per hanc immissionẽ non efficiun tur creditores domini nisi dentur bona insolutuz et tunc bene liberarentur quatenus data essent.

2 ☞ Potest quis teneri ad eandẽ pecuniã vt p̃cipalis et vt fideiussor ex diuersis personis.

1 **Cum tu et.** ¶ Pot qs fideiubere p pluriboꝰ reis debẽdi. ⁊ 2 ꝺ teneꝰ et extincta vna fideiussione per successionem remanet altera. b. d. si ergo pot ꝙrrere in eadẽ pſona plures obligationes accessorie pro eadẽ re vel pecunia. vt. ff. ea. l. ff. i. et no. ad quid est vtile habere plures actiones ad idẽ ex diuersis causis q̃ vna subla ta aliter q̃ p solutionẽ remanet altera non sic si ex vna ⁊ eadez causa obligentur. qz tunc p solã electionem vnius altera tollere-
tur. vt. l. qõ in heredez. ff. eligere. de tribu. ⁊. l. i. ff. in tutela. de b
2 tute. ⁊ ra. distra. ¶ Nõ. etiam in fi. q̃ potest quis teneri ad eãdem pecuniam vt p̃cipalis ⁊ vt fideiussor ex diuersis personis. nam ex persona eius cui successit tenetur vt heres. ⁊ sic vt p̃cipalis ⁊ ex persona sua tenetur vt fideiussor non sic ex ea dem persona. vt. l. generaliter. ff. e. Casus est iste titius ⁊ seius ⁊c. hic non sunt alia.

1 **Cum fideiussor.** ¶ Successio nõ hz vis solutionis q̃tũ ad lucrũ succedẽtis ⁊ onus alterius. b. d. sed q̃tuz ad euitandum onus sic. Et ita loquit contrariuz formatũ in gl. de. l. si ei. ff. de euic. et adde qõ no. j. e. l. vñinius. casus est iste. lucrarẽ enim hic fideiussor si haberet vim solutionis sua successio. f. actione mandati quã habere non põt nisi soluat. vt. l. indebitũ. ff. de cõdi. inde. ⁊ hoc cũ onere debitoris. ideo non hz vim solutionis. Aliud est ergo extingui obligationez iure cõfusionis qz non parit actionẽ mãdati vt hic. aliud extingui iure solutionis ſz certe etiã si extingueretur iure ficte solutionis cũ sibi nihil abesset nõ haberet actionem mandati. vt no. in. l. duobus. ff. a fideiussore. ff. de iureiuran. Et tetigi. ff. eo. l. qui debitorem.

2 ☞ Hereditas ⁊ etiã vniuersitas municipij seu collegij obtinent vicem pſone ficte.
Quod aliud sit hereditas: aliud bona hereditaria: aliud vniuersitas ⁊ aliud pſone vniuersitatis.

3 Si missis bãnimentis an aliquis velit esse heres: non est reper tus qui velit esse ⁊ sic desijt dici hereditas: ⁊ incipiũt dici bona vacantia: ⁊ non repꝛsentat personam defuncti: an tũc poterit intercedere fideiussor.

1 **In tuo reo.** ¶ Pro pſona ficta nõ pot qs fideiubere. b. d. ⁊ et semp
2 allegatur ista. l. q̃ hereditas ⁊ etiã vniuersitas muni-
b cipij seu collegij obtinent vicem pſone ficte. b Aliud est enim hereditas: aliud bona hr̃editaria. Itẽ aliud vniuersitas aliud pſone vniuersitatis. vt. l. in tñ. ff. vniuersitatis de re. di. fingit enim ius quandã personã inuisibilem que resultat ex congregatione multoꝝ. differunt tamen quia hereditas repꝛsentat personaz mortui. f. defuncti. vt. l. hereditas. de acquiren. re. do. Sed vniuersitas repꝛsentat personaz viuentẽ: ideo in prima nõ cadit possessio que requirit actuz verũ corpoꝛalem. vt. l. j. ff. seuola si quis test. li. esse iussus. sed in scõa bñ cadit. vt in. l. iij. ff. de acq. pos. qz pñt exercere actuz verũ. Itẽ seruus hereditarius nõ põt stipulari vsumfructuz q̃ regrit actũ verũ vtẽtis secus in seruo vniuersitatis vt ti. j. l. vsumfructuz. casus est iste. ¶ In tex. ibi. ante aditam hereditatem. Dic hoc verum q̃ si defunctus poterat habere hereditatem iacentem sed quid si non

bbb ij

¶ Nõ liberant. Adde qõ voluit Bal. in. l. consentaneum. C. quo ⁊ qñ iudex. et in. l. etiã. C. de fi. et in l. fi. eo. ti. ⁊ qp idẽ no. in. l. creditor. ff. si cer. pe. bñ facit ad ꝓdicta. c. qñ frequẽter. ff. fi. vt lit. nõ ꝓtest. ⁊ facit qõ voluit Ludo. ro. in ꝓsi. ccciij. vbi ponit si creditor incepit executionem in bonis an possit redire ad capturam.

¶ Persone ficte. adde qõ do. Ant. in. ca. grauẽ. de ꝓben. qõ statutũ loquens de pſona non hz locũ in collegio⁹ in. c. j. ff. Quẽcunq̃. ꝺ pace tenen. pbatur qõ appellatiõe pſone nõ venit collegiũ qõ fallit. vt per Bal. in. c. j. de no ua fideli. forma. ⁊ qd veniat appellatione vide lud. ro. ꝓsi. cccv.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

poterat vt erat filiusfamilias isto tẽpore qui etiã in castrensi peculio non haberet hereditatem iacentez etiam si de ipso fuerit testatus. vt. ff. ti. j. l. seruus meus ꝛ castrensis peculij. Ange. vꝫ dicere ꝙ tunc secus ꝙ nõ possit interdicere fideiussor añꝫ adeatur hereditas per heredem scriptum qz non subest psona vera nec ficta: sed post aditã hereditatẽ poterit qꝫ subest vera psona heredis pro qua põt obligari. vel dic ꝙ erit in pendenti hec fideiussio. ꝛ si adiẽ hereditas ꝑ scriptuꝫ valebit als secus p. l. in eo. ff. de acqui. re. do. náꝫ põt quis fideiubere pro obligatione futura. vt. ff. e. l. si stipulatus sum. §. fi. ¶ Ite quid si missis bãnimentis an aliquis velit esse heres non est repertus qꝫ velit esse: sic desijt dici hereditas. ꝛ incipiunt dici bona vacãtia vt not. Bar. ff. eo. l. fideiussor obligari. §. fi. ꝛ nõ repꝛesentat psonam defuncti an tunc poterit intercedere fideiussor. Ange. adhuc sentit ꝙ nõ eadẽ rõne. qz nõ reperit psona vera vel ficta. hoc satis mihi vꝫ dictũ ideo videt distinguendum an fiscus acceptet illa bona ꝛ tũc trãseunt in eũ cuꝫ obligatione defuncti ꝛ egtũc valebit fideiussio. si aũt nõ vult acceptare quod facere põt. vt. l. i. §. bona. de iure fis. videtur ꝓcedere dictũ Ang. qz non subest psona vera vel ficta penes quam sit obligatio personalis passiue sine qua non potest fideiussoꝛia a principio. l. postꝫ cuꝫ ibi no. vt in pos. leg.

1 ¶ Credẽtie. vide Bal. in rubri. C. de ẽsti. pec. ꝛ q̃ dicanꝫ lr̃e credẽtie vide ꝑ bal. in ti. de pace ẽstã. ẽbo in noie ẽpi ꝛ hic adde not. ꝑ do. Ant. i. c. post cessionẽ de ꝓba. Bal. in addi. ad ꝛ ſpe. in ti. de solu. ver. qd si mercator qd aũt de literis cõmẽdatis ꝯis vide Bal. in l. si lr̃is. C. man. 2 Bal. in. l. institor de instit. ꝛ in rub. 3 de ẽstit. pec. ꝛ i. l. j. §. j. ff. qꝫ iussu. ꝛ vide gl. in cle. j. 4 de iurepatrona. in verbo diocesa 5 nis de lr̃is credẽ 6 tie de quibus supra facta est mẽtio vide Bal. et 1 Imo. in. c. frater nitatis. de cleri. non resident.

b ¶ Efficaciter. ſz 2 Adde si statuto caueat ꝙ filiuſſ. nõ obligeꝫ ex cõtractu an fideiussor obligeꝫ vide Bald. in. l. j. ff. eo ꝙ sic ꝛ Lyn. in. l. decretuꝫ. C. cum 3 quod eo.

Credentie a puta credatis latori pñtiuꝫ in bis q̃ vobis dixerit. Adhuc dicas idem nisi subiungat: fide ꝛ periculo meo. arg. dictorũ iurium. non emꝫ ꝑpter talia gñalia verba videt datũ mandatũ de faciẽdo aliqd cũ illo per qõ scribẽs obligetur ꝛ de hoc tractat hic Bar. quem vide ꝛ etiam Bald. tangit in. d. l. fi. C. ꝙ cum eo. ¶ Jn text. ibi cum coheredibus eius agere in solidum poterit videbatur ꝙ in nihilũ qz qñ debitor ꝓncipalis succedit fideiussori obligatio fideiussoria extinguit vt. ff. e. gñaliter. Et idem dz esse si succedit mandatoꝛi ſz hic est hmõi. Sed ad hoc rñdetur veruꝫ esse ꝙ extinguit ꝓ ea parte ꝓ qua succedit ꝓ alijs non. qz cessat ratio extinctionis que est ne quis ꝓ seipso teneatur vt principalis. et vt accessorius

5 nam hic nõ ipse ſz alij coheredes tenebuntur vt accessorij. ¶ Et sic no. illud vulgare ꝙ limitata causa limitatum producit effectum nam successio est causa extinctionis ꝛ extinctio nõ fit nisi quatenus quis successit. facit. l. ita autem. de admini. tuto.

¶ Poterat etiam dici ꝙ cũ ꝓ eo parte ꝓ qua successit iste debitor non possit in eius persona durare obligatio mandatis ꝓ illa parte accresceret coheredibus vt tenerẽtur insolidum mãdatorio nomine sicut in simili cũ grauat heres ꝛ quidaꝫ extraneus nam cuꝫ non teneat in persona extranei totum onus pertinet ad heredes qui poterant insolidũ grauari. vt. l. si duobus. §. j. de leg. j. sed aliud in. d. casu. quia testator poterat heredes insolidũ grauare aliud in casu isto vbi principalis succedẽ do ꝓ parte mandatoꝛi nõ põt in persona coheredum transfundere onus ꝓ illa parte. confundit ergo ꝛ non trãsfundit ꝛ hoc volnit iste tex. ¶ Ho. ergo ꝙ ſz ex pluribus fideiussoribus simul intercedẽtib⁹ quilibet teneaꝫ insolidũ vt insti. eo. §. ſplures. si tñ vnus decessit pluribus heredib⁹ relictis non obligat quilibet eoꝝ insolidũ sed ꝓ parte hereditaria.

2 ☞ Beneficiũ restitutionis cõpetens principali an etiã cõpetat fideiussori ꝛ an poterit repetere a pupillo illud qõ soluit.

3 Si prodigus cõtrahat sine curatoris autoritate an obligetur ꝛ an valeat fideiussio.

1 Marcellus. ¶ Fideiubẽs ꝑ pupillo pdigo vel furioso naturaliꝛ tantũ obligatꝰ teneꝫ efficaciter. b ꝛ si soluat nõ ꝺz actiones mãdati cõtra principalẽ. h. d. no. ꝛ est difficilis ꝓpter contraria que colligunꝫ ex glos. vento ad casum casus est iste quidã pupillus sine ꝛc. ¶ Jn tex. ibi. qñ is. Glos. hic dicit ꝙ illa potest esse rõ recta. ꝛ ratio remotiua. qõ sic declara. nam videbaꝫ qõ huic fideiussori deberet succurri aduersus creditorem vt non possit compelli per illud ad soluendum. qz si compellereꝫ. ꝛ solueret posset recuperare a principali per actiones mandati ꝛ sic nihil ꝓderit principali etas pupillaris vel defectus furoris aut ꝓdigalitatis ꝑpter quẽ ipsi principali succurriꝫ ne a creditoꝛe cõpellatur. ergo eadez ratione ꝺz succurri fideiussori. Sed rñdetur ꝙ ista ratio cessat qz fideiussor soluẽs a principali nõ recuperat. ꝛ ista ratio recta ꝓ qua. l. qõ dictuꝫ est. ff. de pac. vel dic ꝙ videbaꝫ fideiussori succurrendu aduersus creditorẽ ne ab eo poterit cõpelli. qz si solueret nõ recuperaret a principali. sic perdet pecuniã suã qõ vꝫ iniquũ. ſz respõdeꝫ ꝙ ista nõ est sufficiens ratio vt sibi succurraꝫ aduersus creditorez sed imputet sibi quare ꝓ talib⁹ fideiussit. ꝛ ista est ratio remotiua. qz sufficit. ¶ Veniamus ad glos. Glos. magna diuiditur in duas partes. nam primo prosequit primũ casuꝫ de pupillo vſz ibi. ꝙ aũt de furioso. postea prosequitur secundũ ꝛ tertiũ simul de furioso ꝛ prodigo. ꝛ ex prima parte recolligũtur quinqz opp. cõtra tex. tendẽtes ad diuersa sicut ex text. diuersa colligunt. sed recolligẽdo distingue quatuor casus. Vaz aut quis fideiubet ꝓ pupillo ciuiliter et naturaliter obligato puta cũ autoritate tutoris ꝛ nõ leso. ꝛ sic non ꝺz beneficium restitutionis ꝛ tunc non habet locũ ista. l. inquãtum vult ꝙ talis fideiussor soluẽs nõ recuperat a pupillo per actionem mãdati. nam imo recuperat qz vtiliter gerit negotium eius. vt. l. si pupilli. in princi. de neg. gest. ꝛ hoc habeꝫ in glos. post princi. in ver. ꝛ caue vſqꝫ ad ver. ites potes. Sed inquantũ ista. l. vult qõ tali fideiussori nõ succurraꝫ aduersus creditorez bene ꝺz locũ isto casu qz efficaciter est obligatus. Jnterdum quis fideiubet ꝓ pupillo nullo modo obligato nec ciuiliter nec naturaliter vt si cõtrahit cũ tutore. vt. l. v. de auto. tuto. vel cum alio sine tutoris autoritate ꝛ non erat doli capaz quia infans vel ꝓximus infantie ꝛ tunc similiter non habet locum ista. l. inquãtum vult fideiussorem efficaciter obligari et sibi non succurri aduersus creditorem quia imo nullo modo obligatum cuꝫ nõ subsistat principalis obligatio cui accessit. vt. ff. eo. l. qui cõtra senatusconsultum. ꝛ hoc vult glos. in isto versicu. item potest dicere vſqꝫ ad ver. hoc ergo casu. Jnterdum fideiubet ꝓ pupillo ciuiliter ꝛ naturaliter obligato vt si contrahit cum autoritate tutoris. tamẽ leso ꝛ sic �̃ beneficiũ restitutionis in integrũ quo casu etiã fideiussor ciuiliter ꝛ naturaliter obligat. ¶ Sed queritur an beneficium restitutionis competens principali competat etiam fideiussori ꝛ tunc similiter non habet locum ista. l. ſz. l. in causa. in ꝓn. la prima. ff. de mino. ꝛ. l. j. ꝛ ij. C. de fideiuss. mino. in quib⁹ ꝺz ꝙ nõ cõpetit fideiussori aduersus creditorez ꝛ sic ꝺz necesse soluere. ¶ Sed quærit an poterit repetere a pupillo. dicẽdum ꝙ mero iure potest: tamen cõpetit pupillo restitutio aduersus eũ in actione mandati sicut aduersus creditorem. ll. tñ ille loquũtur in adulto sed eadez ratio est in pupillo ciuiliter ꝛ naturaliter obligato. hec tamẽ vera nisi interueniat dolus creditoris. quo casu glo. hic in illo ver. hoc ergo casu videtur sentire ꝙ etiã in casu huius. l. qñ erat pupillus naturaliter tñ obligatus cõpetat sibi ꝛ etiã fideiussori beneficiũ restitutionis qz competeret etiã adulto. vt in. d. l. ij. C. de fideiu. mino. in fi. hoc non est bene dictũ: qz si pupillus nõ est obligatꝰ nisi naturaliter nõ indiget restitutione cũ sit tritus de iure cõi. ꝓ l. in causa. la scõa. eo. ti. de mino. quia nõ põt cõueniri et naturaliter obligato puta cũ autoritate tutoris ꝛ nõ leso. ꝛ sic non ꝺz beneficium restitutionis ꝛ tunc non habet locũ ista. l. inquãtum vult ꝙ talis fideiussor soluẽs nõ recuperat a pupillo per actionem mãdati. nam imo recuperat qz vtiliter gerit negotium eius. vt. l. si pupilli. in princi. de neg. gest. ꝛ hoc habeꝫ in glos. post princi. in ver. ꝛ caue vſqꝫ ad ver. ites potes. Sed inquantũ ista. l. vult qõ tali fideiussori nõ succurraꝫ aduersus creditorez bene ꝺz locũ isto casu qz efficaciter est obligatus. Jnterdum quis fideiubet ꝓ pupillo nullo modo obligato nec ciuiliter nec naturaliter vt si cõtrahit cũ tutore. vt. l. v. de auto. tuto. vel cum alio sine tutoris autoritate ꝛ non erat doli capaz quia infans vel ꝓximus infantie ꝛ tunc similiter non habet locum ista. l. inquãtum vult fideiussorem efficaciter obligari et sibi non succurri aduersus creditorem quia imo nullo modo obligatum cuꝫ nõ subsistat principalis obligatio cui accessit. vt. ff. eo. l. qui cõtra senatusconsultum. ꝛ hoc vult glos. in isto versicu. item potest dicere vſqꝫ ad ver. hoc ergo casu. Jnterdum fideiubet ꝓ pupillo ciuiliter ꝛ naturaliter obligato vt si contrahit cum autoritate tutoris. tamẽ leso ꝛ sic ꝺz

Pauli de Castro Secunda super Digesto nouo.

Si plures non sint. ¶ Fideiusor pure acceptus ꝓpter acceptū in die vel sub cōditione hz bene ficiū diuisionis si ille nō est soluēdo vt interim nō cōueniatur nisi ꝓ parte sed si adueniente ꝺditione vel die repe riatur ille non soluēdo actio diuisa reintegratur in eundē pu re acceptū.h.d.¶ota istud principiū qō est subtile. ¶ Oppo.ꝙ iste pure acceptus nō poterit yti beneficio diuisionis.naz si fi deiussor nō esset soluendo ⁊ sic nō posset cōueniri de facto non haberet illud beneficiū.multo ergo minus si non pōt ꝙueniri de iure pendente cōditione vel die.lz sit solnendo.cū hoc nihil prosit debitori.Sol.ista erat rō dubitādi ꝓpter quā qlibet di ceret contrariū si nō haberemus istū tex.sed dic ꝙ epistola cō cessit bñficiū diuisionis ꝓpter fideiussorē qui sit soluēdo nec cu rauit qualiter sit obligatus pure vel sub cōditione vel in diem vt hic ꝓbat ⁊ sic ꝺz hic intelligi qñ obligatus sub cōditiōe vel in die erat soluēdo alias nō posset procedere lz text.non dicat. ¶ Contra scōm dictū opp.extra glos.nā si actio diuisa est lz fi deiussor tpe cōditionis existētis reperiat nō soluēdo nō videt hoc nocere illi qui pure acceptus fuit qz hz exceptionē rei iudi cate si cōueniat ꝓ parte illius qui effectus nō est soluēdo p.d. l.inter eos.§.cū inter.j.eo.⁊ dixi in.l.precedenti.Solu. illud p cederet si fideiussor fuisset pure acceptus. ⁊ sic creditor post di uisionez potuisset ipm conuenire.nā sibi imputatur cur nō cō uenit sed hic nō potuit cōuenire qz fuit acceptus sub ꝺdition vel in die. vñ sibi nō est imputandū. ¶ In gl.j.ibi.j.e. si a titio. tu dic ſm Dy.⁊ eos alios ꝙ ibi loquit in plurib⁹ qui fideiusse runt ꝓ diuersis ꝑsonis ad idē obligatis puta duob⁹ reis de bendi.vt.§.e.heres a debitore.§.cū tu.quo casu non sunt fide iussores nec hz inter eos locū beneficiuz diuisionis etiā si eodē tpe fideiussissent qō est no.hic qñ ꝓ eadē ꝑsona quo casu etiā si ex interuallo dicunt cōfideiussores.⁊ hz locū beneficiuz diui sionis vt ꝓbat a cōtrario sensu.j.eo.si titius.q̄ loquit qñ ille qui scōo loco fideiussit non poterat effectualiter ꝙueniri. vñ a cōtrario sensu si poterat cōueniri locus esset bñficio diuisiōis vt est ibi no.Bar. ¶ Sz ꝫ hoc opp.de no.§.eo.si stipulatus.§. si ex duobus.in opi.mar.recitata in gl.que cōiter tenet. vbi fit ista differētia an eodē tpe vel diuersis. Bar.in.d.l.si titi⁹ videt dicere ꝙ ꝓtū ad beneficiū diuisionis nō ꝺz fieri illa differētia sed ꝙ ꝓtū ad beneficiū cessionis sic vt in contrario.hoc non pla cet qñ beneficiū cessionis ꝫ illū qui nō est soluendo subrogat loco beneficij diuisionis.qō haberet locū si esset soluēdo. ideo dico tūc esse verū ꝙ habebat locum beneficiuz diuisionis⁊ ces sionis contra scōo fideiubentem qñ tpe quo fideiussit ꝓimus fuit actum de ꝺando scōm ⁊ ꝓimus hoc scinit qz vñ fideiussisse contemplatione scōi ⁊ ita ꝺz intelligi qō hic et in.d.l. si titius notant doc.altero autē deficiente neutrum istoz locum hz. nō ex eo ꝙ sint fideiussores: sed quia ꝓimus nō censet fideiussisse contemplatione scōi ⁊ hoc ꝫ tum ad ꝓimum.scōs autē locum haberet respectu ꝓimi qñ sciret fuisse datum vt ibi notani. ¶ In glos.seq.in.l.ex duobus. Dic hoc est verum sine dubio iure isto quo plures rei debendi non habebant beneficium di uisionis:sed hodie cum habeant ex noua conditione.de duob⁹ reis.dicunt quidam esse idez in plurib⁹ reis debēdi. vt si vnus ꝓmisit pure alter sub cōditione vel in diē pure accep⁹ si con ueniatur pendente conditione vel die poterit yti beneficio di uisionis si alter est soluendo ⁊ sic illa.l.cozrigatur hodie. Sed Barto.in.l.si ex duobus.§.a titio. eo.ti.tenet ꝫiuz. quia illud beneficiū in duob⁹ reis fuit introductū ad similitudinez illius quod datur fideiussoribus cum duo rei inuicē videbātur fide iubere. vt.l.reos.eo.ti.sed si sit dare casus in quo non videātur inuicez fideiubere tunc esset secus q: cessaret dicta similitudo. Sed constat ꝙ ille qui pure se obligauit non pōt dici ꝙ videat fideiussisse ꝓ quo qui se obligauit sub conditione vel in diez non valeret cū esset obligatus in causa ꝺ uriozē.vt.l.grege.§. illud.§.eo.⁊ sic tene illā.l.ex duob⁹. nō esse bodie cozrectā. ⁊ ꝙ pure obligatus poterit effectualiter conueniri insolidū.tene menti. ¶ Pro declaratione glo.fe.op. ꝫtra scōm dictū huius l.Et vī ꝙ si reperiatur nō soluēdo tpe conditionis euenientis non poterit ꝓimus conueniri ꝓ parte illius conditionalis. quia per diuisionem factam a iudice qui cōmodauit illuz pu re acceptū ꝓ parte censet ab altera pte absolut⁹⁹ sic fuit actio extincta ꝓ altera parte ⁊ actio extincta non resuscitat.vt.l.q res.§.aleā.de sol.ꝓpter hoc glos.vī fateri ꝙ mero iure nō re uiuiscit actio ꝓ illa parte:sed mediante beneficio restitutio nis in integrū ⁊ sic de iure ꝓtezio reuiuiscat vt illis.qz restitu tio est de iure ꝓtozio.opoztebit ergo impetrare infra quadrīē niū.Sed si reuiuisceret ipso iure vel non esset extincta.tūc ppe tuo. ¶ Contra istā glos.opp.ꝓimo inquantū dicit in fi. ꝙ ex quo fuit condēnatus ꝓ parte censetur absolutus.vt no.in.l.si. C.si aduer.rem iud.⁊.l.apud celsum.§.item querit.la ꝓima.de excep.do.Sol.⁊ tene menti ꝓpetuo illud esset verū si ꝓ o altera parte non fuisset apposita exceptio.nā tūc debuisset sup to ꝓnūtiare vel in totū condēnando.vel in totū absoluendo. vel partim condēnando partim absoluendo.als non valeret vt in.l.boc iudicio.fa.her. Sed hic fuit apposita exceptio ꝓ altera parte in qua non fuit condēnatus nec absolutus. ⁊ excep tio erat vera ⁊ competens.vñ censet tacite absolutus:⁊ valet sentētia glo.est hic singularis.quā tene menti.per quā declara tur ⁊ limitat qō no.in dictis.ll. ¶ Itē fortiter opp.contra glos. ꝙ ista restitutio non sit necessaria:qz posito qō videatur ab al tera parte absolutus actio tū, p illa pte nō fuit ipso iure sublā ta.lz fuerit elisa.qō ptz qz talis absolutoria parit exceptionem rei iudicate ⁊ exceptio ꝓsupponit actionez extare.poterit ergo intentari pristina actio ⁊ ꝓ excipiet de re iudicata replicabitur ꝙ causa ꝓpter quā fuit ab illa pte absolut⁹ deficit nam fuit ab solutus ꝓpter spē ꝙ ꝺditio alteri⁹ existeret ⁊ ꝙ tpe quo exta ret ille esset soluendo ⁊ posset cōueniri:sine ergo nō extitit sine extitit ⁊ ille tunc non sit soluēdo deficit absolutio. ꝓpter hoc quidaz reprehendūt glo.⁊ tenēt ꝙ perpetuo audiat sine resti tutione.⁊ p modū replicationis q̄ reprehensio sine dubio esset bona si in sententia fuisset dictū ꝙ ille ꝓimus non posset ꝙ ueniri pendēte cōditione nisi ꝓ parte.nā videret actū a contra rio sensu ꝙ eo deficiente vel eo existente tunc nō soluendo cum extabit conditio nō sit ab illa parte absolutus. Sed si fuit con dēnatus simp⁹ ab altera parte tūc est maius dubiū. et adhuc vī ideꝫ dicendū ꝑ id qō.§.dixi.⁊ etiā ꝓ rationē: qz hia absō lutoria tollat ciuile obligationē non tñ tollit naturalem. vt.l. iul.de condi.inde.nec etiā actionē q̄ fuit ozta ex ciuili et natura li:⁊ potuit remanere in sola naturali:lz non ꝓdui a ꝓncipio sicut in pacto de non petēdo qō tollit naturalē ⁊ nō ciuilez.nec etiā actionē q̄ pōt remanere in sola ciuili. vt.l.si vnus.§.pact⁹. ⁊ ibi no.§.de pactis.⁊ ita tenēt doc.specialiter Bar.ꝙ p senten tiā absolutoriā non tollat actio:lz sit de iure ciuili sicut senten tia.Et lz tollat ciuilis obligatio.in.d.l.iul.ergo nō expedit re stitutionē impetrare sed poterit agi illa actione.⁊ contra exce ptionē replicari.facit.l.sub ꝓtextu.la.j.C.de transac. tū qz tex. iste dicit restituendam ⁊ gl.ita intelligit. vt sustineamus text.et glos.Respondeꝙ ea q̄ dicta sunt ꝓcedunt in sūia absolutoria lata ex eo qz non est ꝑbatum. Vel alio modo nō ex eo ꝙ fuerit apposita aliqua exceptio peremptoria. ſz si fuit opposita tunc per talez sententiā tollit actio ipso iure.text.est hic cū glos. ſm Bar.in.d.l.iulianus.ad qō facit.l.si oleū.§.j.ſ. de dolo.q̄ logꝫ tur in interlocutoria ab obseruatione iudicij fortius in diffini tiua. ¶ Et sic videtur.hic casus ꝓ opi. Jaco.de are.quē refert Cyn.in.l.exceptionē.C.ō ꝓoba.qui dicit ꝙ lz exceptio pempto ria nō tollat actionē anteq̄ fuerit in iudicio opposita.⁊ peruē tum ad cōflictū imo ꝓesupponit eam extare cum contra exce ptionē detur replicatio.postq̄ tū peruētum est ad cōflictum:⁊ exceptio vincit actionē:⁊ eā interficit:⁊ extinguit sicut in quo bus armatis inimicis anteq̄ perueniant ad cōflictum alter al terū non interficit postea ꝛc.Sed Pe.tenuit cōtrariūꝫ ibi re fert Cyn.Barto.concordat istas opi.ꝙ per solam ꝓpositio nem exceptionis actio non tollatur.sed si super ea fuerit pro nuntiatum contra actorem. et reus absolutus tunc actio est sublata et extincta.Et de hoc dicit esse casum in isto text. cum glo.tamen opi. Pet.videtur verio:quia intentio iudicis ab soluentis ꝓpter exceptionē nonvidet fuisse in dando reo plus iuris q̄ ꝓmus haberet.sed illud solum declarare iuxta nota.in simili in.l.ij.de exceptio.rei iudi.vbi distinguit inter sententiā declaratoriā ⁊ dispositoriā vt est illa que fert in q̄rela.qz ꝓmā non rumpit sed declarat ruptū scōa rūpit. Sed ante sententiā reus hoc solū habebat.scz exceptionē.ergo ⁊ nūc non plus ha bebit.⁊ ad hunc text.respondeꝙ ꝺz intelligi de restitutione nō respectu subſtantie actionis. qz illa non est sublata.sed respe ctu effectus.qz ꝓmo non habebat effectum cum sibi obstaret exceptio nunc habebit.qz datur replicatio. vnde vī quodam modo de nouo restitui ⁊ sic perpetuo potuit agere. et ita mihi videtur.⁊ ista sunt vtilia.

2 ¶ Si dedisti mihi vnum fideiussorem qui renuntiauit bene ficio excussionis:et ipsum conuenio insolidum: sicut non po test obijcere mihi beneficium excussionis cui renuntiauit. ita nec beneficium diuisionis vt ipse cōueniatur ꝓ parte. ⁊ tu ꝑ altera cum sis soluendo.

1 **Preterea.** ¶ Beneficiū epistole ꝫpetens fideius soꝛ trāsmittit ad eius heredem.h.d.ſm ꝓmā lec.ſm quam in tex.ꝺz esse extitit heres. ⁊ tūc supple istuz ſ.per ver.sicut.j.eo.l.nam hic loquitur qñ vnus fideiussoꝛ suc cessit alteri cū essent tres vel quatuoꝛ vt si ille qui successit con ueniatur habeat beneficiuz ex persona sua ⁊ illius cui successit

contra tertiū vel quartum. Idem si successit quilibet alius ex traneus:vt in versi.sicut ista ergo exceptio est peremptoria. qz transit ad heredem.ſm aliā lectrā dicit ꝙ beneficium diuisio nis cōpetens fideiussoꝛi pōt opponi etiā ꝑ fideiussoꝛes ꝺatum ab eo cōtra consideiussoꝛē illius a quo datus est:⁊ tunc i litera nō ꝺz esse illud verbū heres.istud tū postea limitat.in.ſ. si fide iussor.vt fideiussoꝛ datus a fideiussoꝛe si cōueniat insolidū nō habeat boc beneficiū aduersus euz qui ipsum dedit qñ ille lo co rei habeꝫ quantū ad eū.⁊ inter reū ⁊ fideiussoꝛē nō ꝺz locuz dictū bñficiū sed habebit quantū ad fideiussoꝛē illius ꝓ quo ipse fideiussit.vento ad casum. ¶ In text.ibi extitit heres fide iussori.dic cū essent tres vel quatuoꝛ fideiussoꝛes:⁊ conueniebā tur iste vt heres illius cui successit ad totā quantitatem certe poterit opponere beneficiū diuisionis cōtra alios cōfideiusso
2 res alius. ¶ No.in.§.si fideiussoꝛ.ꝙ si dedisti mihi vnuz fideiusſoꝛem qui renūtiauit beneficio excussionis.⁊ ipm conuenio in solidum sicut non potest obijcere mihi beneficiuz excussionis cui renūtiauit:ita beneficiū diuisionis:vt ipse cōueniatur ꝓ parte:⁊ tu ꝓ altera parte cum sis soluendo lz huic beneficio non renuntiauerit ⁊ licet sint beneficia diuersa.qz istud benefi cium nunq̄ sibi competit cū non habeat locum inter reum ⁊ fi deiussoꝛem:sed inter plures fideiussoꝛes.

1 **Preterea si qui.** ris ab eo dari cōputanꝫ fa
a cultates[a] cōfideiussoꝛis.lz ergo ꝑfideiussoꝛ meus nō sit solue doꝛ:si tū fideiussoꝛ ab eo datus soluendo est.⁊ ego conueniar in solidū possem petere actionē diuidi inter me ⁊ illuz ⁊ sic ille re putabitur confideiussoꝛ meus sicut ille ꝓ quo fideiussi:alias non haberem hoc beneficium.vt.ſ.e.si a titio. Et facit iste text. ꝙ si marit⁹ dedit fideiussoꝛem de dote restituenda eo casu quo ꝺare potest:puta consanguineum vel attinentem.vt.l.ij.de do. cau.non nu.vel quia ita est consuetudo: vt florentie vel dedit coꝛeum qui se ꝓncipaliter obligauit:qz ipso vergente ad in opiam non poterit vgoz petere consignationez ꝺotis: qz satis reputatur idoneus si fideiussoꝛ ab eo datus est idoneus:⁊ solu nendo. Contrarium tamen determinatur.in.l.si cōstante.solu matri.quia cognatio fit vt mulier ex dote se suosq̄ alat qō hic non contingeret ꝛc.

2 ¶ Si essem in possessione alicuius rei in qua non haberem ius ⁊ dubitarem in ea molestari a te:quem etiam scio nullum ius habere in ea an possim agere ad declarandum te nullum ius habere in illa re.

Si contendat. ¶ Jsta.l.semper allegaꝫ
1 que est hic q̄ colligiꝫ ex illa dictione etiā que est impli catiua.vt.l.conueniculā. ¶ Et ibi no.de epis.⁊ cle. ꝙ reus qui �varia ꝓpter vnā glo.singularē hz exceptionē si actoꝛ differt agere foꝛte vt moziatur testes qui possunt exceptionē ꝑbare coꝛreus pōt ipsum ad iudiciū,puo care imploꝛādo iudicis officium ⁊ petendo declarari sibi excep tionē cōpetere ⁊ illi imponi silentiuz sup actione ⁊ sic nō solū petere examinari testes ad eternā rei memoriam.vt.l.fin.C.de vsur.pu.⁊.l.in.l.aquil.si deletum.ad.l.aquil.⁊ in.c.qñ frequen ter.vt lite nō cōte.lz actoꝛ nō poterit nisi cū timeꝫ de ꝓximo te stes moꝛituros vel de ꝓximo absfuturos.ſz etiā pōt petere ꝓo
b nūtiari sup exceptione sua ⁊ aduersario imponi silētiuz⁹ ⁊ ad hoc etiā allegaꝫ.Laurelius.§.si centū.de li.leg. Add qō etiam vi de bonū tex.cū gl.ſ.l.ſi duo patroni.in ꝓncipio de iurein.q̄ dicit quē posse agere ad declarationez iuris sui qñ dubitat molesta ri.facit.l.diffamari.C.de inge.ma. Sed cōtra.de leg.j.C.vt ne mo inuitus. Sol.nō dico ꝙ possim te cōpellere ad agendū cō tra me inuitū sed dico ꝙ lz actionez nō habeā:ſz exceptionem possem agere ꝫtra te inuitū officio iudicis vt declaretur me ti
2 bi nō teneri. ¶ Adde dicit Jnno.in.c.abbate. post ꝓncip. in.j. col.de ver.sig.ꝙ si essem in possessione alicuius rei in qua non haberē ius ⁊ dubitarē in ea molestari a te quē etiaz scio nullū ius habere in eadem non possem agere ad declarandū te nul lum habere in illa re:sed tunc demum possum agere qñ ꝓtē do me ius habere vt illud declaretur.qō singulariter no. qz li mitat ⁊ declarat illud ad qō ista.l.allegatur ꝓ quo dicto vi detur casus.in.l.circa ꝓin.§.si pars here.peta. vbi dicit quod ius agendi metimur ex persona nostra.non autem ex nō iure aduersarij.facit.l.militis.§.veteranus.de testa.mili. ¶ Non ergo possumus agere quando non habemus ius ad declarationez non iuris aduersarij:licet possideamus. Sed quando habem⁹ agere possumus si dubitamus in illo molestari lz actionē non habeamus. tene menti.

1 **Si sub impos.** ¶ Per istā.l.dicit Dy. i regula impossibiliū qō ex ꝫtractu facto sub cōditione impossibili nulla nasci tur obligatio ciuilis vel naturalis:quia si nasceret posset fide iussoꝛ accedere vt hoc ꝓbatur hic iuncta.l.is cui bonis.§. de ver.obli.Et sic ꝺz intelligi id qō habeꝫ.in.l. impos.eo.ti.⁊.l. nō solū.de act.⁊ obliga.Et hoc est vtile:qz solutū quocūq; errore potest repeti.quod nō esset si otiretur naturalis.iuxta no.in.l. j.de condi.indebi. ¶ Hic non sunt alia.

1 **Fideiubere.** ¶ Sed an ꝓ inuito po terit qs fideiubere. Dic qō sic cū repetere nō potest ab eo qō soluit.vt.l.si ꝓ te. §.mandati:secus quando ꝓ o ignoꝛante. qz repetit per actionē negotioꝛum gestoꝛum.vt.l.iij.§.fi.de neg.gest.

1 **Si fideiussor.** ¶ No.hic ꝙ fideiussoꝛ nō pōt omittere exceptionē dilatoriā in ꝓiudicium debitoris.sed exceptionē fori vel aliam ꝑsonā lem q̄ ipsum tantum concernat bene potest omittere.vt.l. fide iussoꝛ.§.quedam.dic vt ibi et in.§.fina.

1 **Ex persona rei.** ¶ Jsta.l.debet itel ligi de exce. rei cohe
a rentib⁹ que trāseunt in fideiussoꝛes.vt.§.de excep.l. exceptiones.§.rei aūt.secus in ꝑsonalibus:vt i ꝑn. illius.l.sed reus pōt etiā inuito fideiussoꝛe venire ad defensio nē fideiussoꝛis.⁊ obijcere exceptionē ex sua persona etiam si sit talis que ad fideiussoꝛez non transeat.vt.l.idēq̄.§.sed genera liter.§. man. si tamen fideiussoꝛ soluendo haberet regressum contra reum.als secus.vt.§.eo.l.marcellus.⁊ ibi per Dyn. et Barto.vbi tetigi.in fi.

2 ¶ Instantia cepta cū defuncto transit ad heredē:sicut ⁊ alia bona ⁊ iura ipsius defuncti:⁊ qualiter ꝓcedetur contra ipm heredem.

3 Conuētus suo noīe an bodie satisfdet de iudicato soluēdo.

4 Satisdatio iudicatū solui cōmittitur si causa non defendatur cum contineat clausulam de defendendo.

Clausula de defendendo an ꝺtineat clausulā iudicatū solui.

5 Si aliqs instituat seruū qui pūtat suū cū sit mens:nō tñ institio vitiatur:sed valet ⁊ iussu meo pōt adire hereditatē ⁊ mi bi acquirere:⁊ quid si credebat ipsum liberum.

6 Si satisdedisti mihi de iudi.soluendo:et postea vis cedere liti: et ego velim prosequi vt declaretur ius meum:an tenearis ꝓ sequi.

1 **Jeum hominem.** ¶ Jnstā na cepta ꝫ defuncti tum trāsiuit in eius heredē qno nō defendē te ⁊ tū cōtendēte stipulatio iudicatuz ſolui cōmitti tur ex clausula de defendēdo cōtra fideiussoꝛes:secus si nō con tendat:sed cedat:qz tūc equitas non patiꝫ vt causam defendat postq̄ nō vult litigare.h.d.no.⁊ est aliquantulū difficile ⁊ pri mo loquit qñ seruus instītutus heres a defuncto contra quez lis erat mota sup eodē seruo cōmittiꝫ cū eo qui litem mouerat negādo illū esse dñm ipsius:⁊ dicēdo se fuisse seruz illius de functi ⁊ tūc esse effectū liberū ⁊ heredē:⁊ tū causam ceptā ꝫtra defunctū non defendebat vsq̄ ibi.si autē adierat:postea loqui tur qz non cōtendebat.imo cōfitebatur se esse seruum illi⁹ qui b litem mouerat ⁊ non illius defuncti qui ipsum instituerat: et sic nolebat litigare:sed cedere liti. Et quelibet istarum subdini ditur in duas sicut duos ponit casus nam ꝓima parte ꝓi mus casus ponitur quando re vera fuerat seruus defuncti.et sic erat effectus liber.⁊ contendebat de iure tamen causam nō defendebat.vnde peringe est ac si de facto ⁊ non de iure conten deret vt committatur stipulatio ad interesse ꝓpter rem non defensam:et puto quod istud interesse sit de estimatione totiꝫ seruī:quia postq̄ per ipsum stat quominus declaretur per sen tentiam quis habeat ius censetur ius non habere:ſz acto: per quem non stat:et boc vsq̄ ibi si autem homo ibi quando re ve ra erat actoꝛis et sic contendebat de facto:et non de iure. vnde multomagis non defendendo facit committi stipulationē. Se cunda etiam pars ponit duos casus. Primus quando fateba tur se esse seruum illius actoꝛis. et iussu illius adiuit heredita tem illius defuncti vnde non expediebat quod causam defen deret cum actoꝛ habeat intentum sine defensione.scilz seruum ⁊ hereditatem:⁊ boc vsq̄ ibi.plane. Secundus casus est qñ il le cōfitebat ⁊ erat paratus adire eius iussu.sed dīs nolebat in bere ꝙ aduret quousq̄ causa esset finita ⁊ expedita.⁊ ꝓnuntia tum se esse dominum certe licet causa non defendatur stipu latio contra fideiussoꝛem non committitur. quia equitas non patitur cum actoꝛ poterit habere intentum sine lite et sine de
2 fensione nec expediebat litē prosequi. venio ad casum. ¶ In tex.ibi titiam liberum heredēq̄ reliquerit:subaudi et ego vo lebam prosequi litem ceptam contra istum seruum qui ꝓeten debat se heredem et liberum vt declaretur me esse dominum ipsius.ipse autem nolebat causam defendere et nihilominus negabat me esse dominum.et dicebat se esse liberum ⁊ heredē

a ¶ Facultates. l bonis ꝓncipalis cōputanꝫ facultates fideiussoris ſm Bal in aut. ſz bodie. C. de act.et obli. et in.l. mulier.C. ō iure do. vbi dicit idē cōtra sed an in bonis alicui⁹ cōputenꝫ aliena ta in fraude. vide Bar.in.l. bona.§.eum.de iure fisci.

b ¶ Silētiū. Add de Bal.in.l.fi.C. ne fi. ꝓ patre.⁊ i rub.C. de condi. eg.l.in.j.col.bal. ⁊ Sal.in.l.iij.C. de cel.bo.d. ant. de but.in.c. si au tē.de rescri. lud. ro.consi.lig.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

certe siue diceret verum committitur stipulatio siue diceret falsum vt sequit: hoc em̄ ex futuro euentu veniebat declarandū p sententiā. vñ male facit causam nō defendere: sed si fatet se esse seruū meū; nō tenet defendere. ꝛ hoc in ver. si autē adierat. siue ego nō intēdam. ꝑsequi litē: sed iubeo q̄ adeat siue velim prosequi. sed superuacuū. ꝛ ista dāt intelligere tex. huius. l. qui est
3 obscurus † collige ergo multa ex hac. l. ¶ Primo illud ad quod
a vulgariter allegat q̄ instantia cepta cuz defuncto transit ad heredem sicut ꝛ alia bona ꝛ iura ipsius defuncti. facit. l. si seruus. de infami. ꝛ loquit hic ex parte rei. Idem ex parte actoris vt. l. si operarū iudicio. de ope. libe. Aduerte tñ: q̄ tunc dz fieri prosecutio contra heredez: ꝛ in eius personam ferri sententiam ꝛ ipsum citari: sed si fieret prosecutio contra defunctum nō valeret processus nec sententia. vt in. l. de qua re. ff. cū me absente ff. de iudi. ꝛ j. que senten. sine app. rescin. l. pe. transit etiam in fideicōmissarium vniuersalem per restitutionem hereditatis. vt. l. cum hereditas ad treb. Item in aliū successorem vniuersalem. vt. l. tam ex contractibus. ff. de iudi. vbi cepta cum filio transit contra patrem occupantem bona filij iure peculij. ꝛ tñ non est heres: ꝛ econtra cepta cum patre etiaz super his q̄ trāseunt in filium vt filium non vt heredem in filium vt filium vt est casus singularis. in. d. l. operarum iudicio. quod not. si pater recepisset fundum pro se ꝛ filijs: ꝛ litem super ipso mouisset an transiret in filium: lz non esset heres quod est singulare dicitur autem incepta per conte. lit. sed etiam si non esset contest. si tamen prestita esset satisdatio de iudi. soluendo haberet pro cepta quantum ad hoc per. l. si defunctus. ff. de procura. ℑm Ang. Transit etiam in singularem successorez ex causa ne cessaria. vt. l. in hoc iudicio. cōi diui. non sic si est voluntaria vt
4 l. ij. ff. non solum in fi. de here. vendi. potest tamē sibi cedi. vt. l. i causse. ff. cum ibi no. de procu. ¶ Item allegat iste text. q̄ in re isto conuentus suo nōie in actione reali teneat satisdare de iudi. sol. non sic in actione psonali. vt. ff. de noga. si pluriuz. ff. i. ꝛ. l. hoc autez. ff. si. qui. ex cau. in pos. ea. ꝛ no. in. l. iulianus. qui satisda. cog. hodie vero nemo suo nomine conuentus satisdat. de iudi. soln. vt insti. de satisda. ff. sed hodie. Et de isto articulo dic vt. j. iud. sol. sup rubrica per Bart. ¶ Tertio not. q̄ satisdatio iudicatū solui cōmittitur si causa non defendatur. q̄ continet clausulam de defendendo sic econuerso clausula de defendendo continet clausulā iudi. so. q̄ non dicitur recte defendere nisi soluat iudicatū. text. est no. in. l. recte defendi. ff. de iudi. nec ob. l. grege. ff. ꝛ post litem. ff. eo. q̄ ibi in stipulatione de iudicio sisti. que non importat vt soluat iudicatū: imo lata sentēa finitur: solum importat vt fistatur in iudicio personaliter. si tamen non fistat potest defendere et facit vt illa stipulatio nō committatur nisi cum ꝑtia persone est necessaria. vt. l. si eum. in pncip. ff. si quis cau. Ex his ptz q̄ ista. l non dz intelligi in stipulatione de iudicio sisti: q̄ nō ꝓtinet clausulā de defendendo nisi velit defendere: lz glo. innuat cōtrarū. tene ergo ℑm intellectū glos. q̄ loquit in satisdatione de iudi. solu. ¶ Ité not. ꝛ ppetuo tene menti q̄ si aliqs instituat seruū quē putat suum cum sit meus nō propterea institutio vitiatur sed valet et iussu meo pōt adire hereditatem et acquiri mihi. Quid aūtisi crederet ipsum liberum. Dic vt in. l. cum alij. C. de iure delibe.
6 ¶ Ultimo no. in fin. ar. q̄ si satisdediſti mihi de iudi. soluen. postea vis cedere liti. ego aūt volo prosequi vt declaretur ius meum non teneris prosequi nec cōmittitur stipulatio ob rem non defensaz. quia equitas non patitur vt cogaris litigare ex quo vis cedere vt hic ꝛ. l. si reus paratus. ff. de procur. Item q̄ iacente hereditate non cōmittit stipulatio ob rem non defensam ℑm Bar. ꝛ hoc verus q̄ si iacebat de iure ꝛ de facto. secus si saltem de facto non iaceret vt in secundo casu. l. in ver. si autez homo. iuncta glo. vbi de facto adiuit hereditatem cum tū non fuisset seruus illius defuncti ꝛ tamen si non defendit committ
1 tur stipulatio ꝛ nihilominus hereditas de iure iacebat.

Si qui accef. ¶ Leuio: dicit obligatio cū quis ꝑt soluere duo bus q̄ si vni tm̄. Item leuio: est cū quis tenetur ad vnam tantum speciem certam q̄ ad duas alternatiue. h. d. casus est iste. ¶ In text. ibi bi qui accessionis loco: sed cum multis modis dicatur quis accessorie teneri. vt not. in. l. in personam. ff. i. ff. de pactis. An in oibus illis habebit locum q̄ hic dicitur. Glos. q̄ fic. in. l. grege. ff. illud. ff. eo. Bart. contra hic in fi. nam constitutor potest in plus se obligare loco vel tēpore q̄ principalis. vt in. l. et si citeriori. de consti. pe. licet non re. vt. l. alterius. ff. eo. ti. non tñ redditur ex toto nulla obligatio: sed valet vsq; ad q̄titatem qua tenetur principalis. vt ibi se obligat videtur quod etiā si in re plus contineat valeat per l. si diuortio. de verbo. obli. Sed quid si negotium re vera per tinet ad fideiussorem vt interdum quis quesito colore. vt. l. sed iulianus. ff. ad mace. Dic ſm Barto. adduc quod hic dicitur: quia hoc concernit formam fideiussionis ꝛ sufficit quod promittat vt fideiussor ad hoc vt fideiussio non valeat si contineat plus: licet re vera ipse sit principalis sed in his que concernūt effectum inspicitur veritas et non forma. vt. d. l. sed iulianus. ℑm eundem. que verba tene menti in fi. l. quod vera est. Dicz contra quod non valeat fideiussio si principalis est obligatus alternatiue ad duas species. et fideiussor ad alteram tantū earum non ex eo quod secūda sit durior: sed quia est diuersa vt est casus. in. d. l. grege. ff. illud ver. si quis stichum. hoc contrariuz est difficile. et Barto. super eo pertransit et finaliter dicit q̄ iste fideiussor poterit liberari dando aliam speciem sicut principaliz: sed per hoc non tollitur contrarium formatuz quia est obligatio diuersa. vnde possumus cōtrarium fateri: nec enim hic dicitur q̄ valeat fideiussio sed dicitur q̄ in leuiorem causam est obligatus ꝛ hoc fateor sed quia in diuersam causam redditur nulla per. l. contrariam.

Am fideiubeat. † Fideiubens p naturali obligatione serui tenet quatenus est in peculio. h. d. in du bio. puto q̄ fideiubēs ꝓ tractu serui videat fideiubere in omnē causam. i. pro vtraq; obligatione. ar. j. e. ff. si nūmos. ꝛ. l. si postea. rē pup. saluam fore. ꝛ. ff. locati. l. quero. in pncip. ꝛ hoc si sciebat eum seruum. si autem credebat eum liberū et sic posset habere regressum contra eum non teneatur in effectu ne remaneat in dāno: sed cum quis fideiubet pro libero homine quem putat esse efficaciter obligatum ꝛ non est nisi naturaliter tunc non curatur error: suus si fideiussit de mandato illius: quia habet regressuz sed curatur error illius: vt. j. e. si qs
1 post q̄. casus est iste.

Am is qui. ¶ Uni ex fideiussoribus soluēti totuz pōt cedi actiotam ℑ principalē q̄ cōtra fideiussores: q̄ nō est sublata mero iure: lz sit sublata ope exceptionis. tñ ex ceptio q̄ obstat cedenti nō obstabit cessionario: q̄ cessat causa. h. d. in effectu tex. cum glo. ꝛ doc. ꝛ intellige q̄ poterit cedi etiā ex interuallo. lz glo. dicat contrariū. ecce casum. ¶ In text. ibi ꝑstat actiones subaudi ex interuallo. als non haberet dubiuz: vt. j. de sol. l. modestinus ꝛ subaudi. Queritur an valeat cessio ꝛ arguit q̄ non quasi per solutionem vnius omnis obligatio competens creditori pro illo debito est sublata ipso iure ergo non potuit cedere actionem quam non habebat: sed cōtrariū est. nam habebat plures actiones diuersas ꝛ ex diuersis promissionibus orientes tam cōtra principalē q̄ contra quēlibet ex fideiussoribus illa ergo pro qua tenebatur soluens bene est sublata ipso iure: q̄ pro illa censetur facta solutio et illa nō potest cedi alteri ex interuallo nisi tpe solutionis hoc esset actum vt. d. l. modestinus sed alie non. quia pro eis non censetur facta principaliter solutio. obstaret tamen creditori exceptio si ageret contra principalem debitorem vel fideiussores ne bis idem consequatur. que nō cessat in persona cessionarij ꝛ illud q̄ est solutum non solū censet solutum pro obligatione soluētis tollenda: sed etiam vt cedātur actiones cōtra principalē ꝛ cōfideiussores ꝛ sic tm̄ pretium earū nō vt tollant. q̄ cedi nō possent sed vt cedantur. creditor ergo recipiens hoc respectu est obligatus ad cedendū. ergo ille actiones remanēt vt poterit cedi. Et hoc intendit dicere tex. sequens qui est aliquantuluz obscurus ꝛ sic dum dicit insolutum subaudi tm̄. q̄ pro sua obligatione soluitur vt debitum ꝛ sic cedit insolutum pro obligationibus aliorū non soluitur vt debitū: ꝛ sic non cedit insolutuz sed soluitur vt pretium earuz. ꝛ sic eas nō tollit ꝛ hoc in his q̄ sunt accessorie obligati vt videantur soluere pro sua tm̄ obligatione non pro obligatione principali nisi hoc dicat expresse ꝛ tūc illa tolleretur ipso iure ꝛ in ꝓsequētia alie etiā accessorie similiter tollerent. vt habent. l. papinianus. ff. manda. ꝛ. l. stichuz ff. si plures j. de sol. sed in pluribus principaliter obligatis eodem genere obligationis. dic vt. l. modestinus allegata quia si vnus solvit censetur pro sua ꝛ etiam aliorum obligatione ꝛ sic oēs tolluntur ipso iure ꝛ ex postfacto non potest fieri cessio nisi fuisset actum tēpore solutionis. Et per hec remanent excepte glos. que non bene loquuntur.
2 ☞ Fideiubens ex certa scientia pro eo qui est liberatus tēpore an teneatur.
1 **Si quis postquā.** ¶ Fideiubēs p erroꝛe pro eo q liberatus est tpe nō tenetur. h. d. ecce casum. ¶ In text. ibi. liberatus est subaudi a ciuili obligatione nō a naturali q̄ remanet etiam in actionibus temporalibus post lapsum tpis: vt. l. at qui natura. in pncip. de neg. ge. ff. nō autē potest intelligi

bic in

bic in actionibus perpetuis que hodie iure codicis tollunt prescriptione. xxx. annoꝝ: q̄ illa prescriptio hoc iure non erat inuenta. vt no. in. l. qui occidit. ff. ad. l. aquil. sed nec per illam prescriptionez tollitur hodie naturalis sed elidit eius effectus. vt
2 no. in. l. ff. j. reꝛ ra. ba. ¶ In tex. ibi fideiussor dederit subaudi per erroꝛe credens se nō esse liberatū. Si aūt ex certa sciētia censeretur renuntiasse exceptioni prescriptionis. ar. l. si qs de legaueꝛit. j. ti. j. ꝛ vterq; teneret cum effectu: loquit ergo hic qn̄ ille qui dedit fideiussoꝛē erraꝛit. ꝛ tūc nō curo an fideiussor erraueꝛit vel nō. nam etiā si sciebat illuz esse liberatū si fideiussit mandato illius videt tutus exceptione: q̄ si nō esset posset ab illo recuperare. ꝛ sic erroꝛ illi nō prodesset ꝛ versaretur in dāno: sed si fine mādato fideiussisset bene attēderē erroꝛem ipsius fideiussoris: q̄ si nō erraꝛit ab illo nō recuperaꝛet q̄ non vtiliter gessit negotium eius ꝛ videt donasse: sed si erraꝛit nō versetur in dāno erit tutus. ¶ In tex. ibi erroꝛis: oic gl. intelligit de erroꝛe facti ℑy. intelligit etiā de erroꝛe iuris qui nō nocet in dānis vitandis. nā ꝛ si solueret erroꝛe facti vel iuris qui tutus est exceptione prescriptionis repeteret. vt no. in. d. l. si. rem ra. ba. ergo ꝛ si promisit vel fideiussoꝛem dedit similiter dz esse tutus cū solutio ꝛ promissio paribus passibus ambulēt quo ad hūc effectū. vt. l. si. C. ad. l. fal. ꝛ. l. si patronus. de dona. ¶ Sed cōtra ℑy. opp. de. l. j. in pncip. vt in pos. leg. vbi fit differentia an decerit per erroꝛē facti vel iuris. Sol. ꝛ no. ibi loquit q̄n ille q̄ erat efficaciter obligatus nō tū tenebatur dare fideiussoꝛem ipsum dedit quo casu si ex certa scientia valet datio. vt. l. fed ꝛ si quis. ff. si si quis cau. si per erroꝛē facti nō vz ꝛ repetitur seu cōdicitur liberatio. tam respectu principalis ꝙ respectu fideiussoris: si autem per erroꝛē iuris repetitur dumtaxat quo ad fideiussoꝛē: q̄ solum petitur vt ille liberetur ꝛ ille tex. in. l. contraria ſm intellectum ℑy. ꝛ Bar. idem bic aūt loquitur quādo ille qui nō erat efficaciter obligatus qui erat tutus prescriptione fideiussoꝛem dedit quo casu si ex certa scientia videtur exceptioni renuntiasse: vt dixi: sed si per erroꝛē facti vel iuris: secus ꝛ non tenuit fideiussio. ꝛ ita voluit glo. in. d. l. j. superverbo exceptione. ¶ Sed adhuc oppono fortiter q̄ etiā si ex certa scientia dedit fideiussores nō teneat fideiussio. vt in. l. si mulier que senatus. ff. ad velleia. ꝛ. l. sed si pater. ff. nō soluz. ad maced. ¶ Sol. hic loquitur in eo qui erat tutus tali exceptione cui poterat renuntiare saltem simpliciter. ꝛ tunc distinguitur an ex certa scientia vel per erroꝛem sed bene distinguitur inter exceptionē velleia. ꝛ alia competit indistincte fideiussori etiā si fideiussit animo donādi: vt. d. l. si mulier cōtra. ff. si. ꝛ exceptionē macedoniani. ꝛ in illa distinguitur an fideiussit animo donādi vel non. vt. d. ff. nō solum. ꝛ rōnem diuersitatis ponit gl. in. d. l. si mulier. cōtra. ff. si. ¶ Ultimo adhuc oppo. q̄ tex. iste non procedat dum dicit. in fi. q̄ fideiussio erroꝛis nulla est intelligendo ſm q̄ glo. intelligit. nam aut per prescriptionem sublata erat oīs obligatio. ꝛ tunc non procedit glo. dum distinguit an ex certa scientia vel per erroꝛem: q̄ etiā si ex certa scientia esset nulla cū non subsit principalis cui potuerit accedere. vt. ff. eo. qui contra. j. l. pxogi. ff. si. aut non fuit sublata saltem naturalis. ꝛ tunc nō videtur procedere tex. dum dicit q̄ est nulla q̄ imo esset aliqua saltem quo ad naturalem obligationem vt sic teneatur eo modo quo principalis Bar. multum dubitauit in hoc cōtrario ꝛ primo dixit se intelligere tex. eo casu quo omnis obligatio est sublata: sed ego nescio casum in quo poterit esse sublata: q̄ tēpus nō est modus tollendi obligationem saltem naturalē si est tēpus legale ꝛ si cōuentionale. ꝛ sic bz vim pacti nō est modus tollendi ciuilem. l. ciuilem fore. ff. plz. de act. ꝛ obli. iuncta. l. eum qui ita. ff. qui ita. de verbo. obli. vnde idem Bar. dicit q̄ volendo intelligere q̄n nō est sublata omnis obligatio debet exponi tex. dū dicit nulla subaudi quantū ad effectū non aūt ipso iure: sed hoc est destruere tex. ꝛ glo. in. d. l. j. vt in pos. leg. super verbo exceptione intelligit istū tex. vt iacet q̄ sit nulla ipso iure. ad contrarium ergo respondet q̄ licet remanserit naturalis vel ciuilis: q̄ tamē sunt omnino inefficaces cum sint elise per exceptionem nec habeant effectū impediendi repetitionem soluti: per errorem iuris vel facti: vt no. in. l. ff. rem ra. ba. perinde est ac si essent in rerū natura quo casu fideiussio esset ipso iure nulla deficiēte principali. ita ꝛ hic q̄ paria sunt non esse vel esse inutile: vt. l. j. ff. quibus. ff. q̄ cuius. vni. nomi. Nec obst. l. marcellus. ff. eo. cū simi. q̄ ibi quādo quis fideiussit pro sola naturali non elisa per exceptionem: q̄ non fuit coniuncta cum ciuili nec peperit actionem ꝛ illa est potentior hic quando semel fuit iuncta ꝛ actionem produxit ꝛ postea per exceptionem eliduntur ꝛ illa est inefficacior. Et adde hic q̄ nō. Bar. plene distinguendo in. l. si patronus. de dona. quando ille qui tenetur dare fideiussoꝛem ipsum dedit ꝛ teneat. et cū illis iunge que. ff. dixi q̄ dant magis illa intelligere.
1 **Istichum.** † Si in obligatione principali cōpetit electio debitori non pōt in fideiussoria dari electio fideiussori. h. d. q̄ posset discordare. ꝛ fic esset assumptus in alia re quā debeat. principalis casus est iste. stipulatus fui a te stichum aut pampbilum ꝛc. ¶ In tex. ibi. q̄ futurū esse. dic sed cū possent cōcordare in eligendo quare non valet fideiussio saltem in hunc casum, vt innuit tex. ff. dum dicit non possum ꝛc. respondeo q̄ ius potius presumit q̄ discordent propter naturalē conditionē hominum aptam potius ad dissentiendū vt. l. sed si vnius. ff. si. ff. de arb. ꝛ quia quando concurrunt duo quorū vnum prodest aliud nocet inspicitur id q̄ nocet. vt. l. si quis i graui. ff. cū. l. seq. ff. ad fil. Ex discordia aūt sequeretur q̄ esset obligati ad res diuersas vt. l. grege. ff. si quis stichum. ff. eo. ¶ Sed contra de. ff. idem in lianus. eadem. l. Solu. ibi sunt casus diuersi. nam bic loquitur quando datur electio principali in obligatione principali ꝛ in fideiussoria datur fideiussori. ibi quando in vna datur debitori in altera creditori vel in vna creditori in altera fideiussori licet glo. alleget istum tex. pro concordantia: sed magis est cōtra. hic non sunt alia.
1 **Titio qui.** † Fideiussor acceptus pro obligatione conditionali non tenetur si tempore conditionis aduenientis non reperitur persona vel res pro quibus obligetur. h. d. casus est iste. si enim iste fideiussor obligaretur: obligaretur pro ipso creditore tanq̄ heredē debitoris apud eundem tanq̄ creditorem ꝛ hoc stare potest: vt. j. eodez. si quis pro eo. ff. i. nec retrotrahit cōditio: quia res non est in eisdem terminis quibus erat tempore fideiussionis facte. ꝛ sic deficiunt extrema.
1 **Nt fideiussor.** † Fideiussor soluens ꝛtra cōfideiussorez nō bz actionem nisi cedatur. h. d. not. licet ergo habeat beneficiū diuisionis ꝛ etiam cessionis nō tamē bz beneficiū vtilis actionis ad recuperandū partē eius quā soluit a fideiussoribus vt hic. secus in tutoribus ꝛ curatoribus quorumvnus soluit: quia habet vtilem actionem cōtra alios: lz sibi non sit cessa ꝛ etiā sufficiat alia beneficia vt in. ll. alleg. in gl. ꝛ que si fit ratio diuer sitatis glo. bic ponit: sed reprobat. ideo dic melius vt no. gl. in l. ex facto. de neg. ge. ꝛ tetigi. ff. eo. l. fideiussoribus. venio ad casum. ¶ In tex. ibi. oanda non est. videbatur contrariuz quia si cōfideiussor erat presens ꝛ soluēdo poterat petere diuidi actionem ꝛ illum pro sua parte conueniri si hoc non fecit: sed si totū soluit videtur illius negotium gessisse ꝛ illū ab illa parte. liberasse: vnde videbatur dari actio neg. gest. Sed contrarium est quia negotium ad fideiussorem non pertinet principaliter: sed ad reum: ꝛ illius negotiuz dicitur gessisse principaliter licet in consequentiam liberato reo fuerit liberatus etiam confideiussor ꝛ hoc vult dicere gl. i. d. l. ex facto. q̄ potius ex natura actionis liberatur quā officio gestionis. i. q̄ obligatio sua est accessoria ꝛ tollitur sublata principali non ex eo q̄ soluens voluerit gerere negotiuz illius. ¶ In tex. ibi. vtiles actiones: ad q̄ creditor tenetur. vt. ff. eo. fideiussoribus. ꝛ potest compelli vel ope exceptionis: vt in glo. ꝛ. ff. eo. si mandato. sez antecē cōdemnetur vel soluat vel etiam officio iudicis agendo postq̄ soluit. vt in. l. si res obligata. in fi. ꝛ ibi no. de lega. j. ꝛ etiā ex intentione lz glo. bic dicat contrarium ꝛ non bene. vt. ff. eo. cum is ꝛ ibi dixi. sufficit ꝛc.
1 **Am duo rei.** † Ab vno ex duobus reis debēdi potest dari fideiussor pro tota quantitate. hoc dicit. ratio dubitandi poterat esse: quia si sunt obligati ex causa onerosa: puta propter mutuum eis factum et conuersum in vtilitatem vtriusq; debitum videbatur esse commune ꝛ ad quemlibet eorum pertinere pro parte hinc est q̄ vno soluente totum potest recuperare a coreo. partem sibi tangentez. vt in. l. j. C. de duo. reis. ꝛ hodie etiam si sint ex causa lucrativa habent beneficium diuisionis. licet non vtilis actionis. ꝛ sic quilibet videatur in effectu teneri pro parte: vnde pro illa tantum videbatur q̄ posset dare fideiussorem ꝛ si daret pro toto fideiussio esset nulla quasi in durio rem causam obligatus sed contrariū est: q̄ non obstātibus predictis quilibet est obligatus insolidū mero iure: lz possit recuperare vel petere diuidi hoc non facit quominus possit dare fideiussorem in totum. nam ꝛ fideiussor pōt recuperare a principali. ꝛ tamen potest dare fideiussorem pro se vt. ff. si plures. ff. preterea casus est iste.
2 ☞ Si aliqui cōtraxerunt inuicē societatē ꝛ pposuerūt vnum ex eis negotiationi ꝛ ille neglexit exigere a debitoribus societatis cū posset ꝛ illi effecti sunt non soluendo: an ille teneat de negligentia in exigendo commissa.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

1 SI fideiussor. †Fideiussor acceptus p eo qđ a principali nō poterit exigi non tenetur si principalis semel fuit soluendo ꝛ creditor neglexit ab eo exigere.h.d. notabiliter. casus est iste. ¶In tex. ibi post impletam legitimā etatē.ꝛ sic tēpore depositi officij Dy.ꝛ hoc ideo dicit qꝛ iste minor durāte officio nō potuisset illum curatorem conuenire: vnde si tunc fuisset effectus non soluendo posset agere contra fideiussores qui se obligauerunt in subsidium cum nihil sibi posset obsici: post finitum autem officium potuit ipsum conuenire: vnde si neglexit hoc facere cum ille esset soluendo si postea desijt esse non recuperata fideiussoribus: qꝛ verba illa qꝛ a curatore seruari nō poterint intelliguntur. scz cessante omni culpa ꝛ negligentia dicti quondam minoris. ꝛ no. hic limitationem ad. l. decem. s. de verb. ob. vbi dicitur qđ fideiussor isto modo acceptus in subsidium potest subire periculum si principalis reperiatur non soluendo. nam debet intelligi: vt hic nisi aliquando fuerit soluendo ꝛ creditor neglexit ipsum conuenire. ¶Sed contra de. l. si fideiussor. j. eo. vbi etiam si denuntiauit creditori: vt conueniat principalem: qꝛ dubitat qđ non efficiatur soluendo: ꝛ ipse creditor neglexerit nihilominus recuperat a fideiussore. Sol. ibi fideiussor se obligauit simpliciter. vnde creditor nō tenebatur obtemperare protestationi sed poterat eligere quem volebat illo iure: hic se obligauit in subsidium. ideo bodie cum nō poterit incipere a fideiussore nisi excusso principali. idem esset in precedenti denuntiatione sibi facta vt conueniat principalem cū sit soluendo ꝛ dubitatur vt efficiatur non soluendo ꝛ creditor neglexit baberet locum ista. l. †Et bis dictis inducebā banc. l. qꝛ quidam contrahentes inuicē societatem ꝛ prepofuerunt vnū ex eis negotiationi ille neglexit exigere a debitoribus societatis cum posset ꝛ illi effecti sunt nō soluendo qꝛ ille teneatur de negligentia in exigēdo commissa qđ etiā probatur expressius in tex. ꝛ glo. in. l. tutores qui post. §. periculo. s. de admi. tu. ꝛ. C. eo. ti. l. debitoribus. ꝛ arbi. tute. l. ij. facit. l. si seruus. §. cuꝫ quid. de leg. j. ¶Ju tex. ibi. quā ab heredibus. iste tex. innuit qꝛ si eo mortuo heredes sunt soluendo debeant prius executi quā perueniatur ad istos fideiussores. Sed contra imo potrit peruenire: etiam anteꝙ concutiant statim illo mortuo: vt. s. eo. fideiussor obligari. §. fi. Sol. breuiter quicqđ dicat Bart. dic qđ ibi fideiussor se obligauit sub cōditione si principalis non soluerit ꝛ ista conditio existit eoipso qꝛ mortꝰ hic se obligauerunt isti in eo qđ exigi nō poterit. ꝛ sic verba sunt prolata potius in rem quā in personam ꝛ debent intelligi poterit exigi tā a principali quā ab heredibus eius: vt hic ptz. sequitur idem respondet als. l. si insolidum.

2 ☞Sicut quilz ex pluribus fideiubentibus tenet insolidum. ꝛ ita quilibet ex pluribus mandatoribus.

3 ¶Mandatores habent inter se beneficia q̄ habēt fideiussores. l. cessionis ꝛ etiam diuisionis.

Beneficium cessionis an possit opponi quando plures fideiussores sunt obligati per instrumentū. ꝛ statutū dicat qꝛ instrumenta mittantur executioni sicut sententie.

1 **Si insolidum.** †Beneficiū cessionis etiā post sniam pōt ploari. h.d. ꝛ etiā ante sniam vt nō cōdemnet nisi prius cedat: vt. s. eo. si mandato meo. ¶Quando aūt opponit post sniam opponit vt nō cogatur soluere anteꝙ cedatur: sed certe postꝙ soluit pōt p officium iudicis imploari vt no. in. l. si obligata. in fi. de le. j. ꝛ digi. s. eo. vt fideiussor. Est ergo anomala hec exceptio nec sequitur naturam peremptoriam. qꝛ non posset opponi post sniam nec hz naturalez dilatoriā qꝛ nō posset opponi post lit. cōtest. vt. l. ita demū. C. de prescu. iūcta. l. peremptorias. sen. rescin. nō pos. ideo aūt pōt obijci post sniam: qꝛ eā nō impugnat de iniustitia sicut ꝛ alia de quibus in. l. nesennius. de re iudi. ꝛ. l. qꝛ diuerso. in fi. sol. ma. als nō posset obijci post. vt. d. l. peremptorias: vt

2 no. in. l. j. C. de iur. ꝛ fac. igno. casus est iste. ¶† Ju tex. ibi vnius ex mādatoribus. no. qꝛ sicut quilz ex pluribus fideiubentibus tenetur insolidum: vt insti. eo. §. fi plures. ita ꝛ quilibet ex pluribus mandatoribus qꝛ tenent accessorie: non sic quilz ex pluribus principaliter se obligantibus nisi fuerit expresse dictum vt not. in. l. si paternam. ad velle. C. ꝛ. s. de duo. reis. l. reos. §. fi.

3 ¶† Item no. qꝛ mandatores habent inter se illa beneficia que habent fideiussores. l. cessionis. ꝛ etiam diuisionis: vt. C. de con sti. pecu. l. fi. ¶Sed queritur qđ si plures fideiussores sint obligati per instrm ꝛ statutū dicat qꝛ istra mittant executioni sicut snie quantū ad hoc vt possit incipi ab executione qđ non est de iure cōi: imo oportet libellū dari. ꝛ sniam ferri: vt. l. si pacto. C. de pac. nonaūt hz vim diffinitiue quantū ad hoc vt precludat viā opponēdi exceptiones perēptorias quascūqꝫ: hz vera snia diffinitiua hoc habeat qꝛ tūc habuit tps eas proponendi ante sniam vnde sibi imputet si nō opposuit: sed isto casu cū est obligatus per instrumētū nō habuit tēpus opponēdi. nā ante obligationem nō: qꝛ nō cōpetebant postea cōtracta nō: qꝛ sententia habetur pro rata: vnde si nō posset opponere in executione priuaretur iure suo: qđ esse nō debet. ꝛ ad hoc allego Jnno. in c. cum olim. de cau. posꝰ. ꝛ propie. in. j. col. vbi in simili ita determinat ꝛ Bar. in. l. j. qđ vi aut clam. in prin. in fi. sui commenti. ꝛ Bal. in. l. fi. C. de consti. pecu.

2 ☞Per pecuniam cetere res estimantur non econuerso. Estimatio succedit loco rei. ꝛ censetur esse eadem. An vna pecunia estimetur per aliam.

3 Fideiussor an possit se obligare ad aliam rem quam sit principalis.

1 **Sita fide.** †Pro eo qui tenetur ad pecuniam nō potest accipi fideiussor qui promittat speciem vel alias rem: hz secus ecōtra ita videt innuere litera ꝓ glo. videat dicere ecōtrarium quā etiā sequitur Bar. sed tunc ille ver. qꝛ non vt estimatio ꝛc. nō bene veniret ad precedētia nec adaptaret ad illa: ideo magis plz qđ. s. dicti. casus est iste. ¶Ju tex. ibi: qꝛ non vt estimatio. dic rndet tacite oppositioni: qꝛ cōtra si aliquis est obligatus ad frumentum pōt dare fideiussorez qui se obliget ad estimationem eius. Sed rnde qđ ideo hoc: qꝛ pecunia est innenta vt per eam alie res estiment ꝛ succedat loco aliarū rerū: vnde qui habet estimationem censet habere rem: ergo fideiussor non censetur se obligasse ad rem diuersam puto tū fideiussorez teneri ad estimationē: eo casu quo contra principalem deueniretur ad estimationē officio iudicis mercenarij: vt in obligationibus dādi post morā rei perempta re: vel si als haberi nō pōt. iuxta no. in. l. vinum. in fi. mag. gl. si cer. pe. ꝛ. s. de ver. ob.

2 l. si seruum. §. fi. †Et no. banc. l. qꝛ semp alleg. ad hoc qꝛ cetere res estimantur per pecuniā nō econuerso ꝛ qđ estimatio succedit loco rei. ꝛ censet esse eadem. an aūt vna pecunia estimet per aliam: dic vt no. Bar. j. de soln. l. paulus. respondet creditorē. in vltima charta: qꝛ pecunia grossa estimat per minutam nō econuerso: vt floreni per solidos. ¶Mo. etiā in prin. huius. l. qđ fideiussor nō pōt se obligare ad aliam rem ꝙ sit obligatus principalis. vt. s. eo. l. grece. §. si quis stichū. Sed cōtra de. l. stipulatus es opus. j. eo. vbi pro eo qui tenet ad factum pōt fideiussor promittere interesse. Solu. non propterea dicit obligatus ad aliam rem cū ille qui promittat factū fictione iuris fingat etiā interesse promisisse: si fuerit in mora faciēdi: vt. l. stipulationes non diuiduntur. §. celsus. de verb. ob.

1 **Ja titio.** †Fideiussores dati diuersis obligatis ad idem debitum nō dicuntur cōfideiussores. h.d. no. ꝛ sic habent beneficiū diuisionis ex epistola: qꝛ nō datur nisi inter confideiussores ex persona ꝓpria ipsorum confideiussorum sed hodie cum duo rei debendi habeant inter se beneficium diuisionis ex noua constitutione ꝛ exceptio cōpetens principali cōpetit etiam fideiussori poterit fideiussor vnius cōuentus ad solidum opponere beneficiū diuisionis ex noua conditione ꝛ ex persona illius pro quo fideiussit ꝛ hoc volnit Dy. ꝛ Bar. j. eo. l. inter eos. §. duo rei.

2 ☞Si aliquis aduocatus agitauit causam ppriā ꝛ pro seipso allegauit ꝛ obtinuit an possit in cōdemnatione expēsarum petere salarium aduocati.

3 Conditio contractus debet impleri. Si quis promiserit stare laudo talis sub pena ꝛ laudum illius fuit petitū reduci ad arbitriū boni viri q reduxit ꝛ ille nō stat reductioni an poterit ab eo peti pena.

1 **Stipulatus.** †Pro obligato ad factum potest accipi fideiussor qui se obliget ad interesse. Idem cōtractus cui non statur habetur pro nō facto. ꝛ conditionem non implet. h.d. ꝛ Bald. consueuerat allegare banc. l. ad vnum de quo. j. dicam. ꝛ ad idem allegabat. l. complures. §. lege dicta. s. locati. ¶In text. ibi: infra certam diem fieri puto pro. gg. a dandis. ¶In text. ibi quanti. vt efficiatur. i. dicere quatenus plus alteri locaueris vnde qꝛ illa fuit in mora: tu locasti alteri pro vigintiquinqꝫ ꝛ quia ille fideiussorem non dabat tumet opus feciti: ꝛ tunc a primis fideiussoribus illa. v. quibus alteri locasti videbatur qđ bene peteres: quia conditio pro qua fideiusserunt videt impleta. Sed contrarium dicitur: qꝛ licet fuerit impleta verbaliter non tamen realiter cū huic secunde locationi non steteris. vnde habetur pro nō facta ꝛ cum feceris per teipsum opus nō potes petere perinde ac si per scōm conductorem factum esset.

2 vnde †inducitur ad. q. si aliquis aduocatus agitauit causam propriam ꝛ pro seipso allegauit ꝛ obtinuit non pōt in cōdemnatione expensarum petere salarium aduocati postꝙ aduocatum non

a tum non habuit nisi seipsum facit. l. habitatores. s. loca. Docto. tamen dicunt qđ si propter hoc perdidit lucrum alterius aduocationis poterit illud petere tanꝙ interesse: de hoc in Spe. de expensis. §. postremo. ver. qđ si victor. ꝛ ver. sequenti.

3 ¶† No. etiā qđ conditio Jctus dz impleri. ꝛ inducebat Bald. si quis ꝓmiserit stare laudo talis sub pena: ꝛ laudū illius fuit petitum reduci ad arbitriū boni viri qui reduxit ꝛ ille non stat reductioni nō poterit ab eo peti pena: qꝛ nō promisit penam si nō steterit arbitrio reducentis. Sed si nō steterit laudo primi proferentis pro hoc ille. §. lege dicta. Sed Jnno. in. c. preterea. de appel. videtur tenere cōtrariū. ꝛ etiam Bart. in. l. j. §. ꝛ post operis. de no. ope. nun. ꝛ vide Jnno. in. d. c. preterea. de appel. ꝛ Bal. ea. l. i. de his que pene nomine. in. g. q. ꝛ in. l. si. de cōtrahē. emp. de questione supra dicta ad quaz Bal. allegabat istam. l. hic non sunt alia.

1 **Fideiussor.** †Fideiussor cōdemnatus etiā anteꝙ soluat agere pōt vt libe

b retur vel indēnis conseruet. b. d. casus est iste. si autez nō esset cōdemnatus tūc anteꝙ soluat agere nō posset nisi diu stetisset in obligatiōe: qđ dic vt. l. lucius. s. man. ꝛ. C. eo. ti. si pro ea: qꝛ videtur dedisse fidem de soluendo. et. l. indebitū. de cōdi. inde. ꝛ sic anteꝙ soluat non est functus officio suo: dicit tū hic Bar. qꝙ si esset obligatus per instrumentū qđ ex forma statuti haberet exceptionem paratam sicut sententia ꝙ tunc esset idē qđ hic. ꝛ Ang. reprobat ꝛ bene quoniā a principio sciebat posse incipi ab executione. ꝛ nihilominus fidem dedit de soluēdo vnde deciperetur debitor: si statim ab eo posset molestari ipso ad huc a creditore nō molestato: ideo dicit cū non posse agere

c nisi diu steterit in tali obligatione.

2 ☞Ex contractibus per legem reprobatis in quibus casibus nulla oriatur obligatio.

1 **Cum lex.** †Fideiubens pro cōtractu per. l. re

ꝛ est. l. vulgaris venio ad casum. ¶Jn tex. ibi fideiussor quoꝫ liberaꝛ. i. ipso iure nō obligat qñ ex tali cōtractu nulla nascit obligatio etiā naturalis ꝙ qñ fit statim dicā: qꝛ tunc deficiente principali nō pōt cōtrahi fideiussoria. vt. s. eo. q contra. vel dic liberaꝛ. l. ope exceptionis qñ ex tali cōtractu oritur obligatio ꝛ actio obstat tñ exceptio. nā transit ad fideiussorem qđ etiam qñ sit. j. dicā. ¶Jn tex. ibi eo magis. dic probat prationem talem. nam neutro predictorum casuum pōt principalis venditor cōpelli ad observantiā ꝙ tractus directo ergo nec dz posse cōpelli per indirectū: vt in. c. cū quid vna. de reg. iur. sed si fideiussor efficaciter teneret per indirectū compelleret qꝛ

2 cōtra principalem rediret. ¶† Sed quomodo sciam an oritur aliqua obligatio vel nō. Bar. hic examinat. ꝛ in effectu dic qđ in tribus casibus nulla orit obligatio etiā naturalis Primus qñ. l. resistit contractui dirigendo verba in actuz hominis vt si dicat statutum ꝙ nullus ciuis vendat rem immobilez forensi. vt. C. nō licere habitatoribus metrocomie. l. i. ꝛ que res vē. nō pos. per totum. ꝛ. l. si in emptione. §. j. de contraben. emp. Jdez si dirigeret verba in emptorem. nam cū emptor ꝛ venditor sint correlativa cēsetur ꝛ alter prohibitus: vt. l. ij. in fi. C. de indi. vidui. ꝛ de cupiessis. l. j. de leg. ij. Scōs quando. l. resisteret potentie: vt si diceret ꝙ nullus forensis possit vendere vel mulier aut minor nō poterint vendere sine certa solennitate. Tertius qñ resisteret obligationi: vt si diceret ꝙ nō possit minor obligari vel mulier sine tali solennitate. ar. s. eo. l. serui oñs. ibi obligari nō poterit ꝛc. Nam in illis casibus etiam obligatio naturalis non oritur cū illa sit de iuregentium ꝛ preceptum iurisgentiuz est: vt obediatur superiori. vt in. l. veluti. de iusti. ꝛ iur. ꝛ sic talis contractus tanꝙ celebratus contra preceptum iurisgentiū nō hz ab ipso iure fundamentū vt obligationē aliquaz ab ipso in uentam producat: vt etiam probatur in. l. si non sortem. de condi. indebi. ꝛ. l. eos. C. de usuris. aliquando aūt. l. non resistit alicui de dictis tribus: sed resistit actioni. ꝛ sic effectui contractus vt qꝛ dicit actionem nō dabo vt in velleiano ꝛ macedo. ꝛ tūc oritur obligatio ciuilis ꝛ naturalis: sed obst. exceptio. vt. l. sed naturalis. s. ad macedo. ꝛ ista exceptio an profit fideiussori. dic vt dixi. s. eo. si quis postꝙ. qꝛ est differentia inter exceptionē velleia. ꝛ macedo. ꝛ no. in. l. fi. ad velleia. Jnterdū. l. dicit qđ gestuz est ratum nō habeo ꝛ tunc idem vt oriat obligatio ciuilis ꝛ naturalis. Sed ob. exceptio vt in edicto. ꝙ me cau. ꝛ de dolo. huic tamen exceptioni pōt sponte renuntiari. ꝛ ideo si fideiussor ab ipso principio intercederet: qꝛ eodem metu vel dolo videtur intercessisse: tunc cōpeteret sibi exceptio sed si ex postfacto cessante dolo vel metu nō haberet fideiussor banc exceptionem: imo dolus vel metus censeretur purgatus: per. l. pe. de 2di. ob tur. causam. Jnterdum. l. dicit contractū talem nō valere. ꝛ tunc si propter defectum solennitatis vel alterius rei existentē a principio contractus nulla oritur obligatio: vt pz in ti. de dona. inter vir. ꝛ vgo. pro qua donatione non potest fideiussor accedere: quod non esset si oriretur naturalis pt z in. l. non dubium. C. de legi. si autem propter aliquem defectum ex postfacto superueniente: vt si dicat statutum ꝙ contractus debeant infirmari infra mensem postꝙ fuerint celebrati: alias non valeant intelligitur. scz ope exceptionis. ar. in. l. vniuersa. cū ibi no. C. de preci. impe. offe. Aliquando ꝛ quarto. l. resistit alienationi vt. l. iul. de fundo do. ꝛ in titu. de predi. mino. que non possunt alienari. l. dominium transferri sine decreto. ꝛ tunc aduertendus ꝙ aut hoc introducitur fauore illius cuius est res: vt in casibus predictis ꝛ tunc si contractus fieret per illum cuius est res similiter nulla oritur obligatio: quia prohibita alienatione censetur prohibitus contractus per quem ad alienationem peruenitur vt. l. si ad resoluendam. de predi. mino. ꝛ arg. l. oratio. de sponsa. ꝛ sic non posset intercedere fideiussor. ꝛ habet locum ista. l. Sed si fieret per alium cuius fauore non emanauit prohibitio: vt per tutorem curatorem vel maritum tunc quo ad eum ꝛ eius preiudicium non censetur contractus prohibitus. ꝛ ideo oritur obligatio ciuilis ꝛ naturalis ꝛ etiam actio ad interesse cui possent accedere pignora ꝛ etiaz fideiussor. ꝛ ille est casus in. l. ꝛ si is. C. de predi. mino. de qua glo. illa opponit ꝛ per hec etiam soluitur questio formata in vltima glo. in fi. an autem in illis casibus contractus firmetur iuramento adhibetur alia distinctio. qđ dic per Bar. in. l. si quis pro eo. in prin. j. eo. Sed si prohibitio alienationis fieret propter qualitatem rei vt sacre vel religiose: que nō est in cōmercio: tūc non refert a quo fieret: sed b in alio est differentia qꝛ si debitor ignorat ꝛ emptor scit vel vter qꝫ nulla oritur obligatio etiā ad interesse. ꝛ sic nō posset accedere fideiussor. ꝛ hoc modo posset exemplificari hec. l. fm gl. illā. sed si venditor sciret ꝛ emptor ignoraret vel vterqꝫ ignoraret: licet in tali re nō daretur titulus nec transferretur dominium. ꝛ sic non valet quo ad rem tamen oiretur obligatio ꝛ actio personalis ad interesse contra venditorem: vt. l. ꝛ liberi. de contra ben. emp. ꝛ ita intelligo glo. fi. in versi. ꝛ caue tibi. ꝛ tunc posset accedere fideiussor ꝛ pignora licet glo. videatur dicere contrarium qđ tunc fideiussori succurreretur propter se: non propter venditorem quod nihil est dicere.

2 ☞Accusatus vel inquisitus qui dedit fideiussores de presentando se ad mandatū potestatis ꝛ de soluendo omnem cōdem nationem: si postea fuit condemnatus: ꝛ eius bona confiscata an fideiussores sint liberati.

3 Confiscatio bonorum an extendatur ad bona postea quesita. Deportatus quo casu habeat beredem ab intestato.

1 **Si debitor.** †Pro obligatione non ex

c tincta sed in fiscum trāslata non potest fideiussor accipi si se obligat pro primo debitore liberato. hoc dicit tex. secus si pro fisco. hoc dicit glo. ꝛ bene. ¶Jn tex. tibi extincta sed melius diceret qđ eius persona est ab obligatione subducta: vt. l. j. s. de duobus reis sed vult dicere qđ sicut quando est omnino extincta nō potest pro ea intercedere fideiussor. ita ꝛ quando est in fiscum trāslata nō potest accedere pro primo debitore ab obligatione subducto quantum ad eum habetur pro extincta ꝛ per banc. l. dicit Dy. ꝛ Albertus papiensis fuisse terminatam questionem.

2 Bononie de quodam accusato vel inquisito †qui dederat fideiussores de presentando se ad mandatuꝫ potestatis ꝛ de soluendo omnem condemnationem quod si postea fuit condemnatus ꝛ eius bona confiscata fideiussores sunt liberati: sicut quādo creditor succedit debitori. vt. s. eodem. l. heres a debitore. §. quod si stipulator. nam hic fiscus loco creditoris est ꝛ per confiscationem succedit debitori. sufficit. ¶Jn glo. j. ibi sed ꝛ ciuilis ꝛ naturalis translata in fiscum. Nota istam glo. que dicitur rum sed glo. j. eadem. l. qui cunqꝫ. dicit in fiscum non transire ni si ciuilem sed naturalem apud eundem remanere. Sed. autem in. l. j. C. eodem. dicit neutram in fiscum transire: sed ambas pene eum remanere. ꝛ obstare exceptionem in. eo. si autem. s. de duobus reis. dubita. doct. tenent istam per. l. quoties. in fi. j. eo. ti. ꝛ per istum tex. quia si non träferet in fiscum posset accedere fideiussor pro deportato vt. l. fideiussor obligari. §. fideiussor. s. eodem. ¶Jn glo. ibi ex cōtractu per deportationem quod intellige de contractu iurisgentium quem potest deportatus celebrare cum ea que iurisgentiū sunt non sint ei interdicta. ideo etiam potest acquirere dominium ex contractu iurisgentium vt. l. si tibi mandauero. §. is cuius bona. s. man. fecus si ex contractu iuris ciuilis. †Confiscatio autem non extenditur ad

3 postea quesita vel contracta: vt no. per gl. in. l. nam ad ea. de cōdi. ꝛ demon. sed eo postea moriente in deportatione transeunt in fiscum tanꝙ in heredem: vt. l. ij. C. de bo. dan. ꝛ not. in. d. §. is cuius bona. facit. l. si deportati seruo. cum ibi not. de leg. iij.

Diu steterit. Adde qđ volnit Ludo. ro. sing. suis. fol. cliij.

Seipm. i bac q. vide. d. de rota dec. suis de dolo ꝛ cōtu. in antiqs decisi. cccclg. vbi ponit an procurator possit petere ipensas quas facere potuisset si in causa sua pro curatorem alius conduxisset.

Conseruet. vide Bal. in. l. face re. s. so. ma. Specu. i ti. de iudi. §. specialia. versi. si deiussor. Bal. in. l. si pro ea. C. mā. ꝛ in. l. lucius. s. mā. in rep. l. anti que ad velle. ꝛ in. l. fi. C. ō vsur. rei iud. ꝛ in. l. fi mandato meo. §. i iudicio. s. mā. ꝛ in. l. si diuer. C. eo.

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

sed si filius nolletvenirēt venientes ab intestato.ꝛ hic est casus in quo deportatus posset habere heredez ab intestato:lz heres hic de iure ciuili.ita habetur in tex.ꝛ glo.j.de reg.iur.l. ea fola. quam no.non sunt alia.

1 **Si filius.** †Si filius numerat post emancipationē acquirit actio sibi de equitate:lz tempore quo erat in patria potestate fuisset stipulatus.h.d.de rigore autem acquireretur patri vt hic innuitur.ꝛ ista equitas procedit ex eo qꝛ ista numeratio non trahitur retro cum debitor potuisset eam nō recipere.ꝛ sic faceret obligationē nō oriri vt.l. si pecuniam.si cer.pe.iuncta.l.si.que res pig.ob.pos.cetera vide per Bar.in.l.si filius.ff. de verb.ob.

2 ☞ Duo casus in quibus cessat beneficiū diuisionis etiam si confideiussor sit soluendo.

3 Quando creditor est in dolo inducendo illum qui inefficaciter obligatur ad fideiubendum perdit beneficium quod haberet contra confideiussorem in conueniendo ipsum insolidum si nō fuisset in dolo.

1 **Si titius.** †Fideiussor ieefficaciter obligatus facit vt cōfideiussor nō detur beneficium diuisionis si ipse hoc sciebat vel scire poterat.ꝛ debebat vel ipse ex interuallo acceptus fuerit niſi creditor fuerit in dolo:qꝛ tunc dictis casibus locus est diuisioni.ꝛ idē si veri similiter poterat ignorare.h.d.ista singularis.l.ꝛ primo loquitur qñ simul fideiussit masculus ꝛ femina vsqꝫ ibi banc similis. Secundo qñ duo masculi:sed vnus erat maior alter minor.vsqꝫ ibi.qꝛ si dolo. Tertio ponit vnam limitationem ad scōm casum singularem que locū hz etiā in primo:venio ad casum: ca

2 sus est iste ꝛc. ¶ Recollige ergo hic duos casus in quibus cessat beneficiuz diuisionis etiā si cōfideiussor sit soluēdo. ¶ Primus qñ ille inefficaciter fuit obligatus ꝛ alter qui conuenitur hoc sciuit vel scire potuit ꝛ debuit:qꝛ tunc non censetur fideiussisse contemplatione actionis diuidende inter se ꝛ illum: secus si verisimiliter poterat ignorare:vt si fideiussit maior ꝛ minor. nam maior poterat ꝓbabiliter ignorare an fideiussor esset minor vel nō:ꝛ posito qꝛ esset minor an haberet beneficium restitutionis in integ.vel nō:qꝛ si negotium ptinebat ad eū non ledebatur.ꝛ sic nec restituebatur.ideo tunc daretur hoc beneficium fideiussori:secus si sciuisset ipsum minorem.ꝛ posset petere restitutionem.ꝛ ita intellige scōm casum similiter in primo si habuisset iustā ignorantiam vt qꝛ mulier induit se veste virili similiter daret fideiussori hoc beneficiū.non est ergo differentia inter primū casum ꝛ scōm niſi in hoc:qꝛ in primo non sic ꝓbabiliter ignorat mulierē inefficaciter obligari sicut in scōo ignorat maiorez efficaciter obligari:sed positis terminis paribus idem est in vno qō in alio. ¶ Scōs casus qñ vnus fideiussisset primo:ꝛ alter post ex interuallo.nā ꝛ tunc primus si ignorabat de scōo videtur fideiussisse cōtemplatione scōi.ideo nō hz beneficium.ꝛ ita intellige ver.sed ita demum.si aūt sciebat tunc secus.vt no.ff.eo. si stipulatus.ff.ex duobus.hic ergo non qꝛ minor:sed qꝛ ex postfacto intercessit non datur primo intercedenti hoc beneficium.nā etiā si esset maior non daretur.ita intelligo istum tex.ꝛ ita etiā intelligit glo.in.l.si plures.in.j.glo.ff.eo. Sed doct.videntur aliter intelligere qꝛ hic propter duo nō datur primo beneficiū diuisionis.scz qꝛ ex interuallo fideiussit secundus ꝛ qꝛ inefficaciter obligatur cū sit minor secus si efficaciter:qꝛ tunc adhuc dicuntur confideiussores vt hic colligitur circa fi.in ver.confideiussorem.ꝛ inter cōfideiussores locū habet: sed hec ratio nō placet.nam non semper locū hz vt in primo casu huius.l.ꝛ ideo dic vt dixi in.d.l.si plures. nam hoc fatentur qꝛ primus fideiubens nō hz beneficium cessionis cōtra scōo fideiubentē:per id qō no.in.l.si stipulatus.ff.ex duobus.ff.eodez quare nō idem in beneficio diuisionis nō video ideo in vtroqꝫ

3 distingue an sciret vel ignoraret:vt dixi ff.d.l.si plures. ¶ Itē no.singulariter qꝛ qñ creditor est in dolo inducendo illum qui inefficaciter obligatur ad fideiubendum perdit beneficiuz qō haberet contra confideiussorem in conueniendo ipsum insolidum si nō fuisset in dolo ꝛ non pōt ipsum cōuenire niſi ꝓ parte.ꝛ sic non solū punitur aduersus illū cōtra quē cōmittit dolum:sed etiam aduersus alterum cōtra quem nō cōmisit qō est mirabile ꝛ adducit similitudinem de alio casu simili.nam si habeo debitorem ꝛ per dolum induco minorem ad promittendum mihi animo nouandi qō ille debebat si restituatur minor nō restituitur mihi vtilis actio in pristinum debitorem:ꝛ tamē si nō fuissem in dolo restitueretur per tit.C.de repu.que fiunt in iudicio:qꝛ restituto minore restituit aduersarius eius ꝛ omnia debent reponi in pristinum statum.l.qō si minor.ff.restitutio. de mino.ꝛ cum ista.l.concordat.l.qui res.post prin.in ver. hic applicatur.ff.de solu.ꝑm intellectum glo.qui tex.limitant singulariter illū ti.de repu.que fiunt in iudicio ꝛ qō hic dicitur in illo qui induxit per dolum minorem locum haberet etiam in primo casu si induxisset mulierem vt nō possit cōuenire fideiussorem niſi ꝓ pte qō est valde notādū.ꝛ sic dolus creditoris ꝓponderat ignauie fideiussoris ꝛ sibi ꝓdest ꝛ in his cōsistit substantia huius.l. ¶ Io.etiam ex prin.huius pro intellectu.l.iij. ff.eo.vt ibi nō distinguatur inter scientem ꝛ ignorantem:qꝛ ibi loquitur qñ ille qui tenebaꝫ dare fideiussorē dedit mulierem ꝛ dicitur qꝛ nō est liberatus:qꝛ nō fecit qō debuit ꝛ tamen creditor sciebat vel scire debebat illam inefficaciter obligari vt hic ꝛ ita sentit glo.vt scientia creditoris non ꝓsit debitori vt liberetur sufficit. ¶ In glo.que incipit nescisebat enim.ista gl.vult in effectu qꝛ iste dum dicit propter incertum etatis determinet verbū interesserit:qꝛ creditor dubitās de etate minoris voluit alterum primo intercedere:ꝛ minorem postea: vt primus non haberet beneficiū diuisionis. nec possumus melius dicere qō determinent verba superius posita dum dicit onus totum alteri irrogandum:qꝛ primus nō perdit beneficiū diuisionis.ꝛ hoc si simul fideiusserunt:secus si ex interuallo. ¶ Item ġrit gl.qd econuerso si primo minor postea maior.ꝛ dicit idem vt maior teneatur insolidum multomagis:tu dic hoc verū si ignorabat de primo.si autem sciebat:tunc aut etiam sciebat illum ineffaciter obligatum.ꝛ idem.nam bis duobus casibus non cēsetur fideiussisse contemplatione illius:si autem credebat illum inefficaciter obligatum.tunc ille secundus haberet beneficiū diuisionis si iustam habuit causam credendi sicut si simul fideiussissent vel ipse primo.ꝛ minor postea.ꝛ ipse hoc sciuisset.ꝛ credidisset ipsum efficaciter obligari.

Si testamento. †Exceptio cōpetens principali transit in fideiussorem.h.d.etiā inuito principali:vt.ff.eo. ex persona.ꝛ.l.si stipulatus.nisi fideiussisset animo nouādi:tūc nō semper sic esset.vt in.l.si pater.ff.non solum.ad male.licet aliquando idem esset:vt in.l.si mulier contra.ff.si.ad vellei.ꝛ.l.qō dictū ff.de pac.quedam tamen sunt exceptiones que non transeunt. vt.l.exceptiones.ff.de excep.ꝛ.l.idemqꝫ.ff.generaliter.ff.man. quod dic vt plene no.in.l.fideiussor.ff.quedam.eo.titu.ecce casum testator ꝛc. ¶ In tex.ibi liberatur. dic quia legauit testator liberationem non tamen heres adhuc ipsum liberauerat per pactum vel acceptilationez ad quod potest cōpelli:vt.l.iij. ff.nunc de effectu.de lig.leg.ꝛ sic est adhuc ciuiliter ꝛ naturaliter obligatus tamen habet exceptionez doli.l.creditoris.C.de fideicom.ꝛ.l.si non sortem.ff.adeo.cū ibi no.de cōdi.inde.postqꝫ autem heres liberasset si per pactuz sublata esset naturalis si vero per acceptilationem vtraqꝫ.ꝛ semper haberet locuz qō hic dicitur multomagis.

1 **Ex duobus.** †Indebituz omni iure solutū per errorē iuris non facti reperitur secus si ex certa scientia neutro tamen casu liberationez alterius quā soluentis inducit.h.d.vsqꝫ ad ver.si duo.venio ad casum. ¶ In tex.ibi:per errorem subaudi iuris vel facti cū actio esset diuersa inter eos:per.l.iij.tab.ꝛ sic quilibet tenebatur ad dimidiam ꝛ non vltra nec ciuiliter nec naturaliter. ideo quocunqꝫ errore solutum reperitur vt no.in.l.j.de condi.inde. secus si ex certa scientia non ergo liberatur coberes cum eadem solutio non debet parere liberationem ꝛ repetitionem:qꝛ sunt contraij effectus.vt.l.cum his.ff.j.cum ibi no.de condi.inde. Sed cōtra qꝛ non possit repeti ista dimidia indebite soluta:qꝛ creditor recepit debitum:licet soluens soluerit indebite vt.l.repetitio. de condi.inde. So.vt ibi no.nam hoc esset verum si solmisset nomine coberedis qui erat verus debitor sed ipse soluit noie suo credens se esse obligatuz ad totum:vt.l.si pene.ff.si.eo.ti. ¶ In tex.ibi conditione quoqꝫ cessante quasi dicat non soluz in casu precedenti qñ soluit per errorem.ꝛ sic potest repetere nō libera tur coberes rōne de qua.ff.sed etiā qñ soluit sciēter.ꝛ sic nō potest repetere qꝛ vr̄ donasse similiter nō liberat coberes nō propter rōnem de qua.ff.qꝛ illa cessat:sed ꝓpter aliam: qꝛ creditor qui recepit tanqꝫ donū reputans se obligatuz benefacienti benefacere.i.redonare cū tū efficaciter ad hoc nō teneretur eādem dimidiam indebite solutā eidem soluenti restituere non posse repetere impediēte repetitionē naturali obligatiōe que oritur ad antidota:sicut ergo si primus soluēs posset repetere nō liberaretur coberes ita ꝛ si nō pōt tū pōt retinere p errorez solutū similiter nō liberat:qm̄ per hunc modū dicta solutio vr̄ retractabilis p modū retētionis lz nō fuerit p modū actionis. h.d.ille tex.difficilis qui semp alle.qꝛ naturalis obligatio que contrahitur ex antidoto in genere vt benefacienti benefaciamus:non autem ad aliqd specialiter impedit repetitionē solu ti per errorem iuris sicut naturalis obligatio que contrahitur ad certā rem vel quantitatem.vt.l.erroz.C.ad.l.fal.contrarium tamen determinauit glo.in.l.ex hoc iure.de iusti.ꝛ iur.qō non impedit

impedit repetitionē soluti.Sed rūde qō aut soluit in eodē genere ꝛ impedit vt hic.nā hic idem qō fuit solutū primo animo donādi.fuit postea eidē solutū qui donauerat: si aūt in alio genere vt qꝛ mihi benefecisti in vno:puta in verbis ego putans me obligatū benefacio tibi in alio:qꝛ soluo.ff.per errorem iuris bene possum repetere ita intelligitur illa glo.ꝛ adde no. in l.si non sortem.ff.libertus.de condi.inde.ꝛ.l.sed si lege.ff.cōsuluit.de peti.here.

2 ☞ Tutus exceptione diuisionis soluēs p errorē an repetat.

1 **Quod si duo.** †Lex.iij.tab.diuidit actionē inter heredes ipso iure.ideo quatenus alter ipsorū soluit vltra portionē hereditariā quocunqꝫ errore repetit:sed epla diui adri.nō diuidit ipso iure ideo solutum añqꝫ fiat diuisio p iudicē quocūqꝫ errore non repetit.h.d.

2 no. †Et sic est hic casus de eo de quo dubitaut glo.insti.eo.ff.si plures.ꝛ nō meminit de isto tex.l.vtrū tutus exceptione diuisionis soluens per errorē repetat.Et lz in alijs exceptionibus peremptorijs distinguatur iter fauorabiles ꝛ ille inducunt repetitionē soluti quocūqꝫ erroꝛe ꝛ odiosus:ꝛ ille inducit repetitionem soluti per errorē facti:vt.l.si.ad mace.nō per errorem iuris.vt.l.qui exceptionē.de cōdi.inde.in ista tū nō distinguit imo nunqꝫ inducit repetitionem siue per errorē iuris siue facti ita dz intelligi iste tex.sicut videmus in exceptione cōpensationis.l.qui innuez.de cōdi.inde.ꝛ in exceptione tpali.vt.l.in die eo.ti.ꝛ est ratio qꝛ nō tangit obligationem vel actionē tollēdo vel eligendo aliquā ipsarū:sed moderat ex actione licet sit per emptoria.ꝛ sic non sequit naturā aliarū:hoc tū verū ante factā diuisionem per iudicē:sed post eaz factā secus:qꝛ vel tollit ipo iure actionem sm opi.quā tz Bar.in.l.si plures.ff.eo.vel elidit ope exceptionis rei iudicate.ꝛ tunc qꝛ esset fauorabilis quocūqꝫ erroꝛe solutum repeteretur.veniamus ad casum. ¶ In tex. ibi habebit quidem cōditionē in.ġ.que ipso iure nō dz scz proponendi diuisionē.l.ġij.tab. ¶ In tex.ibi ꝛ alia quinqꝫ subaudi qꝛ poterat euitare opponēdo beneficiū diuisionis ex persona defuncti ad ipm trāsmissum.vt.ff.eo.si plures.ff.ꝑterea.ꝛ dicit Bar.in ꝑcedenti dicto ꝑbari dictū ꝑet.qō pont in.l.ij.C. de neg.ge.qꝛ lz defunctus nō possit soluere partē debiti liquidi inuito creditore.vt.l.tutor.ff.lucius.de vsur.vnus tū ex heredibus eius bene pōt soluere partē ipsum tangentē.ꝛ sic ex persona heredum conditio obligationis videt immutari cōtra.l. ij.ff.ex his.de verb.ob.dic vt ibi dixi.

1 **Questū est.** †Fideiussor nō pōt prius conueniri qꝫ reus vl quā posset si ipse esset reus h.d.in effectu vsqꝫ ad fi.vel dic qꝛ fideiussor hz dilationem tam ex persona principalis debitoris quā ex ꝑsona ꝓpria qñ solutio est collata in locū certū vt non possit cōueniri anteqꝫ labat tantū tps quo tā ipse quā principalis debitor potuerit illuc accedere.h.d.in effectu.casus est iste ego habebā quēdam debitorem meū capue ꝛc. ¶ In tex.ibi nec ad rem ptinere.dic obijcit cōtra compartionem quā sibi fecit de casu cū principalis esset rome ꝛ fideiussor capue vbi collata erat solutio:qꝛ nō pōt fideiussor cōueniri anteqꝫ labat tps quo reus potuerit capuā accedere ad primū casum ꝓpositū q fuit ecōuerso qñ reus capue ꝛ fideiussor rome existunt.nam isti non sunt similes in primo est clarum:qꝛ fideiussor nō potest conueniri anteqꝫ principalis:qꝛ diceretur durius obligatus: sed in alio nō conuenitur anteqꝫ poterit conueniri principalis:qꝛ cū ipse sit capue pōt conueniri statim etiā anteqꝫ labat tēpus quo fideiussor poterit capuā accedere:ergo ꝛ fideiussor rome existens dz similiter posse conueniri statim sicut principalis posteqꝫ sua obligatio regulaf ab obligatione principalis.Sed rūdet verū esse boc qꝫ isti casus nō sunt similes in rōne:tū adhuc vera est determinatio prima qꝫ fideiussor nō potest cōueniri anteqꝫ labatur tps quo poterit accedere capuam:lz ipse principalis existens capue statim conueniri poterit:qꝛ si aliud diceremus sequeretur absurdum qō deteriorisꝫ cōditionis esset iste qui promisit pro alio quā si promisisset pro se:nam si ipse esset principalis reus qui Rome existens promisisset dare capue nō posset prius cōueniri qꝫ trāsierit tantum tēpus:vt.l.continuus.ff.cū tū.de verb. ob.ergo ꝛ idem si promisit pro alio quo casu sibi magis dz subueniri.ꝛ concludit vt habeat dilationem ex ꝑsona ꝓpria qñ ipse est rome ꝛ principalis capue.ꝛ ex persona rei qñ econtra ipse est capue:ꝛ reus rome:ne si aliud hoc casu diceretur reperiat obligatus in duriorem causam.

2 ☞ Cessio an habeat vim solutionis.

1 **Si debitori.** †Pro ea pte p qua creditor succedit debitori tollit obligatio principalis.ꝛ etiā fideiussoria:sed p ea pro qua fideiussor succedit debitori tollit fideiussoria nō principalis.h.d.in effectu.ꝛ fuit hic casus qꝛ debitori succedit creditor pro dimidia ꝛ fideiussor pro altera dimidia certe pro prima tollitur obligatio principalis ꝛ fideiussoria in eius con sequentiam iure cōfusionis seu solutionis pro altera tollitur fideiussoria:nō enim possum ipm nūc cōuenire vt fideiussorem pro illa dimidia posteqꝫ possum ipm cōuenire:vt bereditas principalis debitoris.ꝛ sic principalis obligatio pro illa pte stat firma.ꝛ fideiussoris tollit ecce casuz.debitor meus qui tenebaꝫ ꝛc. ¶ In tex.ibi.obligatio:subaudi tam principalis qꝫ fideiussoria sm Ja.de are.sed in sequēti fideiussoria tm̄. ¶ In tex. ibi solutionis potestate.no.qō cessio habet vim solutionis. Sed contra de.l.heres a debitore.ff.ff.eo.Sol.nō semp habet vim solutionis:sed aliquando videlicet cū hoc non tendit in lucrū eius.ꝛ damnum alterius.ꝛ ita loquit hic:al's secus vt in cōtrario si bene inspiciatur.

1 **Inter eos.** †Beneficiū diuisionis locum hz inter fideiussores q tenent insolidū nō inter illos qui tenent pro ptibus.h.d. in effectu. ¶ In tex.ibi diuersum.dic scz copulatiue se obligarunt quilz insolidū:ꝛ etiā pro parte.ꝛ sic sunt due promissiones ꝛ creditor potest vti qua vult ꝛ sic vtitur prima locus est diuisioni per epistolam:sed hic alternatiue insolidum aut pro parte:ꝛ quando alternatiua ponitur inter quantitatem ꝛ maiorem ꝛ minorem:sola minor est in obligatione:vt.ff.eo.de verbo.ob.si ita stipulatus fuero.ġ.aut.ġv.postqꝫ igitur ex forma contractus actio est diuisa nō expedit qꝫ amplius diuidat per epistolam. ¶ Sed contra de.l.si testamēto.ff.qꝛ si duo.ff.eo. vbi actio semel diuisa per.l.ġij.tab.iterum diuiditur per epistolam:sed ibi sunt diuisiones diuerse:bic essent vniformes ꝛ ad idem tendentes. ¶ Item contra primū casum posset opponi qō scōa promissio de parte nō valeat:qꝛ vtilitatē nō cōtinet per l.qui bis idem.de verb.ob.Sol.possumus fateri.ꝛ tunc adhuc clarior est ratio quare in primo casu locus est diuisioni fiende per epistolam:qꝛ creditor non posset vti niſi prima promissione facta a quolibet insolidum.

1 **Fideiussor.** †Id qō solutum est ante factā diuisionem in cōputatione diuisionis nō venit de rigore iuris:sed refidunū tm̄ secus de equitate.h.d.no.vi deatis bonū casum. ¶ Pone casuz qꝛ pro debitore meo quite ne batur in.ġġ.tu ꝛ titius fideiussistis postea anteqꝫ te cōuenirem soluisti mihi.ġ.postea te cōuenio ad alia.ġ.tu dicis te nihil teneri soluere de illis.ġ.qꝛ soluisti.ġ. que te tangunt oppositō beneficio diuisionis.nā si prius egissem ꝛ tu opposuisses beneficium nō ꝓpellebaris soluere nisi.ġ.ergo ex quo prius soluisti nō videtur qꝛ tenearis vltra soluere:iurisconsultus dicit qꝛ de rigore illud solū venit diuidendū qō reperit esse debitū tēpore quo agitur.ꝛ sic videt qꝛ cū.ġ.reperiant debita illa debeāt diuidi vt tenearis in.v.ꝛ fideiussor in alijs.v.nā si totū soluisses nō posses repetere.ꝛ sic ꝑdesset cōfideiussori vt.ff.eo.si testamento ff.qꝛ si duo.ergo si soluisti partē dz confideiussor ꝑdesse vt illa nō veniat in diuisione ꝛ cōtributione sed dūtaxat altera pars de equitate tū determinat ꝑium qꝛ non tenearis soluere alia quid de illis.ġ.ꝛ qō videaris soluisse.ġ.pro parte tua.ꝛ perinde tibi prosit ac si post exceptionē propositā ꝛ diuisionē factam soluisses:qō est singulare.ꝛ sic lz tollatio totius debiti etiā ꝑ errorem facta ab vno prosit alteri:qꝛ nihil restat soluēdū.ꝛ nihil est diuidendus:solutio tū partis nō prodest alteri:sed dūtaxat soluenti:vt videat soluisse ac si actio esset diuisa. ¶ Sed cōtra illum tex.oppo.fortiter ꝛ videtur qꝛ etiaz de rigore idem sit: qꝛ eo ipso qō soluit partem videtur actio diuisa:qꝛ creditor videt sibi tacite pactum fecisse de non conueniendo ipsum in altera parte per.l.si creditores.C.de pact.ergo nec de rigore propter tacitum pactum potest ipsum vltra conuenire.Sol.ꝑm Oldr. quem Barto.sequitur ibi loquitur in pluribus reis debendi qui hoc iure non habeant beneficium diuisionis vnde creditor non compellebatur recipere partem:recipiendo ergo ſpōte videtur actionez diuisisse:hic loquitur in duobus fideiussoribus qui habebant beneficium epistole ꝛ ambo erant soluendo vnde creditor tenebatur:ꝛ poterat compelli recipere partem ab vno etiam per modum actionis.vt.ff.eodem si contendat vnde recipiendo partem ex necessitate non videtur actionem diuisisse:quia nemo in necessitatibus existit liberalis. vt.l.rem legatam.de alimen.leg.tu dic ꝑm Ange.qō ibi loquitur quando soluens dixit soluo pro parte mea quo casu siue sint duo rei debendi siue sint fideiussores creditor sic accipiendo videtur actionem diuidere ꝛ pactum facere soluenti de non petendo plus per illam.l.que licet loquatur in duobus reis locum haberet in fideiussoribus. Sed si soluat simpliciter tunc tenet distinctionem Barto.ꝛ Old.vt distinguatur inter reos debēdi.ꝛ fideiussores hoc iure:sed hodie quia plures rei debendi habent locum diuisionis ex noua constitutione:idem esset quod in

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

fideiussoribus vt recipiendo partē nō videat fecisse pactum de nō petendo plus. ⁊ sic de rigore posset cōueniri ad alterā partem ⁊ illa tantū deberet diuidi: sed de equitate nō vt hic. Ista opi. in primo casu fuit Ja. de are. quā Bar. hic reprehēdit per istū tex. nā dicit nōie suo vel rei promittendi. ⁊ sic nō vī fienda illa diuersitas: ⁊ certe aliud est dicere soluo pro parte mea quo casu creditor recipiendo vī diuidere vt in. l. Ista. aliud soluo pro mea obligatione: vt hic. nō plz reprehēdo Bar. ¶ Sed adhuc opp. q de equitate pars soluta nō veniat in cōtributione per l. reos. C. eo. So. hic loquit in soluente. ibi loquit in nō soluente: sed cōuentor: ⁊ sī vnus cōueniat pro parte si nō sequat solutio nō censet actio diuisa sed electio facta ⁊ ista electio nō preiudicat creditori etiā de equitate quominus si ille reperiatur nō soluēdo poterit etiā pro illa parte recursum habere cōtra alterum diuisio ergo preiudicat non aūt electio. qñ aūt dicat facta diuisio: dic vt. ff. digi. ⁊ etiā censet fieri in alio casu qñ creditor quēlibet conueniret pro parte. ⁊ sic fi alter ipsorū reperiretur nō soluendo posset pro parte illius recurrere cōtra alterū cui videtur fecisse pactum de non petendo per solam conuentionē ſm Bar. hic. cetera vide hic per eum.

2 ☞ Sicut creditor pōt diuidere actionem inter plures reos debendi conueniendo quemlibet pro parte ita ⁊ inter fideiussores eorum.

Duo rei pro. †Fideiussores diuersarū personarum etiā ad idē obligatarū inter se habent beneficiū diuisionis. b. d. sic. ff. eo. si a titio. ⁊ ibi ponitur rō: qr nō sunt cōfideiussores bodie sed ex psona principalis ex stentium soluēdo haberēt beneficiū diuisionis nō ex epla diui adriani sed ex noua cōstitutione ſm Dy. vt etiā ibi tetigi. Jn tex. ibi qui pro singulis. dic. i. inter plures qui fideiusserūt pro vno qr illi sunt cōfideiussores etiā si diuersis tpibus. vt. ff. eo. si titius. ¶ Sed qd si plures fideiusserunt pro pluribus ad idez obligatis. dic q sunt cōfideiussores sicut si proyno ſm Dy. qui
2 allegat ad hoc. l. si duo. i prin. de admi. tuto. ¶ † Jn tex. ibi. nū magis. no. qō sicut creditor pōt diuidere actionez inter plures reos debendi cōueniendo quemlz pro parte: vt. ff. de duo. reis. l. iij. ff. si. ita ⁊ inter fideiussores eorum vt hic.

Creditor. †Creditor pōt cōuenire fideiussorē omisso principali ⁊ etiā pignore. b. d. bodie secus vt in aut. de fideiuss. ff. i. vbi prius dz excuti principalis. ⁊ ideo si haberet pignus sufficiens nō posset cōuenire fideiussorem. dicit tñ Dy. quē sequitur Bar. q si nō posset pignus commode vendi adhuc haberet locū iste. ff. qō dictū reputo singulare: qr per hoc limitatur illa aut. vt si facta excussione reperiant bona immobilia ipsius principalis sufficientia si tñ non possunt cōmode vendi. ⁊ creditori debetur pecunia perinde potuerit cōueniri fideiussor ac si nō reperirentur bona qō perpetuo tenementi; qr nescio alibi istud dictum.

Cum inter. †Si post diuisionē factam alter ex fideiussoribus efficiat nō soluēdo periculum ptinet ad creditorē. b. d. sed cōtra de. l. si plures. in fi. pn. ff. eo. So. ibi. fideiusserat sub conditione vel in diē ille q factus est post diuisionē nō soluēdo. ⁊ ea pēdente factus est: vnde non est quid imputet creditori quare ipm nō cōuenit: qr non potuerat: hic vero pure: ⁊ potuit ipm cōuenire: vnde sibi imputatur vt. ff. eo. si fideiussores. ⁊ ideo vī dicendū q etiā hoc casu qñ pure: si tñ nō pōt creditori imputari: qr statim facta diuisione factus est nō soluēdo anteq̄ haberet cōmoditatē cōueniēdi esset idem qō ibi. ¶ Itē opp. de. l. inter fideiussores. ff. eo. So. ibi aīt factā diuisionez p iudicē hic post. ecce casum dicit hic creditor egit cōtra vnū ex fideiussoribus insolidū ꝛc. ¶ Jn tex. ibi; post lit. cōte. vī tex. q ista exceptio dz opponi. ⁊ sic in vim dilatorie ⁊ nō cogēt fideiussor cōuentus lit. cōtest. nisi sup parte debiti facta pronūtiatione p iudicē; vt nō possit in plus cōueniri ⁊ tunc statim facta est diuisio ⁊ ita intelligo istū tex. ¶ Potest etiam opponi post lit. cōte. sup toto debito in vim perēptorie ⁊ tunc operaī vt lz sit conuentus insolidū ⁊ sup solido fuerit lis contest. nō tñ fiet cōdemnatio nisi pro pte; ⁊ vz lz de alia parte non fuerit absolutus vt dixi in. l. si plures. ⁊ tūc etiā si post li. conte. ante tñ sniam esset effectus alter nō soluendo cōdemnaret ille conuentus insolidū posito etiā q̄ oppo fuisset exceptionem qō actio adhuc nō esset diuisa quousq̄ per iudicē nō fit pronuntiatum. ⁊ pro hoc. ff. l. progi. ff. inter fideiussores. vbi no. diffinitiua sniа. ⁊ hic no. cōtest. ¶ Jn tex. ibi. auxilio defendet etatis actor subaudi minor: qr nō dicitur lesus sui fragilitate per rationem que sequitur: qr vsus est iure cōi cū habuerit necesse acquiescere diuisioni licet quilibet maior.

Bonis da. †Beneficiū diuisionis pōt opponi ēt cōtra fiscū qui p cōfiscationē successit fideiussori sicut cōtra beredē illius. ⁊ sic pt; qō creditor potest fiscum cōuenire in quē transeunt bona cū onere creditorum: vt l. tutores. C. ad. l. iul. de vi. hoc in creditis vel debitis puris: cōditionalia vero nō trāseunt: vt ff. l. l. quoties. in fi. qō est singulare. ⁊ in hoc est differentia inter fiscum: ⁊ heredem in quē trāseunt actiones passiue. ⁊ cōditionales: vt insti. de ver. ob. ff. si ex conditionali. ⁊ ideo dicimus qō fiscus non est ppue heres sed vniuersalis successor: vt etiā tangit hic glo. quā ita declara vt dixi. casus est iste. ¶ Jn tex. ibi. damnati. sez de crimine capitali nō debito in quo fideiuserat. ⁊ ita procedit casus quez supra posui. quidā vero intelligunt qō erat damnatus de illo debito ⁊ tunc esset hic casus qō beneficium diuisionis poterit opponi etiam post sententiam diffinitiuam in execution eius sicut beneficium excussionis. vt. ff. eo. si fideiussores in. d. ff. cuius contrariam tenet ibi glo. per. l. fideiussor. C. eo. ⁊ illa vera: quia est exceptio peremptoria. ⁊ sic vsq̄ ad sententiaz pōt opponi ⁊ nō vltra vt. l. peremptorias. C. sen. rescin. nō pos. qr impugnaret sniam latam in toto non sic impugnat exceptio cedendarū ideo ista lect. nō est vera. ¶ Itē glo. que est hic dicit vnum verbum in quo reprehenditur. sez qō iste fideiussor damnat de crimine. ⁊ cōfiscatur si supereſt pōt conueniri ⁊ cōdemnari qō est falsum cū per confiscationem iam fit exemptus ab omni obligatione tam ciuili q̄ naturali ⁊ translata sunt in fiscū: vt. ff. eo. si debitori deportato. ⁊ ibi no. in glo. debet ergo cōueniri fiscus pro obligatione preterita ante confiscationem.

☞ Residui appellatione an contineatur totum.

Dissi. †Perditio pignoris contingens sine culpa creditoris: ⁊ eius fideiussoris. b. d. intellige qō eis non nocet nō vltra plus vel aliter teneatur quā prius. sed qr possunt effectualiter conueniri ⁊ ipsi non possunt excipere contra agentem de perditione pignoris nec obijcere compensationem de exceptione eius cum ad illam non teneatur. secus si eius culpa perditum esset. ar. l. diuortio. ff. si fundū. solu. matri. cum ibi no. casus est iste. †Not. in fi. ibi etiam totum. no. istum tex. cum quo concor. l. ij. C. de bere. insti. vbi appellatione residui totum comprehenditur.

Inter fideiusso. †Damnum cōtingens pupillo culpa tutoris recuperat ab illo per actionem tutele sed si sine eius culpa recuperat per restitutionem in integrū aduersus aduersarium eius si lesus est. b. d. ecce casum. ¶ Jn text. ibi actione diuisa. sez inter cōfideiussores qui erant soluendo. ⁊ sic pupillus nō est lesus. quia vsus est iure communi vt. ff. l. progi. ff. pe. vnde non potest petere restitutionem ex priuilegio etatis vt ibi dicitur. sez aduersus cōfideiussorem qui soluendo est agat: ergo contra tutorem qui neglexit alium cōfideiussorem cōuenire vel exigere cū potuerit. Sed quid si tutor non fuit in negligentia. ⁊ sic ab eo non potest recuperari. respondeo adhuc puto idem si alius cō mode potuisset exigere: qr iste casus potius debet nocere pupillo quam alteri confideiussori sed si nullus potuisset exigere: qr statim actione diuisa effectus est alter non soluendo. dic vt dixi in. ff. pe. sed in seq. casu pupillus fuit lesus: qr actio fuit diuisa iniuria iudicis vel etiam negligentia tutoris non allegantis confideiussorem non esse soluendo. ⁊ sic diuidi nō debere. ideo restituitur vt agere possit contra illum qui reperitur soluēdo in totum etiam pro parte illius qui est non soluendo. ⁊ datur ista restitutio aduersus absolutionem: qr ille qui est bodie soluendo fuit pro parte condemnatus. ⁊ pro parte absolutus cuz absolui non debuerit. hic non sunt alia.

Fideiussores. †Fideiussores dati ab *inquilino* vel colono tenent etiā ad estimationē instrōrū predij si perdant. b. d. no. videbat eos nō teneri nisi ad pensionē quasi de illa tñ censeat censisse ptes: sed certe cū ex natura locationis veniant quedā instra: vt. l. sed addes. ff. loca. censet fideiussor in oēm cām proueniente ex natura cōtractus se obligasse. ⁊ ita innuit iste tex. vnde videtur q si diuisō cessit aliqua instra que nō veniebāt ex natura Jctus ad illa nō censeatur fideiussor se obligasse. ar. ff. eo. si pignore. ⁊ hoc innuit tex. dum dicit. cū ea quoq; exponendo cū. l. qñ. ¶ Jn tex. ibi. datos glo. intelligit. ff. simpliciter. ⁊ sic in oēm casum proueniente ex natura Jctus censet se obligasse: vt. ff. eo. si quis pro eo. ff. si nūmos. ff. l. si postea. rez pu. fal. fo. ff. l. quero. ff. loca. secus si pro pensione tantū. ¶ Jn tex. ibi instrumentorū. dic nā instrumenta predij dicuntur dotes predioū. vt. l. ij. ff. dotis. de fun. instru. alij intelligūt proprie q̄ ista predia locata erāt dotalia sed melior ⁊ vtilior est precedens intellectus.

Plures enim. †Electio vnius ex pluribus obligatis ad idē debitū ⁊ etiaz absolutoria eis alteri non prodest. b. d. concor. l. ff. C. de fideiusso. sed sola exactio ab vno facta. Casus est iste ꝛc. ¶ Jn textu ibi: mandatores

mandatores subaudi vel fideiussores ⁊ idem in alijs obligatis ad idē debitū. l. decē. de verb. ob. ⁊ ff. eo. ti. l. si mādato meo. Jn tex. ibi absolutionē quā sequit. dic Bart. itelligit istū tex. de absolutoria data: qr actor nō probauit vel qr ille nō fideiusserat: sed si esset lata ex eo: qr principale debitū nō fuerat Jctum cui accesserant: tūc dicit eā prodesse alijs sicut iuramentū vnius ex mandatorib⁹ vel fideiussorib⁹ posset alijs si esset reale super debito principali. vt. l. duobus. ff. fideiussore. ⁊ l. fi. de iureiur. ⁊ idē etiā no. in. l. ex duobus. ff. de duo. reis. sz miror. qr ipse idē tz Jtium in. d. l. fi. de iureiur. ⁊ l. adul. ff. eo tpe. de adul. qō aliud sicut in iuramēto qō defert ex volūtate ptis aliud in snia q̄ ferē cōtra partis voluntatē: vnde magis restringit vt qualitercūq̄ lata sit absolutoria nō preiudicet creditori nisi cōtra illū. p quo lata est p titulū res inter alios acta. ⁊ ita disputando tenuit Richar. malū. etiā in cā criminali: vt absoluto principali malefactore nō ꝓterea videat absolutus mādans vel alius accessorius sicut absoluto adultero nō cēsetur absoluta adultera: ⁊ tñ alter sine altero nō potuerunt delictū committere. ⁊ hec vera.

2 ☞ Si due familie fecerūt inuicē pacē ⁊ promiserūt se inuicez nō offendere sub pena ⁊ dederūt fideiussores. postea aliqui de vna familia interfecerunt aliquos de alia familia ⁊ illi de familia offensa accusauerunt occisores ⁊ fecerunt eos decapitari ⁊ bona confiscari. an postea possit peti pena a fideiussoribus.

Capitis rei. †Licet bona principalis debitoris sint cōfiscata facto creditoris nō tñ prohibet creditor fideiussorē cōuenire. b. d. videbatur contrariū: qr creditor tenet cedere fideiussori quem cōuenit actione cōtra principalē ⁊ cōtra fideiussores vt. ff. eo. l. fideiussoribus. ff. l. cū is. sed nūc facto suo accidit qō cedere non pōt cū per cōfiscationē principalis debitor sit ab eo liberatus. vt. ff. eo. si debitori deportato. ff. l. fi. de duo. reis. ergo pōt repelli per exceptionem cedendarū. vt. ff. de fo. l. fticibū. ff. pe. sed certe lz principalis sit liberatus actio tñ creditoris nō est extincta sz transiuit in fiscū ⁊ cōtra fiscum poterit cedere ad qō. ff. eo. l. iteros. ff. fi. ecce casum. ¶ Jn tex. ibi citra vllā prescriptionem. i. qr nō poterit obijcere creditori q̄ eius facto accidit quominus si sibi soluerent possint recuperare a principali cuius oīa beneficia sunt confiscata ⁊ etiā accidit eius facto: vt creditor nō possit cedere actionē cōtra ipsum principalem cōfiscatū. iste enim ex ceptiones nihil valent nec prosunt fideiussori: qr pōt recuperare a fisco: ⁊ actio pōt ei mandari cōtra fiscum. ⁊ per illum text.
2 determinat Dy. †Questionē de facto cū due familie fecissent inuicem pacem. ⁊ promiserunt se inuicem nō offendere sub pena ⁊ dederunt fideiussores: postea aliqui de vna familia interfecerunt quosdā de alia familia: illi de familia offensa accusauerūt occisores. ⁊ fecerunt eos decapitari ⁊ bona cōfiscari: postea petebant penā a fideiussoribus: ipsi dicebant se liberatos per cōfiscationē. arg. ff. eo. si debitori. sz illa loquitur de fideiussoribus interce dentibus pro confiscato post confiscationem nos loquimur de illis qui interceſſerunt ante confiscationem. Jtem pro eis faciebat tex. in. l. in fraudē. ff. si principalis. ſm vnam lectu. ff. de iure fisc. sed dic qō ibi loquit de fideiussoribus datis a confiscato ipsi fisco. nam illi bene liberantur sicut quando creditor succedit debitori. vt. ff. eo. heres a debitore. ff. q̄ si stipulator. qr videtur succedere vniuersaliter per cōfiscationem vt etiam teti gi. in. d. l. si debitori. Jtem facit pro fideiussoribus exceptio que incipit cōpetere principali debitori si concernit debitū transit in fideiussorem. vt in. l. exceptiones. ff. rei aūt. de excep. sed huic confiscato incipit competere exceptio propter confiscationem. qr liberatur. sed responde cōtrariū procedere in alijs exceptionibus incipientibus cōpetere pter mutationē status qñ ille elidunt obligationem ⁊ actionem. ⁊ aliqñ tollunt obligationē sed illa que incipit cōpetere ꝓpter mutationem status non elidit nec tollit actionem vel obligationē: sed eas transfert de persona cōdēnata in ipsum fiscū ideo fideiussores nō liberant: sed vbi primo teneban tur pro cōfiscato nūc tenent pro fisco tanq̄ eius successore. ⁊ ita no. in. l. j. C. eo. cōcluditur ergo dictos fideiussores posse cōuenire ad penam. ⁊ ita fuit terminatum Bononie per banc. l. in. q. mutinenſi. sufficit. Itē facit pro fideiussoribus q̄ liberent. l. qui decesserit. qui satisf. cog. l. sed ⁊ si qs. in prin. si quis cau. sed dic qō loquitur in fideiussore de iudicio sisti qui liberatur per depositationem illius qui sistēdus est: qr nō potest amodo sisti: si tamen prius non fuerat in mora cum requiratur presentia persone ⁊ hoc interuenire nō pōt: nos loquimur de fideiussore qui promisit dare vel soluere penam qō facere potest reo deportato.

Sin pignore. †Fideiussor contractus non tenetur ad interesse proueniens ex deceptione de qua non fuit cogitatum b. d. Hic non sunt alia.

Sita stipulatus. †Quando verba sunt apta ad infinitatem tolerat infinitas. b. d. ⁊ ad hoc alleg. quando autem infinitas sit vitanda ⁊ quando toleranda. no. in. l. si finita. in prin. de dam. infe. Ecce casum ꝛc.

2 ☞ Jn promissione facti an possit accedere fideiussor. Ex iuramento de futuro informiter pacto. i. nullo precedente contractu vel promissione; an oriatur actio vel obligatio.

4 Quid si precedit contractus vel promissio: ⁊ an validet contractus nullos. ⁊ nu. 5.

5 An transeat ad heredem iurantis.

6 Quando cōtractus firmat iuramēto: qr de sui natura non est il licitus nec respectu creditoris nec respectu debitoris: nō potest peti absolutio a iuramento nec debet concedi.

7 Statutum q̄ mulier vel minor non possit se obligare vel alienare sine certa solennitate: ⁊ mulier vel minor alienauit vel se obligauit cum iuramento nō seruata solēnitate statuti an cogatur ad ipsius observantiam.

8 Quid si statutū expresse dicat de iuramēto q̄ non valeat cōtractus etiam iuramento vallatus.

Si quis pro eo. †Si alius q̄ libertus iurat pstare operas nō potuit iuramēto accedere fideiussor. b. d. Et ratio est qr in ista promissio nō ꝓcedit ex tali iuramēto qō dicit informiter pstitū oritur obligatio etiā naturalis non em videt aliqd pmittere parti: sed deo cui iurat: vnde si teneret fideiussio ipse esset obligatus deo ⁊ fideiussor parti ⁊ hoc esse nō pōt: vt. ff. eo. fideiussor: obligari. in prin. sed qñ est libertus ⁊ iurat patrono tunc iuramentum hz vim. pmissionis facte parti ⁊ orit actio: qr talis. pmissio etiam stipulatione nō vallata vestitur iuramento. ⁊ l. auxilio. vt. l. iurisiurādi. in prin. ff. de ope. lib. ⁊ hoc de iure ciuili: lz autem in alio q̄ in liberto nō habeat vim. pmissionis facte parti ⁊ nō producat aliquā obligationez vt dixi: attamen si nō seruat iuramentū extra ordinē castigat psonaliter. ꝓpter contemptū diuini numinis: vt. l. si quo patroni. in fi. de iureiur. non tñ vī q̄ possit cōpelli ad eius obseruantiā ēt officio iudicis nobili qr si posset cōpelli posset etiā fideiussor accedere cum accedere poterit etiam iudicis officio: vt dixi in. l. j. ff. eo. cuius Jtium hic dicit de iure aūt canonico si pōt seruari fine interitu salutis eterne cogit obseruare vt in. c. cuz ꝓtingat. de iure iuran. ¶ Sed q̄ro quo iure an officio iudicis an iure actionis Jnno. tz primā partē p rōnes quā. ff. eo. dixi qr nō obligat se parti sed deo vt ipse no. in. c. innotuit. de iudi. Alij 2tra iure actionis qr cū ius canonicū dicat ipm cōpelli ad obseruandū vī actionem inducere ⁊ exceptionem vt in. l. ſtatus. de acqr. re. do. ff. qō no. in aut. sacra. in glo. super verſi. custodiant. C. si aduer. ven. ⁊ erit conditio ex canone nō actio oriens ex cōtractu: lz ex canone ꝓpter iuramentū sicut cōditio ex lege datur interdū ꝓpter pactum nō ex pacto: vt. l. si qs argentū. C. de do. ⁊ ista partem tenet hic Bar. Idemio ad casum: ⁊ nō miremini si dixi ista
2 preambula qr ista dabunt vobis intelligi istā. l. ¶ † Jn princi. istius. l. veniunt examinādi tres articuli quorū vnū examinat glo. q̄ est hic videlz an in promissione facti possit accedere fideiussor ⁊ dubium facit q̄ nō. ar. a sufficienti partiū enumeratione: qr quocunq; modo fideiussor se obliget videt nō valere propter ea que hic tangit glo. nam in obligationibus dandi clarū est q̄ fideiussor potest dare illud idem ad qō est obligatus ꝓin cipalis: qr illud non verificatur ex persona dantiuz imo a quocunq; fiat datio: res data est eade: sed in obligatione facti non est sic qr factum bois prouenit ab actu eius ⁊ actus est persona lis ⁊ sicut actus vnius nō est actus alterius ita ⁊ factum vnius non est factuz alterius: breuiter de isto articulo tangit in. l. nemo. ff. de duo. reis. ⁊ in. l. cū filius. ff. j. de verb. obli. Breuiter recolligēdo que tanguntur hic per Bar. post alios dic q̄ pōt accedere quatuor modis. Primo quando simpliciter dicit fideiubeo pro tali: qr censet ꝓmisisse eo modo quo meliusfieri pōt quod patebit ex sequētibus. arg. l. cū ostendimus. in fi. de fideiuss. tu. Scōs casus est qñ promitteret interesse si principalis nō faceret vt est casus. ff. eo. stipulatus est opus: ⁊ hoc etiam voluit glo. hic in fi. nec videt ꝓmittere rem diuersam nam etiā ꝓncipalis videt tacite ꝓmittere interesse si nō facit vt. l. stipulationes nō diuidunt. ff. celsus. de verbo. obli. Tertius casus est qñ ꝓmitteret illud factū qō ꝓmisit principalis nō tñ habendo respectū ad illud qō erat explicandū per principalē: sed ad illud qō erat explicandū per ipsum fideiussorē duz tamen sint eiusdē peritie qr lz re vera sint facta diuersa attamen reputantur idē factū. ꝓpter duo. l. oīmodā peritiā: ⁊ qr videt actum inter partes q̄ factum huius habeat ꝓ facto alterius postq̄ creditor recepit duos qui se obligant siue vt principalis; vt. l. nemo. de duobus reis. siue vnus principalis alter vt fideiussor vt

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

in casu nostro. Quartus casus est qñ promitteret se facturum ꝛ curaturū q̄ principalis faceret: lz em̄ videat ꝓmittere factum diuersum ab eo qđ ꝓmisit principalis: attamē qz factū suū ordinatur ad factū ipsius principalis nō reputatur diuersum: vt no. i. d. l. cū filius. §. i. si vero diceret ꝓmitto q̄ talis faciet illud qđ facere promisit sine dolo nō valeret fideiussio propter defectum forme ꝓmittendi: qñ etiā fideiubēdo nō pōt quis ꝓmittere factū alienū: vt est casus. j. eo. si cū reus: lz glo. illā nō alleget. ¶ Sctōs arti. est ille de quo tetigi. in prin. vtrū ex iuramē to de futuro informiter ꝓstito. i. nullo precedēte Sctu vel pro missione: vt cū qs iurat se aliqd facturū vel daturū oriat actio vel obligatio. nā istud appellat per doc. iuramentū promissorium vel inductoriū qñ hz similitudinē cū promissione. ꝛ tendit ad obligationē inducendaz: sed an inducat est qō. ꝛ de hoc dic vt. §. in prin. digi. ¶ Tertius arti. est qd iuris si precedit Sctus vel ꝓmissio. ꝛ qs iurauit obseruare eā. ꝛ cōtra nō venire ꝛ istud doc. appellant iuramentū cōfirmatoriū. ¶ Est ergo qō an confirmet ꝛ validet Sctus nullos vel qui possunt rescindi. ꝛ iste articulus quotidie est in frequenti vsu de quo nō loquitur iste tex. ꝛ in eo varietas est inter ius ciuile ꝛ canonicū, est etiam aliud iuramētū qō appellat decisoriū ꝛ prestat sup eo qō est de ꝓterito: ꝑcedētia vero sup eo qō est de futuro. de isto dic vt in ti. de iureiur. qñ ꝓducit actionē in factū ꝛ etiā exceptionē vt. l. actori. C. de iu. iur. ꝛ nihil ad ꝓpositum nr̄m. Jn cōfirmatorio ergo debes scire q̄ de iure ciuili tria fuerūt tpa. s. ius ffoz. ꝛ ēt C. antiquū ꝛ ſm illud si Sctus erat inualidus vel poterat inualidari tale iuramentū nō reddebat ipm validū nec etiā remouebat remediū inualidandi: qz cū sit accessoriū nō videbat rōnabile q̄ p ipm cōfirmaret principale: imo nō valēte principali nec etiā accessoriū. ꝛ ita est casus in. l. nō dubiū. C. de legi. ꝛ in l. iurisgentiū. §. fi. de pac. ꝛ. l. si qs inquilinos. §. j. de le. j. ꝛ boc si actus nō valebat vt ferebat: nec alio mō valere poterat: lz si po terat quoquo mō valere iuramētū operabat vt valeret eo mō quo valere pōt vt. l. cū pater. §. filius matrē. de leg. ij. Secūdū fuit tps de iure. C. moderniori. ꝛ boc iure reperiť auctus effectus iuramenti: qz si Sctus erat validus: lz poterat inualidari ꝓiuilegio minoris etatis p restitutionē in integ. tale iuramentum remouebat talē modū impugnādi: vt. l. j. C. si aduer. ven. si aūt erat nullus vel alio mō: poterat impugnari nō reperiebat hoc cautū. ꝛ sic erat standū iuri veteri. l. non dubiū. Tertiū fuit ius autenticoꝝ: nam: de quo in auť. sacra. ibi posita ꝛ boc iure ad huc aycetus est effectus iuramēti vt etiā si Sctus sit nullus, si tū hec nullitas proueniebat ex priuilegio etatis: puta vēditio rei immobilis minoris sine decreto cōfirmať iuramēto per illam auť. q̄ generaliter loquiť dūmō sit maioꝝ pupillis ꝛ boc addit ad. l. C. ſm intellectū Bar. qui cōiter tenet: lz Bal. dixerit contrariū: vt ibi no. si aūt nullitas aliunde proueniebat q̄ ex priuilegio etatis nō reperiť de iure ciuili q̄ per iuramētū tollatur. superuenit ius canonicū qō vult indistincte iuramentū seruari quatuoꝝ concurrentibus: primo q̄ possiť seruari sine peccato ipsius iurantis; secōo q̄ nō sit cōtra publicā vtilitatē principaliter; tertio q̄ nō sit cōtra bonos mores: quarto q̄ nō tēdat in preiudiciū; tertij quibus cōcurrentibus iuramentū est obseruandū ꝛ etiā ad obseruantiā pōt iurans cōpelli tam p iudicem secularē q̄ ecclesiasticū vt in. c. fi. de fo. cōpe. li. vj. ꝛ in. c. fi. de excep. ꝛ vltra hoc etiā cōfirmat cōtractū qz de nullo facit aliquez quasi cū iuramento liceat Zbere. ꝛ sic. ll. annullantes intelligūtur qñ cōtraxit sine iuramēto: sed qñ cōtraxit cū iuramēto cessant iste. ll. † Et ex hoc sequiť qō effectus talis iuramenti trāsit ad heredē iurantis sicut effectus cōtractus non tū quantū ad periuriū: qz quantū ad hoc est ꝑsonale nō enim heres incurret periculū si veniret cōtra iuramentū defuncti lz defunctus incurreret: vt in. c. veritatis. de iureiur. p Jnno. ad qō vide qō no. Bal. in. l. fi. C. de pac. altero aūt illoꝝ deficiente etiā de iure canonico nec est seruandū nec cōfirmat Sctus. ꝛ ideo nō est necessaria absolutio fienda per eꝑm imo etiā iudex secularis pōt declarare iuramētū illud esse nullū; vt no. Bal. in. l. j. ꝛ. l. ne patronus. C. de ope. lib. tu dic q̄ si hoc vertať in dubiū declaratio nō pertinet ad iudicē secularem: imo tanq̄ specialis articulus remittitur ad curiā ecclesiasticam: vt. l. omni nouatione. C. de sacrosan. ecc. ꝛ qō no. Bal. in. l. j. in fi. C. de iureiur. de primo quando nō posset obseruari sine peccato iurantis: pt̄z in. c. cū cōtingat. de iureiur. ideo si mulier primo iuraret nō cōsentire in alienationem rei dotalis postea cōsentit ꝛ iurat nō venire contra hoc sc̄ḋm nō vz: q̄z non posset seruari sine peccato periuriꝝ: vt no. in. c. lz mulieres. de iureiur. lib. vj. de sc̄ḋo patet in. c. si diligēti. de fo. cōpet. ꝛ ideo pactū de prorogando instantiā nō vallať iuramento: qz cōtra publicā vtilitatem ꝓro qua fuit limitatus tps instantie: vt. l. properandū. C. de iudi. de tertio qñ est cōtra bonos mores habeť in. c. non est obligatorium de reg. iur. li. vj.

ideo pactū per qō tollitur libera facultas testandi nō firmatur iuramēto etiā de iure cano. per. l. stipulatio boc mō. de ver. ob. Et eodē mō videť de donatione facta inter coniuges: qz repro batur ꝓpter malos mores: vt. l. j. §. j. ꝛ. iij. de do. inter vi. ꝛ vgo. ita videtur ibi tenere Bar. lz hic in fi. videať tenere cōtrariuz. de quarto qñ tēdit in preiudiciū tertij habeť. in. c. ij. de pa. li. vj. ꝛ ideo cōuentio facta cōtra dispositionē. l. hac edictali. C. de secnup. nō firmať iuramēto vgoꝝ is quo tenderet hoc in preiudicium liberoꝝ primi patrimonij. ꝛ ad boc vide Bar. in. l. cū qs decedens. §. titio. de le. iij. ꝛ Bal. in. l. j. seu. ij. C. de inoffi. dona. Adde quintū casum in quo etiā de iure canonico nō est seruandum nec cōfirmat Sctum. s. qñ fuisset. Sctus simulatus: qz non hz cōsensuz partiū ꝛ eodē modo nec necessariū censeť habere: ideo dr carere alia tale iuramentū ꝛ boc no. Bal. in. d. l. j. ꝛ. l. ne patronus. C. de ope. lib. ꝛ est gl. in. l. emptione. C. plus vale. qō agitur. ꝛ etiā Bar. hic sentit: aliqñ aūt iuramentū est seruandū de iure cano. tñ Sctum nō cōfirmat ꝛ boc cōtingit qñ Sctus est reprobatus odio creditoris: qz tunc nō pōt seruari sine peccato ipsius creditoris: lz possit seruari sine peccato iurantis: pone exemplū in mutuo facto cōtra senatusconsultum mace. vt. l. tam ꝛ si. ad mace. ꝛ in Sctu vsurarū: vnde filius iurans reddere pecuniam mutuatā vel debitor soluere vsuras obligantur ex iuramēto ꝛ si nō soluerent essent periuri; debent ergo soluere ꝛ qz Sctus per tale iuramentū nō est cōfirmatus dr procuratus esse penes recipientē sine iusta cā. ideo pōt repeti. ꝛ hic est casus. in. c. debitores. de iureiur. pōt etiā peti absolutio a iuramento vt in. c. j. eo. ti. etiā ab epō. † Sed qñ Sctus confirmať iuramento qz de sui natura nō est illicitus nec respectu creditoris nec respectu debitoris nō pōt peti absolutio a iuramento nec ꝺ concedi ꝓpter aliquod accidens qō alleg. l. ab epō: lz bñ posset cōcedi per papā ex plenitudine ptātis. ꝛ no. q̄ multi in hoc errant nō intelligētes predicta ꝛ pro omni re credunt posse pete re exactionē a iuramento per eꝑm ꝛ multos vidi in hoc errare qz tunc iuramentū de iure canonico esset vacuū si semp posset peti. vnde nō petiť nisi qñ reprobať odio creditoris qz obseruātia iuramēti facit ipsum cadere in peccatū vt etiaz pōt poni ex emplum in cōtractu celebrato per dolū vel metū creditoris et illa rōne vltra summā quingentoꝝ in donatiōe facta sine insinuatione; qz reprobať odio recipientiuz occultas donationes. vt. l. data. C. de dona. vnde dico q̄ firmať iuramēto tñ pōt repeti solutū per id qō digi. ꝛ etiā peti absolutio: lz de hoc articulo fuerit antiquitus dubitatū. de quo p Bar. in. l. modestinus. circa fi. de dona. p Bal. in. l. illud. C. de sac. san. ecc. ꝛ in addi. Spe.

¶ Sed querit̄ iurta ꝓdicta pone dicit statutū q̄ mulier vel minor nō possiť se obligare vel alienare sine certa solennitate mulier vel minor nō seruata solēnitate se obliganit vel alienauit cū iuramēto de nō veniēdo Ɔ que cōstat q̄ si nō iurasset nō valeret ipso iure: sed an iuramentum faciat valere vel cogatur ad ipsius obseruantiā videtur q̄ sic. qz hic nō sumus in aliquo de casibus predictis. ista enim ꝓhibitio statuti nec est cōtra bonos mores nec est cōtra publicā vtilitatē; nec tendit in preiudicium alterius ergo iuramentū est obseruandū saltem de iure cano. contrariū determinat Bar. dicens q̄ sumus in primo casu qz obseruantia iuramenti induceret peccatum iurantis; cuz enim. l. municipalis cui tenet parere dirigit ꝓhibitionem in persona minoris vel mulieris si nō parerent peccant mortaliter iurta illud. qui nō obedierit principi morte moriatur: facit l. veluti. de iusti. ꝛ iur. ꝛ qō babeť in epistola Petri. Subditi estote principi tanq̄ precellenti. nā patria locū principis tz ex hoc infert Bar. qō si detur fideiussor de dote restituēda cuz fiat cōtra prohibitionē. l. directā in persona. C. ne fideiu. do. dentur in rubro ꝛ nigro nō valebit fideiussio nec firmabitur iuramēto ꝛ idē si prohibitio dirigať in persona cōtrahentis cuz minore vel cū muliere: vt nullus Zbat cū eis sine certa solēnitate vt cēsetur etiā dirigi in ipm minorē vel mulierē: qz sunt correlatiua ar. l. ij. C. de indi. vidu. que oia salua pace nō puto vera. ꝛ plures cōsului in Zzium. nam primū fundamentū non videť verū qñ prohibitio. l. vel statuti emanat in fauorē prohibiti vt in casibus ꝑdictis. nā dico q̄ si fiat cōtra nō peccat mortaliter: qz sic induceret odiū eius qō esse non ꝺz: sed solū inducit nullitatem actus: qz illud tendit in eius fauorē vt. l. qō fauore. C. de legi. ité tale preceptū dr potius cōsiliū: vt. l. ij. circa fi. §. mā. ꝛ posito qō eius dictum esset verū deberet intelligi qñ prohibitio fit circa ipsum Sctum vel actū Zbendi: puta qō nullus minor vel mulier cōtrahat vel vendat. nam q̄ Zbere ꝛ vendere sunt facti poterit ad tales actus facti procedere etiā vetante statuto: ꝛ ideo dicunť facere cōtra statutū: qz facta nō possunt dici nō facta: lz in casu predicto qñ dicit q̄ nō poterint se obligare vel alienare dirigiť prohibitio in effectū actus nō in ipm actū vnde si contrabunt cū cōtractus nō valeat ex eo non sequiť obligatio nec

alienatio

alienatio: vt. l. cū lex. §. eo. ergo nō dicunť fecisse cōtra statutū pro boc q̄ de facto cōtra gerunt posťq̄ statutū non ꝓhibet factum sed ꝓhibet effectū: ꝛ posťq̄ nō est secutus effectus nō ꝺz incidere in penā peccuniariā: vt. §. de ver. obli. l. cōtinuus. §. cū quis. Et no. istam rōnem subtilē ꝛ verissimā: qz Bar. vsq̄ quaq̄ nō bene cōsideraunt neq̄ pōderauit modos ꝓhibitionis. Preterea illatio quā fecit de fideiussore de dote restituēda non est bona: qz per illū titulū nō dirigiť ꝓhibitio in fideiussorē: sed in maritū ne ipm det vel in vgorē ne recipiat: posito ergo qō fundamentū Bar. esset verum fideiussor nō peccaret mortaliter posťq̄ non est ꝓhibitus: qz nō facit contra. l. Et si dicať ꝓhibita est vgoꝝ recipere: rūdeo boc nō reddit fideiussionē nullā: nam ꝛ vsurarius ꝓhibetur vsuras recipere ꝛ etiā ꝓmissionez de vsuris: ꝛ tñ debitor iurando sibi soluere obligatur iuramēto ꝛ tenetur ipm obseruare: lz posťq̄ obseruauerit poterit repetere: vt in. c. debitores. de iureiur. ꝛ lz poterit petere absolutiō anteq̄ fit absolutus ꝛ ligatus ꝛ per boc etiam reprehendo aliam illationē Bar. dū dicit idē esse si ꝓhibitio dirigať in cōtrahentē cū ipsa muliere vel minore ꝛ ex hoc apparet falsitas fundamenti: qz si fundamentū esset verū q̄ in obseruantia induceret peccatū: illatio Bar. esset vera: qz vno ꝓhibito censeť alius ꝓhibitus: vt. d. l. ij. in fi. de indi. vidui. sed qz videmus ꝓhibitionem directam in vsurariū nec facere debitorē incurre re peccatū imo ligatur iuramēto de prestandis vsuris: pt̄z q̄ talis ꝓhibitio facta in fauorē ꝓhibiti non inducit peccatū in eo: lz inducat in personā creditoris cuius odio ꝓhibetur ꝛ re perio etiā modernos ēplures tenere contra fundamentum Bar. † Sed pone q̄ statutū exꝑresse dicit de iuramēto q̄ non valeat cōtractus etiā iuramēto vallatus an tunc tenebitur seruare iuramentum in multis locis sunt talia statuta: ymagime hic Bal. in aut. sacramenta. videť tenere q̄ valeat statutum: ꝛ per consequens nō valeat iuramētū si emanauit statutū ex insta causa: qz lex hz vim apostolici. i. q̄ sicut papa pōt aliquem iuramentuz ita ꝛ lex cōis vel municipalis: per id qō babetur in. l. adigere. §. quis. de iure patr. ꝛ in. l. fi. qui satisf. cog. Bart. in. l. oēs populi. ff. de iusti. ꝛ iure: dicit q̄ statutum nō pōt boc facere directo: vt in casu predicto: sed per indirectū sic statuēdo q̄ contractus celebratꝰ sine tali solēnitate ꝓsumať dolo celebratus vel simulatus: nam boc stante in veritate iuramentum etiā de iure canonico nō est seruandū: vt. §. digi. ꝛ ꝑs in. c. ij. de pact. lib. vj. ergo ꝛ idem boc stante ſm fictionem inductā a statuto. Et ꝓo boc quia video q̄. l. interpretatur iuramentum: ꝛ facit vt conditio que ineſt contractui censeať ineſse etiā iuramento: qua non impleta iuramentū non ligat etiā de iure canonico: vt in casu. l. si cui. C. de nō nu. pecu. Sed in contrarium videť veritas q̄ nec directo nec per indirectuz statutum laicoꝝ vel etiā. l. imperialis possit annullare iuramentū cū non sit de foro ipsoꝝ bodie: sed de foro ecclesiastico: vt in. c. fin. de foro cōpe. ꝛ sic nullam babent potestatē: vt in. c. ecclesia sancte marie. de cōsti. iuncto. c. cū quid vna. de reg. iur. li. vj. olim aūt bene ꝓcedebant predicta: qz leges ciuiles annullabant iuramentū: vt. l. nō dubiū. C. de legi. sed bodie sunt abrogate: qz inducūt peccatū iurta no. in. c. ij. de reg. iur. li. vj. nec ob. qō dr q̄ de cōditione: nā fateor q̄ cōditio que ineſt cōtractui ex ꝓsumpta mente cōtrabentiū ineſt etiā iuramento ex eadem ꝓsumpta mēte: ideo lz sit impleta iuramentū nō ligat etiam de iure canonico: qz caret substātia cū debeat habere tres comites ꝛ etiam vt no. in aut. q̄ eis. C. de nuptiis. posita super. l. imperialis. nō sic quando nō ꝓuenit ex ꝓsumpta mente contrabentium: sed mere ex dispositione statuti q̄ cōtractus ꝓsumatur simulatus vel dolo celebratus ꝛ bec est veritas: licz assessores cōmuniter nolint tales exceptiōes admittere imo de facto talia statuta obseruantur.

Item si filius. † Pro obligatione naturali q̄ pr̄ vel oñs obligať filio vel seruo nō pōt accedere fideiussor: secus econuerso. p illa qua filiꝰ vel seruꝰ obligaňť patri vel oñ. bo. d. venio ad casum. ¶ In tex. ibi stipuleť: dic ꝛ sic pater vel oñs eidē filio vel seruo obliganť naturaliter vel ciuiliter: vt. §. de cōdi. inde. l. frater a fratre cū ibi no. nā obligatio naturalis fuit introducta iure gentiuz ꝓmeuo quo adbuc nō erat cognita patria potestas vel oñica: ius aūt gentiū ꝺbarium quo inuenta est patria potestas: et etiā ciuilis nō potuerūt irritare naturalē obligationem introductā a ꝓmeuo iuregentiū qō reputať naturale sed ciuilem obligationē fic. ¶ In tex. ibi nec fideiussor accepꝰ tenetur gl. dicit q̄ rō huius est q̄ talis obligatio naturalis qua pater vel oñs filio vel seruo obligati sunt statim: ꝛ eodem instāti reacquiriť ipsi patri vel oño p. l. plz. cū §. de acq. ber. ꝛ eadē rōne obligatio ciuilis ꝛ naturalē qua fideiussor tenereť filio vel seruo reacquirť ipsi patri vel oño ꝛ si ex ꝑsona filij vel serui pateret agere ꝛ cōtra fideiussorē ꝛ fideiussor exciperet nō potes agere qz si tibi soluerē ex ꝑsona illoꝝ possem a te repetere ꝛ persona tua p actionē mādati qz tuo mādato fideiussi. breuiter ꝓmū dictū glo. falsum est q̄ illa obligatio naturalis qua pater vel oñs tenenť filio vel seruo reacquirať ipsi patri quia sic obligatus reperiť ibīpsi q̄ esse nō pōt: vt no. in. d. l. frater a fratre. in fi. prime glo. mag. ideo q̄ debitor succedit creditori vel eōuerso obligatio extinguiť ne sibīpsi reperiatur obligat⁹. Preterea ista reacqsitio fit ex dispositione iuris ciuilis ergo nō ꝺz fieri in illa obligatione naturali q̄ sustentat de iuregentiū primeuo. remanet ergo illa penes filiū vel seruuz actiue: si dicunť capaces illius obligationis: lz inꝑtū dicit gl. q̄ obligatio ciuilis ꝛ naturalis qua fideiussor teneret acqreret ipsi patri vel oño verū dicit q̄ bic cessat inconueniēs. de quo. §. qz nō reperit se pater obligatū sibīpsi: sed subest aliud inconueniēs qz si boc est reperiť fideiussor obligatus patri vel oño ꝓo ipso patre vel oño ꝛ boc esse nō pōt ꝛ boc vult dicere tex. q̄ non pōt quis ꝓ eodē apud eundē esse obligatus: sed boc inconueniens non sequitur in sequenti casu. cetera vide per Bar.

2 ☞ Fideiussor censetur se obligasse in omnem causam que sit de natura contractus.

1 **Si nummos.** † Si mutuū nō cōtrabiť ab initio fideiussor. p eo acceptus non obligať sed si ex postfacto reconciliať cōsumptione fideiussor ꝺz teneri. b. d. sic ergo ꝑs ex primo dicto q̄ si mutuo tibi pecuniam aliena ante cōsumptionē nulla nascit obligatio ciuilis aut naturalis ad restituendum: qz si nascerēt fideiussor statim obligareť cuius ꝛrium bic ꝺz. Quid ergo fiet si nō vis consumere ad boc vt nunq̄ possit a te repetere. dic vt no. in. l. si a furioso. §. si cer. pe. nā ꝛ posito q̄ tunc aliqua nasceret ex equitate q̄ p̄te stat fideiussor tñ nō teneret: q̄ illi obligationi nō accessit sed ei q̄ nasceret ex numeratione vt bic pt̄z. Item per illum tex. in fi. dicit ibi glo. q̄ secuta cōsumptione nō nascit actio ex ipsa consumptione: sed ex ꝑcedenti numeratione ꝛ bic est text.

2 ex ꝓsessus. ¶ Item no. † q̄ fideiussor censeť se obligasse in oēm causam subaudi que sit de natura cōtractus siue circa rē principalem vt bic siue circa accessoria vt adversus in bonefidei cōtractibus vt. l. quero. §. loc. ꝛ. l. si postea. rem pupil. fal. for. sec⁹ si non sit de natura: sed de accidenti: vt est interesse rōne loci in contractibus stricti iuris ꝛ arbitrarijs vt. l. centum capue. et l. fi. de eo quod certo loco. sufficit.

1 **Pro furti actio.** † Pro obligatione que nascitur ex delicto pōt accedere fideiussor nō sic in actiōe ꝑpetui ꝑ. d. calus est iste. ¶ In tex. ibi accipi pōt dic qz teneť ciuiliter ꝛ naturaliter q̄ cū delingt videť in penā cōsentire: vt. l. j. §. bestias. ꝛ ibi no. de postu. Et posito q̄ non adesset cōsensus adbuc nasceret naturalis obligatio ex equitate iurisgentiū que est vt delicta puniaňť qz sic expedit reipublice: vt. j. c. si a reo. §. fi. iuncta. l. boc amplius. §. is natura ꝺz. de reg. iur. ¶ In tex. ibi populariū actionū q̄ nō sunt alicuius de populo anteq̄ ꝑ aliquē lis sup eis cōteſtet lz quilz de populo ꝓterit eas intentare lz ipsius ꝑpetui bene videnť esse vnde apud totū populū bene videť posse accedere fideiussor non apud singularem personā anteq̄ eā sibi appropriauerit. Pone exemplum in. l. si id quod. de iurisd. om. iudi. nisi pretendat quis singulare interesse vt bic dicit glo. ꝛ bene.

1 **Fideiussor.** † Jsta. l. nō indiget summario propter suam breuitatez ꝛ materiam huius. l. declarauit. §. eodem. l. si testamentum ꝙ quesitum ꝛc.

1 **Jacolono.** † Stipulatio annua est vna pro omnibus annis. b. d. dic vt. l. stichum. §. stipulatio. de verbo. obliga. Casus est iste. ¶ In tex. ibi tenetur: scilicet statim licet ex actio differat: vt. §. l. proxima. Jaco. de are.

Cum facto suo. † Pactum rei ꝓncipalis ꝑpetuat obligationem eius quo ad fideiussorem. b. d. dic vt. l. moza. de verb. obliga. ¶ In glo. ibi: de eo quod cer. loco. l. centum dic q̄ moza principalis non auget obligationem fideiussoris in eo quod venit de natura obligationis vt ibi: sed bene conseruat eam in esse vt nō extinguatur per interitum rei debite vt bic: ꝛ facit. §. eodem si in pignore.

2 ☞ Licet principalis non dederit pignora tamen fideiussor potest ea dare.

3 Fideiussor si soluit creditori tenetur creditor sibi tradere oīa pignora que bz pro debito etiam si habuit a principali debitore: ꝛ potest ea retinere loco pignorum.

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

1 Iulus respondit. ¶ Fideiussor qui totu3 soluit ⁊ pignora recepit a creditore nō censef illa emere sed interc3deo tenef illa restituere ei ad quē pertinet restituto sibi eo qō soluit. h. d. concor. l. j. C. de dolo. ⁊ dic vt ibi: venio ad casum. ¶ In tex. ibi a cōfideiussoribus: dic vt no. ffm Ange. q3 lz principalis non dederit pignora fideiussor tū dare pōt nec dicif p hoc in grauiore cām interceſſiſſe: eodē mō poſſet. pmittere penā lz principalis nō pmiſiſſet: vt no. j. e. ſi cū reus in fi. 3 glo. ⁊ in. l. centū capue. de eo qō certo lo. ¶ In tex. ibi trālata sunt. Nota' q3 ſi fideiussor soluit creditori tenef creditor sibi tradere oſa pignora q̄ hz pro debito sine habuit a principali debitore: vt in. d. l. j. de dolo. siue a soluēte de quo nō est dubiū siue a cōfideiussore: ⁊ pōt ea retinere loco pignoꝝ cū succedat in locū creditoris quonſcq; sibi restituat pecūia vel tota sibi data essent a principali debitore vel p parte si data erant a confideiussore sicut p parte cedēda erat actio cōtra cōfideiussorem: vt no. ff. eo. l. fideiussoribus. Sed quam actionem habebit cōfideiussor ad recuperandū pignora ab eo cū ea sibi non tradiderit: lz creditori. dicit Ange. q3 habebit actionē in factū p. l. ſi cū venderet. de pigo. acti. q3 creditor tacite videf pactus cū illo fideiussore q3 reſtituat illa pignora ei ad quem pertinent ex quo tacito pacto daf illi actio pdicta: q3 in hoc censef eius procurator ipſe creditor ⁊ q3 ſatis plz poſſet etiā dici q3 detur pignoratitia sicut daretur cōtra creditorem cum iſte loco creditoris ſuccedat: vt in tex. patet.

a ¶ In fiscum. an deportato vl bānito remaneat naturalis obligatio. viō Bar. in. l. j. C. de. Bal. ibi. l. cū quis. ⁊. j. vij. col. C. de in. ⁊ fa. ign. ⁊ in. l. tā mādatori. C. de nō nu. pecu.

2 ¶ Deportatus ⁊ confiscatus an remaneat tantum naturali ter obligatus ⁊ non ciuiliter.

Quid in capite diminuto.

Quid in eo qui ceſſit bonis.

3 Si facta eſt cōceſſio aliquibus bānitis de nouo reuerſis ad ciuitatem q3 nō poſſint cōueniri a ſuis creditoribus vſq; ad qn quenniū: an eoꝝ fideiussores poterunt conueniri.

4 Vbicunq;. ¶ Si tollitur ciuilis obligatio remanente naturali in pſona p̄cipalis debitoris fideiussor in nullo liberaf: lz ſi tollif vtraq; liberaf fideiussor vel ipſo iure vel ope exceptionis. h. d. Et eſt difficilis ad intelligendum q3 glo. exemplificat multis modis ad hoc vt defendat eā a Bal: ⁊ oīa exempla reprobāt excepto vno qō ponif ante mediū gl. in ver. itē in eo debitore. veniamus ad caſum. ¶ In tex. ibi teneri fideiussore rūdi: ſubaudi ciuiliter ⁊ naturaliter ⁊ cū effectu lz p̄cipalis remanſerit naturaliter tantū obligat' ⁊ p 2ns ſine effectu qſi actio lz nō ſit ſublata: imo remanſit in virtute naturalis ſicut eōuerſo ſublata naturali remanet in virtute ſoli' ciuilis: vt no. in. l. ſi vnus. ſ. pactū. ſ. de pact. eſt tū eliſa: ſed q3 ſola naturalis a p̄cipio fuit i eſſe. pducta: ⁊ per 2ns ſine ali qua actione fufficiēs erat ad faciendū fideiussorem ciuiliter et naturaliter: ⁊ etiā efficaciter obligari: vt. ſ. eo. fideiuſſor. eadē rō ne ⁊ fortiori ſi fuit in eſſe. pducta vna cū ciuili ⁊ etiā actio vulnerata ſufficiens ad cōſyderādū fideiuſſoriā in ſuo ſtatu: hec eſt intentio huius. l. ¶ In text. ibi genere nō actionis ex pteſſe per quā tollif vtraq; obligatio ipſo iure vel tacite p quē tolli tur ope exceptionis: naꝝ eodē modo tunc tolleret fideiuſſoria vel vtraq; ipſo iure vel vtraq; ope exceptionis: iuxta no. in. l. j. ſ. tit. j. ⁊ ſic iſtius alternatiue que in fine ponitur vtraq; pars eſt vera diuerſis caſibus ſm Ange. lz glo. ſi. dicat q3 prima tm̄ pars q̄ plz veniamus ad glo. ¶ Nunc op. fortiter p declaratione gl. q3 dictū fundamentū nō ſit verū et per 2ns nō poſſit pcedere iſta. l. nā qn̄ a p̄cipio ſola naturalis naſcif illa ſub ſiſtit in ſuis viribus nullo modo eliſis ꝑpter qō impedit repetitionem ſoluti per errorē iuris ⁊ iſte effectus reddit eam efficacē ad ſuſtētandā obligationē fideiuſſoriā vt. l. qō cm̄. ſ. e. lz qn̄ pducif in eſſe ſimul cū ciuili: ⁊ ambe ſimul pariūt actionē tunc ſublata poſtea ciuili vulnerat ⁊ elidit actio ⁊ p 2ſequens etiā naturalis pene q̄ remāſit qō p3: q3 pducit exceptio aduerſus actionē: vt p3 in liberato p̄ miam iniqua3. l. iul. de condi. inde. nā hz exceptionē rei iudi. ⁊ in liberato p preſcriptionem nō hz exceptionē p̄ſcriptionis q̄ ſunt ꝑprie exceptiones cum preſupponant actionē nō ſic in primo caſu q3 nō hz niſi exceptionem intētionis: ꝑfate aūt exceptiones tanq̄ rei coherentes tranſeūt in fideiuſſorē vt. l. exceptiones. ſ. rei. ff. de except. ſicut eōuerſo ſi tollaf naturalis: ⁊ remaneat ciuilis vt in liberato in reiu. vel p pactū q hz exceptionē pacti vel iurisiurandi ⁊ tranſit i fideiuſſorē: ⁊ ſic in effectu fideiuſſor non tenebit cui' cōtrariū hic tenuit lra. Glo. mag. fatef totū hoc ⁊ volens ſolvere 3ium in fin. eius dicit q3 iſte fideiuſſor tenebit mero iure tū habebit exceptionē ex pſona p̄cipalis: ſed hoc eſt contra mentē lre: q3 tunc nō eſſet differētia inter primū caſum ⁊ ſcōm in quo ſcdo daf fideiuſſori exceptio. vnde tenendū eſt q3 in primo nulla exceptio cōpetit ad 3ium: ergo rſidet glo. in princi. q3 3ium pcedit qñ talis exceptio q̄ inducereſ ex ſublatione ci uilis eſſet rei coherens: ſed iſta. l. 3 intelligi qñ erat mere perſonalis: ⁊ ſic nō trāſibat ad fideiuſſorē: ſed difficile eſt ponere exemplum. gl. ponit in deportato: ⁊ ſic innuit q3 deportatus ⁊ cōfiſcatus re maneat tm̄ obligatus naturaliter ⁊ non ciuiliter

b ⁊ ſic vult q3 naturalis obligatio nō trāſit in fiscū[a]. Contrariu3 tenuit glo. ⁊ meli' in. l. ſi debitori deportato: ſ. eod. Ideo iſtud exemplū nō eſt bonū maxime in relegato cuius bona non cōfiſcantur. Aliud exemplū ponit in capite diminuto vt in filio fami. debitore q3 per emācipationē liberaf a ciuili: ſed nec hoc eſt bonum qm̄ reſtituif per edictum de capitis diminutione.

3 ¶ Sequens etiā exemplū de eo qui ceſſit bonis nō eſt bonū: q3 ille nō liberaf a ciuili vel naturali obligatione: qō ptz: quia ſi poſtea ꝓuenit ad pinguiorē fortunā pōt 3ueniri: vt in. l. iis q. C. qui bo. ce. poſ. tene ergo exemplū qō ponit in verſi. itē ineo.

b in debitore q3 impetrauit reſcriptū[a] a p̄cipe q3 nō teneretur ſoluere creditori ſuo ꝑpetuo nō tollif ciuilis quā p̄ceps tollere pōt cū ſit de iure ciuili: naturalis aūt nec tollif nec elidif ꝑpter iniquitatē reſcripti nec etiā actio lz ſit de iure ciuili cum fuerit ꝑducta a ciuili ⁊ naturali ſimul: ⁊ remaneat in virtute naturali: q3 ſicut naturalis nō tollif ita nec actio in tantum remanet efficax naturalis obligatio q̄ ſolutum quociēs erroꝛe iuris vel facti nō reperif: nec ob. l. erroꝛ. ad. l. fal. q3 ibi in naturali q̄ nunq̄ fuit coniuncta cū ciui. vnde lz ſit efficax ad impediendū repetitionē ſoluti p erroꝛē iuris nō ſic ſi p erroꝛē facti lz iſta ſemel fuit ꝑducta cū ciuili ⁊ ſimul cū eo ꝑduxerunt actionem: vnde remanet ad huc efficacioꝛ ſublata ciuili: ⁊ ipſa naturali non eliſa: hoc voluit Bar. in ſimili i abſoluto per iniquā ſniam vt remaneat naturalis eliſa: q3 ipediat repetitionē ſoluti quociēs erroꝛe in. l. iul. in mag. diſtin. de cōdi. indebi. ⁊ ad l. erroꝛ rñdet. vt. ſ. digi. ⁊ ideo pōt dici q3 iſta. l. poſſet etiā exēplificari in ſoluto p iniquā ſniam iudicis latā: q3 nō ꝓbatum: nō tñ eſt iniqua quo ad indicē lz quo ad partē: ⁊ erit notabilis ſuppletio ad illā. l. iulianus. vt ſicut talis obligatio naturalis remanet efficax ad ipediendū repetitionē ſoluti quociēs erroꝛe: ita etiā ad ſuſtentandū obligationē fideiuſſoriam et ſic exceptio rei iudicate hoc caſu competens abſoluto ꝓpter eius odiū nō trāſit ad fideiuſſorē. ⁊ creditor agens contra fideiuſſorē poterit. pbare debitū qō nō. pbauit 3tra eū. Et ſi dicatur fideiuſſor ſoluens repetit a reo: ⁊ ſic nō. ꝑderit reo ſcientia vel reſcriptū rñdeo q3 remediū hz vt fideiuſſore 3ueto veniat ad iudiciū ⁊ ipſm defendat. p ſuo intereſſe: ⁊ opponat exceptionem. p pſona ſua quā fideiuſſor opponere nō pōt: vt. l. idēq;. ſ. generaliter. ſ. man. ⁊ fideiuſſor cōuentus ſi hz notitiā de reſcripto vel de ſnia debebit ipſi p̄cipali denūtiare: alſ nō habebit ingreſſum: q3 videf fuiſſe in dolo vel culpa: ſecus ſi ignoraſſet: ⁊ iſto modo limito illud qō hr in p̄cip. gl. q̄ videf tenere cōtrariū q3 exceptio rei iudicate trāſit in fideiuſſorē tanq̄ rei coherens: q3 hoc nō eſt verū in ſnia iniqua qñ ſubſiſtebat verum debitū: ⁊ fuit lata: q3 nō. ꝓbatū: ⁊ tūc pōt. pbari: pōt etiā poni exemplū in debitore q liberatus eſt in pena creditoris: vt. l. ſi pena. de 2ſti. ind. qō exēplifica. p plures. ll. ibi no. in gl. nam eodem mō exceptio ſibi cōpetens eſt adeo odioſa q3 non egredif perſonā debitoris: ⁊ tollit ciuilis ⁊ naturalis nullo mō tangitur: ⁊ ideo ipedit repetitionē ſoluti quociēs erroꝛe: intelligē tū exemplū gl. qñ in reſcripto cōtinef nō obſtante. l. quoties. C. de pci. iper. offer. alſ cū abſorbeat in totū ius creditoris nō valeret p illā. l. ſecus ſi ad tps. Et per hoc videt hic terminari qō quā diſputat Ly. in illa. l. quoties. in. vj. q. et dicit fuiſſe de facto tpe ſuo. ¶ Qr cōitas Piſtorij 3ceſſit quibuſdā bannitis de nouo reuerſis ad ciuitatē q3 nō poſſent cōueniri a ſuis creditoribus vſq; ad quinquenniū. Querit ipſe an poſſent conueniri fideiuſſores eoꝝ: ⁊ vr mihi q3 nō alleget hanc. l. vbi eſt caſus tū tunc q3 generale eſt reſcriptū cōtra oēs creditores fideiuſſores ſoluentes nō habebūt regreſſum contra p̄cipalē cū iſti ſint de numero creditoꝝ: ⁊ ſic poterit vti reſcripto aduerſus eos ſicut in ſimili in fideiuſſore minoris: vt. l. j. ⁊. ij. C. de fideiuſſo. mino. Sed cōtra ꝓdicta exempla op. de eo qui liberatus eſt ꝑſcriptione tpis: nā tollit ciuilis ⁊ remanet naturalis: vt. l. at q natura. in p̄cin. de neg. geſt. a illa ipedit repetitionē ſoluti p erroꝛē iuris nō facti: vt no. in. l. fin. j. rem ra. ba. ⁊ tū eſt odioſa cū oīs ꝑſcriptio ſit odioſa: vt no. in. l. ſoluit. in p̄cin. q. mo. pig. vel byp. ſol. ⁊ p 2ns nō habebit locū iſta. l. q3 exceptio preſcriptionis trāſit ad fideiuſſorē: vt vult iſta glo. in princ. Et idē in exceptione macedoniani q̄ ſilr eſt odioſa ⁊ tū trāſit in fideiuſſorem: vt. l. ſi ſi pater. ſ. nō ſoluī. ad maced. S3 rñdeo: fateoꝛ tū iſtud odiū introductū p. l. ſcriptā ob publicā vtilitatē ob quā oēs. ll. fiunt ne hoīes vel dñia ſemp ſint i incerto. l. j. de vſuca. Et ne deē filiꝰ materia interficiendi patrē: ita tales exceptiones non

a ¶ Reſcriptu3. adde no. p gl. et doc. in. l. ſi ſern⁹. ⁊ in. l. ſi cū reo. ff. de pac. vbi decidit alia qō de qua hr p cano. in. c. cōſtitutus. de fide. per ſpe. in ti. de app. ſ. j. ver. illud aūt. ⁊ per Jo. an. ⁊ bal. in ddi.

nes nō ſunt ita odioſe ſicut ille de quibus. ff. in quibus odium generaf ab hoīe nō ob publicā vtilitatē: in iſtis ergo in quib⁹ generaf a lege ſolū diſtinguif an fideiuſſit aīo donādi vel nō vt in. d. ſ. nō ſolū. Sed in alijs de qbus hic nō diſtinguif: imo etiaz ſi nō aīo donādi tales exceptiōes odioſe ad fideiuſſorem non trāſeūt. Et per ꝓdicta remanet iſta. l. multo melius declarata q3 declaref p Bar. vel aliū. ſequētia tñ ex ꝑpla reprehēdūtur: q3 dic vt hic per Bar. Quando aūt exceptio eſt fauorabilis eliditur naturalis id tm̄ q3 nō impedit repetitionem ſoluti quocūq; erroꝛe ſicut ſi nullo mō eſſet debitum: vt. l. q exceptionem. de condi. inde. ideo indiſtincte trāſit ad fideiuſſorē: nō tñ video poſſe reperiri exēplū in quo tollatur ciuilis ⁊ remaneat naturalis eliſa ⁊ inducaf exceptio fauorabilis: imo ſemper inducif odioſa tū aliqñ odio legali ꝑpter publicā vtilitatē aliquando hoīs: vt. ſ. digi. ſed bene reperitur. ecōtra qñ tollif naturalis ⁊ remanet ciuilis vt in exceptione pacti ⁊ iuriſiurandi vel neutra tollaf vt in exceptione velr. ſed vtraq; eliditur.

2 ¶ Si aliquis exiſtens Florētie mādet titio q3 aliquez interficiat: ⁊ ille interficit eū padue: an ipſe mandator padue reperf⁹ poterit ibi puniri ſicut ipſe principalis occiſor.

1 Jvr proponitur. ¶ In loco collate ſolutionis cenſet cōtra riſſe mandator hoc fideiuſſor: ſicut ipſe principalis: ⁊ vterq; ſortiſſ ibi forū. h. d. no. ¶ Et ſemper allega. magime ad. q. ſi aliquis exiſtens Florentie mādet titio q3 aliquē interficiat: ⁊ ille interficit eum bic Padue q3 iſte mandator hic repertus poterit bic puniri ſicut ipſe principalis occiſor: ⁊ ſi eſſet locus in quo eſſet fienda remiſſio: q3 ſubeſſent ambo loca vni ſuperiori poſſet peti vt remittaf huc puniendus ſicut principalis vt in auc. vt nulli in. ſ. ſi quis vero ꝓhibendo: ⁊ ad hoc vide qō no. Bar. in. l. ſi amicis. j. de adul. de illis q fecerūt tractatum in vno loco de aliquo interficiendo: ⁊ in alio loco ſecutum eſt homicidium an ſortiantur ibi forum. Caſus eſt iſte.

2 ¶ Si vnus de conſideiuſſoribus denūtiat creditori q3 3ueniat conſideiuſſorē i parte cū ſit ſoluēdo ⁊ dubitaf effici nō ſoluendo ⁊ creditor hoc non facit ⁊ ille efficiatur non ſoluēdo: an poterit illum conuenire inſolidum.

3 Si aliquis fecit mihi ꝑmiſſionē de reſtituendo centū que confeſſus eſt a me receꝑiſſe lz nō receperit ſed fecit ſpe future numerationis: ⁊ dedit fideiuſſorē: q3 poſtea anteq̄ numerē denūtiat mihi q3 nō numerē quia ille incipit male facere facta ſua ⁊ creditor vult implere fidem quam illi dedit licet fideiuſſor dicat ſe nolle teneri quid iuris.

1 Si fideiuſſor. ¶ Creditor non cogit ad denuntiationē fideiuſſoris conuenire debitorez: imo pōt denuntiationem ſpernere nec per hoc incurrit periculū ſi poſtea debitor efficiatur nō ſoluendo quominus fideiuſſorem conuenire poſſit. h. d. not. Ratio erat in promptu illo iure: q3 creditor poterat incipere a quo volebat: vt. l. non recte. de fideiuſſo. per ſuam denuntiationem nō pōt creditori hanc facultatem adimere ⁊ ipſum cōpellere ad conueniendum p̄ncipalem: ſed ſi non potuiſſet incipere a quo volebat ſed erat neceſſe inchoare p̄cipali: vt in caſu. l. fideiuſſores in id. ſ. e. ⁊. l. decem. de ver. obliga. tunc ſecus eſſet q3 teneretur ad denūtiationem eius illum conuenire: et ſi hoc faceret poſt denuntiationem ille efficeret non ſoluendo imputaret creditori nec poſſet cōuenire fideiuſſorem ſed ſi non denūtiaſſet tunc eſſet diſtinguendū an potuerit illum commode conuenire vel nō: vt in. d. l. ſi fideiuſſores. ⁊ an ſciuerint vel non ipſum debere effici non ſoluendo. ecce caſum. ¶ In glo. j. ibi item bodie. dic lz quid olim ſi vnus de conſideiuſſoribus denuntiat creditori q3 conueniat cōſideiuſſorem in parte cū ſit ſoluendo ⁊ dubitatur effici non ſoluendo ⁊ creditor hoc non facit ⁊ ille efficit nō ſoluendo an poterit illū cōuenire inſolidū: rideo non qñ habebat beneficiū diuiſionis ꝑ qō poterat ipm cōpellere ad conueniendum cōfideiuſſorē. ꝑ ſua pte ⁊ ſic eſt eadem rō que in. l. ſi fideiuſſores in id. ſ. e. ſi tñ eſſet dubiū an ille erat ſoluendo vel nō: nō teneref credere denūtiationi niſi etiā offerret vt ille conueniatur ſuo periculo ⁊ impenſa: vt. ſ. eo. l. ſi dubitet: nō ſic habebat beneficiū quo ad p̄ncipalē vt ille primo excuteret niſi quando fideiubebat in ſubſidiū: vt in iuribus. ſ. alle. ¶ In glo. ea. ibi an aūt ante numerationem: dic iſtā. q. ſic intellige q3 aliquis fecit mihi ꝑmiſſionē de reſtituendo centū q̄ confeſſus eſt a me receꝑiſſe lz nō receperit ſi fecit ſpe future numerationis: ⁊ dedit fideiuſſorē poſtea fideiuſſor anteq̄ numerem denūtiat mihi q3 non numerem: q3 ille incipit male facere facta ſua ⁊ dubitatur q3 efficiatur nō ſoluēdo vſi dicit fideiuſſor ſe nolle teneri ꝑ illo: creditor aūt vult implere fidem quā illi dedit ⁊ dicit ꝑ tuet tibi: q3 fideiuſſiſti querit qd iuris. gl. in ſi. rſidet vt in ea. Breuiter dic q3 ſi cā ſuperuenit de nouo dz creditor abſtinere ad denūtiationē fideiuſſoris nā etiā ſi nō denuntiaſſet deberet abſtinere ne fiat fideiuſſori ꝓiudicium[a] q3 ille cenſef fideiuſſiſſe contēplatione recuperādi a p̄cipali nō fideiuſſorus ſi 3ium ſciuiſſet: ⁊ ſic rebus ſic ꝑmanētibus vel ſtantibus vnde creditor ſciens cāz ſupueniſſe de nouo videf dolo facere ar. j. de ſol. cū cornelius ⁊. l. cū qs. in pn. ⁊ hoc ſiue creditor non erat obligatus ad numerandū ſiue etiā erat: q3 ꝑmiſerat: naz talis ꝑmiſſio dz intelligi ſub eadē cōditione ſi ꝑmanebis i ſtatu in quo es: ſed ſi cā nō ſupuenit de nouo nō cogif ſtare denūtiationi fideiuſſoris. ar. l. ſi is a quo. in fi. vt in poſ. leg. ſiue erat obligatus ad numerandū. ar. in. l. vtrū. ſ. de cōſti. pec. ⁊. l. ſi qs ꝓhibuerit. de publi. ſiue nō erat obligatus: q3 ſaltem recipiendo ꝑmiſſionē illius vr dediſſe fidē de numerando quā fallere graue eſt: vt. l. j. in fi. de cōſti. pec. ⁊ falteꝛ eū obligat verecūdia ar. bonū. ſ. loc. l. qntus. ⁊ ſic habebit regreſſum contra fideiuſſorem niſi appareret q3 hoc feciſſet in perniciē fideiuſſoris qō poterit. pbari ſi coram aliqbus hoc digiſſet: q3 no. l. l. apud cel ſum. in p̄in. de do. exce. ⁊. l. fulcini'. ſ. qd ſit latitare. q. ex cau. in poſ. ea. Pone eñ q3 tpe ꝑmiſſionis iā erat nō ſoluendo ⁊ fideiuſſor neglexit iueſtigare de qualitate illius ⁊ poſtea denūtiat creditori q3 non numeret ⁊ creditor poterat ſine verecundia abſtinere nā debebat hoc facere: q3 ſibi non nocebat ⁊ alteri. ꝑderat vt. ſ. de aq̄ plu. ar. l. j. ſ. deniq;. ⁊. l. ij. pe. alle. in gloſſ. Et ita puto dicēdū i hac qōne q3 dicat Bar. nō ſunt alia.

1 Inter creditorē. ¶ Fideiuſſor ſimplici creditor fideiubens cenſet eodē modo ſe obligare quo erat obligatus p̄cipalis. h. d. in effectu. ¶ In tex. ibi: liceret eiv̄edere: pōdera iſtud verbū liceret: nā iſtud pactū videbāt factū in fauoꝛez creditoris vt poſſet vendere pignora ſtatim facta prima regſtione: ⁊ debitore nō ſoluente ideo videbāt q3 poſſet huic pacto renuntiare: ⁊ eo nō vti: lz ageret cōtra debitorē ⁊ cōtra fideiuſſorē ad totā ſummam pignoribus etiā non vēditis. ar. i. l. ij. ſ. de. l. cō miſſo. tñ iſte tex. vult 3ium q3 nō poſſum agere niſi prius vēditis pignoribus ⁊ in eo qō reſtabit ſoluendū ſi ꝓtiū non ſufficeret: q3 ita videt tacite actū ex eo qō poſtea ſequif in pacto ⁊ ſi quo minoꝛis veniſſent ꝛc. Et ꝑpter illud rñdet ad 3ium q3 iſtud pactum cōtinet duo vnū in fauoꝛez creditoris: vt ſtatim poſſit vendere pignora ſi vult aliud cenſef ꝓtinere in fauoꝛem debitoris ꝑpter verba ſequētia q3 nō cōueniaf niſi pignoribꝰ prius venditis ⁊ ſic nō pōt cōuenire debitorē ita nec fideiuſſorem q3 ꝑpetuo tene meti: ſed ſi nō eſſent appoſita niſi iſta verba q3 liceret ei vendere pignora ꝑcederet 3ium ſi tñ pignora nō poſſent vendi ſine culpa creditoris: poſſet cōuenire fideiuſſorem: ⁊ etiam p̄incipalem vt. ſ. eo. l. amiſſi.

a ¶ Preiudiciū. Adde do. ſ. c. cū q3 quo. extra ō ſi deiuſ. vbi. d. ab. aliquid dicit in hac materia.

1 Fideiuſſor. ¶ Fideiuſſor q3 pecuniā obtulit creditori nō tñ ſoluit ex iſta cā: ſed cōſignauit depoſuit pinde pōt a debitore repetere ac ſi ſoluiſſet. h. d. ſi autez nō conſignauit tū condēnatus eſt pōt agere non ꝓcisse ad pecuniam: ſed vt liberetur vel vt pecunia ſibi ſoluaf. l. lucius. ſ. manda. Caſus eſt iſte ꝛc.

2 ¶ Forma fideiuſſionis.

1 Sicut reus. ¶ Etiam fideiubendo non pōt gs alienū factū ꝑmittere. h. d. Et de eo qō hic tangit gloſſ. dic vt plene dixi. ſ. eod. ſi quis ꝑ eo. in p̄in. ¶ In tex. ibi ſicut reus p̄incipalis. i. dicere ſicut qſi quis ꝑmittit ꝑ ſeipſo nō ꝑ alio obligato nō pōt ꝓmittere factū alienū [b]puta q3 titi⁹ mihi debit aut aliqd faciet ita ⁊ cum ꝑmittit ꝑ ipſo titio mihi obligato ad dandum vel faciendū nō dz ꝑmittere q3 ille debit vel faciet: q3 ſic eſſet ꝓmiſſio nulla: lz dz ꝑmittere q3 ipſe debit aut faciet illud ad qō titius mihi dandum vel faciendū eſt obligatus. ¶ Nota. ergo hic formā fideiuſſionis. no. glo. in fin. ad illud qō als dixi q3 fideiuſſor pōt ꝑmittere penā lz p̄incipalis non ꝑmiſerit nec ꝑ hoc dz in duriorē cām interceſſiſſe nō tñ illā recuperabit a debitore. q3 ea ſoluit ꝑpter moꝛā ſuā: lz ſi p̄incipalis eādē penā ꝑ miſiſſet bñ recuperaret: vt ēt tex. cū gl. in. l. ſi mandato. ſ. pe. ſ. mā. ⁊ adde qō no. bar. in. l. centū capue. de eo qō certo loco.

b ¶ Factū alienū adde not. in. l. fi. in fi. ſ. ſi cer. pet. ⁊ bar. in fi. ꝑ eo. ſ. eo. ⁊ in rub. ſ. iud. ſolui.

1 Si ſeruus. ¶ Qui agit ex cōtractu alteri⁹ cēſetur illum ratificare. h. d. facit. l. j. C. de furtis. Caſus eſt iſte. ¶ In tex. ibi ꝑ titio fideiuſſi ſi. f. ſine cōſenſu oñi: ⁊ ſic non valuit fideiuſſio. et ſi ſoluit de pecunia peculiari pōt oñs repetere ab eo cui ſoluit: vt. ſ. eo. ſeruus inſcio. cū. l. ea. ſi ergo eligat agere actione mandati cōtra illum ꝓ quo fideiuſſit recōciliaf ſolutio quia cenſef eā ratā habere: ⁊ ſic amodo non poteſt repetere ab eo cui ſoluit poſito etiam q3 nec ab eo ꝓ quo fideiuſſit poſſit ea3 conſequi: quia forte eſt nō ſoluendo ⁊ imputet ſibi cur illum elegit ⁊ tamen ille ex nunc liberaf per illā ſolutionem cū ꝓinus liberatus non

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

esset:quia solutio erat retractabilis nunc facta est irretractabilis:ꝛ hec est intentio huius.l.

2 ¶ Iniuria facta vni an noceat alteri vt ille cui facta est aduersus alterum agentem habeat exceptionem.

1 **Exceptione.** †Sententia iniuste lata contra fideiussorē sui culpa non preiudicat principali debitori vt possit ab eo recuperare qđ soluit virtute talis sententie.h.d.no. Et pone exēplū in reo qui liberatus erat per pactū vel iusturandum vel prescriptionem:ꝛ sic ex persona eius cōpetebat exceptio fideiussori q fideiussor cōuentus exceptionem opposuit:ꝛ probauit hoc tñ non obstante iudex condēnauit ipsum ad soluendū: ꝛ iniuste cū huic iniustitie causam dederit vel quia ꝓuocauit iudicē ad iracundiā:vel qꝛ cū iudex esset imperitus non duxit bonū aduocatū qui sciret cām suā defendere:certe nō recuperat a debitore ne culpa sua sit reo dānosa: si ergo in nulla culpa fuisset bene recuperaret vt hic colligit a ɔtrario sensu:qꝛ tūc fideiussor in effectu gerat plus negotiū alienū ꝙ suū iniuria sibi facta sine sui culpa potius dꝫ nocere illi ꝓ quo fideiussit ꝙ sibi[a] sicut videmus in ꝓcuratore ɔtra quē si lata est sniа iniusta sine sui culpa noceat dño:ꝛ nō sibi.vt.l.etiā.C.man.ꝛ.l. si ꝓcurator. §.si ignorantes.ſ.man.ꝛ ita voluit glo.in.l. si per imprudētiā. de euic.q̄ dicit veritatē:ꝫ glo.hic dicat contrarium ꝛ male ſm Bar.ſcz qđ etiā si sine sui culpa non noceret debitori ꝫ sibi:qđ falsum est. Jn emptore aūt cōtra quē lata est sententia iniusta sine sui culpa:ꝛ res ab eo enicta bene posset ꝓcedere ista glo.qꝛ emptor gerit negotiū suū principaliter: ꝛ ad ipm ptinet periculum post emptionē perfectam ꝛ sicut res empta periret post perfectam emptionē dānum esset ipsius emptoris: ita et si sibi auferꝫ iniuria iudicis vel alterius de facto:ꝛ ita,ꝺꝫ intelligi.l. si per imprudentiā.vnde in casu illius.l.melius.dicit glos. hic posita ꝙ illa:sed in casu istius.l.melius.dicit glos.posita ibi ꝙ ista ſm Bar.q melius intellexit ꝙ alīj:ecce casum. ¶ In glos. ibi iniuste esset dānatus.ſm Jo.dic vt.d.l. si per imprudentiā. de quo voluit glo.opponere contra id qđ innuit iste text.a contrario sensu:sed nō bene soluit vt.ſ.dixi. ¶ In ea.ibi non appellauit. Jstud nō est bonū exemplū:qꝛ text.dicit qꝛ dedit cām iniuste dānationi:ſꝫ tūc si nō appellauit nō dedisset huic cām: sed qꝛ iniusta sentētia nō fuerit retractata:sequētia etiā exēpla reprobanꝫ per Jo.qđ dic vt hic ꝓ Bar.q exēplificat ſm Ja. de arc.vt.ſ.dixi. ¶ † In ea.ibi.ſꝫ ar.cōtra in eo.titu. si fundū.in fi. dic iste articulus an iniuria factaꝫ noceat alteri vt ille cui facta est aduersus alterū agentē habeat exceptionē ꝛ examinantur plene per Ly.post Pet.C.loc.l.si de fundo.an autē noceat alteri vt ille cui facta est posset cōtra alterū agere ac si nō esset iniuriosa sniа:ſꝫ iusta tangit hic ꝓ Bar.q dicit qđ Pe.in hoc arti.nō pfecte locutus est:ideo distinguit.vt.ſ.dixi.an ille contra quē lata est iniusta sniа gereret negotiū alienū ꝛ sic nō ſperabat lucrū an ꝓpriū ꝛ hoc qñ sine sui culpa:qñ autē culpa sui clarū est ꝙ etiā tūc alteri nō nocet ſꝫ sibi cui iniuria facta est vt in hac.l.an autē iniuriosa sniа poterit nocere ei ꝓ quo lata est nō dico alteri dicendū est ꝙ si lata est ꝓ eo et ad eius vtilitatē vt si per iniustā sniam obtinuit aliquā hereditatē vt possit cōueniri ac si esset verus heres:qꝛ non pōt allegare iniquitatem illius sentētie q̄ ꝓ eo lata est.vt in.l. si seruus pluriū.ſ.j.de le.j. ſꝫ si lata est ꝓ eo nō tñ ad eius vtilitatē sed ad vtilitatē publicā: puta aliqs accusauit aliquē de vulnere index condēnauit illū de homicidio ꝛ decapitauit an sentētia noceat accusatori: vt ꝓ hoc efficiāt irregularis:qꝛ prestitit cām mortis:dicendū est qđ non:qꝛ iudex trāſgressus est eius petitionē:ꝛ hoc ꝓbat in simili in.l.qui cum maior.ſ.accusasse.de bo.lib.facit.c.prelatis. de bomi.lib.vj.Cetera vide per Bar.non sunt alia.

2 ¶ Statutum si imponat penā centū ꝓ vulnere: et mille ꝓ homicidio:et aliquis accusatus vel inquisitus de vulnere dedit fideiussores ꝛ relaxatus est qꝛ pena est pecuniaria:ꝛ postea ille vulneratus mortuus est:ꝛ iudex condēnauit accusatum in mille:an teneantur fideiussores.

Fideiussores. †Fideiubens ꝓ magistratu censet se obligasse dūtaxat ad indēnitatē reipublice non ad penā si quā incurreret ex suo delicto in officio cōmisso.h.d. Et no. hoc ꝓ fideiussoribus qui dantur Florentie ꝓ dñis ꝓrioribus qñ intrant officiū:nam multi ciues fideiubent: si ergo dānificarent rempublicā tenerenꝫ in hoc fideiussores:sed si cōmitterent aliquam baratariā ꝓ qua incurrerent penā pecuniariā ad illā nō tenerentꝫ vt est hic casus.ꝛ.l.libertus. ad munici. † Inducitur ad.q.ꝑ Dy.ꝫ iz faciat multū a lōge si statutū ꝓvulnere imponit penā centū ꝓ homicidio imponit penā mille et aliquis accusaꝫ vel inquirit de vulnere qui dedit fideiussores ꝛ relaxatus est qꝛ pena est pecuniaria nō dꝫ retineri in carcerib⁹ datis fideiussoribus.vt no.in.l.j.de custo.reo. postea ille vulneratus mortuus est ꝛ iudex condēnauit accusatū in mille vtrū teneātur fideiussores ꝛ hic est ar.qꝛ nō:ipse tñ distinguit an vulnus tēpore fideiussionis appareret mortale vel nō. Bar. distinguit aliter an loquamur de iure cōi vel ex forma statuti: et nō clare loquit:de hoc etiā tangit per eū.in.l.domi.ſ.sabini. de dā. inf ec. Bzeuiter mihi videt presuppositio dicto statuto qđ aut inquiritur vel accuset simpliciter de vulnere:ꝛ tūc virtute dicte inquisitionis vel accusationis nō pōt dānari nisi de penavulneris etiā si secuta sit mors:qꝛ nō est inquisitus vel accusatus de homicidio.ꝛ si contra fiat fideiussor nō in plus tenet: si autē fuit accusatus de vulnere mortali tūc ꝓpter adiectionē huius qualitatis censet accusatus vel inquisitus etiaꝫ de morte q̄ ex vulnere pōt sequi ꝛ in oēm cām censet obligatus fideiussor q̄ ex vulnere sequi pōt.arg.ſ.eo.si quis ꝓ eo.ſ.si nūmos.de iure aūt cōi nō inspiciā an in accusatione vel inquisitione dicat de vulnere simpliciter vel de vulnere mortali:ſꝫ quo alioꝫ vulnerauit:qꝛ si aliō occidendi tenet de occisoꝫ:ſꝫ mors non sit secuta. vt in.l.si quis cū telo.C.ad.l.cor.de sica.si autē non aiō occidendi qđ in dubio ꝓsumit dictū nisi ex verbis appareat cōtrariū: qꝛ semp in benigniorē partē dꝫ interꝓetari accusatio vel inquisitio.vt.l.si ꝑses.de pe.tūc si nō est secuta mors clarū est qđ nō dꝫ condēnari nisi de vulnere:si aūt est secuta tūc de homicidio non tñ ad mortē:sed mitius dꝫ puniri. Et ita tenuit Bandinus in opere suo de homicidiarijs qñ homicidium cōmittit sine dolo.et Bal.no.in.l.data.C.qui ac.non pos. hoc anno.ita consului in ciuitate Bzigie et ita fuit iudicatum.

2 ¶ Creditor iz occupet omnia bona debitoris ꝓ debito:tñ fideiussores non liberantur.

3 Semper dꝫ inspici teneoꝛ scripture vel instrumenti ad sciendum qualiter ꝛ inquantum quis sit obligatus.

1 **Pro aurelio.** †Fideiubens ꝓ sorte nō tenet ad vsuras etiā in ɔctibus bonefidei:item qđ redigit ex vēditione pignoꝛ ꝓius conuertitur in vsuras debitas:ꝛ qđ supereſt cōuertit in sortē.h.d. ¶ In text. ibi fideiusserant.ꝛ sic in sortē tantū:vnde nō ob.l.quero.ſ. locet.l.si postea.rem pupil.fal.fo.qꝛ loquunt qñ fideiussit in oēm cām vel simpliciter:qꝛ tunc teneret ad vsuras ꝓueniētes ex natura cōtractus bonefidei. ¶ In tex. ibi occupauerat obligata sint subaudi tacite ꝓ isto debito cōductionis cū fiscus habeat tacitā hypothecariā ex suo contractu.vt.l. auferꝫ.ſ. fiscus. de iure fisci.ꝛ no.in.l.rescriptum.ſ.de pac. †Et no. hic qꝛ iz creditor occupet oīa bona debitoris ꝓ debito tñ fideiussores nō liberantur:vt etiā est tex.ſ.eo.heres a debitore.ſ.ꝙ si idē stipulator.ver.argumētū.nisi ea reciperet insolutū.ſꝫ si fiscus occupasset ista bona nō ꝓ isto debito:ſꝫ ꝓpter delictū istius debitoris ea confiscasset fideiussores liberarentur sicut qñ creditor succedit debitori.vt dixi.ſ.eo.si debitori deportato:ꝛ addeqđ habeꝫ.j.de iure fisci.l.in fraudē.ſ. si ꝓncipalis. ¶ † In tex.ibi lecta subscriptione fideiussionis.dic Bal.no.istū text. qđ semper dꝫ inspici teneoꝛ scripture vel instrumenti ad sciendū qualiter ꝛ inquātū qs sit obligatus sic inspiciē teneoꝛ ꝓiuilegij.vt in.c.porro.de priui.ꝛ teneoꝛ stipulationis.vt.ſ.de ver. obli.l.si quis stipulatus sit stichū.ꝛ.l.si ista stipulatus.§.chrysogonus. in fi. ¶ Jn tex.ibi vsuras non teneri:dic hoc tñ parum ꝑdrit eis si quod redactū fuit ex venditione bonorū nō transcendit summam vsurarū quoniam fiscus illud retinebit ꝓ vsuris in quas ꝓmo loco dꝫ cōuerti ꝛ agere poterit cōtra istos fideiussores ꝓ sorte ad quam sunt obligati:ꝛ hoc est quod sequitur quicquid ex bonis ꝛc.

2 ¶ Tutor sicut tenet exigere a seipso illud in quo tenet pupillo als punitur de negligentia ita et illud in quo pupillus tenebat pōt:ꝛ dꝫ sibi ipsi soluere si intererat sibi vt quia debitum erat vsurarium als sibi imputatur:ꝛ ex tēpore more vel negligentie deficiūt vsure currere.

1 **Tutor datus.** †Si fideiussoria obligatio sit in alia transfusa qđ soluit ex illa perinde reperiē a debitore principali ac si fuisset solutū ex fideiussoria ꝛ pinde liberat principalē.h.d. in effectu.ꝛ est difficilis text.ꝛ cōtinet tres partes principales. Prima vsqꝫ ibi.ꝛ quāuis.Secūda vsqꝫ ibi:licet enim. Tertia vsqꝫ in fine. ¶ Jn prima parte ponit casus qꝛ aliquis fideiussit ad tēpus:puta vsqꝫ ad annum ꝛ vltra annum noluit teneri postea creditor reliquit ipsum tutorē filij sui qui tutelam accepiauit tñ infra annū a se nō egesit debitū ad qđ tenebatur pupillo ex causa fideiussoria:et sic obligatio fideiussoria sublata est tēpore saltē ope exceptionis.vt.l.cū qui ita. de verbo. obli. Queritur vtrū poterit cōueniri ad illud debitū finita tutela ꝛ dicit qꝛ sic:qꝛ debuit a se exigere:ꝛ hoc nō faciendo illud debitum fuit transfusum in actione tutele que est perpetua: vnde

a ¶ Quā sibi. Add de Ly.i.l. defuncto.C.loc. ꝛ no.i l.fi.C.ō ac. emp. ꝛ vide no.in.c.fi. de emptio. ꝛ vide Bal.in.l. pignus.C. de pig. et in.l. si ꝓea.C. man. Joā.an.in regula dānū in mercu.

b ¶ De facto. add de Ange. consi. cclxxxiij. Bal. in l.j. de pig. act. et in.l.falsus.C. de fur. ꝛ in.l.si dñs. §. de enic.ſ. de lega.j.

c ¶ Per Dy. ad de Bald. ꝛ post ſm Lud. ro. in l.ij. cū.l. seq.ſ.q satisfdā. cogan.

d ¶ Bzigie. Aide eūdē do. Pau. consil. cclxvj. in vltimis characteribus.

potest cōueniri:vt tutor nō vt fideiussor. ¶ Jn scōa parte que ritur pone qꝛ post lapsum anni.i.postq̄ liberat⁹ est a fideiusso ria obligationem:et incepit teneri actione tutele soluit pupillo durante tutela an poterit recuperare per actionem mādati a debitore ꝓncipali:ꝛ videbaꝫ qꝛ non:qꝛ nō soluit vt fideiussor sed vt tutor:ꝛ nō ꝓ obligatione fideiussoria:sed ꝓ obligatione ꝛ actione tutele ꝑ qua nō videt habere actionē mādati. Contrariū ꝺꝫ qꝛ in vtraq; obligatione subest eadē cā:ſcz debiti ꝓncipalis.sicut em si fideiussoria nō esset sublata:ꝛ sic solueret vt fideiussor solueret ad extinguendum debitū ꝓncipale vt liberaret reū ita ꝛ nunc iz soluat ꝑ obligatione tutele:ergo equū est qꝛ ab eo recuperet:qꝛ nō debet attendi titulus actionis ꝑ qua soluit:ſcz causa debiti q̄ erat antiquior. ¶ Jn tertia parte rñdetur cuidā obiectioni q̄ posset fieri: nā tūc fideiussor soluēdo recuperaret a reo qñ ꝓncipaliter se liberat:qꝛ soluit ꝓ se ꝛ sua obligatione.ꝛ in cōsequētia liberat ꝓncipalē reū ope exceptionis:ſꝫ in casu isto cū ipse sit tutor creditoris non videt qꝛ poterit se liberare ab eo suamet autoritate:qꝛ nō pōt autoꝛari in cā ꝓpria.vt in.l.j.de aut.tut. Sed rñdetur qꝛ iz ali quis nō soluēdo pupillo nō poterit se ab illo liberare sua ꝓ pria autoritate vt si faceret sibi fieri pactū de non petendo vel liberari ꝑ acceptilationē qꝛ in hoc lederet pupillus vt ipse lucraret soluendo tū magis ꝓ ꝓncipali debitore liberat ipm ꝓncipalē:ꝛ se in ꝙsequētiā qđ facere pōt se autoꝛ:ſꝫ ꝓncipaliter nō posset.vt.d.l.j.Et sic ꝓpter duo nō ob.cōtrariū. Primo qꝛ si soluit ꝓ reo cū ipm liberet ꝓncipaliter ꝛ se in cōsequentiā nō autoꝛat in facto suo ꝓncipalr:ſꝫ in cōsequētia et hoc nō ꝓhibet.vt.d.l.j.Sol.qꝛ liberat se soluēdo non per aliū modū nociuū pupillo:ꝛ istud facere pōt etiā sua ꝓpria autoritate:qꝛ facit ex necessitate sibi incūbente a lege q̄ vult qđ debeat a se exigere ꝛ in rōnibus pupilli ponere illud in quo sibi tenet:ꝛ si alter facit ipm punit:vt ptz in ꝓin.l. ꝛ in.l. diuortio. de neg.gest.ꝛ iste est casus clarus.alle.iste text.ibi.ꝛ nō titulus actionis qꝛ inspicit potius cā remota ꝙ ꝓxima:aliqñ tñ econtrario.vt in.l.pe.de cōdi.ob tur.cau. ¶ Glo.opp.de.l.iij.§. idē scribit.ſ.de pac.vbi potius inspicit cā ꝓxima:ꝛ titulus actionis ꝙ remota:nam ex delicto serui vel filiifamilias non datur actio de peculio contra patrē vel dñm:sed si sup actione ex delicto agitatū est iudiciū ꝛ condēnatus fuit filius:qꝛ in iudicio quasi cōtrahitur:bene datur actio de peculio cōtra patrē per hāc fecūdariā obligationē que potius inspicit ꝙ originaria q̄ est ex delicto. Sed rñde qꝛ ibi mutat ratio.l.nō actio oriens ex maleficio ideo nō datur actio cōtra patrē de peculio:qꝛ concēdēdo peculiū nō censet consensisse qꝛ delinqueret:sed bñ videt cōsensisse qꝛ cōtraheret vel quasi ɔtraheret:si ergo iudicio agitaunt ꝛ condēnatus est:qꝛ quasi contraxit ꝛ sic ex voluntate patris incepit teneri noua actione:ideo daꝫ contra patrē de peculio iz ꝓxima nō detur:sed hic ꝓ mutationē actionis nō mutatur actio.l.cetera.dic vt in.l.diuortio.de neg.gest.quantū ad

2 principiū huius.l. † Et scias qꝛ tutor sicut tenet exigere a seipso illud in quo tenet pupillo als punit de negligentia ita ꝛ illud in quo pupillus tenebatur pōt:ꝛ debet sibiipsi soluere si intererat sibi:vt qꝛ erat debitū vsurariū als sibi imputat:ꝛ ex tēpore more vel negligentie deficiūt vsure currere.vt.l. quoties. §. item si temporali.ꝛ.§.sicut.de admi.tuto.

1 **Sareo.** †Pro obligato sub vna cōditione pōt recipi fideiussor sub duab⁹ copulatiue positis scz illa ꝛ q̄dā alia: qꝛ videt fideiussisse in cām grauioꝛē:ſꝫ ex futuro euentu apparebit an valeat fideiussoria ꝛ idē si sub diuersis cōditionib⁹ sunt obligati.vnus sub vna alter sub altera.h.d.vsq;ad.d.§.si a reo. ¶ In tex.ibi.si modo eas cōiungā:qꝛ tūc nō videt ad duriorē:sed in leniorē cām intercessisse ꝓpter id qđ sequit: nisi enim ꝛc. secus in casu sequenti versi.qꝛ si eas ꝛc. ¶ Jn tex. ibi nec ob id obligat:ſꝫ hic innuit qđ statim fideiussoria obligatio sit nulla quā do diſiunctim posite sunt conditiones quasi videaꝫ in duriorē cām intercessisse cū poterit icipere obligari vel ex enētu vnius: vel ex enētu alteri⁹.vt in ver.aut ꝙ distinguit q̄ ꝓius cōditio eueniat q̄ sit cōis sibi ꝛ reo obligabit fideiussor cū obligeꝫ etiā principalis:si aūt ꝓpria q̄ nō erat apposita in obligatione ꝓncipali secus:qꝛ sequeret ꝙ fideiussor obligareꝫ ꝓius ꝙ principalis et hoc esse nō pōt.ſ.eo.fideiussor aūt. nō ergo inspicitur forma fideiussionis ſm quā videt in duriorē cām intercessisse sed inspicit futurus euentus:qꝛ illa forma iz ꝓxima facie esset durior tñ erat sub incerto ꝛ ꝓpter incertū euentū et id quod sequi poterat debemus illud expectare ꝛ sic nō obst.l. grece.§. illud.ſ.eo.de qua gl.op.qꝛ ibi forma erat durioꝛ ꝛ erat in certo non in incerto nec ꝓpter incertā. ¶ Jn text.ibi sub diuersis quoq; in precedēti casu ab ipso ꝓncipio fideiussoria obliga-

tio videbaꝫ durioꝛ ꝛ sic valereꝫ tñ qꝛ hoc nō cōtingebat ꝓpter id qđ poterat euenire nō erat nulla a ꝓncipio:sed inspicit qđ eueniat:hic vero ab ipso ꝓncipio nō poterat discerni an esset durioꝛ vel lenioꝛ:sed ex futuro euentu pōt declarari: ideo ille expectat et extunc apparebit an fideiussoria obligatio teneat vel nō. ¶ Jn tex.ibi tangit si statim ab initio nō tex.qꝛ dispositio purificata perinde habeꝫ extunc acsi ab initio fuisset pura ꝛ hoc dixit in aut.de sanc.epis.§.ſꝫ hoc presenti. Contra istud no.opp.in gl.de.l. verbis.ad.l.fal.nā si debitor q tenet pure legat creditori qđ ꝺꝫ nō valet legatū:qꝛ nō cōtinet vtilitatē:ſꝫ si erat debitor sub cōditione valet qꝛ vtilitatē cōtinet cū poterit peti legatū etiā pendente conditione. Sed pone qꝛ cōditio exi stat anteq̄ petat an efficiat nullū:videt qꝛ sic per istum text. ex quo dispositio purificata equiparat pure cuius contrariū ibi dicit qꝛ nō reddit nullū ꝛ sic adhuc cōtinet actionē ex testamēto.glo.nō soluit:dic qꝛ habet ꝓ puro quātū ad tps qđ sequit post purificationē ꝛ quantū ad effectū eius nō ꝓ tēpore precedenti nec quātū ad effectū illius:nā qꝛ erat cōditionalis valet legatū ꝛ incepit cōpetere actio ex testamēto si postea purificatur nō definit illa actio competere nec habeꝫ perinde acsi a ꝓncipio fuisset purū debitum:non sunt alia.

1 **Sireo in fundum.** †Pro obligato ad tutē pōt accipi fideiussor q se obliget ad partē integralem. ¶ Jn tex.ibi quasi in aliud. Jsta pars videbaꝫ verior:nam ꝓncipalis qui ꝑmiserat fundum videbaꝫ ꝑmisisse vsumfructū causalē qui est coniunctus cū ꝓprietate cū videbaꝫ ꝑmisisse tā ꝓprietatē ꝙ vsumfructum ex quib⁹ fundus cōficit:sed fideiussor q solū vsumfructū promisit videbaꝫ ꝑmisisse formalē cū solus vsufructus sine ꝓprietate nō possit esse nisi formalis:isti aūt sunt diuersi inter se:vt ptz in.l.si ita stipulatus.§.j.ſ.de verb.obli. cōtrariū tñ determinaꝫ in fi.ꝛ ad hoc contrariū rñde qꝛ iz ꝑmiseris solū vsumfructum nō tñ videris ꝑmisisse formalē ſz illū tñ qđ promiserat reus ſcz causalē. Et ideo sicut reus soluendo solū vsumfr.ꝛ sic formalē in nullo liberaret quasi nō soluerit qđ promisit. vt d.l. si stipulatus.§.j. ita nec iste fideiussor. Sed ad qd ergo ꝓ derit sibi nō ꝑmisisse totū:ſꝫ partem postq̄ nō poterit soluere nec se liberare nisi soluat totum sicut nec ipse reus: rñdeo qꝛ si ex postfacto deueniret ad estimationem quia fundus solui nō posset contra reum fieret estimatio integri fundi ſꝫ cōtra ipm fideiussorem solins vsufru.

1 **Adeo a seruo.** †Pro obligatiōe naturali qua tenet seruus etiā si ipsi nō pōt a accedere fideiussor etiā seruo ab eodē stipulāte.h.d. in effectu. Sed ꝓ eo q nullo modo est obligatus:qꝛ cōtractus est inualidus non potest accedere.ꝛ.h.d.ſequens.§.si a furioso.

2 ¶ Publica vtilitas suadet maleficia puniri.

3 Unus socius maleficij nō pōt ab altero socio stipulari:nec fideiussorem recipere de cōicando rem furtiuam vel aliā in qua maleficium commiserunt.

4 Syndici cōitatis si tenenꝫ den itiare maleficia sub certa pena et ad instantiā malefactoꝛ non denuntiant:sed facinnt sibi cauēri a malefactoribus de indēnitate an ista ꝑmissio valeat. Si vnus ex socijs qui fecerunt inter se collegationē ꝙ si vnus eorū cōmittat maleficiū ꝙ oēs participabūt de solutione pene totam penam soluerit an poterit ab alijs recuperare.

5 Jndex qui dat iniquā sententiā ad postulationē alterius si fecit sibi cauēri de conseruando eum indēnem tempore syndicatus:an talis cautio valeat.

1 **Illud quod vulgo.** †Pro pena maleficij soluēda pōt accedere fideiussor ei cui pena debet:ſꝫ malefactori ꝓ cōseruatione indēnitatis nō pōt fieri ꝑmissio nec dari fideiussor.h.d.no.

2 in vtroq; dicto. ¶ No.ex ꝓmo casu illud ad qđ semp alle.q̄ publica vtilitas suadet maleficia puniri:nisi ergo puniaꝫ daretur materia delinquendi facit.l.ita vulneratus. ad.l. aquil.

3 ¶ † In scōa parte in ver.sed ita No. ꝙ vnus socius maleficij ab altero socio nō pōt stipulari nec fideiussorē recipere de cōicando rem furtiuā vel aliā in qua maleficiū cōmiserūt ꝓ ratione

4 nem que ponit in fi. ¶ † Item in ver.qui alieno.no.sing. ꝛtra syndicos cōitatis qui tenenꝫ denūtiare maleficia sub certa pena:ꝛ si ad instantiā malefactoꝛ nō denuntiant faciunt tamen

a sibi cauēri de indenitate⁹.i.soluendo oēm penā quā syndicus ꝓpter hoc incurreret:qꝛ ista ꝑmissio nihil valet nec posset a ꝓmissore peti si qua ille syndicus solueret. ¶ No. ergo ꝛtra socios qui faciūt inter se collegationē ꝙ si aliqs ipsoꝝ cōmittat maleficiū oēs participabūt in solutione pene ne ista societas maleficij q̄ nō tenet in virtute talis ꝑmissionis posset ille

5 q̄ penā soluisset ab alijs recuperare. ¶ No. ergo contra iudices q̄ dāt iniquā sententiā ad postulationē alterius ꝛ facit sibi

¶ De indēnitate. Adde Bart. in aut. sed nouo iure. C. de pena iu. qui male iudica.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

caueri de cõseruãdo eũ indẽnem tẽpore syndicatus: q nõ valet. Sed in contrariũ facit qõ no.in.l.si seruus.§.fugitiuũ.ff. de fur. vbi Bar. videt dicere q valeat talis pmissio facta iudici: ꝛ illud qñ nõ faceret rẽ sui natura illicitã vel qñ erat dubiũ: secus quando erat certũ ꝛ ipse nõ alleget ibi istum tex.

2 ¶ Successio an habeat vim solutionis vel confusionis.

3 Siue obligatio principalis tollat iure solutionis siue iure cõfusionis accessorie tñ obligationes que in illa fundabant tolluntur indistincte sicut et ipsa principalis.

4 Conuento principali vel etiam condẽnato: non tamen liberatus est fideiussor.

5 Ea que impediunt aliquid incipere: si erant in principio: an similiter si postea superueniunt impediant remanere.

6 Qui fideiussit vel mandauit pro duobus insolidũ obligatis: ꝛ alter eorũ fit liberatus. i. ab obligatione exẽptus: ꝛ etiã ipse fideiussor vel mãdator ex eius persona si remanet obligatus ex persona alterius ꝛ ppter hoc soluat an illud qõ soluit possit etiam repetere ab illo qui fuit liberatus ꝛ qualiter possit repeti ab illo vel eius herede.

7 Quando sunt duo rei debendi socij an successio facta vni prosit alteri. et nu. 9.

8 Si non sunt socij an id quod vnus soluit possit ab altero correo recuperare.

9 Sicut duo rei debendi si sunt soluendo habent inter se beneficium diuisionis si cõueniant a principali creditore ita si cõueniant a mandatore vel fideiussore ipsorũ qui de mandato ipsorum intercessit ꝛ sic soluendo a quolibet ipsorũ insolidum põt repetere tamen hodie habent beneficium diuisionis.

a ¶ Cõfusionis. an successio habeat vim solutionis vel cõfusionis. vide per cũdẽ Pau. ff. ccclviij. inci. notandũ Bart. in l. si vgo. C. ũ bo. aut. iud. possi.

MRãnius antonius. †Si creditor: succedat vni ex duob⁹ reis debẽdi vel etiã tertius succedat creditori: ꝛ vni ex reis debẽdi persona tantũ illius cui succedit ab obligatione eximit: ꝛ illi qui pro eo tenẽtur accessorie liberant: sed correus remanet mero iure insolidum obligatus: ꝛ etiã isti q̃ p eo tenent accessorie: ꝛ de equitate habent exceptionem si cõueniat succedente eatenus quatenus si ei solueret possent ab eodẽ recuperare p actionẽ pro socio vel mãdati: si aũt creditor succedat fideiussori vel mandatori p hoc reus nõ liberat. h. d. vsq; ad. §. sed ponamus. ꝛ est valde pulchra ꝛ subtilis. l. quã diuide. in. vj. partes: vsq; ad illum §. nam primo ponit thema ex quo resultat qõ an fiscus succedit creditori ꝛ etiam vni ex reis debendi: nam certum est q̃ ille reus debẽdi ab obligatione exẽptus est. Sed dubitat de mandatore vel fideiussore ipsius an sit liberatus vsq; ibi. et quidã. Scõo anteq̃ ad istam. q. respondeat pmittit ad euidentiã aliũ casum qñ esset vnus tantũ debitor ꝛ creditor ei succederet. nã tunc sicut extingueret obligatio in persona principalis debitoris vi solutionis vel cõfusionis qm̃ hoc casu successio hz vim solutionis ita etiã liberaret fideiussor vel mandator ipsius: q̃ nõ superesset aliqua obligatio principalis in cuius virtute dicta accessoria sustentet: ꝛ hoc vsq; ibi sed cum duo. In tertia in qua redit ad casum ppositũ qñ erant duo rei debendi ꝛ creditor vni tantũ eorũ succedit: ꝛ premittit aliũ casum: vz; vtrũ per hoc liberet correus principalis: et cõstat q̃ si successio haberet vim solutionis hoc casu liberaret: q̃ solutio facta per vnũ ex reis debẽdi liberat se ꝛ etiã alterũ tñ hoc casu nõ hz vim solutionis sicut in casu precedẽti: hz tollit obligatio eius cui succedit vi cõfusionis: q̃ illius psona ab obligatione eximit: hz correus remanet obligatus: ꝛ etiã fideiussores ꝛ mandatores qui tenent in eius psona cũ subsistat obligatio principalis in qua possunt accessorie sustentari: et hoc vsq; ibi: igit: hz ille cui successit ꝛ etiã obligati pro eo sint liberati. Ex his quarto loco infert in ver. igit ad casum pmo loco formatũ q̃ si p successionẽ illã facta vni ex reis debẽdi mãdator vel fideiussor q cõtẽplatione vtriusq; mandauit vel fideiussit non est liberatus: q̃ sua obligatio sustẽtat in obligatione correi qui nõ est liberatus ꝛ hoc vsq; ibi plane. In qnta in qua dr q hz correus ꝛ etiã mãdator q cõtẽplatiõe vtriusq; mãdauit liberati nõ fint mero iure ꝛ sic possint cõueniri a succedẽte attñ habẽt exceptionẽ quatenus ab ipso succedẽte si ei solueret posset recuparе: hz vltra non vt ecce in correo nã si erãt socij qcqd alteri solũ solueret creditor posset a socio p actionẽ p socio recuperare ptẽ eodẽ mõ ab herede eius. si ergo heres eius agit ad totum obstat sibi exceptio p illa parte: hz si nõ erãt socij q̃ ille solueret nõ posset etiã pro pte recuperare a correo nec ab herede eius ergo si cõuenit insolidũ ab eius herede q̃ est creditor in nullo hz exceptionẽ. i mãdatore vo q̃ mãdatũ vtriusq; mãdauit: ꝛ fidẽ cuiuslibet eorum secutus est: cõstat q̃ si soluisset creditori si nõ successisset posset insolidum petere a quocũq; ipsorũ reorũ debẽdi si vellet ꝛ sic si creditor vni eorũ successisset posset eligere illũ tãq̃ herede defuncti: si ergo ab eodẽ herede cõueniat similr actione mandati hz exceptionẽ insolidũ dicẽdo si tibi soluerẽ possem a te postea recuperare totũ qõ soluerẽ: q̃ de mãdato illius cui successisti ego tibi mãdaui q̃ mutuares: nõ ergo potes a me petere qõ si soluerẽ restituturus es: vt in regula dolo facis ꝛ hoc vsq; ibi: qõ si creditor. Ibi secta in qua decidit noua q̃stio. Sz qd iuris qñ creditor succedit fideiussori vel mãdatori an libereꝛ pncipalis sicut eõuerso q̃ qñ succedit pncipali liberaꝛ fideiussor. Et respõdet q̃ nõ: q̃ principalis nõ pẽdet ab accessoria: sz ecõtra sic hic est casus in hac. l. pulchra. †Ex ista. l. collige plures regulas. Prima cũ q̃rit an successio habeat vim solutionis vel cõfusionis tñ: q̃ iura aliq̃ dicũt vnũ aliq̃ aliud. In ista. l. tradit talis doctrina q̃ si erat vnus creditor ꝛ vnus debitor si alter alteri succedat hz vim solutionis: vt hic in ver. equidẽ: sz si duo sunt rei debẽdi ꝛ creditor vni tñ eorũ succedit non hz vim solutionis: sed cõfusionis. a vt in ver. sed cũ duo. ꝛ idem ecõtra si essent duo rei debendi: ꝛ alter eorũ succederet debitori. facit l. fi. ff. de duo. re. Ratio diuersitatis esset: q̃ primo qñ est vnus tantum debitor ꝛ vnus creditor si creditor illi succedat vel ecõuerso: ideo habet vim solutionis vt sic oĩs effectus solutionis tollat: q̃ succedens ex hoc nec cõsequit dãnum nec cõsequitur lucrũ non em̃ interest eius q̃ habeat vim confusionis ꝛ nõ solutionis ppter aliquã causam vel respectũ: sed qñ sunt duo debitores eque principales et creditor vni eorũ succedat interest eius q̃ non habeat vim solutionis: sed dũtaxat cõfusionis: q̃ si haberet vim solutionis liberareꝛ correus et sic pateretur dãnum: nõ sic si hz vim cõfusionis: q̃ tunc psona tantũ illius cui succedit ab obligatione eximit ꝛ alter remanet obligatus eodem modo si tractaret de lucro captando nõ haberet vim solutionis etiã si vnicus debitor ꝛ vnicus creditor. vt. ff. co. l. heres a debitore. §. fi. ¶ Item collige q̃ sine obligatio principalis tollat iure solutionis siue iure confusionis accessorie tñ obligationes q̃ in illa fundabant tolluntur indistincte sicut ꝛ ipsa principalis ne sequat incõueniens q̃ pro eodẽ apud eundem reperiat quasi accessorie obligatus. vt in ver. ꝛ quidẽ. in fi. ibi: q̃ loquit qñ habet vim solutionis. ꝛ in ver. sed cũ duo. in fi. ibi qui nõ possunt ꝛc. q̃ loquit qñ habet vim cõfusionis. ¶ Tertio no. in ver. ꝛ quidẽ ibi quãuis essẽt q̃ cõuento principali subaudi etiã ꝛ condẽnato nõ propterea liberatus est fideiussor: q̃ per hoc nõ est sublata principalis obligatio: sed altera sibi accumulata. si aũt ab solueret principalis debitor tunc exceptio rei iudi. transiret ad fideiussorẽ vel mandatorẽ qõ tenẽt docto. 5 vt dixi in. l. vbicũq;. ff. eo. ¶ Quarto collige ex. §. sed cũ duo. in fi. ibi. vt quẽadmodũ q̃ ea que impediunt aliqd incipere si erant in principio similiter si postea superueniunt impediunt remanere. Sed cõtra q̃ multa impediunt cõtrabẽda q̃ nõ dirimunt iam cõtracta. vt. l. patre furioso. de his qui sunt suiꝛ vel alie. iur. ff. l. pluribus. §. sed si placet. de verb. obli. Solu. dic vt ibi plene p Bar. in isto arti. qui distinguit an superueniat defectus cause finalis ꝛ loquit hic an alterius cause. ꝛ dic vt ibi et inducit iste tex. per Dy. q̃ sicut existẽte accusatore a principio nõ debet pceꝛi per viã inquisitionis: ita post inquisitionẽ inchoatã si superuenit accusator hz silere inquisitio de hoc Bart. in. l. ij. §. si publico. ff. de adul. ¶ Allegat etiã si statutũ dicat q̃ querele bãnitor non audiant si post inchoatã iudicii q̃ aliq̃ superueniat bãnũ in persona alterius nõ poterit iudicii prosequi sicut si fuisset a principio nõ debuisset admitti. Bart. tñ b determinat contrarium b per. l. is qui reus. de publi. iudi. in fi. vbi dicit esse casum. ꝛ p. l. neganda. C. qui accu. nõ pos. Ang. dicit Bar. dicere verũ si statutũ diceret q̃ bãnitus non admitta tur ad agendũ vel accusandũ q̃ statutũ denotat principiũ indicij ꝛ cũ principiũ iudicij fuerit bene inchoatũ: q̃ nõ erat bãnitus admittãd ad psecutionẽ que per statutũ nõ est phibita. Sed si dicat q̃ querele nõ audiant vel simpliciter q̃ bãniti nõ audiantur tũc videt prohibitũ nõ solũ principiũ: sed etiã prosecutio: q̃ in quolibet actu indicij dr audiri vel querelari: sicut videmus in excõicato qui nõ dz audiri: nam in quacũq; parte iudicij superueniat excõicatio prohibet psequi: q̃ semper dicet audiri si posset. psequi: primo tñ gesta nõ irritant. vt in c. j. de excep. lib. vj. Et vide qõ no. idẽ Bar. in. l. elegãter. §. si post. 6 de cõdi. inde. ¶ Quinto collige ex ver. plane. qõ ille qui fideiussit vel mãdauit pro duobus insolidũ obligatis: hz alter eorum sit liberatus. i. ab obligatione exẽptus ꝛ etiã ipse fideiussor vel mandator ex eius persona si tñ remanet obligatus ex persona alterius ꝛ ppter hoc soluat illud qõ soluit põt repetere nõ solũ ab illo pro quo remansit obligatus: sed etiã ab illo qui fuit liberatus ex persona illius ꝛ etiã põt ab herede eius: ideo si conueniat ab herede hz exceptionẽ contra eum: de hoc mirat glo. que incipit: qui debitori successit. Qualiter põt repeti ab illo vel herede eius cũ pro eo nõ soluat hz pro illo pro

quo remansit

quo remansit obligatus. Et finaliter dicit q̃ ille nõ est liberatus ipso iure: sed ope exceptionis: sed hoc est falsum p. §. equidem. dic ergo q̃ hz nõ soluat p illo: q̃ est liberatus tñ solvit. propter mandatũ factũ ab illo qui censeꝛ mãdasse q̃ se obligaret pro vtroq; insolidũ: nam ista possunt simul stare q̃ non soluã pro te sed p titio: ꝛ tñ a te repetam: q̃ mandasti q̃ p titio solverem ꝛ hec est veritas. Item hodie cum duo rei debendi habeãt beneficiũ diuisionis p nouã cõstitutionẽ non habebit hic 7 iste mãdator exceptionẽ nisi p parte vm glos. seq. ¶ Ultimo in ver. cũ altero aũt recollige duo. Primo q̃ qñ sunt duo rei debendi socij hz pactũ factũ vni pdest alteri insolidũ ꝛ etiã acceptilatio tñ successio facta vni nõ pdest alteri nisi p parte: de hoc mirat glo. q̃ incipit mirabile hoc videt ꝛc. sed Barto. dicit q̃ ideo pactũ vni factũ alteri prodest in totũ: q̃ si nõ prodesset quicquid ille solueret etiã si vnum nũmũ repeteret a socio pro parte ꝛ sic nõ prodesset ei cui factũ esset: q̃ factũ est societate durante sed successio sit societate finita per mortẽ quo casu cessat 8 ratio predicta: dic vt hic per eũ qui subtiliter loquitur. †Nota etiã q̃ qñ nõ sunt socij: id qõ vnus soluit ab altero correo non recuperat: sed hoc verũ qñ essent correi ex causa lucratiua vel si sunt ex cã onerosa tota vtilitas cõtractus peruenit ad illum qui soluit: vnde nec sibi est cedẽda actio cõtra alterũ nec habet vtilẽ actionẽ sine cessione: sed si vtilitas peruenisset ad vtrumq; tunc quatenus ad alterũ puenit ille qui soluit totum posset repetere per actionẽ mandati vel etiã negotior. gestor. vt no. in l. j. C. de duo. re. ꝛ posset petere sibi cedi actionẽ ideo hoc casu si cõueniret a creditore q̃ alteri successit haberet exceptionẽ pro eo q̃ ab eodẽ agente posset repetere sicut qñ essent socij vel haberẽt exceptionem cedendarũ: q̃ nõ põt cedere actionem contra seipm: ꝛ isto modo intellige ꝛ limita illud qõ voluit gl. que incipit: ex hoc circa fi. ¶ In glo. q̃ incipit. q debitor in fi. ibi p exceptionẽ non ipso iure hoc est falsum: q̃ oino ipse defunctus est liberatus: ꝛ etiã eius fideiussor ꝛ mãdator eius cum obligatio penitus sit extincta per successionẽ. vt. ff. de solu. l. in omnibus. Et posito q̃ esset verũ istud qõ dicit glos. tñ adhuc obstaret cõtrariũ: q̃ nõ videt solusse p eo qui liberatus est ope exceptionis: sed p correo superstite q̃ nullo modo est liberatus: ergo ab illo solo põt repetere nõ ab herede defuncti. p quo nõ soluit: ergo cõtra eũ nõ hz exceptionẽ dolo facis: dic ergo verum esse q̃ nõ soluit p defuncto: sed soluit de mandato defuncti: hz pro correo ergo hz actionẽ cõtra eũ ꝛ heredẽ eius: nã qui libet istorũ correorum censeꝛ illi mandasse q̃ mãdet creditori tam p se q̃ p correo: ꝛ ista possunt simul stare q̃ soluas pro titio tñ habes actionẽ mandati contra semproniũ qui tibi hoc mãdauit ꝛ in hoc consistit intellectus huius. §. seq. qui incipit: sed ponamus ꝛc. qõ em̃ hic dr in liberato ipso iure dr etiã hz ibi 9 in liberato per pactũ. ¶ In glo. sequit. sed cũ hodie pro parte debeat agere. No. istam glo. q̃ vult q̃ sicut duo rei debendi si sunt soluendo habent inter se beneficiũ diuisionis si cõuenian tur a principali creditore: ita si cõueniant a mãdatore vel fideiussore ipsorũ qui de mãdato ipsorũ intercessit: ꝛ sic soluendo a quolibet ipsorũ insolidũ põt repetere: vt colligit in hoc versic. plane. tñ hodie habent beneficiũ diuisionis qõ reputo singulare. hz doc. nõ ponderãt istã glo. ¶ In glo. seq. ibi. item quod hic dicit: sz q̃ si creditor q̃ successit vni ex reis debẽdi agat cõtra alterũ qui nõ est liberatus si nõ erant socij: põt ab eo solidum consequi: q̃ ille nõ hz actã agentẽ exceptionẽ dolo facis q̃ si defunctus viueret nihil posset ab eo repetere: ergo nec a creditore herede eius. ¶ Sed contra q̃ scõm hoc iste creditor bis idem consequit: nam ex eo q̃ successit vni videt ab illo semel consecutus cũ successio habeat vim solutionis. vt in versi. equidẽ. Sed ista rõ nihil valet: q̃ hoc casu qñ erãt duo rei nõ hz vim solutionis. vt in. §. sed cũ duo. ¶ Item adhuc contra: q̃ qñ creditor agit cõtra vnũ ex correis si ille soluat tenet creditor cedere actionẽ contra correũ. vt no. in l. j. C. de duo. reis. Sed nũc iste creditor nõ põt cedere cõtra correũ defunctũ: nec contra seipm tanq̃ heredẽ illius: ergo repellet per exceptionẽ cedendarũ: preterea etiã nõ facta cessione põt solvens repetere a correo quatenus in vtilitatem illius versa est pecunia mutuata. vt no. in. d. l. j. ergo iste conuentus habebit exceptionem pro illa parte sicut qñ erant socij: vnde ista distinctio an essent socij vel nõ videt nõ esse bona. Roge. hoc fatet esse idẽ vtroq; casu tñ qñ sunt socij multo clarius est q̃ qñ non sunt. Bar. reprehendit hunc intellectũ Roge. q̃ nõ est credendũ qõ Paulus iurisconsultus ita stulte loqueret vm eum. Solue ergo contrarium. vt. §. digi in positione casus: nã qñ sunt socij indistincte q̃ vnus soluit repetit a correo p parte: ideo indistincte hz exceptionem: hz qñ nõ sunt socij non repetit nec etiã põt petere sibi actionem cedi nisi qñ sunt correi ex cã onerosa ꝛ ad vtrumq; peruenit vtilitas: ꝛ tũc pcederet cõtrariũ ꝛ esset idẽ qõ qñ sunt socij. Si aũt sunt ex causa lucratiua vel sunt ex causa onerosa tñ vtilitas nõ puenit nisi ad aliũ conuentũ: tunc nihil ab altero repetere põt. Ex his duobus põt intelligi iste tex. vt in ver. altero. vt tunc nulla babeat exceptionẽ ꝛ in eisdẽ casibus pcedit qõ dr in prin. glo. vt nõ videant inuicẽ fideiubere: hz in primo casu sic quatenus alter soluens posset ab altero repetere etiã accessione nõ facta. ¶ In gl. seq. ibi. nõ ergo vere vel ficte solutionis vim obtinet ꝛc. Sol. nihil valet. nã ꝛ pactũ de non petẽdo hz vim solutionis: ꝛ tñ factũ vni ex eis insolidũ prodest alteri in totũ. vt. l. si vnus. de pact. Quare ergo successio facta vni cũ sit liberatoria illius ꝛ sic saltem hz vim pacti non pdest alteri nisi pro parte. dicit Bar. q̃ pactũ sit duraãte societate vel si nõ pdesset alteri insolidũ simil'r nõ pdesset ei cui factũ est eo q̃ si ille vnũ nũmũ solueret posset ab altero cui factũ est pactũ repetere per actionẽ pro socio sed successio sit post mortẽ alterius: ꝛ sic finita societate vnde cessat ratio p̃dicta ex quo infert q̃ si ambo viuunt ꝛ finita est inter eos societas pactũ vel acceptilatio vni facta illi soli prodest nõ alteri q̃ videtur facta pro parte illius tantum quod nota.

1 **Sed ponamus vnum.** †Pactus de non petendo factũ vni ex reis debẽdi non impedit mandatorẽ soluentẽ pro altero repetere etiã ab illo cui factum est. h. d. Dubitatio erat hic: q̃ mãdator nõ videt soluisse. p eo q̃ liberatus erat per pactum: sed per alterũ ergo ab illo debebat posse repetere: hz solue vt dixi. §. eo. versi. plane. q̃ hz soluat pro altero tñ soluit de mandato illius cui factũ est pactũ: quilibet em̃ illoꝝ videt mãdasse q̃ intercedat pro se ꝛ pro correo: ꝛ in hoc stat intellectus istius. §. Et sic intellige istum tex. in mandatore qui mandato vtriusq; mandauit creditori vt numeret: secus si mãdato alterius tantum cui pactum non erat factum vel etiam mandato illius solius cui factum erat.

1 **Placet mandatorem.** †Mãdator tenet sine mãdatarius ꝛ pleat mãdatũ p se siue p aliũ. h. d. in effectu tex. cũ glo.

1 **Si fideiussori sub.** †Acceptilatio facta fideiussori q̃ in obligatione nõ incidit nõ pdest reo. h. d. Sz si incidisset bene pdesset. vt. ff. de accepti. ꝛ p iurandũ. §. si fideiussori etiã si eodẽ instanti quo nata est tollereꝛ virtute acceptilationis. vt hic no. in glo. ¶ In si. tex. ibi. ideo mortui efficere q̃ si fuisset cõtracta in vita eo mortẽte finireꝛ propter pactum q̃ vltra vitã suã non tenereꝛ: ergo nõ debet incipere ab eo casu quo cepta finireꝛ: si aũt cõditio existeret fideiussore viuente tunc vno ꝛ eodẽ instãti incideret obligatio in eius psona. et p acceptilationẽ tolleret ipso iure: ꝛ in cõsequẽtiã etiã obligatio principalis debitoris: nõ em̃ põt acceptilatio opari sup obligatione cõditionali nisi cõditio existat ꝛ obligatio nascaꝛ cum fiat ad obligationẽ tollendã q̃ nõ põt tolli si nõ nascaꝛ: ꝛ quia natiuitas precedit: ideo eodẽ instanti nascitur per prius ꝛ tollitur per posterius: scõm intellectus ordinem.

1 **Cum procurator.** †Penam quã quis suo facto vel culpa incurrit a fideiussore indẽnitatis non recuperat. ¶ In teg. ibi cũ. pcurator. i. procurans: q̃ nõ habebat mandatũ vel de ipso mandato nõ constabat: ideo prestitit cautionẽ de rato et succubuit: q̃ reus fuit absolutus postea dñs nõ habens ratũ egit ꝛ obtinuit: ꝛ q̃ reus ꝛ possessor noluit possessionẽ restituere iuratũ fuit in lite contra eũ in multo plus q̃ res valeret ꝛ coact⁹ est solvere: certe illud plus nõ recuperat a fideiussoribus q̃ pmiserunt dñm ratũ habiturum: q̃ dãnum passus est reus culpa sui ꝛ verã estimationem rei bene posset ab illis consequi: q̃ si dñs ratũ habuisset factũ procuratoris res illa remanisset penes eum ꝛc.

¶ De nouationibus. Rubrica.

2 ☞ Nouatio denominat ab obligatione nouate q̃ dignior et potentior est q̃ nouata.

3 Licet per acceptilationem nõ possit tolli nisi obligatio q̃ erat verbis contracta: tamen per nouationem potest tolli qualiter cũq; fuerit contracta.

4 Obligatio noua debet verbis contrahi: ꝛ an non fiat nouatio nisi per stipulationem.

5 Sola naturalis obligatio sufficiens est ad tollẽdum primam iure nouationis que esset ciuilis et naturalis.
Pupillus contrahens sine tutoris autoritate an obligeꝛ naturaliter tantum: an aũt nullo modo obligeꝛ. et nu. 6. ꝛ. 7.

6 Quando dicatur proximus pubertati. et. 7.

7 Proximus infantie quis dicatur.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

8 Adultus contrahens sine curatore an obligetur ciuiliter et naturaliter.

Nouatio est. Primo ponit diffinitio nouatiōis vsq; ibi nouatio. Secūdo allusio vocabuli vsq; ibi illud. Tertio qualiter debet esse obligatio nouans: et hoc sufficit p summario. ¶ Ex diffinitione no. q; per nouationem non perimitur ex toto obligatio cum in aliam transfundatur: vnde videtur etiam prima subsistere: q; subsistit scda eius loco subrogata facit. l. cum filius. §. heres meus. de leg. ij. per quem patet q; adhuc potest dici ipsum deberi ex prima causa cum ab illa pcesserit secūda obligatio facit. l. nepoti. de fun. instru. ¶ Ex secūdo dicto no. q; nouatio dominatur ab obligatione nouante q; dignior est q; nouata & potentior vt patet in fi. q; etiā si sit naturalis tantum tollit primā que erat ciuilis & naturalis. ¶ Ex ver. illud not. q; licet per acceptilationem non possit tolli nisi obligatio que erat verbis cōtracta. vt. l. an inutilis. §. acceptū fieri. f. de accep. per nouationē tamē pōt tolli qualitercūq; fuerit contracta siue verbis siue consensu siue re siue alio modo. Ratio diuersitatis: quia acceptilatio contrariatur obligationi: ideo maior est resistentia ex parte obligationis: ſz nouationis non quia non tendit principaliter ad perimendum: sed ad transfundendū: sed habentibus symbolum facilior est transitus. ita no. insti. qui. mo. tol. obli. §. item per acceptilationem.

4 ¶ Item no. dum dicit nouari verbo potest quod obligatio nona debet verbis contrahi: & sic non fit nouatio nisi per stipulationem: & licet in stipulatione nouata nō sit ius qualitercūq; fuerit contracta. Barto. tamen dicit esse vnum tex. quem alibi nescit in. l. si mandati. §. fi. §. man. q; etiam per alium cōtractū q; per stipulationem potest fieri nouatio si tamen hoc est actū expresse vt ibi alias. secus vt. l. item illa. §. fi. de consti. pecu. sed per stipulationem fiebat etiam tacite hoc iure quando in secūda interueniebat noua persona vel quando secūda cōtinebat plus q; prima: licet bodie non fiat etiam tunc nisi expresse agatur. vt. l. fi. C. eo. ¶ Item no. q; sola naturalis obligatio sufficiens est ad tollēdam primā iure nouationis que esset ciuilis & naturalis: & hoc propter voluntatē contrahentiū quam habet scda & incipit deficere in pma. ¶ Ultimo no. & ad hoc semper alleg. q; pupillus contrahēs sine tutoris autoritate obligatur naturaliter tantum: sed quedam. ll. dicunt q; nullo modo obligat etiam naturaliter. vt. l. pupillus. §. de actio. & obli. et. l. quod pupillus. de condi. indebi. & l. pupillus. nec velle. f. de regu. iur. propter hoc multe fuerunt opi. quarum quasdā recitat hic glo. & quasdam Bar. sed finaliter Bar. tenet distinc. hic positam. in. l. pupillus. de regu. iur. q; tunc obligatur naturaliter quando erat proximus pubertati. et sic doli capax.

6 ¶ Et dicitur proximus quando habet decem annos cū dimidio vel vltra: nam infantia durat per totum septēnium: & vsq; ad. giiij. annos est aliud septēnium: quod si diuidatur per medium quelibet medietas continet tres annos cū dimidio et sic in. g. anno cū dimidio appropinquat pubertati. requirit etiā aliud q; cōtrahat cū alio q; cū tutore: nam si cū tutore etiā tunc nō obligatur naturaliter: quia tutor prohibetur secum contrahere. vt. l. non licet. in fi. de cōtraben. cmp. & sic impeditur obligatio naturalis per. l. cū lege. §. tit. proxi. Requiritur & tertiū q; cōtractus nō fit a iure prohibitus: alias similiter non obligatur naturaliter vt si venderet rem immobilem sine decreto iudicis: quia sicut prohibetur translatio dominij. vt in titu. de rebus eo. ita & obligatio que ad illā ordinat. vt. l. si ad remouēdam. C. de predijs mi. et ar. in. l. oratio. §. de spon. ¶ Super glo. mag. fi. ibi. sed tu dic q; si est infans supple vel proximus infantie vt vsq; ad annū decimū cū dimidio: quia q; iuris est de infante debet esse de proximo infanti vt in prima opi. recitata per glos. sed in materia excusationis tutorum proximus pubertati dicit esse qui appropinquat per. vj. menses. vt. l. nō solum. §. j. vel. ij. de excu. tuto. ¶ In glo. ibi peruenit aliqd ad eum vel nō. Dic intelligē hoc q; infans non obligatur ex cōtractu etiam naturaliter posito q; ad eum aliquid perueniat et sic locupletior: quia caret consensu presumptione iuris & iure: & sic contractus est funditus nullus qui valere nō potest sine consensu sicut est cum furioso. vt. l. in negotijs. de reg. iur. sed bene obligatur ex equitate naturali si factus est locupletior ne cum aliena iactura locupletetur. et ita probatur in. l. §. fi. cum. l. seq. et in prin. seq. §. cōmodati. ¶ In glo. ibi. alij vero promittendo obligatur naturaliter: supple dummodo nō contrahat contra prohibitionem iuris. vt. §. dixi. & sic tria requiruntur. Sed opp. q; etiam naturaliter nō obligetur: quia pupillus equiparatur prodigo cui bonis est interdictū. vt. l. certi condictio. §. quoniam. si cer. peta. Sed prodigus contrahens sine tutoris autoritate non obligatur. vt. l. is cui bonis. de verbo. obliga. Solu. equiparatio non est bona per omnia: nam prodigo interdicitur administratio expresse vel actu tacite per dationē curatoris. et sic. l. resistit obligationi sue: ideo impeditur nasci naturalis. vt. l. cum leg. §. titu. j. sed pupillo non interdicitur: etiam si datur sibi tutor: quia sibi nūq; a iure fuit concessa interdictio presupponit eam aliquando concessam: prodigo aūt ante interdictionē concessa erat. ¶ Sed contra. nam & adulto statim conceditur administratio bonorum suorum hinc est quod si non habet curatorem obligatur ciuiliter & naturaliter quod non esset si concessa nō fuisset. vt. l. iusurandum quod ex conuentione. §. j. de iureiurā. si ergo detur sibi curator videtur tūc administratio interdicta sicut prodigo ergo contrahens sine tutore non obligatur etiam naturaliter quod videtur absurdissimum vt magis possit obligari pupillus sine tutore q; adultus sine curatore quidam fatentur hoc absurdum. sed Barto. non. Et ad contrarium respondē. licet Bart. male declaret q; licet adulto concedatur administratio: tamen non perfecte: quod patet: quia si leditur restituitur: ideo tanq; si non esset concessa ex quo non perfecte per dationem curatoris non videtur interdici sed potius dari ad supplendam etatem: sed prodigo ante interdictionem concessa erat & perfecte: quia nec restituebatur si ledebatur. ¶ In fi. glos. ibi tenebitur etiam ciuiliter nec locupletior est: dic et bene est communis opi. glos. et doc. q; quando pupillus effectus est locupletior: licet sine tutoris autoritate contrahat obligetur ciuiliter & naturaliter. mihi autem videtur q; ex hoc non obligetur ciuiliter sed naturaliter tātum per. l. naturaliter. de condictio. inde. propter istam tamen naturalem datur cōtra eum actio in factum ex rescripto diui pij: que est datina et non natiua. per. l. iij. in principio. §. commo. quod non esset si non esset factus locupletior. et per hoc tollitur contrarietas que est inter. l. interdum. de condictio. indebi. et. l. si eius. ad trebellia. vt in vtraq; dixi.

2 ☞ Qualiter olim vel bodie fiat nouatio per stipulationem coequeuam.

Omnes res. † Nouatio tunc fit cum hoc agitur expresse vel tacite. b. d. tex. cum glo. alias non. vt. j. eo. si ita fuero. in prin. Venio ad casum. ¶ In glo. q; incipit expresse vel tacite. Dic hoc quando fiebat per stipulationem si autem per alium contractum: tunc etiam iure isto requirebat q; esset expresse actum. vt. l. si mandato. §. fi. §. manda. & digi in. l. precedenti. fm Bar. ¶ Item tacite tunc videbat fieri quando scda stipulatio continebat plus q; prima: secus si tantūdem vel minus etiā si nona persona non interueniebat. vt. l. qui vsumfructū. de verbo. obliga. vel quando interueniebat nona persona in scda & continebat saltem tantūdem: secus si minus. vt. §. de verb. obli. l. eum qui ita. §. penul. et hoc de iure ffozū. sed de iure vetustissimo ante ius ffozum. fiebat etiam si secunda stipulatio continebat minus: & illud ius tollitur per. d. l. fin. C. eo. de nouatio. fm doc. Sed in hoc semper dubitaui: nam ad quid expediebat q; tolleretur per illam. l. nouam cum illis derogatur: quia iura ffozum. que requirunt alterum predictorum non video. & ideo videtur melius dicēdum q; illa. l. corrigat iura ffozū. vt in dictis casibus in quibus fiebat tacite bodie non fiat: sed requiritur q; agatur expresse. Et ex hoc infero contra glos. que tenet q; in casibus in quibus olim de iure ffozum. fiebat tacite ipso iure: bodie non fit ipso iure per illam. l. sed saltem fit ope exceptionis. per. l. penulti. de pacto. stipu. quam glo. octo. dicunt non esse alibi: & ipsam valde notant. mihi videtur q; non sit vera: nam secūdum hoc illa. l. fi. seruiet nobis de vento. Nec obst. l. in qua glos. se fundat: quia ibi loquitur in stipulatione pretoria que ponitur ex quadam necessitate vnde per illam etiaz iure ffozum non fiebat nouatio ipso iure: sed ope exceptionis quando tacite agebatur: sed in stipulatione mere voluntaria fiebat ipso iure sicut q; agebat expresse nos loquimur de iure nouo. C. et istam puto veritatem. † Cetera circa istum articulū vide plene per Bar. in. o. l. penulti. qualiter olim vel bodie fit nouatio per stipulationem coequenam: nam qualiter fit per stipulationem penalem not. per eundem. in. l. ita stipulatus. de verbo. obliga.

1 **Vi bonis.** † Qui non potest alienare non potest etiam nouare nisi condicio sua efficiatur melior. b. d. Et ratio est: quia in nouatione fit quedam alienatio de obligatione prima quā creditor a se abdicat. Ecce casum.

2 ☞ Delegatio proprie dicitur quādo id quod mihi debes de mandato meo promittis creditori meo quo casu duplex obligatio perimitur.

Quid sit

a ¶ Per stipulationē. An & nouatio fieri possit p pactus nudū ex interuallo appositū vide tex. & ibi bar. in. l. si ex ptio. C. si cer. peta.

b ¶ Proximus. qs dicat proximus pubertati vel infan. vide cano. in. c. continebatur. de despon. impu. Bal. in. l. si qs in tantā. C. vñi vi &c.

3 Quid sit quasi delegatio.

4 Qui in vno grauatur in alio releuatur.

5 Vsusfructus in persona mea constitutus vel obligatus personalis pro ipso constituendo non potest per me in alium transferri sine voluntate domini vel debitoris.

1 **Vsusfructus.** ¶ Obligatio cōtinens aliqd ius cohaerens persone p delegationē vel quasi nō pōt nouari ipso iure: ſz nouat ope exceptionis. b. d. notabiliter et

2 est subtile. ¶ † Dicit aūt obligatio propie sumpto vocabulo qñ id qd mihi debes de mādato meo promittis creditori meo. quo casu duplex obligatio perimit. f. illa qua mihi teneris & illa qua ego teneor meo creditori & vna tm̄ constituit de nouo.

3 † Et ideo ista est principalior species q; sit sub ipso genere nouationis. ideo in rubrica posito genere de nouationibus subijcitur de ista specie sicut in tit. de serui. & qua. quasi delegationem aūt appello qñ id qd debes mihi. promitteres alteri nō creditori meo. vel nō tanq; creditori. iuxta. no. in. l. Quis. §. j. ad vellei. s. p gl. & tūc vna tm̄ obligatio perimit & in ambob⁹ casib⁹ dico procedere hāc. l. q; si teneris mihi ad aliqd ius cohaerens psone vt vsusfructus vel vsus sicut ipse vsusfructus vel vsus cōstitutus in psona mea coheret adeo mee psone q; idē vsusfruct⁹ numero nō pōt trāsferri in alterā psonam vt. §. de duo. reis. l. si id qd. imo esset vsusfruct⁹ nouus qui finiret morte illius nō mea & sic ex diuersitate personarū diuersificaret ius. ita & obligatio vt. l. stipulatio ista. §. si qs ita. de ver. obli. ita & obligatio cōpetens p tali vsufructu. ſstituendo. vñ si debes mihi vsumfructū & de mandato meo ipm̄ pmittis titio. nō censeris pmisisse illū eundē. q; impossibile esset q; illū illi traderes: ſz quēdā aliū ei si milē. q; meus finiret ex persona mea. & suus ex psona illius iō nō fit nouatio ipso iure: sed bū fit ope exceptionis. q; non esset equū q; remaneres mihi obligatus ex quo de mādato meo alteri. pmisisti: & nō eundē. sed aliū similē ei. & istā exceptionē habes etiā si ille prius moriaf q; ego nam ecōtra si ego prius: durior esset cōditio tua q; si mihi tradidisses: q; tunc esset ad te reuersus & tunc nō reuertit vñ sicut habes hoc incōmodū ita debes sentire cōmodū in casu econuerso si prius ad te reuertaf p mortē illi? q; reuerteret p mortē mea si mihi tradidisses. & hoc intēdit illa. l. si aūt fieret nouatio nō p delegationē vel quasi vt cōtingit qñ mihi debes iterū mihi. pmittis aīo nouādi vl ali? pro te: tūc puto nō habere locū hanc. l. q; nō diuersificaf vsusfructus mei debit⁹ ex psonis etiā diuersoz. pmissoz ſz diuersificet ex psonis eoz cui deb. & sic fieret ipso iure nouatio. † Et no. hic in versi. & hoc incōmodū q; qui in vno grauatur in alio releuaf: & q; nō oz quis postulare id qd in cōtrariū nō esset postulaturus: vt. l. fi. C. de solu. Sufficit in glo. ij. ibi vel dic hec vera nam tunc per delegationē fit nouatio qñ illud idē qd debetur vni promittit alteri de mādato creditoris sed hic nō illud idē sed aliud diuersum. Jn fi. gl. ibi de iure dotiū. q; assis. ille. §. videf cōtrariari inquantū hic dicit q; fit ope exceptionis. nam nullo modo: ſz dic q; ibi nihil aberat debitori ex secūda. pmissione. vnde nō subest equitas q; exceptionē habeat hic aberat:

5 q; obligatus erat alteri: ſz ad diuersum vsumfructū & sic nō poterat illi & isti prestare eodē tempore. ¶ Ultimo in glos. in fi. oppo. q; etiā ope exceptionis nō fiat. insti. de vsufructu. §. finit. Glos. solvit q; ibi est spāle. dic hec est truffa. Dic ergo q; vsusfructus in persona mea cōstitutus vel obligatio personalis p ipso cōstituendo nō pōt per me in aliū transferri sine volūtate dñi vel debitoris. imo si cederet alteri illū vsumfructū nō trāsferret in eum sed a me abdicaretur & renerteref ad prietatem vt in. d. §. finit. allegato pro Jtio: sed de voluntate dñi vel debitoris alteri promittentis bene pōt transferri nō tñ erit idē per omnia vel eadē obligatio sed diuersa. ppter ea que supra dixi & ita loquif hic in glo. in. l. necessaria. §. fi. dic q; ibi nō fuit alteri cōcessus vsusfructus sed cōmoditas eius. vnde nō finitur ex persona illius: sed ex persona eius apud quē remansit vsusfructus sed si transiret ipse vsusfructus de volūtate dñi tūc finitur ex persona illius in quem est translatus.

1 **In diem.** ¶ Obligatio in diē certā pōt pura statim nouari: & econuerso nō tñ pōt agi ante diē. b. d. fm primū intellectū gl. qui probat. f. eo. si stichū. §. j. & sic ponit duos casus. Primus qñ prima obligatio erat in diē & secūda nouans erat pura vsq; ibi & generaliter. Scōs ecōuerso. Glo. tñ secūdo loco ponit aliū intellectū q; tota. l. ponat solū istū scōm casum quādo prima erat pura & scda in diē. nā ſz hec secūda tollat primā statim: tñ ex ea nō potest agi: sed in primo casu si prima esset in diē & scda pura. dicit gl. q; ex scda posset statim agi. ideo nō tenet primā lectura. ¶ Sed ſziū huius notat gl. in. d. l. si stichū. §. j. q; etiā tunc nō posset ex scda statim agi: q; dies appositus in prima censeret repetitus in scda. Breuiter istud est verū qñ scda fuit simpliciter interposita puta qō mihi debes ex tali stipulatione promittis. si aūt exprimeretur certa quantitas tunc dies non censeretur repetitus q; illa dies diminuit de quantitate. vnde si debes. x. in diem non censeretur esse integra. q; propter interusuriū medij tēporis si ergo postea stipulo: eadē. x. videor stipulari sine die als nō essent. q. Et hec pbanf p ea que habenf in. l. si prior. solu. mat. Pōt ergo sustentari primus intellectus: q; pbaf expsse in. d. §. j. Venio ad casum. ¶ In text. ibi. pōt nouari. Dic qñ etiā ante diem nata erat obligatio ciuilis & naturalis ideo pōt tolli per scdam pure &ceptam seu fm pliciter: ſz ex scda nō posset agi obstante exceptione fm primū intellectū. ¶ In tex. ibi ex stipulatione. ſcz scda in diez facta &c. videbaf contrarium qñ prima erat pura quasi fit potentior q; scda que erat in diem. & sic videbaf per eam nō posse nouari: ſz verum est q; est potentior quantū ad effectū agendi non quantū ad substantiā qñ cū dies sit certus an & qñ habeat pro pura quantū ad hoc vt producat substantiā obligationis p quā tollitur substantia prime licet non habeat exercitium.

1 **Sic ita fuero.** ¶ † Per stipulationem fideiussoriā nō tollitur principalis iure nouationis. b. d. cōcor. j. eo. si stichū. §. idē celsus. Casus est iste. titius tenebatur mihi centū &c. ¶ In tex. ibi q; nō hoc agitur. Dic & hoc patet: q; promisisti quātominus a titio exegero: & sic volui posse a titio exigere. Sed si obligatio qua titius tenebatur esset nouata hoc facere non possem. certe etiā si simpliciter fideiussisses & promisisses illud ad qd mihi titius tenetur ex hoc solo q; fideiussorio nomine fideiussisti mihi videf actū q; prima duret: & scda ei succedat pro eius securitate. Et sic nō fiebat nouatio etiam isto iure licet interuenerit nouna persona. nam illud procedebat quando eque principaliter se obligabant. ſston sunt alia.

2 ☞ Quando vna causa venit ad implementū alterius nō agitur ex implente sed ex impleta.

3 Quando sup aliquo cōtractu interuenit stipulatio an oriatur actio ex ipso cōtractu an ex stipulatione tantum.

1 **Cum mutuam.** ¶ Ex numeratione nō nascitur actio qñ interuenit stipulatio incōtinenti ante vel post ideo nō pōt dici q; fiat nouatio q; nō est nisi vnus cōtractus. ſstipulationis: & in nouatione re

2 quirunf duo. ſnouatus & nouans. b. d. cū. l. seq. & semp allegātur. q; quādo vna causa venit ad implementū alterius nō agitur ex implente: sed ex impleta. Jtē q; qñ interuenit stipulatio & numeratio incontinenti oz mutuum ciuile: q; nascitur actio ex stipulatione que est de iure ciuili nō ex numeratione tñ oz ciuile cui natura cooperaf. ppter interuentū numerationis. si aūt nō interueniret numeratio lapso biennio diceret ciuile tñ cui natura non cooperaf & ageretur ex stipulatione efficaciter nec posset opponi exceptio nō numerate pecunie nisi excipiens sciperet in se onus probandi et de vtroq; isto habeē in. l. ij. §. fi. si cer. peta. naturaliter aūt dicit qñ stipulatio non interuenit

3 q; tūc ozit ex ipsa numeratione. To de isto aūt articulo qñ super aliquo ſctu stipulatio interuenit an oriaf actio ex ipso contractu an ex stipulatione dūraz. vide subtiliter & plene p Bart. post Jaco. de are. in. l. singularia. si cer. pe. Venio ad casum. casus est iste. Ego mutuaui &c. ¶ In tex. ibi. & ex cōtinenti. i. anq; cōtrahētes habeāt ſctū. p perfecto & absoluto fm Jac. de are. si aūt ex interuallo tūc fuissent duo cōtractus. Primus q; fuit celebratus re & pdugit actionē. Scōs qui celebraf versi. & tunc prima actio & primus ſctus tollit p scōm. & fingif actio ex numeratione nō nata. & ita intelligē glo. positā in. l. seq. qñ em̄ in continenti nō videf fuisse intētio partiū q; ex ennumeratione na ſcatur sed ex sola stipulatione. & hoc vult. l. sequēs. nec expedit q; hoc dicatur expresse: ſz glo. ibi sentiat contrariū & non bene qñ ex interuallo: tunc secus nisi cōtrariū expresse agereť qō ex numeratione nō nascaf. & ita intellige gl. als nō bene diceres. ¶ In glos. l. non enim. in prin. ibi obligatio non nascitur dic hoc est clarū qō si actum fuit expresse inter partes quod ex numeratione nō nascatur: ſz ex stipulatione. nō nascif ex numeratione siue incontinenti siue ex interuallo stipulatio sequatur: sed qñ nō fuit actū expresse. Et queritur quid in dubio videatur actū: tunc distinguif an incontinenti fuit secuta stipulatio vel incōtinenti precessit. & tūc videf fuisse actum q; ex numeratione non nascatur. secus si ex interuallo vt dixi. Item si fuisset actum q; nascaf ex numeratione tunc nasceretur etiā si incōtinenti secuta esset stipulatio & postea fingeretur non nata secuta stipulatione. ¶ In fi. glo. ibi ex numeratione datur mihi certi condictio. dic videbaf contrarium q; postq; stipulatur⁹ numerauī videtur fuisse actū q; ex numeratione non nascaf: ſz ergo stipulatio nō sequaf videf q; ex numeratione non nascaf arg. l.

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

serui ⁊ filij in p̄n.ſ.de fur.⁊ hec erat ratio dubitādi in hac.q. cōtrariū tū vult glo.⁊ bene nam verum eſt q̄ ita videtur actū ſi ſtipulatio ſequat:ſed ſi non ſequat nō videtur actum.⁊ ſic intentio partiū cenſeē habere in ſe conditionē vt ſi ſequatur ſtipulatio nō naſcatur ex numeratione als ſic.nam ⁊ cū interuenit ſtipulatio incōtinenti vī agi ⁊ non naſcaē.⁊ tamen ſi ſtipulatio poſtea reperiatur inutilis:p̄tz q̄ fuit nata p̄opter eandē rationem quia intentio partium videtur conditionalis vt nō naſcatur ſi ſtipulatio valeat.alias ſecus.

Si ſtichum. ¶† Per ſecūdā ſtipulationez interpoſitā aīo nouādi nō ſolū tollit p̄ima:ſz ēt tollit mora ℨcta in ea.b.d. Ratio eſt ī promptu.q̄ ſublata ſubſtātia nō p̄t remanere accidēs. Quidā tñ dixerūt quos glo.hic recitat q̄ hodie ſicut nō tollit ſubſtātia p̄me niſi agaē exp̄ſſe q̄ tollaē p.l. fi.C.eo.ita poſito q̄ tollaē nō tū tollit accidēs ſine mora ſz ceſſetur repetita ī ſequēti.q̄ eſt truffa. Unde tene q̄ iſta.l.i boc nō coꝛrigit per illā. Quid aūt ſi ſecūda nō fuit interpoſita aīo nouandi.:an per eam tollaē mora p̄cedentis obligationis: diſtingue an res erat p̄ſens tpe ſcē ſtipulationis vel nō. q̄ dic vt in.l.ſcire debemus.ℨ.fi.de ver.obli.⁊.l.eū q.ℨ.fi.eo.ti.⁊.j.eo.l.ſi quoties.ver.vnde marcellus.⁊ p.l.iij.de cōdi.fur. Uenio ad caſum. ¶ In glo.ibi.eundē ſtipulatus fuero ſubaudi aīo nouandi.⁊ boc cōſtat als enim iſto iure nō p̄ſumebaē nouatio cū ſecunda ſtipulatio nō cōtineat plus q̄ p̄ima nec interueniat noua perſona.Sed quidā volunt dicere ℨiū q̄ ex eo q̄ tollit mora p̄me videē aliqd plus cōtinere q̄ p̄ima. que ratio non eſt bona. quia mora tollitur ſi p̄ima tollitur ſed ī boc eſt queſtio. an p̄ma tollaē ſi nō fuit expreſſe actū p̄terea nec p̄t dici ſcōam plus ℨtinere ſz minus ſi tolleꝛet mora q̄ p̄ima p̄opter moꝛā nō perimebaē interitu rei:ſz ſcōa perimiē. Preterea nō exp̄edit diſtinguere an res ſit p̄ſens vel non ex quo ratione moꝛe exiſtētis in p̄ima ſemper ſecūda p̄ſumeꝛetur aīo nouandi.

Legata vel fideicōmiſſa. ¶† Obligatio pura vel in die certum p̄t ſtatim nouari p aliā purā.⁊ ecōuerſo pu ravel in die p̄t aliā purā ſtatim nouare:ſed cōditionalis non p̄t nouarivel als nouare niſi cōditione aduenīente.b.d.Et rō p̄tz ex his q̄ dixi in.l.in die q̄ obligatio in die bz in ſe ſubſtantiā cū obligatio ciuilis ⁊ naturalis ſit nata vñ p̄t tolli et etiā aliā tollere:ſed in ℨditionali nō eſt nata.vnde nec tolli p̄t nec aliā tollere. Caſus eſt iſte. In tex.ibi.⁊ boc actū eſt ſubaudi ex preſſe als nō fieret nouatio q⁊ ſcōa ſtipulatio nō ℨtinet plus q̄ p̄ima.erat ergo dubiū an poſito q̄ fuiſſet actū expreſſe ſtatim fieret nouatio p̄ima maxime de obligatione de legatis factis in die vel ſub conditione:⁊ dicit q̄ ſic de factis in die nō de factis ſub cōditione.nam niſi conditio exiſtat nō naſcit actio ex teſtamento.ergo nō p̄t tolli p ſtipulationē pure factā aīo nouandi. Sed quid ſi fuiſſet actū q̄ illa cōditionalis p̄out eſt ita tollatur ⁊ nō naſcatur actio ex teſtamento ſi cōditio exiſtat ſed dūtaxat ex ſtipulatione. certe hic non video quare hoc nō poteſt fieri q⁊ ℨditionalis nō habeat interim perfectā ſubſtantiā:aliqualem tñ hz q̄ debitoꝛ ligatus eſt lz nō obligatus nec eſt in ſua poteſtate ſe eximere ab hoc ligamine:poteſt ergo hoc ligamen tolli per ſtipulationem conditionalem.nec video quid repugnet.

2 ☞ Illa verba eodē inſtanti vel eodē tēpoꝛe quid importent.

1 **Si quis ita.** ¶† Cōceptio ſtipulationis nouantis p̄t p̄cedere ℨceptionē ſtipulationis nouate ſz eius effectus cōſeꝛt poſt illā.b.d.Vy. ¶ In tex. ibi nouationē fieri videbaē cōtrariū q⁊ in nouatione bz p̄cedere obligatio nouata ⁊ ſequi obligatio nouans.vt.ſ.eo.ti.i.j. in p̄in. Ideo bz nouatio a nona obligatione nouāte:ſz hic cōtingit ecōuerſo q⁊ nouās p̄cedit ſed dic verū eſſe q̄ p̄cedit quo ad ea q̄ facti ſunt.l.cōceptione verboꝛ:ſed quo ad ea q̄ ſunt iuris ſequiē ⁊ altera p̄cedit nā ſtipulatio p̄imo loco ℨcepta eſt cōditionalis.l.ſi poſtea ſtipulaboꝛ a titio cū autē a titio ſtipuloꝛ mihi ipm ſtatim obligo ⁊ iſta obligatio ⁊ ſtipulatio implenit ſibi cōditionē p̄me ſtipulationis cōſtat aūt q̄ implementum cōditionis p̄cedit effectū ſtipulationis cōditionalis:nā niſi ſecuto implemento illa cōditionalis non pareꝛet obligationez:implementū ergo p̄cedit ſed iſtud implementū nihil aliud eſt q̄ ortus obligationis ex ſcōa ſtipulatione.i.ſcōo loco concepta. ergo ſequiē q̄ ex illa p̄ius naſcit obligatio q̄ ex p̄imo concepta.tamen ſtatim ⁊ incontinenti q̄ eſt oꝛta tollit p̄opter ſtipulationē p̄imo cōceptā:qō no.p̄o his que dixi.ſ.ti.i. l.pe. Sed opp.glo.q̄ iſta ſtare nō poterint q̄ eodem inſtanti obligatio naſcaē ⁊ tollaē: vt.ſ.qui.mo.vſuſſru.amit.l.ſi cum ℨ.penul.⁊.l.titio cū moꝛiēē.de vſuſſruc.glo.notabiliter dicit q̄ eodem inſtanti nō poteſt obligatio naſci ⁊ tolli.⁊ iſtud verbum eodem inſtanti importat q̄ natiuitas non p̄cedat ſublationē nec econuerſo ſed ſimul fiant:⁊ hec ſtare nō poſſunt. q⁊ ſunt inter ſe contraria ſed bene poteſt eodē tempoꝛe obligatio naſci ⁊ tolli:⁊ q⁊ iſtud verbū eodē tempoꝛe non importat q̄ ſimul iſta fiant:ſed ordine ſucceſſiuo quā glo.not.⁊ ſigna.facit.l.antiqui. ſi pars hereditatis petatur.Cetera que ſunt in glo.remanent declarata per ea que ſupra dixi.

2 ☞ Illud quod quis facit ad maioꝛem cautelam nō debet in ducere nocumentum.

1 **Idem celſus.** ¶† Actio iudicati non nouaē p ſtipulationez iudicatū ſolui.b.d.

2 ¶† In tex.ibi.cautum ſit.ſlot.q̄ illud q̄ quis facit ad maioꝛem cautelā non dz inducere nocumentū iuꝛta illud abūdans cautela non nocet.facit.l.cauſam.ℨ.puellā.ſ.de manumiſſio.⁊ l.q̄uis de pigno.actio. Ideo ſi p̄miſiſti mihi ſolnere in tali teꝛmino vel ſaltem poꝛtare pignoꝛa vel dare fideiuſſoꝛes ⁊ in teꝛmino nō vis ſoluere.ſed dare pignoꝛa vel fideiuſſoꝛes: an poſſim te cōpellere ad ſoluendū vī q̄ nō q⁊ in alternatiua electio eſt tua vt.l.pleruſq;.in fi.de iure dot. Cōtrariū dic.q̄ illa pars alternatiue de dādo pignoꝛa vel fideiuſſoꝛes ponitur vt mihi magis cautū ſit:ideo nō dz mihi p̄indicare cū ſi nō fuiſſet apoſita potuiſſem te cōpellere ad ſoluendū lapſo teꝛmino. Contrariū nō ob.q⁊ hz locū q̄ ponit inter res p̄incipaliter debitas hic ponit inter rē debitā et cautelā eadem ratione ſi fecit capi p̄o debito ⁊ adhuc non ſoluis poſſum petere me mitti in tenutam bonoꝛ tuoꝛ.⁊ ecōuerſo q⁊ electio vnius remedij non p̄cludit viā ad aliud.vt.l.j.ſ.quid ergo.de ven.inſpi.⁊ not.in l.conſentaneū.C.quō ⁊ q̄ iudex.per Bar.⁊ Arch.ſuper rubri ca.de eo qui mit.in poſ.lib.vj.

1 **Si decem qui.** ¶† Si mihi p̄mittis alternatiue q̄ mihi dz titius aut q̄ debet ſeius neuter ipſoꝛ liberaē iure nouationis ſed potes eligere p̄ quo ſoluas.b.d. Intelligo q̄ neuter liberaē añq̄ eligaē: nā dz vnus tñ liberari q⁊ non p̄miſiſti copulatiue ſed alternatiue ⁊ nō cōſtat p̄ quouelis ſoluere ⁊ ſi liberaē vteꝛq; fieret cōtra intētionē partiū:ſecus ſi copulatiue:vt.ſ.eo.a te. ſed poſtq̄ elegeris p̄o quo vis ſoluere etiā anteq̄ ſoluas puto illū liberari:q⁊ p̄o illo tñ videris p̄omiſiſſe nec poteris poſtea penitere q⁊ executio facta eſt argu.in.l. ſi is cui.de leg.ij. ⁊ in.l.apud filium.cum ibi not.de opti.lega.

2 ☞ Si ſoluiſti p̄o debitoꝛe meo inuito ⁊ cōtradicēte ⁊ ſic ipſum liberas an poteris ab eo repetere.

1 **Si ab alio.** ¶† Pōt qs aliū inuitū liberare ſoluēdo p̄o eo.vel etiā p̄omittēdo aīo nouandi:ſed nō p̄t alteri inuito actionē auferre ⁊ eā in ſe transferre.b.d.in effectu ⁊ ad hoc allegaē. ¶ In tex. ibi ab vxoꝛe dotis noīe ſtipulatus ſit. Dic boc modo centū que mihi p̄omiſit talis p̄o dote tua:tu etiam p̄omittis:ſi enim nō fieret mentio de p̄omiſſione illius cuꝛ quātitates ſint multiplicabiles nulla eſſet ratio quare non videtur dos duplata ⁊ ſic maritus poſſet ab vtroq; exigere. facit.l.plane.ℨ.ij. de lega.i. ¶ In tex.ibi: ſi hoc actum eſt. Dic et videē in dubio actum tacite boc iure p̄opter interuentū noue perſone quando ex interualło fuit facta p̄omiſſio ſcōa als nō per ea q̄ plene no. per Bar..in.l.ſingularia.ſi cer.peta.ſed quilibet p̄omiſſoꝛ eſſet obligatus ſicut ſi eadem perſona eodē inſtanti faceret alium contractū interueniēte ſtipulatione: q⁊ ex eo naſceꝛet actio tam ex illo q̄ ex ſtipulatione vt quotidie videmus fieri.vt q⁊ dicit talis vēdidit ⁊ poſtea ſubſcribitur q̄ p̄miſeꝛunt per ſtipulationē ſeruare p̄dicta. ⁊ p̄obaē in.l.duo ſocietatē.ℨ.p̄o ſocio.nō ſic quando p̄eceſſit cōtractus qui re cōtrabitur vt.ſ.eo.ſi ita fuero.ℨ.ſi.cum.l.ſeq.

2 ¶† Querit hic glo.ſi.ſi ſoluiſti p̄o debitoꝛe meo inuito ⁊ contradicente ⁊ ric ipſum liberas:an poteris ab eo repetere.⁊ tenet q̄ nō p̄er.l.ſi.C.de nego.geſt.Huil.de cu.tenuit contrariū ne ille locuplēē cum tua iactura.Et reſpondet ad illā.l.loquiē quādo faciendo cōtra p̄ohibitionē alterius delinquis.vt q⁊ impedis te de negotijs ſuis eo inuito intrādo poſſeſſionem ſuā vel domum ſuā lz bene agas ⁊ vtiliter:ſed in caſu noſtro nō delinquis breuiter p̄o gl.eſt caſus cōtra determinationē Huil.in.l. ſi p̄o te.ſ.mādā.de qua ipſe nō meminit. nec ob.q̄ locuplēē cum tua iactura:q⁊ boc cōtingit p̄opter tuā culpam qui feciſti cōtra p̄ohibitionē.⁊ ſic nō eſt boc inconueniens.

2 ☞ Debitoꝛ ſoluēdo lz ſit liberatus tamē p̄t adhuc petere ſe liberari per publicū inſtrumentum.

1 **Si pupillus.** ¶† Per ſtipulationē interpoſitā a pupillo ſine tutoꝛis autoꝛitate nō ſit nouatio actionis ſibi cōpetentis niſi eam ratificet poſtq̄ factus eſt adultus cū nō poſſit nouare.b.d. ¶ In gl.ij.ibi: in duob⁹ eſt duplicatus Dic vult dicere q̄ in boc tex.ſunt duo quoꝛū q̄libet p̄t intelligi duobus

duobus modis. Primū dum dicit q̄ fuit ſtipulatus ſine tutoris autoꝛitate:⁊ tunc ſi nō babebat niſi vnū tutoꝛē:⁊ tunc intelligeē q̄ fuit ſtipulatus a quodā tertio ſine autoꝛitate illius ⁊ ſic innuit q̄ ſi cū illa bene cōtingeret nouatio ⁊ iſte tutoꝛ liberare tur ab actione tutele. Sed tūc quero cū iſte autoꝛeē in cauſa p̄pria. Sol.dic q̄ nō directe:ſed p indirectū.ſ.in ſtipulatione interpoſita cū illo.⁊ boc facere p̄t vt.l.j.de auto.tu. Si aūt habebat plures tutoꝛes ⁊ fuit ſtipulatus ab vno ſine autoꝛitate alterius ſi aūt cū illa ſimiliter fiet nouatio nec tunc obſtaret contrariū q⁊ ille nec directo nec per indirectuz autoꝛatur in cauſa p̄opria cū ipſe nō liberēē ſed ſolū ille a quo pupillus ſtipulaē. ¶ Itē aliud hic dicit q̄ fuit ſtipulatus rem ſuā ſaluā foꝛe.boc p̄t intelligi ante ceptā adminiſtrationē.⁊ ſic ſuper actione vel obligatione futura. Itē poſt ceptā ⁊ finitā adminiſtrationem durante pupillari etate p̄opter aliquā cauſam ſuperueniēte ipſi tutoꝛi.⁊ ſic ſup obligatione iam nata ad intereſſe que non

2 naſcit niſi finita tutela. †Ultimo no.gl.ſi.q̄ ſemp allegaē p boc debitoꝛ ſoluēdo fit liberatus:tū p̄t adhuc petere ſe liberari p publicū inſtrm.q⁊ boc eſt ſibi vtile vt facilius poſſit p̄bare liberationē.⁊ p̄t ad boc iudicis officium implōꝛare:vt creditoꝛ cōpellaē de ſolutione facere publicū inſtrumentū facit.l.diſſolutis.C.de cōdi.ex lege.qualꝛ dz boc intelligi ⁊ limitari.

2 ☞ Conditio oīno exꝛitura ſi ignoꝛatur quando lz nō faciat cōditionē facit tamen diem incertū ⁊ quid ſi dies eſſet incertus an ⁊ quando.

1 **Quod ſub conditione.** ¶† Cōditio exꝛitura non reddit diſpōnē ℨditionalē:ſz purā.b.d.⁊ ſemp allegaē. Et boc intelligeē q̄ erat certum q̄ erat exꝛitura.⁊ etiā q̄ erat exꝛitura vt ſi p̄miſtis decē ſi hinc ad annū oziēē ſolu.naz pinde eſt pura ac ſi illa ℨditio nō eſſet apposita ⁊ poſſim ſtatim petere.⁊ ſic nō babet etiā diē.vel pone vt in vltimo exēplo glo.vt q⁊ p̄omiſiſti ſi digito celū non tetigeris vſq; ad annū. nā iſta conditio eſt neceſſaria cū eius cōtraria eſt impoſſibilis.⁊ differt boc exēplū a ſcedenti q⁊ p̄cedens loquiē q̄ cōtinet aliquid de futuro.q̄ tamen de p̄ſenti adhuc nō eſt:ſed bene eſt certū q̄ erit. In iſto aūt cōtinet aliquid de futuro q̄ etiā de p̄ſenti eſt certum:q⁊ nec tangere poteris in futurū: nec bodie potes.ſi aute eſſet certa an ſed incerta q̄ vt q⁊ p̄omiſiſti. ſi aūt ꝓs naſceretur vel ſi titius naſceretur vt in duobus exemplis glo.bene eſt verū q̄ eſt pura q̄tum ad boc vt ſtatim naſcaē obligatio et ſic dies cedat ⁊ nō babeat cōditionē:tū nō eſt pura q̄tum ad diez q⁊ nō poteſt agi anteq̄ conditio eueniat ⁊ boc dicit glo.hic no. ad boc.ℨ.de ver.obli.l.quodcūq;.ſ.pe.⁊ vide no.per Barto.in l.ita ſtipulatus.eo.tit. in illo articulo q̄ cōmittaē ſtipulato in

2 diem.⁊ q̄ ſtipulatio cōditionalis. †Recollige ergo ex glo.ſingulari q̄ cōditio oīno exꝛitura ſi ignoꝛatur q̄ lz nō faciat cōditionē:facit tū diem incertū. Sed ſi dies eſſet incertus an ⁊ q̄ tunc etiā in cōtractibus baberet vim cōditio ⁊ impediret naſci obligationē:puta cū titius conſul factus fuerit:vt.l.ſtipulatio iſta.ℨ.inter cetera.in fi.de ver.obli.

1 **Qui actum.** ¶† Si ſcōa ſtipulatio continet minus q̄ p̄ima nō fit nouatio. Idē ſi cōtinet plus tū cōtinet aliud ſeu rē vniuerſalē.b.d. ſm intellectū glo.⁊ ponit duo.⁊ in primo ſunt due rōnes quare ſcōa non nouat p̄imā.p̄ima eſt q⁊ cōtinet minus ſcōa q⁊ cōtinet aliud cuz aliud ſit ſeruitus actus ⁊ alia itineris vt p̄tz in ſecūdo dicto tū iuriſconſultus ponderat p̄imā cauſam tū q⁊ continet minus nā illa ſola ſufficeret etiā ſi ſup eodē facta eſſet ſecūda in ſecundo vero caſu eratvnica tū rō q⁊ ſcōa ſtipulatio ℨtinebat aliud non autē ſuberat p̄ima rō q̄ cōtineret minus. imo cōtinebat plus q⁊ ī plus ſe bz actus q̄ iter lz neutro caſu fiat nouatio tū ſtipulatio valet etiā in primo lz nō cōtineat vtilitatē q⁊ ſtipulatio per p̄imā poterat cōſequi etiā id qō cōtinebaē in ſecunda. Et iſta eſt intētio glo.in effectu. Doctoꝛes aūt aliter videnē in telligere q̄ in ſcōa ſtipulatio dicaē cōtinere aliud:ſz vel minus vel plus ⁊ in p̄ima nō fit nouatio nec ī ſecūda. p.l.qui bis idē. de ver.obli.in ſecūdo fit nouatio iſto iure ⁊ etiā valebit ſtipulatio q⁊ cōtinebat vtilitatē ⁊ boc vt cōgruat huic titulo. Sed cer te ſatis cōgrueret etiā ſm intellectū glo.ſ.qui videē eſſe magis de mēte litere. Dic tū vt dixi in.l.qui vſumfruc.de ver.obli. Et cōſideratio doctoꝛ cōſiſtit in boc q̄m ſeruitus actus cōtinet in ſe cōmoditatē itineris ſimiliter ⁊ vſuſſructus cōtinet vtilitatē vſus qui ergo ſtipulatur actum deinde iter nō videtur ſtipulatus ſeruitutē diuerſam ſed cōmoditatē p̄me ⁊ ſic videē ſtipulatus p̄imo totū ſecundo partem integralem ⁊ idem in ſecundo exemplo merito nō valet ſecūda ſtipulatio tanq̄ inutilis p l.qui bis idē.nam etiā ſi tantūdem eſſet ſtipulatus nō valeret vt ibi ſed cōtra videtur ſtipulatus p̄imo partem ſecūdo totū ⁊ valet et nouat p̄imam.

1 **Quidirecte ſol.** ¶† Qui pōt recipere ſolutionē ſuo noīe poteſt etiam nouare.ſecus q̄ alieno nomine.b.d.in effectu. Sed ſi nō poſſet etiam ſuo nomine vt pupillus ſine tutoris autoꝛitate vel p̄odigus cui bonis eſt interdictū ſine autoꝛitate curatoris non poſſet etiam nouare.vt.ſ.l.p̄oꝛi.in p̄inci.⁊.ſ.eo.l.iij. Quādo enim poteſt alio nomine tunc nō p̄t nouare.exēplum patet in adiecto qui recipit nō p̄o ſe:ſed p̄o ſtipulatoꝛe cui tenetur actione mandati vel negotioꝛ geſtoꝛ.vt.l.iulianus.ℨ.i. de ver.obli.Et in ꝓcuratoꝛe qui babet mādatū ad recipiendā ſolutionē.nō tamen babet liberā adminiſtrationē vel generalem vel ſup illa ſolutione:nā non p̄t nouare vt.C.eo.tit.l.non abſtitit:ſed ſi baberet liberam adminiſtrationē tūc ſecus.vt.l. p̄ocuratoꝛ cui libera.de.pcu.et.l.qui rome.ℨ.callimachus.in fi.de ver.obli.⁊ idē in legitimis adminiſtratoꝛibus vt in tutoꝛe ⁊ curatoꝛe:qui babēt liberā ab ipſa lege. ¶ In tex.ibi.excepto eo. Dic iſta nō eſt p̄oprie exceptio cū debeat eſſe de ſecūda qō bic not.nā ſcōa ſm verum ſenſum loquiē de illo qui p̄t recipere ſolutionē ſuo noīe:q⁊ ſibi debeē. Sed exceptio de illo qui poteſt alieno nomine q⁊ ſibi non debetur.

2 ☞ Delegatio ſit per ſtipulationem.

3 Si campſoꝛ habet pecuniam meā ⁊ ſic eſt meus debitoꝛ: et ego mando ſibi q̄ p̄omittat tibi centū in quibus tibi teneoꝛ ⁊ ipſe de volūtate tua ſcripſit in libꝛo ponendo te p̄o creditoꝛe an ſit facta nouatio.

4 Si dixi campſoꝛi q̄ tibi ſoluat nō autem dixi q̄ p̄omittat licet ipſe p̄omiſerit etiam per ſtipulationem nō liberatur a me nec ſit delegatio.
Si tunc campſoꝛ efficiatur fugitiuus cuius erit dānum.

5 Sicut per ſtipulationē nō p̄t fieri delegatio niſi conſentiente creditoꝛe cui facta eſt delegatio ⁊ etiam conſentiente delegato. cum nō cogatur creditoꝛ rationem ſuam nouare ⁊ an nec debitoꝛ alteri ſe obligare.ita nō p̄t fieri per lit.cōte. niſi cōſentiente creditoꝛe qui agit.

6 Eoipſo q̄ ceſſionarius cōteſtatur litē cū eo cōtra quē facta eſt ceſſio liberatur ille a cedente.
An ille qui ceſſit actionē vni poteꝛit eandē actionē cedere alteri ante factam exactionem.

1 **Delegare eſt.** ¶† Iſta leꝛ ꝓpter ſuā breuitatē nō ſummak. Ex primo dicto huiꝰ l.no.illud qō dixi.ſ.eo.ſiv ſuſſructus qō delegatio ꝓprie eſt q̄ debitoꝛ vnius debitoꝛis ſui delegat ſuo creditoꝛi. Et ſic requiriē duo ple debitoꝛ q⁊ delegatus eſt debitoꝛ eius cui fit delegatio et delegatus eſt debitoꝛ delegantis ⁊ loco delegantis datur.adde aliud qō requirit glo.ſin.l.ℨquis.ſ.j.ad velle.qō ille delegatus p̄omittat tanq̄ debitoꝛ delegantis als poſito qō eſſet debitoꝛ nō eſſet ꝓprie delegatio:ſi aūt nō eſt niſi vnus debitoꝛ adhuc p̄t dici delegatio largo modo:vt ſi debitoꝛē meū delego tibi qui nō eſt creditoꝛ meus vt colligiē ibi vel cui iuſſerit ⁊ ecōuerſo ſi delegatus nō eſt debitoꝛ meus ⁊ tū ipm delego tibi creditoꝛi meo adde dicit Bal.in.l.ij.C.de exec.rei iudi.qō ſi delegatus dicat creditoꝛi meo p̄omitto tibi loco talis. lz nō dicat vt debitoꝛ talis ſi ne ſit debitoꝛ meus ſiue non ⁊ p̄omittat meo creditoꝛi ꝺz delegatio p iſtū teꝛ. dū dicit vice ſua ⁊ eſt vtilis bec inueſtigatio:q⁊ per delegationē ſit nouatio etiā bodie poſito q̄ nō agaē exp̄ſſe nec ob.l.ſi.C.eo.q⁊ loquiē ⁊ dz intelligi q̄ non interuenit delegatio ⁊ tunc requirit q̄ agatur exp̄reſſe ſm Bar.qui ita tz bic: licet dubitēē gl.tū in.l.ij.C.eo.videē exp̄reſſe tenere ℨiū q̄ etiā in delegatione requiraē vt exp̄reſſe agaē quā glo. Bar.not.al leg.Ange.aūt dicit boc eſſe validū dubiū ⁊ indigeret declaratione ceſarea. †Ex ſcōo dicto no.q̄ delegatio ſit per ſtipulationem.q.d.nō per pactū nudū poſito etiā pareret exceptionē vt in pacto de cōſtituta.vt.l.itē illa.ℨ.ſi.de ℨſti.pecu. ſubaudi niſi agaē exp̄reſſe etiā iſto iure. vt.l.ſi mandato meo.ℨ.ſi.ſ. man.et

3 boc tene mēti. Nā per boc apparet q̄ ſi campſoꝛ habet pecu
a niam meam ⁊ ſic eſt meus debitoꝛ.⁊ ego mando ſibi q̄ p̄mittat tibi centū in quibus tibi teneoꝛ.⁊ ipſe p̄omittat nō p ſtipulationē.ſed p ſimplex pactū non eſt delegatio ⁊ p cōſequens ipſe nō liberaē a me nec ego a te.ſi ergo poſt p̄miſſionē efficiaē ceſſans ⁊ fugitiuus periculū eſt meū ⁊ tu potes agere cōtra me q⁊ nō eſt facta nouatio ſed ſi p̄miſt p ſtipulationē tūc eſt delegatio ⁊ facta eſt nouatio.⁊ ipſe liberaē eſt a me ⁊ ego a te:⁊ ſi poſt ea efficiaē ceſſans periculū eſt tuū nec habes ℨ me regreſſum. Sed quid ſi de voluntate tua ſcripſit.in libꝛo: vt fieri ſolet talis debet habere tū nec de alia p̄omiſſione apparet:ſed ſoluz q̄ poſuit te p̄o creditoꝛe. Reſpondeo puto nouationē nō eſſe factam.nam boc p̄t fieri etiā nō interueniente ſtipulatione.ſecus ſi ſcribit in libꝛo ſe tibi p̄omiſiſſe:q⁊ iſtud verbū etiā in ſcriptura p̄iuata intelligitur per ſtipulationem.vt.l.j.de ℨben.

a Cāpſoꝛ.adde no.p bar.in.l.cū duob⁹.ℨ.idē rñdit.ſ. p̄o ſocio. Bal.i.l.cōmiſſo. rie.C.de pac.iter empt.⁊ ven.et in l.j.C.de bis q̄ pene noīe.⁊ qō ipſe not. in.l.ſi qñ.C. de inoffi.teſta.⁊ i l.j.i.fi.col.de publi.iudi.⁊ Bart. in.l.j. de p̄to. ſtipu.⁊ in.l. ſingularia.Bal.in.l.ſi pecuniā.ff.ſi cer. petatur.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

stipu.ꝛ.l.sciēdū.de ver.obli. Idem multom agis ſi in ſcriptura publica.ꝛ ꝑm ꝑdictā diſtinctionē vī debere intelligi id qđ not.

4 Bar.in.l.ſingularia.circa me.ſi cer.pet.† Anū tū ſcias q ſi diꝛi cāpſoꝛi q tibi ſoluat nō aūt diꝛi q ꝓmittat tz ipſe ꝓmiſerit etiā p ſtipulationē non liberaꝝ a me nec ſit delegatio vt eſt caſus no.ꝛ.eo.ſi debitoꝛē iō poſſum adhuc ſibi inhibere q nō ſoluat:q ſimpleꝛ mādatū pōt reuocari re integra.vt.ꝛ.eo.ti.l.ſi cū cornelius.Et hic vī res integra poſtq̄ nō ſoluit tz tibi promiſerit:q hoc ſibi nō mādauit:ſecus ſi mādaſſez p.l.vtrū.ff.de ꝛſti. pecu.ꝛ.l.ſi qs ꝓhibuerit.de pub.Tene menti ꝑdicta q quotidiana ſunt.Et ex hoc ſequit q ſi cāpſoꝛ efficiaꝝ fugitiuus dānū eſt meum ꝛ tu potes ad me redire:q non eſt facta nouatio niſi

5 eſſet expreſſe dictū.† Ultimo q iſte tex.ponit iſtos duos caſus tāq̄ pares.ſ.qñ fit delegatio ꝓ ſtipulationē ꝛ qñ ſit ꝓ ꝛteſtatiōnē.ꝓz q ſicut ꝓ ſtipulationē nō pōt fieri niſi cōſentiente creditoꝛe cui facta eſt delegatio ꝛ etiā cōſentiente delegato q nō cogitur creditoꝛ actionē ſuā nouare:vt.l.ſi mādato meo.in fi.pri. ff.manda.nec debitoꝛ alteri ſe obligare q̄ ei cui eſt obligatus. vt in.l.ſ.C.eo.ꝛ.l.nec creditoꝛi:niſi in caſu.l.ij.in ꝓin.ſo.matri. Et eodē modo nō pōt fieri ꝑ lit.cōte.niſi cōſentiente creditoꝛe qui agit.Aū ſi cōuenio te debitoꝛē meū:ꝛ quidā cū mādato vel etiā ſine mandato cōparet in iudicio volenꝛ iſtud iudiciū in ſe ſuſcipere aīo nouādi ꝛ te liberādi nō cogoꝛ ipm admittere hoc modo ſi nolo:ꝛ iſte tex.exēplificaꝛ ꝑ glo.hoc mō dz intelligi qñ cōſenſi tūc ſit nouatio virtute cuiuſdā delegationis. alſ nō cogoꝛ cōſentire.Et iſto modo inducit Bar.iſtū tex.in.l.ſoluti onē ꝛ iudiciū.ꝛ.ti.j.vbi ita determinat q etiā voluit glo.in.l.nō ſolum.in ꝓin.in fi.magne glo.ff.de pcu.tz Ziū ſentiat in.l.liberto.ff.de nego.geſt.Si aūt ille ſuſcipere iudiciū nō vult animo nouandi nec te liberādi tū vult ſuſcipere tanq̄ ꝑcuratoꝛ in rē ſuā ꝛ ꝓ ſuo intereſſe cū hoc q lata ſnīa cōtra eū fiat in eo exe

a ¶ Remittere.ad de Bald.in.l.patum curatoris, C.de pactis.

cutio tunc teneoꝛ ipm admittere niſi ꝑſona principalis debitoris ſit legalioꝛ vel melius ſciat veritatem: et iſte eſt caſus in.l.ſi actoꝛ.ff.de pcu. et poterit opponere exceptionē ex ſua perſona quā princi, alis opponere non poſſet.vt in.l.idēq̄.ff.generaliter.ff.man.Si vero vult ſuſcipere iudiciū tanq̄ ſimpleꝛ procuratoꝛ nō ꝓ ſuo intereſſe nec vt fiat in cauſa executio: tunc indiſtincte teneoꝛ ipſum admittere ſi eſt ꝑcuratoꝛ idoneus vt.l.ſ. ff.vſus.ff.de pcu.Nec tunc pōt obijcere exceptionē ex ſua perſona. Jn his tū articulis in quib⁹ erit neceſſaria preſentia principalis vt in rūdendo poſitionibus debebit facere principaleꝛ cōparere.iuxta not.in.l.ſi.C.de procu.et vide qō not.Cy.circa predicta in.l.ſ.C.vbi in rem actio.ſufficiāt iſta. ¶ Jn glo.ſ.ibi. dic illa vtilis que cōtra debitoꝛē datur directa.dic hoc tenet ex preſſe Cy.per iſtā gl.ꝛ nihil aliud allegat in.l.ſ.C.de indi.Sed an poterit fieri ſup hac vtili.videſ q nō q⁹ oriī poſt cōteſtationem factā.ꝛ ſic in ea nō eſt facta lit.cōte.Contrariū determinat Bar.hic nā ſufficit q in cōteſtatione naſcaꝝ vt poſſit ad ſententiam peruenīri.facit qō not.in.l.ſi titius ꝛ ſeius.ff.de ver.obli.

b ¶ Facti ꝓbabilis.adde Bar.in l.ſi tutoꝛ.C.de peri.tuto.et in.l. q fundū.ff. ſeruus mens.ff.de vſuca.ꝑ empt.et qd ſi fit factū de lo 6 gin quo vide per Ludo.ro.conſil. cccl.xxxiij.

Mā interdū fit cōteſtatio in actione directa ꝛ transferꝝ ſentētia ſup vtili ſi directa poſt cōte.pereat ꝛ loco eius deꝛ vtilis:vt.l.ſi poſt acceptū.ff.de rei ven.et in.l.q̄ꝑ.ff.ſ.j.ff.de aqua plu.arcen. ¶ Jn glo.ibi vel ſic.Dic iſtud exemplū nō eſt bonū q̄ delegare eſt aliū reū loco ſui dare.ſed in hoc exēplo loco vnius creditoꝛis datur alter creditoꝛ:ſed magis eſt exemplū de cedente et ceſſionario ſm Bar. ¶ Not.tamen glo.q̄ eoipſo q̄ ceſſionarius cōteſtatur litem cū eo contra quē facta eſt ceſſio liberatur ille a cedente ante ergo conteſtationem per ſolā ceſſionem non erat liberatus vt patet in.l.iij.C.eo.qꝛ poteraꝝ adhuc cōueniri a cedente vt ibi.Et ex hoc videꝝ rūderi ad queſtionē an ille qui ceſſit actionē vni poteꝛit eandē actionē cedere alteri ante factā exactionē:nā videꝝ diſtinguendū an lis eſſet cōteſta. per ceſſionarium vel non. De hac queſtione vide qō not.in.l.ſi ſuos.de leg.ij.ꝛ.l.non quocūq̄.ff.qui caius.de leg.j.in fi.glo.ibivel illū hec vera.ſm Dy.Non ſunt hic alia.

2 ☞ Remittere exceptionem eſt quedā donatio ꝛ an ꝓcuratoꝛ poſſit eam remittere.

3 Exceptio que cōpetebat delegato contra delegantē an competat ſibi cōtra eum cui facta eſt delegatio.

1 **Si quis dele-** ¶ † Qui patiť ſe delegari videť renuntiare exceptioni ſibi cōpetēti ſi eā ſciebat ſecus ſi ignoꝛabat tz tūc ei ↄ delegantē ſuccurriť.h.d.cū.l.ſeq.ꝛ iſta loquine facti vel intentionis q̄ delegatus nō erat in aliquo obligatus delegāti.Venio ad caſum. ¶ Jn tex.ibi ſimilis videbitur ei qui donat.Dic ꝛ per cōſequens hoc caſu non poterit repetere a delegāte ſecus in caſu ſequenti qñ per errozem ꝛ hec differentia inter iſtū caſum ꝛ illum:ſed quantum ad creditoꝛem cui facta eſt delegatio non eſt differentia imo ,,eutro caſu pōt ad-

ſufficere.ar.ff.eo.ſi ſtichū.ff.legata.ꝛ.l.in diē.vbi ſecūda ſtipulatio in diē cōcepta etiā ante euentū dici nouat ꝓmā puram: ſed ibi nata erat obligatio ante diem licet nō actio hic neutra.

¶ Jn eadem ibi:ſed contra dic.ſcilicet q̄ etiam poſt euentum conditionis nō nouat ꝓmam:qꝛ videť fuiſſe inualida ab ipſo ꝓincipio quantū ad effectum nouationis qui eſt actus legitimus ꝛ ſic nōꝝ recipere cōditionem expreſſam imo vitiari ꝓpter eam ab ipſo ꝓincipio vt.l.actus legitimi.de regu.iur.ſed dic vt in gl.qꝛ ibi loquiť in quibuſdā actib⁹ legitime enumeratis.ibi in text.de quibus nouatio non eſt.ſimiłr multi alij ſunt actus legitimi qui recipiūt expreſſam cōditionē ꝛ diem.vt ibi not.in glo. ¶ Jn glo.ſequenti.ibi de exceptionib⁹. in ꝓin.dic per quā vī q̄ etiā aduenīente cōditione ſcōa nō nouat ꝓmā ſed ſolue: vt glo.qꝛ hec ſecūda erat valida ꝛ efficaꝛ.qꝛ interpoſita ex certa ſcientia.ibi ineffica ꝛ qꝛ ꝑ errozē ꝛ ſic obſtabat exceptio. ¶ Sup verſi.marcellus.queritur primo qñ fuit mortuus ſtichus in quo fuit moꝛa cōmiſſa an ante ſecundā ſtipulationē cōditionalē vel poſt.vna gl.ſuper.ſtichus dicit q̄ ante.ſz hoc nō eſt verū.qꝛ tūc ꝑ ſequentē ſtipulationē cōditionalē nō purgareť moꝛa cōmiſſa in ꝓma q̄ illa purgatio contingit virtute cuiuſdam ficte obligationis que videť fieri cū poſtea ſub cōditione ꝓmittiť.vt not.in glo.ſequēti.ſz ſi erat iam mortuus non poterat vere oꝑeriī.ergo nec fingituꝝ obligatus. q̄ fictio non fit ſuper impoſſibili.vt not.in.l.gallus.ff.ſi eius.de libe.et poſthu. Dic ergo q̄ moꝛa bñ erat ℈cta añ ſcōam ſtipulationē ſed ſtichus nō erat mortuus:ſed moꝛiť poſt.vnde q̄ moꝛa fuit purgata per ſequentē ſtipula.liberaꝝ debitoꝛ a ꝓma obligatione ꝓ ſolū interitū rei debite vt in.l.ſi ex legati cauſa.de ver. obli.Nō ergo expedit q̄ ampliꝰ libereť ꝑ nouationē. Item qꝛ res nō eſt in rerū natura tpe cōditionis euenientis ſecunda ſtipulatio non cōmittiť:qꝛ tunc non poſſet de nouo interponi ſuper re que non eſt.vt.l.ſi homo mortuus.de verbo.oblig. ergo nec fingiť retro ↄtracta obligatio.qꝛ deficit extremū habile nō cōmittiť:etiā ſi ꝓma nō eſſet ſublata ꝑ interitū: vt.ſ.ea.l.nouatio.ſi aūt erat ſtichus moꝛtuus añ ſcōam ſtipulationē interpoſitā ꝛ poſt moꝛā: tunc obligatio prima non fuiſſet extincta per interitū:ſed ꝓpetuata ꝓpter moꝛā ꝛ ſic fingebať eſſe in rerū natura.vnde ſcōa ſtipulatio conditionalis nō purgat moꝛam.qꝛ nō pōt purgare vt diꝛi.Jn aūt tūc nouet ꝓmā:ꝛ ſic cōmittatur poſtq̄ fingiť eſſe in rerū natura:dicyt no.ſ.ea.l.ſi rē aliquā.

¶ Jn glo.ſequenti ibi vel ſoluto vt ibi dic tu ſolue iſtud ↄtū vt ſoluiť ſequens in ver.vel ibi abſenti.nā illa ſolutio eſt vera ad vtrūq̄ ↄtū formatū in glo.vt dicamus q̄ hic loquiť qñ tēpore ſcōe ſtipulationis interpoſite res ꝓmiſſa erat in rerū natura.et etiā erat pñs tpe ſcōe ſtipulationis.vñ q̄ poteraꝝ vere offerri fingiť tacite oblata.ꝛ ratione huius obligationis moꝛa purgaťſi aūt erat abſens tunc non fingituꝝ oblata q̄ nec poterat ꝛ per ꝙs nec moꝛa purgať.Et ita loquuntur cōtraria formata in glo.ꝛ ꝑbať iſta ſolutio in.l.qui decē.ff.ſ.in fi.ſ.tit.j.per

3 quē datur intellectus ad iſta iura q̄ videnť ↄtū. † Cetera ſup iſto articulo an ꝑ ſequentē ſtipulationē purgeť moꝛa cōmiſſa in ꝓcedēti.Dic vt plene diſtinguit Dy.ꝛ Bar.ꝛ poſt eū in.d. l.ſi rē aliquā ꝛ ibi dicā q̄ hz difficilioꝛa cōtraria.ſm Bar.ibi q̄ aliqua que ſit in coꝛpore iuris. ¶ Cōtra finē huius.l.oppoſitēr q̄ tz tpe cōditionis adueniēntis ꝓmiſſoꝛ reperiať depoꝛtatus ꝛ bona cōfiſcata attamen ſtipulatio cōditionalis cōmittatur ꝛ ꝓducat obligationē qꝛ tz non reperiat ſubiectū habile in ꝓſona ipſius deꝓrtati qui habeť ꝓ mortuo: reperit tū in ꝑſona fiſci qui loco heredis habeť vt.ff.tit.j.l.inter eos.in fi.ꝛ in quo poteſt fundari obligatio ciuilis ꝛ naturalis ſicut in perſona veri heredis.vt.ꝛ.eo.l.nouatio.Dicunt quidā q̄ iſtud procederet ſi tēpore euentus cōditionis fiſcus iam agnouiſſet bona:ſed hic nō agnouerat que ſolutio nihil valet nam ꝛ inuenīre heredē ſi exiſtat cōditio ante aditā hereditatē cōmittitur ſtipulatio cōtra hereditatē iacentem ꝛ illa incipit obligari. Dic ergo q̄ aliud in heredītate que repreſentat perſonā defuncti: aliud in bonis cōfiſcatis que nō ita repreſentat cōfiſcatum nec fiſcus eſt ꝓprie heres ꝑ cōfiſcationē cū confiſcatus adhuc vi nat naturaliter: ꝛ viuens nō habet heredem tz in quibuſdam idem ſit in fiſco qō in herede.vt.ff.l.inter eos.ff.ſ.quantū ad illa iura que erant in eſſe ꝓducta tēpore cōfiſcationis:nō quantum ad illa que poſtea ꝓducuntur:vt eſt caſus ſingularis hic:

4 Vnde alleg.primo iſte tex.q̄ vt ea ↄditionalia actiue vel paſſiue nō tranſeūt in fiſcū ꝑ confiſcationē:ſed potius pereunt vt euentus cōditionis nō illa purificet ꝛ iſtud non ita bene babetur alibi. ¶ Item q̄ fiſcus per cōfiſcationē non eſt ꝓprie heres ſed ſi ſuccederet in bonis moꝛtui ꝓpter defectū agnatoꝝ vel cognatoꝝ ſatis poteſt dici q̄ ſit heres qñ edictum ſucceſſoriū continet quinq̄ capita heredū. Primum liberoꝝ: ſcōm agnatoꝝ:tertiū cognatoꝝ.quartū yiri ꝛ vxoris:quintum fiſci:ꝛ in titu.de ſucceſſorio edicto. vt ſicut precedentes habent iure hereditario:ita videť dicendum in fiſco. Jn hoc tamē eſt differentia qñ quouſq̄ poteſt peruenīri ad ꝑcedentes dicit bereditas iacens:ſed poſtq̄ nō poteſt peruenīri definit eſſe bereditas ꝛ incipiunt dici bona vacantia:vt in titu.de bo.vacan.ſi poſtea agnoſcuntur per fiſcum nō ꝓpteꝛea poteſt dici heres q̄ non fuerit hereditas iacens vt videmus in militē:in filioſa. qui teſtatus eſt de caſtrēſi peculio:nā quouſq̄ adeatur hereditas nō dicit hereditas iacēs ꝛ tñ poſtq̄ fuerit adita dicit illeve a rus heres:vt.l.ſi ſeruus meuſi ꝛ caſtrēſis peculij. circa ꝓin.de de ca.pecu. Ante autem q̄ fiſcus appꝛehendat poſtq̄ cōſtiterit alios deficere dicit deceſſiſſe ſine herede ꝛ ita dz intelligi.l.ſine herede.de admi.tut.ꝛ quid ſit effectus eius.vide ꝑ Bar.ff.tit.j. l.fideiuſſoꝛ.obligari.ff.ſi. Poteſt etiā allegari iſte tex.ad aliud qō tz deportatus poſt deportationē poſſit facere cōtractus iuris gentium ꝛ ex illis obligari naturaliter ꝛ etiā dominium ex illis acquirere:quia non eſt ꝓnatus bis que ſunt de iure gentium.vt patet in.l.ſi tibi mandauero.ff.is cuius bona.ff.manda.et colligitur in.l.ſi deportati ſeruo.de leg.iij. Non ſic poteſt facere contractus iuris ciuilis vt eſt ſtipulatio ꝛ ex ea non obligantur naturaliter:quia ſi obligaretur per euentum conditionis ſaltem naturaliter:illa naturalis poſſet extunc nouari per ſecundam puram cuius contrariū hic dicitur in fi. tene menti: q̄ ſita ſunt vtilia.ꝛ iſta.l.ex hoc redditur valde famoſa.Et dicit Ang.q̄ non eſt canis in palatio qui eam ignoꝛet tam in iſto fine q̄ in ver.idem marcellus ꝛc.

1 **Si creditoꝛ.** ¶ Sublata principali obligatione per nouationem tollitur accēſſoria penalis et etiam hypothecaria ꝛ vſuraria.b.b.iſta.l.cū.l.nouatione.ſ.eo.ꝛ ſic iſte accēſſoꝛie nō cenſentur repetite in obligatione nouante ſi nō fuit dictum expreſſe quod dic.vt.ꝛ.eo.l.alia.

1 **Seruus nec.** ¶ Etiā obligationē queſtam dñō p ſeruū nō pōt ipſe ſeruus nouare ſine voluntate dñi.b.d.tz ergo poterit nō acquirere non tñ poteſt acquiſitū auferre. vt.l.ſeruus.C.de pac.facit in ratione ſui.l.ſi.C.de acqui.poſ.

1 **Elegare ſtipu.** ¶ Not.hic q̄ tz delegatio requiraťstipulationem vel lit.cōteſt.inter delegatū ꝛ illū cui ſit delegatio.ff.eo.l.delegare.ꝛ.C.eo.l.j.nō ſic inter delegantem ꝛ delegatum cū ſolum requiritur voluntas delegātis que pōt declarari per epiſtolam:ꝛ etiam nutu.

2 ☞ Mulier intercedens nō poteſt renuntiare exceptioni vel leiani ꝛ quid ex interuallo.

3 Minoꝛ non pōt renuntiare beneficio reſtitutionis in integrū. Tempus qō dať poſt minoꝛē etatē ad petendā reſtitutionē in integrū qō bodie eſt quadrienniū cōtinuū nō eſt priuilegiatum quantū ad hoc vt ſi infra illud tps contraheꝛet ꝛ ledereť poſſit petere reſtitutionē in integrum.

4 Exceptio que poteraꝝ opponi deleganti qñ ꝛ quare non poſſit opponi ei cui facta eſt delegatio.

5 Non debet quis eſſe curioſus de factis alienis.

6 Si cōſtitutus eſt procuratoꝛ ad recipiendā pecuniā mutuo in negotijs dñi an ego qui mutuo debeā eſſe curioſus vt conueꝛtatur in vtilitatē illius ad hoc vt dñs mihi obligetur.

b ¶ Velleiani.ad de gl.ꝛ q̄ ibi not. doc.in.c.ſi delegāti.de fo.cōpe. Joā.an.in addi. ad Spe.in tit.de reſti.in integrū. ſ.qualiter.verſi. item quid ſi minoꝛ.ꝛ Joā.an.in c.dilecti.de emp. ꝛ ven.Bart.in.l. cū minoꝛ.ſ.rēra. habe.et adde qō notabiliter dicit Bart.per iſtum tex.in.l.ſi.ff.ſ.penult. de condi.inde.

1 **Oli mali excep.** ¶ Exceptio que poterat opponi deleganti nō pōt opponi regulariter ei cui facta eſt delegatio niſi ſubſit eadē cauſa opponēdi.h.d. in effectu tota leg.Et primo ponit regulā ꝑdictam vſq̄ ad verſi.diuerſum.quam extendit ad omnes exceptiones rei coherentes eadem ratio ꝛ declara vt ex quo exceptio eſt odioſa nō ſubeſt eadem ratio ꝛ declara vt ex quo exceptio eſt odioſa nō ſubeſt ſolutum intelligo nec a delegante nec ab eo cui facta eſt delegatio non ſic quando fauorabilis vt.ff.eo.ſi quis delegauerit in fi.Secūdo iuriſcōſultus ponit duos caſus in quibus ſubeſt eadem ratio opponendi exceptionem cōtra illum cui facta eſt delegatio.que ſubeſt in opponendo cōtra ipſum delegantem. ꝛ idem eſſet vbicūq̄ eadē rō ſubſiſteret vſq̄ ibi ideo aūt. Terꝛ tio declarat ſcōam ponendo rationē eius duplicē quare nō poteſt opponi regulariter ei cui facta eſt delegatio.ꝛ eſt ſolēnis.l. ꝛ multum allegatur in ver.diuerſum.tam in ꝓmo ꝛ in ſcōo ꝛ 2 etiā in fi.veniamus ad caſum. ¶ † Allegatur iſte tex.ꝓcipaliter in ꝓmo.verſi.diuerſum.q̄ mulier intercedens nō pōt renuntiare exceptioni velleiani⁹ quia qua fragilitate intercedit b eadem videtur renuntiare per iſtū tex.ꝛ eſt hoc verīſſimū de iure ſi in eodē inſtrumento vel eodē tēpore ꝛ extra iudiciū hoc faciat ſecus ſi ex interuallo poſt biennium. arg.l.ſi mulier.C.ad velle.ꝛ.ff.eo.titu.ad velle.l.ſi.ſ.pe. et eodē modo ſi aliquis per

Universidad del Rosario Archivo Histórico

errorē cōtrahit vel promittit ⁊ renūtiat exceptionibus vt fieri solet.eodē errore censetur facta renuntiatio ⁊ non valet.l.ſi.ſ. idē ques.ⁱ ibi no.de cōdi.inde. ¶ Itē allegat ver.idēq; q mi no: non pōt renuntiare beneficio restitutionis in integrū: qz ita legitur in renuntiatione sicut fuit lesus in primo cōtractu. ¶ Itē allegat sequens versū.diuersum. ibi ꝙuis adhuc ⁊c.qđ tps qđ daſ post minorē etatem ad petendā restitutionē in integrum q olim erat annus utilis hodie quadriennū cōtinuum vt.l.ſi.C.de tēpo.in integ.restī.non est priuilegiatū ꝙtū adhoc vt ſi infra illud tps ℨ heret posito q lederet possit petere restitutionē in integrū:sed bene pōt petere aduersus contractus celebratos tpe minoris etatis vnde dicunt doc. qđ illud tps non est priuilegiatū:sed priuilegiate rei datū p istum tex.qui nō est alibi.fallit tñ illud dictū in casu singulari in quo est eodē modo priuilegiatum sicut tps minoris etatis.C.de repu.here.l.ſi.

4 ¶ Ultimo no.duas rōnes quare exceptio que poterat opponi deleganti nō pōt opponi ei cui facta est delegatio.Est et alia rō q̄ colligit in l.ſi qs allegauerit.ſ.eo. et que ꝓcedit ex psona delegantis.qz ſi sciebat exceptionē ſibi cōpetere videt ei renuntiasse:sed ille due rōnes de quibus hic pueniūt ex psona eius cui facta est delegatio.et sup isto articulo. qz plura sunt iura de hoc loquentia. ℣y. posuit hic vnā longam distinctionē ⁊ Bar. supplet hic ī quolibet membo. Sed tu poteris breuiter loqui q̄ ista regula habet locum qñ illa exceptio erat mere persona lis.puta ne quis cōueniat vltra ℨ facere poterit:qz delegatus erat socius vel maritus delegantis.vt.ſ.de dona.l.qui id qō. ſ.ſi cum primus. ¶ Item qñ sciebat exceptionē ſibi cōpetere vt.d.l.ſi qs delegauerit.Extra istos casus secūda est vera vt hic sed recipit quatuor fallentias.due colligūtur ex.l.iulianus.ſ. de doli exceptio.ſ. qñ sit delegatio ex causa lucratiua. item qñ putatiue creditori nō vero. tertia colligitur ex ista.l. in versi. diuersum.qñ subest eadē rō.quarta colligit ex.l.apud celsum ſ.apud iulianū.⁊.l. pure.ſ.pe.de excep.doli quando pecunia soluta ei cui facta est delegatio esset reuersura ad delegantē vt delegans erat mulier ⁊ delegatus maritus ⁊ facta est delegatio ex causa dotis. Letera vide hic p Bar. ¶ Sed quero circa predicta pone.q erā debitor titij tñ habebā exceptionē:delegauī te eidē titio qui promisisti eandē quātitatē quā ego debebā an poteris aduersus eum vti illa exceptione qua ego vti poteram.hic loquit de exceptione que cōpetebat tibi cōtra me ego quero de illa que mihi cōtra illū. Breuiter si sciebā exceptionē mihi competere videor ei renūtiare delegando te per.l.ſi quis delegauerit.ſ.eo.nam ⁊ ſi ego promitterē videtur renuntiasse sicut ſi soluerem sciēter.ſi aūt ignorabā tūc videt distinguēdū aut tu eras verus debitor: meus ⁊ nō potes vti exceptione contra illū.qz tua nō interest cum semel habeas soluere ⁊ cuicūq; soluis liberaris:sed ſi non eras debitor meus tunc habes exceptionem:qz interest tua potius nō soluere ꝙ solum repetere. et ista distinctio videt ꝑbari.ſ.quarū rerū actio non detur.l.ſi. ſ.pe.in tex. ⁊ glo.qō not. ¶ In glo.q incipit:sed cur secus in fi deiusſore.ⁿ est tex.in.l.ſi stipulatus.in fi.ꝓin.ſ.titu.j. ¶ Not. etiā in ſi.tex.qui ſemper allegatur q non dz esse quis curiosus de factis alienis. ¶ Sed opp.de leg.iij.ſ.penul.de in rem verſo.⁊ soluit notabiliter. nam ſi contrabo tecum aut volo dūtaxat te obligare.⁊ tunc non habeo esse curiosum in quā causam expendas pecuniā ſi habes administratiōnē bonoꝝ tuorum.ſi aūt non haberes secus.Et idē ſi volo aliū obligare ex illo contractu vt cōuertatur in vtilitatē illius.facit.l.qui cum alio.de regu.iur.⁊.l.ciuitas.ſi cer.peta. ¶ Quid ergo ſi cōſtitutus est ꝓcurator ad recipiendā pecuniā mutuo in negotijs dñi.an

a ego q mutuo habeā esse curiosus[a] vt cōuertat in vtilitatē illi? ad hoc vt dñs mihi obligēt.vł q̄ sic p̄dicta:sed hoc esset verū ſi nō haberes expressum mandatū ad hoc:sed generale mādatum ad negotia ⁊ tunc possem probare nō solum directo:sed p cōsecturas.de quibus in.l.ſi.ſ.de exer.sed ſi habebas expſſum mandatū de recipiendo pecuniā mutuo hoc solum mihi ſufficit ad obligandū dñm ⁊ ſi mandatū erat limitatū ad recipiendum ad talem causam ſufficit mihi hoc cū cōfessione tua q̄ recipias in illā causam ſm Bar.qui hoc tenet per.l.ij.ſ.non aūt. versi.qō ſi in prætijs.de exerci.⁊ dicit fuisse opinionem Azo.in summa.⁊ idem tenet in.d.l.ciuitas. ¶ Ultimo oppo.in.j.glos. de.l.apud celsum.ſ.pe.de doli excep.Quidam dicunt q̄ ibi loquitur in exceptione metus que est in rē:hic.in exceptione doli que est in ꝑsonā.ꝓ quo.l.ij.ſ.j.de doli excep. Glo.tenet idē esse in exceptione metus.qz qui eam habet patiendo ſe delegari videt ei renuntiasse qō facere pōt ceſſante metu.vt.in.l.ij.C. contra vt in glo.ſeq.⁊ ad Azū qō glo.nō ſoluit.rñde q̄ interdū alius qui hz causam a me nōvult agere ex obligatione per me cōtracta dolo vel metu.⁊ tūc nō est differentia inter istas exceptiones:⁊ ita loquit hic.nā ſiue te induxi p dolū ſiue per metū ad te mihi obligandum ſi postea delego te titio.ille titius non agit ex obligatione p me ℨcta hz ex ꝙracta p eū ſine dolo ⁊ me tu.ſi aūt nō delego ſed cedo titio actionē meā:tunc ex dolo vel metu p me ℨcto potes illi exceptionem obiicere: qz non potui plus iuris in illū trāſferre ꝙ habeā penes me. Ille enim intētat actionē meā vel directā noīe meo: vel vtilē noīe ſuo descendentē ex directa ⁊ ſic eiusdē nature. Sed ſi dolus vel metus nō fuiſſet illatus p me:sed p quendā tertiū:tūc fit differentia inter exceptionē doli ⁊ metus:qz ſi dolo Sempronij fuiſti inductus ad promittēdū mihi nō babes exceptionē doli ℨ me qui dolū nō cōmiſi.sed ꝛtra cōmittentē tñ ⁊ ideo ōz personalis: sed ſi te induxi per metū habes exceptionem etiam cōtra me. quia illa est in rem scripta.⁊ ſic vt actio qō metus causa datur cōtra singularem ſucceſſorē hz metū nō cōmiſerit ita ⁊ exceptio.ⁿ ita in intelligo Azium:sed ſi non intentatur actio acquiſita per metū vel dolū:sed rei vendicatio: qz dicat quis rem preſcripſiſſe ex titulo habito ab illo qui cōmiſit metum vel dolum:tunc etiaꝫ de dolo proprij autoris non excipiť:vt.l.apud celsum.ſ.de autoris.ſ.autoris metus causa.

1 **Quare.** ¶ Qui hz administratiōnē bonorū ſuoꝝ pōt nouare per se vel aliū:idem ſi hz liberā administratiōnē bonoꝝ alterius.ſecus ſi nec ſuoꝝ nec alterius.b.d.in effectu tota.l. Ecce casum. ¶ In tex.ibi ſi ſui iuris.Dic ⁊ tūc etiā ſi aīo donādi aliū adhibemus ad ſtipulandū aīo nouandi ſit nouatio:sed ille qui nō est ſui iuris non pōt qñ aīo nouandi vt.ſ.eo.l.ſi.in ꝓin.⁊.ℨ.eo. ſeruus. etiā ſi habebat liberā administratiōnē peculij: qz nō continet dominationē.l.cōtra iuris.ſ.ſi.ſ.de pac. ¶ In tex.ibi in volūtate noſtra:als secus:vt.ℨ.eo.ſtichū.ſ.ſi. ¶ In gl.ſi.ibi.sed dic q̄ pōt esse duū.Dic hec vera ſm doc.⁊ ſic not. tres casus.nā interdū cōstat q̄ nouatio tendit in vtilitatē pupilli.ⁿ tunc non est differētia inter pupillū ⁊ tutorē:qz vterq; potest nouare:interdum cōstat q̄ tendit in dānum.⁊ tunc ſimiliter nō differunt qz neuter pōt interdū est dubiū ⁊ tunc habet locū iste tex.q̄ pupillus nō pōt:tutor ſic ⁊ tūc dum tex.dicit expediat ſupple vel dubitetur. ¶ In gl.ibi.vel potest esse.dic hoc reꝓbatur per ℣y.per ea que not.ℨ.eo.l.cuj bonis.

2 ¶ Ante ſolutionē factam q̄ possit mandans renocare mandatum de ſoluendo non obſtante q̄ mandatarius promiſerit ſoluere creditori mandantis.

3 Si tunc debitor meus efficiat nō ſoluendo anteq̄ ſoluat hz tibi creditori meo feciſſet promiſſionē an dānum erit meum.

4 Si aliquis habet mandatū ad recipiendā ſolutionē a debitore ⁊ ad quientandū ⁊ liberandum eū ⁊ nō appareat de ſolutione realiter facta ſed ſolū de confeſſione ipſius an mādans poterit redire ad debitorē.ⁿ nu.ſ.

5 Quid ſi habet mandatum de recipiēdo pecuniam ⁊ de recepta confitendo.

1 **Si debitorē.** ¶ Mandatū de ſoluēdo nō extendit vt possit mādatarius promittēdo nouare. Et habeo casum huius l.ꝓ ſingulari ⁊ quotidiano quē declara. vt digi.ℨ. eo.l.delegare. Casus est iste. ¶ In tex.ibi.id nouare possis ex hoc ſequit q̄ ante ſolutionē factā possum mandatū de ſoluēdo renocare.qz res dī integra nō obſtāte noua ſtipulatione vel ꝓmiſſione ſup qua mandatū nō dedi.als secus vt dixi in.d.delegare. † Et hoc etiā ſequit q̄ ſi debitor meus efficiat nō ſoluēdo anteq̄ ſoluat hz tibi creditori meo feciſſet promiſſionē cum acto mea nō fit nouata nec ipſe erat liberatus a me nec ego a te.dānū erit meū ⁊ tu potes ad me redire. † Et inducit ille tex. q̄ ſi aliquis habet mandatū ad recipiendā ſolutionē a debitore ⁊ ad quietandā ⁊ liberandum eū ſi nō apparet de ſolutione realiter facta:sed ſolū apparet de cōfeſſione ipſius:qz confitet ſibi in ſolutū ⁊ liberat debitorē q̄ hoc nō nocet mādato quominus adhuc poterit cōuenire debitorē nō obſtāte liberatione facta:qz mandatū debet intelligi q̄ liberet debitorē vere ſoluentē.i.facere inſtrm ſolutionis ⁊ liberatiōis hz bic nō apparet de vera ſolutione:⁊ eodē modo ſi hz mādatū a me de recipiēdo nō ſufficit titio hec cōfeſſio vt poſſit agere ℨ me.hz regrit q̄ inſtrm dicat qualiter tibi fuit facta numeratio.ⁿ hz locū qō dixi in.l. doli in fi.qō quicqd facias de pecunia ego remaneo obligatus poſtq̄ habebas expſſum mandatū ad hoc: hñ tñ ſufficeret tua cōfeſſio quo ad causam ꝓ qua recepiſti ſi de certa causa tñ de

5 di mandatū † plus dicit Bar.in.l.ij.ſ.fi.ſi cer.pe.q̄ ſi dedi mandatum de recipiēdo pecuniā ⁊ de recepta cōfitendo adhuc idē erit q̄.ℨ.qz confeſſio non iudicat mihi niſi appareat de vera numeratiōe:z all.l.ij.ſ.q̄ ſi mutuai.ſi qđ i frau.pr̄o.Ego ſemp dubitaui in iſtis dictis.ⁿ nūc reperio q̄ Ang.tz hic Azium.⁊ quaſi per illas.l.q̄ me mouebāt q̄ imo confeſſio tua mihi ꝓiudicet vt perinde

a ¶ Curioſus.ad de Inno.ⁿ doct. i.c.q̄ quibuſdā. de fideiuſſo.

perinde ſit ac ſi eſſet mea cōfeſſio vt possem obiicere exceptionē nō nu.pecu.infra tps debitū ſicut ſi ego fuiſſem cōfeſſus:ſz illo transacto ꝑindicat mihi niſi probē Aziū.nā non video qualiter melius poterit probari q̄ ꝑ confeſſionē illius procuratoris:ſi eſſi in iudicio eg̃aminarēk videret ſibi ſoli ſtandū de hoc cū teſtificetur de facto ſuo p.l.quero.ſ.ſi.de edili.edic.allegat Ang. l.in cōtractibus.ſ.j.de nō nu.pec.in gl.ſup verbo penitus.ⁿ.l. ſi procurator.de iure fiſci.ⁿ.l.ij.circa.ſi.C.de preſcri.ⁿ adde qō not.p eundē Bar.in.l.lucius.ſ.tutele. de admi.tuto.vbi videt illud idē dicere qō.ſ.digi.et ibi videt caſus ſm vnū intellectū: ſed non pōt cadere in capite meo.

1 **Mouatio.** ¶ Per mortē pmiſſoris non extinguit ſtipulatio conditionis: ſed aduenīente cōditione cōmittit cōtra heredē vel hereditatē iacentē.nec ob.ℨ.titu.l.l.pe.qz ibi ideo cōmittit:qz ſi vita fuiſſet cōmiſſa ꝓpter pactū fuiſſet per mortē finita. hic non: qz tale pactū non interueneratːlicet finiaꝝ postea per nouationem. Casus est iste ⁊c.

2 ¶ Ex contractu celebrato per filium in poteſtate potest ſibi ſolui ⁊ liberatur ſoluens.

1 **Mon ideo.** ¶ Non oīs cui pōt ſolui pōt nouare.b.d. Declara vt digi.ℨ.eod.

2 cui recte. Casus est iste. ¶ Not.hic q̄ ex contractu celebrato per filiū in poteſtate pōt ſibi ſolui ⁊ liberaꝝ ſoluens: hz obligationē acquiſierit patri.vnde nō ſoluit tanq̄ ſibi debitum:ſed tanq̄ patri debitū:ⁿ hec est ratio quare nō pōt nouare ſicut videmus in adiecto.vt.d.l.cui recte.idem in ſeruo:vt.l. qō ſeruus.ſ.depoſi.ⁿ.j.ti.progi.l.quod ſeruus.

1 **Jis cui decē.** ¶ Dñi in ſummis alternatiue poſitis cadere poterit affectio vtraq; ſumma est in obligatione tam minor q̄ maior ſicut in ſpeciebus: et ad hoc allegaꝝ ſed ſi nō poſſet cadere affectio ſola minor eſſet in obligatione. vt.ℨ.de ver. obli.inter ſtipulantē.ſ.ſi ſtipulante. et.l.ſi ita ſtipulatus fuero decē aut.gy.de quibus glo.oppo.ⁿ nō bene ſoluit.ⁿ vide Ly.in l.cū quidā.C.de ver.ſigni.ⁿ declara hanc legē vt digi.ℨ.eo.ſi ſtichum.ſ.pe.qz hic non fuit nouatio vtriuſq; a principio: ſed facta electione de vno ſtatim ille erit liberatus.

1 **Eptor cum.** ¶ In ſtipulatione nouante non veniunt vſure futuri tēporis: hz innouata venirēt ſi nouatio nō eſſet facta.b.d.ſm vnam lecturā.ⁿ rō est in promptu qz est ſtricti iuris in qua nō veniunt vſure niſi expreſſe fuerint ꝓmiſſe ꝙ ſtipulationē.vt.C.de vſur.l.ſuis.Sed actio prima pōt esse bonefidei de vſuris.ſm aliā lectūrā loquit de vſuris preteriti tpis q̄ concurrunt ante factaꝫ nouationē.ⁿ dī q̄ ille non cenſenť deducte in ſtipulatione nouāte:qz veniunt officio iudicis mercenario: ſed ſolū ſorꝝ que veniebat iure actionis. Iſta lectura est vera ſi in ſtipulatione nouante fuit dictū ꝓmittis illud qō mihi debes actione ex vēdito:qz tūc ideo nō venīūt vſure:qz nō debētur iure actionis ſed ſi fuiſſet dictū ꝓmittis mihi qcqd ex causa emptionis te dare facere opz:vt tex ponit tūc venirent vſure:qz verba ſunt magis generalia ⁊ possunt eas cōprehendere cū debeanť occaſione actionis.facit in ſi. qō habetur in.l.ſcire debemus.ſ.ſi a fure.ℨ.de verbo.obli. Venio ad casum. ¶ In tex.ibi emptor.ſubaudi qui rem emptam receperat ⁊ pretium non ſoluerat:ⁿ ſic contra eum currebant vſure officio iudicis. vt in.l.curabit.de actio.emp.

1 **Undum.** ¶ Stipulatio cōtinens eſtimationē rei deducte in prima nō nouat primā niſi fuerit expreſſe actū. Sed ex vtraq; debetur cū effectu ⁊ per ſolutionē factam ex vna nō tollitur altera. Item qñ eſtimatio debet inire actionis ſi querit quanta ſit inſpicitur tps obligationis cōtracte nec postea creſcit vel decreſcit.ſed qñ debetur officio iudicis mercēnarij inſpicit tps petitionis ſeu more debetur quantiplurimi fuit ab illo tpe.b.d.ⁿ ſemp allegaꝝ tanq̄ magiſtra.Ecce casum ſingularē. ¶ In text. ibi.ceſſat nouatio ſubaudi etiā ſi interuenit in ſcōa noua perſona q̄ promiſit eſtimationē hz eā qñ ſcōa ſtipulatio cōtinet idez qō prima ꝑpter interuentū noue perſone iure iſto tacite fieret nouatio:vt dixi.ℨ.eo.l.ij.hz nō ꝛtineret plus ꝙ prima qñ tñ cō tinebat rē diuerſam non fiebat nouatio niſi expreſſe agereť:vt hic.ⁿ.l.ſcire debemus.in ꝓin.de ver.obli.hz hic cōtinebat rē diuerſam nā alia res est fundus alia eſtimatio eius: ſi tñ ageret expreſſe hoc nō impediret nouationē fieri:vt hic innuit a contrario ſenſu.ⁿ in.l.ſi ſeruus.in ſi. de ver.obli. Potuit ergo hic ex vna exigi fundus ⁊ ex altera eſtimatio ſiue.i.promiſit vtraq; ſiue diuerſe perſone. ¶ In text.ibi.deniq;. Dic circa predicta querit quantū debeaꝫ ꝓ eſtimatione. ponamus enim qō variata extitit eſtimatio.qz tpe ſecunde ſtipulationis fundus valebat centū postea deterioratus est ſine culpa:ⁿ dolo promiſſoris ⁊ nō valet niſi inquantū condēnabiť reus inre cōtractus Reſpondet q̄ aut agitur ex prima ad ipſum fundū ⁊ quia non traditur deuenit ad eſtimationē officio iudicis ⁊ tunc condēnatur in illa eſtimatione que erat tēpore petitionis vt ſi tunc valebat quinquaginta in illis condēnabiť.non in eo quod prius valuerat ſi culpa vel mora ſua non interuenit nec etiam cōſiderat ur ſi postea minus incipit valere qz a tpe petitionis fuit in mora vnde debet condēnari quāto plurimi fuit a tēpore more. vt.l.in hac.et.l.ſi.de triti. ſed ſi agatur ex ſecunda ſtipulatione ad ipſam eſtimationē promiſſam tunc condēnat in illa eſtimatione que erat tpe ſtipulationis interpoſite.ⁿ ſic in centū. Letera vide plene not.in.l.vnum.ſi cer.pet.ⁿc.

1 **Liam causam.** ¶ Per nouationem voluntariā potest creditos ſuam conditionem facere deteriorem:ſed per neceſſariam que fit per lit.conteſta. deteriorem eam nō facit. hoc dicit.ⁿ est clauis in iſta materia.venio ad casum. ¶ In text.ibi nouationis voluntarie:dic iſta voluntaria ſit extra iudicium. qz nemo cogit creditorē vel debitorē nouare actionem ſi nolūt et etiā fit per lit.conteſt.voluntarie factam animo nouandi.vt ℨ.eo.delegare.in ſi.ſed qñ actor neceſſitatur lit.conteſta.contra reum qz non vult ſponte ſoluere ⁊ tunc dicitur neceſſaria non neceſſitate precisa ſed cauſatiua ſi vult conſequi ſuum. ideo nō facit cōditionem ſuam deteriorem qz nec tollitur actio prima ſuper qua fit conteſtatio.vt.ℨ.de verbo.obliga.l.cum ſtipulati ſumus.C.de indi.l.i.nec etiam eius priuilegia imo additur no na qualitas ad primam actionem in fauorem actoris:qz de tēpozali efficitur perpetua ⁊ de nō tranſitoria ad heredem efficitur tranſitoria ⁊ perpetuatur:adijcitur etiam noua obligatio qua reus tenetur proſequi iudicium:qz in cōteſtando quaſi cōtrahitur vt in.l.iij.ſ.idem ſcribit.de pecu.ⁿ ſecuta ſententia cōdemnatoria adijcitur noua actio iudicantis remanēte prima. ¶ In tex.ibi ſi ſpecialiter actum est.dic glo.hic dicit q̄ niſi ſpecialiter ſit actum priuilegia que habebat actor in prima actione non ſunt ſublata per.l.is.ſ.paruiq̄.ℨ.de priuil.credi. Sed tunc non videtur eſſe differentia inter voluntariā ⁊ neceſſariā nā ſi neceſſaria ageret expreſſe q̄ tollerenť priuilegia primeviderenť tolli:qz ſtat earū voluntati.vnde quidā dicūt Aziū q̄ in dubio in nouatione voluntaria videt hoc actū niſi appareat Aziū ad hoc vt ſit bona iſta diuerſitas qua hic iuriſcōſultus facit.ⁿ pro boc.ℨ.eo.ſi creditor.ⁿ.l.nouatione.ⁿ.l.emptor.Barto.tñ et Ang.tenent glo.p.l.quā allegant.ⁿ ad.ll.in Aziū allegatas rīdent q̄.l.ſi creditor.ⁿ.l.nouatione.loquunť in his q̄ erāt in prima actione nō ex proprīa natura actionis:ſed ex conuentione partiū vt pignora ſtipˢlo penalis vel vſurarū vel fideiuſſores. Iſta enim tollūtur ſublata principali:hz expreſſe nō fuit actū. Idem ſi eueniebant ex natura actionis nō iſi erant introducta in fauorē actoris:ſed in odiū rei vt vſure currentes ꝑpter moram in actionibus bonefidei.vt.l.emptor.ſi aūt erant introducte in fauorem creditoris:vt priuilegia q̄ hz actio de dote in fauorē mulieris de quib⁹ in.l.ſolu.ma.ⁿ illa q̄ hz actio tutele in fauorē pupilli.vt in.l.ꝑ officio.C.de admi.tu.illa nō tolluntur niſi fuerit expreſſe actū.p.l.qua glo.allegat. Sed adhuc remanet Azium.de quo.ℨ.qz de illis loquitur iſte text.et tamen facit differentiā inter voluntariā ⁊ neceſſariā ⁊ qñ eſſet expreſſe actū non videret bona differentia. Preterea gl.illa.l.ij.ſ.paruiq̄. de priuil.credi.videt aliter ſentire. ſ.q̄ ſufficiat fuiſſe actum qō obligatio principalis nouef:vt tuncvideak habuiſſe animum tollendi priuilegia.ſecus qñ non fuiſſet actum expreſſe vel tacite q̄ nouetur ⁊ tunc remanent priuilegia remanente principali:ſicut cū fit nouatio neceſſaria.ita ſentit ibi gloſſella ſuper verbo obijciendi:ⁿ iſta fortevero:ⁿ eſt in iudicando tamen ſecurius est ſequi opi.doc.

1 **Aulus respondit.** ¶ Res ſemel liberate per nouationem ſine nouo conſenſu domini non reobligant

2 b.d.facit.l.item queritur.ſ.ſi impleto.ℨ.locati. ¶ Stipulatio ſecūda ſi fuit interpoſita aīo nouandi ⁊ est pura ⁊ res eſt in rerum natura ⁊ mora iam erat cōmiſſa tollit primam indiſtincte ⁊ moram in ea cōmiſſam.

3 Si ſecunda ſtipulatio eſt cōditionalis vel pura non tamen interpoſita animo nouandi an per eam purgetur mora cōmiſſa in prima.

An cōmittatur ſecūda ſtipulatio per euentum cōditionis.

4 Si mora nō erat cōmiſſa tpe ſecunde ſtipulationis cōditionalis non pōt cōmitti poſt ꝙ nō fieri ſed ꝙ malefieri ſic et an purgetur hoc caſu per ſecundā ſtipulationē ⁊ an cōmittaꝫ ſecunda aduenīente conditione.

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

5 Si mora erat ℣cta ante secundā stipulationē ⁊ etiā res perempta p secundā stipulationē cōditionalē mora non purgat ⁊ an adueniente conditione cōmittatur secunda stipulatio.

¶ Per secundam stipulationē cōditionalē nō nouat prima stipulationis ⁊ etiā res perempta p secundā stipulationē cōditionalē mora non purgat ⁊ an adueniente conditione cōmittatur secunda stipulatio.

1 **Sirem aliquam.** ¶ Per secundam stipulationē cōditionalē nō nouat prima stipulationis ⁊ etiā res perempta p secundā stipulationē cōditionalē mora non purgat ⁊ an adueniente conditione cōmittatur secunda stipulatio. ¶ Per secundam stipulationē cōditionalē nō nouat prima stipulationis ⁊ etiā res perempta p secundā stipulationē cōditionalē mora non purgat ⁊ an adueniente conditione cōmittatur secunda stipulatio. Sirem aliquam

duos casus primos in quibus loquuntur iste.ll.glo. recolligit distinctionem plenius supplendo tex.istos in pluribus. †Sed alia gl.in.l.ceterū super ver.dictū fit in fi.recolligit breuius dicendo.ll.istas nō habere locū qū debitor ꝛ creditor expresse cōcordāt in quā causam cedat.sed in alijs quatuor casibus. Primus qū debitor eligit incontinenti.ꝛ creditor tacet.Secundus ecōuerso qū debitor nō eligente creditor eligit incontinenti ꝛ debitor tacet:vt in secunda parte.Tertius est qū alter eligit in cōtinēti altero ꝛtradicēte vt in tertia parte.Quartus qū neuter eligit vel eligit ex interuallo vt in vltima parte.Istos autē casus prosequere.vt in gl.i.ꝛ plenius hic per Dy.in longa distinctione q̄ cōiter habeť in libris ꝛ plenius p Bar.in loco.ff.allega. ¶Oppo.secūdo ꝛ fortiter cōtra secūdam partē:nā vī q̄ debitor nō eligēte incontinēti parū prosit creditori q̄ in eum transferatur electio p istū tex.postq̄ ipsa trāslatio ita restringitur ꝛ limitatur q̄ dz eligere in causaz grauiorē in quā eligeret pro se si esset debitor ꝛ solueret nā si in eū nō esset electio trāsla ta hoc idē esset.vt in.l.ceterū ver.q̄ si for.Timore huius cōtra rij facte sunt ꝑdue gl.vna sup ver.ꝛ id debitū q̄ incipit hec exempla.ꝛ alia in.l.ceterū sup v̄.dictū fit.q̄ volūt in effectu ꝑm Azo. q̄ imo ꝑfit in duob⁹.Primo q̄ si creditor posset ꝓbare vel p testes vel p cōfessionez partis q̄ si ipse esset debitor.ꝛ soluisset erat ita liberalis ꝛ munificus q̄ potius soluisset in causam leuiorez q̄ duriorē poterit similiter eligere hoc casu quando est creditor q̄ gerit negotiū debitoris eo modo quo gereret suum nec ob.iste tex.in secūda parte qui videť dicere cōtrariū.nā gl. intelligit hoc in dubio qñ nō pōt aliter probari:q̄ sic est verisimile q̄ eligeret ꝑ se ꝛ ipse esset debitor.nos logmur qñ ꝑstat de contrario q̄ nō sic eligeret.†Sed cōtra extra glos.q̄ posito q̄ de contrario cōstet tñ fatuitas in facto suo non dz nocere debitori:q̄ interdū culpa tolerať in facto ꝓprio.ꝛ in sui ꝓeiudicij tñ qui non tolleretur in ꝓeiudicij alterius vt in.l.si cōstāte.ff.si maritus.ff.so.ma.Sol.dicit Bar.no.hoc esse verū nisi negotiū alterius fit cōmissum in alterius eius vt hic cōmittitur.per.l.debitore non eligente.q̄ tūc culpa q̄ toleratur in ꝓprijs tolerať etiā in alienis suo arbitrio[a] cōmissis vt i ista opi. Azo.q̄ est singulare.Et ꝑ doct.declarat q̄ no.in.l.q̄ ꝑmeuia. ff.depo.naz depositarius tenetur de lata culpa. †Sed pone q̄ ipse erat talis q̄ in ꝓprijs frequēter cōmittebat latā culpā an ista culpa tolleretur in re deposita.gl.ibi dicit q̄ nō ꝑ illū. ff.si maritus sed hoc est limitandū ꝑm predicta nisi deponens cōmisisset custodiā ei⁹ arbitrio.vt hic q̄ est singulare.Est ꝛ alius casus in quo ꝑdest hec electio.q̄ si cause sunt pares ꝛ nulla est duriorē altera nec antiquiorē poterit eligere in quā ipsarū velit cōuerti.ꝛ tū si nō haberet electionē vel nō eligeret incōtinenti cōuertere in oēs ꝓ rata.vt.j.eo.ti.l.illud. Extra istos fateor contrariū.quidā aūt dicerūt ꝛ videtur fuisse opi. Sui.de cu.q̄ ꝓdest in alio:q̄ pōt eligere causam in quā nō habet ꝓbationes q̄ displicet.q̄ tunc non gereret negotiū debitoris tanq̄ ꝓprium.Et quia paria sunt non esse debitū vel non posse ꝓbari.ꝛ ꝑ ista expedite sunt ambe iste gl.ex cepta cauda vtriusq̄. ¶Sed tertiō ꝛ vltimo oppo.circa finē ꝑme glos.q̄ incipit hec exceptio cōtra istā secundā partē nā adhuc videtur q̄ nō ꝓcedat.si enī debitor non eligente creditor eligit incontinēti.nam aut debitor ꝓsentit ꝛ tunc si elegisset etiam in causam leuiorem cederet in illā.q.ll.iste non habēt locū vtroq̄ ꝓsentiente.vt.s.digi.aut cōtradicit ꝛ tūc etiā si elegit grauiorē nō cedit in illā.imo teneť eidē debitori restituere per.l.ij.Quo ergo casu loquitur ista pars scōa q̄ vult q̄ electio teneat dūmodo fit facta de tā grauiori.glo.dicit q̄ hz locū in tertio qñ nō consentit expresse nec etiā contradicit sed tacuit certe tacēdo vī ꝓsentire.ar.in.l.fi.ff.item si ꝓdigerit cū ibi no.nau.cau.sta.vbi vī q̄s ꝓsentire ꝓtestationi qñ nō ꝓtradicit.et sic adhuc vī etiā q̄ fi eligat,in causam leuiorē dz tenere electio ꝑpter ꝓsensum ꝑpter hoc ego fateor istud esse verum si debitor soluit per seipsum et erat ꝓesens qñ creditor elegit:sed pōt esse q̄ soluat ꝑ alium et nō est ꝓesens qñ creditor elegit:ꝛ tunc dico habere locū istum text.q̄ valet electio dūmodo eligat in causam duriorem vel leuiorē:eo casu quo cōstat se idē fuisse facturū.Cetera dicyt in.d.l.cum ex pluribus.j.eo.per Bart.

a ¶Arbitrio. ad de Bal.in.l.j. C. a eo.facit tex.ꝛ qđ ibi gl.in.l.in vē di.ꝧ.i.de bonoꝝ auto.iudi.possi. ꝛ vide imo.oīno hic Bal.in.l.j.in ij.opp.C. de bis q̄ pene nomine.

b ¶Quod est not. Ideo dicit Bal. in.l.ꝑ hereditarijs.in.j.co.C.de here.acti.ꝛ sequitur Jnn.i.l. si stipulatus. ꝧ.j.j. e. l

Ih his vero. Si duos quis.

†Pone hic casum tum ꝛ dederas duos fideiussores postea soluis mihi qnquaginta cū hoc pacto q̄ in alijs qnquaginta tu remaneas obligatus etiā vnus de fideiussorib⁹ alter aūt liberet ex toto:vtrū poterit hoc fieri. Respondeť q̄ sic.quod est no.[b] Sed cōtra q̄ nō potes soluere partē me inuito.Sol.intellige q̄ ꝓsensi in solutiōe partis vel dic q̄ me inuito potes soluere partē dummodo nō soluas principaliter ꝓ te:sed ꝓ illo fideiussore quē vis liberare in totū dūmodo qlibet eoꝝ teneatur ꝓ parte tm:q̄ si deiusserunt vel habeant beneficiū epistole:q̄ ambo sunt solue dꝛ sic in effectu qulibet videtur teneri ꝑ parte.ió si soluas ꝓ vno non soluis partē debiti:sed totū debitum quo ad illū vnde teneoꝝ recipere velim nolim:alꝫ potes cōsignare ꝛ deponere ꝛ tantū erit ꝙtum si recepissem.vt.l.obligationē.C.eo.Sed si solueres ꝓ te.et ꝓ tua obligatione qđ in dubio ꝓsumitur.arg.ff.ꝓxima.tunc nō cogar recipere:ꝛ posito q̄ sponte recipiam nō liberatur ille solus:imo tu liberaris in.l.ꝛ in eis dē qlibet aliꝰ similiter ꝛ liberatꝰ remanet obligatus in alijs l.si fideiusserunt simpliciter:ꝛ non habent beneficium diuisionis:vel si habēt qulibet liberatur in.ccv.qz sublata principali ꝓ dimidia tollitur qulibet accessoria similiter ꝓ dimidia: ꝛ ex predictis remanet glo.declarata.Conclusio est ergo q̄ iste ꝧ.locū habet duobus ꝛcurrentibus.ſ.q̄ quilibet ex fideiussoribus teneatur ꝓ parte ipso iure vel in effectu.Jtez q̄ solutio fiat principaliter ꝓ vno ex fideiussoribꝰ:ꝛ sic tollitur eiꝰ obligatio ipso iure ꝛ in cōsequentiā obligatio principalis ope exceptionis sicut si ipse fideiussor solueret ꝓ seipso quod in dubio ꝓsumitur:vt no.in.l.papinianus.ff.manda.nam solutio facta ꝓ debitore illius nōe censeť facta ab eo:altero aūt istoꝝ deficiente non hz locū qđ hic dicit:qz si qlibet teneretur insolidū ꝛtingeret liberatio ꝓ dimidia causa de principali q̄ de fideiussoribus.in hoc tū esset dꝛia qz ille ꝓ quo solueretur liberaret ipso iure.principalis aūt ꝛ alter fideiussor ope exceptionis ꝛ ꝓ altera dimidia qlibet remaneret obligatus insolidum. simpliciter si solueret ꝑ se ꝛ ꝓ sua obligatione tolleret sua ipso iure ꝓ dimidia ꝛ in ꝛsequentia tolleretur obligatio cuiuslibet fideiussoris similiter ꝓ dimidia adhuc ipso iure.et in altera remaneret qlibet obligatus etiam si essent obligati quilibet ꝓ dimidia:vt ptz ex predictis.Ultimo opp. q̄ creditor ꝑ altera dimidia nō poterit cōuenire alterū fideiussorē:qz nō pōt ei cedere actionē cōtra illū liberatū qđ facere tenetur.vt.l.sciebat fideiussoris[b] ſ.ti.ij.ꝛ sic ob.exceptio cedēdaꝛ.vt.j.e.ti.l.stichū.ꝧ.pe.gl. in.l.si stipulatus.ꝧ.fi.ſ.ti.j.soluitq̄ hoc nō ꝛtingit facto ipsius creditoris:ideo nō ob.exceptio.vel dic melius qđ tūc obstaret qñ peteret totū debitū:qz tunc teneretur cedere actionē ꝓ dimidia cōtra fideiussorē:vt no.in.d.l.fideiussoribus:sed hic non petit nisi partē suā in qua non est mihi cedenda actio cōtra fideiussorem:ꝛ sic nō obstat exceptio.

2 ☞Solutum simpliciter qñ primo conuertatur in vsuras.et si quid supereſt in sortem.

3 Copulatiua posita iter plura inter q̄ sit ordo iuris nō derogat illi ordini sed intelligitur ꝑm ipsum.

1 **Imperator.** ¶Pecunia redacta ad venditionem pignoris cōuertitur in vsuras debitas nō soli ciuiliter et naturaliter sed etiā naturaliter tm̄ ꝓ quibus erat obligatus:ꝛ equaliter non ꝓ rata.lz summe.ſ. vsurarū sint inequales.ꝛ qđ supeſt cuertitur in sortē.sed pecunia simpliciter soluta ꝓ debitorē nō cuertitur in vsuras ciuiliter non debitas:lz naturaliter tm̄ debitas:sed in sortē. si autez sunt debite ciuiliter ꝛ naturaliter tūc ꝓius in vsuras:ꝛ si qđ supereſt cuertitur in sortē etiā si creditor copulative dicat se recipere tam ꝓ sorte q̄ ꝓ vsuris.b.d.vsq̄ ad.l.si qd ex famosa. Et diuide in tres partes.q̄ primo loqtur de pecunia redacta ex venditione pignoris vsq̄ ibi:sed ꝛ si forte. Secūdo de soluta simpliciter per debitorē vsq̄ ibi.apud marcellū: et qñ vsure non erant debite nisi naturaliter tm̄. Tertio similiter de pecunia soluta etiaz non simpliciter:sed ꝓ sorte ꝛ vsuris.et vsure erant debite ciuiliter ꝛ naturaliter in primo ergo casu queda5 vsure debebātur ciuiliter ꝛ naturaliter:sed qdā erāt debite naturaliter tm̄:qz ꝑmisse q̄ nudū pactū. In tertio vo casu erant quedā ciuiliter ꝛ naturaliter debite nō aūt alie debite naturaliter tm̄.Et ista diuisio facit intelligere text.qui est aliqualiter obscurus ꝛ intricatus.venio ad casum. ¶Not.ex prima parte q̄ redactū ex pacto pignoris qđ erat obligatū tū ꝑ vsuris debitis naturaliter tm̄ nō magis cuertitur in primas q̄ in secūdas cū illud pignus posset ꝑ secūdis detineri sicut ꝓ primis pecunia ex ea redacta dz ita ꝓficere ꝑ secūdis sicut ꝓ primis.ꝛ equaliter conuertitur non ꝓ rata.licet summe vsurarum sint dispares.Sed contra hoc oppo.gl.de.l.pupilli.ꝧ.pe.j.e.Et solue q̄ ibi erant diuerse summe principaliter debite ꝛ dispares. hic vna tm̄ summa principaliter debita:lz plures alie dispares inequaliter debite.vnde nō inspicitur tunc hic inequalitas in accessorijs:sed bñ inspicitur in principalib⁹. ¶Ex secūda pte no.limitationē ad id qđ habetur i.l.j.C.eo.vbi dꝛ q̄ solutū sim pliciter primo conuertitur in vsuras:ꝛ si qđ supeſt in sortē.de quo fit hic mētio ibi.q̄ generaliter ꝛstitutū est ꝛc.nā istud ē verum si vsure erāt debite vtroq̄ iure:secus si naturaliter tm̄:et hoc dicit

hoc dicit hic iuriscōsultus expresse ibi ad eas vsuras ꝛc.Sed si solutio nō esset facta simpliciter ꝑ vsuris naturaliter tm̄ debitis in illas cōuerteretur:ꝛ nō possem repeti:ſz qñ nō expresse ꝑ eis nō vī facta nisi ꝓ sorte.Et hoc vult dicere tex.dum dicit si cui ex pacti cōuentione date ꝛc.vñ si aliqd supeſt vltra sortem posset illud repeti tanq̄ debite solutū nec cōuerteret in vsuras naturaliter tm̄ debitas postq̄ ꝓ eis nō censeť solutū. ¶Ultimo no.ex vltima parte q̄ copulatiua posita inter plura inter q̄ sit ordo iuris nō deroget illi ordini:sed intelligit ꝑm ipm q̄ singulariter no.ad qđ facit qđ habetur in.l.cū pater.ꝧ.pen. de leg.ij.ꝧ.i.cum ibi no.de libe.ꝛ postbu.

1 **Siquidem.** ¶Not.hic tres casus in qbus vna cā dicitur grauior altera.Et in fi.huius.l.est casus de eo qđ dixi in.l.j.ſ.eo.q̄ sicut solutum simpliciter ꝓius cōuertitur in vsuras q̄ in sortē odio debitoris ita ꝛ ꝓius in penam.

1 **Illud non.** ¶Hanc.l. intellige qñ neuter intelligit incōtinēti ſz si debitor nō eligēte creditor incōtinēti eligeret:posset eligere vna tantū.Et in hoc est vtile q̄ in eam trāsferatur electio vt dixi in.l.j.ſ.eo.in secunda opi.

2 ☞Si debitū est liqdum an creditor cogatur partem recipe.

1 **Si stipulatus.** ¶Ea q̄ sunt facti cō cepta in pśonam serui nō trāseunt in dām. Jtē in obligatione quātitatis vel certe speciei ꝓ solutionē partis cōtingit liberatio ꝑ parte in obligatione generis.b.d.tota.l.ꝛ propter ꝑm dictū.l.ista semp allegaſ.Casus est iste. ¶Jn tex.ibi partē solūēdo volēte debitore:als nō cogitur recipere partē si totū debitum erat liqdū:vt in.l.tutor.ꝧ.Jncius.de vſur.secus si ꝑ partes liqdum ꝑ parte non vt.l.quidam estimauerunt.ff.si cer.pet. ¶Jn tex.ibi parte stichi data dic nō intelligas de parte corporali.qz non dz scindi subiectum:sed intelligas de parte ꝓuū et sic remanet cōis inter dantē ꝛ recipientē. Jtē intelligas de parte qvota:puta dimidia tertie vel quarte.si autē soluatur pars integralis.puta solus vsufructus nō cōtingit liberatio in aliquo.vt.ſ.de ver.ob.si ita stipulatus fuero.ꝧ.si titius in fi.ꝛ rationē ibi dixi. ¶Jn tex.ibi q autē hominem dz subaudi in genere:ꝛ idē si in specie deberet alternatiue stichū aut pāphilum qz iste obligationes sunt indiuidue respectu solutionis:vt in.l. executionibus.ꝧ.ꝓ parte.de ver.obli.et in.l.ij.ꝧ.j. eo.ti.et in materia illarum.ll.alleg.ista.l.ꝧ.j.

1 **Si stipulatus.** ¶No.hic ꝙ tutoris aut curatoris nō regrit in his q̄ gerunt cū pupillo nō ad ipsius vtilitatē vel dānum sed alterius adulti q̄ ad hoc consentit ꝛ ꝓ hoc.l.sed et si pupilli de instito.vnde si facio pupillū procuratorē meū ad negotia vel institorem in his q̄ geruntur cum eo nō requiritur tutoris autoritas: et preiudicat mihi.secus si ad ipsius vtilitatē fieret ipsa solutio. Et ita intelligitur.l.alleg.in glo. ꝓ contraria.j. eo.l.si seruus dare decem.

2 ☞Generale mandatū ad negotia importat vt poterit recipere solutionē a debitoribus etiam si nō habeat liberā sed noua re vel denegare non potest niſi habeat liberam.

Donare non cadit sub libera.

3 Procurator ad lites nō pōt solutionem recipere etiam si habeat generale mandatum.

De mandato dz constare als non cōpellitur qs soluere etiā si vellet cauere de rato etiam si esset coniuncta persona.

Adiectus an dicatur procurator.

4 Mandatū si est directū ad vnū q̄ soluat tm̄ reuocatio mandati potest dirigi ad alterum.

Mandato facto alicui q̄ soluat titio si mutetur cōditio titij in deterius an censeatur mandatum esse reuocatum.

5 Dictio mox quid importet.

1 **Vero procuratori.** ¶Solutio facta procuratori vel etiā adiecto ad solutionē recipiendam liberat soluentem. Jtē si ei q semel fuit procurator:sed postea fuit reuocatus si soluens ignorabat reuocationē:secus si sciebat: potestas tm̄ data adiecto ex forma cōtractus reuocari nō pōt. Jtē facta ei q nunq̄ fuit procurator adhuc liberat si habeatur rata ꝑ credītorē:ꝛ ad hoc vt non incidat in penā ille qui de rato ꝓmisit dz incontinenti ratā habere postq̄ sciuit eam factā cum moderamine tm̄ qđ iudicis arbitrio relinquitur.b.d.l.seq.ꝛ ꝓin.sequentis.venio ad casum. ¶Jn tex.ibi vel cui oīm negotiorum. No.ꝙ generale mandatum ad negotia importat:vt poterit solutionē recipere a debitoribus.et glo.intelligit.no.etiam si nō habeat liberā:sed nouare vel delegare non pōt niſi habeat liberā:vt in.l.non abstulit.C.de noua.si etiā habeat non pōt hec facere ex causa donationis que nō cadit sub libera. vt.ſ.tit.j.l. fi.in prin.ꝛ.l.contra iuris.ꝧ.fi.de pac.†Procurator aūt ad lites nō pōt solutionē recipere etiā si habeat generale mandatū. vt j.eo.l.hoc iure.Regritur aūt ꝙ de mandato cōstet als nō compellitur qs soluere etiā si vellet ille de rato cauere:vt in auc.de colla.ꝧ.nos aūt.ꝛ no.ſ.de ꝑcu.non solū.ꝧ.fi alieno.ꝑm Rayn. nec etiā pōt solui ꝙuncte ꝑsone non habēti aliter mandatum ab hoc lz habeat mandatum a lege ad agendum vt.l.sed be.de ꝑcura.etiā si velit de rato cauere[a] vt.l.ij.vt leg.not.caue.ꝛ in.l. iij.ꝧ.sed si forte.j.iudi.sol. ¶Jn tex.ibi etiā nō procuratori.dic sed nōne adiectus dicit ꝑcuratori cū teneatur actione mādati restituere stipulatori qđ recepit:vt.l.iul.ꝧ.j.cū ibi no.deverbo. ob.Respōdeo si fuit ꝑsens tpe stipulationis sic:qz vī sibi mādari:secus si absens.nā tunc teneť actione negotiorum gestorum. ꝛ adhuc pōt sibi solui:vt hic vel dic ꝙ non est ꝓprie procurator.qz actus non geritur inter stipulatorē ꝛ ipsum:sed inter stipulatorē ꝛ ꝑmissorē:tūc aut est ꝑcurator cum do alicui mādatum siue ꝑsenti siue absenti:ꝛ sic actus geritur inter me ꝛ illū fateor tm̄ qđ lz adiectus non sit ꝓprie ꝑcurator ratione predicta tm̄ recipit solutionē de volūtate stipulatoris siue fuerit ꝓsens siue absens tpe stipulationis videtur posse cōueniri actione mandati qđ pōt etiā dari contra nō ꝑcuratorē:tunc aūt dat actio negotiorum gestorum qñ actus geritur a principio sine voluntate dñi.tm̄ postea seqtur ratihabitio:vt.j.in ver.sed si non vo:lz em̄ illa ratihabitio mandato cōpareť tm̄ non parit actionē mandanti:vt no.in.l.ſi.C.ad maced. ¶Jn text.ibi deinde vetuerit eū accipere. ¶Not.ex qñ mādatum est directum advnū q̄ solnat renocatio tm̄ mandati pōt dirigi ad alterum.ſ.ad illū cui debebat solui q̄ nō recipiat.q̄ ipsi actus sunt correlatiui ideo si mando tibi q̄ soluas titio video:mandare titio q̄ recipiat video:etiam tibi inhibere ne soluas:vt hic ptz qđ est not. ꝑm Bar.ꝛ no.q̄ si mandatū factū alicui q̄ soluat titio mutetur conditio titij in deterius censetur eoipso revocatum mādatū: ꝛ soluens nō liberatur si boc sciebat:vt.j.eo.ſi cū comelius.ꝛ.l. cū quis.in princ.q̄ inerat cōditio si ꝑmanebit in eodem statu. ¶Jn text.ibi liberator.dic sc3 ope exceptionis de equitate ne iusta ignorātia mihi noceat nō de rigore postq̄ est renocatus liberator incontinēti etiā si dñs nō habeat ratā solutionem: et in hoc differt iste casus qñ semel habui mandatū a casu sequēti qñ nūq̄ habui q̄ oia dic vt.j.eo.cū qs.ꝧ.j. ¶Jn tex.ibi certā conditionē habuit stipulatio quam mutare nō potuit stipulator.qz ex forma stipulatiōis fuit acquisita facultas debitori solvendi adiecto:et se liberandi:vt.j.eo.l.aliud circa ſi.tit.Sed qñ ex postfacto creditor ꝛstituit procuratorē ad recipiēdā solutionem vel dat mandatū debitori de soluendo nullū ius acquirit ipsi debitori:licet soluere poterit:ideo pōt mandatū renocari. Et idē si ꝑ viā pacti hoc fieret ex interuallo inter debitorem et creditorē q̄ illi poterit soluere:vt est casus not.in illa.l. ſi cum cornelius. ¶Jn.l.se.ibi mox.cū primū certior factus est hoc intellige ꝑm gl.ꝙtum ad hoc ne cōmittatur pena ꝛ recipientē qui promisit dñm ratihabiturū.sed quantū ad hoc vt soluens libereť qñcūq̄ habeat rata solutio liberatur.vt in.l.quo eū.ꝧ. j.j.rē ra.ba.cū ibi no.ꝛ si de significatu ipsius verbi mox ꝛ alio rū aduerbio ꝛ prepositionū.vide in ſpecu.de dispu.et alle.ꝧ. postver.hec aūt clausula. ¶Jn tex.ibi cū de repellēdo.dic ex plifica per.l.j.de penu lega.qz si testator legat mihi penū.et si heres nō dederit in eius penā relict mihi centū a principio in legato est ipsa penus:sed si heredē interpello ꝛ ipse non tradat penū definit penus esse in legatis ꝛ transferť in legatū de centum:ꝛ sic repellitur primū.nā ibi dicitur ꝙ hoc nō fit stat m ꝙ est interpellatus:sed transacto modico tpe infra qđ potuit tradere ꝛ non tradidit quod iudicis arbitrio relinquit. ¶Jn.l.se. ibi cōditio ei q̄ ſsolvit intellige ꝛditio.i.repetitio etiam ꝑ actionem ꝓscriptis verbis que oritur ex pacto incontinenti appositō de restituendo si nō habeatur ratū.vt in.l.ij.in ꝓinc. et ibi no.de cōdi.inde.sed si hoc pactū nō esset appositū non daretur actio ꝓscriptis verbis.sed cōditio ob cām vel fine causa que est generalis ꝛ cū illa cōcurrit sicut cum alijs.nā fuit facta solutio ob causam de futuro.ſ.vt contingeret liberatio ꝛ non contigit.vt.j.eo.si quis inferenti.

2 ☞Tutor si accusetur suspectus an aperiatur via impediēdi eius administrationem.

3 Tutor lz sit positus ad ꝛminia vel fuerit bānitus nō tm̄ desinit esse tutor quousq̄ alius loco eius subrogetur.

4 Postq̄ alicui subrogatus est alius coipso vidētur sibi interdictum officium.

1 **Quod si forte. Sunt quidam.** †Solutio facta tutori q̄ non admini

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

strat pōt tamen administrare si vult liberat soluētē:secus si nō pōt administrare:q̄ est sibi interdicta administratio p legem aut p iudicē vel testatorē solutio vero facta ei q̄ pōt ab administratione repelli nō tñ est repulsus adhuc liberat soluentē.b.d. in effectu vsq̄ ad.ℌ.fi.Et diuide in tres partes:vt colligitur ex summario secūda ibi.nisi interdicta.tertia ibi.quid ergo si soluat venio ad casum.¶In prima parte ibi.vt vnus puta gerat dic p hoc nō censetur inhibuisse alijs q̄ non gerant:vt hic ptz iuncto ver.nisi interdicta a contrario sensu.Sed contra q̄ imo cōmittendo vni administrationem censeatur eā alijs denegasse:vt.l.cum prætor.in prin.ℨ.de iudi.Sol.hic loquitur in testatore.si aūt iudex vni cōmitteret ti qdē causa cognita videretur eā alijs denegasse:vt in ℨtio.secus si nō cognita ⁊ sic intelligit qō infra subijcit vel prætor ita decreuit ℘m Bart.q ita no.in.l. ⁊ si pluribus.ℨ.de auto.tuto.predicta vera nisi testator vel iudex apposuisset dictionē tagatiuā q̄ vnus tñ gereret de cuius natura est alios excludere:vt no.in.l.rationes.C.de pba.addit Bar.in eadē.l.vnū verbū no.q̄ iste tex.ℨ intelligi qñ buic tutori dato gratia bonozis erat decreta administratio p iudicem ⁊ ℨficiat inuentariū:ℨ realiter non administraret nec cogebat administrare:q̄ fuerat actum q̄ vnus administraret sed si nō fuisset decreta administratio vel nō cōfecisset inuentariū non posset sibi solui ℘m ea q̄ habentur in.l.legitimos. de legi.tuto. ⁊ adde alia limitationē quā facit Bart.ad hūc tex.in.l.pupilli.

2 j.eo.¶In tex.ibi.nā his interim vī interdicta administratio ſ.per.l.eoipso q̄ sunt accusati de suspecto:vt.C.de suspec.tuto. l.eum q.q̄ est no.nā p hoc aperitur via impediēdi administrationem tutoris accusando ipsum de suspecto qō faciunt aliqñ malitiosi aduocati ℘m Bar.nō fic in prelato accusato de suspecto nam ei datur coadiutor:nō aūt interdicitur administratio. vt in.c.venerabilis.de offi.deleg.q̄ etiā.pbata cā suspicionis. de dilapidatione nō remouet a prelatura:vt ī.c.licet heli.de fi mo.sed tutor fic.vt in ti.de suspec.tu.si tamen esset talis tutor q̄ non remoueret vt cōiunctus[a] idē esset in eo.qō in prelato ℘m Bar.vt pendente accusatione suspecti non interdicatur sibi ad ministratio sed alius adiungatur.vt in.l.si tutor.de suspec. tut.

a ¶Vt coniunct⁹. Bal.in.l.l. eū q. vī indistincte tenere q̄ sit interdicta administratio de quo vide ℘et.de anch.in c.deus oipotēs. de accusa.

¶In tex.ibi q̄ si remoto.dic sed q̄rit nonne eoipso q̄ interdicitur sibi administratio cēsetur remotus ⁊ sic iste casus vī superfluus.dic q̄ nō vt no.gl.quā dīno vide in.l.si ex plurib⁹.de auto.tu.¶In tex.ibi.puta relegato in ꝑpetuum. ¶No.q̄ ℨ tutor positus fuerit ad ℨ finia vel fuerit bannitus nō ꝑpterea definit esse tutor quousq̄ alius loco eius subrogetur.Ité etiā tūc non definit ipso iure:q̄ tunc daretur alius tutor.sed hic dicit q̄ dat curator: q̄ pōt dari habēti tutorē sed impeditū.tutor aūt nō potest dari habēti tutorem.¶ no.hic q̄ postq̄ alicui surrogatus est alius eoipso vī sibi interdictū officium:⁊ ideo si procurator habens ptātem substituendi substituatur videt statim definere esse procurator.vt in.c.is cui.de procu.li.vj.Et adde qō not. Bar.in.l.si procurator.ℨ.j.ℨ.man.

3 Obligatio pōt eodem tpe nasci per prius ⁊ tolli p posterius et sic ℘m ordinem intellectus ℨ non tempozis.

4 Alienata p debitorē nō possunt revocari p creditores acquisitos post alienationem.⁊ qd si incontinenti eos acquisiuit.

2 ℨ Pupillus sine tutoris autoritate non pōt alienare etiam si vtilitatem consequatur.

3 Debitor soluendo non liberatur nisi transferat dominium in creditorem.

Sicut pupillus sine tutorē nō pōt alienare res corporales etiā pecuniā ita nō pōt a se abdicare actionem quā habet recipiendo solutionem nouando vel delegando.

4 Pupillo non fauetur qñ tractat de preda q̄ habet pecuniam solutam sibi si tamen adhuc eam petit.

1 **Pupillum.** ¶Pupillus soluendo sine tutoris autoritate nō trāsfert dñium q̄ nō pōt alienare ideo nō liberat nisi pecunia postea ℨlumat q̄ tunc ℨsolidatur solutio ⁊ vī fuisse a principio translatū. Ité pupillo sine tutoris autoritate non pōt solui vt soluens libere tur[b] ipso iure:sed si pecunia est salua vel conuersa in vtilitatez pupilli liberatur ope exceptionis hoc dicit cuꝫ.l.seq.Casus est iste.¶Quidam pupillus erat debitor meus ⁊c.No.q̄ pupillus sine tutoris autoritate nō pōt alienare etiā si ex hoc nō consequat dānū sed vtilitatē:q̄ soluēdo creditori suo liberat:⁊ ad soluendū pōt cogi.eodē mō nec obligat.ℨ faciat suā cōditionē meliorē vt si adeat hereditatē locupletē in qua sunt debitores. vt.l.obligari.ℨ.fi tutor.de auto.tuto.⁊ tñ bene pōt stipulari vel sibi acquirere qñ non interuenit obligatio vel alienatio rei sue

3 ¶Ité no.q̄ debitor soluēdo nō liberatur nisi transferat dominiū in creditorē:vt.j.eo.l.fugitiuus. Ité no.in.l.seq.q̄ sicut pupillus sine tutorē nō pōt alienare res corporales etiā pecuniā vt in.ℨ.precedenti.ita non pōt a se abdicare actionē quam habet recipiendo solutionē nouando seu delegando:q̄ esset quedā alienatio.¶Not.etiā q̄ pupillo non fauet qñ tractat de preda.q̄ ℨ pecuniā sibi solutā:et tamen adhuc eam petit.nam licet rigor iuris sibi faueat:q̄ soluens non fuit liberatus: equi

b ¶Liberet. Iste ℨ.non ℨlocū in adulto ℘m glos. no.l.l.j.ℨ.fuit q̄ ℨ situꝫ.j.ad trebel.

tas tñ non fauet.quia certat de lucro ⁊ preda.vt in.l.si minoris actum.in fi.de admi.tuto.sufficit.

2 ℨ Acceptilatio pōt fieri ei qui est obligatus sub conditione licet nulla sit adhuc nata obligatio.

Priuatio non pōt esse nisi precedat habitus.

3 Obligatio pōt eodem tpe nasci per prius ⁊ tolli p posterius et sic ℘m ordinem intellectus ℨ non tempozis.

Fictiones plures possunt concurrere circa idem quando vna subordinatur ad alteram.

4 Alienata p debitorē nō possunt revocari p creditores acquisitos post alienationem.⁊ qd si incontinenti eos acquisiuit.

1 **Sub conditione.** †Debitor cōditionalis p acceptilationē vel solutionē factā ℨditione pēdēte ℨsequitur liberationē demū adueniēte ℨditione ℘meritate q̄ tñ retrotrahit a die solutionis vel acceptilationis facte.vt tunc fingat fuisse liberatus.h.d.⁊ est subtilis.l.cū glo.venio ad casum.†No.q̄ acceptilatio pōt fieri ei q̄ est obligatus sub cōditione.ℨ nulla sit adhuc nata obligatio:⁊ sic nō ℨ interim esse ctū sed ℨ in se tacitā ℨditionē si cōditio postea existat:et sic pa tet q̄ pōt recipere tacitā ℨditionē:ℨ nō expressam.vt.j.ti.i.l.in diem.Item no.illud generale q̄ non pōt esse priuatio nisi precedat habitus.nā liberatio est priuatio obligationis ⁊ nisi illa precedat fieri nō pōt.vt.ℨ.de ver.obli.l.decē.†Not.etiā q̄ eodē tpe pōt nasci obligatio p prius ⁊ tolli p posterius:⁊ sic ℘m ordinē intellectus.ℨ nō tpis.non tñ dicunt ista fieri eodē momento vel instanti:q̄ tunc nō denotaret ozdo inter ipsa.vt no.ℨ.ti tu.j.l.stichū.ℨ.si qs ſtipulatus.in gl.Ité no.q̄ possunt concurrere plures fictiones circa idē quarū vna subordinet ad alterā non sic si nō subordinarent.vt no.in.l.j.C.de do.ꝑmiſ. nam existēs cōditio facit vt fingatur a principio ℨcte ſtipulatiōis obligatus:vt cū cōditio retrofingat ⁊ q̄ a tpe facte acceptilationis vel solutionis fingatur fuisse obligatus ℨ re vera cū existit cōditio tunc nascat obligatio ⁊ tollatur vt colligit circa fi.ibi existente ℨditione liberari eū sufficit.¶In gl.j.opp.de prin.l. nū dicit intelligit iam olim liberatus ad finē nū dicit q̄ liberatur existente conditione.q.d.non prius.Sol.principium intelligitur ℘m fictionē.finis aūt ℘m veritatē. ¶Item op.q̄ illa fictio nullius sit vtilitatis.¶Sol.oſtēdit q̄ imo est in quibus. et not.

4 ipsam.†Et ex primo no.q̄ alienata p debitorē nō possunt revocari p creditores acqſitos p alienationē factā q̄ nō censetur facta in fraudē cor.sed illoz dumtaxat quos habebat alienās tpe alienationis.hoc verū nisi ex aliquib⁹ ℨiecturis appareat cōtrariū q̄ de ipsis cogitauit:vt si incōtinēti eos acquisiuit: vt l.si neutri.in fi.de priui.credi.⁊ no.in aut.si iaz necesse.C.de dona.ante nup.¶Ultimo opp.q̄ hic fingitur super impossibili qō esse nō pōt.vt no.in.l.gallus.ℨ.fi eius.de lib.⁊ posthu.¶Solu. nō soluit:sed dic q̄ sup eo qō est impossibile in sua specie si est in genere non pōt introduci fictio:sed sup eo qō est impossibile in suo genere:ℨ in specie sit impossibile bene pōt fictio introduci. nam hic fuit possibile q̄ prima obligatio fuit contracta pure:⁊ tunc potuisset tolli tpe acceptilationis:sed q̄ fuit cōtracta sub conditione non potuit tolli ℘m veritatez tpe acceptilationis:q̄ nō erat orta obligatio:sed bene pōt fingi q̄ tunc fuerit sublata conditione adueniēte:ℨ fingat ſuper impossibili in sua specie.¶In gl.fi.vel hic volebat facere pecuniā statim ei⁹ dic hec vera p.l.dotis fructus in fi.de iur.dotiū.ibi casus q̄ debitor ℨditionalis soluēdo pendēte ℨditione vī in dubio voluit se statim trāsferre dñiuꝫ nisi appareat ℨiū ⁊ transfertur ℨ nō cedat in ſolutū anteq̄ ℨditio existat:⁊ hoc vult iste text. in fi. leg aūt in ℨium allegata logtur qñ constabat de ℨtio. nam bñ pōt trāsferri sub ℨditione.vt ibi.nec ob.si dicatur q̄ imo in dubio non vī translatū statim.p.l.nūq̄ nuda.de acqui.re.do.nā tunc dicitur nuda traditio qñ nulla subsistit cā obligatoria nec ī re nec in spe:⁊ tunc ex ea non transfertur dominium.vt ibi sed qñ subest in spe:ℨ non in rey in obligatione ℨditionali ℨditione pendente tunc illa sufficit ad translationē dñiꝫ vt est casus.in.l. dotis fructus in fi.nec dicitur tūc nuda traditio nō tū sufficit ad transferendum vī ℨ apparenti ℨditionē si tradēs nō erat dñs. vt ibi no.Cetera vide hic per Barto.

2 ℨ Consumptio reconciliat solutionē ⁊ facit videri a principio translatum dñium si fiat bona fide.

1 **Assius ait.** ¶Si procurator pecuniaz dñi soluat suo nomine neuter liberatur nisi ℨsumpta pecunia:⁊ tunc liberatur ipse non dñs.h.d.potius ergo cōsideratur ille cuius nōie facta est solutio q̄ ille cuius pecunia.Ecce casum.¶In tex.ibi alicui q̄ similiter tenebatur creditori meo sicut et ego:vt.j.patet et hoc si nō transtuli in eum dñium:a⁊ statim liberaretur:quia tradendo suo nōie cū habeat dñium posset in illum transferre:⁊ sic nō ex

pectaretur

pectaretur consumptio pecunie.vt.ℨ.de don.l.hoc iure.ℨ.fi qs

2 dederit.cū ibi not.†In tex.ibi.sine dolo malo.dic hoc ideo dicit:q̄ si dolo videretur pecunia adhuc extare:vt.j.de regu.iur. l.parem.⁊ sic no.limitationē ad iura dicētia q̄ sumptio recōciliat solutionē:facit videri a principio fuisse dñium translatū q̄ hoc verum si fiat bona fide:a⁊ secus vt hic.⁊.l.rogasti.ℨ.fi.ℨ.fi cer.pe.⁊ diceret hic facta dolo si iste creditor sciebat istam pecuniā fuisse traditam a dño istius procuratoris:vt pro eo soluere tur:⁊ pcurator soluit nōie proprio.nā posset dōs condicere ab ipso creditore sicut ⁊ anteq̄ cōsumeret posset vendicare: sed si consumpta est bona fide nō pōt ab illo repetere.sed a procuratore p actionē mandati.Et sic in primo casu cum inducat repetitionem non pōt parere liberationez soluentis.l.cum hic.ℨ.j. ℨ.de condi.indebi.⁊c.

2 ℨ Exigere an sit ab inuito extorquere ⁊ sic in iudicio.

3 Si aliquis est ℨstitutus procurator ad exigendū an poterit recipere solutionem a sponte soluentibus.

4 Mandatum datum seruo censetur per dōm tacite revocatus eoipso q̄ seruus manumittitur.

5 Seruus cū sciret ⁊ tū simulauit mandatū esse revocatū ⁊ pecuniā receptā non portauit ad dōm sed in vsus suos ℨsumpsit an cōmittat furtum ⁊ an domina an autem soluenti.

6 Si mando tibi q̄ soluas titio qō mihi debes ⁊ postea mando titio q̄ nō recipiat ℨ tibi non inhibeam q̄ nō soluas ⁊ tū scias me inhibuisse titio q̄ non libereris soluendo.

1 **Iquis seruo.** †Mandatū factū seruo de exigendis pecuniis dño ex ℨcto nō peculiari finit per manumissionem serui.sed si ex ℨcto peculiari non nisi peculium fuerit adeptum.hoc primo.Ité soluēs ei cuius mandatū est finitum seu revocatum liberatur ita demū si hoc ignorat:secus si scit aut scire debuit.hoc secundo.Item ille cuius mandatum est revocatum recipiēdo malo animo:puta lucrandi cōmittit furtum.hoc tertio ⁊ vltimo dicit ista.l.in effectu. veniamus ad

2 casum.¶No.in tex.ibi exigēdis.dic q̄ cum exigere sit ab inuito extorquere:⁊ sic in iudicio:vt.l.fideicōmissa.ℨ.fi rē. de leg. iij.⁊ seruus non poterit esse in iudicio nec suo nōie nec alieno. vt.l.seruus.C.de iudi.quō potuit hic dari sibi mandatū de pecuniis exigendis.Solu.ex qualitate persone ad quā hoc dirigitur verbū impropriae sumitur q̄ ex actione fienda extra iudiciū ⁊ sic ad recipiendā solutionē a sponte soluētibus ita voluit Bar.ℨ.e.l.hoc iure per banc.l.⁊ fuit dictū originaliter dñi Frāciſci de pisis de cuius dictis Bar.fecit sibi multū honorē:⁊ papē ipsi dño Francisco:q̄ nunq̄ ipsum allegabat vel raro vt hic in

3 quit Ang.†Et hoc facit ad illam.q.si aliquis est constitutus procurator ad exigendum an poterit recipere solutionez a sponte soluentibus de qua Bar.in.d.l.hoc iure.Et si erat talis qui nō poterat esse in iudicio clarum est q̄ sic vt hic:a⁊ videtur secus quasi hoc non includatur in mādato.dic vt ibi per eum.⁊ not. in.l.non solum.solu.ma.¶In tex.ibi ex contractu dñi.subaudi erat debitor:⁊ idez videt si ex ℨtractu celebrato cū seruo nō tamen ex causa peculiari p id qō statim subijcitur a contrario

4 sensu.¶No.Ergo hic q̄ mandatum datum seruo p dōm tacite censetur revocatum eoipso q̄ seruus manumittitur:ideo soluens sibi sciens manumissionem non liberatur:vt hic in glo.j. Sed cōtra q̄ datū filio non finitur emancipatione.vt.ℨ.de ℘. obli.l.eum q.ℨ.sibi.ibi dū dicit vel emancipato.nā p manumissionē mutat statū suū in melius.Sol.hoc ℨtigit ex eo q̄ p manumissionē dōs pdit fiduciā quam prius habebat in seruo cū soleāt manumissi ceruices egigere ℨ priores dños non sic perdit fiduciā filij p emancipationē ℘m Ang.Pōt etiā dici q̄ cōtrariū loquit in filio cui poterat solui ex forma ℨct⁹:q̄ fuit appositus.vt a dictus cuius mandatū non ita de leui revocaſ.vt ℨ.eo.vero procuratori ver.alia causa.precedens tñ solutio magis placet:vt distinguamus:aut procurator mutat statū suum in deterius ⁊ mandatū censet revocatū etiā si ex forma contractus ipsum habebat.vt.j.eo.l.cū quis in prin. aut in melius.et tunc aut loqmur in seruo aut in filio p iam dicta.¶In tex.ibi

5 si tū ignorauerit adeptū.⁊ sic erat finitū mandatū propter hec duo q̄ manumissus:⁊ q̄ peculium erat adeptū ℨ isto casu seruus ipse videret habere mādatū ab ipsa.l.postq̄ ℨctus erat secū celebratus vt in.l.si vnus.post prin.ℨ.de pac.et.j.e.ti.l.q̄ servus. Attamen adhuc ꝑpter hec duo finitū erat:vt hic innuit nec regritur q̄ soluens ignorauerit vtrūq̄ quantuz ad hoc vt liberetur:sed sufficit q̄ ignorauerit vnum.ſ.peculium fore adeptum q̄ credere potuit iuste non fore adeptuz q̄ nec in dubio presumitur adeptum cū manumittitur inter vinos:ℨ secus in vltima voluntate vt in gl.ℨ.Et constat q̄ si non fuisset adeptū transiuisset in manumissum cū omni iure suo ⁊ sic cum isto debito vel actione quia pertineret ad ipsum manumissum.iustā

ergo causam hz soluendi sibi ⁊ ideo liberatur ipso iure si manumissus recipit bona fide ita dz intelligi:sed si mala fide liberatur ope exceptionis.vt in casu sequenti iuncta l.cū qs.ℨ.j.ti.j.

5 ¶In tex.ibi interuertendi causa id fecerit dic q̄ sciebat mādatum revocatū ⁊ tū simulauit non esse revocatum ⁊ pecuniā receptā nō portauit ad dōm:sed in vsus suos ℨsumpsit:dicitur enī hic q̄ cōmisit furtum dño ⁊ tenetur actione fur.Sed cōtra q̄ imo dicto casu cōmittat furtum ipsi soluenti:⁊ ei cōpetat cō dictio furtiua.licet eā teneat cedere dño serui si vult aduersus eū vti acceptione.vt in.l.si vendidero.ℨ.fi titius.j. de fur.Quidam quos gl.recitat fatentur ℨtium ⁊ exponunt tex.dum dicit dño.ſ.pecunie.solu.nā hoc casu dñium illius pecunie non acquritur dño serui nec recedit a soluente:ergo sibi cōmittitur furtum ⁊ datur condictio furtiua.Sed si recepisset bona fide tunc dñium acgreretur dño serui ⁊ liberaretur soluens ipso iure:et si postea mutaret propositū:⁊ in suam vtilitatē ꝑueret tunc cōmitteret furtū dño ipsius serui Breuiter glo.nō placet ista distinctio:q̄ locū hz in ℨdictione furtiua q̄ nō daꝫ nisi dño. vt in.l.j.de condi.furti.vnde tunc dz distingui.vt.ℨ.digi.Sed hic in fi.dicitur de actione furti.q̄ datur ad penā:⁊ illa cōpetit nō solū dño rei subtracte:sed etiā ei q̄ nō est dōs: si tamē sua interest:sed hic intereret istius dñi serui q̄ iste seruus revocatus nō reciperet:q̄ recipiendo a bona fide soluentis ille liberatur:et tū dñium pecunie ipsi dño nō acgrif ergo ipse hz actionē furti ℨ hunc seruū manumissum:⁊ hec est intētio gl.ℨ aliqualiter

6 obscure loquaf qō dic.vt.d.l.cū qs.ℨ.j.¶In tex.deinde titiū vetuero accipere.¶No.p eo qō dixi.ℨ.e.in verbo procuratori. q̄ si mando tibi q̄ soluas titio qō mihi debes si postea mando titio q̄ non recipiat:ℨ tibi nō inhibeam q̄ non soluas.si tamen scis me inhibuisse titio non liberaris soluēdo nec potes te iuuare q̄ semel tibi mādaui ⁊ mandatū postea non revocaui q̄ imo satis revocaui inhibendo titio sicut si tibi inhibuissem qō perpetuo tene menti ⁊ vulgares forte contrariū putarēt quasi mihi sit imputandum q̄ tibi non inhibuerim postq̄ tibi mandaui.¶No.diligenter.

7 ℨ Per seruum fugitiuum acquiritur dño obligatio ⁊ actio et etiam dominium.

1 **Fugitiuus.** †Debitor meus ex ℨtractu celebrato cū seruo meo fi sol uat sibi bonafide liberatur a me ℨ a me mādatū nō habeat ad recipiendū secus si alteri soluat de voluntate sua nouādo vero vel delegādo nō pōt seruus illū a me liberare.h.d.⁊ est pulchra.l.⁊ primo loquit de seruo fugitiuo q̄ ℨgit cū alio post fugā arreptā vsq̄ ibi.⁊ ideo.Scōo loqtur de seruo non fugitiuo.Et premitte q̄ regulariter ex cōtractu celebrato cū seruo vel filiofamilias pōt debitor illius soluere q̄ cēsetur habere mandatū a lege ad recipiendū:vt.l.si vnus. de pactis.post prin.⁊.l.qō seruus.j.e.Istud tamen mandatū licet legale finitur si seruus fugam arripiat ⁊ faciens eum fugitiuum ⁊ soluens non liberatur.vt.j.eo.q̄ boiem.ℨ.fi in nullo.in fi.⁊.l. rogasti.ℨ.fi.fi cer.peta.⁊ boc quando ℨtractus precessit fugam sed hic loquitur de cōtractu celebrato post fugam in quo etiā esset idem. vt soluens ibi scienter non liberetur sed bic credebat eū liberū qñ ℨtraxit:q̄ erat in possessionem libertatis ⁊ sic soluit bona fide credens se esse debitorē suum non dñi libertatis ⁊ actionē acgsiuit domino.q̄ re vera erat seruus.ℨ esset in possessione libertatis vel etiā occupatus p alium nō dominū qñ adhuc acgrit domino nō possessori nisi eg re ⁊ opera sua et ille sit bone fidei:⁊ boc si soluat ipsi seruo fugitiuo.Si aūt alteri de suo mandato non liberatur qō est singulare:⁊ ratio ponit in tex.q̄ primo casu dominiū pecunie solute seruo acquiritur domino.Secūdo casu non:sed illi cui soluitur.qō intellige sane quando ille recepit suo ⁊ ꝓprio nomine secus si nomine illius serui boc mandantis.q̄ tunc acgretur domino si ipse ser-

2 nus recepisset ⁊ liberaf.venio ad casum.¶In tex.ibi obligari te mihi.no.q̄ per seruum fugitiuū acgritur domino obligatio ⁊ actio:⁊ actio:⁊ dominiū quādo nō obstante fuga dominus retinet dominiū eius rōne cuius sibi acgrif.retinet etiā possessionem eius quousq̄ a liū occupetur vel nisi se gesserit ꝑ libero boie longo tpe quibus casib⁹ perdo possessionem tunc non potest mihi acgrere possessionem sed dominium ⁊ obligationem sic ⁊ boc vult gl.prima in effectu per.ll.quas allegat ⁊ vide circa boc.l.arboribus.ℨ.de illo. ℨ.de vsufruct.nā per boc Bal.in l.j.C.de ser.fug.dicit q̄ per subditū facientē actum nomine domini superioris licet ꝑ aliū occupetur retinet dominus quasi possessionem superioritatis similiter videtur q̄ monachum fugitiuum acgraf monasterio ar.hic.Quid aūt si fuit a monasterio expulsus.dicvt in Spe.de sta.mona.vbi mouet istam.q. et Bart.tangit in.l.q̄ seruus.de sti.ser. ¶In text.ibi.liberari te a me:q̄ iustā causam habes credendi te esse debitorē suū nō

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

meum: ꝫ re vera sis meus. ¶ In tex. ibi. sed si alij soluisses dic non recipitur. ꝓcuratorio noie ſm Jaco. de are. ¶ In text. ibi ⁊ ideo seruus meus subaudi nō fugitiuus: ⁊ vult hic ꝑbare ꝙ §. dixerat ꝙ si soluis alteri de mandato ipsius non liberaris a me: ꝫ soluendo sibi libereris: nam hoc esset in seruo fugitiuo cum quo ꝓtragisses. q. ibi soluendo liberareris a me: vt. o. l. ꝙ seruus: ⁊ tamen soluendo alteri ex delegatione sua non liberareris q. nec delegare nec nouare pōt: ꝫ poterit solutionē recipere. fortius ergo idē in fugitiuo. Adde qō etiam istud māda tum legale finitur ꝑ manumissionē si admittitur peculiū: als sec⁹. vt. §. l. ꝓdigi. ⁊ hoc si ex causa peculiari ꝺgerat als vī ꝙ so la manumissio sufficiat vt ibi dixi ⁊ colligitur a ꝓrario sensu. ¶ In gl. i. in fi. in quātūcūq; fugitiuis subaudi etiā si eius pos sessionem nō retineat q. diu stetit in qua si possessione liberta tis vel sit ꝑ aliuꝫ occupatus. ꝫ non acqrat possessionem ⁊ hoc vult dicere gl. intellige tamē obligationē acqreret ex re posses soris bone fidei vel ex opera sua q. tunc acquireret possessori. ¶ In gl. que incipit imo ibi vel tertio hec bona ⁊ etiā sequēs ſm quosdam ⁊ ad hoc tendit alia solutio q̄ infra subiicitur in ver. alij dicunt. vel pōt dici ꝙ ibi soluit mala fide sciens ipsum esse seruum ⁊ sic ꝑ consequens se esse meum ⁊ non illius. Itē sciebat ipsum esse fugitiuum ⁊ sic non habere mandatum sufficit. Non sunt alia.

2 ☞ Qui tenetur rem dare vel tradere ⁊ eā det vel tradat obligatam an re euicta teneatur de euictione.

3 Si ꝓmisisti mihi stichum ex causa donationis ⁊ tradidisti et postea euincatur a me ex causa precedēte ꝓmissionem an tenearis de euictione.

1 **Si rem meam.** †Qui teneꝫ ad dānū ꝫ det ⁊ ꝺsium trāsferat si tū taliter ꝙ possit aduocari res a creditore nō est libe ratus. b. d. no. ex hoc ſegtur ꝙ pōt ꝙueniri ac si nō de disset: ⁊ ꝺsegtur creditor: vt debitor sic faciat ꝙ non aduocetur puta ꝙ liberet eū a creditore cui erat obligata. ecce casum. In tex. ibi soluero ſubaudi. ⁊ de euictione nō caueroalijs licet ad uocari poterit liberor: ꝙ dedi. i. oñium transtulivt tenebar ⁊ ꝑ fecte videor dedisse postq̄ de euictione caui ⁊ ita colligitur in l. fi. §. de ꝺdi. ob. ⁊ ita limitat ibi Bart. istum tex. vbi oinovide. ¶ Opp. ꝙ debitor liberetur dando rem obligatam ꝙ non te netur dare nisi talē qualis est. vt. §. de verb. obli. l. si seruum. ⁊ si sic quidē in fi. in ver. itē si homo qui fuit ꝓmissoris ꝛc. So. fa teor ꝙ si res erat obligata tpe quo ꝓmisi ꝙ tunc videor ipsam ꝓmisisse talis qualis est sed hoc debet intelligi ꝙ tūc non erat obligata ⁊ talem videor ꝓmisisse vnde si obligo eam post non soluo talē qualem ꝓmisi. Sed cōtra ꝙ ista distinctio non sit adhibenda: vt. j. e. cū qs. §. qui boiem. Sol. distinctio ꝓdicta procedit qñ qs ꝓmisit certam speciē. si aūt incertā: vt boiem in genere videor ꝓmisisse boiem alteri non obligatum ideo si sol nam obligatū siue esset obligatus ante ꝓmissionē sine post nō liberor: vt in ſnio ⁊ hec est intentio glo. Sed cōtra extra glo. nā vī sufficere ꝙ tradiderim: vt in. l. j. de rerum permu. ⁊. l. habe re licere. de eui. So. ibi in eo qui tenetur ad tradendū vnde tra dendo liberatur dūmōdo caueat de euictione. hic in eo ꝙ tene batur dare. vnde nō sufficiebat tradere nisi etiā dñium trāsfer ret ⁊ taliter ꝙ auferri poterit vel cauendo de euictione vt. §. di xi. Itē cōtra ꝙ indistincte teneatur si tradit rē obligatam vt. §. de act. emp. l. ratio. in ꝓin. ⁊. l. creditor. §. j. Solu. si queritur an qs dando vel tradendo liberetur statim obligatione qua tene
2 batur dare vel tradere: ⁊ tunc distingue. vt. §. dixi. ¶ Sed si q̄ ritur an re euicta teneatur de euictione ⁊ sic poterit conueniri post euictionem. non aūt tūc adhibetur talis distinctio an esset obligatus ex cā onerosa: ⁊ tunc tenet sine euincatur ex cā precedente obligationem siue orta post. si aūt ex causa lucratiua tūc recurrendum est ad distinctionē primo loco factam. aut euincit ex causa precedente obligationē. aut postea secuta. Itē an esset obligatus in specie an in genere. non sunt alia. ⁊ vide quod no.
3 Bart. in. l. a substituto. §. heres. de leg. j. ¶ † Quero ergo pone ꝙ ꝓmisisti mibi stichū ex causa donationis: ⁊ tradidisti postea euincitur a me ex causa precedenti ꝓmissionem an tenearis de euictione: vī ꝙ non. ꝑ istam gl. ⁊ ꝑ l. quā allegat. de ver. obli. si seruum. §. si sit qdam. in fi. ibi. itē si hō ꝛc. In ſnium q. qñ dona tio incipit a precedenti ꝓmissione tenet donator de euictione. iuxta plene no. in. l. j. C. de iure do. ⁊. §. de dona. l. aristo. Breuiter dico ꝙ aut euincit ratione dñij: q. nō erat tua: ⁊ tamē asse ruisti eā tuā posito etiā ꝙ ignoras: ⁊ tunc teneris ꝓpter teme rariā assertionē ꝑ. l. ⁊ hec distinctio. §. j. §. loca. aut erat tua: sed euincitur ex alia causa puta ratione hypothece: q. alteri erat obligata ⁊ tūc aut hoc sciebas vel scire debebas: ⁊ idē aut igno rabas ⁊ iustaꝫ causam ignorātie habebas: q. erat obligata an ꝓcessori tuo cuius factum poteras ignorare tunc habēt locuꝫ ea que. §. digi. ⁊ ista glo. ⁊ glo. l. quam allegat tene menti: q. ista declarant omnia supradicta: sed si promissio esset facta in gene re non est distinguendū an sciueris vel ignoraueris imo vtro q. casu teneris de euictione: q. videris promisisse rem que non potest auferri per banc glo. in fi.

1 **Si decem stipul.** †Quando duo tenē tur ad idem debituꝫ vno conuentor etiam condēnato si adhuc nō soluit nō liberatur alter eo autem soluente si alter tenebatur in subsidiū similiter nō ꝓprie liberatur: sed in obligatione nō incidit. h. d. dic vt. §. de ver. obli. §. decē. q. ponit eundem casum. ¶ Sl. q̄ rit qd si seius ꝓmissor secundus q. promiserat sub cōditione: et sic nō tenebatur nec poterat cōueniri anteq̄ titius esset excus sus conuictus de facto ⁊ ꝺdenatus soluit an libereꝫ titius ⁊ vī ꝙ nō: et sic debeat cedere lucro creditoris cū habeat hoc ex sua industria: ⁊ ꝑ iniuriā iudicis. ar. in. l. debitor. in fi. ad trebel. ⁊. l. inuenias. ad. l. fal. Cōtrariū tamē determinat. ⁊ ad rationē istā nō respōdet. Breuiter dic ꝙ in casu quē ponit: q. fuit cōdēnatus. bene dicit gl. q. sīa habeꝫ ꝑ veritate ⁊ ꝓ iusta: ⁊ nō pōt repeti solutū: q. facit debitū. vt. l. fideiussor. §. in oibus. §. mād. sed si solusset extra iudiciū sponte: tūc aut certa sciētia sciēs se non teneri ante excussionē titij: ⁊ idē q. nō pōt repetere solutū non dico ꝙ videat donasse: q. tunc cederet lucro creditoris cū poterit subesse alia causa. ſ. liberādi animū titij: ⁊ ꝑ illius obli gatione: vt. l. ſi cū aurum. j. e. ſi aūt ꝑ errorē tunc q. pōt solutuꝫ repetere tanq̄ indebite solutū nō liberaret titius cū eadē solu tio nō debeat parere liberationē ⁊ repetitionē. vt. l. cū his. §. j. de cōdi. inde. ⁊. §. de fideiuſ. l. sed ⁊ si serui dñs in fi. ⁊ qō no. in. l. sub conditione. de condi. indebi.

2 ☞ Filius si liberauit de facto debitorem paternum ꝑ pactuꝫ vel acceptilationem ⁊ postea patri succedit an ꝑoterit hoc non obstante ipsum conuenire.

1 **Filiusfamilias.** ¶ † Intellige hāc. l. in debitore paterno q. cō traxerat cū ipso patre ⁊ tunc filius non pōt eum libe rare etiam solutionē recipiendo: q. q̄tūcūq; sit cōiuncta perso na ⁊ possit agere nō tamē pōt solutionē ꝑ eo recipere. vt. l. j. in fi. ⁊. l. ij. vt lega. no. caue. ⁊ no. in. l. non soluꝫ. fol. ma. Sed si erat debitor patris ex cōtractu celebrato cum filio tunc intellige ꝙ nō pōt eū liberare nouando vel ipm alteri delegādo sicut nec seruus: sed solutionē recipiēdo sic. vt. §. eo. fugitiuus in fi. ⁊. l. si
2 vnus. post ꝓin. de pac. ¶ † Querit hic Dyn. qd si filius libera uit de facto debitorē paternuꝫ ꝑ actū vel acceptilationē ⁊ post ea patri successit an ꝑoterit hoc nō obstante ipm cōuenire vī ꝙ sic: q. pater posset ergo ⁊ ipse tāq̄ heres patris nec pōt sibi op poni exceptio pacti: q. liberatio nō valuit a principio. In con trarium. q. ex iure supueniente autori meo ius meū cōfirmat ⁊ cōualescit. vt in. l. cū vir. prediū. de vsuca. ⁊. l. filiam fratribus. ad trebel. sed huic filio q. fuit autor ipsius liberati supuenit ius hereditarium in qua hereditate erat illa obligatio. ergo libe ratio ꝙfirmatur. ⁊ hoc vī tenere Dy. Bar. dicit hoc esse verū si liberauit eū ex cā onerosa aliqd accipiendo ꝑ liberationē. q. tunc si liberatio nō ꝑdesset teneret filius illud restituere debi tori ⁊ sic pōt repelli ꝑ exceptionē quē de euictione tꝫ actio. l. vēdi cante de euic. si aūt ex cā mere lucrativa: ⁊ sic nō tenet sibi posi to ꝙ liberatio rescindat: ⁊ etiaꝫ si fuisset rescissa ꝑ patrē: ⁊ tunc etiā ipse tāq̄ heres patris pōt rescindere nec pōt sibi obiici di cta exceptio. ꝑ. l. si seruo. §. q. ⁊ q. ⁊ not. in. l. si rē aliēnā. de pig. act. §. ⁊ hec vera qñ filius illo debito nullum ius habebat vnde te patre: sed si habebat vt filia in dote ꝑfectitia cuius actio est cōis inter patrē ⁊ eā etiā ipso viuente tunc pōt filia remittere ius suum patre viuente illi debitori. ⁊ sibi post mortem patris agenti obstabit exceptio. vt. l. ⁊ heredi. §. si filia. §. de pac. ⁊ vide quod idē no. in. l. sticbus. de pecu. legato.

2 ☞ Si actor vult admittere tertium q. comparet non animo nouandi sed vt procurator in rem suam et debitor contradicit an sit admittendus q. non.

3 Debitor ꝓ seipsum asserēdo ꝺsignādo ⁊ deponendo si creditor nō vult recipere liberat ipso iure ac si soluisset incōtinēti ⁊ qd si aliquis tertius hoc faciat ꝓ eo debitore.

1 **Solutionem.** †Pōt qs aliū inuitū li berare soluēdo ꝑ eo vel iudicii suscipiēdo aio nouādi. h. d. ⁊ est. l. vulgaris et famosa. venio ad casuꝫ q. talis est ꝛc. ¶ In gl. ibi. ne
2 mo eū agere cogit. dic hoc ē clarū. ſ. remanet dubiū. ¶ † Quid si agit vel agere vult contra debitorem. ⁊ comparet tertius vo lens in se suscipere iudiciū aio nouādi ⁊ liberandi debitorē: q. sīa mittatur executioni. contra enim an teneat creditor ipsum admittere. de hoc sunt glo. ⁊ trarie. q. in. l. liberto. §. fi. de nego. gest. gl. tenet ꝙ sic. in. l. aut nō solum. in ꝓin. in fi. gl. mag. tenet quod

quod nō: ⁊ illa vera p. l. si mandato meo in fi. ꝓin. §. mand. ⁊ p l. delegare. §. ti. j. vbi delegatio ⁊ iudicij susceptio ponuntur vt paria: sed creditor non cogit delegare suū debitorē. l. stichū. §. fi. §. ti. j. sicut nec ipse debitor inuitus delegaret: vt. l. j. C. de no ua. ergo non cogit suscipere iudiciū aio nouādi: vt dixi in. d. l. delegare ꝫ si nō vult suscipere aio nouādi: nec illū liberādi: vt ꝓcuratori in suā rē: ⁊ tūc ꝛtra eum fiet exceptio tunc loquit. l. si actor. §. de ꝓcur. ꝙ tenet admittere nisi principalis sit legalior persona vel melius sciat veritatem. Si aūt vult admitti vt sim pleꝫ ꝓcurator: ⁊ sic ad dānum ⁊ vtilitatē dñi regulariter tene tur ipsum admittere ꝫ dñs sit legalior: vel melius scit verita tem. p. l. j. §. vsus. de ꝓcu. tñ dñs tenet venire ad iudiciū qñ erit respondendū positionibus vel iurandū de calūnia nisi dederit speciale mandatum ad hoc: ⁊ qualiter respondeat dicyt in. l. si.
2 C. de ꝓcu. ¶ † Sed quero quid si actor vult admittere illū q. cō paret non aio nouandi: sed vt procurator in rem suaꝫ. debitor aūt ꝺdicit an sit admittendus. gl. in. l. si procurator. ad exhibē. §. j. rem ra. ba. vī tenere ꝙ non: q. ista. l. loquitur qñ aio nouā
3 di q̄ est singularer: ⁊ limitatio ad illā. l. si actor. ¶ † In glo. ibi ⁊ sic inuito creditore liberabitur debitor. dic ista gloss. decidit vnum de quo dubitat in. l. oblignatione. C. e. ti. nam illa. l. vult ꝙ debitor ꝑ seipsum offerendo consignando: et deponendo si creditor nō vult recipere liberatur ipso iure ac si soluisset incō tinenti. Quid si qdā tertius hoc facit ꝓ debitore. glo. ibi dubi tat: sed hic affirmat ꝙ idē: ⁊ est verū: vt est casus. j. eo. q. decē. §. j. versi. quemadmodum ſm Bart. ¶ In glo. ibi. §. fi vero alter hic posita. C. vbi de cri. agi oportet. aut. qua in prouincia. ꝫ solue vt in gl. ꝙ ibi loquit in ꝓcuratore simplici q. venit ad iudiciū ad vtilitatē ⁊ dānum dñi nō suū. q. sīa mittitur executioni ꝺ dñm nimirū si dño inuito nō ꝺ admitti qō tū intellige añ lit. ꝙtest. postea vero sine iusta causa non posset inuitus reuocari nec inuito creditore agere. l. post litē. de ꝓcur. hic in eo q. venit aio nouandi ad suū dānū nō dñi seu debitoris: imo potius ad vtilitatē: ideo non requirit eius voluntas. ¶ In gl. ibi vel ve rius dic tu distingue in hoc passu. nam aut in hac susceptione iudicij ꝫsentiunt dēs tres. ſ. debitor creditor: ⁊ etiā ille q. iudi cium suscipit: tunc clarū est ꝙ contingit liberatio ipso iure q. ista est q̄dā delegatio: vt. l. delegare. §. tit. j. ⁊ constat qō ꝙ delegationē fit liberatio ipso iure. aut debitor non ꝫsensit ⁊ tūc nō est ꝓprie delegatio que nō pōt fieri eo inuito: vt. l. j. C. de noua. tunc ergo si q̄ritur an libereꝫ ipso iure vel ope exceptionis dic ꝙ aut dat libellus ꝛtra principalem debitorē ⁊ ille tertius ve nit ad defendendū assistendo. ⁊ tūc nō ꝫ locū ista. l. q. non li beratur ipso iure nec ope exceptionis. aut datur libellus ꝺ istū q. suscipit in se iudiciū ⁊ tunc liberatur ꝓmus debitor ope ex ceptionis ⁊ iste est casus in. l. ij. C. de pact. hoc intellige si ille q. suscipit in se iudiciū sciebat aliū esse principalē debitorē ⁊ se in uitū non posse conueniri. Sed si credebat se inuitū posse ꝙue niri tūc ali⁹ nō liberaꝫ ipso iure vel ope exceptiōis ⁊ iste est ca sus in. l. qui ex parte. de interro. act. alleg. in glo. Itē eo casu ꝙ scit se nō posse conueniri inuitū adhuc limitaꝫ qō. §. dixi debi torē liberari ope exceptionis qñ illud debituꝫ finaliter perti net ad eū q. iudiciū suscipit: vt in emptore bonorum ꝑ ꝙ non poterit a creditoribus cōueniri ſ ꝫ heres si tū heres soluit repe tit ab emptore. ⁊ ita logtur illa. l. Si aūt nullo modo istud de bitū ꝓtinebat ad eū tūc suscipiendo iudicium ꝑ debitore tāq̄ ꝓcurator in rem suam vī suscipere aio nouandi ⁊ ꝛtingit libe ratio ipso iure. ita dicit Bal. in. d. l. ij. no. per banc. l. sed in præ cedēti casu qñ ad istū ꝓtinebat in dubio ꝓsumitur suscipere aio nouādi. Recollige ergo si ꝫstat ꝙ aio nouādi indistincte li beraꝫ ipso iure sed si nō cōstat distingue vt. §. dixi. Aut crede bat se debitorē cū nō esset ⁊ nullo modo alius liberaꝫ. aut scie bat se esse debitorē ⁊ tūc liberaꝫ alter ope exceptionis. aut scie bat se nō esse debitorē ⁊ tūc liberatur alter ipso iure ⁊ ista sunt subtilia. Cetera hic vide per Bar.

2 ☞ An. ex. ⁊ bis decem sint diuersa.
Si aliqs est ꝺdemnatus in qnquaginta ex vno maleficio et in l. ex alio est bānitus an videaꝫ bānitus in centū vt habeat locū statutū dicēs ꝙ bānitus in centū possit impune offendi.

1 **Vbi fideiussor.** †Quiꝙ pluribꝰ obli gatus existit pōt sol uere ꝓ quo vult: in dubio vero vī soluisse ꝓ eo ꝓ quo pius se obligauit. h. d. ecce casum. ¶ In gl. ibi sed bugolinus. hec vera qr non est ratio diuersitatis inter sen tiā equalē ⁊ inequalē: solū ergo ꝺ distingui aut soluit q̄tū ꝺ vter q. ⁊ tunc nō est questio. q. liberatur vter q. vt in primo casu aut minus ⁊ tūc aut cōstat ꝓ quo soluit ⁊ ille liberaꝫ et non alter. aut nō cōstat ⁊ ille liberaꝫ ꝓ quo se obligauit ⁊ no. q. hoc verū vī etiam si debitū alterius sit grauius. nec obst. §. eo. in his. q. loquitur qñ idem tenebatur ad diuersa debita et tunc primo cedit in grauius postea ⁊ antiquius. Sed qñ diuer si tenentur vt primo ⁊ antiquius: vt est casus hic licet doc. hoc
2 non tangant: q. iste tex. simpliciter loquitur. ¶ † Vltimo indu citur iste tex. cū gl. ꝙ cū ista sint diuersa. ſ. ff. ⁊ bis. ff. si aliqs est ꝺdēnatus in. l. ex vno maleficio ⁊ in. l. ex alio est bannitus non vī bannitus in centum ⁊ sic non hꝫ locum statutū ꝙ bannitus in centum poterit impune offendi ſm Bar. q. ita dicit se consu luisse nisi illa maleficia sint cōmissa eodem instanti: puta plura vulnera simul illlata ꝓ quo ꝙ quolibet imponitur pena. l. nā censetur esse vnum maleficiū: q. simul cōmissum per glo. no. q̄ est in. l. j. C. vnde vi. circa fi. glo. magne. ideo q. cumulatio sum
a marum ſm Alnge. q. dicit ita se cōsuluisse. p. l. etiā si plures. §. de pac. de quo vide ibi p eū. ⁊ in. l. idē cū eodē. de iurisd. om. iud. vbi ponit aliā limitationē ꝙ istud dictum Bar. habebat locuꝫ nisi fuisset cōdēnatus hoc modo in. l. ⁊ si non soluerit infra. xv. dies tunc in centū nā tunc fiat cumulatio ſm eum q. non vī ve rum: q. alia. l. que adueniunt non sunt pena maleficij: sed cōtu macie in soluendo per. l. j. de in li. iuran.

1 **Ex parte heres.** †Qui soluit plus sua ꝑ hereditatis portiōe re petit illud plus nisi portio coheredis sibi accreuit. h. d. ¶ In tex. ibi cōdicet. ſ. ab eo cui soluit nō aūt a coherede quia ipm nō liberat. ⁊ sic credebat se esse heredē in solidū errore facti vel etiam iuris: q. tunc nolle ꝓprio vī soluisse ꝓ sua obliga tione. sed si sciebat se habere coheredē vel etiā dubitabat cohe res mouerat iam litē soluendo totum videtur partim soluere ꝓ se. partim ꝓ coherede si contingat ipsum obtinere: ideo nō repetit ab eo cui soluit q. ille recipit sibi debituꝫ. sed a cohe rede actione negotior gestor vel fami. hercis. ⁊ ita ꝺ intelligi de condictione inde. l. si pene. §. j. ⁊. l. hereditate. C. de peti. here. cum his q̄ ibi not. gl. que distinguunt an soluerit nolle ꝓprio vel hereditario: ꝫ doc. male declarent illas glo. de quibus. ll. gl. ij. opponit sufficit.

1 **Si creditor.** ¶ † Pretiū peeptū ex vendi tione pignoris vere vel ficte libe rat debitorē nisi vēditio retractabilis sit. b. d. ⁊ declara vt in. l. rescriptum. §. j. §. de distrac. pign. casus est talis. ¶ In tex. ibi. sed si seruus pignoratus. dic cuidā alteri prior i credito ri ⁊ postea secundo creditori q. secundus postea vendidit: ⁊ hoc est ꝙ sequitur a creditore venerit. subaudi secundo. nam potest aduocari ab emptore per primum creditorem: ⁊ iste secundus habebit necesse restituere pecuniaꝫ quā recepit ab emptore ergo iustum est ꝙ recuperet a ꝓrio creditore. sed qualiter iste q a vendidit creditoris iure tenetur de euictione. vt. l. in creditore. de euic. dic vt. d. l. rescriptum. §. j.

2 ☞ Qui teneꝫ ad dandum ⁊ dederit ad qd expediat cauere de euictione cū etiā si nō cauerit de euictione possit conueniri.

1 **Etiam circa.** †Qui teneꝫ dare: ꝫ dede rit si tū de euictiōe nō ca uit adhuc pōt conueniri ad dandū ac si nō dedisset: vt ꝙsequatur cautionē. h. d. ⁊ est subtilis ⁊ semp alle gat. ¶ In tex. ibi. ⁊ testamēto actionū. dic q. est stricti iuris sicut actio ex stipulatu: ⁊ hoc faciebat dubiū: q. in eis nō vide batur venire nisi illud quod egrediesse fuerit in eis deductū vt. l. quicqd astringende. de verbo. oblig. Sed nō fuit deductū ꝙ ca ueret sed solū ꝙ daret tū ius astringit ei etiā ad cauendū nō iu re obligationis vel actiōis: ꝫ officio iudicis mercenario huic actioni deseruienti: ⁊ ideo ꝑpter cautionē non ꝑstitā ius cō seruat totā obligationē ⁊ actionē vt licet dederit adhuc rema neat obligatus ad dandū: ⁊ poterit cōueniri ad hoc vt cōsequa tur qō sibi deficit. nā si liberaretur ab obligatione qua tenet de re nō posset postea cōueniri ad cauendū. q. iudicis officiū mer cenarii esset extinctū actione extincta. vt. C. de posi. l. iiij. nō fic in eo qui tenetur tradere actione bonefideivt est vēditor. q. etiā tenetur cauere nec liberatur tradendo nisi caueat. vt. l. ij. §. de rerū permu. Nam verū est ꝙ non liberaꝫ a prestatione cautio nis: sed ab obligatione qua tradere tenetur bene liberaꝫ. non pōt conueniri ad tradendū. sed cauendū. vt. l. ij. §. de euic. q. ve nit iure actionis ⁊ obligationis cū sit bonefidei in qua veniūt nō solū illa de quibus specialiter actū est sed oia q. equi est ve nire. l. ex empto. §. fi. de act. emp. ⁊. l. si. de cōdi. ob tur. cau. ⁊ ibi
2 est bonus text. ¶ Sed ad qd expedit cauere cū etiā si nō cauerit de euictione pōt cōueniri. Rideo per id qō no. glo. §. ti. j. si pu pillus in ꝓin. q. incipit videtur supflua. non dico ꝙ teneaꝫ da re fideiussores. sed nuda cautione ꝓmittere per stipulationē ⁊ facere instrumentū ⁊ creditor habeat paratam ꝓbationem nam speciale est in q̄busdam casibus: vt dentur fideiussores vt no. in. l. illud. de euic. nō expedit ergo ꝙsequi cautionem qñ erat obligatio bone fidei sicut qñ est obligatio stricti iuris. facit ꝙ habetur in

a ¶ Summarum. vide noui. i. l. scire debemus. de verb. obli. ⁊ in. l. si idē cū eodē. §. ō iurisd. om. iudi.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

l.iij.§.iulianus.de eo qõ cer.lo. ¶Jn glo.ibi.fo.hic nõ satisfecit.dic clarius q̃ bic deficiebat ius cautionis qñ cõcernit totã rem traditã:ideo tota obligatio ꝛseruatur.ibi vero fuit tradita res deterioꝛata:ꝛ illa deterioꝛatio sola deficiebat.aliud autẽ erat pfecte traditũ:ideo tota obligatio prima est extincta. Et ratione deterioꝛatiõis dar actio de dolo:qr obligatio erat stricti iuris:ꝛ aliqñ actio in factũ:vt.l.exhibitionis.C.ad exhi.si autem bonefidei datur actio prima.qõ dic vt in.l.iij.§.fi redacta. ſ.cõmo.ꝛ plene p Lyn.in.d.l.exhibitionis. ¶Sed opp.extra gl.q̃ iste creditoꝛ recipiendo rẽ sine cautione preiudicauerit sibi:vt videatur cautionẽ remisisse postq̃ nõ petijt.per ea q̃ not. in.l.in hac.de triti.ꝛ gl.parua breuiter ibi loquit qñ traditur res deterioꝛata creditori scienti non sic vt remitti ius cautionis:vt est bic casus.de hoc etiã no.j.eo.q sibi.§.fi.ꝛ adde qõ babetur in.l.iulianus.§.j.de ver.obli.nõ sunt alia.

1 **Debitores.** †Soluẽtes falso admistrato ri liberant si pecunia querta tur ꝛin vtilitatẽ creditoris.b.d.facit.l.cũ solũ cũ.l.seso.ma. ¶Jn text.ibi.peruenit ergo si nõ puenit secus.Sed cõtra qr ꝓpter iustam ignoꝛantiam qr credebat illũ reus tutorẽ videntur liberari:vt.ſ.eo.fugitiuus.ꝛ in.l.si quis seruo.ꝛ j.eo.cũ quis.§.j.So.ibi in eo q semel fuit verus administrator:ly postea fuerit reuocatus vnde ꝓpter religas precedentis mandati liberantur q soluunt bona fide. bic in eo qui nunq̃ verum mandatum.Sed adhuc ẽtra q̃ idem sit in istovt liberetur ope exceptionis:vt in.l.cuꝫ fundum.§.seruũ tuum.si cer.peta.Solu.verum est in debitoꝛe certe speciei qui sicut libe ratur interitu rei debite non intereuniente dolo vel culpa ita ꝛ traditione rei facta bona fide.non sic in debitoꝛe quantitatis vel generis q nõ liberatur p casum fortuitum vel interitũ reꝛ vt in.l.incẽdium.C.si cer.pe.Et bec solutio colligit ex bis que babentur in teꝛ.ꝛ glo.l.si quis vꝛori.§.apud labeonẽ.j.de fur. vbi omnino vide.

1 **Cum stichum.** †Obligatio specierũ di uidit p quotas. Sꝫ obligatio generis vel quantitatis diuiditur numero.b.d. in effecu ꝛ primo loquit de obligatione certarũ specierum vsq̃ ibi.nã ibi facit transitũ ad obligationẽ generis vel quãtitatis. sic.ſ.de ver.obli.l.in stipulationibus.§.operarum.

1 **Si debitor.** †Creditori q pecuniã debitaꝫ oblatã sine iusta causa nolit accipere denegatur actio.b.d. Casu talis est.debitor obtulit creditori qõ debebat ipse recusauit:queritur nunqd poterit postea agere.dicit iurisc̃sultus q̃ non. ¶Pro declaratione gl.opp.q̃ ly debitor obtulit ꝛ creditor recusauit recipere sine iusta causa possit adhuc debitor cõueniri ꝛ vltima mora nocet.vt.j.eo.q decẽ:ꝛ illud desperi.ꝛ commo.reivendi.ꝓpter hoc ista.l.intelligitur tribus modis in glo.Primo q̃ obtulit subaudi ꝛ cõsignauit ꝛ deposuit:ꝛ tunc statim est liberatus ipso iure nec pot amplius cõueniri etiã pecunia extante:vt in.l. obligationẽ.C.eo.Secundo q̃ nõtagat obtulit:qr teꝛ.de confignatione ꝛ depositione mentionẽ nõ facit:ꝛ tunc intelligitur q̃ obtulit.ſ.in iudicio.nã ꝛ tunc statim liberatur ope tñ exceptionis ſm gl.per.l.si rẽ.§.fi.de pigno.act.doct.tñ boc reprobant. qr ly liberetur pignus:vt possit agi pignoꝛatitia.nõ tñ liberatur debitor:ab obligatione psonali per talẽ obligationẽ in iudicio factam.ꝛ tñ potest adhuc conueniri:vt in.l.acceptam. C.de vsur. dic ergo tunc qõ in sequenti.Tertio modo intelligitur q̃ obtulit extra iudicium:ꝛ cum dicitur q̃ negatur actio subaudi pecunia postea perempta: qr debitor liberatur ope exceptionis quando erat debitor in genere vel quãtitate:sed si in specie tũc ipso iure.Pecunia vero non perdita.non denegaretur actio vt in contrarijs.

2 ☞ Qui promisit aliqd facere ꝛ non potest facere p se an potest facere per alium.

1 **Mater artifices.** †Jn obligatiõe facti coherẽtis psone alius faciẽdo q̃ promisit etiã si sit fideiussor si nõ est eiusdem industrie nõ liberat debitorẽ. Jdẽ in obligatione facti negatiui in qua per Juentionẽ alterius promissor̃is non cõmittitur penalis stipulatio.b.d.ꝛ primo loquit in facto affirmatiuo vsq̃ ibi.queritur secũdo in negatiuo. casus est iste.Quidã promisit mihi insulã fabricare ꝛ dedit mibi fide
2 iussores ꝛc. ¶Jn gl.ibi que incipit:videtur autẽ dic si queritur an per alium poterit fieri aut promissor nõ poterat facere qõ promiserat attenta conditione ꝛ qualitate sue persone ꝛ nõ videtur ꝓmisisse facere per se:sed per aliũ.vt.ſ.de ver.oblig.l. continuus.§.si ab eo. aut poterat facere:ꝛ tunc aut duo se obligarunt ad faciendum vel tanq̃ duo rei vel vnus tanq̃ principalis alter tanq̃ fideiussor ꝛ tunc videtur actũ q̃ quilibet eoꝝ possit facere ꝛ obligationẽ dissoluere si sunt eiusdẽ ꝛ peritie.vt in.l.nemo est qui nesciat.de duo.reis.si autẽ nõ sunt tunc secus ita intelligitur ista.l.inq̃ tũ loquit de fideiussore.Si aũt vnus tantũ se obligauit tunc alius nõ obligaretur etiã si sit eiusdẽ ꝛ peritie nõ pot opus facere nec liberare debitorẽ: vt in gl. et ita etiã potest intelligi bec.l.inq̃ tum loquitur de alio q̃ de fideiussore.Non sunt alia.

1 **Si seruus.** †Debitor soluẽs ei cui erat ablata potestas recipiẽdi liberatur si ignoꝛabat causam ablationis.Jtẽ ꝓcuratori q exequitur mandatũ postq̃ est reuocatus nõ imputatur si reuocationẽ ignoꝛabat.b.d.ꝛ effectu:ꝛ de primo dicto ponit duos casus vsq̃ ibi sicut.Casus ẽ iste. ¶Jn teꝛ.ibi.cũ ignoꝛaret dñm mortuũ esse:ꝛ sic putabat durare mandatũ legale de recipiendo. vt.j.e.q seruus.Jdẽ si sciebat mortuũ dñm tũ ignoꝛabat huic seruo relictã libertatẽ.nã adhuc.legale mãdatuꝫ duraret si nõ esset relicta libertas.si aũt sciebat relictã libertatẽ tunc ꝓpter hec duo puta q̃ dñs est mortuus ꝛ seruus mutauit statũ finitum est mandatũ:ideo sciens hoc ꝛ solues nõ liberat. Si tñ peculiũ nõ fuit huic seruo legatũ.nã nec hoc presumitur cum relinquit libertas in vltima voluntate:sed qñ manumittit interuinos peculiũ censetur donatũ nisi expresse fit adeptũ.vt.l.j.cũ ibi no.C.de pec.eius q liber. meruit. ꝛ ibi ly solues sciuerit ipm manumissum.si tñ ignoꝛauerit peculiũ sibi adeptuꝫ. ly re vera adeptũ fuerit.qr nõ habeat diuinare adhuc ignoꝛabat cãm donationis mãdati.qr ꝓpter solã manumissionẽ nõ esset reuocatum si peculiuꝫ esset sibi ꝓcessum.imo istud debitũ esset effectũ ꝓpriũ ipsius manumissi ꝛ sic posset recipere noĩe suo.vt.ſ.eo. si qs seruo ꝛ p boc declaratur sequens casus.

2 **Qui sibi.** †Si res soluta adiecto euincatur agitur actiõe psonali.b.d. Casus ẽ iste.tu ꝓmisisti mihi aut titio dari:dedisti titio istum funduꝫ cui fuit euictus queritur quo remedio mihi cõsulatur. dicit iurisc̃sultus q̃ prima actione quid si ꝓmisisti sticbum q̃ post ea peruenit ad libertatẽ ꝛc. ¶Jn teꝛ.ibi titio datus fuerit:sed si fuit datus:ꝛ sic dominiũ translatum quomodo potuit postea euinci.Solu.expone datus.i.traditus.vel dic ꝓprie q̃ fuit euictus iure hypothece ꝛ vtroq̃ casu si aũ euictionẽ cõstabat fundum esse alienũ vel alteri obligatũ potuisset agi ac si traditus nõ fuisset etiã anteq̃ euincꝛetur:vt.ſ.eo.si rẽ meã:sed bic non consistit nisi post euictionẽ.ꝛ per boc q non semp est certũ ille q tenetur dare cũ tradidit tenet etiã de euictione cauere:ꝛ nisi caueat non liberatur:vt.ſ.eo.l.etiã siue re vera träferat dñiũ q̃ pot euinci cautione hypothece:ꝛ tunc prestita cautione liberatur nec pot cõueniri.ly sit certũ alteri fundum esse obligatũ siue non transtulit:ꝛ tunc non est ꝓpterea liberatus: qz cauit. imo pot adhuc ꝛueniri si certũ est fundum alienũ:qz non fecit qõ debuit.tenetur emi ad duo.l.ad transferendum dñium ꝛ ad cauendũ:ꝛ in primo casu fecit vtrũq̃.in secundo alterum tñ. ꝛ p boc declaratur illa.l.etiã. ¶Jn teꝛ.ibi bꝫ actionẽ dic.ſ. primã a qua nõ fuit liberatus:qz tenebatur dare:secus in vẽdito re q tenetur tradere:qz si tradit ꝛ cauit liberatus est. vt not. in auth.sacramẽta puberũ.ꝛ si postea euincatur resuscitatur actio vel dic q̃ datur actio noua non prima extincta.vt no.in.l.cum plures.in vltima gl.in fi.ſ.de euic.ꝛ p Bar.in.l.si domus.§.de euictione.in fi.de le.j.ꝛ.l.Aristo.in fi.de do.sufficit. ¶Jn glo. fi.ibi nã secus cõtingeret si certus homo ꝓmissus esset.qvide retur promissus talis q̃lis erat:iõ si postea euinceret se in liber tatem nõ teneretur debitor: qñ ex causa de preterito: vt dixi in l.si rem meam.ſ.eo.vel dic q̃ promiserat in specie sicut in casu precedẽti no.in prima gl.ꝛ q̃ sciebat illũ esse statuliberũ. vnde tenetur sicut qñ si in genere vt dixi in.d.l.si rẽ qr donatio incepit a precedenti promissione.

2 ☞ Creditor recipiendo rem deterioꝛatam an videatur deterioꝛationem remisisse.

3 Scholaris q conduxit roncinũ advecturã postea reducat ipm deterioꝛatum ꝛ locator non vult ipsum recipere sine pretio deterioꝛationis ꝛ scholaris in presentia testium ligat equum ad domum locatoris et recessit deinde aliquis tertius equum surripuit an scholaris teneatur.

1 **Qui sticbum.** ¶†Qui teneꝫ in specie siue simpliciter siue alternatiue nõ liberatur soluẽdo vel offerendo rem a se deterioꝛatã. si vero in genere tunc idẽ siue ase siue ab alio siue sui culpa fuerit deterioꝛata.b.d.Et primo quando in specie vsq̃ ibi.item q bominem Secundo qñ in genere. Jn primo emi casu si fuisset deterioꝛata per aliũ siue sui culpa vel moꝛa nõ teneretur:qz si esset pempta per alium liberaretur.vt.l.si ꝛ legati causa.de verbo.obꝫig.et l.si seruum:sed in secũdo casu non liberaretur ꝓ interitum cũ posset dare aliã rem eodemmodo nec per deterioꝛationeꝫ subleuatur

leuatur cũ poterit dare rẽ nõ deterioꝛatam. Veniamus ad casum:ꝛ ille ver.sed si ab alio:dꝫ referri ad scõm casum qñ in genere tenebat. ¶Jn teꝛ.ibi nõ magis cũ dãdo liberat.dic glo. op.q̃ imo liberet ab obligatione qua tenebat dare cũ det:ly rẽ deterioꝛatã:sed ſ eũ ꝓpter deterioꝛationẽ det actio de dolo qñ dolo deterioꝛauit vel in factũ qñ culpa.vt.l.elegãter.§.nõ soluũ de dolo.ꝛ.l.exhibitionis.C.ad exhib. ¶Sl.soluit quatuor modis tene scõam solu.in ver.vel aliter.q̃ Jzium loquit qñ tradidit:ꝛ sic dñium trãstulit.Jste aũt teꝛ.dꝫ intelligi quando non
2 dum tradidit:sed obtulit. ¶†Sed cõtra vtrũq̃ membrũ opp. q̃ non ꝓcedat:qr si tradidit creditoꝛ recipiendo vꝫ deterioꝛationẽ remisisse sic nec actionẽ de dolo dꝫ habere quasi sup hoc transigeret.vt in.l.ij.in prin.ſ.si qs cau.Solu.verũ est si scienter recepisset:sed.ll.alleg.in contrariũ debẽt intelligi qñ ignoꝛãter:ꝛ hoc voluit gl.in.l.in bac.de triti.sed primũ dictum qñ scienter dꝫ limitari tribus modis.primo.ſm Jaco.de aret.qõ etiã Bar.teꝛ:ly ipm nõ alleget nisi debitoꝛ in pernicie creditoris deterioꝛasset:qr tunc etiã scienter recipiendo sibi nõ ꝓiudicaret:ꝛ ita pot intelligi.Qñ aũt in perniciẽ tunc bꝫ locũ distinctio.quã.ſ.dixi.Scõ modo limitat:qr ꝓcedit qñ interesse veniret officio iudicis mercenario:vt in casu.l.centũ capue ꝛ.l.fi.ſ.de eo qõ cer.loco si aũt iure actionis tũc etiã scienter recipiendo nõ videt remittere cũ poterit actio ad deterioꝛationem p se stare:vt in casu.l.iij.§.fi reddita.ſ.cõmo.ꝛ ſm hoc qñ ꝓ deterioꝛatione daretur actio de dolo vel in factũ non videt ꝓcedere illa distinctio:sed solũ qñ officio iudicis. Tertius casus est qñ recipiens scienter ꝓtestaret q̃ recipiebat saluo iure petendi deterioꝛationẽ:nã tũc etiã si interesse venit officio iudicis remanet ius salnũ:qz p banc ꝓtestationẽ cõseruatur actio prima sine qua iudicis officiũ nõ poterat implorari ꝛ istam limitationem ponit Bar.no.in.d.l.fi.Est ꝛ quartus casus qñ solutio vel traditio esset facta ipsi principali creditori sed adiecto q non potuit creditoꝛi ꝓeuidicare:nam ꝛ tunc cõseruat actio prima ꝓpter interesse.vt in.l.ij.§.iulianus.eo.tit.de eo qõ cer. loco ꝛ ibi vide Bar.oino in.d.l.fi. ¶Contra scõm membrum op.qr nullũ bꝫ dubiũ q̃ per solã oblationem non liberatur de bitor.vt.j.e.qui decẽ.ꝛ dixi.ſ.eo.fi debitoꝛ.ꝛ sic iste teꝛt.esset de indubitabili dũ dicit non liberari.So.intellige qñ vltra oblationẽ interuenit aliquid aliud,ꝓpter qõ liberatur si res nõ fuisset deterioꝛata:vt qr cõgnauit ꝛ depositum vel quia res postea
3 fuit perempta:nam etiã in dictis casibus nunc nõ liberatur:qr creditoꝛ habuit iustam cãm nõ recipiendi ſm glo.per quã limitatur.l.obsignatione.C.eo.ꝛ.l.qui decem.j.eo. ti.ꝛ per boc determinatur questio de scholari qui condugit roncinũ ad vecturam postea reducit ipsum deterioꝛatũ locatoꝛ nõ vult ipm recipere sine pretio deterioꝛationis: scholaris in presentia testiũ ligat equũ ad domũ locatoris ꝛ recessit:ꝛ quidam tertius surripuit ipsum scholaris dicit se nõ teneri videt dicendum ꝓ locatore per istam glo.qz iusta habuit causam non recipiendi sine pretio deterioꝛationis alꝫ secus esset:ꝛ banc partem tꝫ bic Bar.sed Ang.videtur sentire ꝛtrarium eo casu quo deterioꝛatio pot peti iure actionis vt in casu predicto qui est cõtractus bone fidei in quo veniũt oĩa q̃ est equum venire:ꝛ no.in.d.ſ.si reddita.nã bic sunt duo debita vnũ de restitnendo rem: aliud de soluẽdo pretiũ deterioꝛationis:ꝛ constat q̃ debitoꝛ pot offerre vnũ debitũ sine alio:ꝛ tenet creditoꝛ recipere alꝫ sibi imputet.vt.l.si.ſ.qui mo.pig.vel hypo.fol.ꝛ no.in.l.quidã refere bant.si cer.pet.ꝛ boc dictum multum placet de alijs solutionibus glo.non est curandum non sunt alia.

1 **Cui hominem.** †Si solutum adiecto ꝫ postfacto apparet ĩ debitum repetit a creditoꝛe.b.d. ¶Jn teꝛ.ibi nõ titio sed tibi.i.a te.ꝛ ratio est:qr titius videtur recepisse nomine tuo ꝛ cõstat q̃ in debitum ꝓcuratori habenti speciale mãdatum repetitur a dño nõ a ꝓcuratoꝛe.vt.l.si ꝓcuratoꝛ.de cõdi. inde.ad fi.ꝛ sic videtur bic casus ſm Ang.q̃ adiectus equiparetur ꝓcuratori habenti speciale mandatum ly in contrarium faciat teꝛ.in.l.si vero ꝓcuratori.ver.interdũ.ſ.e.vbi videt dici qõ nõ sit procuratoꝛ:sed dic vt ibi dixi:qr aliquo respectu pot dici ꝓcuratoꝛ aliquo non.

2 ☞ Licet vnus ex duobus reis credendi litẽ cõtestando totũ debitũ sibi preoccupet ita vtsi postea solueretur alteri indebite solueretur nõ sic preoccupat p partis receptionem.

3 Creditoꝛ sicut potest quemlibet ex duobus reis cõuenire pro parte ita et debitoꝛ potest cuilibet ex duobus rei credẽdi solue re partem debiti.

4 Si soluit totũ vni an ille teneatur cõicare cum altero.

1 **Si duo rei.** †Jn obligatione generis solutione partiũ in diuersis rebus nõ cõtingit liberatio etiam si fiat diuersis personis vel a diuersis.b.d.La-

2 sus est iste. ¶†Jn teꝛ.ibi sed si eiusdẽ dic.istũ ver. singulariter no.Bar.in materia duoꝝ reoꝝ q̃ ly vnus ex duobus reis credendi litem cõtestãdo totũ debitũ sibi preoccupet:vt.ſ.de duo. reis.l.ij.ꝛ ideo si postea solueret alteri indebite solueretur. vt in.l.ex duobus.la.j.eo.ti.nõ sic preoccupat per partis receptionem:qr si debitoꝛ partẽ debiti soluit alteri tenet postea partẽ soluere alteri:ꝛ hic est casus:ꝛ liberatur ab vtroq̃ sed si videretur preoccupasse primus nõ pot solui alteri altera pars:quod perpe
3 tuo tene menti. ¶†No.etiã q̃ sicut pot creditoꝛ quelibet cõuenire ex duobus reis debẽdi ꝓ parte:vt.l.iij.§.fi.de duo.reis.ita ꝛ debitoꝛ pot cuilibet ex duobus reis credendi soluere partẽ de
4 biti. ¶†Quid aũt si soluit totum vni an ille teneatur cõicare cuꝫ altero.glo.bic sup ver.cõi que semp allega.tenet q̃ sic qñ erant socij:subaudi eiusdẽ obligationis vel oim bonoꝝ ꝛ idẽ si non erant socij:sed erant creditoꝛes ex cã onerosa qr pecunia mutuata erat vtriusq̃:nã eatenus tenet cõicare quatenus ab illo ꝓcessit ꝛ bis duobus casibꝰ pot intelligi bec glo.ꝛ alia que est in.l.frater.de cõdi.inde.post prin.glo.mag.Si vero est cã mere lucratiua:ꝛ erant socij tunc secus:ꝛ bec est cõis opin. doct.per l.in.l.falcidia boc obseruandũ.ad.l.fal.ꝛ glos.q̃ in boc vltimo sensit contrarium in.l.si titio.de leg.ij.cõiter reprobatur et de boc no.in.l.j.C.de duobus reis.

1 **Stipulatus.** †Solutio facta adiecto de eo qõ obligatione.b.d.premitte est in solutione liberat soluentẽ a principali creditoꝛe etiã de eo qõ in obligatione.b.d.premitte q̃ si stipulor a te decẽ mihi aũt boĩem titio dari q̃ nõ est stipulatio alternatiua quantũ ad boc vt decẽ ꝛ bono sit in obligatione:qr iliud qñ vtraq̃ pars alternatiue cõciperetur in persona stipulatoris:sed bic prima in personã eius ꝛ scõa in personam adicti:ideo decẽ tñ sunt in obligatione.bomo vero insolutione.tñ bic dicitur q̃ si homo soluatur adiecto liberaris a me in decẽ:qr soluis de voluntate mea.ꝛ aliud ꝓ alio creditoꝛe volente solui pot etiã alteri q̃ creditoꝛi vt in.l.solutũ.j.e.ꝛ gl. dicit q̃ liberaris ope exceptionis nõ ipso iure. ꝛ bene dicit per l.quam allegat.Sed contra q̃ imo ipso iure:qr si volente creditoꝛe solutum pot ꝓ alioꝛum etiam soluatur alteri q̃ creditori cõtingit liberatio ipso iure.vt in.ll.ſ.allegatis.Sol.verũ est qñ soluisti aliud ꝓ alio ipsi creditoꝛi:vel si soluisti alteri nõ soluisti aliud ꝓ alio:sed illud qõ debebatur:bic vero soluisti alteri ꝛ nc̃n id qõ debebat sed aliud.Sed contra qr illud aliud erat in solutione ꝛ paria sunt soluere id qõ erat in obligatione vel illud qõ in solutione.vt.l.si stipulatus fuero decem in mel.le.j.eo.So.verũ est si soluatur ipsi creditoꝛi:secus si adiecto vt bic.Sed quare boc adiectus recipiat de voluntate creditoris. Respondeo volũtas fuit a principio sed ex postfacto subest ne cessitas:qr debitoꝛ pot sibi soluere inuito creditoꝛe:vt.l.aliud. j.eo.Sed si poneremus q̃ creditoꝛ consentiret tpe solutionis q̃ solueret adiecto non video quare non deberet contingere liberatio ipso iure.Recollige ergo quod si soluis mibi creditoꝛi aliud ꝓ alio liberaris ipso iure:idem si soluis alteri q̃ mibi meo volente id qõ debes nõ aũt aliud:idẽ si soluis aliud me tũc volente:cum soluis: si autem soluis alteri:et non id quod debes sed aliud me semel volente tempoꝛe contractus postea autem me recusante vel ignoꝛante liberaris ope exceptionis:vt in bac glos.

2 ☞ Qualiter fiat reuocatio mandati generalis.

1 **Si titium omnibus.** †Generali ꝓcuratoꝛi constituto ad negotia pot solui etiã postq̃ fuerit reuocatus si soluens renocationẽ ignoꝛabat.b.d. ¶Jn teꝛ.ibi ignoꝛantibus debitoribus qui tñ per ꝓxius habuerant notitiã de mãdato istius titij:ꝛ sic habuerunt iustam cãm sibi soluẽdi cũ etiã eis videatur fuisse factum mandatum de soluendo vnde debuit creditoꝛ eis notificare reuocationẽ mandati factã titio.sed si isti debitoꝛes non habuissent notitiam de mandato titij:ꝛ post reuocationẽ mandati quã etiã ignoꝛabãt soluerunt:puta rem secus dicendum:qr nullam iustam cãm habebãt credẽdi se posse illi solue re.vt.j.ꝓxi.ſ.ꝛ cũ re vera soluere non possent ꝓpter reuocationem imputetur eis ꝛ ꝓ boc est vna glo.in titu.de pcu.lib.
2 vi.c.ij.in versi.reuocari. ¶†Sed qualiter fiet ista reuocatio. Respondeo non expedit inculcare auribus quibuscunq̃ speciali ter sed sufficit mittere ꝓclama q̃ nullus soluat tali:qr reuocatus est vel solũ notificare q̃ est reuocatus:et de boc est teꝛt.ſ. de instito.l.sed ꝛ si pupillus.§.j.ꝛ.§.prescribere.et ita faciunt mercatoꝛes quando dissoluunt societatez ne ex contractu socij postea teneantur.

1 **Si nullo mandante.** †Soluẽs falso ꝓcuratori q̃ nunq̃ habuit mãdatũ nõ liberat etiã si soluat bona fide credẽs ipm habere mandatũ. Jdẽ si habuit mandatum ꝛ fuit reuocatum.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

ꝛ soluens hoc sciebat vel scire poterat. b. d. scõa pars ibi: ꝛ cuꝫ fugitiuus: nã ibi semel habuit mandatũ a lege: q: erat debitor ex contractu celebrato secum: ꝛ fuit finitum ꝓpter fagã casus. ¶ Oppo. ff. ꝓpi. ff. fol. ibi semel habui mandatum ꝛ postea fuit reuocatũ: ideo ꝓdest solnẽti bona fides: qñ hãc bonefidei cãm dedit ipse creditor: q mãdauit ꝛ fic põt ibi imputari quare reuocauit vel saltẽ reuocationẽ nõ notificauit: hic nunq̃ habuit mandatum: ꝛ fic bona fides soluentis nõ ɔz nocere creditori q cãm ei nõ dedit. Itẽ cõtra. ff. eo. debitores. So. intellige ꝑm illa nisi pecunia postea fuit conuersa in vtilitatẽ oñi vel nisi oñis postea ratum habuerit. vt. ff. ꝓpi. ff. ¶ Tertio opp. q liberetur ope exceptionis: vt. l. cum fundus. ff. seruũ tuũ impudens. cuꝫ ibi no. in vlti. gl. ff. cer. pe. So. ibi in debitore certe speciei hic in debitore quantitatis rõnem dixi in. d. l. debitores. per. l. ff. qs vgozi. ff. apud labeonẽ. ff. de fur. ff. ergo falsus ꝓcurator ꝓdecit instrumentũ falsum cui debitor ꝛ verisimiliter credere poterat ꝛ iustissimã cãm habuit non credendi non ꝓpterea liberatur ab obligatione generis vel quantitatis: sed speciei sic ope exceptionis non ipso iure. tene menti. ¶ Sed contra quarto loco de. l. ff vbana. de condi. inde. Sol. intellige qñ quis erat debitor: mens ex contractu celebrato mecũ: si aũt cũ falso ꝓcuratore etiam q nunq̃ habuit mandatũ: ff. soluit bona fide liberatur: vt ibi secus si malafide sciens ipsum non esse ꝓcuratorem vt in scõo casu huius. l. ꝛ no. ꝑ Bar. ff. eo. l. filie. q aũt dico liberari qñ bona fide intellige ope exceptionis: vt no. ff. eo. l. fugitiuus. in gl. ff incipit imo in ver. alij dicũt nõ ipso iure: vt in secundo casu huius. ff. ꝑm aliũ intellectũ q̃ loquaꝫ in eo q soluit bonafide ignorans esse ipsum fugitiuum.[a]

a ¶ Ignorans istũ esse fugitiuum. Adde quis dicatur fugitiuus. ff. de edi. edic. et in l. j. in. ff. seruum. ff. de acqui. poss.

Si gener. †Restituens dotẽ ꝓfectitiã patri sine voluntate filie nõ liberatur a filia ideo põt repetere. b. d. venio ad casum. ¶ In tex. ibi ignorante filia subaudi: ꝛ causam ꝛtradicendi habente q: pater erat turpis persona: [b] ꝛ fic absentia ꝛ ignorantia filie vna cũ iusta cã habent ꝓ cõtradictione: ꝛ fic nõ potuit solnere in ꝓiudiciũ filie quomi nus in effectu sui iuris poterit repetere ab ipso soluente: ideo repetit a patre ne bis habeat soluere. Si aũt non haberet cãm contradicendi vel posito q̃ haberet fuisset ꝓsens ꝛ tacens haberetur ꝓ consentiente: ꝛ liberaretur soluens. vt. ff. fo. ma. l. dotem quimo qñ non ɔz cãm contradicendi etiã si expresse contradicat nõ attendit eius cõtradictio. vt. l. ff cũ dotẽ. ff. eo aut tpe. eo. ti. ꝛ boc quantũ ad solutionẽ fiendã patri quantũ vero ad repellendũ ipsam ab agẽdo sufficit filiã ignorare licet cãm contradicendi non habeat: vt pater nõ admittatur nisi caueat ipsam ratã habituram: vt. l. ff. ff. voluntate. eo. ti. ¶ In tex. ibi q absentis ꝓcuratori. f. funditus falso q nunq̃ habuit mandatũ vt. ff. ꝓpi. ff. ¶ In tex. ibi. ꝛ q̃ dic posset quis dicere imo videt q liberet quon iaꝫ pater in actione de dote ꝓfectitia habet exercitiũ solus sine filia: sed verũ est ad agendũ: tñ actio non est ꝓpria ipsius patris dũtaxat sed est cõis cuꝫ filia: vnde non põt recipere in ꝓiudiciũ filie qñ ɔz cãm contradicendi sufficit de eo q̃ bic dicit glo. vide plenius. in. l. nõ solũ. ff. o. ma. nã ratio q̃ ponit hic in fi. litere vꝫ potius facere cõtra decisionẽ iurisconsulti: q: si filia ꝛ pater sunt socij in actione de dote videtur q̃ solutio facta patri liberat soluentẽ ab vtroq; ſ

3 Qualiter recognoscatur q̄ ꝓcurator receperit bonafide.
4 Si a principio receperit bonafide sed postea mutauit ꝓpositum ꝛ conuertat in vsus suos an debitor qui soluit remaneat obligatus. ꝛ nu. 6.
5 Dominium non abdicatur a domino per traditionem: etiaꝫ si habeat animum abdicandi ꝛ in alium transferendi nisi trāslatio subsequatur.
6 Debitor per solutionem nunq̄ liberatur ipso iure q̄n̄ dominium rei solute ab eo non recedit.

Si debitorem meum. †Soluens procuratori reuocato liberat ipso iure si soluit bona fide ignorans reuocationē: ꝛ ille etiā accepit bona fide nō animo sibi lucrandi: sed portandi ad dñm. Si aūt accepit mala fide tūc liberatur ope exceptionis si reuocationem ignorabat dūmodo cedat creditori actionem quā hꝫ aduersus dictum ꝓcuratorem. b.d. in effectu: ꝛ est subtilis. ff. ꝛ clauis in materia. l. si ꝓcuratori falso. ff. de cōdi. ob cām. ꝛ. l. falsus. C. de fur. Et primo loqtur q̄n̄ pars soluit bona fide: ꝛ ille similiter bona fide recepit vsq; ibi. alioquin. Secundo q̄n ille recepit mala fide vsq; ibi. sicuti. Tertio adducit similem casum de marito volente donare vxori: ꝛ mandante debitori suo q̄ illi soluat: nam soluendo non transfert in illū dñiuz sicut in casu precedenti q̄n ille recepit mala fide nō transfertur dñium sed remanet penes soluētē. in alio tā non est similis casus q̄ precedens loqtur q̄n mandatū non durabat: ille q̄n etiā durabat sed erat factum sup eo q̄ a iure erat improbatū vnde non curatur q̄ duret sed in precedenti bene curaretur. venio ad casum. Circa primū casuz q̄n ꝓcurator reuocatus recepit
2 bona fide. †Quero qd si soluens sciebat reuocationem. Rñdeo vī donasse nec liberatur vt no. in. l. si ꝓcuratori falso. in. ff. col. et est casus in. l. si nō fortē. ff. si filio. de cōdi. inde. nisi traderet cuz hac cōditione q̄ portet ad dominū non obstante reuocatione.
a Quid si dfisra taz habuit. addedy. in regula ratihabitio. de regiur. lib. vj.
3 ¶ Itē quero qualiter cognoscitur q̄ receperit bona fide. Respōdeo si ignorabat reuocationē. Itē si stati cū potuit ad oīm portauit secus si quertit in rem suā vt no. in. o. l. si procuratori. ¶ Itez tertio querīt an dñium pecunie sit translatum in oīm vī q̄ non postq̄ reuocauerit mandatuz ꝛ sic eius volūtas non cōcurrebat q̄ erat necessaria od hoc vt. ff. eo. fugitiuus. ver. sed si alij. 2trariū determinat hic gl. ꝛ bene postq̄ liberatur ipso iure ꝛ hoc contingit tribus 2currentib⁹. f. reliquijs precedentis mandati ꝛ ideo non ob. l. fugitiuus. q̄ ibi nunq̄ fuit datū mandatum ꝛ fauore liberationis secus si de ea non tractetur vt no. in. l. si ego. de neg. gest. ꝛ. ff. eo. dispensatoreꝫ ꝛ bona fide soluentē bis eñ cōcurrentibus censef mandatū durare: ad hoc allega.
4 semp iste teg. ¶ Quarto q̄ro qd si a ꝓcin. receperit bona fide sed postea mutauit ꝓpositum ꝛ conuertit in vsus suos. Rñdeo debitor remanet liberatus cum ipse falsus ꝓcurator extunc cō mittit furtum ipsi dño: ꝛ illi tenetur 2dictione furtina: ꝛ actione furti postq̄ in illū trāslatū erat dñiū. Sed in casu sequēti q̄n recepit mala fide a ꝓcipio cōmittit furtū ipsi soluēti penes quē remanet dñiū pecunie. vt. ff. ptz. ꝛ scias q̄ hoc casu q̄n cōcurrit bona fides soluētis ꝛ recipientis nō hꝫ locū. l. si ꝓcuratori falso nec falsus. C. de fur. sed solum in casu seq. quando mala fide.
5 †Ex isto aūt casu not. primo illud q̄ dixi in. l. q hominem. ff. si debitorem. ff. eo. q̄ dñium est istius nature q̄ non abdicatur a dño p traditionē si habeat animū abdicandi: ꝛ in aliū transferendi nisi translatio subsequatur: q̄ vī habuisse animū 2ditio nalē abdicandi a se ita demū si in aliū trāseat facit. l. nec vtilē q. ex cau. ma. nō sic in possessione vt. l. q̄ meo. ff. si furioso. de acq.
6 pos. alle. hic in gl. p ꝓria. †Itē no. in ver. ꝛ ideo scēa q̄ debitor p solutionē nunq̄ liberat ipso iure q̄n dñium rei solute ab eo non recedit. ¶ Tertio no. q̄ hꝫ nō liberatur ipso iure si tñ soluit bona fide: ꝛ de voluntate creditoris q̄ saltem semel affuit bene liberatur ope exceptionis de eqtate: nec obst. o. l. fugitiuus q̄ ibi nunq̄ affuit: ideo etiā de eqtate nō liberatur. Itē not. q̄ recipiens mala fide cōmittit furtuz ipsi soluenti. Itē q̄ solues non pōt vti exceptione nisi cedat actionem quā hꝫ recipientem: als creditor versaret in dāno: q̄ debitor ab eo liberaret: ꝛ ope exceptionis: ꝛ nihilominus repeteret pecuniā a falso ꝓcuratore: ꝛ sic esset in lucro: ergo dictat equitas q̄ non ipse repetat: sed creditor postq̄ hꝫ cōmodum exceptionis cōtra creditorem. ¶ Sed op. ff. teg. dum dicit q̄ cedit conditionē: nā ipse est dñs: vt. ff. dicit ibi: mansuros eos debitores ergo nō condicit: q̄ nemo cōdicit rem suā ꝓpter hoc gl. q̄ incipit erat eñ. intelligitur q̄n pecunia erat cōsumpta als haberet rei vēdicationem ꝛ non 2ditionē. Tu dic cōtra q̄ fallit in 2dictione furtiua que datur dño: imo non nisi dño: vt. l. j. de 2di. fur. ꝛ sic hꝫ locū iste teg. etiā pecunia extante: sed plus dico q̄ etiaz dicto casu cōpetit 2dictio ob cām q̄ liberatio ipso iure ꝓpter quā consequentiam dedit non est secuta ꝛ etiam cōdictio sine causa licet ille nō soleant cōpetere dño: sed fallit q̄n dantur contra furem contra quē degeneraret oīs 2ditio ꝛ iste ē casus no. in. o. l. si ꝓcuratori
a falso. in fi. ¶ Ultimo q̄ro qd si dñs ratam habuit[a] illam solutionē hꝫ ille mala fide receperit. Respōdeo egtunc liberatur debitor ipso iure ꝛ cōditiones predicte q̄ sibi 2petebant extinguūtur ꝛ hic est casus in. l. si vendidero. ff. si titius. in fi. f. de fur. Sz an tenebitur cedere actionem furtiuā sicut 2dictionē furtinaz puto q̄ non q̄ ille cōpetit ad penam vnde equs est q̄ illa sit penes illū cui furtū est cōmissum q̄ penes aliū. ar. in. l. rescriptuz ff. j. ff. de dstra. pigno. ꝛ ꝺ sufficere creditori condictio furtiua per quam conseruabitur indemnis.

De peculio cum. †Per solutionē dissolutur oīs obligatio et actio 3cta p re soluta siue 3 ynū siue plures nisi solutio sit retractabilis. b.d. in effectu. ¶ In teg. ibi liberari rñdeo subaudi: ꝛ etiā ipsum seruū ab obligatione naturali ꝛ intelligo q̄ liberantur ope exceptiōis qua oīs tenebatur accessorie de peculio ꝛ principalis obligatio erat penes seruū: sicut ergo q̄n fideiussor solvit simpliciter vel etiā mandator non tollitur obligatio principalis ipso iure: sed ope exceptionis: vt not. plene in. l. papinianus. ff. man. ꝛ. j. eo. stichū. ff. si mandato. ꝛ per cōsequens etiam alij fideiussores non liberant ipso iure: sed ope exceptionis ex persona dñi ex quo in eos transit exceptio. Eadē ratione: ꝛ soluente patre vel dño: q̄ cēsetur soluisse. p sua obligatione: q̄ loco fideiussoris habentur: vt. l. cū filius. ff. de ver. obl. ꝛ adde q̄ dixi. in. l. cū his. de fideiuss. ¶ In teg. ibi: sed etiam ex stipulatu subaudi: ꝛ etiā actio prima q̄ nō erat sublata p sniam. l. aliā. ff. ti. j. similiter tollit. ¶ Pro declaratione vltime gl. opp. contra vltimū ver. oū dicit: ꝛ magis est simile: q̄ inter istū casum ꝛ precedentē nō est similitudo imo oīmoda dissimilitudo: vt in casibus precedētib⁹: vna solutio dissoluat plures obligatiōes ꝛ in
1 isto casu nullam dissoluit: imo inducit 2dictionē indebiti 2tra creditorē hereditariū: vt in fi. So. quidā habēt dissimilem: et tūc nō ob. 3ium: vt in fi. glo. sed si habes simile tūc etiaz in isto casu pōt induci similitudo nō a principio sed ex postfacto si anteqū possessor hereditatis repetat a creditore cui soluit verus heres agat 3 eum petitione hereditatis: ꝛ ipse restituerat hereditatē retenta pecunia soluta de volūtate veri heredis: q̄ nec retentio dissoluit cōdictionem indebiti quam habebat 3 creditorē hereditariū ꝛ actionē hereditariam qua heres tenebat illi creditori fm primū intellectum gl. sicut in 'precedentib⁹' vna solutio similiter dissoluit. Alij ponunt alio modo q̄ si ipse possessor repetat ab eo cui soluit p cōdictionem indebiti ista repetitio dissoluit condictionem indebiti: et etiam ius retentionis q̄ ipse possessor habebat contra verum heredem agentem petitione hereditatis: nō eñ amodo poterit retinere si rebabuit ab eo cui soluit.
2 ☞ Si debitor q̄ tradidit statuliberū repetat p 2dictionē indebiti quod pōt nō est liberatus an creditor poterit retinere loco pignoris quouscz alius homo recte soluat. Respōdeo sic cū ad eum pervenerit occasione huius debiti: vt est casus. ff. de condi. in de. l. si nō sortē. ff. si centū. ver. ages aūt. ꝛ facit. j. eo. si cū aurū. ꝛ. ff. de pig. ac. l. eleganter. ff. qui reprobos. nam si hꝫ actionē vt hic dicitur ibi: sed ꝛ creditorē ꝛc. ergo ꝛ retentionē. vt. l. j. ff. q̄ ait. de superficie. ¶ Itē quero circa eūdem casum q̄d si debitor tradens statuliberū cauit de euictione an sit liberatus: vī q̄ sic p
3 l. si. i fi. de cōdi. ob cau. ꝛ dixi. ff. si rē meā: 3tiū dic q̄ illud pce deret q̄n posset aduocari alia rōne q̄ oīs puta iure hypothece: ꝛ idem si p pauliānā actionē q̄ est psonalis. Si aūt pōt aduocari ratione dñij: q̄ res soluta aliena erat in totū vel p parte quota vel etiā integrali vt in casu q ponit i fi. vel erat soluentis: ꝛ sic transtulit dñiū tñ speratur posse dñium abdicari existente conditione libertatis tunc non liberantur prestando cautionē q̄ tenebatur dare pfecte ꝛ integraliter: iste aūt pfecte nō dedit si nō erat dñs vel nō integraliter si erat alienus p parte integrali vel quota vel non pfecte vt in vltimo casu q̄n pōt aduocari ad libertatē vnde tunc nō sufficit cautio ita nō declarat hic Bar. debere intelligi. l. illā fi. in fi. ꝛ q̄ dixi in. o. l. si rez
2 tene menti. q̄ ista sunt subtilia. ☞ Si q̄s tenebāt actione de dolo q̄ durat biennio ꝛ tēpus est continuum q̄ istud tps currat etiam impedito agere ꝓpter absentiam debitoris: tñ pōt eo renuerso restitui aduersus cursus temporis sicut si impedimentum constitisset in sua psona ꝛ qd si tempus esset vtile.
3 Interruptio an etiam cadat in prescriptione completa.
4 Interruptio facta 2tra vnum ex duobus reis debendi an censeatur facta contra alterum.
An facta 3 principalem censeatur facta contra fideiussorem.

Si quis proreo. †Pro debitore liberato tpe cōtra quē pōt ipetrari resti. in inte. ad rescindendū prescriptionē pōt intercedere fideiusso: sicut ꝓ nō liberato ꝛ transacto tpe petēde restitutiōis tam ipse q̄ fideiussor liberat si tñ 3 fideiussorē nō fuit ptās experiendi vel agendi restituit in ipsum actio vtilis ex eqtate si cut in fideiussore q rem debitā interemit: q̄ hꝫ debitor ipso iure liberet: ꝛ etiā fideiussor in 2sequentiā de eqtate tñ ꝓpter eiꝰ
2 dolū vtilis actio cōtra eū datur. b.d. iste. ff. valde solennis ꝛ difficilis in teg. et glo. ꝛ Bar. dicit q̄ est solennioz q̄ sit in isto ti. tñ mihi vī q̄ nec ꝓ ipsum neq̄ per glo. pfecte declaratur: hꝫ dicat multa bona. Et dixiūdo hoc modo q̄ primo ponitur vnū dictū Jul. vsq; ibi ꝛ quidē. Scōo ponitur ipsius dicti restrictio vel limitatio vsq; ibi: ꝛ hoc casu. Tertio ponit ipsius dicti reprehēsio quo ad qd nō tñ ex toto pono casuz. ¶ In teg. ibi fideiussit subaudi ante restitutionē petitā fm gl. vel fm Jac. de are. post petitā restitutionem ꝛ cōcessam infra annū vtilem quo durat rescissoria. i. vtilis actio q̄ restituitur vt in. l. in onerariis. ff. sed cū rescissa. de act. ꝛ obl. ꝛ tūc ea q̄ sequūtur pcedunt clare. Sz tenendo intellectū gl. q̄ro ad qd obligatur fideiussor gl. ꝛ docto. hoc nō declarāt dico q̄ nō obligatur ad id q̄ erat in officio in
3 dicis rescindentis. f. ad restitutionē in inte. 2cedendā cū non sit in ptāte fideiussoris illā 2cedere sed iudicis: sed obligat ad illud q̄ principalis debitor erit debiturus 2cessa restitutione p actionem vtilē rescissoriā q̄ restituitur loco directe sublate: ꝛ sic ad quātitatem p̄ius debitā ꝓpter prescriptionem: hꝫ in futuꝛ debendā prehabita restitutione: vñ non ꝓprie alle. iste teg. sed fideiussor poterit intercedere ꝓ eo q̄ est in officio iudicis nobili sicut ꝓ eo q̄ in obligatione naturali ꝛ ciuili: vt no. Bar. in l. j. in fi. ff. de fideiuss. p hunc teg. q̄ hic nō obligatur ad illud vt dixi: sed ad id q̄ erit in actione futura post habitā restitutionē puta tñ illud verū esse in se eo casu quo iudicis officium nobile ꝓponitur vt aliqs condēnetur ad aliqd dādū vel faciendū: puta ad cauendū de dā. infec. q̄ tunc loco actionis ꝓponitur: vt in. c. fi. de offi. iudi. non aūt q̄n ꝓponitur: vt iudex aliqd faciat: non aūt pars: vt in casu isto ꝙ rescindat prescriptionem ad illud eñ non pōt obligari fideiussor sicut nec ipse debitor: princi
2 palis ad illud tenetur: ꝛ predicta q̄n restitutio pōt peti de iure scripto per ti. de mino. vel qui. ex cau. ma. secus si de gratia tñ vt illa q̄ concedit ex ti. de sen. paſ. ꝛ restitu. q̄ petitur a principe: nā pro eo q̄ pōt petere talē restitutionem non pōt accedere fideiussor. vt. ff. de fideiuss. deportato fm Bar. ꝛ bene. ¶ In teg.
2 ibi actione qua. i. aliqua tpali: vt si tenebatur actione de dolo q̄

seruī: sed vsufructuarius: si autē ꝓcipit tunc videtur q̄ nihil prodiderit: nā ꝛ si vsufructus ad tertiū nō ptinuisset iste seruꝰ mo reret huic creditori: ergo ꝛ tūc vī idē dicendū postq̄ vsumfructū habuit nisi dicamus ꝛ hoc verius q̄ idē sit q̄ vsufructuarius poterit repetere ab isto creditore vsumfructū indebite per
2 ceptū p 2dictionē fine cā. ¶ Circa primū casum. quero si debitor q tradidit statuliberū repetat p cōdictionem indebiti qō pōt nō est liberatus: an creditor poterit retinere loco pignoris quouscz alius homo recte soluat. Respōdeo sic cū ad eum pervenerit occasione huius debiti: vt est casus. ff. de condi. in de. l. si nō sortē. ff. si centū. ver. ages aūt. ꝛ facit. j. eo. si cū aurū. ꝛ. ff. de pig. ac. l. eleganter. ff. qui reprobos. nam si hꝫ actionē vt hic dicitur ibi: sed ꝛ creditorē ꝛc. ergo ꝛ retentionē. vt. l. j. ff. q̄ ait. de superficie. ¶ Itē quero circa eūdem casum q̄d si debitor tra
3 dens statuliberū cauit de euictione an sit liberatus: vī q̄ sic p l. si. i fi. de cōdi. ob cau. ꝛ dixi. ff. si rē meā: 3tiū dic q̄ illud pce deret q̄n posset aduocari alia rōne q̄ oīs puta iure hypothece: ꝛ idem si p pauliānā actionē q̄ est psonalis. Si aūt pōt aduocari ratione dñij: q̄ res soluta aliena erat in totū vel p parte quota vel etiā integrali vt in casu q ponit i fi. vel erat soluentis: ꝛ sic transtulit dñiū tñ speratur posse dñium abdicari existente conditione libertatis tunc non liberantur prestando cautionē q̄ tenebatur dare pfecte ꝛ integraliter: iste aūt pfecte nō dedit si nō erat dñs vel nō integraliter si erat alienus p parte integrali vel quota vel non pfecte vt in vltimo casu q̄n pōt aduocari ad libertatē vnde tunc nō sufficit cautio ita nō declarat hic Bar. debere intelligi. l. illā fi. in fi. ꝛ q̄ dixi in. o. l. si rez tene menti. q̄ ista sunt subtilia.
2 ☞ Si q̄s tenebāt actione de dolo q̄ durat biennio ꝛ tēpus est continuum q̄ istud tps currat etiam impedito agere ꝓpter absentiam debitoris: tñ pōt eo renuerso restitui aduersus cursus temporis sicut si impedimentum constitisset in sua psona ꝛ qd si tempus esset vtile.
3 Interruptio an etiam cadat in prescriptione completa.
4 Interruptio facta 2tra vnum ex duobus reis debendi an censeatur facta contra alterum.
An facta 3 principalem censeatur facta contra fideiussorem.

Si quis proreo. †Pro debitore liberato tpe cōtra quē pōt ipetrari resti. in inte. ad rescindendū prescriptionē pōt intercedere fideiusso: sicut ꝓ nō liberato ꝛ transacto tpe petēde restitutiōis tam ipse q̄ fideiussor liberat si tñ 3 fideiussorē nō fuit ptās experiendi vel agendi restituit in ipsum actio vtilis ex eqtate si cut in fideiussore q rem debitā interemit: q̄ hꝫ debitor ipso iure liberet: ꝛ etiā fideiussor in 2sequentiā de eqtate tñ ꝓpter eiꝰ
2 dolū vtilis actio cōtra eū datur. b.d. iste. ff. valde solennis ꝛ difficilis in teg. et glo. ꝛ Bar. dicit q̄ est solennioz q̄ sit in isto ti. tñ mihi vī q̄ nec ꝓ ipsum neq̄ per glo. pfecte declaratur: hꝫ dicat multa bona. Et dixiūdo hoc modo q̄ primo ponitur vnū dictū Jul. vsq; ibi ꝛ quidē. Scōo ponitur ipsius dicti restrictio vel limitatio vsq; ibi: ꝛ hoc casu. Tertio ponit ipsius dicti reprehēsio quo ad qd nō tñ ex toto pono casuz. ¶ In teg. ibi fideiussit subaudi ante restitutionē petitā fm gl. vel fm Jac. de are. post petitā restitutionem ꝛ cōcessam infra annū vtilem quo durat rescissoria. i. vtilis actio q̄ restituitur vt in. l. in onerariis. ff. sed cū rescissa. de act. ꝛ obl. ꝛ tūc ea q̄ sequūtur pcedunt clare. Sz tenendo intellectū gl. q̄ro ad qd obligatur fideiussor gl. ꝛ docto. hoc nō declarāt dico q̄ nō obligatur ad id q̄ erat in officio in
3 dicis rescindentis. f. ad restitutionē in inte. 2cedendā cū non sit in ptāte fideiussoris illā 2cedere sed iudicis: sed obligat ad illud q̄ principalis debitor erit debiturus 2cessa restitutione p actionem vtilē rescissoriā q̄ restituitur loco directe sublate: ꝛ sic ad quātitatem p̄ius debitā ꝓpter prescriptionem: hꝫ in futuꝛ debendā prehabita restitutione: vñ non ꝓprie alle. iste teg. sed fideiussor poterit intercedere ꝓ eo q̄ est in officio iudicis nobili sicut ꝓ eo q̄ in obligatione naturali ꝛ ciuili: vt no. Bar. in l. j. in fi. ff. de fideiuss. p hunc teg. q̄ hic nō obligatur ad illud vt dixi: sed ad id q̄ erit in actione futura post habitā restitutionē puta tñ illud verū esse in se eo casu quo iudicis officium nobile ꝓponitur vt aliqs condēnetur ad aliqd dādū vel faciendū: puta ad cauendū de dā. infec. q̄ tunc loco actionis ꝓponitur: vt in. c. fi. de offi. iudi. non aūt q̄n ꝓponitur: vt iudex aliqd faciat: non aūt pars: vt in casu isto ꝙ rescindat prescriptionem ad illud eñ non pōt obligari fideiussor sicut nec ipse debitor: princi
2 palis ad illud tenetur: ꝛ predicta q̄n restitutio pōt peti de iure scripto per ti. de mino. vel qui. ex cau. ma. secus si de gratia tñ vt illa q̄ concedit ex ti. de sen. paſ. ꝛ restitu. q̄ petitur a principe: nā pro eo q̄ pōt petere talē restitutionem non pōt accedere fideiussor. vt. ff. de fideiuss. deportato fm Bar. ꝛ bene. ¶ In teg.
2 ibi actione qua. i. aliqua tpali: vt si tenebatur actione de dolo q̄

durabat anno bodie biennio: vt. l. si. C. de dolo. ꝛ tps est continuum ideo currit etiā impedito agere ꝓpter absentiā debitoris: tñ pōt eo cōuerso restitui aduersus cursum tps: sicut si recēt impeditus agere impedimento consistente in sua psona vt hic in prima gl. mag. circa prin. ibi. ꝛ q̄ō bic psens ꝛc. si autez tps esset vtile non 2tinuū nō curreret impedito agere: vt in. l. j. de diuer. ꝛ tēpo. prescrip. ¶ In text. ibi annus preterierit: dic gl. ꝛ doc. bic vī intelligere de anno vtili infra quē isto iure poterat peti restitutio: ꝛ intelligunt q̄ restitutio nō fuit 2cessa iz si sic est fideiussor nondū incepit obligari: q̄ actio vtilis rescissoria non fuit nata in qua vī fideiussisse. vt. ff. digi ergo non potest liberari: q̄ non fuit obligatus: vt in. l. decem. in fi. de v̄. ob. sed text. infra dicit fideiussorē nō liberari ergo erat obligatus. Et sic iste intellectus non poterit ꝓcedere videre meo. Ibi in fra dicit in ipsum restituendā actionē ex ed icto si cū eo non fuerit ptās experiundi ꝛ sic innuit q̄ semel incepit actio 3 eum et postea sit extincta ꝛ restituitur. Intelligo ergo aliter q̄ restitutio fuit concessa infra annum. ꝛ sic incepit dari vtilis actio accessoria 2tra principalem debitorem ꝛ in 2sequentiā purificata est obligatio fideiussoris: ꝛ incepit teneri ex sua ꝓmissione postea infra annū vtilem rescissoria non fuit intentata 3 principalem 2tra quem fuit ptās experiundi: ꝛ sic est extincta quo ad eum: vt in. o. l. in onerariis. ff. sed cū rescissa. ¶ Queritur ergo an etiā fideiussor liberatur liberato principali videbatur q̄ sic vt. ff. de fideiuss. vbicūq; cū multis ff. Jul. dixit 3tiū ꝛ postea in ver. ꝛ qdem se limitat hoc esse verum si cū fideiussore non fuit ptās experiundi. hꝫ fuerit cū principali. Sed iurisconsultus in ver. hꝫ hoc casu: dicit banc esse iustā causam: vt actio cōtra fideiussorem restituatur non aūt vt liberetur: vnde de rigore iuris liberato principali liberatur fideiussor: mero iure sed ꝓpter dictū impedimentū actio vtilis restituit aduersus eū sicut ꝓpter eius culpā vel dolū restituitur vt q̄ī seruū debitū interemit fideiussor: nā principalis liberatur q̄ non fuit in culpa vel mora: ꝛ in eius 2sequentiā de rigore liberatur etiā fideiussor. hꝫ eodē instāti restituitur vtilis actio 3 eū ꝓpter eius factū vel dolum vt. ff. de ver. ob. l. moza. in fi. cū ibi no. gl. fin. ff. de vsur. l. moza. ff. Et aduertendū q̄ gl. bic intelligit q̄ ista restitutio fiat p edictū q. ex cau. maio. ꝛ sic esset necessariū factū iudicis qō est falsum: q̄ in dicto casu restituitur 3 fideiussorē ipso iure ꝓpter eqtatem. vt dictis iuribus. Idem ergo dz esse hic postq̄ isti casus similantur: intelligo ergo ex edicto q̄ non habemus sicut in simili. in. l. ventre. de acq. her. oū ibi dicitur decreto: ꝛ ista nō
3 declarantur p doc. tñ sunt necessaria. sufficit. ¶ Sup glo. q̄ incipit liberato ibi vel dic no. singu. banc solutionē q̄ verissima est in se. q̄. l. cū notissimi. ff. sed ꝛ fi qs. alleg. in gl. vbi dicitur q̄ p recognitionem debiti prescriptio interrumpitur locū bz in prescriptione nondū cōpleta tpe cognitionis. in illa eñ ꝓprie cadit interruptio sed si erat iā cōpleta talis cognitio eā non ex tinguit p rationē q̄ bic ponitur in gl. q̄ leuius 2seruatur actio nondū extincta vel elisa q̄ resuscitetur iam extincta: tñ quo ad hunc. ff. ista solu. nō est bona. q̄ verūz est bic q̄ prescriptio sup actione prima a qua debitor fuit liberatus erat decursa tpe data fideiussoris sed prescriptio annalis q̄ currit sup restitutione in inte. 2cedenda nō erat decursa: q̄ infra annū vtilem datus est fideiussor ꝛ de illa logmur de presenti. Tene ergo aliā solutionem in versi. vel dic q̄ est singularis ꝛ vera q̄ 3ium loqtur de prescriptione q̄ pōt interrūpit per lit. cōte. nā illa interrūpitur etiam p recognitionē debiti: ista vero annalis non interrūpitur per lit. cōte. q̄ olim infra annū vtilem debebat peti restitutio: ꝛ q̄stio terminari ꝛ fi non terminabatur: licet lis esset cōtestata annus labebatur ꝛ excludebatur a restitutione: ꝛ idem bodie infra quadrieniū continuū. vt in. l. fi. C. de temp. in inte. resti. Est ergo bic casus fm istuz intellectū q̄ recognitio debiti nō interrūpit talē prescriptionez ꝛ est magna limitatio ad illū ff. sed ꝛ fi qs. dat etiā gl. in fi. aliā solutionem q̄ est singularis in seq. q̄ ille. ff. dz intelligi q̄n simpliciter ꝛ pure recognoscit: secus si conditionaliter dicendo. ꝓmitto illud q̄ apparebit in futuꝛ me nūc debere: q̄ ꝓ hoc nō interrumpit prescriptio qō est etiā valde singularis limitatio ad illū. ff. tene menti banc gl. q̄ sem per ad eā recurritur ꝓ limitatione istius. ff. ¶ Super alia glo. mag. ibi: sed tunc qꝓ. dic ꝓ declaratione huius glo. q̄ difficilis est: et etiā sequentis op. tribus modis. Primo contra teg. dz dicit q̄ annus preterijt: nā vī q̄ Jul. male dixit in hoc. q̄ ipse statim in seq. ver. equidem. restringit seipsuz dicens habere locum dictum suum dū dicit fideiussorem non liberari q̄n ea non fuit ptās experiundi. sed si sic est. ergo male dixit q̄ annus preterijt. q̄ cū sit vtilis non preterijt nisi fit potestas experiendi ex parte actoris: ꝛ rei. ꝛ etiā iudicis. vt. l. j. ff. de diuer. ꝛ temp. prescript. Timore huius dicunt quidam q̄ in princi. huius. ff. vsq; ad ver. et quidem fuit ptās experiundi tam cū principali

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

ꝙ cum fideiussore ad hoc:vt ꝓcedat illud qđ dicitur ꝙ annus ꝓteriit:sed in ꝓcedentiver.ꝛ quidē mutat casum:qr cū dicat nō fuisse ptātē experiundi ɔ3 subaudiri ꝛ p ɔsequēs annus nō ꝓteriit:sed ɔ qr ꝑm hoc Jul.male dixit aut in primo dicto ꝙ annus ꝓteriit:aut i scđo ꝙ fideiusso nō liberet:nā si fuit potestas experiundi bene dixit in primo ꝙ annus ꝓteriit ꝛ3 male dixit in scđo ꝙ fideiusso nō liberet:qr liberato principali[a] liberatur fideiussor:si aūt nō fuit potestas experiundi bñ dixit in scđo dicto ꝙ fideiusso nō liberatur sed in primo dixit male ꝙ annus ꝓterierit:qr nō potuit ꝓterire:quidam fatent hic ꝙ male dixit. Alɔ.nō fuit visum hoc bene dictū:idē videt sentire Barto.vnde Alɔ vt saluaret iul.in vtroq; dicto intellegit ter.nō de anno vtili[b] q nō potuisset currere si nō fuit potestas experiundi:sed de anno cōtinuo:ꝛ tunc est clarum ꝙ p lapsum anni cōtinui qnimo etiam decēnij si nō fuit ptās experiundi p integrū annum non tollit beneficiū restitutionis in inte. vnde nec liberatur principalis nec fideiusso certe tunc non haberet dubiū:ꝛ fatua fuisset determinatio Juliani.dicas ergo ꝙ imo loquit de anno vtili ꝛ ꝙ fuit ptās experiūdi cum principali nō cum fideiussore.certe tollitur bñficiū restitutionis quo ad principalē:sed quo ad fideiussorē.Jul.dixit non tolli ꝛ iurisconsultus dixit ꝙ imo tollitur sed restituitur actio ꝛ hic est verus casus de quo gl.q̄ sunt in ver.itē si potuit.ꝛ nō ꝑđit ꝙ iste erat verus casus huius.ℌ.Jntelligendo ergo vt intelligunt docto. quō restituitur actio ℨ fideiussorē si restitutio nō fuit infra annum implorata cū actio rescissoria nunq̄ fuerit nata:ideo qđ quid dicat gl.ꝛ Bar.intellige.vt.ℨ.digi ꝙ imo fuit ɔcessa et ꝙ fuit nata vtilis:ꝛ postea infra annū vtilē nō fuit inſectata ꝛ oia clare ꝓcedunt:nec aliqs scribens tetigit medullā istī⁹.ℌ. clare vt.ℨ.digi:nec fine ꝓdictis posset vnq̄ bñ intelligi.ℂ Ultimo opp.fortiter ꝓclarando finē gl.cū se.si nos intelligimus modo quo dixit ꝙ hic fuit ptās experiundi cōtra principalē: licet nō fuerit contra fideiussorē.ℂ Oppo.ꝙ tunc nō debet actio re stitui in fideiussorē cuius cōtrarium hic ōr:qr fuit in ptāte creditoris agere ℨ principalē:ꝛ interrumpere ꝓscriptionem cōtra eum:ꝛ in ɔsequētia interrupisse ɔtra fideiussorem:ꝛ si hoc est nō subest eqtas restituendi actionē ℨ fideiussorem sicut nec ɔtra principalē.ꝙ autē fuisset interrupta ꝓscriptio contra fideiussorem ꝙbatur in.l.fi.C.de duo.reis.vbi interruptio facta cōtra vnū ex correis debēdi ꝓdest cōtra alterum.gl.in fi.hoc fatetur ꝛ ꝓpter hoc intellegit istū.ℌ.ꝛ ad eius intellectum vacilla uit:ꝛ voluit ꝓpter hoc ꝙ hic ꝺ actionē restituendā ꝙ loquaē qñ nō fuit ptās experiundi cōtra principalē:als nō restitueret sed tunc annus nō cucurrisset:ideo remanet gl.imbratata ꝛ cō fusa in seipsa. Tvnde gl.seq.in fi.multū singulariter nota.dicit illā.l.fi.habere locum dumtaxat in duobus reis debēdi: vt in interruptione facta ɔtra vnum censeatur facta cōtra alterum:qr tenet eodē genere obligationis.ſ.eque principaliter nō sic in reo ꝛ fideiussore q tenētur diuerso genere vnde interruptione facta ɔtra ꝙincipalē nō censetur facta cōtra fideiussorem:ꝛ sic fideiusso posset ꝓscribere:ɩ3 principalis nō poterit:ꝛ istā gl. tene menti:qr semp alleg.Et conclude finaliter ꝙ aut fuit potestas experiundi cōtra vtrūq;:ꝛ currit annus ꝛ vterq; liberatur:ꝛ cōtra neutrum fit restitutio aut non fuit ptās experiūdi ɔtra aliquē eorū:ꝛ nō currit annus nec aliqs eorum liberatur ꝛ p consequēs nec restitutio est necessaria nec ɔ3 actum in istis duobus casibus. Jste.ℌ.aut fuit cōtra principalē nō contra fideiussorem ꝛ currit annus vterq; liberatur de rigore:sed de eq tate restituitur ɔtra fideiussorē:ɩ3 egisset cōtra principalē ideo eius negligentia nocet sibi dumtaxat ℨ principalē contra quē fuit commissa nō contra fideiussorem:contra quem commissa nō fuit ꝛ habes nunc clarum intellectum ter.ꝛ glo. Cetera vide hic ꝑ Bar.q aliqua bona tangit licet omittat declarare me dullam bujus.ℌ.vt.ℨ.digi.

a ℂ Liberato ꝓn cipali.adde.c.ꝓnenit.de fideius.ꝛ ibi doc.ꝙ doc. in.c.j.in.c.od⁹ ardus. de solut.

b ℂ Deāno vtili. adde quō accipitur.vide gl.in.l. annus.ꝛ ibi docto.ff.de cal.Ly. in fi.in.ij.q.C.de temp.prescrip.

1 **Qui pro te ap.** †Si debitor succedat fideiusso ri extinguitur obligatio fideiussoria tam primi ꝙ scđi fideiussoris:sed nō obligatio pignoris. h.d.ꝛ est casus singularis.ſm doct.Jntellige etiā si fuit datū a fideiussore:ꝛ erat ratio dubiādi:qr extincta fideiussoria psona li q̄ se habebat vt principalis ad hypothecam vel pignus datū per eum videbatur extingui fideiussoria scđi fideiussoris interce dentis ꝓ eo ꝛ tñ ꝗium est.ℌ.ponit duplicem rōnem diuersitatis tñ scđa nō plɔ:qr sicut primus fideiussor nō tenet ni si ꝓ pecunia ꝓ qua intercessit ita nec pignus datū ab eo pōt retineri nisi ꝓ illa pecunia ɩ3 datū ab ipso debitore poterit retineri etiā ꝓ alio chyrographario debito ab eodē ɩ3 ꝓ illa nō fuit obligatū:dic ergo subtilius ꝛ clarius rationē diuersitatis:qr principalis ꝛ accessoria nō possunt cōcurrere in eodē subiecto:sed requiruntur diuersa subiecta. Si ergo vtraq; est personalis cum subiectū ambarum sit ipsa psona si incipiunt cōcurrere in eadē persona nisi extingueretur accessoria reperiretur esse in eodē subiecto:cōuenientius est ergo ꝙ extinguatur accessoria ꝛ remaneat principalis ꝙ econuerso. Sed si principalis est psonalis:accessoria vero realis:vt pignus tunc ſubiectum personale est ipsa psona:subiectum vero realis est ipsa res:si ergo fideiussor ꝙ dedit pignus debitori succedat:ɩ3 extincta sit fideiussoria ne in eadē psona reperiantur esse ambe nō sic extinguitur hypothecaria data a fideiussore:qr non reperitur esse in eodē subiecto. Ratio aūt quare extinguit secunda fideiussoria:qr illa est psonalis ꝛ sapit naturā persone psonalis cui accedit ideo illa extincta extinguitur scđa:est etiā alia ratio qr nō interest creditoris ꝙ duret personalis accessoria in eadē persona cū per principalē poterit tantum ɔsequi quantum p accessoriā:sed bñ interest ꝙ duret hypothecaria:qr per illā poterit plus ɔsequi si res obligata reperiretur penes tertiū possessorem nam cōtra eum non haberet creditor personalē:ꝛ tñ ɔ3 hypothecariam que est in re.vt.l.si fundus.ℌ.in vendicatione.de pig.ꝛ ꝓpter esse creditoris conseruatur interdum actio etiam personalis et accessoria:vt in.l.beres a debitore.ℌ.ꝙ si seruus.de fideiuſ.Non sunt alia.

2 ℌ Oblatio facta non congruo loco vel tpe non prodest:sed habetur perinde ac si facta non esset et creditor habet instam causam recusandi.

3 Emptor an possit petere rem nisi soluat pretium.

1 **Si soluturus.** †p debitorem penes eum p creditorē periculū est ipsius creditoris:sed si ipse debitor eligit ita demū est periculū creditoris si ipse fuit in mora recipiendi:secus si debitor fuit in culpa offerendi vel neuter fuit in mora vel culpa:qr tunc ptinet ad ipm debitorem sed in debito speciei hoc vltimo casu qñ neuter fuit in mora vel culpa periculum ptinet ad ipsum creditorē cum interitu speciei debite debitor liberetur. h.d.in effectu:ꝛ est magis difficile ꝙ appareat.Et primo loquit qñ creditor eligit vsq; ibi cū tñ.secūdo qñ eligit ipse debitor vsq; in finē:licet gl.intelligat hanc secundā partē etiā in casu quo creditor eligit:sed tunc non haberet dubiū ꝛ ista secunda continet tres casus in primo q durat vsq; ibi:in qua specie fuit in culpa ipse creditor vel in tardando recipere solutionē vel in oīno ea recusando recipere sine iusta cā. Jn secūdo q incipit in qua specie:ꝛ duratvsq; ibi:bis cōsequens fuit in culpa ipse debitor offerendo non gruo loco vel tpe:ꝛ creditor nullomodo. Jn tertio qui incipit bis cōsequens nenter fuit in culpa ꝛ cōtinet duos casus:vnus in debitore qātitatis vt est emptor q teneā ad ꝓtiū:alius in debitore speciei qui tenetur ad speciē vēdītā. Venio ad casum. primum dictū intelligo verum etiā si creditor q depositariū eligit in nulla fuit mora vel culpa male electiōis:quia electus penes quemlibet erat idoneus nec etiā in differendo solutionem qz iustam causā habuit retardandi vt pecunia approbaretur dum tñ debitor similiter non fuerit in culpa sed si fuisset in culpa:qr obtulerat non congruo loco vel tpe:ꝛ creditor dixit sibi ꝙ deponeret penes talem:qr tunc non poterat recipere et ille erat idoneus ꝛ postea casualiter pdita est pecunia tunc ꝓpter precedētē culpā debitoris ex quo creditor in nulla fuit si pdita est casualiter pertineret periculū ad debitorē ſm Ja.de arr.et Ray.qui alleg.ℨ.de fideicō.lib.l.sed ꝛ si alienare.qō satisrōna bile videtur.Scōm dictum in ver.cum tñ.dico esse verum qñ debitor q eligit caret omni culpa:qr elegit illum quē quilibet diligēs elegisset:si casualiter perdatur licet ipe elegerit ex quo creditor fuit in culpa recipiendi periculū pertinet ad creditorē ꝛ liberatur ope exceptionis:vt.j.eo.qui decez.secus si fuisset in culpa male electionis ꝛ ꝓpter illā culpam perderetur:qr licet creditor fuit in culpa vel mora recipiēdi ipse tñ debebat esse diligens in deponendo ꝓo creditore sicut si depositet ꝓ se. 2 argu.in.l.j.circa fin.ℨ.eo.ℂ †In tertio casu in ver.qua specie Nota.illud ad hoc semper alleg.ꝙ oblatio facta non congruo loco vel tempore non prodest:sed habetur perinde ac si facta non esset.ꝛ creditor habet instam causam recusandi nec constituitur in mora:ideo periculum pertinet ad debitorem etiam si in nulla culpa fuit qñ tenebatur in genere vel quantitate quātum ad personam depositarij:quia elegit personam idoneam nam sufficit ꝙ fuerit in culpa offendēdi.ꝛ sic habetur oblatio 3 ꝓo non facta. ℂ †In quarto casu in ver.bis ɔsequēs.Nō.limitationē ad id qō habet in.l.iulianus.ℌ.offerri.de ac.empt.vbi habet ꝙ emptor nō pōt petere rē nisi soluat ꝓtiū nec eōuer so debitor ꝓtiū nisi tradat rē quasi invicē nō ɔfidūt:et nenter vult incipere:remedium est ꝙ fiet depositum:ꝛ tunc nenter est in culpa deponendi:qr nenter tenetur se ponere:in hoc tñ differunt:qr si pecunia deposita ꝑdatur ɔ3 debitor nō fuerit in culpa nec in deponendo nec in eligendo ex quo tamen nec etiam

aduersarius fuit periculū pecunie pertinet ad ipsum debitorē q tenetur in quantitate:sic casus ipm nō liberat sed Bar.videtur sentire contrariū ꝙ si elegit psonā idoneā penes quē quilibet diligēs deposuisset nō ptinet periculū ad eū.arg.in.l.argentū.ſ.cōmo.ꝛ.l.eū qui.sed ibi in debitore certe speciei:qr cōmodatū erat argentū vel in vasis:vt etiā hic dicitur in vēdito re q tenetur in specie: sed in debitore qātitatis nō puto verū dictū suū ꝓ rationē quā dixi nisi eo casu quo creditor fuerit in 2 culpa recipiēdi vt in scđo casu huius.l. ℂ †Sed op.qr debitor qātitatis offerendo assignādo ꝛ deponendo statim est liberatus ipso iure:vt.l.obligationē.C.eo.ergo.ɩ3 postea per ea nō ɔ3 reincidere in obligatione iam extincta:licet neuter ipsorum sit in culpa.Sed.ꝛ tene menti ppetuo illud est verū qñ pecunia deponitur ꝛ cōsignatur cū libera potestate credēdi data de recipiendo qficūq; vult:ꝛ ad eius beneplacitū:sed si nō datur libera ptās:sed ita demū si aliam rē tradit tunc ꝙ depositionem ꝛ cōsignationē non liberatur debitor ipso iure ante interitū pecunie:nec etiā post vt est casus singu.hic quē ppetuo tene men ti ſm doc.Est etiā alius casus in quo ɩ3 de posuerim simplr cū libera potestate recipiēdi:tñ remanet obligatus:si postea reciperet depositū a depositario:ꝛ ipse depositor deponens nō reincideret in obligationē iam sublatā vtilē tanq̄ nō directā vt in l.acceptā.circa fi.C.de vsur.non sunt alia hic dicenda:qr satis in materia obligationis.ɜ.dictum est.

1 **Si promequis.** †Etiā si tertius solvat debitū liberatur pignus tā cōuentionale ꝙ pretorii:ꝛ nascit ꝛ acquiritur debitori pignoratitia vel aliud remediū ad recuperationē pignoris.h.d.ſō intelligas ꝙ iste actiones regrātur sibi per factū tertij cū per liberā psonam nō poterit alteri queri actio: ꝓpter factū illius tertij acgritur pignoratitia q̄ oritur ex traditione pignoris facta p eū.Et sic oritur ex cōtractu debitoris ɩ3 ꝓpter factum tertij cū nō oriatur nisi facta solutione:vt.l.si eum.ℌ.oēs.de pig.act.ecce casum.nō sunt alia.

1 **Reo criminis.** †Accusato vel inquisito de crimine de quo veniāt bona publicanda non vī interdicta administratio borū suoꝝ pendēte accusatione vel inquisitione quominus debitores sibi soluendo liberent ꝛ ipse etiā alij soluere poterit.b.d. cū.l.seq.An aūt poterit bona alienare:dic vt in.l.post Fctus.de don.Nam qō hic ɔ3 cōtingit fauore liberationis:fallit tñ in casibus hic no.ꝑ gl.posito ergo ꝙ cōficatio subsequatur nō poterit fiscus iterꝛ conuenire debitores:etiā si scientes accusatio nē ꝓpositam sibi soluerunt qr liberati sunt ꝓ rationem de qua hic q̄ si aliud diceremus posset ɔtingere ꝙ ille moreretur fame:tñ erat innocēs ꝛ secuta fuit absolutio:qr nullus pendente accusatione vellet soluere timore ne exequatur condemnatio.

1 **In omnibus.** †Qñ principalis obligatio tollitur ipso iure tolluntur etiam accessorie tam ꝑsonales ꝙ reales. Item sub accessoria ꝓ cōfusionē nō tollitur principalis nec ipso iure nec ope exceptionis.b.d.Et sic ponit duo dicta eque principalia. Primum qñ tollitur principalis an tollantur accessoria:ꝛ vult ꝙ si tollitur ipso iure tollantur.si autē ope exceptionis gl.j.dicit ꝙ nō semp tollūtur qō dic vt in.ll.alleg.ꝓ eaꝫ.Scōm dictū est econuerso qñ tollitur accessoria ipso iure an tollat ꝓncipale.Et ō; ꝙ si tollitur iure ꝛfusionis:vt qr creditor succedit fideiussori nō tollitur principalis:subaudi nec ipso iure nec ope exceptionis.vt.ℨ.de fideiuſ.l.beres a debitore.ℌ.ꝙ si idem stipulatorio.sed si tollereī iure solutionis vere vel ficte tunc tolleretur principalis ope exceptionis nō ipso iure:per id qō plene no.in.l.papinianus.ɜ.man.ꝛ in boc differt a primo casu in 2 quo ſublata principali[a] ipso iure tolluntur accessorie etiā ipso iure:sed ſublata accessoria ipso iure non tollitur principalis ipso iure:sed bñ tollitur ope exceptionis in casu predicto qñ ita tollitur iure solutionis:ꝛ de ratione dic vt not.in.d.l.papinianus.Et iste est verus intellectus:ɩ3 gl.hic tam prima ꝙ penul.videātur sentire ɔtrarium dicentes ꝙ istud ver.preter venit exceptiue:ꝛ sic in nuit ꝙ sicut principali sublata ipso iure tollitur accessoria ipso iure ita econuerso preterꝙ in casu de quo hic:qñ tollitur iure cōfusionis:sed boc non est verū salua pace glo ꝓ no.in.d.l.papinianus.ꝛ dicas ꝙ hic nō venit exceptiue a regula prima:sed ponitur aliud dictū eque principale. Qñ autem principalis tollitur ipso iure qualitercumq; tollatur sine iure solutionis vere vel ficte siue iure ꝛfusionis tolluntur accessorie ipso iure:vt si creditor succedat debitori:nam liberantur fideiussores:ꝛ pignora data a debitore ne ꝓo eodem apud eundem remaneāt obligata quod esse nō debet vt.d.l. si quis ꝓo eo.ℌ.j.ℨ. de fideiusso. nec ob.ɜ.eo.cum quis.ℌ.fi. quia creditor nō successit:sed debitor successit fideiussori:ꝛ principalis nō erat ibi extincta.ibi fic. Jtē ibi in pignore dato a fideiussore non in dato principali:sed etiā a fideiussore:idem est.

2 ℌ Cum arbiter condemnauerit partem ad vendendum vel locandum alteri: et illa vendidit vel locauit postea non seruat contractum sed venit contra: an poterit ab ea peti pena compromissi.

3 Si aliqua communitas fuit condemnata propter rebellionē ad destructionem murorum:et ipsa destrugit an poterit postea reponere.

1 **In numerationibus.** †Eadē numeratio vel vnus ꝛ idem actus potest parere diuersos effectus nō contrarios quod quatuor probatur exemplis. h.d.in effectu contrarios vero non. vt.ɜ.eo.qui hominem.ℌ.fi.quia si ibi inducet liberationem censeretur solutum vt debitum ꝛ si inducit repetitionem videtur solutuꝫ vt indebitum:ꝛ ista duo sunt contraria:ideo si inducit vnum non inducit aliud:sed in exemplis de quibus hic nulla est contrarietas si bene inspicia tur casus est iste. ℂ Et nota.ꝙ in primo exemplo vnus ꝛ idem actus .i.traditio vel dimissio pignoris tollit plures obligationes. ℂ Jn secundo eadem solutio liberat ab obligatione naturali ꝛ parit soluenti actionem ex testamento ad legatum:qr conditio eius purificat. Jn tertio similiter liberat ab vna obligatione:et obligat recipientem ad restitutionem et sic inducit repetitionem et liberationem non tanq̄ de indebitis solutis: imo erat debitum et per hoc nō ob.l.qui hominem.ℌ.fi. ℂ Jn vltimo exemplo similiter liberat ab actione ex testamento beredem et obligat aduersarium actione ex contractu. Et inquātum dicit ꝙ liberat ab actione ex testamēto patet ꝙ si factavē ditione vel locatione non traderet rem non posset conueniri 2 actione ex testamento:sed actione ex vendito vel locato:ꝓpter.h.d.Bar.se consuluisse cum arbiter condemnauerit partem ad vendendum vel locandum alteri et illa vendidit vel locauit postea non seruat contractum sed venit cōtra:vtrum poterit ab ea peti pena cōpromissi que erat magna si veniret contra laudum an pena que erat apposita in contractu venditionis que erat parua:et dicit ꝙ hec secūda non prima quoniam ab illa fuit liberatus eoipso ꝙ vendidit vel locauit per illum teꝫ.Et istam qnem plenius ipse examinat in.l.si fideiusso.de leg.j.ꝛ Ang.alleg.ꝙ dicta decisione.l.si cum fundus.de contrahen.emp.ꝛ de pac.ab emptione.in glo.magna. et quod not. in auf.sacramenta pube.in glo.fi.et in Spec.de arb.ℌ.sequitur ver.sed pone arbiter in contrarium alleg.†ꝙ no. Ly.in.l. seruus.C.de penis.in questione illa si aliqua ciuitas fuit condemnata propter rebellionem ad destructionem murorum et ipsa destrugit an poterit postea reponere nam videtur ꝙ sic qr destruendo fuit liberata a condēnatione ſm decisionem Bar.sed contrarium determinat Ly.ꝛ dicit fuisse determinatum p illā l.qz non videretur destrugisse si destructio nō duraret sicut nō dicit versum:si non durat versum.vt.l.si ꝓo parte.ℌ. versum. a de in rem verso.vnde non videtur vendidisse vel locasse nisi p ficiat contractum:et in perfectione perseuereret.ꝛ ꝓo hoc bene facit.l.si beres.in prima charta.de acti.emp.et.l.si quis mīsiuꝫ ne vis fiat.quia non sufficit quem mīsisse in possessionem nisi missum tueatur ꝓtor vnde dicit Ange.se valde dubitare de decisione Bar.sed ipse Bar.bene vidit ista ꝛ etiaꝫ alia ideo dic per eum in.d.l.si fideiuſ.

ℂ Sublata principali.adde doc. in regula accessoria.de regu. iuris.vj.

2 ℌ Pro dote restituenda an possint dari pignora.

1 **Quamus.** †Conuentio de dādo pignus in solutū ꝙ debito etiā facta ex interuallo nō valet ad agēdū si debitor possidet qz ea nō ob.pōt retinere ꝛ debitū soluere.h.d.ꝛ alibi nō reperit et intelige etiā si sit stipulatiōe vallata:als nō haberet dubiū ɩ3 si creditor nō esset in possessione bene valeret ad retinendum postq̄ est facta ex interuallo:vt.l.titius.de pig.ac.all.in gl.ꝓ Stia: secus si a principio:qr esset pactū.l.cōmissorie.qō in pignoribus est reprobatū.vt.l.j.ꝛ.ij.C.de pac.pig.Ecce casus ꝛ predicta qñ agit vt sit insolutū ꝙ debito cum possit lōge plus valere nam tunc distinguit aut a principio cū pecunia recipit ꝛ non vɔ nec ad agendū nec ad retinendū qr contra publicā vtilitatē vt.d.l. j.ꝛ.ij.de pact.pig.aut post pecuniā receptā ꝛ vɔ ad retinēdum non ad agendū sed si ageret qō esset venditū ꝙ iusto pretio valeret etiā a principio:ꝛ ꝙtū ad agendū si esset stipulatione val lata vel vestita ꝛ ꝙtum ad retinendum:vt.l.si fundus.ℌ.fin.de pig. ℂ Jtē predicta qñ ista cōuentio fit inter creditorē ꝛ debitorem si aūt inter debitorē ꝛ fideiussorē eius tunc etiā si a principio fiat ꝙ iste fideiusso soluat possit retinere pignus ꝓo debito insolutum videlicet vt in.l.ſi. in prin.de contraben. empt. vbi est casus singularis si autē no apparet an voluerunt vel ꝓ iusto pretio vel ꝓo debito creditor retineat recurrendum est

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

ad verba q; si fuit dictū q; si debitor nō soluat infra certū tempus pignus intelligat venditū creditori: ⁊ tunc intelligit ꝑ iusto pretio ⁊ valebit. Si aūt dicat ꝙ habeat insolutū videt actū ꝙ ꝑ debitor: tūc valebit si a principio hoc fuit actū fm Bart.

2 bic. ¶ Ultimo inducit iste tex. q; ꝙ dote restituēda possint dari pignora: ⁊ eodē modo potuerūt dari fideiussores ⁊ nō habebit locū titulus ne fideiuss. do. dentur: sed solū q̄ dant pro dote ꝓseruanda certe nō puto illū debere sic intelligi imo q̄ pro dote restituenda. Non ob. hic q; nō dicit ꝙ predia essent pignorata sed dicit ꝙ erant obligata. i. hypothecata ⁊ sic erūt penes maritū ⁊ nō est dubiū ꝙ bona eius tacite obligant ꝓ dote restituenda sed si traderet res pignori retinēdas nō puto hoc valere: q; inducerē q̄ nedā ꝓfidia inter vir. ⁊ vgo. q; vgo ꝛ non consideret de viro: ⁊ ista est ratio quare non v3 datio fideiussoris: de ista q. vide per Bar. in l. si constan. §. quoties. fo. mat.

2 ☞ Notarius si est condēnatus ex delicto nō concernente officium notariatus an interdicatur sibi officium: vt non valeant postea instrumenta per eum confecta.

3 Si esset remotus ab officio ⁊ hoc ignorabāt ⁊ publice tenebāt ꝓ̄ notario an instrumenta valeant.

1 **Idem frontoni.** †Per ꝓcessum criminale inchoatū cōtra tutorē vel alīū administratorē non interdicit sibi administratio. b. d. Et q; non tangit officiū tutele: sed si illud tangeret: vt q; accusare tur de suspecto secus. vt. l. eū quē. C. de suspec. tut. Et dixi. §. eo.

2 ꝙ si forte. Ecce casum: ⁊ ista faciunt ad q̄nem de notario ꝙ si

a est condēnatus[a] ex delicto nō ꝙ ertēre officiū notariatus nō interdicitur sibi officiū: ⁊ valēt instrumenta postea ꝙ ipsum cōfecta secus si ex delicto cōcernente officiū vt q; fecit falsum in strumētū: nam vī interdictū officiū notariat' etiā si nō fuit dictum expresse in snīa nec valebūt postea cōfecta. Cōtrarium tū videt tenere spe. in ti. de instru. edi. §. restat. ver. qd si tabellio. ⁊ Bal. in. l. iubemus. §. sane. de sac. san. ec. ⁊ Bar. in quodā cōsilio q̄ incipit: ser. Jo. q̄ nisi expresse fit remotus ab officio valeant instrumēta. postea de hoc vide ꝓ Bar. in. l. ea. ad. l. iul. repetun. ꝛ ꝙ Inno. in. c. fraternitatis. de bere. ⁊ ꝓ Bal. in. l. ij. C. de sen. ⁊ in. l. ex militibus. de test. mi. ¶ Sed etiā postꝙ esset remotus ab officio si hoc ignorabat ⁊ publice tenebāt ꝓ notario videnē instrumēta valere ꝓ gl. sing. in aut. de tabel. circa fi. Bal. tū in. d. l. ij. intelligit illā q̄ esset ꝓuinatus ꝓ. l. vel statutū: si aūt ꝑ snīam hois nō valent etiā si ignorentur q̄ est optima limitatio ⁊ adde ꝙ ipse idem no. in. l. j. C. de testa.

2 ☞ Si duo vendiderūt simul cū pacto de retrouendendo si infra certum tps venditores restituerent pretiū: ⁊ alter illorū offert partem suā: alter vero nō curat non tenet emptor reuende re partem: ⁊ alteram retinere.

3 Quid si ille paratus est totū reemere ⁊ offert totū pretium.

4 Si datur species insolutū ꝓ q̄titate seu pecunia ⁊ euincatur an possit agi actione ꝓ̄ima si expresse hoc non fuit actum: qd si valebat plus vel minus.

5 Quid si soluit species ꝓ specie: vel genꝰ ꝓ genere vel species pro genere aut genus pro specie.

1 **Si quis aliam.** †Summariū, isti'. l. colligit ex ver. tūc ergo ⁊ dicit ꝙ si dat in solutū species ꝓ specie illa enicta in totū vel ꝓ parte agit actione ꝓ̄ima insoliduꝫ q; eqūc apparet debitorē nō fuisse liberatum. b. d. ⁊ est singularis. l. ⁊ famosa. venio ad casum. ¶ In text. ibi: si euicta fuit res subaudi ⁊ illi debitori danti fuit denūtiatū q̄veniret ad defendum alꝫ nō posset creditor agere sicut q̄ res vendita euincitur. ¶ In tex. ibi tū ꝓ̄ solido obligatio durat dic si tū agat actione ꝓ̄ima ad solidū fundū ꝓ̄imo debituꝫ debet restituere aliam partē nō euictā. ar. j. eo. si is cui. ⁊. l. si cum aurū. ⁊ de pig. act. l. eleganter. §. si rep: obos. ⁊. l. cū aliter. §. si gs alienū. circa

2 fi. de fideicō. lib. ¶ In tex. ibi: nam nō accepisset: ꝓesumptione iuris: ⁊ no. hanc rationem per quā Bar. dicit se cōsuluisse: si duo vendiderunt simul cum pacto de retrouendendo: si infra certū tempus venditoris restituerent ꝓ̄tium ⁊ alter illorum offert partem suā alter vero nō curat: nō teneatur emptor reuendere partē: ⁊ alterā retinere: q; nō est verisimile ꝙ a ꝓ̄ncipio emisset vnā partem sine altera: facit. l. tutor. §. vendētibus

3 ff. de mino. ¶ Sed qd si ille paratus est totū reemere: ⁊ offert totum pretium emptor nō vult recipere dicēs ꝙ nō est obligatus vtriq; ⁊ si voluit rem habere ambo veniant breuiter puto ꝙ bene dicat: nisi cōsentiret alteri: cederet sibi ius suū: q; licet tunc non curet poterit mutare ꝓpositū: vt. l. deberi. C. de fideicommiss. libe. vnde nō dꝫ alter ꝓeoccupare ius suū fine sua voluntate. ¶ In text. ibi. sed si quis per dolū: subaudi: debitoris tradentis. Et no. ꝙ hic res data in solutū nō fuit enicta in totum vel ꝓ parte: sed minus valebat ꝙ̄ res sibi debita: ⁊ si credito: scienter accepisset imputandum esset sibi: idem si ignorāter ⁊ non interuenisset dolus debitoris. eo ꝙ aūt interueniēte loco fm hꝫ quod hic dicit cū nō dicat liberatus ab actione ꝓ̄ima ⁊ poterit conueniri ad fundum ꝓ̄imo debitū nisi refundat quatenus minus valet. ¶ In gloss. illa ibi: licet esset alīj obligata. vult dicere glo. in effectu ꝙ si euincit ratione dñij pōt agi actione ꝓ̄ima: vt hic: secus in actione hypothece: vt in contrario q̄ solutio non est bona per. l. si rem meam. §. eo. vbi agitur actione ꝓ̄ima licet sit enicta iure hypothece q; tenebatur ad duo. s. ad transferendum dñum: ⁊ taliter ꝙ euelli non posset: licet fecerit ꝓ̄imum non fecit secundū ideo nō est liberatus: tene ergo solutionem posita in fi. glo. que est bona ad vtrūq; contrarium formatum in glo. q; hic loquit q̄ fuit data in solutū species ꝓ̄o specie quo casu censet quedā permutatio in qua venit translatio dominij: ⁊ nisi transferatur non perficitur permutatio: si ergo est euicta apparet ꝙ non fuit trāslatum vel nō perfecte. vt. l. j. de rerum permu. ideo nō est recessum ab actione ꝓ̄ima. contrarie vero glo. que loquuntur q̄ fuit data in solutum species ꝓ̄o pecunia quo casu est quedā emptio in qua vēditor nō potest transferre dominium sed solū rez tradere si tradidit licet postea euincatur ex hoc non apparet venditionē nō fuisse perfectam: imo fuit ex consequens fuit recessum ab actione ꝓ̄ima: ⁊ debitum ꝓ̄imū fuit ꝙersum in causam secūdam ⁊

4 in pretium istius rei merito re euicta nō est redeundū ad actionem ꝓ̄imam a qua fuit recessum: sed agendū ex hoc secūdo cōtractu. l. vtili ex empto ad recuperationez pretij et interesse. gl. †tamen ponit aliam solutionem que est etiam bona in se: ⁊ singularis ⁊ ꝓcedit etiam in isto casu q̄ species ꝓ quantitate ꝙ si fuit actū expresse vt non recedaē ab actione ꝓ̄ima nisi fuerit effecta ꝑfecte creditoris non recederetur: q̄ nō ꝓ̄o dationibꝰ insolutū q̄ quotidie fiunt: q; cautum est apponere dictum pactum ꝙ quod ꝑseruatur actio ꝓ̄ima in qua forte sunt fideiussores vel pignora ⁊ nō sunt in secunda. ⁊ ista gl. semper allega. ⁊ alia que est in. l. libera. C. de sent. ¶ Est etiā vnus casus specialis fauoze dotis in quo etiā cū datur species ꝓ pecunia nō recedit ab actione ꝓ̄ima nisi res efficiatur ꝑfecte accipientis etiam si nō fuit expresse dictū. vt. j. eo. l. qui res. in ꝓ̄n. vt vnuꝫ scias ꝙ quando ex contractu transactionis datur species insolutum ea euicta indistincte non agitur actione ꝓ̄ima sed ꝓscriptis verbis vel alia actione odio litium a qua semel fuit recessum ne amplius ad eam redeatur etiā si fuit data species ꝓ specie. vt. l. si ꝓ̄o fundo. C. de transac. Cetera vide hic per Bar. q̄ ponit vnaꝫ longā distinctionē: sequitur in pupillo. ¶ Adde tertium casum in quo data est in solutum species ꝓ̄o pecunia ⁊ tamen non recedit ab actione ꝓ̄ima nec contrabitur emptio que ponitur in fi. huius. l. quando fuit data ꝙ maiori estimatione ꝙ valeret interueniente dolo debitoris nisi refunda tur creditori quatenus minus valet ꝙ̄ sibi debeatur ⁊ sic est in potestate debitoris facere vt actio ꝓ̄ima tollatur et contrabatur emptio ex interuallo: licet non fuerit contracta a ꝓ̄ncipio nam ille finis generaliter loquitur. et sic potest intelligi etiam hoc casu sed si non interuenisset dolus debitoris tunc esset distinguendum an interuenisset deceptio vltra dimidium iusti pretij vel non: vt ꝓ̄imo casu poterit rescindi secundo non et creditor habebit damnū quia ꝓ̄o tanto videtur emisse. ¶ Ad de quartum casum de quo habetur in. l. si non sortem. §. si centum. de condi. inde. quando est data res maioris estimationis ꝙ esset debitū ꝑ errorem: vt ꝑ putabat se teneri in decentis cū non teneretur nisi ad centum ⁊ dedit rem valentē ducenta: naꝫ non fit confusio partis rei ꝑ debitor: sed redditur datio nulla ⁊ pōt debitor rez condicere ⁊ soluere debitum. Et anteꝙ̄ soluat non tenet creditor restituere ⁊ si creditor vellet soluere residuū pretij: vt haberet rem non puto ꝙ debitor teneat rem dimittere q: si a ꝓ̄ncipio sciisset se non teneri nisi in centum verisimiliter hanc rem non dedisset: sed potius pecuniam ꝓcurasset. ar. hic in ver. nam cum accepisset in ratione sui: ⁊ in hoc differt a casu precedenti in quo est in potestate debitoris facere ꝙ creditor retineat rem: ⁊ non agat actione ꝓ̄ima: ⁊ istud in quo debitor est deceptus: quia non est in potestate creditoris impedire eius repetitionem: et ista not. singulariter ꝓ̄o dationibus insolutum que quotidie fiunt: q; si in aliquo est erratū vel ex parte creditoris vel debitoris redditur datio nulla per hanc. l. fi. ⁊ per illum ver. si centum fm Bart. ibi. ¶ Quid autem si non est erratum q; tenebatur in centum: ⁊ sciebat se non teneri in plus ⁊ dedit in solutum rem valentem minus nec fuit erratum in faciendo estimari quid iuris vel quid si valebat plus. breuiter aut dilatio facta est per debitorē: ⁊ tunc cōtrabitur emptio stātim. Sed an poterit rescindi: dic aut est deceptio vltra dimidim vel non si vero facta est per ꝓncipem: dic vt in. l. si. aut minus. C. de iure do. impetrando. si vero per iudicem. dic vt. l.

. diuo. §. si

diuo. §. si pignora. de re iudi. per Bar. ⁊ tene mēti ista: q; quotidiana sunt: ⁊ ista. l. redditur famosa ꝓpter ista non sunt alia.

5 ¶ Ultimo in. l. si quis aliam. distingue fm bar. aut vnū soluit ꝓ̄o alio ex cā transactionis: aut ex alia cā. Primo casu re enicta non agit actione ꝓ̄ima fauoze minuēdarū litiū: vt. l. si ꝓ̄o fundo. C. de transac. Scōo casu aut soluitur species ꝓ̄o specie: aut genus ꝓ̄o genere: aut species ꝓ̄o genere: aut genus ꝓ̄o specie. Primo casu aut euincitur ex causa dominij: ⁊ sine dubio potest agi actione ꝓ̄ima sue ab initio non fuit facta accipientis sue ex postfacto desinat per alicuius conditionis euentum: vt hic ⁊ s. eo. ti. l. cum quis. §. qui hominē. ⁊. C. de sen. l. libera. aut. euincitur per hypothecariā vel aliqua actione personali: ⁊ tunc aut ille qui soluit de euictione. ⁊ promisit: ⁊ est liberat' actione ꝓ̄ima ⁊ debet agere de euictione: vt. l. si. de cōdi. ob cau. aut de euictione nō promisit ⁊ dꝫ agi actione ꝓ̄ima qua liberat' non fuit vt. l. si rem. s. eo. Si vero dat genus ꝓ̄o genere idē: q; debet agi actione ꝓ̄ima fm distinctionē precedentē. vt. l. deferre. §. fi. ⁊. l. se. j. de iure fisci. ¶ Tertio casu q̄ species ꝓ̄o genere aut illud genus consistebat in pecunia numerata ⁊ re enicta non pōt agi actione ꝓ̄ima. sed vtili ex empto. vt. l. prediū. C. de euic. ⁊. l. eleganter. in ꝓ̄n. s. de pig. ac. si vero non cōsistebat in pecunia tūc nō potest esse emptio ideo agetur actione ꝓ̄ima a qua non fuit liberatus. vt. l. qui concubinam. §. si heres. s. de leg. iij. ¶ Quarto casu quādo soluit genus ꝓ̄o specie tunc indistincte tenetur facere rem accipientis: vt. l. si a substituto. §. heres. de leg. j. l. qui concubinā. §. si heres. de lega. iij. ideo si non facit debet agi actione ꝓ̄ima.

1 **Si pupillo.** ¶ Dñi quē esse locupletē est cā actionis dāde vel denegande inspicitur an sit locuples tēpore lit. cōtest. Itē locu-

a ples dicitur ille qui ex eo qō solutū est emit rem sibi necessariā: lꝫ postea illa sit perēpta. b. d. venio ad casum. ¶ In tex. ibi tps quo agit dic q; ⁊ tunc est locupletior: licet ꝓ̄imo fuerit nō ꝓfecit genti vel excipienti ꝛ eum: ⁊ se fundāti in hoc ꝙ locupletior est si aūt tunc esset: licet ꝓ̄ius nō fuerit vī sufficere agēti vel excipienti dūmodo etiā duret vsq; ad snīam inclusiue: hoc mō intelligitur. Iuxta formatū in glo. o. l. si a patre. §. quo tpe. de peti. here. Vel dic fm Bar. ꝙ ibi erat cā condēnationis moderande: ideo inspicit tps snīe: vt q̄q; dictū potest sustineri. De scōo pone: vt. l. nelennius. de re iud. ¶ In tex. ibi ꝙ necessaria de suo erat empturus. Si aūt non erat necessaria: licet esset vtilis ⁊ sic fuit effectus locupletior a ꝓ̄ncipio: sed hodie tēpore litis cōtesta. non est ꝙ est perdita locū habet qō dictū est. s. ꝙ nō sufficit agenti vel excipienti: sed in casu isto sufficit ⁊ istud dat intellige re hanc. l. ꝙ si ista pecuniā nō accepisset tantūdem de suo erat expēsur' nō sic ꝙ nō erat necessaria. ¶ In tex. ibi locupletior dic hoc fallit inter coniuges sibi inuicē donantes nam reuocata donatione potest repeti quatenus donatarius fact' est locupletior nec prodest volenti repetere qō in rem sibi necessariā expenderit hodie nō extat ꝙ inter eos tanꝙ̄ inter infestos agendū est ⁊ sic loquit aliud ꝛium gl. de. l. si spōsus. §. cōcessa. de donā. inter vi. ⁊ vgo. ¶ In tex. ibi mutuā pecuniā accepit subaudi ⁊ anteꝙ̄ conuerteretur in illam perdita est. nā sufficit ꝓ̄imū: vt ceſſet senatusconsultū macedonianū qō est odiosum: sed nō darē actio vel exceptio cōtra pupillū in casu precedenti si anteꝙ̄ esset consumpta in illā causam perderē: vt in glo. fi. sed requiritur ꝙ in illam expendat: ⁊ postea non curatur ꝙ illa deficiat.

2 ☞ Ille qui percipit fructus ex re censet eam in dubio tenere ⁊ possidere tanꝙ̄ dominus.

3 An hoc sufficiat ad probationem dominij ꝙ tenuit ⁊ possedit.

4 Creditor ꝙ aliquando lucretur fructus pignoris pretorij.

1 **Fructus.** †Fructꝰ percepti ex pignore pretorio cōuertunt in vsuras: ⁊ post ea in sortē debitā. b. d. ¶ In text. ōia pro domina egit

2 dic iste tex. semper alle. per aduocatos † ꝙ ille qui percipit fructus ex re cēsetur eā in dubio tenere ⁊ possidere tanꝙ̄ dñs: licet iste actus fit indifferēs: q; possunt percipi per colonū vel inquilinū sicut per dñm. ⁊ sic non ie alieno: ⁊ tū in dubio censetur perci

3 pere ꝓ̄o se ⁊ suo nomine. † An aūt hoc sufficiat ad probationē domini ꝙ tenuit: ⁊ possedit. dic vt plene no. per Bar. in. l. pe. s. de condi. insti. ¶ In tex. ibi ꝓ̄o soluto enim magis habendum est dic potius ꝙ̄ ꝙ cedant lucro eius sicut ⁊ fructus percepti ex pignore conuentionali: vt. l. j. ⁊. ij. C. de pig. ac. ⁊ hoc postꝙ̄ sunt consumpti. quia compensat cum debito ꝓ̄ius aūt non videtur facta cōpensatio. iuxta no. in. l. diuortio. §. ob donationes. solu-

4 ma. ⁊ in. d. l. j. ⁊. ij. Faliquando tamen creditor lucratur fructus pignoris pretorij: licet non conuentionalis ꝓpter nimiā cōtumaciā debitoris: vt. l. fulcinius. §. fin. qui. ex cau. in pos. eatur. ¶ In fi. tex. ibi. vsurarū nomine. dic iste vsure videbātur olim vgoꝛ finito tempore dotis restituēde ꝙ erat olim annua bima

trima die bodie annus: vt. C. de rei vgo. acti. §. ex actio. sed dnā te illo tempore non debebantur vsure: sed alimenta: vt ibi not. in. l. licut. de ope. libe. hodie idē in alimentis: sed in vsuris secus q; transacto tēpore non debent vsure mulieri etiā modam passe. de iure canonico: vt not. Bar. in. l. insulam. §. vsuras. sol. ma. nec etiam alimenta: q; potest dote repetere de hoc articulo dic vt in. l. diuortio. so. ma. per Bar. ꝓ statuta tū ꝓuidet mulieri-

b bus[b] vt quouscq; dos reddat aliquid annuū debeat: puta. viij. vel. g. ꝓ̄o cētenario: qō quasi vbiq; seruat: lꝫ sit dubiū an valeat q; permittit vsurā: sed quia ꝓpriū patrimoniū est mulieris ⁊ viuere dꝫ ꝓpter fragilitatē sexus: vbiq; tolerātur talia statuta ⁊ reddit ei ius de tali cōmodo. ¶ In gl. super verbo magis debendus est ibi vt heres subaudi putatiu': hic nō subaudi sed vt creditor ⁊ hec vera: q; quādo vt creditor percepit voluit sibi soluere non quando vt creditor: vt dñs: vt ibi.

2 ☞ Dñi verbū solutio iungit cū verbo obligationis vel ponit simplr sine adiuncto: ponit ꝓ̄o oī liberatione ab obligatione. Qui liberatur per acceptilationem non dꝫ ꝓprie liberari per solutionem sed per satisfactionem.

3 Promittens soluere infra certum terminū sub pena si nō soluat sed per acceptilationem liberetur an euitet penam.

1 **Solutam.** †Verbū solutā iunctū cū verbo pecuniā ꝓpter quaꝫ debitor liberat ipso iure sue soluat creditori sue eiꝰ legitimo administratori sue cuicūq; alteri de volūtate creditoris: sed verbū satisfactio ꝓpter ea etiā solutionē fictam que fit per acceptilationem. b. d. tota. l.

a ¶ Locuples dꝫ. adde gl. in aut. ꝓterea. C. vnde vir ⁊ vgo. l. vbi ad hoc. C. de iure doti.

2 †Sed quādo verbū solutio iungitur cū verbo obligationis vel ponit simpliciter sine adiuncto ponit ꝓ̄o omni liberatione ab obligatione ⁊. b. d. l. solutionis. j. eo. q; debet iungi cū ista no. in fi. q; ille qui liberatur per acceptilationē nō dꝫ ꝓprie liberari

3 per solutionē sed per satisfactionē: ⁊ hoc inducit per Dy. ¶ Si ali quis ꝓmisit soluere infra certū terminū sub pena ⁊ infra illū non soluit vere: sed per acceptilationē liberatur: an euitet penā iste tex. innuit ꝙ nō fecit qō ꝓmisit. Dy. tū determinat cōtrarium q; odio pene largius sumitur vt cōprehendat solutionem etiā fictā. Bar. tenet decisionē ꝙ nō incidat: sed nō tenet rationem eius ꝙ ideo nō incidat: q; videat soluisse. arg. huius text. sed ex eo: q; per creditorē stetit quominus solueret cū ipsum liberauerit per acceptilationem. Ange. alleg. Dy. in. l. iiij. §. solnisse. de re iudi. facit. l. iul. de condi. ⁊ demon. nā conditio debet impleri in forma: ⁊ si est conditio soluendi videt impleri cōpensando vt ibi patet licet non sit vera solutio sed ficta.

2 ☞ Soluens scienter indebitū etiam eo casu quo videtur donare non reperit per modū agendi.

3 Vbi subest alia causa ꝙ donationis non ꝓsumitur donatio.

1 **Cum aurū.** †Si soluit aliud ꝓ̄o alio creditore ignorāte non liberatur soluēs: ⁊ si fuit sciēs nō repetit ꝙ modū agē-

b di sed per modū excipiēdi recuperare pōt si creditor

2 agat ad debitū. b. d. ¶ In tex. ibi: ꝙ scies fecit. Ho. ꝙ scienter soluens indebitū etiā eo casu quo videt donare non repetit per modū agendi. nā hic donare non videt qō patet: q; per modū excipiēdi recuperat qō nō esset si videret donasse ⁊ tamē nō repetit q; scienter soluit ꝙ nō. ⁊ sic dꝫ intelligi. l. j. de condi. inde. ⁊ l. cuius per errorē. de regu. iur. ¶ Item nō. ⁊ ad hoc allegatur

3 ista lex ꝙ vbi subest alia causa ꝓ donationis nō ꝓsumit donatio. hoc em̄ subeꝛat debitū ꝓ̄o quo tollendo videbat' soluisse es. Ideo nō ꝓsumit ꝙ voluerit donare: sed quando nō subesset verum debitū: tunc scienter soluendo videret donasse: et ita loquitur. l. cuius per errorē: q; potest dici ꝙ soluat vt se liberet cum sciat se non teneri. facit. l. campanus. de ope. lib. ⁊. l. eleganter. §. qui rep: obos. de pigno. actio.

Si sic soluit. Solutio q̄ dꝫ durare mōmēto ex pacto habito inter partes nō liberat soluentē. b. d. ⁊ hoc q̄ nulla vtilitas resultat recipienti. alias secus: ⁊ ita loquitur contraria allega. in glos. si vero non esset actū inter partes adhuc posset operari liberationem: vt. j. eo. si quis duos homines. in fi.

1 ☞ Si promittis mihi cētū, libras in florenis auri: an possim petere aurum.

1 **Si stipulatus fuero.** †Ista est singularis lex ⁊ non est alibi. ⁊. b. d. facultas soluendi aliud ꝓ̄o alio cōpetens ex cōtractu ⁊ etiā facultas soluendi adiecto finiꝰ per litem. contest. factā super eo qō est in obligatione vel factā a creditore h. d. Et non est alibi in vtroq; dicto. ⁊ dicit Bar. se nunq; intellexisse nisi tunc cū scripsit. veniamus ad casum. ¶ In tex. ibi: sed si semel actum sit subaudi ad. ex. tantum vel simpliciter non facta mētione de melle. Sed si dixissem peto a te. ex. in pecunia vel

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

melle tunc posses offerre mel etiam post lit. cõtest. quinimo etiã post sententiã; q; ita dz ferri sententia sicut petij sz q; debes condẽnari ad. g. soluẽda seu mel ergo in executione sententie habet facultatẽ soluendi mel ex ipsa sententia. ꝛ ita voluit hic Bart. et bene. ¶ Jn tex. ibi ¶uis ante lit. cõtest. poterit subaudi etiam me prohibente: vt. s. eo. vero procuratori. ℊ. j. ꝛ j. eo. l. aliud. ꝛ sic plus operaꝫ lit. cõtest. ad impediendũ solui adiecto ℊ expressa prohibitio. ꝛ est ratio ſm Ray. q; contestatio fit ex necessitate: ꝓhibitio vero ex voluntate. ad qõ. ff. de noua. l. aliã. de reg. iur. nõ solet. licet cõtra hoc videatur gl. in. l. eũ qui. de ver. ob Ray. plus etiam operatur cõtestatio ℊ cõstituti simpliciter factum creditori: per qõ nõ tollit facultas soluendi adiecto. vt. j. e. si ita stipulatus fim mihi. ꝛ etiã plus partis receptio. vt. j. eo. l. cuꝫ. g. mihi. in ꝓin. alias tantũ valeat partis perceptio ℊtum contestatio. vt. l. iij. C. de noua. venio ad glo. ¶ Jn gl. ibi. l. aut mel. et

8 sic vult glo. in hoc exemplo q; ista dictio [a] in ponitur ꝓ aut: ꝛ q; in stipulatione non fuit dictũ in: sed fuit dictũ aut: ꝛ tunc conuenit cum sequenti casu vbi fuit dictum mihi aut titio. ¶ Sed oppo. extra gl. q; si fuit dictum aut vtraq; est in obligatione. vt in. l. si duo. ff. de verbo. obliga. So. ſm Bar. notabiliter ibi illud esset verũ quando quodlibet de alterna. esset certũ ita q; stipulatio facta de illo valeret vt promittis ſtichũ aut pamphilum: vel. g. florenos aut. g. cados olei: sed si alterum est certũ alterum incertũ. vt. l. libras: aut mel non expressa quãtitate: tunc mel nõ est in obligatione: quia si solũ mel esset deductũ in stipulatione nõ expressa quãtitate non valeret stipulatio. vt. l. triticum. et. l. ita stipulatus. de ver. oblig. Nunc aũt valet ꝓpter certitudinẽ quãtitatis pecunie ꝛ mel censetur adiectũ ad solutionẽ fauore debitoris tantũ: ꝛ si esset in obligatione ꝛ electio esset debitoris posset variare etiã post litẽ cõtest. ꝛ post sententiã qõ dic. vt. l. eũ qui certarũ. ℊ. ff. de ver. obli. Sed nunc non põt post litẽ cõtest. super quãtitate offerre mel. ¶ Jn gl. ibi. l. miles. ℊ. decẽ. ꝛ de peti. here. itẽ veniunt. ℊ. cum prediximus. dic ille leges potiꝰ contradicunt ſm Bar. q; dicũt facultatẽ soluẽdi durare etiam post sententiã quouscũq; actũ sit actione indicati. Sed rnde ſm eũz q; ibi qñ facultas soluendi cõpetebat eg. l. dispositione. nam quãtitas ibi erat in obligatione ꝛ facultas dandi seruũ ꝓ noxa erat in solutione ex dispositione legis. ꝛ benignius agiẽ cũ lege ℊ cum homine. Queritur quid aũt si cõperebat ex dispositione testatoris que equiparaẽ legi. dicyt. l. si quando. ℊ. heres. de le. j. ꝛ ibi vide per Bar. ¶ Sed oppo. q; etiã quando ex dispositione contrahentiũ poterit offerre post litẽ contest. vt. C. de trãsac. l. si maior. cum ibi no. So. ſm Ang. ibi contractus ex quo competebat hec facultas scilicet transactio fuit facta post lit. cõtest. super actione prima. vnde cõtestatio procedẽs non aufert facultatem soluendi. imo durat vsq; ad sententiã sequentẽ: vt ibi no. ꝛ in. l. sue apud acta. in fi. glo. hic vero factus fuerat ante contesta. Addo. l. sed ꝛ addes. ℊ. ff. dominus. s. loca. ¶ Jn fi. gl. ibi vel põt dici: dic hec vera vt verba stipulationis fuerint cõcepta

2 sicut dicitur in tex. † Et qua no. si ꝓmittis mihi centũ libras in florenis auri nõ possiꝫ petere aurũ. q; nõ est in obligatione sed in solutione. tũ sic potes aurũ offerre. Bar. tũ dicit hoc exẽplum hic ꝓcedere qñ nõ fuit expressa quãtitas mellis sed si fuisset expressa puta ꝓmittis. g. in melle ad rationem vnius ꝓ qualibet mensura. ꝛ sic. g. mensuras vtruꝫ esset in obligatione sicut fuit dictũ in ꝓimo exẽplo. Quando enim non exprimitur quãtitas non videt illud dictũ etiam fauore creditoris. Ange. vero vult q; vtroq; casu videaẽ dictum fauore debitoris. nam ꝛ pretiũ mellis ꝛ florenoꝝ auri variatur ex tẽpore ꝛ sic vult q; neutro casu mel vel aurum sit in obligatione vt si fuisset dictuꝫ centum libras in. gg. ducatis: sed in solutione tantũ mihi videt siue quãtitas exprimaꝫ siue nõ poterit dici fuisse dictum fauore vtriusq; nam ꝛ potest interesse creditoris habere in auro vel in melle vel in alia specie potius ℊ in pecunia: et nihilominus ꝓpter modũ conceptionis verborum nõ fit in obligatione: sed in solutione duret facultas vsq; ad litem cõtest.

1 ¶ Si quis offer. † Solues ei qui nunꝯ habuit mandatũ a creditore non liberaẽ nisi secuta ratihabitione creditoris ꝛ si credidit se statim liberari põt statim repetere conditione ob causam: q; nõ est secuta causa ob quam dedit sed si nõ credidit statim se liberari: sed cum creditor ratum habuerit nõ potest statim repetere: sed postꝯ transiuit tẽpus quo potuit ratum habere ꝛ non habuit. h. o. Et de distinctione huius legis facit Bar. magnũ festum. vt. l. si procuratori falso. de condi. ob cau. ¶ Jn tex. ibi tunc liberari. subaudi ipso iure: siue ille receperit bona mente vt ad me portaret siue mala vt sibi retineret. vt. j. de furtis. si vendidero. ℊ. si titius. in fi. Sed Ang. j. eo. dispensat toꝛem. dicit ipsum liberari ope exceptionis. per. l. quo enim. ℊ. j. in fin. j. rem ratam haberi. Sed salua ſni pace errauit quia ibi nõ loquitur de liberatione de debito soluto: sed ad interesse vel ad pena promissa: ꝛ loquitur de ipso procuratore vel gestore recipiẽte ꝛ promittente de rato: quia si dominus non habet ratũ incidit in penã: sed si postea ratum habet aduersus petitionem bene habet exceptionem. Ipse autem soluens liberatur ipso iure vt etiã patet. j. circa fin. ibi: ꝛ tunc demum extingui. ¶ Jn tex. ibi: vt statim debitor liberaretur. dic ℊ est qñ credebat illũ habere mandatum. quia si esset verum liberaretur statim soluens ideo si non esset verũ repetit per condictionem ob causaz: quia non est secuta causa ob quã dedit. Et etiã per condictionẽ furti nam si ille recepit mala mente: vt in. l. cuꝫ quis. ℊ. si debitorem. s. eo. Iste tamẽ cõdictiones extinguũtur secuta ratihabitione: qz solues liberaẽ. vt. j. in v. ꝛ tũc demũ. ꝛ in. d. ℊ. si tit⁹. sed si sciebat ipsum non habere mandatũ nõ videẽ soluisse hac intẽtione vt statim liberetur: sed demũ ratihabitione secuta: ideo non statim repetit: sed transacto tẽpore quo potuit ratum haberi ꝛ non fuit habitũ vt sequiẽ. Sed contra ꝙ etiam tunc non poterit repetere: q; si sciebat ipsum non habere mandatũ videẽ donasse. vt dixi in. ℊ. si debitorem. ꝛ not. in. l. procuratori falso. in glo. j. Sol. verum est qñ solut sibi tanꝯ habenti mandatũ cuz sciebat eum non habere. secus si tanꝯ non habẽti. ꝛ sub spe q; faciat ratum haberi. Et iste est casus hic limitans illam gl. hoc etiã colligitur ex dictis Bar. j. eo. dispensatorẽ. Idem Bart. in

2 l. si procuratori. Jntelligit istũ tex. etiã si erat verus procurator. si soluens nõ soluit sibi vt procuratori vero. sed cũ pacto q; faciat ipsum per dñm liberari. nã tunc soluit vt secũ contrahenti: vt videt Scus innominat⁹ do vt facias ꝛ si nõ facit repetit per cõdictionẽ ob cãm. Et de hoc facit magnũ festum per ista. l. tũ re vera loquit in nõ habente mandatũ puto tamẽ eius dictum esse verũ per rationem quã dixi. s.

2 ¶ Nesta noie prelati an poterũt rata haberi per successorẽ.

3 Nesta nomine vnius canonici an possint haberi rata per aliuz qui postea ei succesit.

1 ¶ Si creditor cuius. † Facultas habendi ratum transit in vniuersalem successorẽ eius qui debet ratũ habere: ꝛ sufficit ratihabitio illius. h. o. ꝛ sic patet q; trãsit in monasteriũ. ꝛ etiã in heredẽ qui põt ratũ habere gestũ nomine defuncti. vt no. Dy. in regula ratum. de regu. iur. ꝛ Barto. j. rem ra. ha. l. bonorum. ¶ Jn tex. ibi: procuratori. i. procuranti seu gestori sine mandato. vt in ꝓin. l. Dyn. Si emꝫ esset verus procurator non esset necessaria alia ratihabitio. vt in. l. si procurator. de condi. inde. nisi se ꝓpelle obligaret ad hoc ipse procurator vt in casu quez digi. s. ꝓgi. ſm Bar. ¶ Jn tex. ibi rata solutio est. ꝛ non teneẽ procurator ad penã quã ꝓmisit si creditor non haberet ratuz: quia hic licet creditor nõ ratificet ratificat tũ pater adoptiuus qui loco eius succedit. Et idem in herede eius si mortuus erit anteꝯ ratum haberet. † Vltimo quero in. ℊ. si creditor. vtrum

2 gesta nomine ꝓlati poterunt rata haberi per successorẽ Dy. in. c. ratum. de regu. iur. in. vj. dicit q; sic in vlti. q. si fuit gestum nomine ꝓlati tanꝯ a ꝓlato: ꝛ sic cõtẽplatione ecclesie vel dubitatur. arg. l. annua. ℊ. vlt. de annuis lega. secus si noie ꝓlati tanꝯ priuate persone qñ aliter ratum haberi non põt q; ecclesie nomine non est gestũ qõ satis placet Bar. in. l. bonoꝝ. j. rem

3 ratam habe. ¶ An autẽ gesta nomine vnius canonici poterint haberi rata per alium qui postea ei successit. Jnnoc. dicit q; nõ ná in iurib⁹ canonicis succedit capitulum: licet alius succedat in prebenda. ita no. Jnno. de cleri. coniuga. c. sicut. in gl. in ver. propter bonum. qõ est no. Alde no. in. c. fi. de testa. li. vj. ꝙ Joã. an. in glo. fi. in ver. quid ergo.

1 ¶ Et si duo rei. † Potestas ratificãdi nõ perditur facto alterius ℊ debentis ratũ habere. h. o. in effectu. ꝛ loquit in terminis ꝓcedẽtis text. quãdo non erat verus ꝓcurator: sed negotiorum gestor. venio ad casum in tex. ibi in pendenti est posterior solutio: q; si ille cuiꝰ gestor solutum est ratum habeat: perinde est ac si a principio gestor habuisset mandatum quo casu solutio illi facta liberasset debitorem ꝛ sequens solutio tanꝯ indebite facta retractaretur: ita ꝛ nunc retractabitur: sed si non habeat ratum tunc retractatur prima solutio ꝛ repetitur ab illo gestore. ¶ Sed contra quia postꝯ alteri solutum est anteꝯ ille ratum habeat non videtur q; postea poterit ratũ habere: quia nunc post solutionem alteri factam non posit alteri solui in preiudicium illius qui primo cepit cum sit liberatus ab vtroq; per primam solutionem: ergo nec ista de qua hic potest fingi retro legitime facta argu. j. rem ra. ha. l. bonorum. Solutio ibi predicta erat facultas ratũ habẽdi ꝓpter lapsum temporis: ꝛ sic ꝓpter tacitã renuntiationẽ debentis ratũ habere: hic vero in nulla culpa vel negligentia fuit ratum habendi. vnde nõ debet sibi auferri facto debitoris alteri sponte soluentis scõm doc. quod est

subtile

subtile: ibi ergo per lapsum tẽporis erat excluſus a potentia gerendi acum. ideo excludit etiã a potentia ratificandi hic vero nõ erat excluſus. Non sunt alia.

3 ¶ Fideiussor vel mãdator poterit soluere adiecto sicut ꝓncipali: licet in obligatione ipsorum de adiecto non fuerit facta mentio.

1 ¶ Sic stipulatus. † Facultas soluẽdi adiecto nõ pũitur p constitutũ factum creditori ꝛ cõpetit ei qui tenetur accessorie ꝛ solutũ adiecto censetur solutum principali: ꝛ ab eo repetit si erat repetendũ tanꝯ indebituz solutum. h. o. ¶ Jn tex. ibi se mihi solueriꝫ subaudi simpliciter. ꝛ per hoc tollit contrarium formatũ in gl. j. qz ibi dixi mihi tãtum vel soli: quo casu censetur renũtiasse facultati soluẽdi adiecto. ¶ Jn tex. ibi: sed si suo nomine soluere velit glo. intelligit ꝙ tunc põt soluere quatenus est in peculio: nisi nõ sit tantũ ꝙ tum est debitũ: qz nõ dicitur pater soluere parte sed totum qõ debet. Si autem vellet soluere nomine filij nõ admitteretur in uito creditore ad soluendum nisi totum: vt. l. tutor. ℊ. lucius. de vsuris. vel expone si ꝓ quis secundũ Ange. ꝛ est sensus q; ls pater soluat nomine suo nõ filij tamen admittit ad soluenduz adiecto sicut ipse filius: videbaẽ contrarium cũ adiectio nõ fuerit facta in obligatione de peculio qua teneẽ pater de iure prętorio sed in obligatione qua teneẽ filius ex suo cõtractu. que est ciuilis vnde videbaẽ ꝙ nisi soluat nomine filij ꝛ totũ debitum

2 nõ posset soluere adiecto: cuius contrarium hic terminatur. † Et sic no. argu. q; fideiussor vel mãdator poterit soluere adiecto sicut principalis: licet in obligatione ipsorũ de adiecto nõ fuerit facta mentio. sufficit.

1 ¶ Si qui alie. † Qui debit causam acquirẽdi dominiũ censetur dominiũ deiisse. h. o. Et no. hic ꝙ vsucapio reconcilaẽ solutione.

1 ¶ Quoties. † Si res debita mihi ex causa lucrativa ꝛ ab vno pueniat ad me ex alia causa lucrutiua ꝛ ab alio reuocabiliter debitor liberatur. h. o. ꝛ hoc ꝓpter regulã de duabus causis lucratiuis que nõ possiunt cõcurrere circa eandẽ rem. vt. l. omnes. ff. de actio. ꝛ obliga. casus est iste.

2 ¶ Peculium dicit deducto eo qõ seruus debet domino.

3 Per mortem domini vel mutationẽ status an finiatur mandatum generale.

4 Verbũ exigit ꝙ interdũ ponaẽ impropriẽ ꝓ spõte soluẽtibus.

5 Quando dominus legat seruo peculiũ cui reliquit libertatem quid debeat deduci de illo peculio.

6 Jd qõ semel probaui amplius approbare non possum ad mei commodum ꝛ cõsequar actionem vel exceptionẽ ꝛ quid per indirectum.

Nesta per procuratorẽ renocatum an possint haberi rata.

1 ¶ Dispensatorẽ. † Debitum contractũ per seruũ cuz dño post ꝙ ipse seruus cõsecutus est libertatẽ nõ minuit peculium. secus si ante consecutã libertatẽ licet sperare eam cosequi. ¶ Jtem negotiũ pertinẽs ad aliquem ratihabitione si semel est reprobatũ ab illo nõ potest amplius approbari quo ad commodũ illius seu actionem consequendã contra gestorem. h. o. ꝛ est difficilis ꝛ subtilis ꝛ propter hoc vltimũ sem per allegatur q; nõ ita bene reperiẽ alibi: ꝛ dimde q; primo ponitur thema ex quo resultat questio. postea ponit responsio cũ distinctione: secunda ibi: ꝛ siquidem. Et hec secunda subdiuidi tur q; primo loquit quando debitũ contractũ est post secutã libertatem: q; erat adita hereditas ex testameto in quo erat relicta libertas vsq; ibi cum vero. secũdo quãdo ante consecutã libertatem q; nondũ erat adita hereditas: ꝛ ista secũda similiter subdiuidit q; primo loquit quando soluẽtes erant liberati: q; ignorabant renocatione mandati vsq; ibi: si vero. secũdo quã

2 do nõ erant liberati q; sciebant. † Et premittẽdo ad euidentias ꝙ peculium dicitur deducto eo ꝙ seruus debet domino. vt in. l. si quis. ℊ. peculium. s. de peculio. ꝛ ista lex probat ꝙ hoc intelligatur nõ solum de eo qõ seruus debet domino ex causa peculiari. imo etiã ex nõ peculiari. ¶ Jtem ex eo qõ dixi sequitur ꝙ si dominus relinquat hereditatẽ seruo ꝛ eidẽ legat peculium suum z heres potest deducere de peculio illud ꝙ seruus debebat domino iam mortuo cũ peculium nõ dicatur nisi illo deducto: ꝛ nõ censetur dominus plus voluisse legare. Jsta autẽ lex probat no. ꝙ potest heres deducere etiaz illud quod nunꝯ debuit defuncto dño: sed post eius mortem incepit deberi hereditas: ꝛ in cõsequentiam heredi postea adeũti vt patet in versi. cũ vero ante aditã hereditatẽ. Jllud aũt qõ incepit debere post aditaz hereditatem ꝛ post secutam libertatẽ nõ debet de peculio deduci: qz desijt esse peculium. Et hoc dicitur in versi. ꝛ siquidẽ. illud autem qõ nunꝯ debuit dño nec post mortẽ incepit deberi here di vel hereditati lz illud debeat alteri similiter non deducit de peculio: ꝛ hoc dicit in ver. si vero nõ liberanf. ꝛ in his cõsistit substantia huius. l. difficilis. veniamus ad casum. ¶ Jn text. ibi liberũ esse missi dic: ꝓpter hoc finitũ est mandatuz generale qõ habebat ꝓpter duo. scilicet mortẽ dñi ꝛ mutationẽ status vt. l. eius qui in prouincia. in ꝓin. si cer. pe. Sed si non esset status mutatio: sola morte domini nõ finiretur mandatũ generale: vt. l. si quis mãcipijs. ℊ. si impubes. de insti. secus si speciale. vt in. l. mandatũ. C. mandati. ꝛ aduerte diligenter quoniã ante aditam hereditatẽ mutauerat iste adhuc statum: ꝛ tamẽ finitũ erat mandatũ: vt. j. innuit in versi. cũ vero. ꝛ ver. si vero. sed hoc erat ideo qz sperabat mutare. qõ no. ꝓ intellectu. Leins qui in prouincia. ꝛ qõ ibi no. doc. ꝙ ꝓpter mortẽ dñi ꝛ mutationem status finiẽ mandatũ generale: vt intelligaẽ fine iam status sit mutatus siue infallibiliter speretur mutari: vt hic per predicta apparet ꝙ soleẽtes etiã si seuerint dñm esse mortuum si tamẽ ignorauerunt relictã libertatẽ: ꝛ ex eo est causa renocationis mãdati adhuc liberanf. Tunc antẽ non liberanf quãdo scitũ vtrũ ꝙ. Et ita debet suppleri glo. que incipit: qz ignorauerũt. in ꝓn. ¶ Jn tex. ibi: a debitoribus subaudi nõ peculiaribus: ꝛ sic tenetur illã pecuniam restituere heredi: quoniã ad se nõ pertinet si debitores solnẽdo sunt liberati: alꝫ nõ sed illis soluentibus ſm illam glo. in fi. qõ est verũ si errauerunt in iure: qz sciebant mortẽ dñi ꝛ relictã libertatẽ: credebãt tamen mandatũ nõ esse finitũ. ꝛ sic nõ videnf donasse. hoc modo põt sustineri glo. illa sed si sciebant factum ꝛ ius: tunc viderentur donasse. vt no. alia glo. que contrariaf huic in. l. si procuratori falso. per. l. si nõ sortem. ℊ. si filio. de condi. inde. ꝛ. l. si fundum. ℊ. seruus meus. ꝓ empto. ſm Dy. ꝛ sic ambe iste gl. que sunt cõtrarie possunt sustineri si vero exegissetꝫ a debitoribus peculiaribus clarũ esset ꝙ nõ teneret illam pecuniã restituere heredi quoniã pertinet ad se ꝓpter legatum peculij: ꝛ sic nõ esset de eo deducẽda nec habberent locũ q̃ sequnnf: ꝛ istud etiã fuit de mente eiusdẽ glo. que incipit qz ignorauerunt. in ver. alij intelligunt. vbi repzehendit opinionẽ illoꝝ q; intelligebãt in peculiarib⁹ debitoribus. Sic ergo not. ex predictis ꝙ cum dñs legat peculiũ seruo censetur legare id qõ supereret deducto eo qõ seruus sibi debebat nõ solũ ex causa peculiari: sed etiã extra illaz causam. de illo emꝫ loquit

4 ista leg. ꝛ vult ꝙ aliquãdo deducat. vt in versi. cum vero tanꝯ minuens peculium. ¶ † Jn tex. ibi exigit. dicit Dy. sez a sponte soluentibus non emꝫ põt intelligi ꝓprie in indicio ꝛ ab inuitis cum in indicio esse non poterit anteꝯ consequatur libertatem. ꝛ sic no. ꝙ istud verbum interdum ponitur impropriẽ. vt dixi. s. eo. si quis seruo. ¶ Jn tex. ibi: quin de peculio. subaudi consistente in speciebus. si autem in pecunia tũc licet nõ posset de illo detineri tanꝯ minuens peculium posset tamen retineri loco compensationis tanꝯ de liquido ad liquidũ cum teneatur ciuiliter ꝛ naturaliter actione negotiorum gestorum illam pecuniam restituere heredi quam exegit post adeptam libertatem. vt. j. dum dicit: qz liber factus incipit debere. sed si posset retinere tanꝯ minuentem peculiũm: tunc etiam si non esset liquidum debitum aduersus petentem peculium posset obiici ꝛ peti liquidari: ꝛ in hoc est differentia an poterit retineri tanꝯ minuens peculium vel iure compensationis. ¶ Jn tex. ibi nihil debebat. subaudi indistincte siue soluentes sint liberati vt per rationem que sequitur: qz licet teneantur heredi restituere tamen istud est debitum ꝛ obligatio contracta est postꝯ cepit esse liber. ideo non minuit peculium cum non minuatur nisi ex eo ꝙ seruus debet domino: siue non sint liberati nunc tominus quia tunc non tenetur eam restituere heredi: sed potest vel eam sibi retinere si fuit donata: vel si non fuit tenetur eam restituere

5 soluentib⁹. Constat autem ꝙ illud qõ non debet dño. sed alcri peculiũ non minuit. vt. j. ptz. ver. si vero non liberatur. ¶ Jn tex. ibi: qz incipit debere hoc heredi. glo. dicit ꝛ bene ꝙ primo hereditati ꝛ postea heredi. Et dic ꝙ incipit debere naturaliter tantũ cum sit adhuc seruus ante aditam hereditatẽ. ꝛ not. hic diligenter ꝙ quando dñs legat seruo peculiũ cui reliquit libertatẽ debet de illo peculio deduci non solum illud qõ debuit dño defuncto: sed etiam illud qõ incipit debere post eius mortẽ hereditati: ꝛ per ipsam heredi futuroꝝ: qz non plus videtur legasse dñs ꝙ qõ supereet deductis dictis debitis: qõ no. quia doc. non ponderant: qõ aũt. j. subiicit negotiorum gestorum vel mãdati actione nõ intelligas ꝓprie vt iacet: qz non obligatur ciuiliter sed naturaliter tantũ: vnde non põt teneri talibus actionibus que nõ oriũtur ex naturali tantũ. sed teneẽ ex illa sola q̃ oritur ex negotio gesto vel ex mandato: ꝛ ita intelligo tex. licet gl. non declarent. ¶ Jn tex. ibi si vero non liberantur. quia soluentes scierunt mandatũ renocatum ꝛ heres non habuit ratã ex actionem: si enim habuisset liberarentur: licet scinisset renocationẽ

Archivo Histórico del Rosario

vt.l.si vendidero.§.si titius.in fi.ff.de fur.ꝛ.ff.eo.si quis offerēti: tunc ergo non liberātur: quia non tenetur ea restituere ihereditati sed potest retinere pro se si fuit donata vel si non fuit tenetur restituere solnentibus. Et si dicat licet heres a principio non habuerit ratū poterit habere ratum ex postfacto quod facere videtur eoipso q aduersus petentem peculium vult deductionē facere de illa pecunia. ergo videtur q poterit eam facere: quia tunc approbat exactionem. argu. ff. de fideiusso. l. si seruus alienus. in pe. charta. ꝛ ex tunc liberant soluentes licet a principio non fuerint liberati. Ad hanc difficilem oppo. volnit respondere iurisconsultus per id qđ sequitur illa questio est ꝛc. q imo si heres a principio nō habuit ratam exactionē non pōt postea eam ratā habere ad sui commodū vt consequat potentia deducendi quam a principio non fuit consecutus sicut in casu quem subijcit in libero homine gerente negotiū meū sine mandato ꝛ exigente a debitoribus meis: nam istud negotiū non dicit meū nisi ratihabitione: si ergo cū sciuero ratum nō habeo negotium a me abdico perpetuo: ꝛ postea velim ratū habere nō licitur meū vt cōsequar actionē negotiorū gestorum aduersus gestorem: eodem modo in casu isto heres iste non facit negotium suū vt consequatur potentiam deducendi aduersus istum gestorem. Et hoc modo vult probare iurisconsultus subtiliter et istud est principalius ꝛ notabilius dictum quod sit in hac. l. et forte non est alibi q quando negotium est nostrum sola ratihabitione requiritur q a principio cuꝫ scitur ratum habeat: ꝛ tunc
6 efficaciter efficit nostrū. alias abdicatur a nobis. ¶ Item alle. q id quod semel reprobaui amplius approbare non possum ad mei cōmodū vt consequar actionē vel exceptionē vtrūq; enim probatur hic si bene inspiciat. licet Specu. in ti. de defensore dicat q nō possim approbare vt cōsequar actionē sed exceptionem sic. Bart. autē tenet qđ dixi: qđ tamen limita vt consequat directo: sed per indirectū potest approbare semel reprobatū vt actionē ꝛ exceptionē consequat vt etiam probatur. ff. rem ratam haberi. l. procurator ad exhiben. §. i. in fin. Et ibi no. ange. licet Bar. nō alleget. Per hoc dicunt quidam q gesta per procuratorem renocatū non possunt rata haberi: q semel sunt reprobata. doct. cōtra: quia aliud est reprobare personā. pcuratoris aliud reprobare negotiū: qđ dic vt hic per Bar. ꝛ per Innocē. in. c. ex parte decani. in fi. de rescrip. vbi no. loquit. sed ad commodū alterius vel ad mei preiudiciū qđ semel reprobaui bene possum approbare. vt. l. quo enim. §. i. ff. rem ratā habe. alle. hoc in glo. ante pe. pro cōtraria: ꝛ fm hoc si gesta negotiorū meorum exigit a debitoribus meis ꝛ promittit de rato sub pena: et ego cum sciui ratū nō habui: ꝛ sic ille incidit in penam: ꝛ ego perdo actionē negotiorū gestorum. quia non nascitur vt hic dicitur si postea ratum habeo prodest illi vt liberetur a pena ꝛ nocet mihi vt soluentes liberentur. vt in dicta. l. quo enim. §. i. sed mihi non prodest vt consequar actionē negotiorū gestorum ad recuperandam pecuniam exactam. Quid ergo erit de illa pecunia remanebit ne penes gestorē. dic q nō. sed condicam per condictionem sine causa. vt. l. si ꝛ me. ꝛ titiū. si certū pe. ¶ Ultimo oppo. q imo etiā ad mei cōmodū quod semel reprobaui possum approbare. vt in. c. si tibi absenti. de preben. lib. vi. vbi si conferatur mihi absenti beneficium. Et ego cum sciui non acceptaui et postea volo acceptare possum si ad notitiam conferentis non pernenerat adhuc non valet acceptatio mea. vt in. c. si quem. de procura. eo. lib. Solu. ibi negotium adhuc non erat perfectum nam pendebat eius perfectio ex voluntate cōferentis ꝛ eius cui conferebat quo casu tene qđ ibi habetur. licet enim a principio non acceptet quousq; tamē conferēs permanet in eadē voluntate pōt mutare propositū. ꝛ reperitur concursus eiusdē voluntatis in idem. Nos loquimur de negotio iam gesto ꝛ perfecto: q consitebat ex voluntate gerentis ꝛ alterius cum quo gestus erat ꝛ vltra concurrat. Erat tamen in pendenti actio ꝛ acquisitio quo ad eum cuius nomine gestum erat. ideo requiritur vt efficiatur suū q ipsum ratificet a principio. alias a se abdicat ꝛ non est amplius suum nec fieri potest.

1 ¶ Si debitor sit. †Seruus in quo habeo liberationē acquirere: hoc primo. ꝛ eadē solutio potest liberare soluētē a creditore ꝛ creditorē ab altero hoc scō. Et si pater est furiosus dos debet restitui curatori suo cuꝫ consensu filij vel filie cum consensu curatoris. hoc tertio. Et pupillus sine tutoris autoritate non potest liberare suū debitorē nec se alteri obligare efficaciter. hoc quarto ꝛ vltimo vsq; ad. l.
2 ☞ Quod vtilius sit q conficiatur instrumentū de vera solutione q de confessione: ꝛ quomodo istud fiet si creditor veller liberare gratis vel si debitor in eentum non haberet ad manus nisi decem.

1 ¶ Si quis duos. †Res aliꝰ dñium scienter ad debitorē recipiens ad debitorē in genere ad duas res ex causa lucrativa si solnit vnā pro parte obligationis pōt etiā eandē ad se reuersam soluere p alia parte. Item in nūmis non hꝫ locū sed ꝛ de duabus causis lucrativis. h.d. fm Bar. premitte secūdas de duabꝰ causis lucrativis q̄ sunt plures. lꝫ doc. nō videant ponere nisi vnaꝫ vt dixi in. l. meuius. §. duobus. de leg. ij. quarū vna est q si duo tenentur mihi ex diversis causis lucrativis similibus in genere puta ad hominem ꝛ vnus solnat mihi sticbum qui postea desinat esse me⁹ ꝛ reuertatur ad alterū q ille me inuito non potest eundē sticbū mihi soluere vt liberetur a me: sed debet soluere aliū boiem cui sedo cōtradicit principiū huiꝰ. l. qđ tū loquitur in vno ꝛ eodē debitore qui tenebatur ad duos hoies ex causa lucrativa ꝛ solnit vnū: ꝛ dicitur q si ille postea redeat ad eundem potest eundē soluere me inuito vt liberet ab altera parte obligationis. glos. dicit contrariū loqui de stricto iure. Istam vero de equitate: ꝛ ista cōiter tenet pro minꝰ mala solutione qm̄ alie sunt peiores sed in nummis etiam de rigore possunt illi idem nūmi qui semel sunt soluti iterum solui. ideo dicimus q in eis non hꝫ locū secunda postq̄ nec de rigore neq; de equitate imperditur solutio. Cetera dic vt dicto. §. duobus. Venio ad casum.
2 ¶ Et no. hic mirabilem practicā qđ debitor vult q cōficiatur instrumentū de vera solutione q vtilius est q̄ de confessione. si esset creditor liberat suū debitorē gratis vel cōstituendo sibi solutū pōt illa cōfessio seu liberatio retractari per suos creditores tanq̄ facta in eorum fraudem per titu. que in frau. credi. Sed si debitor soluat creditori qui illam pecuniam postea consumat creditores illius creditoris non possunt rescindere liberationē illius soluentis. Est ergo remedium si creditor vult liberare gratis ꝛ tamen vult q conficiatur instrumentū de vera solutione q debitor numeret pecuniā in presentia testiū ꝛ notarij ꝛ postea ab eodē recipiat: ꝛ poterit notarius secure hoc non ob. confi cere instrumētū de vera solutione facta in presentia sui ꝛ testiū per hanc. l. ꝛ si esset debitor in centū ꝛ non haberet ad manꝰ nisi decē posset sepius soluendo ꝛ recipiēdo numerare vsq; ad summā debitam. Et nihilominus licet notarius ꝛ testes hoc videāt possunt deponere ꝛ instrumentū cōficere q̄ numerauit centum absq; metu falsitatis: qđ perpetuo tenementi. videbatur cōtrarium quasi esset res ficta. Sed aduertendum quia hoc proderit soluēti si notarius ꝛ testes nō fuerunt interrogati qualiter res processit quia forte mortui sunt sed si fiet articulus quod licet pecunia fuerit numerata statim fuit retro reddita ꝛ notarius ꝛ testes dicant hoc esse verū. licet notarius non redarguatur de falso propter hoc q scripsit centū numerata videtur q non pficiat debitori per ea que no. Barto. in. l. singularia. ante finem. si cer. pet. qñ tenderet in preiudicii alterius. alias dicendū est q creditor restituēdo censeatur donasse nisi appareat fuisse actus inter eos q deberet inconinenti restitui quo casu non censetur solutio prima esse valida. vt. l. qui sic. §. eo. sed hoc non apparēte presumitur valida ꝛ translatū dominiū ꝛ creditor restituēdo videatur donasse. vt in hoc tex. cum glo. fi. in secunda solutione quā tenet Bar. Sed ang. dicit q imo videtur donasse nisi fuerit dictū expresse per. l. cū de indebito. de probatio. ꝛ ideo debitor sit cautus vt faciat dici per creditorē restituo tibi hanc pecuniā animo tibi donandi. Et tunc poterit iterato solui ꝛ eidē restitui eodē modo: ꝛ ita intelligit istū tex. Sed verior videt opi. glo. ꝛ Bar. cū tex. loquatur hic in dubio. Et dicit has solutiones valere: sed non valerent nisi fuisset restituta animo donādi: q non esset translatū dominiū ꝛ sic reciperet postea suam pecuniam. Non sunt alia.
2 ☞ Conditio dandi si fuit collata in persona adulti nō poterit impleri in persona curatoris sine adulto.

1 ¶ Si seruus decem. †Conditio dādi collata in psonaꝫ pupilli vel furiosi nō pōt impleri in personis eorūdē sine autoritate tutoris vel curatoris: sed in psona tutoris vel curatoris sic etiā sine pupillo vel furioso cōditio vero faciendi bene potest impleri in personis ipsorum sine legitimo administratore. h.d. notabiliter. Ratio diuersitatis q ea que solūtur possunt perdi nō ea que fiunt ex intentio apponentis cōditionē censetur fuisse vt ea que dantur cōuertanē in vtilitatem eius cui danē per hanc. l. no. videbaē contrariū: q in cōditionibus inspicit merū facum nō effectus iuris. vt. l. meuius. de condi. ꝛ demō. sed illud est verum qñ nō possunt habere effectum iuris sed qñ possunt censetur cogitatus de illo effectu potius q̄ de facto ꝛ ita solui ē Item de illa. l. hic alleg. in glo. fin. ¶ In glo. ibi: vel verus. ibi erat adiectus. dic ꝛ sic recipiebat pro stipulatore non pro se. ideo sibi imputat stipulator q illum adiecit

adiecit: sed hic recipiebat pro se ꝛ ad suā vtilitatē: vnde taliter debebat sibi solui q in eius vtilitatē cōuerteret. ¶ Sed quid
2 si cōditio dandi fuit collata in persona adulti: an poterit impleri in persona curatoris sine adulto. tex. est notabilis qđ non de manumiss. testa. l. Lucius. in fi. licet secus in pupillo: vt hic simile quod no. in. l. potuit. C. de iure delib. q solus tutor sine pupillo infante pōt adire: sed nō sine pupillo proximo pubertati, vnde etiam videt ista lex restringenda ad pupillū infantē vel proximū infantie: ꝛ tunc non requirat eius presentia si solnatur tutori: secus quādo est proximus pubertati: ꝛ multomagis quādo est adultus. ¶ Item scias q si stat per tutorē vel curatorem quominus impleatur conditio habeatur pro impleta. vt. §. de statu libe. l. iij. §. non solum.

1 ¶ Si homine. †Qui tradit q noxa seruum alteri ligatū vel in quo vsus fructꝰ ad aliū pertinet nō liberat a noxa: sed pōt conueniri perinde ac si nō tradidisset etiā anteq̄ a recipiēte fuerit ablatus. h.d. facit. §. eo. cū quis. §. qui homine. ꝛ. l. si rem meā. sicut enī ille qui tenet ad dandū tenet taliter dare q auelli nō possit a recipiente: alias nō videret decisse vt ibi. Ita ꝛ qui tenetur ad quātitatē: sed hꝫ facultatē soluēdi speciē debet illaꝫ taliter soluere q auelli nō posset: in hoc differt ab alijs: q ibi soluit id qđ erat in obligatione. hic illud qđ erat in solutione nā in obligatione erat quātitas dandi sed in solutione erat seruus pro noxa. venio ad casuꝫ. ¶ In tex. ibi vel qui erat pignori obligatus: dic potest intelligi q ista pignoris obligatio vel constitutio vsusfructus fuerit facta per dñm serui postq̄ seruus dederat alteri noxam ꝛ tunc procedit clare qđ hic dicit qñ vero ante noxā videt q dñs libereret dando seruū talem qualis est qz non debet in plus obligari ex facto fm quā ipse seruꝰ valeat. Et nō videtur plus valere q̄ valet inspecta dicta qualitate
b obligationis ꝛ dicto casu locū habeant leges alleg. in glo. p cōtrarijs ꝛ ea q̄ gl. tangit. ¶ In tex. ibi sed si vsusfructꝰ interierit subaudi aliter q̄ per mortē serui. vt. §. eo. cū quis. §. qui homine. in fin. Ray. ¶ In tex. ibi pignoris obligatio subaudi seruo viuente. alias secus. vt. d. §. qui homine. Ray. sufficit. ¶ In gl. magna ibi: vel so. vt ibi dic q hic cōo serui fuerat cōdemnatus ad estimationē damni ꝛ post condēnationē dedit seruū pro noxa. in. l. autem si oleum. §. i. dedit ipsum ante condemnationez. vnde non fuit condēnatus: sed absolutus ab obseruatione iudicij nimirū si seruus reperiatur postea obligatus non potest agi actione iudicati cum nunq̄ fuerit condēnatus sed absolutus: vnde recurrritur ad actionē de dolo quantum ad alia que sequuntur in glo. dic vt. §. dixi licet Bart. multum se fatiget in istis contrarijs glo.

1 ¶ Quod in diem. †Debitor in diem certū potest diem preuenire in solnēdo etiā inuito creditore. h.d. nō intelligas q creditor copellat precise recipere si non vult: sed cōstituit in mora vt periculum postea ad debitorē non pertineat. vt. ff. eo. qui decem. in prin. Cetera dic. vt in gl. ꝛ in. l. stipulatio ista. §. inter certam. de verbo. obli. ecce casum. ¶ In fi. gl. ibi itē contra fi bus libe rum vt hic dicitur in tex. sed solue vt in glos. q hic tempus fuit apposītum causa differende solutionis: vnde debitor non potest ante lapsum termini conueniri licet soluere poterit: sed dū tarat post in. l. alleg. in contrarium fuit apposita causa finiēde obligationis: vnde potest conueniri ante lapsum termini non post. Et sic se habent vt contraria ista tempora.

1 ¶ Cum decē mihi. †Per partis solutio nem factam creditori non tollitur facultas soluendi adiecto alteram partez. h.d. Mo. ergo q tantū operatur partis solutio quantū contestatio: vt hic iuncta. l. si quis stipulatus fuero decem in melle. §. eo. licet aliquando secus. vt in. l. iij. C. de noua. ecce casum. Hic non sunt alia dicenda super hac materia bulus. l.
2 ☞ Ratihabitio an trahitur retro si non fiat rebus stantibus in eisdē terminis in quibus erant tēpore actus gesti.

1 ¶ Si fideiussor. †Pōt qs ratū habere a gestum non ie sno si ius eius nō erat extinctum cōtra principalē: ꝛ esset extinctū cōtra fideiussorē soluentem. h.d. secus si fuisset extinctū contra principalē. vt. l. si. §. si. rē ratam habe. ꝛ in. l. bonoꝝ. eo. tit. Ecce casum. Et notetis q hic fideiussit ille cū pacto q̄ vltra annū nō teneretur. postea infra annum soluit negotiorū gestori creditoris qui habebat mādatum: ꝛ sic nō fuit liberatus nisi ratū haberē: vt. §. e. si quis offerendi. post annum volo ratū habere: ꝛ q ille gestor mihi tradat si fideiussor dicit q nō possim ratum habere ꝛ vult q ille sibi restituat: ꝛ q ratihabitio nō trahit retro nisi quādo fit rebus stā
2 tibus in eisdē terminis in quibus erat tēpore actus gesti. Sed hic non fuit: quia tempore actus gesti ipse erat obligatus: tunc cum volo ratū habere ipse est liberatus lapsu tēporis: tamē de terminat contrariū q possum ꝛ retrotrahat ad contrariū. Responde q sufficit actū posse geri tps quo habeē ratū: licet nō illo modo fuit gestus: nam hic lꝫ liberatus tpe posset sponte soluere lꝫ non soluat vt obligatus sicut qñ primo soluit: sed fi act⁹ non posset hodie geri: tunc non posset ratihabitio retrotrahi: vt. l. bonoꝝ. rem ratam haberi. Item est alia ratio hic: quia ius ratum habentis contra principalem debitorē erat saluū: licet non contra fideiussorē: alias non posset ratum haberi. vt. l. fin. §. fi. eo. ti. Non sunt alia.
2 ☞ Si quis habeat filiū ex concubina ꝛ postea recipiat vxorē ꝛ habeat sibi ex illa filium postea mortua vxore contrahat matrimonium cum concubina. an filius natus ex ea legitimetur.

1 ¶ Item si ignorans. †Actus medius gestus ab eo qui dꝫ habere ratum nō: impedit ratihabitionē fieri ꝛ etiā retrotrahi in preiudicium eius qui primo actum gessit. h.d. notabiliter. Ecce casum. Continuat cum precedenti casu. ꝛ est pulcher casus. ¶ In tex. ibi confirmat solutio. videbat hic Ivium q̄ per acceptilationē interim factam videbat acquisita liberatio soluēti que per solutionē nō erat adhuc acquisita. vnde non videbatur q̄ ratum habēdo posset sibi illa liberatio auferri. Et tñ Ivium hic dicit q hoc non tendit in preiudiciū tertij: vt si rem meā alteri obligasti ꝛ ego postea obligo alteri: puta sempronio cui statim acquritur ius: deinde ratam habeo obligationē tuam certe nō tollitur ius acquisitū sempronio: vt ille cui tu obligasti sibi preferatur. vt no. ff. rem ratam haberi. l. si indebitū. per gl. ꝛ Barto. ꝛ
2 Spec. in ti. de obliga. ꝛ solu. §. i. ver. † item pone obligasti ꝛ ver. quid si. p. Et inducitur iste textus ad illam questionem: si quis
b habeat filium ᵇ ex concubina ꝛ postea recipiat vxorem et habeat similiter ex illa filiū: postea moriat vxor et ꝛ trahat matrimoniū cū concubina q̄ filius natus ex ea legitimatur: non obstante matrimonio intermedio: ꝛ fingitur retro fuisse legitim⁹. Sed an preferat in prima genitura: fuit questio, disputata quā vide in mercurialibus in regula sine culpa. Et per Guil. de cu. in. l. si pater. de adoptio.
2 ☞ Oblatio debitoris purgat moram precedentē ꝛ constituit creditorem in moza ꝛ liberat a periculo.
Si creditor postea petit ꝛ debitor non solnit an tollantur omnes isti effectus.

1 ¶ Qui decē debet. †Debitor q̄titatis vel in genere per oblationē secuto interitu postea liberatur ope exceptionis sed debitor speciei ipso iure ꝛ si erat debitor ex causa dotis etiam si quantitatis vel in genere liberatur ipso iure. h.d. Et principaliter in ista materia allegatur iste tex. ¶ In fin. glo. ibi detulerit. dic nota. quia non sufficit verbalis obligatio nisi pecuniam actualiter haberet in manibus. vt not. de ope. no. nuntia. l. prętor. §. si reus. paratus ad impediēdum venditionem pignoris vt. ff. de rescin. vend. l. fundus. qui lucij. vtij. ꝛ. C. de remil. pig. l. si eo tempore. ¶ In tex. ibi fine iusta causa. alias secus vt si obtulisset non cōgruo loco ꝛ tēpore. vt. §. eo. si solnturus vel nō totam quātitatē cum debitū esset liquidus. vt. l. tutor. §. lucius de vsuris vel rem deteriorātā fine pretio deteriorationis. vt. §. eo. qui sibi. §. qui stichū. nam his casibus nō constitueret creditor in moza: nec offerens euitaret periculum. ¶ In tex. ibi: fine sua
b culpa subaudi etiā leuissima: ꝛ sic euitat casum fortuitū dumtaxat de quo tenebaē debitor quātitatis. vt. l. incendiū. C. si cer. peta. Tutor de casu nō tenebatur vt quia erat debitor speciei: sed dūtaxat de culpa: tunc si tenebatur de leuissima per oblationē liberatur ab illa ꝛ tenet de leui. Si aūt de leui tantū, tunc liberatur ab illa ꝛ tenetur de dolo ꝛ lata culpa dūtaxat. vt. l. si mora sol. ma. que est singularis ad hoc. ¶ In tex. ibi: perdiderit. dic q̄ forte domus eius fuit cōbusta cū illa pecunia: si aūt fuisset pecunia deposita ꝛ postea dolo vel culpa depositarij perdita esset: tunc quid iuris sit. dic. §. eo. si soluturus. ¶ In tex. ibi dolli mali exceptione. subaudi de equitate. nam de rigore non liberatur ipso iure cum non sit perdita res debita: quia in obligatione quantitatis vel generis nullum corpus vel species est in obligatione. Ratio aūt equitatis colligitur ex tex. sequen. ver.
2 etenum. ¶ In tex. ibi: aliqñ interpellatus dic. Et sic no. q̄ obligatio debitoris purgat moram precedentem ꝛ constituit creditorem in moza ꝛ liberat a periculo: ꝛ sic tres parit effectus. Sed quid si creditor postea petit ꝛ debitor nō soluit. Rñdeo omnes isti effectus tolluntur ꝛ iterū constituit debitor in moza quoniā vltima mora nocet. vt. l. illud. de peri. ꝛ com. rei ven. nisi creditor peteret indiscrete. puta postq̄ debitor pecuniam oblatam expēdisset vel perdidisset. vt no. ff. si per emptorē. in fi. §. de act. emp. vbi est tex. ꝛ gl. singularis: ꝛ tamen si nunq̄ obtulisset hoc

¶ Pōt qs ratū habere. adde pe. de anch. in regula ratum. de reg. iur. lib. vj.

¶ Si gs habeat filiū. adde doct. in. c. tāta. qui fil. sint legi. ꝛ p doc. in. c. j. de eo qui dur. imatri. quā pol. per adulte.

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

sibi non prodesset quin constituerek in mora ꝙ ad manus pecuniam non haberet.vt.l.continuus.ff.illud.& ibi no.dever.obli.
¶Item iste tex.loquitur qñ non fuit pecunia deposita & consignata:tunc em̃ etiam ante interitū esset debitor liberatus ipso iure.vt.l.consignatione.C.eo.nisi pecuniam a depositario recepisset.vt.l.acceptā.in fi.C.devsuris.¶Jn tex.ibi:pro soluto.dicit Ray.scilicet quo ad effectū non quo ad liberandi modū cuz aliquando ipso iure aliquando ope exceptionis.cū tamen vera solutio semper libere�pso iure.insti.quib.mo.tol.ob.in princi. sufficit.venio ad glossas.¶Jn gl.ff.ibi:nisi in casu dic ista non est bona receptio qz in illa.l.fi pecunia non erat in obligatione sed solū in cōditione.vnde sufficit sola obligatio vt purificetur conditio nec amplius teneꝫ offerre licet pecunia non sit perdita Vos logmur qñ erat in obligatione a qua nō liberatur nisi secuto interitu.¶Jn glo.se.in fauorem dotis.hec vera ſm doct.
2 ¶Obligatio tertij vera vel ficta purgat morā debitoris etiā ipso ignorante.
3 Mora cōmissa per non fieri sicut tollitur per oblationē veram vel fictam:ita & per male fieri.
4 Stipulatio cōditionalis ita demū habet vim ficte oblationis quando posset interuenire vera.

Si cum stichū mihi. †Stipulatio cōditionalis interposita animo nouandi cum eodē debitore vel cū alio purgat morā cōmissam in precedenti obligatione si res debita erat presens vel parata solutioni:quoniā habet vim obligationis.als sec⁹. h.d.Et non est alibi ista distinctio per quā plures leges difficiles q̄ videtur inter se cōtrarie reducunt ad cōcordiam.vt.ff.de noua.l.quoties.& l.si rem.& de verbo.obli.l.eum qui.ff.fi.dic vt ibi.Et primo ponitur thema & questio vsq; ibi sed in promptu. Secundo ponitur solutio:vsq; ibi.sed quid.Tertio circa illam determinat duo dubia:vsq; ibi.si tamen.Quarto & vltimo determinationē quaz fecerat restringit & declarat:a ista restrictio
2 est illa q̄ alibi non reperit in tex.venio ad casum.¶†No.ergo ꝙ ista stipulatio cōditionalis hz vim obligationis:& hec causa quare purgat morā.vt in prin.huj⁹.l.¶Jté in ver.si quid ignorantis.ꝙ oblatio tertij vera vel ficta purgat moram debitoris etiam ipso ignorante.& dicunt doc.esse casum hic in ver.quem admodū.de eo qō oubitat glo.in.l.obſignatione.C.eo.ꝙ oblatio consignatio & depositio facta per tertium liberat debitorem ipso iure:sicut si facta esset per seipsum.qō etiam sentit gl.in.l. solutionem vel indiciū.ff.eo.Jste tñ tex.non vt bene ꝑbare:qz loquitur dūtaxat de mora que purgat per illam oblationē tertij non de liberatione ipso iure que fit per depositionē & consignationē.tū eadē videt esse ratio.¶†Jté no.in ver.idē respōdsum:ꝙ sicut mora cōmissa per non fieri tollit per oblationē veram vel fictā ita & per male fieri:licet maius sit delictū cōmissuz
4 in faciendo ꝙ in non faciendo.vt no.in.l.ij.ff.ad fille.¶†Ultimo singulariter no.fi.ꝙ tunc demū stipulatio cōditionalis habet vim ficte oblationis qñ posset interuenire vera:vt quia res erat presens vel parata solutioni:alias sec⁹.qz vbi non pōt interuenire veritas:nec etiā fictio.vt not.in.l.gallus.ff.fi eius de libe.& posthu.¶Ultimo circa materiā huius.ver.vide gl.in.l. parui.de condi.fur.& plene per Dy.& Bar.in.l.si rem.de noua. & ibi dixi.sufficit.¶Jn tex.abi:an qz nouatio prioris obligatio nō potest dic quia scda stipulatio non potest cōmitti cū non reperiret subiectum super quo fundaret ergo &c.vt.ff.ti.j.l.nouatio et ideo videbatur agi posse ex prima stipulatione:puta in qua fuit mora cōmissa per.l.eum qui.ff.fi.de.ver.obli.vbi videt esse casus qui cōtrariat huic tex.ad ffam:sed certe lz isto capite nō prohibeat agere qō speret ꝑma obligatio nouari ex alio tamē prohibet:qz prima obligatio est extincta per interitū rei debite:& si dicat non est extincta:qz mora precessit.Rñdet ꝙ illa fuit purgata per fictā oblationē q̄ resultat ex hac stipulatione.Et si dicat imo non fuit purgata per illum tex.in.ff.fi.qō est difficile. Contrariū solue.vt ibi no.plenius q̄ hic.Non sunt alia.
2 ¶Si promittis mihi vnū de seruis quos reliquit titius tempore ſue mortis cū tres reliquisset & tēpore stipulationis vnus erat meus qui postea desinit esse meus an possis ipsum tradere mihi inuito.
3 Sicut in obligatione generis generalissimi qñ stipulor incertū de incertis nulla species est in obligatione:sed quelibet in solutione ita & in obligatione generis subalterni.

Stichū aut pamphilū. †Jn stipulatione alternatiua de reb⁹ alternatiue ꝑmissis erat stipulatoris tēpore stipulationis censēd altera tm̃ ꝑmissa:ideo nec obligatio nec solutio tenet in ea que erat stipulatoris etiam si postea desinat esse sua.Sed in stipulatione generis generalissimi potest solui ea que erat stipulatoris tēpore stipulationis si postea desinat esse sua. Jn obligatione vero generis subalterni idem si desijt esse sua anteꝙ obligatio totaliter extinguat̄ secus si post.h.d. Et est subtilis.ff.& sic patet habet tres partes vt in summario scā ibi:sed ei.tertia ibi fingamus.Ecce casum.¶Jn tex.ibi: pamphilo dando.i.dare volendo.si em̃ dedisset & creditor spōte recepisset liberaretur sed nō cogitur recipere:qz duret aliud pro alio:cuz em̃ in obligatione alternatiua species quelibet de alterna censeat apponi ad obligationē & in illa que erat creditoris tēpore stipulationis non poterat obligatio contrahi.vt l.si rem meam.ff.de ver.ob.similiter non pōt solui creditore inuito qz cuius rei ad obligationem appositam non contrahitur obligatio que est principalis eiusdem rei non admittit̄ solutio creditore inuito que est accessoria.vt.ff.de ver.obli.& l. duo.in fi. & hoc volnit tex.seq.¶Jn tex.ibi dando promissor liberabitur id est dare volendo:qz creditor cogitur recipere hoc casu. ratio diuersitatis inter istum & precedentē:qz in obligatione generis generalissimi nulla species opponit ad obligationē:licet quelibet apponatur ad solutionē.vt.l.meuius.ff. duobus.de le.ij. Non ergo dz inspici tēpus stipulationis.nā tūc illud inspicitur qñ obligatio cōsideratur:qz illa tūc nascit vt in precedēti casu:ſz debet inspici tēpus solutionis:ſz illo tempore reperitur cessare impedimentum quia desierat esse stipulatoris:ergo potest solui eo inuito.Sed ob.fortiter ille.ff.duobus qui videt dicere contrariū doc.dicunt ꝙ ille procedit de rigore:hic de equitate non
2 potest dari melior solutio.¶†Jn tex.ibi fingam⁹ ita dicit̄ est difficilior casus.nā si promittis mihi vnū de seruis quos reliquit titius tēpore mortis cū tres reliquisset & tēpore stipulationis vnus erat meus qui postea desinit esse meus:& tu vis ipsuz mihi tradere inuito an posses videbatur ꝙ non sicut in primo casu cū perinde videat ac si promisisses illū vel illum.Sed Jtiū rñdetur ꝙ imo potes sicut in proximo precedēti casu qñ in genere generalissimo:qz cū nullum sit specificatū null⁹ est in obligatione:lz qlibet in solutione sicut in obligatione generis generalissimi:videtur tēpus solutionis inspici:hoc tiverō si desijt esse meus anteꝙ stipulatio extinguatur:qz tunc viuebant alij duo.si aūt erant mortui obligatio erat extincta qz non suberat alia species super qua posset cōsistere nō est in illo qui erat me⁹ cū etiā de nouo non posset cōtrahi nec in illis mortui sunt non ergo est tractandū amplius de solutione cū debitor sit iam liberatus:& hec est intentio litere per qō patet istū tertiū casum nō cōtrariari primo licet quibusdā videret Jtiari:ideo primū intelligebant ſm istū vltimū vel econuerso.vt patet in glo.j.& in
3 glo.pe.in fine.†Tu tene ꝙ dixi.& sic no.singulariter ꝙ sicut in obligatione generis generalissimi qñ stipulor incertum de incertis nulla species est in obligatione ſz quelibet in solutione. Jta & in obligatione generis subalterni qñ incertum de incertis.Jn alio tamen differunt:qz genus generalissimū nō potest perire:sed subalternū sic.vt in.l.in ratione.ff.incertis.ad le.fal. & in.l.in nane sau felli.ff.loca.

Qui hominē. Debitor in genere non liberatur si tradat rē q̄ potest aduocari:secus si aduocari nō pōt.lz non fuerit vt debebat.h.d.† hic enim
1 vltimo liberatur ab obligatione prima.tamē potest conuenire ad interesse ratione doli.vt.l.eleganter.ff.non solum.de dolo.& sus est iste.Non sunt alia.

Promissor serui. Jstum tex.inducit Emil. de cu.in.l.ꝙ te. si cer.pet. ꝙ qui tenetur †quolibet anno dare alteri vnū par caponū a te-
1 a netur eos dare vnos non mortuos vt possit eos ad libertatem perducere parum tamē facit:qz non solent ad libertatē perduci eo modo quo seruus.

Vbi triginta. †Pecuniā redactā ex venditione pignoris pōt creditor cōuertere in quā causaz vult etiā in lenioꝛē.h.d.Sz
1 cōtra de.l.pupilli.ff.pe.j.eo.Sol.ibi pign⁹ tenebat̄ pro plurib⁹ causis diuersis.hic pro parte vnius tantuz & est pulcher casus. ¶Jn tex.abi:vtrū ex vniuersitate.l.ex omnibus.ff.pro rata & sic pro duabus partibus decedat de summa.ff.pro quo dat⁹ erat fideiussor:& pro tertia parte de summa.ff.pro quo non erat dat⁹ fideiussor sed pignus:& pro ista parte facit.l.illud.ff.eo.sed in cōtrariū cedat ista quātitas tota in illis.ff.pro quibus dat⁹ erat fideiussor:qz illa pars debiti videbat̄ grauior ꝙ altera pro quo non erant dati.vt.ff.eo.tit.& magis in fine. Sed finaliter neutram istarū opi.approbat:sed determinat ꝙ creditor potest conuertere totū & illam partē debiti pro quo erat obligatus pignus & non fideiussores:& sic solus reus in illis tenebatur et ipse sol⁹ liberatur.ff.& remanet obligat⁹ in.ff.& silr fideiussor in.ff.& sic nullam sortiūtur vtilitatē ex hac pecunia redacta ex pignore.Et est casus in quo liberatio contingens reo nō trāsit in fideiussores regulariter contra.ff.eo.l.in omnibus.

Jd quod

1 **Id quod pene.** †Jsta lex ꝓpter suā brevitatē nō summat.intētio hui⁹ legis est ꝙ illud qō soluitur nomine pene non computet in sortē:& sic poterat pen sors:alias non diceret cedere lucro creditoris.Sed tunc contra de.l.apud celsum.ff.labeo.de doli.excep.cum multis fimi.in quibus dicit ꝙ creditor debet esse altero contentus vel penavel sorte ꝓpter hoc gl.intelligit primo istam.l.in pena legali que potest peti vna cū sorte.in.l.si pro fure.de condi.fur.pone exemplū vt in gl.contrariū loquitur in pena conuentionali.vel dic ꝙ potest etiam intelligi in conuentionali.eo tū casu quo sit apposita clausula rato manente pacto.vt.l.ita stipulatus.circa fi.de ver.obli.& l. qui fidē. ff.de transac.alias procederet Jsium.Et per istū tex.cū gl.quidā dixerūt ꝙ vbi est apposita illa clausula nō hz locū purgatio more quos Bar.in.l.insulam.de ver.obli.reprehendit dicēs ꝙ ista lex cum gl.nihil facit.nam tunc cedit lucro creditoris quādo mora nō est purgata.Et tunc debet intelligi ista lex.sed pōt purgari & cessabit illa clausula.
2 ¶Unus ex plurib⁹ tutoribus si soluat debitū.an poterit petere a pupillo cedi actionē contra alios.a nu.1.& 4.
3 Quid in duobus obligatis quoꝝ vnus est obligatus principaliter & alter accessorie:& quid in fideiussoribus.& nu.6.
4 Quid in duobus reis debendi.
5 Cessio cui fit fienda de necessitate.
6 Cessio quando fit fienda.
7 Quo iure quis compellatur cedere:& quatenus.& nu.3.

1 **Modestinus.** †Cessio facta post solutio nez debiti ex interuallo ꝛ correi principal⁹ obligatū & eodē gñe obligationis nō valet nisi ante solutionē interuenerit cōuētio vel pactū de cessione fiēda.h.d.& est famosa lex & principaliorꝫ ꝑ ba beamus in materia cessionis actionum.quam Bart.hic plene examinat.& etiā Specul.in tit.de cessione actionis vbi format plures questiones.& Jo.an.in addi.¶Jn tex.ibi post aliquod interuallum:subaudi magnū vel paruū si soluto sint habita.ꝑ absoluta & perfecta:qz partes diuerterunt ad extraneos actus ſm Ja.de are.Pe.& alios.¶Jn tex.ibi nulla actio non superfuerit:qz solutio simpliciter facta tenet facta ꝓ totali obligatione & nomine omniū obligatorū ad hoc debitū facit.ff.eo.cuz quis.de pecu.¶Jn tex.ibi:vel cū conuenissent mādarent dic.ff. ante solutionē factā:& idem si fiat solutio sub cōditione vel modo vt actiones debeant postea cedi.nā iste modus habetur ꝓ conuentione ſm doc.¶Jn tex.ibi:pretiū magis dic ꝙ vult dicere ꝙ tunc solutio nō videtur fieri nomine omniū obligatorū & pro tollendo omnē obligationē:sed potius pro pretio actionis cedende cū ista conuentio faciat videri actum de vendendo actionē contra cōtutores pro pecunia soluendo:& sic conseruat actionē cōtra alios vt poterint cedi soluēti non vt creditor: poterit eos in iudiciū deducere postq̄ semel sibi solutum est totuz debitum & sic cōtutores hoc casu sunt liberati ope exceptionis nō ipso iure.ſz in primo casu ipso iure.¶Jté excepto q̄ obstaret cedenti non obstat cessionario:qz cessat causa propter quaz obstabat cedenti in persona cessionarij.vt in.l.fin.in prin.C.de
2 iure do.cū ibi no.venio ad gl.¶†Jn gl.que incipit.i.actor ibi in rem vtile:dic istud verbū in rē:nō bene stat in glo.& fuit apposito vitio scriptoris ſm doc.dic ergo ꝙ vnus ex plurib⁹ tutoribus soluēdo totū debitū habet vtilem actionē cōtra contutores etiā sine cessione.vt in.l.alle.in gl.& nihilominus potest petere a pupillo sibi cedi:sed ad quid est vtilis ista cessio cum per eam nō transferat nisi vtilis quā habet iam.Respōdeo trāsferat etiam exercitiū directe qō intentare pōt ex persona cedētis: & sic cuz priuilegio illius.ff.hypothece.omniū bonorū.vt.C.de admi.tut.l.ꝓ officio:sed sine cessione hz ex persona sua & sine priuilegio hypotheceutilem intelligetū predicta qñ tutores cō muni culpa dānificassent pupillū quo casu quilibet teneꝫ insolidū & vno soluente totū habet dicta beneficia cessionis et vtilis actionis & etiam diuisionis anteꝙ solnat si sunt soluendo.vt in.ff.nunc tractemus.si vero cōmuni dolo non habēt beneficiū cessionis nec vtilis cessionis:lz diuisionis sic.vt in.l.si plures. de admini.tuto.& si ex culpa soluentis dumtaxat sunt obligati. non autē ex cōmuni similiter non est sibi cedenda actio contra contutores imo cōtutoribus soluentibus cederetur cōtra illū. 3 vt plene no.in.l.j.C.de transac. ¶†Jn glos.ibi.ff.mandato. dic istud contrarium cū sequentibus:solue melius ꝙ glo.bi.vt colligitur ex fine glo.ibi in tutoribus ante ꝙ hic loquit in pluribus eque principaliter obligatis & eodem genere obligationis quo casu qui soluit simpliciter cēsetur soluere nomine omniū & obligationes tollat ipso iure.Et ista tolluntur nisi interueniat pactum de cessione fienda ex post facto:si vero vnus tenetur principaliter alter accessorie:tunc si ille qui tenetur accesso-

rie soluat simpliciter censetur soluere pro sua tantū obligatione & illam tantū soluit ipso iure:sed obligationem rei non:quia pro illa non videtur soluisse licet tollat eam ope exceptionis ne creditor bis idem consequatur:ideo etiaz ex interuallo & nulla precedēte cōuentione pōt fieri cessio.vt in legibus hic in cōtrariū allegatis.& l.bis.ff.de fideiuſ.Item si nullo modo erat obligat⁹ personaliter ille qui soluit:tamē soluebat vt liberaret rem suam vel pro alia eius vtilitate.vt.l.si res obligata in fi.de le.j. Et plene no.in.l.papinianus.ff.manda.¶Jn glos.fi.ibi sed an insolidum.dic declara istam gl.sic pone ꝙ erant tres tutores & cōmuni culpa dānificauerunt pupillū in.fff.clarū est ꝙ quilibet eorū tenetur insolidum pone ergo ꝙ vnus soluit integra. fff.an cedetur sibi actio cōtra tutores silr in integris.fff.que soluit.& glo.finaliter tenet ꝙ non ſm Jo.qz si hoc fieret ille lucraretur:qz nihil solueret de suo cum totuz qō soluit recuperaret ab illis:cedetur ergo actio dūtaxat in.ff.nō in aliis.ff.que ipsum tangunt:qz hoc debitū est cōe & quilibet dz soluere partem suā licet pupillus contra quēlibet agere poterit insolidum & soluendo solidū partem censet soluere pro se.parte pro cōtutoribus quatenus eos tangit.Et idem tenet gl.in duobus correis.breuiter quātum ad tutores verum est qō dixi eo casu quo actio est cedēda:qz cōmuni culpa dānificauerūt:secus qñ non est cedēda:vt qñ cōmuni dolo vel quando ꝓpria culpa soluētis
4 vt.l.si plures.de admi.tut.& l.vnde querit.ff.cōmoda.†Sed in duobus reis debendi aliter dicendū est.Nam interduz ceditur insolidū:interdū in nihilum:interdū pro parte.insolidū cedere tur qñ tota vtilitas cōtractus peruenisset ad alterū:si mutuau duob⁹ centū que cōuersa sunt in vtilitatē vnius tantū eorū & tamen quilibet eorū se mihi obligauit insolidū & ille in cui⁹ vtilitatē non est cōuersa totuz solvit non videtur soluere pro correo & totum ab illo recuperaret per actionē negotiorum gestorum si actio non esset cessa.vt not.in.l.j.C.de duo.reis. Eodem ergo modo dz cedi.in nihilū anteꝙ ceditur si ille in cuius vtilitatez est conuersa totū mihi soluisset.nā totū videtur soluisse pro se:& si actio non esset cessa nihil ab altero recuperaret:ergo nō dz cedi:qz est debitū proprium ipsius & alter censet fideiussisse pro eo licet principaliter se obligauerit.vt no.in aut.de fideiuſ.in glo. magna:& principaliter cōtra fideiussorē actio nō cōcedit:sed cōuerso:ꝓ parte aūt fit qñ ad quelibet eorū peruenisset vtilitas: & tunc eatenus quaten⁹ peruenit ceditur:& hoc si sunt correi ex causa onerosa:si vero lucrativa:vt qz promiserūt alio donandi tunc in nihilū cedit:qz debitū nō cōe sed ꝓpriū cuiuslibet.quilibet eñ videt ꝓmisisse de suo & alter eorū soluēdo gerit proprium suum negotiū non negotiū correi nisi essent socij illius obligationis:qz tūc effet debitū cōe.Et quicquid alter ipsorū solueret per actionē pro socio posset pro parte recuperare:per ea q̄ habentur in.l.lege falcidia hoc obseruandū ad le.fal.& dixi in materia duorū reorum.¶Sed circa primū passum de tutoribus queritur scdo circa fi.glo.retento themate de quo.ff.qz debeam cedere in.ff.tantū an in illis.ff.debebo cedere cōtra quēlibet ex aliis duobus insolidū:an vero contra quēlibet pro parte:et videtur hec scda pars verior:qz quēlibet eorum tangunt ergo non est in plus cedēda:sed Jsium est qz talis est cedenda qualis est apud cedentē:sed si primus soluisset decemtantū remaneret pupillo actio in.ff.contra quēlibet alioꝝm insolidum:ergo et eodē modo debet cedere.& ita no.C.de duo reis.l.j.& Specu.de cessio.actio.ff.i.ver.sed nunquid.& ver.sed pone emptor. Et si agat contra vnum & ille soluat.ff.debebit sibi cedi actio cōtra alterum in.ff.ab illo primo cessionario:& sic in effectu quilibet
5 soluat.ff.de suo.¶Ultimo pro declaratione materie videndū esset primo cui sit fienda cessio de necessitate.Jté secūdo quādo sit fienda.Jté tertio quo iure quis compellatur cedere quatenus autez sit fienda dictum est.ff.¶Circa primū debes scire ꝙ illi est fienda de necessitate qui solnit nō pro se sed ꝓ alio.Et qui ad soluendū pro alio est obligatus vel ipse vel res sua.Si enim quis solueret pro se non esset sibi cedenda contra alium:pone exemplum in pluribus mihi obligatis ex diuersis causis.nam vni soluenti non est cedēda contra alterum.vel pone ex eadem causa tamen quilibet pro parte erat obligatus:nam soluenti partem suam non est cedēda contra alios:quia solnit pro se vel pone in pluribus obligatis insolidū ex eadem causa vt in principali & fideiussore.Nam principali soluenti non est cedēda contra fideiussores:si autem sunt obligati ex eadem causa & quilibet insolidum tunc si vnus soluat totam partem soluit pro se partem pro altero nisi fit accessorie obligatus:qz tunc totū soluit pro altero:& idem si principaliter tamē reputat fideiussor:qz vtilitas ad eum non peruenit.Jtem dico ꝙ ad hoc vt cessio de necessitate sit fienda oportet ꝙ ille qui soluit ex necessitate precisa vel causatiua soluat:vt quia ipse vel res sua erat obligata alias si aliquis nō est obligat⁹ sponte soluat mihi pro debitore

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

meo nõ cogor: sibi actionem cedere nec pignora tradere si nolo licet cogar solutioné recipere. vt. C. eo. ti. l. nulla. ꝛ qõ no. Ly. de fideiuſ. l. ij. in fi. Eſt tamẽ vnus caſus in quo quis nõ ſoluit pro alio: ꝛ tñ contra illũ põt petere ceſſionẽ: vt ſi vnus ex pluribus fideiuſſoribus ſoluat totũ: nam nõ ſoluit pro cõfideiuſſoribus ſed pro ſe. ꝛ tamẽ põt petere sibi cedi ℈ fideiuſſores. vt. ſ. de fide
6 iuſ. l. fideiuſſoribus. ¶ Circa ſcõm qñ ſit cedẽda dic q ante q̃ ſoluat vel in actu ſoluendi: q tunc cedens habet actionẽ ꝛ non eliſam: vt hic in ver. q ſi ante. Si vero poſt ſolutionẽ habitam pro perfecta tunc diſtinguitur an erãt principaliter obligati et eodẽ genere obligationis. Et habet locũ iſta lex vt non valeat ceſſio niſi precederit cõuentio de ipſa fienda vel niſi fuerit ſolutio facta ſub conditione vel modo vel cũ proteſtatione de ipſa fienda. Si vero ſunt obligati diſpariter vnus principalr alter acceſſorie ꝛ ſoluat ille qui acceſſorie eſt obligatus tunc etiam eꝫ interuallo ꝛ nulla precedente conuentione poterit fieri ceſſio. vt l. ſtichũ. ℊ. ſi mandato. i. eo. ꝛ l. papinianus. ℈. mandati. Item ſi ſoluens non erat obligatus ad illud debitum: ſed erat obligata res ſua. vt. l. ſi res obligata. in fi. de leg. j. qꝫ cenſetur ſoluiſſe principaliter pro deliberatione illius rei. non pro obligatione principalis debitoris vt eam tolleret: ſed quid in fideiuſſorib⁹ plurib⁹ qui videnẽ teneri eodẽ genere obligationis acceſſorie: licet nõ principaliter an vni ſoluenti poterit eꝫ interuallo cedi cõtra confideiuſſores ſicut cõtra principalẽ videtur q̃ non arg. hic doctores non tangunt: ꝛ contrariũ puto. quia cum non ſit ſublata principalis ipſo iure ſimiliter nec aliorũ cõfideiuſſorũ ipſo iure: ſed ope exceptionis cõpetentis principali ꝛ tranſeũtis ad eos: ergo idem erit quod in principali. Et predicta locũ habent qñ quis ſoluit ſimpliciter nec apparet pro qua obligatione ſoluit: ſi vero appareret tunc etiam ſi fideiuſſor ſoluendo digiſſet ſoluo pro obligatione principalis debitoris ꝛ ipſi⁹ nomine illã tolleret ipſo iure ꝛ ſic eꝫ interuallo non precedẽte cõuentione cedi poſſet: ꝛ ecõuerſo ſi vnus eꝫ principaliter obligatis cũ ſoluit diceret ſoluo pro me tãtũ ꝛ meo nomine nõ tolleretur obligatio alterius cozrei ipſo iure: ſed ope exceptionis. Et poſſet eꝫ interuallo cedi etiam cõuentione non precedente nec haberet locum iſta. l. cum alijs dictis ſuper prima gl. qꝫ locum habent ſolũ quãdo non cõſtat cuius obligationis noie ſolutio facta in dubio preſumat ſm q. ℈. dixi. Et iſta videntur de mẽte
7 Dy. ꝛ Bar. hic diſtinguentis. ¶ Circa vltimũ quero quo iure cõpellatur. vide hic per Bar. qñ aliquando ope exceptionis ſi petitur ante ſolutionẽ. vt. l. ſi minoris actũ. de admi. tu. ꝛ. ℈. de fideiuſ. l. fideiuſſores in. o. ℊ. fi. Aliqñ officio iudicis nobili. vt cuꝫ petitur poſt ſolutionẽ factam eo caſu quo poteſt peti. vt. d. l. ſi res obligata. ꝛ aliqñ iure actionis ſi preceſſit contract⁹ bonefidei que proſequere: vt hic no. per eũ. Non ſunt alia.

Salieni. † In nũmis eſt hoc ſpeciale q ſolutione ꝛ reconciliat ſolutionẽ. h. o. Et ad hoc allegat per glo. ꝛ doc. ꝛ in. l. ſingularia. ſi cer. pet. nõ ſic in frumento ꝛ alijs conſiſtẽtibus pondere numero ꝛ menſura. vt. l. põponius ſi frumentũ. de rei vẽdi. Ecce caſum. Non ſunt alia.

Specuniam. † Solo aſpectu acquiritur poſſeſſio ꝛ dominiũ ſine alio actu corporali interueniẽte conſenſu tradentis ꝛ acquirere volentis. h. o. alias ſecus. vt no. an. l. i. de acquirẽ. poſ. l. iij. in prin. ꝛ l. eo. ℊ. ſi venditorem. ecce caſum. ¶ In tex. ibi: libereris. dic videbat contrariũ: q debitor non liberatur niſi dominiũ pecunie quam ſoluit in creditorem tranſferatur. vt. ſ. eo. q ſi forte. ℊ. ſi. ꝛ. l. fugitiuus. ſed hic videbatur non eſſe tranſlatum quia dominiũ ſine poſſeſſione non acquiritur poſſeſſio non acquirit ſine apprehẽſione. Et hic non interuenit apprehenſio. tamen contrariũ determinat q̃ imo acquiritur dominiũ: ꝛ poſſeſſio ſolo aſpectu oculorũ interueniente conſenſu vtriuſq; partis.

Rout quiſq;. † Vnũquodq; diſſoluit eo vinculo quo ligat ad hoc allegatur. Ecce caſum. Non ſunt alia.

Sſtipularus. † Facultas ſoluẽdi adiecto nõ tranſit ad heredẽ eius. Item depoſitari⁹ certe ſpeciei ſi reſtituat rem vni ex heredib⁹ deponẽtis bona fide liberat ab omnibus h. o. tota lex. o at tamen conſiliũ q̃ hoc faciat cũ autoritate iudicis: ſi depoſita eſſet pecunia nõ deberet reſtituere niſi ꝓ parte illum tangente. vt in. l. ſi pecuniaꝫ. ℈. depoſi. alias teneretur. Sed quid ſi depoſitarius non vult reſtituere vni ex heredibus Rñdeo nõ tenetur niſi ille caueat de defendendo eũ aduerſus alios. vt in. o. ℊ. ſi pecunia. in fi. Caſus iſte eſt. Non ſunt alia.
2 ☞ Mandatũ licet non fuerit reuocatũ exp̃reſſe ſi tñ ſuperuenit noua cauſa propter quam veriſimile eſt q ſi mandans eam

1 ſciret mandatũ reuocaret habetur pro reuocato.

Sjcũ coz. † Pactũ factũ inter creditorez ꝛ debitorẽ q alteri ſoluat debitũz
2 vim mãdati: ꝛ põt reuocari eꝫ ſſe vel tacite. Et ſi poſt reuocationẽ fiat ſolutio a ſciente non liberatur h. o. et ſemper allega. iſta. l. caſus eſt iſte. ¶ Oppo. de. l. aliud. ℊ. id. ꝛ. d. l. vero procuratori. ℊ. j. ℈. eo. vbi facultas ſoluendi tertio competens reo eꝫ forma ℑctus non põt ſibi auferri per creditorem: ſed hic erat huiuſmodi: q mulier creditrig conuenit cuz marito debitore vt fundũ reſtitueret illi cornelio. Et tamen hic dicit q poteſt poſtea phibere. Sol. in legibus ℑijs conuentio facta fuit ab ipſo principio obligationis ℑcte hic eꝫ poſtfacto vnde tunc hz vim ſimplicis mãdati qõ põt reuocari. Et ad hoc ſemper alleg. iſta. l. etiã ſi eſſet ſtipula. vallata. Jteꝫ cõtra de. l. ſi cũ fundũ. ℈. de pac. vbi eꝫ interuallo interceſſit: ꝛ tamen nõ põt reuocari. So. ꝛ tene menti hoc quãdo non cõtemplatione debitoris interuenit dicta conuentio ſed creditoris. Si vero apparet q contẽplatione debitoris locum hz. l. contraria q ſi eſſet paratus tradere illi tertio non poſſet reuocari. ¶ Item adhuc op. de. l. vtrũ. ℈. de põſti. pecu. ꝛ de publiciana. l. ſi quis phibuerit. So. hic loquitur qñ iſte debitor non ſe obligauit adhuc illi marito ad reſtituendum iſtum fundũ ꝛ ſic poteſt obtemperare reuocationi mandati ſine eius dãno: ſecus ſi ſe obligaſſet: vt in legibus cõtrarijs: q tunc eſſet aſtrictus ꝛ reuocatio fieret cum eius damno. facit. l. ſi mandaſſet. ℈. mãda. plus dicit Jo. an. in addi. ſpec. in ti. de depoſito. q ſi iſte debitor ſignificauit illi tertio qualiter habebat mandatũ de ſoluendo ſibi illud debitum et ille tertius acceptauit licet adhuc ſe nõ obligaſſet ad tradẽdum non poteſt mandatum reuocari in verecũdiam ipſius debitoris qui iam dederat illi tertio fidem. tene menti. namꝫ conſueuerunt mercatores hoc ſcribere in libris eorũ et hoc ſufficit
2 ſi hoc ad notitiã illius tertij peruenit ꝛ acceptauit. ¶ Ultimo ſemper alleg. iſta. l. circa fi. dum dicit. nec cauſam habuiſſet ꝛc. At contrario ſenſu q licet mandatũ non fuerit reuocatum exp̃reſſe: ſi tamẽ ſuperuenit noua cauſa propter quã verisimile eſt q ſi mandans eam ſciret mandatuz reuocaret habetur pro reuocato. vt ſi ille effectus eſt vnus ribaldus. vt dixi. ℈. eũ quis. in prin. ſm Dy. ꝛ omnes.

1 **Sſeruo tuo.** † Debitũ naturale ſoluẽ nõ repetit. h. o. intelligẽ ex certa ſciẽtia vel per errorẽ iuris. ſec⁹ ſi facti. vt. l. error. C. ad le. fal. ꝛ. l. cũ qs. C. de iur. ſtac. igno. ¶ In tex. ibi: redemero. dic hic debetur dubiũ quaſi per hoc ſit extincta naturalis obligatio qua mihi prius tenebat: ſicut cũ cre ditor ſuccedit debitori. Sed ℑium: q poſſet nũc mihi naturaliter obligari. ergo ꝛ precẽs obligatio cõſeruari: licet ſit in mea poteſtate qõ non cõtingit in heredẽ ꝛ defuncto. ¶ In tex. ibi et eis manumiſſis. dic eꝫ hoc etiam poterat oriri dubitatio quaſi per hoc illa obligatio extinguatur capitis diminutione ſicut ꝛ obligationes quibus teneatur filiuſfa. egranens: q per emancipationem extinguit. vt in ti. de capi. diminu. licet vtiles reſtituant vt in ti. q cuz eo. ſed aliud in ſeruo qui nõ dicitur capite minni cum manumittitur: licet ſecus in filiofami. cũ emãcipatur. vt. l. iiij. ℈. ad macedo.

1 **Bſiſti de peculio.** † Ex onob⁹ obligatis ad idẽ debitum vno conuẽto alter non liberat: ſed vno ſoluente ſic h. o. facit. ℈. de ver. obli. l. decem. ¶ In tex. ibi cũ dño ſubaudi. ꝛ fuit his cõte. vel etiam condẽnatus. non tñ ſoluit. vt. C. de fideiuſ. l. ſi. Sed ſi ſoluiſſet eatenus eſſent liberati fideiuſſores dati a ſeruo ꝛ in reliquo ſi nõ erat in peculio tñ ſufficeret ad debitũ remanent obligati fideiuſſores ſerui. ¶ In ſi. tex. ibi liberatos eſſe. intellige ſi ſoluit integrã quantitatẽ debitã. alias remanerent obligati in reliquo vt dictũ eſt. Non ſunt alia.
2 ☞ Qui cito dat bis dat.
Creditor ante diem cogitur recipere.

Solidum non. † Qui tardius dat minꝰ dare videtur. h. o. Effectus huius eſt: quia creditor non tenetur recipere niſi debitor ſoluat intereſſe vel penam quam incurrit propter moram. vt in ſimilibus dixi. ℈. eo. qui ſibi. ℊ. j. ¶ In tex. ibi qua die. dic vel etiam loco. vt in. l. is qui. de eo quod cer. loco. ſic contra
2 prouerbialiter dicit⁹ qui cito dat bis dat ꝛ plus dat: ideo ante diem bene cogitur creditor recipere: vt in. l ſtipulatio iſta. ℊ. inter certam. de verbo. obli.
2 ☞ Procurator: ſi eſt conſtitut⁹ ad exigendũ tunc tam exercitium litis q̃ etiã executio cenſet ſibi cõmiſſa: ꝛ an poterit recipere a ſponte ſoluente.
Procurator: cõſtitut⁹ ad agẽdũ ꝛ defendẽdũ: an lata ſnia poterit petere ipſaz executioni mãdari ꝛ ſic an ſit finitũ eius officiũ.

Hoc iure vti

1 **Hoc iure vti.** † Procurator: ad lites tãtuz non põt ſolutionem recipere
Et ſi obtinet ſniam non põt agere iudicati vel petere ipſius executionem niſi ad hoc habeat mandatum. h. o. not. et ſemper alleg. Et cõcor. l. ſi tantũ. ℈. de pac. ꝛ ſic pt⁹ q talis procurator in libello debet petere partem condẽnari ſibi ad dandum domino nõ aũt ſibi qz inepte peteret: licet procuratores huius ciuitatis ſeruent contrarium quos multoties reprehendi. verba eſſi condẽnationis bene debẽt referri ad cũ: ſed verba ſolutionis ad dñm. caſus eſt iſte. ¶ In tex. ibi litis procuratori. vt qñ conſtituit ad agendũ ꝛ defendẽdum litẽ ℑteſtandũ ꝛ iurandum de calũnia ꝛc. vt cõiter in inſtris procurationum ℑ. nam ſoluz exercitiũ iudicij ſibi cõmittitur: nihil aliud ꝛ lata ſnia finitur officium: excepto q põt appellare ſed nõ pſequi ſi ferꝫ ℑtra
2 eum. l. inuitus. cũ ibi no. C. de pcu. ☞ Sed ſi eſſet cõſtitutus ad exigendum tunc tã exercitiũ litis q̃ etiã executio cenſet ſibi cõmiſſa. vt in. l. iiij. C. de noua. ꝛ. l. inductũ de ſol. ſed an tunc poterit recipere a ſponte ſoluente. Bar. hic examinat ꝛ breuiter tenet q ſic p. l. non ſolũ. ſol. ma. lz exactio nõ dicaf fieri niſi ab iuito. nã ſi voluit extorqueri ab inuito fortius recipere a ſponte ſoluente qõ magime verũ eſt qñ mandatuz refertur ad ſeruum vt. ℈. e. ſi quis ſeruo. lz ſpec. videaf tenuiſſe ℑrariũ in ti. de pcu.
3 ℊ. vt aũt. ¶ In tex. ibi cũ iudicati actio nõ daf ſubaudi etiaz illius ſnie quam ipſe obtinet. vt qz dixi ſtatim lata ſnia eſt finitum eius officiũ: vnde nec põt petere ipam executioni mandari. fallit tñ hoc in tribus caſibus hic no. in gloſ. Et Bart. videf addere duos alios. ſ. qñ eſſet cõſtitutus ad lites põtes ꝛ futuras ꝓpter illud verbũ futuras. nam per verbũ põtes non põt comprehendi actio iudicati q̃ tunc erat orta nec etiam iudicis officium quo petiẽ executio: ſed ſub illo verbo futuras bñ comprehenduntur. Idem tenet Bar. no. quod ſi habebat mandatũ generale ad omnes lites ꝛ tunc oñs habuerit aliquas ſnias cõtra ſuos debitores bene poterit talis procurator etiam ſimpliciter cõſtitutus vel ad lites põtes petere illam executioni mandari. pz quo ad illas bñ erat ortũ iudicis offiñ ꝛ etiã actio iudicati. ideo cadunt ſub mandato gñali. ¶ Sed oppo. q imo procuratori detur actio iudicati eꝫ illa ſnia quam ipſe obtinet. vt in. l. ſi pcurator: meus. ℈. de pcu. Sol. bene datur directa mero iure: ſed qz vtilis datur dño etiam ſine ceſſione propter autoritatem iudiciale. vt. l. in cauſis. in fi. eo. tit. de pcu. ob. procuratori exceptio: qz vtilis hoc caſu cõpetens dño. ad quem pertinet negotiũ preferꝫ directe: lz aliqñ eſt econuerſo. de quo dic per Bar. in. l. iij. C. de noua. Et iſto reſpectu: qz obſtat ſibi exceptio dicitur hic denegari actio iudicati ſicut econuerſo procurator condemnatus pcuratorio noie tenetur directa actione iudicati ꝛ dominus vtili. vt. l. iij. ℈. ſi ex conuentione. ꝛ ibi no. i vlt. gl. de re iudi. Et ſi agatur cõtra pcuratorem directa hz exceptionẽ: qz negotium ad eum nõ pertinet nec ex ſe liti obuiſſe poſt q̃ habebat mandatũ ꝛ huius reſpectu qz exceptionem hz dr cõtra eum actio iudicati nõ dari. vt. d. l. iij. in prin. ſcõm Bar. qui ita voluit in effectu: ſed ego dico verũ eſſe q ſibi agenti iudicati obſtat exceptio ſi oñs exp̃reſſe ℑdicit. z hoc ꝓbat illa. l. ſi procurator meus. ſed ſi nõ cõtradicit exp̃reſſe: tunc vr dari cũ effectu dũmodo caueat dñm ratũ habituruz etiam ſi cõſtat ipſum non habere ſpãle mandatũ quo ad hoc: qz ſatis eſt q̃ ſibi cõpetit mero iure actio: hoc vr ꝓbari in. l. ſolum. ℊ. interdũ. de pcura. vbi hoc dicitur actione in factum q̃ oatur exigere ꝓfectio per procuratorem q̃ competit ipſi pcuratori directa ꝛ domino vtilis: ꝛ ſcõm iſtam limitationem vr intelligẽda hec lex. vz q hic dominus exp̃reſſe contradicebat: vel ſi nõ exp̃reſſe non cauebat de rato: alias daretur ſibi actio officium iudicis cũ effectu eꝫ ex facto ſuo ꝛ lite; per ſe agitata orta eſt dicta actio: et ſic ex ſuo quaſi contractu: ſicut qñ oatur ex ſuo vero ℑtractu: quia per ipſum põt in iudicium deduci ſine alio mandato. vt in. l. ſolutum. in fi. de pigno. actio. tũc tamen non vr neceſſaria cautio de rato: qz dño daturvtilis ſine ceſſione in eꝫ tribunalibus vt in. l. poſ. ℊ. ꝛ ſi poſ. de acqui. poſ. Et illud qõ facit cautionem neceſſariam eſt: qz dño datur vtilis ꝓpter qõ actio directa non videtur eſſe plena iure ſuo tene mẽti: qz ſunt ſubtilia: ꝛ p alios ſcribentes non tanguntur.
2 ☞ Clauſula apposita in inſtrumentis procurationum q̃ dominus promittit ſe ratum ꝛ gratum habiturũ quicquid procurator gesſerit an ſit neceſſaria.

1 **Godliber.** † Generalis pcurator: ad negotia põt ſolvere creditorib⁹ oñi nec requirit alia ratihabitio oñi. h. o. Jntellige de debitis efficacibus. nã ad inefficacia tale mandatũ non extendit. vt. j. eo. ſi is cui. ℊ. flauius. ſic ꝛ generale mandatum ad negotia ſimportat vt poſſit ſolutionẽ recipere. vt. ℈. eo. qui dominez. ℊ. ſi titiũ. ꝛ. l. vero procuratori. importat etiam vt poſſit agere vt
l. ſi procura. ℊ. j. ℈. mãda. ꝛ in. c. qui generaliter. de procur. li. vi.
2 nam ꝛ agere de negotijs oñi eſt. ecce caſum. ¶ Flo. in fi. q̃ illa verba q̃ apponunt in inſtris procurationum q oñs promittit ſe ratum ꝛ gratum habiturum quicquid procurator geſſerit in nõvi dentur neceſſaria: qz ſufficit dediſſe mandatum nec alia ratihabitio requiritur in illis vel ad que mandatum extenditur. vt etiam habetur in. l. ſi procu. de condi. inde. ad illa vero ad que mandatum non extenditur et verba iſta non extẽduntur.

2 ☞ Soluentes matri geſtrici an ſint liberati a pupilla.

1 **Flie intestato.** † Soluens geſtori q nũq̃ habuit mãdatũ ℈ctu celebrato cuz iſto geſtore liberat ſi credebat negotiũ ptinere ad geſtorẽ vel ſciebat pertinere ad aliũ ſed geſtor erat ſoluẽdo. alꝰ ſecus. Jteꝫ ℈ctu eius q nõ eſt tutor: pupillo non ꝓritur etiam eꝫ ipſius pupilli niſi in ſubſidium. h. o. Et iſtam ſcõam partẽ ſummarij ponit. † Bar. tñ vr cõtra mẽtẽ lre q̃ querit an ſoluentes matri geſtrici ſint liberati a pupilla. nã ſi eꝫ ℑctu celebrato cum matre geſtrice non erat queſita actio pupille ſuperflua eſt hec queſtio. nã potius vr dicendum q ſit queſita qõ intelligo qñ noie pupille mater ℑtrageſſet ꝛ ſup re pupille. Si vero noie ꝓprio teneret dictũ Bar. qõ queratur niſi in ſubſidiũ. Et per hoc ſoluaf qõ hic not. Bar. ꝛ id qõ no. in. l. ſi vbana. de condi. inde. in fi. vbi vr dicere oppoſitum: ꝛ ſibi contrariari: ſed ſalua tñ iſta diſtinctione ꝛ lege iſta eſt ſingularis valde. Ecce caſum. ¶ In tex. ibi negotia mater geſſit. ſubaudi ſine aliquo mandato boꝛ vel legis nã non ſumpſerat tutelam nec poterat aſſumere hoc iure. ¶ In text. ibi: per argentarios dedit. ſubaudi ꝛ ab eis fuit ſtipulata pretium qõ redigetur ſibi reddi. vt. j. pt⁹ ibi. qñ non ipſa ꝛc. circa medium. ¶ In tex. ibi codice rationum ſubaudi ipſorum argentariorũ vel etiam matris. ¶ In text. ibi pretiũ venditionis ſoluerunt ſubaudi ipſi matri non pupille q̃ mater nõ conuertit in vtilitatem pupille. ſi eñ conuertiſſet clarũ eſſet q eſſent liberati. l. non ſolum. cum. l. ſeq. ſol. ma. ¶ In tex. ibi: ꝛ poſt ſolutionem. dic ea que ſequuntur vſq; ad ver. ℊſtũ. non denotãt iuris miniſterium ſed facti cõtingentiã. ¶ In tex. ibi: qñ nõ ipſa ſtipulata ſit: nõ hoc faciebat dubiũ: qz p hoc videbaf pupille nulla actio acquiſita eꝫ ſtipulatione materna: vt in. l. debitor: ℊ. ſi. ad trebel. non ob. l. caius. ſol. ma. qz ſpãle eſt in dote vt p matrẽ vel aſcendentem p lineã maternam poterit acquiri actio: videf ergo q iſti argentarij fuerunt liberati ſoluendo matri cui ſolui tenebantur indiſtincte: ꝛ q non poterint a pupilla conueniri quoquomodo cui non tenebant et ſi ſciuerũt res illas eẽ pupille poſtq̃ cum pupilla nõ ℑtrageruꝫ: ſed cũ matre. vt. l. ſi vbana. de cõdi. inde. ꝛ. ℈. eo. q ſeruus. Et ita quidã reſpõderũt: vt in ſequẽti. ℊ. Sed clandius aliter reſpõdet diſtinguẽdo q ſi credebãt res eſſe ipſius matris. ꝛ ſic bona fide ſoluerunt vel ſciebãt eſſe pupille ꝛ tamẽ matris erãt tunc ſoluendo ſunt liberati ꝛ non põt a pupilla conueniri poſtq̃ ſoluerũt eꝫ ℑctu celebrato cuz matre. Si vero nõ eſſet ſoluendo tũc ipſa mater: tunc eꝫ quo ſciuerũt ad pupillam ptinere non ſunt liberati: ꝛ ſic limitatur illa. l. ſi vbana. vt habeat locum qñ ſoluentes credebant negotiũ pertinere ad illum cũ quo ſoluentes ℑtrageruꝫ ꝛ cui ſoluerũt vel qñ ſciunt aliũ pertinere: tñ ille erat ſoluẽdo. ſecus ſi ſciebat ad aliũ pertinere. vt in hac. l. ſingulari q̃ declarat illã. Sed ℑtra q indiſtincte nõ liberentur poſtq̃ nunq̃ habuit mãdatũ vt. ℈. eo. qui hoiem. ℊ. ſi nullo. Solu. verum eſſet ſi ſoluiſſent matri debitum non contractum cum matre ſed cuz pupilla vel patre pupille: vt etiã ꝓbatur p gl. in. l. in ℑrariũ alleg. de nego. geſt. qui aliena. ℊ. ℊ. Et etiam tex. in. o. l. ſi vbana. facit hanc differentiam. Jn cõtrariũ de. l. marcellus. ℈. eo. Sol. ibi habuit mãdatum ad cõtrahẽdũ vſi vr habere etiam ad ſolutionẽ recipiẽdam ꝛ ſoluens indiſtincte liberatur bic vero non habuit mandatum ad ℑtrahẽdum: ꝛ tñ contraxit. Jtem op. q ℈ctu matris videtur actio queſita pupille: magime celebrato ſup re pupille vt. l. ſi poſt mortem. qñ eꝫ facto tuto. ergo ſoluẽdo matri nõ habente mandatum non liberantur a pupilla. Solu. quando ille qui nõ eſt tutor: non acquiritur pupille actio niſi in ſubſidium illo recipiente non exiſtente ſoluendo vt hic. tu diſtingue. vt. ℈. dixi: imo ſi nomine pupilli vel pupille cõtrahit ꝛ ſup re ipſius acquiritur vtilis fauore etatis ꝛ idem in intruſo in prelatura fauore eccleſie. vt no. Bar. in. o. l. ſi vbana. tamen non intendebat eam niſi in ſubſidium vt hic ſi ſolutio facta eſt ei cum quo debitor contraxit.
2 ☞ Si debebas mihi centum et ego confiteor me recepiſſe. ꝫ. pro reliquo vel reſto eius quod mihi debebas iſta confeſſio preiudicat mihi in toto.
Quid importent illa verba accepiſſe ꝛ habere.
3 Si confiteor te non eſſe debitorem meum. an hoc habeat vim pacti de non petendo.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

4 Quid si confiteor me liberasse te p acceptilationem vel pactum. Quid si confiteor me recepisse centum que debes.

1 **Si ex pluribus.** ¶Si vba liberationis possunt restringi salua ratione recti sermonis potius restringuntur ℔ amplienf. h.o. notabiliter. ⁊ ad hoc alle. Et vide omnino Cyn. i. l. si ex maiore. C. de except. sed si nō possent restringi generaliter intelligerenf. vt. l. emptor. §. luci⁹. de pac. in tex. ⁊ glo. ⁊ est mirabile cū liberatio sit fauorabilis. vnde in dubio videbaf potius ampliāda. vt in. c. odia. de regu. iur. lib. vi. Sz respōdet q ampliatio posset hic esse odiosa si liberatio extenderet vltra id qō solutū est: q nemo psumit iactare suū. vt i l. cū de indebito. de. pba. venio ad casum. ¶Jn tex. ibi: reliquū omne dic istud verbū faciebat dubium: q videbaf comprehendere oia debita ℨcta cū isto debitore. tam cum eo principaliter ℔ cum seruo eius ⁊ ab omnibus videbatur liberar⁹. Sed certe istud verbū potest restrigi per id qō. §. sequit eius pecunie ℔ mihi stichum ⁊c. ad debitum solū ℨtractū cū seruo vt sic illa verba eius pecunie determinent verbū reliquū omne posset etiaz post sniam determinare verba immediate precedentia post rationez habitam ⁊c. Et esset sensus q ratio fuit habita de gestis cum seruo. non de gestis cū dño. ⁊ q post habitam rationez predictam ipse habuit ⁊ recepit omne reliquum in quo sibi teneba tur debitor: ⁊ tunc extenderet ad oia debita ⁊ instra etiā cū dño contracta. sed in dubio potius assumit prima pars vt determinent verbū reliquū omne post℔ pōt hoc fieri salua ratione recti sermonis. ¶Et no. glo. super verbo reliquum. q dicit q iportat solutione precedētis partis: vñ p illā gl. pt⁹ notabilr ⁊ tene menti ppetuo q si debebas mihi centū ⁊ ego cōfiteor me recepisse. g. p reliquo seu resto eius qō mihi debebas. Jsta confessio preiudicat mihi in toto debito: q nō posset dici restū vel reliquum nisi alie partes essent solute ⁊ hoc vtunf mercatores q: semp faciunt apponi p resto vel reliquo. tene mēti: q: abunde facto florentie ⁊ quotidie occurrit. nec istam glo. reperies alibi. ¶Sed q̄ro qd important illa verba accepisset ⁊ habere vna glo. q incipit. l. dño ibi dum dicit ⁊ non videf intelligere q habeant vim pacti de nō petendo per. l. tale pactum. in princ. ℨ. de pac. Et sic statim preiudicarent: q: ℨ sint enūciatiua fauore liberationis inducunt dispositionem. ad hoc alle. illa. l. tale. Sed glo. si. que incipit preponitur: vult ℨium dū dicit q non preiudicat nisi post. ttt. dies infra quos pōt proponi exceptio de non nu. pecu. ⁊ illa melius loquit si non esset appositū hic illud verbū acceptuz tulisse. ¶Nec ob. tale pactū: q: aliud est cōfiteri te non esse debitorem meū: ⁊ tunc bene ℨ vim pacti vt ibi ⁊ statim ꝓiudicat. aliud cōfiteri te mihi soluisse vel me a te recepisse quod debes: q: tūc non ℨ vim pacti: sed simplicis confessionis sub spe future numerationis ⁊ pōt opponi exceptio infra. ttt. dies non vltra qñ tendit ad liberandū. vt. l. in contractibus. C. de non nu. pe. lℨ qñ ad obligandum infra biēnū vt ibi sed q: fuit appositū verbū acceptū tulisse. dicit. Bar. q: non pōt dici facta ista confessio sub pena future numerationis cū acceptilatio fiat ei qui non soluit: si em̄ solueret non esset necessaria vt. §. ti. i. si acceptilatū. §. j. ⁊ sic collige tres casus: ⁊ no. ⁊ q̄ aut confiteor te non esse debitorē meū ⁊ statum mihi preiudicē ⁊ habet vim pacti de nō petēdo: aut confiteor me liberasse te per acceptilationē vel pactū ⁊ idē statim mihi preiudicē tanℨ non fecerim hoc sub spe future numerationis: non tū ista verba inducunt pactum de non petendo: sed ꝓbant ideo recipēt probationem in ℨtrarium. nō ꝓdesset tibi si confiteris me nūℨ fecisse: secus in casu precedenti: q: inducūt lz nō ꝓcesserit aut cōfiteor me recepisse centuz q̄ debes: ⁊ tunc non preiudico mihi statim nec inducunt pactū de non petendo. nec ēt probant receptionē nisi transacto tempore proponende exceptionis. tene menti.

b ¶Posset restitui 4 tui in integrum. adde doc. in. c. j. extra de resti. in integrum.

a ¶Duo debita vsuraria. Adde doc. i. c. j. ō vsur. lib. vi. doct. i cle. j. eo. ti.

1 **Lucius titius.** ¶Procurator habēs māda tū ad recipiēdū debitu⁹ ex vna causa nō potest recipere ex altera. ideo solutio sibi simplr facta cedit in illam et non in eam quam vellet debitor. h. o. notabi. ¶Op. in glo. de. l. j. §. eo. vbi electio primo loco pertinet ad debitorem in qō debitum velit soluere. glo. dicit ⁊ bene qō ibi loquitur qñ creditor erat presens quo casu si debitor eligit soluere in vnam causam ⁊ creditor recusaret in illam recipere constitueretur in mora: q: primo loco pertinet ad debitorez electio nō tñ cōpellerentur precise recipere: hic vero erat absens ⁊ misit procuratores ⁊ nūcios ad recipiendū in vnā tñ cām: vñ in aliā recipere nō poterat. si ergo debitor a principio voluisset soluere in aliā causam cū isti non possent non cōstitueretur creditor absens in mora: si ergo soluit simplr vī soluisse in illā in quam habebat mandatum ideo ex postfacto nō pōt debitor eligere aliam. Et istud dat intelligere istum tex. ⁊ etiam glo. que loquitur breuiter ⁊ obscure ⁊ illum text. alleg. in. o. l. j. ⁊ tota vtilitas

consistit in eo qō dixi de mora: sed si isti non habuissent mandatum limitatuz tunc posset iste debitor ex postfacto dicere se soluisse in talem causam: licet non digerit a principio: secus si creditor fuisset presens: vt in. o. l. j. tene menti: quia ista multum limitant que infra habentur.

2 ℨ Illud debitum dicitur antiquius cuius dies primo cessit.

1 **Lucius titius.** ¶Si due obligationes contrahunt eodem die: illa dī antiquior cuius dies primo cessit: licet posteri⁹ fuerit ℨcta. Jtez qñ sunt duo debita vsuraria a ⁊ in vno concurrunt maiores vsure in altero leuiores. solutio simplr facta cedit in antiquiorem: licet ea sint maiores vsure: sic sit leuius debitū. h. o. mirabilis. §. ad declarationē limitationē eius qō habeē in. l. iij. §. fin. cum sequē. ℨ. eo. venio ad casum. ¶Jn fi. ibi magis. id accipi in vsu esse: ⁊ sic cedēt in debitū de. gg. videbatur contrarium q indebitum de. gy. duplici ratione. primo quia illud primo loco fuit cōtractū lz eadē die: qō em̄ iuris est de ℨtractus diuersis diebus illud debet eē de cōtractis eodez die. diuersis tñ horis cum sit eadē ratio. ¶Sed o q illud erat grauius cū in eodē cōcurrene gramores vsure. ergo ⁊c. vt. ℨ. eo. l. in his. in princ. sed ista procederent in debitis puris: sed in ℨctis in diē vel sub conditione si sunt ℨtracta eadē die: lz diuersis horis: vult iste tex. q illud ex antiquius cuius dies primo cessit: qō ꝓtuo tenemēti ⁊ sic nō consyderat prioritas ⁊ posteriozitas in ℨbendo post℔ eadem die. sed si diuersis tūc putarem attendi prioritatē in ℨbendo: q: post℔ dies vtrusq; cessit perinde esset ac si vtrumq; fuisset pure ℨtractū quo casu induceret prioritas in ℨbendo. te ne menti singulr. ¶Item opp. q: saltem cedat in debitum de gy. tanℨ in grauius. naz pou⁹ inspicitur grauitas q̄ prioritas vt. o. l. in his. ⁊ sic posito q debitū de. gg. dicat primus: q: primo dies cessit: q: tñ leuius debet cedere primo in grauius. Sol. si illud debitū de. gy. fuisset vsurariū ⁊ debitū de. gg. non faceret contrarium. Sed q: vtrusq; erat vsurarium ⁊ cuz debito de. gg. concurrit prioritas ⁊ etiam grauitas isti duo preferunt maiori grauitati illius de. gy. ¶Item opp. q primo cedat in vsuras postea in sortem. vt in. l. j. C. eo. Et hic oz econuerso. Sol. hic pecunia que soluebat sufficiebat ad vtrusq; debituz tam sortis q̄ vsurarū ibi non ℨm Jaco. de are. ⁊ tenc mēti singularem. q. et mirabile in ista materia qđ si non haberemus qui libet cespitaret in decidendo. Non sunt hic alia.

2 ℨ Adhino: sicut posset restitui in integrum aduersus solutem an ita poterit restitui curator nomine hereditatis.

1 **Flius qui.** ¶Licet heres aduersus additionem fuerit restitutus debitores tñ hereditarij qui sibi soluerunt remanent liberati. o. q: tunc erat verus heres ⁊ habebat administrationez bonorum: ⁊ sic gesta cum eo debent esse rata. vt in. l. ex ℨctu. de re iudi. venio ad casum. ¶Op. q iste non sit liberatus soluendo huic filio qui erat minor ⁊ forte pupillus: vt. ℨ. eo. qō si sorte. §. fi. timore huius glo. j. dicit banc. l. debere intelligi vel quando soluit iussu iudicis vel qñ pecunia erat salua quibus casibus soluenti succurrebatur contra ipm minorem volentem agere eodē modo succurritur aduersus curatorē hereditatis. Sentit ergo glo. a cōtrario sensu q: si soluisset sine iussu iudicis ⁊ pecunia non esset salua: sicut sibi non succurreret aduersus minorem ita nec aduersus curatorem hereditatis. ¶Et sicut ipse minor posset restitui in integrum b aduersus soluentē ita poterit restitui curator nomine hereditatis: qō perpetuo tene menti q: est casus in quo maior restituitur: non q: succedit minori. nā iste curator ⁊ hereditas iacens non succedunt minori: sed minor ab ea egimitur ⁊ tū habent restitutionem ex persona minoris. relinquit ergo minor restitutus aduersus additionem beneficia que ipe haberet aduersus eoz cū quibus negotia gessit in ipsa hereditate quod perpetuo tēne menti: q: doc. non ponderant ⁊ mihi videtur multum notabile.

2 b

1 **Jdebitor.** ¶Creditor pōt debitorez in suitū liberare submittēdo aliū q promittat ai⁹ nouandi: ⁊ tunc tali ꝓmissori competit exceptio. h. o. ¶Op. ℨ istum tex. in fi. dum dicit de exceptione doli mali: q: per nouationem perimit prima obligatio ipso iure. vt in. l. j. §. de noua. So. principiū huius. l. vſq; ibi. q: etiam loquitur de ipso primo debitore meo ⁊ in illo fateor q: ipse liberatur ipso iure a me p ꝓmissionē facta a secundo promissore vt in contrario: sed ille ver. q: etiā loquit de isto scdo promissore ⁊ illi competit exceptio aduersus me: sed mero iure tenetur. ¶Sed cōtra q: imo teneaf cū effectu. vt insti. qui. mo. tol. ob. §. preterea. So. hic pactus fui cum eo q: ipsum liberarem per acceptilationē. vñ etiam anteℨ liberē lz ℨ me exceptionē. arg. l. si nō sortē. §. adeo cum ibi no. de cōdi. inde. Et ista colligitur ex glo. fi. lz Bar. notabilius dicit q etiam si nō fui pactus ipm ex quo tamen

quo tñ admei instantiā ⁊ iussu meo se mihi obligauit habet ℨ me excepti onez: q: nō vī se obligasse aio soluēdi. sed aio ꝓlēdi intētionem meā q̄ erat de liberādo debitorē meū gratis. nā hic de illo pacto fit mentio: ⁊ hoc est notabilius qō tñ intellige qñ cōstabat de ista intentione: alꝫ non puto. q: eoipso q̄ qs ad instantiaz meam se obligat mihi ex iussu meo: habeat ℨ me exceptionem tenēdo tñ id qō dicit glo. ¶Op. q si te obligas mihi cum pacto q̄ te debeam liberare gratis. nō valet obligatio ⁊ p ꝑis nō fiat nouatio cū nullam vtilitatem ꝑsequar ex illa obligatione: ⁊ stipulationes nō sunt inuente vt quis stipuletur qō sua interest. vt. l. stipulatio ista. §. alteri. de ver. ob. Sol. satis interest mea ⁊ vtilitatem ꝑsequor q̄ impleo meā voluntatez q̄ est in liberando illū. vt in simili no. j. eo. paulus. sed si nec hoc appareret faceret cōtrarium scōm Ang. Non sunt alia.

1 **Jmihi.** ¶Si res promissa desinit posse solui vel ꝙditionem suā mutet ī de terius quo ad creditorē sine culpa et mora promissoris ℨ in primo casu liberatur. p̄missor ex toto. Jn scdo vero liberatur dando rez talem qualis est. h. o. Et hoc qñ debitor ex causa lucrativa facit. l. si seruum. ℨ. de verb. obli. si aūt ex causa onerosa. dic vt dixi in. l. si rem. ℨ. eo. venio ad casum. ¶Op. contra fi. de. l. qui decem. §. qui hoiem. ℨ. eo. vbi non liberatur dando statu liberum. ⁊ de condi. indeb. l. neratius. So. ibi qñ obligatus est in genere ad hoiem. hic in specieve qñ promisit seruum suū ⁊ suo facto mutauit conditionem. hic sine suo facto: vt. o. l. seruum post prin. Non sunt alia.

2 ℨ Cessionarius agens iure cessō an teneatur declarare in libello an agat directa ex ꝑsona cedentis an vtili ex persona sua si reus hoc petat.

1 **Jduo rei stipu.** ¶Due obligationes eque principales ad idē pñt ℨrrere in ꝑsonā vnī⁹. s. vna ex sua altera ex ꝑsona alteri⁹: ⁊ vna alterā nō ℨfundit: oz tñ eligere ex qua agat cū in altera posset obstare exceptio in altera non: quia interest rei vt deliberare poterit an cedat vel cōtendat: sed si vna est principalis altera accessoria. prima cōfundit scōam qñ ℨrrūt in eiusdē ꝑsona. h. o. tota. l. sic. ℨ. de noua. rei. l. si reus. de fideiuss. l. generaliter. ⁊ de act. emp. l. nō est nouum. Et loquitur ista. l. qñ cōpetebāt sine effectu solide exactiōis: q: exactione facta ex vna: altera tollebatur. Quid antē si cuz esset cīu solide exactionis cōpetebant. dic idem. vt. o. l. nō est nouum ⁊ dic vbi: ⁊ quod no in. l. si mihi ⁊ tibi. §. j. de leg. j. ¶Ultimo alleg. iste tex. per Dy. post prin. ibi q: si intendat dare ⁊c. q: cessionarius agens iure cessō teneaf declarare in libello an agat directa ex ꝑsona cedentis an vtili ex ꝑsona sua si reus hoc petat. Bar. dicit se non perpendere qualiter poterit non constare ex narratione libelli quā intendit. Ang. dicit q: imo potest non constare. ⁊ q: in dubio videtur intentare illā que magis sibi ex pedit Spe. in ti. de. pcur. §. fi. ver. quid ergo. seu ver. sed quare dicit procedere libellum. si dicat ago iure cessō. Et q: in dubio videtur intentasse directam. ⁊ si in illa succumbat pōt redire ad vtilem. per. l. minor. §. j. de cuic. Et hoc procedit re non opposita. lz eo opponēte de obscuritate libelli teneretur actionē declarare: ⁊ ita ꝑcedit dictū Dy. facit l. fi. C. de anna. excep.

2 ℨ Qñ quis ex solutione non liberatur licet mero iure remaneat obligatus: ⁊ poterit cōueniri habet tamen exceptionem quousq; restituatur quod soluit.

3 Jn nummis fit diuisio per ℔ titatem magis q̄ per quotas.

1 **Jis cui.** ¶Soluens nūmos alienos nō liberatur ipsis ex tātibus. si tñ commeatur hz exceptionem nisi sibi restituanē. Jtez soluēs nūmos cōmunes. p̄ sua parte liberatur vel actionem acquirit secuta vero cōsumptione vel si dño satisfiat recōciliatur solutio b. o. Idem secuta vsucapione. vt. ℨ. eo. l. is qui alienuz. si alieni

2 ecce casum. ¶No. p eo. qō dixi. ℨ. eo. cū quis. §. qui hominem. l. cum aurum. q: qñ quis ex solutione non liberatur. licet mero iure remaneat obligatus: ⁊ poterit conueniri hz tñ exceptionem quousq; sibi restituatur qō soluit. facit. l. si non sortem. §. si

3 centum ver. agere autē. de cōdi. inde. ¶Jtē no. q: siue in singulis ⁊c. q: in nummis fit diuisio per ℔ titatem magis q̄ per quotas: quia commodioz est. Non sunt alia.

2 ℨ Si testator mandat executoribus suis qō solnant omnia debita sua non poterunt per hoc soluere debita prescripta vel alia in quibus obstat exceptio.

1 **Flauius.** ¶Solutū simplr cedit in causam efficācē in illā que est inefficax ope exceptionis

2 Jtem mandatum generale de soluendo debita intelligitur de efficacibus nō de inefficacibus. h. o. ⁊. ⁊ ad hoc vltimum semper alleg. quod si testator mandat executoribus suis quod soluant omnia debita sua non poterūt per hoc soluere debita pre

scripta vel alia de quibus obstabat exceptio: licet prima facie videretur secus fauore anime quasi videatur voluisse dictas exceptiones omittere tanℨ sint ℨtra cōscientiam: sed non est verum si ipse non cōmisit dolum vel fraudē non enim in foro conscientie tenetur soluere postℨ iure permittente tutus est. Ad qō vide no. in. c. q̄ ℨ. de vsuris. lib. vi. in nouella. Casus est iste ⁊ audiui a Bal. q̄ Dy. fuit interrogatus semel de isto casu a quodā rustico cui dixit porta mihi vnuz par caponū ⁊ dabo tibi casum legis. ¶Sed circa primuz casum querit si debeam g. ciuiliter ⁊ naturaliter ⁊ alia. g. naturaliter tm̄. ⁊ soluaz. ℨ. an possum repetere. ℨ. si solui per errorē iuris. videf q̄ nō. q: satisfit ℨ. g. cedant in debitum efficaz ⁊ alia possunt cedere in debitum inefficaz. vt. ℨ. eo. in his. ℨ. imperator. sed ibi loquit ex ꝑtio redacto ex pignore qō erat obligatū ex vtroq;: vnde dico ℨiuz q̄ potero repetere ꝙdictione indebiti. etiaz si dixi q̄ soluebam pro vniuerso debito. Jsta em̄ verba non faciūt quominus solutio primo cedat in cām grauiorē vt hic pt⁹ qō no. et si debitum inefficax esset prius tpe: q: primo loco inspicitur grauitas.

2 ℨ Si pereat vna ex rebus alternatiue debitis aliquando sola superstes potest peti aliquando sola que periit inter dū vtra q̄ alternatiue ⁊ interdum nulla.

1 **Tichū aut pamphylū.** ¶Si pereat vna ex rebus alternatiue debitis sine mora ⁊ culpa ⁊ facto debitoris: altera dūtaxat remanet in obligatione ꝑse siue fit electio debitoris siue creditoris hoc ꝑm o. Si vero pereat facto debitoris ⁊ tūc pdit facultatem soluēdi estimationē perēpte si erat deterior q̄. habuisset si sine ei⁹ facto ⁊ mora fuisset pempta. h. o. ſcō. Et altera postea perempta sine ei⁹ mora culpa vel facto remanet liberatus in totū de rigore: lz de equitate restituit in eū vtilis actio ipo iure ad illam q̄ prius periebat facto suo vt actor cōsequatur estimationē propter dolū in illā cōmissum sicut restituit in fideiussorem peremētē rē debitā ante morā rei. vel qñ reus decessit sine herede quibus casibus de rigore liberat ipo iure: sed de equitate restituit in eū vtilis. hoc tertio. Et vltimo dicit ista. l. in effectu vsq; ad. §. adijcio. sequendo potius ordinē intellectus q̄ tex. quia est infra satis ⁊ difficilis q lz prima glo. dicat q: in ea ponuntur quatuor casus dicas melius q: imo ponunt duo casus. primus qñ creditoris erat electio: vsq; ibi q: q̄ promissoris: scōs qñ promissoris. Jtē primus subdiuisit in duos alios casus prim⁹ logitur qñ debitor nō fuit in mora. vsq; ibi nisi. scōs qñ fuit in mora. Jtem scōs principalis continet tres casus. primus qñ debitor nō fuit in mora nec in culpa: q: eius facto nō est perempta vsq; ibi em̄. scōs qñ facto eius perit altera tñ vsq; ibi. et si tertius qñ postea perit etiā altera sine eius facto vel mora vel culpa. veniamus ad casum. ¶Jn prima parte ibi solus petetur dic q: in mortuo cōsumpta est obligatio: vbi primo erat alternatiua nunc effecta est simplex ⁊ tota remanet in superstite Sz ponamus quod superstes est melior: vtrum iste debitor postℨ non fuit in mora poterit soluere estimationez mortui: vī q̄ sic de leg. j. cū res. §. qua ratione ℨtrariū dici. q: illa loquit qñ electio erat ipsius rei. hic qñ creditoris: vnde pōt eligere superstitem meliorez. ¶Jn tex. ibi solus ille qui decessit debet. Sed ℨ q: postℨ electio erat creditoris et debitor fuit in mora: et sic est petnata actio in eo qui decessit. vī q̄ creditor possit alternatiue petere superstitem vel iā mortuū: forte em̄ interest sua petere superstitem: q: est melior. Sol. intellige qñ creditor elegerat iam mortuum ⁊ amplius variare nō poterat: q: sup eo litē fuerat cōtestatus. vt. ℨ. de ver. ob. l. si quis stipulatus sit stichū aut pamphylū. vel q: debebatur ex vltima voluntate: quo casu nō admittitur variatio. vt. l. hmōi. §. stichū. de leg. j. nam tunc ille solus erat in obligatione ante mortē ac si a principio ille solus fuisset in obligatione deductus merito ipso mortuo ille solus pōt peti ⁊ nō superstes. Jsta oz intelligi hic: sed si poterat variare q: lis nō erat cōtestata ⁊ debebaf ex ℨctu. tūc habet locū contrariū: q: potest petere vel superstitē vel iaz mortuū in quo

2 perpetuata erat obligatio: ⁊ sic recolligetres casus q̄ interdum solus superstes pōt peti. vt in pri. l. qñ nō fuit in mora. Interdū solus mortuus qñ in illo fuit in mora ⁊ nō poterat creditor variare: vt in hoc scō casu. Interdum vterq; alternatiue q̄ poterat variare ⁊ debitor fuit in mora cōstitut⁹. Adde quartum: q: interdum neuter poterit peti si debitor nō fuit in mora sed creditor q: postℨ elegit vnum: debitor illum sibi obtulit et recipere noluit. deinde ille mortuus est. Jsta liberatus est debitor. ab vtroq;. vt. ℨ. de ver. ob. l. stipulatus sim damā. ⁊ habebis expeditos istos duos prim os casus.

1 **Quod si promissoris.** ¶Jn text. ibi q̄ si ꝓmissor. ibi q: superstes peti poterit. subaudi dūtaxat postℨ debitor nō fuit

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

in mora q̄ ille solus remansit in obligatione sicut in p̄ri. huius L. q̄ creditoris erat electio. Jn hoc tamen casu est aliud q̄ in illo: q̄ debitor potest offerre estimationē mortui si erat deterior post q̄ fuit in mora. vt. d. l. cū res. §. q̄ ratione. & hic in gl. que incipit. si ergo stipulator: & sic ille mortuus defecit esse i obligatione eius tū estimatio remanet in solutione non sic q̄ electio erat creditoris. vt dixi in p̄ncⁱ. Et tunc bene sequitur quod. j. subiicitur ibi eñ vero. Jbi eñ ꝑpter factū suū, perdit facultatē soluendi estimationem mortui. ¶ Jn tex. ibi. q̄uis interim nō alius peti potest q̄ qui solui pōt. i. ille vnus. Sed ℨ posteq̄ debitor iterficit alterū. nā videl perpetuari obligatio in illo: & sic q̄ poterit vterq; petij alternatiue. p. l. si seruū. de ver. ob. Sol. ibi quando, res erat in obligatione precise: q̄ vna tātuz hic q̄ nō ꝑcise: q̄ due alternatiue[a] & electio erat debitoris: quo casu nec ꝓpter moram nec ꝑpter culpaz vel factū debitoris ꝑpetuatur obligatio in peremꝑto. vt hic est casus. Sz electio esset creditoris: & sic ꝑcise posset debitor cōpelli ad illū quem interfecit tāc ꝑpetuat ab illo obligatio. vt i p̄. l. ỷ. sic nisi mora. ¶ Jn tex. ibi q̄ñ id. ꝑ petitore. no. q̄ in fauorē creditoris & in odium debitoris occidētis: perdit debitor facultatem soluendi estimationem mortui q̄ñ erat deterior. Sed quid si erat melior. dicit Bar. q̄ tunc creditor pōt petere mortuū q̄ electio quam habebat debitor ꝓpter eius factū vel culpam transferē in creditorem eius fauore sicut perdit debitor facultatem soluēdi estimationē mortui q̄ñ erat deterior: & dicit hoc esse de mente glo. que incipit. si ergo. Sed istud vꝫ ℨ tex. §. dum dicit q̄uis interiꝫ nō alius peti poterit q̄ qui solui pōt. sed iple intelligit q̄ñ erat deterior. ille mortuus: q̄ est diuinare: vñ puto ꝫtrariū nec aliud q̄ ipse dicit fuit de mente gl. sed vult gl. dicere quod lz debitor non possit offerre estimationem mortui creditori nolenti: ipsi vero volenti accipere bene pōt offerri: nō tū dicit q̄ ipe poterit petere mortuum vt consequatur estimationem eius si melior erat. Sufficit. habetis istum secundum casum ꝫpeditum.

2 ¶ Quādo debitor decedit sine herede an libereꝫ fideiussor de rigore. & nu. 3.

3 Qualiter dicatur quis decessisse sine herede.

1 **Tametsi.** ¶ Jn text. ibi tametsi. No. istum casum quod si debitor qui habebat electionē interficiat vnum & sic liberatus ab illo: q̄ vt dixi nō est ꝑpetuata obligatio: q̄ ille non erat ꝑcise in obligatione deinde mortuꝫ alter sine mora & culpa sua. & si etiam libereꝫ ab illo & remanet ab vtroq; liberatus: de rigore tū: q̄ non est equum q̄ creditor dānificatus remaneat facto illius: q̄ si non interfecisset primū forte hodie viueret: & posset peti: licet extincta fuerit obligatio in eo quoūcq; alter viuebat: q̄ succurrebatur creditori in illo superstite: nunc vero q̄ destitutus est oi remedio de rigore restituitur actio vtilis ad primū interfectum ne maleficium debitoris remaneat impunitū. Et dat duos casus similes: de primo habuistis. §. eo. cuꝫ qs ꝓpter. in fi. Et habetur in. l. mora. §. fi. de

2 ꝑsur. ¶ Alius casus est singularis q̄ñ debitor decedit sine here de q̄ liberaꝫ fideiussor de rigore: eo q̄ ꝓncipalis obligatio nō pōt subsistere cū requirat subiectuꝫ ꝑsone vere vel ficte: sed hic nec est vera: q̄ mortuus est principalis nec ficta. q̄ non ōz here ditas: sed bona vacantia q̄ nō repſentāt defunctū eo modo quo hereditas, ¶ ōz aūt decessisse sine herede q̄ nullis bannimētis non reperiꝫ aliquis qui velit habere hereditatem: nec et fiscus vult: vt no. Bar. in l. posteq̄ in ꝑin. vt leg. no. caue. & Bal. in l. sancimus, C. ad treb. Et ꝑ eūdē Bar. ō. de fideiusso. l. fideiussor obligari, §. fi. in ꝑncⁱ ergo tollit accessoria q̄ sine ꝓncipali non pōt stare. vt no. in. l. heres a debi. ad treb. p glo. verumtū de equitate restituit vtilis in fideiussorē eodez instanti. ¶ Sed

b ¶ Fideiussor ad de q̄ fideiussor dicitur esse debitor scōm bar. i. l. j. i vlti. colū. ff. si cer. pe. bar. i. l. si spadonem i. §. q ciuitatis. ff. de ꝓcu. tuto.

contra de. l. fine herede, de adm. tu. vbi tenet fideiussor licet decesserit sine herede principalis. So. intelligo scōm istū tex. q̄ teneatur vtili non directa. Jtemꝫ q̄ nec vtili: vt. o. l. posteq̄. So. hic semel orta directa ℨ fideiussorem. vnde facilius cōseruat in vtili. in. l. ℨia non erat orta: q̄ sub conditione se obligauerat fideiussor: & postea conditio exstitit tēpore quo nō superat persona principalis nec vera nec ficta: vt. §. ti. j. l. quoties. in fin. Et p predicta declarate sunt gl. que sunt hic si bene inſpiciantur. Et Bar. ponit vnam longam distinctionem quam vide per te.

2 ¶ Posteq̄ heres qui restituerat hereditatem succelit fideicō missario vli: & sic directa qua ipe prius tenebaꝫ inefficaciter efficiatur efficax. ita successio ſsufflat i eā ſpiritū vite an poterit cōueniri etiam vtili actione qua tenebat fideicommissarius.

3 Modi intercedendi quot sint.

1 **Aditio hereditatis.** ¶ Successio iter gationem iuris cōfusionis tū: vt cū creditor succedit debitori efficaciter obligato interdum iure solutionis: vt cū succedit naturaliter tū obligato: & bꝫ ponere rationē cū creditoribus & legatarijs aut fideicōmissario vniuersali. Jnterdū obligationē directam inefficacem reddit efficacē cū ille qui tenetur deficaciter succedit ei qui tenetur vtili & efficaciter de quo duo ponuntur exempla. b. d. Jn effectu vsq; ad. §. q̄ vulgo. Ratio primi casus est: q̄ non interest creditoris succedentis q̄ successio habeat vim solutionis: q̄ nullū dānum patiꝫ: nec timet pati. Nam etiam si habeat ponere rationē cū creditoribus & legatarijs pōt aduersus eos retinere q̄ sibi debebatur a defuncto cum esset debitum efficaꝫ: & posset peti si debitor viueret ergo & retineri. Ratio secundi casus est: q̄ non posset peti si debitor viueret naturale debitum tū. ergo nec retineri aduersus creditores & legatarios: nisi habeatur ꝓ soluto: q̄ naturale debituz posteq̄ est solutum pōt retineri: sed si non est solutū nō pōt peti. Non eñ pōt retineri aduersus illos: nisi ꝓ soluto haberetur sed si nō haberet ponere rationē cū illis q̄ non essent creditores vel legatarij vel fideicommissarij vniuersales aduersus quos vellet retinere nō expediret dicere q̄ haberet vim solutionis ideo tolleret illa naturalis iure cōfusionis tū: nō eñ habet vim solutionis nisi cū interesset creditoris ne dānū cōsequatur

2 circa tertiū casum de quo ponuntur duo exēpla. ¶ Quero an posteq̄ heres qui restituerat hereditatē successit fideicommissario vniuersali: & sic directa qua ipse prius tenebaꝫ inefficaciter efficitur efficaz: & ista successio insufflat in eam spiritum vite an poterit conueniri etiam vtili actione qua tenebatur fideicommissarius. tex. videt velle q̄ non in. l. si heres institutus. in pri. ad treb. dicit etiā q̄ sufficit actio directa: & sic directa & inutilis possunt simul concurrere ad idē & in eadem ꝑsona imo directa etiam inefficaz attrahit ad se omnē vtilitatem. vtilis etiam illa vtilē reijcit & extinguit. ¶ Jn cōtrariū videtur esse tex. & casus exꝑssus in. l. ℨuis. §. fi. mulieri. in fi. ad vell. qui loquitur de scō exemplo hic posito: q̄ñ mulier alienā obligationem in se suscipit ꝓncipaliter animo nouādi. Et sic liberatur debitor ipso iure mulier autez obligatur ciuiliter & naturaliter tamē in efficaciter ꝓpter exceptionem vell. Nam idem senatuscon. ne creditor perdat debitum restituit vtilē actionem in veterē debitorem. Et ibi dicitur q̄ si mulier illi succedat perdit exceptionē vell. Et sic pōt cōueniri directa sua promissione & etiam vtili restitutoria tanq̄ heres illius. Doc. non perpendunt de hoc nec examinant. pōt dici q̄ ex ꝑsonis diuersoꝝ qui tenent diuersi mode. ad idem pōt vtilis & directa concurrere in eadem persona vt ibi. Nam mulier tenetur vt intercedens & ꝓ alio: sed primus debitor tenebatur vt ꝓncipalis & ꝓ se. si autē eque principaliter tenenē tunc habet locū primum dictū. vt in herede et

3 in fideicommissario ſsufficit. ¶ Jn gl. in v. intercesserat op. cōtra. vltimū exꝑplum: q̄ si ista mulier que intercessit succesſit veteri debitori non videt q̄ sua obligatio roboreꝫ imo q̄ extinguatur. vt. j. ꝓi. §. in ꝑin. l. generaliter. de fideiuss. Sol. verū esset si intercessisset accessorie: q̄ tribus modis fit fideiubendo mandando vel constituendo: sed hic intercessit eque principaliter se obligando: quia promisit aio nouandi: quo casu ipla et etiā debitor qui tenetur restitutoria actione habenē vt duo rei licet ille sit obligatus efficaciter & ipse inefficaciter. Et constat in duobus reis debendi ꝓ si alter succedat alteri neutra obligatio tollitur. vt. §. eo. si duo. Quinimo si altera erat inefficaz per hoc efficitur efficaz. & hoc addit iste. §. Et si dicatur imo est dare quintū modū intercedendi. l. ex promissorio noīe. glo. dicit q̄ ille non est intercessor: q̄ ille dicitur ex promisso: qui promittit ꝓ eo qui nunq̄ fuit obligatus: vt si volebas te obligare mihi: & ego nolui tuam obligationem: sed q̄ dares aliū ꝓmissorem. Jlle eñ ōr principalis & non intercessor: scōm gl. q̄ñā no. & de hoc habetur in. l. eleganter. §. seruus. de dolo. Et no. per gl. magistram in aut. de fideiuss. circa ꝑn. & adde aliam glo. in. l. in

2 ꝑsonam. §. j. §. de pactis.

¶ Fideiussor an possit dici reus.

1 b **Quod vulgo.** ¶ Si fideiussor[b] succedat debitori efficaciter obligato extinguit obligatio fideiussoria. hoc primo. Jdē si erat inefficaciter obligatus. tū ista inefficacia nō transfibat ad heredem eius qui habebat exceptionē mere ꝑsonalē. hoc scōo Jdē si tpe successionis erat efficaciter obligatus: sed sperabatur effici obligatio iefficaz beneficio restitutionis in integrum: lz tale bñficiū ad heredes trāseat. hoc tertio. & vltimo dicit iste. §. aliquantulū difficilis scōm intellectū ℨy. q̄ ponat tres casus vt in summario primus vsq; ibi: nam si minoꝝ: quem intellectū habuit glo. super verbo defensionem que dicit q̄ in seq. ver. nam si minori addit nouus casus similis. Sed Jo. & etiā glos. precedentes videntur intelligere q̄ duo tū casus ponantur. Primus ibi ecōtrario. Secundus ponitur in genere vsq; ibi. nā si minori: postea ꝓplicatur in illo v. & ficnō ponat nouū casum. sed lectura ℨy. magis placet. & in illo ver. et ecōtrario habeē duplex lectu. naz quidam

quidā habent duplicē negatiuā nō potest dici nō tolli q̄ habēt vim affirmatiue. Et sic vult dicere q̄ tollatur fideiussoria & secū dum istam posui casum: aliꝫ non habent nisi vnā. l. pōt dici nō tolli. Et tunc vult ꝫtrariū de directo. q̄ fideiussoria nō tollatur & istam tenuit Rogerius quē glo. recitat q̄ incipit si eñ. in fi. sed quidā vt Rogerius. Et sic sunt lecture directe contrarie quas Bar. reducit ad cōcordiam cū distinctione. Sz ponamus casum & postea recitabo distinctionē cum bcuibus verbis quā ipe dicit. ¶ Jn primo casu ibi fideiussor liberatur: subaudi: sed si principalis esset inefficaz: & illa inefficacia trāsiret ad heredes non haberet locū dicta regula a ꝫtrario sensu huiꝫ tex. Et est casus in. l. heres a debitore. §. q̄ si seruus. §. de fideiuss. quia tūc iteresset creditoris q̄ fideiussoria nō extinguatur: & per hoc dicit ℨyn. q̄ lz principalis esset efficaz de iure tamē nō de facto. q̄ nō solueudo si fideiussor heres eius fecisset inuentariuꝫ nō extinguit fideiussoria. q̄ si extingueretur creditor ꝑderet debitū. q̄ñ aūt principalis efficaz de iure & de facto non interest creditoris illam nō extingui ideo extinguitur. ¶ Sed op. ℨ tex. dum dicit nam reus dūtaxat fuit obligatus. & postea subdit fideiussor liberabitur. nā nō pōt liberari si ipse non erat obligatus lz reus dumtaxat. vt. l. decē. de ver. ob. ꝓpter hoc glo. exponit tribus

2 modis. Et ex scōa expositione no. scōm ℨng. q̄ etiā fideiussor pōt dici reus. non tū dūtaxat reus. q̄ illud sumit ꝑ principali debitore. sed est reus. i. debitor ꝑ alio. Si ergo statutū dicat q̄ reus nō possit capi nec etiā fideiussor capi poterit. Sed in ℨriū q̄ istud verbū simplr assumptū debet assumi in pctori significato. vt. l. ij. §. qui in perpetuum. si ager. vecti. Sol. distingue an statutū sit ℨius cōe. q̄ tollat capturā in casu a iure cōi permisso. & hz locū hec scōa pars. q̄ debet restringi an sit scōm ius cōe. & tene primā partē scōm eundē. ¶ Jn scōa parte ibi. ꝑpriā & personalem dic. ſ. que nō transit ad heredes nec ad fideiussorem. vt exceptio q̄ non conueniatur vltra ꝑ facere poterit vt. l. veruꝫ a ꝑin. §. ꝑ socio. cū eñ ꝑ mortē extinguatur fideiussor sibi succedens reperit principalē obligationem efficacē. & cum illam in se transferat liberatur a fideiussoria. sed in seq. ver. Nā si minor adducitur alius casus fortio. tū similis q̄ restitutio i integrum est beneficium personale ꝑtum ad hoc vt nō trāseat ad fideiussores vt. C. de fide. mino. l. j. & ij. & l. in cause. in princi. de mino. bene tū transit ad heredē vt. l. non solum. de in integ. resti. Et tū ōr idem vt fideiussoria extinguatur: lz reus haberet tale beneficiū q̄ non pōt habere fideiussoria obligationē quin extinguatur. Ratio est: q̄ anteq̄ restitutio sit obtenta principalis oblatio est efficaz: lz ſperet effici inefficaz. Et ista ſpes q̄ est de iure speciali. nō cōſyderat q̄ poterit euenire. & sic retinet fideiussoria obligationem extinguat. vnde cū i actu succedēdi reperiat fideiussor eam efficacē extinguit fideiussoria. & postea ipse vt heres pōt petere restitutionē & extinguere principalem. & sic creditor perdet debituz. & hoc ōz in fi. sed si debitor obtinuisset restitutionem ante mortē eius tūc fideiussoria non extingueret q̄ reperiret principalē inefficacem cū eam in se transferet. Rogē. aūt qui nō habebat in ſka nisi vnā negatiuā tenebat q̄ fideiussoria non tollat. & tex. dum dicit retinere exponebat. i. impedire. Bar. dicit & valde pulchre sua opi. posse ꝑcedere si fideiussor intercessit animo repetēdi a principali. Nam tunc si principalis vineret & eōueniret fideiussor posset principalis in iudicio cōparere ꝓ suo interesse & opponere bñficium ex ꝓpria persona & sic annihilaret obligationē fideiussoriam eodem modo po. erit si ipsemet fideiussor est heres: q̄ tanq̄ heres poterit annihilare. & isto modo ꝑcedit opi. Jo. & glo. & non roge. sed si intercessit ad o donandi tunc nō posset minor si vineret compare re ꝓ suo interesse: q̄ sua non interest. & sicut ipse non posset annihilare fideiussoriaz: ita nec fideiussor eius heres ex sui ꝑsona & ideo non extingueꝫ & tunc ꝑcedit opi. Rog. sed non cōſyderavit Bar. q̄ etiam in primo casu non videtur q̄ minor potuisset comparere ad defensam fideiussoris ꝓ suo interesse q̄ sua non interest. Nam sicut hz beneficii restitutionis aduersus credito

b rem principalem. & ita aduersus repetentē ab eo. vt no. in iuris. §. alle. Et sic attēta sua ratione nunq̄ fideiussoria extingueretur. Jdeo tene indistincte eā extingui nō ꝑ rationem Bar. sed ꝑ illam quam supra dixi: q̄ cum succedit reperit principalem efficacem. & ex hoc sequitur q̄ alia glo. super verbo salnum erit superflua est: q̄ inꝯtum distinguit an conueniat vt fideiussor an vt principalis. q̄ñ vt fideiussor conueniri non potest: cū illa obligatio sit extincta. & illa glo. habuit respectuz ad opi. Rog. que non est vera.

1 **Naturalis obligatio.** ¶ Naturalis obligatio solo consensu tollit ad hoc alle. nā & solo cōsensu ℨbitur ergo &c. §. ꝓut quisq̄. Et et interdū ꝑter ℨsensuz ex equitate naturali. l. iuris gentium vt in eo cuius absentis vel ignorātis negotia gerū tur q̄ obligaē naturaliter ex ista equitate & plura alia possunt dari ex ꝑpla. ecce casum. ¶ Jn tex. ibi naturalis obligatio. subaudi vel solaꝫ in casu qui ponitur in fi. in pupillo qui ℨsit sine tutoris autoritate vel iūcta cū ciuili. nā & illa tolliē ꝑ pactum lz ciuilis nō tollaē licet elidatur. vt no. in. §. pactus ne peteret. ¶ Jn fi. tex. ibi liberari ōr hic. Sed ℨ de. §. precedenti. vbi beneficium restitutionis cōpetens minori non transit ad fideiussores. So. ibi est priuilegiū personale sed pactum vel iusiurandū

a sunt de iure cōi. [a] ideo exceptio oriens ex eis minori vel pupillo transit ad fideiussorē. Sed adhuc ℨ si restituaē minor. in integrum vel veniē postea ad pactum & liberaē a creditore iussu in dicis. So. si creditor ꝑpter restitutionē cōcessam minori compellitur ipm liberare ꝑ pactū pōt opponere clausulā q̄ nō trāseat in fideiussorē sicut restitutio in integrum q̄ tale pactū non facit sponte sed coacte scōm Bar. tūc non transibit. vt no. in. l. ꝑ iusiurandū. §. j. & §. si legatorū. de iureiur. per ipsam aūt restitutionem solam sine pacto non tolleē naturalis obligatio cū restitutio iure tāz positiuo concedatur: & illa naturalis oritur ex iure positiuo. ita tenent in effectu doct. q̄ tangit hic Bart. et plenius per eum in. l. iul. de condi. inde. ¶ Jn glo. ibi: & ipso iure fieri non pōt: dic q̄ ꝑ pactum de petendo non resuscitatur naturalis obligatio sublata per precedens pactuz de non petendo nec tollitur elisio facta ad ciuilē. & etiam ad actionem per dictum pactum. Et per consequēs nec exceptio pacti resultans ex illa elisione: sed aduersus eam paratur replicatio & hoc vult. §. pactus ne peteret.

2 ¶ Si pater stipulatur sibi aut filio an possit solui filio tāq̄ adiecto & quid si stipuletur a filio tantum.

1 **Quesitū est an.** pōt pars adiicere ad solutionem cuz sibi filio obligatio acquirit & nō patri: sed eōuerso q̄ pater stipulatur idistincte pōt adijcere filiū: q̄ semp ipsi patri querit. b. d. ¶ Jn tex. ibi stipulatio ei. ſ. patri: lz sibi filio. Si eñ esset casus in quo acquireē ipi patri obligatio non diceē pē adiectus: lz principalis. Jpse aūt filius cui nō acquireē diceē a adiectus: ꝑsona sua precederet i ordine. vt. l. j. si fructuarius. de stip. seruo. Et no. in. l. caius. ſo. ma. ꝑ Bar. & hoc voluit gl. o. hic super verbo stipulatio. in fi. lz Rog. dixerit q̄ tunc nō ℨ stipulatio per. l. item si. in v. seruo. sed nō ob. q̄ loquit q̄ñ vterq; posset acquiri insolidū. & tūc nō valet. ꝑpter incertitudinē lz bodie valeat & alternatiua ponit. ꝑ cōiuncta. vt. C. de ver. sig. l. cū qui dam. nos loquimur q̄ñ vni tū ꝑ poterat acquiri quo casu ille cēsetur principalis & alter adiectus. nō attento ordine verboruz

2 stipulatoris. ¶ Jn tex. ibi. cuz toties. dic resꝑdet tacite oppositioni q̄ posset fieri ℨ primū casum q̄ñ pater stipulatur fibi aut filio dū tex. vult q̄ filio pōt solui tanq̄ adiecto. nā in ℨiuz videtur. q̄ñ pater stipulatur filio non pōt filio solui. vt. l. eum qui. §. q̄ ita. in fi. de ver. obli. Sed rūde illud esse verū q̄ nō adijcit ꝓsonā suam: sed filij tū: quo casu censetur ꝑsonā filij adijcere ad obligationem quereēdā ꝓio loco filio & postea patri. nō aūt ad solutionez: nimirum si non pōt filio solui sed q̄ñ adijcit suam ꝑsonā non pōt dici q̄ adiciat ꝑsonā filij ob causam de supra. q̄ vult obligationē acquirere directo ꝑ seipm nō mediāte ꝑsona filij: vꝫ ergo filium ꝓpꝛium adiecisse ad solutionē merito potest sibi solui. Et hoc totū etiaz habeē in illo. §. qui filibi sufficit. ¶ Jn glo. fi. ibi sed distingue. ſ. circa casum supra tactum per glo. q̄ñ pater stipulaē filio nō apponendo suā ꝑsonam. Nam glo. dicit q̄ obligatio acquiritur patri mediāte ꝑsona filij. et q̄ filio non solvit. vt. l. euz qui ita. §. qui filibi. in fin. de verb. ob. primū dictum glos. hoc limitat esse verum quando stipulatur tale quid poterit patri acquiri puta aliquid dari. Si vero factum concernens ꝑsonā filij: vt ꝓ liceat ire per talē fundum: tunc non valet stipulatio. vt. l. q̄ dicitur de verbo. obl. q̄ qualiter intelligatur. dic vt ibi dixi.

2 ¶ Jura loquentia de seruis & dominis an locuz habeant in monachis & abbatibus.

1 **Usumfructum mihi.** ¶ Adiecto pōt solui & si post stipulationē fuerit capi. dimi. minima capitis diminutione. & cōtingit liberatio. Jdē si nō soluatur adiecto: lz suo legitimo administratori. hoc primo. Jtē q̄ soluēdum alicui gfa cōditionis implende ita demū pōt solui eius legitimo administratori: vt seruo eius & cōditionē implet si cōuertaē in vtilitatē illius qui fuit in cōditione exꝑssus. & non aliter. hoc scōo. Si vero soluaē ei in cuius potestate vt dño sine gratia conditionis implende fit soluendū sine adiecto. ita demū recte soluit vt contingat liberatio & cōditio impleatur & ille cōsentiat q̄ fuit cōditione vel actione vel adiectione nominat[a]. hoc tertio & vltimo. vsq; ad. ℨ si creditor. Et est aliqualiter infrascatus & etiam singularis in casibus quos ponit: quem diuide in tres partes: vt in summa-

Archivo Historico Rosario

rio: ꝛ in prima parte q̃ durat vsq; ibi. sicut loquitur de eo qó est
soluendu; alicui tanq; adiecto. Et sic illud erat in obligatione
quantum ad principale stipulationē: lz nó q̃tum ad adiectū in
secunda parte q̃ durat vsq; ibi. ceterum. Loquit dumtaxat de
eo qó erat soluendū alicui gratia conditionis implende qó nul
lo modo est in obligatione. vt. l. si quis sub ꝯditione. si qs omit
sa cā testa. Jn tertia parte loquit de vtroq; tam de eo qó erat
danduz gratia cōditionis implende q̃ ēt de eo qó erat soluēdū
vt adiecto: nam isti duo casus equiparant in eo qó ibi ꝺ lz in
scō casu non equiparent. vt sentit glos. q̃ incipit cum dat in fi.
Venio ad casum. Jn tex. ibi. idq; refertur ad casum qui po
nitur in versi. sicuti conditionis quoq;. Et illū limita vt tūc sit
verum q̃ dandum alicui cā conditionis implēde poterit dari
eius legitimo administratori ꝛ implear conditio si postea con
vertatur in vtilitatē illius ꝛ nō aliter. ꝛ idē si solueret seruo ei⁹
non autē refertur ad casum qui ponit in ver. Nam si furiosi vel
pupilli q̃i erat dandum alicui vt adiecto: q; tunc pōt dari ei⁹a
legitimo administratori ꝛ cōtingit liberatio etiam si nō cōuer
tatur in vtilitatē eius adiec. ꝛ hoc voluit illa glo. q̃ incipit cuz
datur in ver. Jtem secus in casu superiori. Sed q̃ sit rō diuer
sitatis difficile est videre. Ang. assignat rationē satis pulchrā
q; illud qó est danduz alicui vt adiecto est in obligatione. ió si
soluatur tutori statim cōtingit liberatio. q; lz postea nō cōuer
tatur in vtilitatē illius illi succurrit per beneficium restitutio
nis in integrū. vt liberatus reponat se in pristinam obligatio
nem. sed q̃i est danduz gratia cōditionis implende: si postea
non conuerteret in suam vtilitatē nō posset trestituiri ille q̃ sol
uit se reponat in obligatione in qua nunq; fuit: ꝛ sic damnifica
retur. q; testator voluit in suam vtilitatem cōuerti. vt in. l. si ser
pius. ff. eo. quā. l. limita ꝛ intellige scōm illū. §. no. ꝛ eq; hoc etiam
apparet ratio quare si debitor pupilli soluat tutori statim libe
ratur etiā si nō cōuertat in vtilitatē pupilli ꝛ tū ille q; ꝺ lz solue
re gfa cōditionis implēde ipsi pupillo nō implet conditionem
soluendo tutori nisi postq; conuerterit in vtilitatem pupilli de
quo eadē glo. inirat. Sed solue vt dixi: q; primo casu prouide-
bitur pupillo p restitutionē. in scō nō posset puideri. ¶ Jn
tex. ibi quā si ex voluntate serui. dic per hoc dicit ange. q̃ solnē
do monacho tanq; adiecto vel gra conditionis implende non
potest solui abbati vel monasterio vt impleatur cōditio vel cō-
tingit liberatio: nisi soluat de voluntate ipius monachi cū iura
loquentia de seruis ꝛ diis[a] locū habeant in monachis ꝛ abba
tibus. vt no. Jnno. in. c. cū olim. de priuil. quare aūt requiritur
eorum voluntas cum videant voluntatem nō habere. Rnde q;
tales solutiones potius ꝓfistunt in facto q̃ in iure: ꝛ ipsi bñ ha
bent voluntatem facti nō iuris. sufficit. ¶ Jn gl. illa ibi. vl dic
capi. mi. in meliorem statum becyera ꝺm Sy. ꝛ tūc lex est clara.
sed Bar. tenet precedentē q; sit speciale in vsufru. ꝛ assignat du
plicem rationem spālitatis. prima q; alius est vsusfructus con
stitutus in persona stipulatoris: alius in psona adiecta. ar. de
ver. ob. stipulatio ista. §. si qs ita. ꝛ sic debitor h; duplicē facul
tatē soluēdi: primo circa personas: q; pōt soluere adiecto cui nō
est obligatus ꝛ liberatur. Jtē circa res: q; pōt soluere aliā rē q̃
illā q̃ est in obligatione: cū in obligatione sit vsusfructꝰ ꝓstitue
dus in persona stipulatoris ne ergo pdat hanc duplicē facula
tez per minimā capitis diminutionē nō curatur an mutet ī me
lius vel in deterius: sed q̃i illud idē qó est ī obligatione esset in
solutione fienda adiecto: tūc q; non h; nisi circa plonā facilius
perditur si mutet cōditionem in deterius. vt. d. l. cū quis. in pri.
Scōa ratio est adhuc melior ꝛ vtilior: nā tūc perditur facultas
soluendi adiecto p minimā capitis diminutionem mutādo sta
tum in deterius qñ adiectus recipit p stipulatore tāq; eius p
curator: qó est qñ illud qó soluitur pōt acquiri stipulatori. naz
statim acquiritur quo ad dñium: sed in casu isto nō fuit stipula
tus vsumfructū sibi aut titio non pōt dici q; titius fuerit adiec
tus vt pcurator vt recipiat p stipulatore nec pōt acquiri sti-
pulatori cuz coheret plone ipsius adiecti. ꝓcipit ergo. p se vñ
mutatio status non h; sibi nocere si ex eo nō redditur icapax:
sed in eo quod recipit p alio mutatio status posset alteri noce-
ri. Jste sunt pulchre rationes ꝛ subtiles. sufficit.

a ¶ Jura loquen tia ꝺ seruis ꝛ do minis. Adde q; monachus quia petatur seruo vt est gl. in. l. cū he redes. in. §. fi. ff. de acq. posſ. pe dius. ff. de arb. glos. in. c. paro chianos. de sen. excō. abb. consi. ciiij. inci. prō eni dentia q̃stionis in. §. co. l. j. volu.

2 Dolo feciſti quo. ¶ Per restitutionē rei
1 factā a possessore vel ei⁹ estimationē liberatur ille qui dolo desijt possidere: non sic ecō
uerso. h. d. ꝛ semper alle. de cuius materia vide p gl. in. l. nec vl
lam. in fi. de peti. here. Et plenius ꝛ subtilius per Bar. i. l. quo
ties. si fami. fur. fe. dicatur. ꝛ ꝑmitte q; ille qui dolo desijt possi
dere tenetur vtili reiv̄ē. ad interesse. vt. §. de noxa. l. electio. §. q
si is. Si ergo possessor restituit rem definit interesse: ergo desi
nit obligatio. l. procuratorem. §. mandat. §. māda. Sed soluto
interesse non perdit dñs dominiū. ideo non tollit rei ven. con
tra possessorem. Et est ratio huius. §. hic.

2 ¶ Potestas si indebite relagauit debitorem meū. p debito
carceratū. an i syndicatu debeat mihi cōdēnari ad pecuniā de
bitam ꝛ ego debeā sibi cedere actionē ꝺ debitorem meum.

1 Si mandato meo. ¶ Solutio facta per
vnū ex plurib⁹ obliga tis ad idē debitū diuerso genere obligationis aliū vel alios nō
liberat ipso iure neq; ēt ex interuallo: ꝛ nulla ꝓcedente q̃ētio
ne poterit actio cedi soluenti contra alios. h. d. sic. §. de fideiuſ.
l. cū is. ꝛ. §. mādati. l. papinianus. secus si eodē gñe sine oēs te
neantur vna actione. vt plures tutores vel curatores vel cura
tores diuersis vt plures rei debendi. vt. §. eo. modestinus. iuncta. l. ea.
in fi. de duobus reis. Et sic remanet expedita tota glo. magna
que format cōtrariū de. d. l. modestinus. ꝛ soluit multis modis
dic vt ibi plene no. Jn tex. ibi credidisses supple ꝛ me post
ea cōueniſſes ꝛ tibi soluiſſem. vt. j. ff. ꝛ ideo poſte. ex interual
lo peto q; cedas mihi actionē ꝺ illum. Quero an possis cedere
videbatur q; non quasi p solutionē meam ille fuerit liberatus
Sed cōtrariū determinat: q; nō est verū q; ille liberetur sub an
di ipo iure lz habeat exceptionez si conueniatur a te ne bis idē
consequaris: sed illam exceptionē non potuit obijcere contra
me cessionariū cū in persona mea cessat ratio predicta. ¶ Jn
2 tex. ibi ob id qó debitorem eius nō conuenit p ipsum text. dicit
Ang. q; si potestas indebite relagauit debitorē meū pro debi
to carceratu; debet mihi in syndicatu cōdēnari ad pecuniā de
bitam. ꝛ ego debeo sibi actionē cedere ꝺ debitorem meum. Et
ideo semel vidi de facto florentie ꝛ ego fui primus consultor: et
postea consuluit totū collegium florentinu; ꝛ hoc si debitor nō
potest de facili rehaberi. Sed qd si potest ꝛ sic saluū est ius meū
contra ipsum: videtur distinguendum tunc an fecerit dolose ꝛ
idem: vt. §. ne quis eū qui in ius voc. est vi ego. l. pe. §. j. an non
dolose ꝛ tunc secus: q; cessat interesse nisi forte ad interesse im
pensarum. arg. §. ea. l. §. dolo. sufficit.

1 Si creditor. ¶ Qui tenet cedere si culpa sua l
pacto perdit ius debendi repellitur
ab agendo p actionē cedendarū. ad hoc semp alle. aste tex. qó
tamen limita. ꝛ declara. vt plene no. in. l. si stipulatus. §. j. §. de
fideiuſ. ꝛ qó not. in. l. nisi. §. de pac. ꝛ in spe. de cessi. ac. §. j. §. fed
pone habeo. venio ad casum. ¶ Jn tex. ibi culpa sua. dic vt q;
tragit ipsum in vetito egamine: ꝛ sic fuit priuatus iure crediti.
C. de iurisd. om. iudi. l. in criminali: que tamē exceptio cōpetens
debitori non tradit ad mandatorem vel fideiussorem: quia illi
non deliquerunt contra eos. ideo illi soluz iuuantur aduersus
creditorem per exceptionem cedendarū: si aūt fine delicto agē
tis debitor esset absolutus: tunc exceptio rei iudicate compe
tens debitori transiret ad fideiuſ. vel manda. vt in. l. exceptio
nes. §. rei aūt. §. de excep. ideo inuarentur etiam alio remedio
q̃ cedendarum: lz etiam illo possient iuuari. vt in. l. nemo pro
bibetur. de reg. iur. sufficit.

1 Si inter emptorem. † Contractus q; so
lo consensu ꝺbitur
solo contrario dissensu re integra dissoluit quo ad naturalem
ꝛ ciuilē obligationez: ideo etiam fideiussor ipso iure liberatur
h. d. plus ergo operatur conuentio resolutiua cōtractus q; fa
cit ipsum haberi pro non facto: ꝛ omnē obligationem tollit q̃
operetur conuentio liberatoria: q; illa tollit naturalē tm ꝛ non
ciuilem. vt. l. si vnus. §. pactus. §. de pactis. qó dic plene. vt. l. ab
emptione. eo. tit. casus est iste.

2 ¶ Debitor pupilli solues tutori an libereꝛ a pupillo si sciat
ipsum tutorē non debere cōuertere in vtilitatem pupilli.
De interdicto fraudatorio q; non habeamus spālem titulum
sed solū incidenter in ista lege fiat mentio de eo.

Pupilli debitor

1 Pupilli debitor. ¶ Debitor pu
pilli solues alteri
de mandato tutoris bona fide liberat a pupillo: sec⁹
si mala fide ꝛ si ille q; recipit participauit cū eo frau
dem pōt cōueniri ad restitutionē interdicto fraudatorio. h. d. ꝛ
alibi nō reperit. ¶ Jn tex. de isto interdicto fm doc. licet gl. al
le. aliquas leges que re vera non loquunt de isto interdicto: sed
de edicto q̃ i fraudē creditoꝛ qó est diuersum ab illo: vt. j. dicā.
Et not. q; tota ista lex ponit duos casus notables. venio ad ca
sum. ¶ Jn tex. ibi liberatio contingit. dic sed contra. §. eo. l. fu
gitiuus. in fi. vbi lz soluens bona fide fugitiuo liberetur a dño
si tū soluit alteri de mandato fugitiui recipientis pro se et non
nomine dñi: nō liberat a dño: ꝛ ita erat hic: q; non soluit tutori
sed alteri de mandato tutoris qui non recipiebat pro pupillo.
Solu. aliud in tutore qui habet legitimā administrationē: q; si
ue soluat sibi sive alteri de mandato suo bona fide liberat a pu
pillo: sed vbi fugitiuus non habebat legitimaz administratio
nem: als esset idē ibi qó hic tene mēti: ad declarationē illius. l.
2 ¶ Jn tex. ibi: si non malo cōsilio. dic vt q; sciebat illū cui sol
uebat non esse creditorem pupilli: sed tutoris. ꝛ sic pecunia nō
cōuertitur in vtilitatē pupilli. vñ tunc nō liberatur. qó no. Sed
cōtra: q; si soluisset tutori liberaēt: lz sciret ipm tutorē non de
bere cōuertere in vtilitatē pupilli: sed. pp̄iam. vt. l. luncius. §. tu
tellis. de admi. tuto. So. in hoc est notabilis iste tex. vt alind sit
in eo qui solvit alteri de mandato tutoris: sed licet in preceden
ti casu liberetur a pupillo mero iure. pupillus tamē restituit in
integrū aduersus eum si pecunia nō est in eius vtilitatez cōuer
sa. licet quidam cōtra q; restitutio non competit nisi aduersus
actum gestum cū pupillo vel minore. secus si cum tutore vel cu
ratore qó est falsum. C. si aduersus rem iudi. l. si. cū pluribus li.
Et per hoc est expedita glo. ij. q̃ incipit. cum debitorem. ¶ Jn
tex. ibi: sed etiaz interdicto dic sed ad quid expedit q; agat ꝓtra
illum cui solutū est postq; pōt agere ꝓtra suū debitorē. q; nō est
liberatus. vt in tex. precedenti. Rndeo si forte ille debitor: factꝰ
est nō soluendo vel abest. als primo loco debet illū quenire. ar.
C. si ven. pig. aga. l. j. ꝛ sic in subsidium cū agit contra ipsum re
cipientem: vt ibi ptz. sz qó interdictū est illud de quo hic. quidā
dicunt q; est interdictū q̃ ue in frau. credi. quod non est verū. q;
illud loquitur qñ debitor alienat bona sua in fraudem creditoꝛ
ris. Jstud aūt interdictū loquitur quādo alienant bona ipsius
creditoris per illum qui habet ptātem alienandi: nam nomen
ipsius debitoris erat pupilli ꝛ fuit alienatum per tutorem fra
dulenter qui delegauit ipsum suo creditori. sicut cum creditor
qui habet potestatem vendendi ex pacto pignus vendidit ipm
fraudulenter minori pretio q̃ valeat. naz succurritur debitori
dño hoc interdicto aduersus possessorē ꝛ emptorē i subsidiū. vt
in. d. l. j. C. si ven. pig. ag. ꝛ in. l. si minori que est i. l. iij. ꝛ ibi no. C.
de iure fisci. li. x. ꝛ ibi no. per glo. ꝛ Bar. ꝛ de isto interdicto non
habemus ti. specialem: sed solum incidenter in ista. l. ꝛ no. in di
ctis iuribus sicut de interdicto. de rud. tollendis: ꝛ de pastu pe
cu. de quibus fit mentio in quibusdam. ll. nō tamen habemus
speciales in ti. dam. infec. ꝛ de prescrip. ver. Sufficit.

2 ¶ Sicut solus tutor ī cā pupilli pōt trāfigere qñ expedit pu
pillo: ita solus tutor potest a trāfactione recedere licet recessus
expediat pupillo.

3 Rescissa transactione q; omnia reponantur in pristinū statuz.

1 Si cum pupil. ¶ Transactio facta per tuto
rez in cā pupilli bona fide servā
da est nec pōt p pupillū retractari inuito aduersario sed eo vole
te pōt ab ea recedi etiā p solū tutorē: ꝛ tunc restituitur actio ad
uersario vtilis si prima directa fuit in totum extincta. h. d. not.
¶ Jn tex. ibi transegerunt: dic cū causa esset dubia: ꝛ sic expe
diebat pupille q; transigeretur: q; adolescens probauerat lesio
nem secus si esset clara pro ipsa pupilla: q; nihil pbauerat adō
lescens: nam tunc ipso iure nō valet et transactio: q; contineret
gratiam vel donationē. vt. C. de transac. l. p reges. ꝛ. §. de iureiu
ran. l. tutor. in prin. Jtem nō fuit lesa ista pupilla. als restituere
tur in integrum aduersus eā. vt. C. si aduer. transact. per totu;.
2 ¶ Jn tex. ibi restituere tutori. Not. q; sicut solus tutor in cau
sa pupilli pōt trāfigere qñ expedit pupillo: ita solus tutor pōt
a transactione recedere: lz recessus non expediat pupillo qō est
singulare. nam si hec transactio expediebat: ergo recessus non
expediebat: ꝛ tamē sicut tutor potuisset a principio abstinere a
transigēdo: ita potest ex postfacto a trāfactione recedere: quod
3 mihi videtur satis singulare. ¶ Jtē no. q; rescissa transactio
ne omnia reponuntur in pristinum statū. vt. C. si aduer. trāsac.
l. j. ꝛ. ij. ꝛ de repu. que fuerit in iudi. l. vnica ille tamen leges lo
quuntur qñ recedit ur a transactione per restitutionem in integ
rū: sed idē si receditur de cōsensu partiū. vt hic. l. si diuersa. C.
de transac. ¶ Jn tex. ibi vtilem. dic sed quare nō agit iste ado-

lescens directa actione que sibi competebat ante trāsac. ꝛ si obij
ciatur de transac. replicet q; ab ea recessum est. Respō deo: quia
illa directa fuit ipso iure sublata per pactum cum esset ex male
ficio magistratus: vt in ti. de magistra. cōuenien. iuncta. l. si tibi
§. quedam. §. de pact. ꝛ actio directe extincta non resuscitatur.
vt. j. eod. qui res. §. ar eam. sed si non fuisset extincta ipso iure fa
terer contrarium vt. l. sub prete xtu. la. j. C. de transac. Item qua
re restituitur ipso iure vt patet per istum tex. nam imo videtur
quod debeat agi cōdictione sine causa: vt se reponat in pristinā
obligationem: vt. §. de condi. ob cau. l. si quis accepto tulerit.
Respondeo illud procederet in actione vel in obligatione com
petente ex contractu. nam illa extincta potest altera per contra
ctum de nouo creari: sed hic erat ex maleficio: vnde non potest
alia ex maleficio creari per contractum ideo expedit quod ipso
iure restituatur: ꝛ ista fuerunt hic de mente Bar. subtiliter. ex
quibus patet p glo. super verbo liberata: nō bene sentit quod
hic fuerit liberata per exceptionem: quia tunc non ageret iste
adolescens vtili: sed directa et aduersus exceptionem haberet
replicationem: ꝛ quia vt dixi illa erat ex maleficio que tollitur
ipso iure per pactum.

1 Sozor cui. ¶ Periculū nois cessi ꝓtingēs post
cessionē ptinet ad cessionariū. h. d. no
tabiliter. Si aūt tpe cessionis erat non soluendo. dic vt no. in. l.
iij. §. de fideiuſ. Ecce casum ꝛ tene menti. ¶ Jn text. ibi peteret
dic non tñ recedit illud nomē insolutū: q; tunc a primo debito
liberatus esset frater ipso iure. contrarium patet in fi. quod ha
bet exceptionem hoc est ergo quod faciebat dubium hic: quia
ista sozor solum recepit cessionem istius nominis non tamen
dixit quod insolutum haberet nec liberauit fratrez per accepti
lationem nec habuit promissionem ab illo debitore: quia om
nibus istis casibus frater esset ipso iure liberatus: vnde vide
batur quod istud pactum quod non peteret a fratre deberet in
telligi cum conditione si poterit cōsequi ab illo debitore cuius
nomen erat cessum: contrarium tamen est verum vt hic patet
quia istud pactum non habet illam conditionem imo est purū
ꝛ periculum postea contingens ad eam pertinet.

2 ¶ An sit in arbitrio creditoris in quod debitum conuertat
pictium pignoris.

3 Sivnum pignus fuit obligatum diuersis personis pro diuer
sis debitis qualiter intelligatur obligatuz an cuilibet insolidū
an pro parte ꝛ qui is preferatur.

1 Cū institutus. † Si debitū solutū sit ei ad quē
nō ptinet non repetit si postea
cepit ad illū ptinere an̄ repeteret. h. d. casus ē iste. nō fuit alia

1 Elm ex pluribus. † Solutū simpli
citer cedit pmo ī
cām duriorē. Et que sit durior hic declarat si nulla est

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

dum̃or̃ cedit in antiquiorẽ.h.d.ꝛ hic Bar.recolligit plenissime hanc materiam de qua plures leges huius tituli loquuntur et est infrascata. ¶In tex.ibi iure hypothecæ vel pignoꝛe subaudi vel fideiussoꝛe.nam omnibus his modis dicitur debituꝫ grauius causa satisdationis:vt.ff.eod.ꝛ magis ꝛ.l.ob.ggg. vide hic Barto.

2 ¶Priοr creditoꝛ in tempoꝛe prefertur posteriοri licet ipe habeat generalem hypothecam ꝛ posteriοr specialem.

1 **Heres suus.** ¶Vsq; ad.ff.mihi decem̃ pseq; vnam materiã qñ dak insolutũ res .p̃ ꝓtitate ꝛ illa postea euincit an poterit agi de euictione? qua actione.Et primo loquit qñ ia erat euicta vsq; ad.v.rẽ aũt castrensis peculij.post ea quando nondum erat euicta:sed poterat euinci.Itez prima pars subdiuiditur in tres partes:qꝛ primo loquit qñ creditoꝛ non fuit in culpa nec in dolo vsq; ibi diuersum. Scõo qñ fuit in culpa vsq; ibi.huic applicatur. Tertio quando fuit in dolo ꝛ in primo casu agere potest de euictione in duobus sequentibus non:sed qua actione potest agere ī primo dicit hic q̃ actione prima que non erat sublata. Sed in ꝓtrariũ:qꝛ imo erat sublata:qꝛ si fuit soluta res ꝓ pecunia fuit .Icta quedam emptio ꝛ sic est perinde ac si debitoꝛ soluisset debitum:ꝛ creditoꝛ postea sibi restituisset ꝓ ꝓtio rei qõ si vere factum fuisse nulli dubium q̃ actio prima fuit extincta:ꝛ re postea euicta agere curvti li ex empto.vt in.l.eleganter.in prin.de pig.ac.ꝑpter hoc Dy. reprehendit hic vnã glo.scõam que dicit q̃ hic fuit data res ꝓ pecunia:qꝛ tunc obstaret .Iuium:vnde ipse tenet q̃ fuit data res ꝓ re:qꝛ tunc actio prima non tollitur nisi efficiatur recipietis vt.ff.e.si quis aliã.Bar.tenet glo.ꝛ ita videtur esse de mente litere si bene inspiciatur:ꝛ dicit hoc esse speciale i actione prima que ꝛ competebat ꝓ dote danda ad pecuniam vt illa nõ tollatur ex specie ꝓ illa detur:ꝛ sic non .Ibitur emptio ꝛ hoc forte fauore dotis:qꝛ fauoꝛabilioꝛ est prima actio cõpetens ꝓ dote q̃ actio ex empto vt in.l.j.C.de rei vxo.act.ideo dicit istum casum non esse alibi ponamus casum in ista prima parte. ¶In text. ibi promittendo dotẽ.dicit Dy.in specie non in pecunia:ꝛ pro ista promissione obligauit aliã speciem deinde illã obligatam tradidit in solutum ꝓ ꝓmissa.sed gl.intelligit q̃ ꝓmisit pecuniam. ¶In tex.ibi.si ea res a creditoꝛe.i.per creditoꝛem primũ
2 Et sic no.ꝙ ꝓiοr creditoꝛ i tempoꝛe prefertur posteriοri:licet ipse habeat generalem hypothecã ꝛ posteriοr specialem.vt.ff. qui po.in pign.hab.l.qui generaliter.hoc ergo casu species nõ derogat generi.qꝛ non fuit in potestate debitoꝛis post generalem hypothecã in qua comprehenduñ omnia sub illo genere eximere spẽm aliquã in ꝓiudiciũ illius creditoꝛis licet secus sit in legato generali facto vni si postea fiat alteri specialis:qꝛ in potestate testatoꝛis bene est de primo genere eximere speciẽ vt in.l.vꝛoꝛem.ff.felicissime.de leg.iij.

1 **Diversum.** †In hoc ver.ponit casus duplr.ꝓo in causa lucrativa.scõo in eã onerosa scõm primũ intellectum.h.d.si ab illo qui habet causã lucrati ũam euincitur res per extraoꝛdinariam viam non agit ille de euictione etiam si donatio cepit a precedenti ꝓmissione.h.d. Sed contra.de.l.minoꝛ.in prin.ff.de euic.vbi agitur etiã si via eꝛoꝛdinaria euincat.So.ibi qñ ab eo qui hz cãm onerosaꝫ hec qñ lucrativã.Et in hoc iste tex.est singularis ꝛ non est alibi.Si aũt via ordinaria tunc si incepit a precedenti ꝓmissione agitur de euictione etiaꝫ ab habente cãm lucrativã:vt.l.aristo.de donã.Venio ad casum scõm istum intellectum sed scõm aliũ intellectum debet poni q̃ iste creditoꝛ pretendebat cãm onerosam qꝛ libertus si vendidit vel dedit in solutũ ꝓ debito.Sed tunc op.de.d.l.minoꝛ.qꝛ deberet posse agere de euictione:hz via extraoꝛdinaria sit ablata solutio.hoc ideo nõ agit:quia in culpa cum sciret illũ esse libertũ ꝛ alienari in fraudẽ patroni:secus si ignoꝛasset conditionẽ eius. Sed tũc opꝫ ponere q̃ fuit ꝓdata in solutũ ꝓ minoꝛi ꝓtio q̃ valeret:als patronus non posset revocare:vt in.l.n on vsq;adeo si quis a paren. fuerit manu.et sic nõ revocat nisi quatenus res plus valebat ꝛ in illo habebat causam lucrativam. vnde idem videtur qõ in casu precedenti vt etiam si ignoꝛaret conditionẽ liberti:postq̃ euincitur extraoꝛdinario iure non habeat regressum de euictione.

1 **Huic applicatur.** † Restituto minoꝛe adrius eius ad pecuniã si fuit dolo inducẽo minoꝛẽ ad dãdũ insolutũ.h.d.singulariter nec alibi ita bene reperit:hz ꝓ hoc facias.ff.de fideiuss.l.si titius.Et per istũ ver.limitatur titulus.C. de repu.que fiunt in iudicio cũ multis si.in qbus dicitur q̃ restituto minoꝛe restituitur aduersarius eius.Casus est iste.

1 **Rem aũt castren.** † Si datur insolutũ res qu e põt euinci:ꝛ etiã postea non euinci ex futuro euẽtu apparebit an debitoꝛ fuerit perfecte liberatus vel non:qꝛ si non euincatur erit perfecte liberatus:als secus.h.d.in effectu.premitte q̃ res castrensis peculij est filij ꝛ non patris eo filio viu ente:sed eo mortuo si non fecit testũ acquiritur patri iure peculij peride ac si a principio fuisset sibi acquisita:vt.l.seruum filij.in prin.de leg.j.ecce casum. Gl. magna hic in fi.querit an in casu huius.ff.creditoꝛ qui recepit rem filij in solutũ poterit statim agere ℈ patrem etiam anteq̃ euincatur.ꝛ videtur tenere q̃ sic:ꝛ ꝓ hoc.ff.eo.cuꝫ quis.ff.qui boiem.Tu dic q̃ aut pater dedit in solutuꝫ .p pecunia:ꝛ tũc qꝛ fuit Icta quedã emptio sublata fuit actio prima:et non potest agi contra patrem quouscq; res sit euicta:qꝛ sic videmus in venditoꝛe:vt i.l.j.de rerũ permu.ꝛ.l.licere habere.de euic.hz eñ pater non transtulerit dominiũ in creditoꝛem sufficit q̃ tradiderit rem sicut sufficit venditoꝛi vt liberetur ab actione ex empto ꝛ re postea euicta agetur vtili ex empto.Si vero fuit tradita ꝓ debito alterius speciei:ꝛ sic fuit quedã permutatio in qua non liberatur tradens nisi transferat dñium vt.d.l.de rerũ pmu. ꝛ.l.si quis aliam.ff.eo.tunc haberet locũ gl.quod posset statim agere creditoꝛ actione prima dummodo restituat rem quam recepit:vt.d.ff.qui boiem.Iste aũt tex.dũ dicit esse in pendẽti an sic liberatur pater vel nõ:sed referri ad id qõ enenire potest non ad pñs tps.qꝛ inspecto pñti statu vel est liberatus statim vt i primo casu:hz re euicta poterit teneri noua actione.vel non est liberatus vt in secundo casu:et sic potest statim conuenir: sed si anteq̃ conueniatur dominium acquiratur patri desinit posse conueniri.

1 **Mihi decem.** †Licet stipulatio ꝙ tineat plꝰ vel minus cã vel tpe in ꝑsonã ꝓncipalis ꝙ adiecti nõ ꝑterea vitiat:ꝛ facta solutione vni liberat ab altero.h.d.Et eandẽ materiã prosequit̃ in.ff.seq.ꝛ sequẽ.nã sequens loquit qñ ꝙtinebat plus vel minus.de quo in casu maioꝛ est dubitatio an per solutionẽ vni factã liberetur ab altero alius.ff.mihi trome.loquitur qñ cõtinebat plus loco. ¶In.tex. ibi post dubitari.dic scs.magis q̃ in principali obligatione vt in.l.grege.ff.illud.ff.de fideiuss.qꝛ non valet fideiussio si promisit soluere citeriοri tpe q̃ ꝓmiserit principalis:ergo nec adicto hic vꝫ valere si citeriοri tpe solutuꝫ fit adiecto q̃ principali So.quia ibi in accessoria ex parte debitoris.hic ex parte creditoris.Preterea nec accessoria ad.ff.in persona adiec.cũ ibi nulla competat actio nec sibi fit acquisita obligatio.Et per hoc est expedita glo.que incipit.facit supra ꝛc.

2 ¶Si stipuloꝛ quinq; mihi aut decẽ titio:ꝛ soluis titio quinq; quare non liberaris a me in quinq;.

1 **Qui stipulatur.** †Iste.ff.primo loquit qñ stipulatio plus ꝙtinet in ꝑsona stipulatoris:ꝛ minus cõtinet in ꝑsona adiecti.vtrum tunc soluto minoꝛi ipsi adiecto liberetur debitoꝛ a pluri vsq; ibi .Si mihi.Scõo loquitur econuerso qñ continet minus in ꝑsona stipulatoris ꝛ plus in persona adiecti.Et querit de duobus.primo si soluatur adiecto non tota quantitas collata in sua ꝑsona sed pars vtrũ liberet a stipulatoꝛe in minoꝛi.Item si soluit totam quantitatem adiecto:vtrũ stipulatoꝛ poterit ab illo totaꝫ petere per actionem mãdati:an vero dũtaxat trẽ quantum fuit collatum in persoñ suam:ꝛ dꝛ ꝓ prius dictũ verius est.ꝛ est similis.ff.venio ad casum. ¶In ꝓmo ergo casu si stipuloꝛ.g.mihi aut.v.titio.ꝛ soluas titio quinq;.an libereris a mei.g.ponunt tres casus.ꝓmus qñ stipulatio de decẽ fuit cõditionaliter facta puta si titio non solueris quinq; dabis mihi decem ꝛ tunc soluis quinq; titio:liberaris a me decem:idest in obligationem non incidis:qꝛ deficit conditio.aut non fuit expressa conditio sed stipulatus fuit decem pure:aut titio quinq.ꝛ tũc aut ꝑstat de intentione nostra q̃ illa decem fuerunt apposita loco pene si non solueris quinq; titio ꝛ tũc idẽ:qꝛ hz nõ fuerit expressa con ditio tacite.tñ inerat ex natura pene que committitur propter moꝛam.aut de hac intentione nõ cõstat:ꝛ tunc liberaris a me in alijs quinq; sed possum illa petere:ꝛ non plus:qꝛ.v.soluta titio diminuunt de summa maioꝛi. ¶Sed op.ff.dictum ꝙ non valeat stipulatio de decem si ꝑstat q̃ loco pene fuit apposita q̃ pena adiecta solutioni quantitatis censet apposita in fraudẽ vsurarum:vt in.l.iul.ff.ibidem.de act.em.ꝛ in.l.cuꝫ allegas.C. de vsuris.Et vsure centesime non poterant in stipulatione deduci etiam hoc iure:vt in.l.si nõ fortẽ.de ꝛdi.inde.ꝛ dicunt vsure centesime qñ ascendunt ad summam sortis:sed hic transeunt in duplũ.So.si stipularer mihi.v.si non solueris decem loco pene ꝓcederet .Iium:sed hic loquit̃ qñ.v.alteri.et.g.mihi nam põt mea interesse q̃ soluanꝫ alteri quinq; potius q̃ mihi decem:vt.l.liber homo.ff.si.de verbo.oblig. Et loco illius interesse censet pena ista apposita in fraudem vsurarum:ꝛ est hic casus quem no.ꝑpetuo.Nã per hoc aperit̃ via vsurarijs stipulando restitutionẽ sortis alteri ꝛ nisi fiat penam sibi maioꝛem acquirũt ꝑ istũ tex.ffm Bar.nec possumus huic obuiare. Item cõtra vltimũ dictũ q̃ soluẽdo quinq; titio liberaris a me i decem.op.qꝛ in alternatiua soluto vno de alterna.cõtingit liberatio ab altero etiã si fit maius:sed hic est stipulatio alternatiua ꝛ soluit factũ ꝑ facto:sed eligit q̃ eligere poterat. ¶Sed ap. q̃ cõtingat liberatio ipso iure:qꝛ factũ pro facto:ꝛ res .p re potest solui creditoꝛi volenti:ꝛ contingit liberatio ipso iure sicut si solueret.alteri volente debitoꝛe:vt.ff.eo.l.solutũ.sed boc creditoꝛ voluit sic stipulando.Sol.ista voluntas que fuit a principio ꝛ tempoꝛe solutionis redacta est ad necessitatẽ.vt.ff.e.alind non facit liberationẽ contingere ipso iure postq̃ est diuersitas rerũ vel factoꝛum ꝛ etiã personarũ:sed si adesset voluntas libera tẽpoꝛe solutionis faterer cõtrarium:ꝛ idem si nõ esset diuersitas ꝑsonarum:licet esset rerum vel factoꝛum.

1 **Si seruus.** †Stipulatio cõcepta in ꝑsonã duoꝝ alternatiue nõ valet si cuilibet eoꝝ posset obligatio acquiri:sed si vni tantũ valet:ꝛ illi acquiritur: et alter cẽsẽt ad solutionẽ appositus.h.d. Premitte q̃ seruus in quo habeo vsum fructũ nõ põt mihi stipulari nisi ex re mea vel ex opera sua:hz ꝓprietario põt stipulari ex re cuiuscũq; ꝛ acqri sibi obligationem si ergo ex re mea vel ex opera sua stipulatur mihi aut ꝓprietario nõ vꝫ stipulatio:qꝛ cũ poterit acqrere mi hi qꝛ ex re mea:ꝛ etiã proprietario reddit̃ stipulatio incerta cui acquiraꝫ ꝛ rõne incertitudinis vitiaꝫ.vt.l.proinde. cũ.ll.seq.de stip.ser.fed si ex re proprietarij vꝫ:qꝛ mihi nõ põt acquirere: hz illi tãtum:ideo videoꝛ adiectus:ꝛ ille dicitur stipulatoꝛ: hodie etiam in casu precedẽtivꝫ:qꝛ alternatiua posita inter personas oneratas resoluit̃ in cõiunctã ꝛ sic acquirit̃ cuilibet ꝓ rata vt in.l.cũ quidã.C.de verb.sig.tenebit tñ proprietarius restituere fructuario per ꝛdictionẽ sine causa:ad boc.ff.de stip.ser.l.j.ff.si fructuarius.ꝛ.ff.j.ecce casum qui clarus est.

1 **Aream promisi.** †Si species promissa sine moꝛa vt culpa debitoꝛis desinat esse in cõmercio vel in rerum natura sine spe redeundi liberatur debitoꝛ:qꝛ obligatio extinguit̃ ꝛ licet postea casualiter redeat nõ resuscitat̃.Si vero spe redeundi nõ extinguit̃:hz stat in suspẽso quouscq; redeat nec debitoꝛ liberat̃:hz conueniri nõ poterit quouscq; redeat.Si vero non definit esse in commercio nec in rerũ natura licet nõ poterit solui nec extinguit̃ obligatio nec etiã suspẽdit̃:ꝛ sic põt agi nõ vt quis cõsequat̃ rem: sed eius estimationẽ.h.d.in effectu vsq; in fi.de primo qñ desit̃ esse in cõmercio sine spe redeũdi ponit̃ exemplũ in seruo alieno ꝓmisso ꝛ manumisso per dñm:non enim cõsideratur q̃ poterit ad seruitutẽ redire.Itẽ qñ desinat in rerũ natura ponit̃ exemplum naue dissoluta nõ cum intẽtione reficiendi eam quo casu nõ consideratur q̃ mutato ꝓposito poterit refici quominus obligatio extinguatur nec reuiuiscat:licet reficiaꝫ de secũdo qñ desinit esse in rerũ natura cũ spe redeundi:ponitur exemplum in naue destructa cum intentione reficiendi.Item quando desinit esse in commercio cum spe redeundi ponitur exemplum in seruo ꝓmisso et capto ab hostibꝰ ꝓpter spem postliminij: quouscq; eñ est apud hostes nõ habemus eius cõmerciũ de vltimo qñ nõ desinit esse in cõmercio nec in rerum natura:nõ tñ põt solui ponit̃ exẽplũ in area aliena ꝓmissa in qua superedificatũ fuit per dñm:de qua principaliter questio ꝓponit̃ an debitoꝛ ex hoc fit liberatus.Nã nõ desinit esse in cõmercio cũ poterit vendi vna cũ edificio nõ sine eo:nec desinit esse in rerũ natura cũ sit pars domus:ꝛ quidẽ maxima nõ tñ põt solui:qꝛ nõ debet edificiũ destrui:ideo debitoꝛ nõ liberat̃:sed põt cõueniri: vt condemnetur ad estimationẽ:ad qõ inducit̃ casus similis de tigno alieno iuncto edibus.Nam nõ debet illud separari ne cõtingat ruina edificioꝛ:verũtamen potest vendicari ꝛ q scienter imponit cõdemnat̃ ad estimationẽ:per.l.qui.tab. Et hic est clarus casus huius.ff.In primo formatꝫ stionẽ vsq; ibi respõdi.Secundo arguit ꝓ parte affirmatiua vsq; ibi nec admissum.Tertio tollitur quoddam dictum celsi.ꝛ etiã arg.ad ꝓbationem dicti q̃ veniebat cõtra dictũ argumentũ factum ꝓ parte affirmatiua vsq; ibi:nõ est.Quarto soluit questionẽ ꝓ parte negatiua respondẽdo obiectis vsq; ibi diuersum. Quinto ponit casum in quo potest procedere dictum celsi. vsq; ibi area autem.Vltimo concludit et probat:et etiam declarat determinationem suam:veniamus ad casum quia clarus est.Nõ sunt alia.

2 ¶De qua moneta seu pecunia intelligatur obligatio contracta.

3 De qua moneta possit fieri solutio.

4 Quid si mutatus est valoꝛ monete qꝛ florenus vel ducatus valet plus aut minus tempoꝛe solutionis q̃ valuerit tempoꝛe contracte obligationis.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

1 PAulus respon. †Pone exemplū si mutuani cētū ducatos venetos ⁊ vis mihi restituere tot florenos florētinos qui valeant centū ducatos venetos nō cogor recipere si aliquod dānum sum passurus: puta sum nauigaturus: ⁊ ibi nō expēduntur flareni florētini: vel pone mutuani ti bi Bononie. c. libras bononiē. vis mibi restituere. c. lib. solido rū vel grossoū venetoꝝ nō cogor recipere si damnū sum passurus: vt qꝛ rediturus Bononiā ⁊ ibi nō expēdit illa moneta: sed si nō possum ostendere de aliquo interesse cogor recipere qꝛ pter vicissitudinē quā hz vna moneta cum altera et functionē qꝛ fungit vice alterius nō videris soluere aliud pro alio. Istud est verū si vis soluere in eadē materia: puta aurū pro auro: ⁊ argentū pro argēto. Si autē in diuersa: vt argentū pro auro vel ecōuerso nō cogor recipere etiā si de illo dāno nō ostendo: ⁊ qꝛ tūc solueretur aliud pro alio: ⁊ hoc de iure scripto: sed de cōsuetudine cōtrariū seruat: ⁊ tūc recurrendū est ad hāc. l. vt si potes rim ostendere de dāno nō cogor recipere ⁊ ita intelligatur consuetudo: aꝛs secus eadē rōne. Idē si in eadē materia nō tamen in eadē bonitate: qꝛ aurū est deterius: ⁊ nō est eiusdē lige. vt est deterius argētū p. l. cū quid. si cer. pe. qꝛ nō est eadē bonitas in trinseca: sed in primo casu de quo posui hic exemplū est eadem licet diuersa sit forma. Et ita videtur intelligere Bar. hāc. l. ⁊ p istum modū reducūtur ad cōcordiā opi. que sunt in glo. qꝛ quidam dicunt qꝛ nō habeo necesse, pbare damnū sed ipse: qꝛ mihi nō placet: qꝛ dico: habere damnū: ⁊ hoc in fi. subaudi magime alij dicūt cōtrarium. Tu distingue vt ex predictis colligit: ⁊ circa materiā huius. l. Bar. formal aliquas. q. ⁊ loquitur obscure et in multis libris reperitur incorrectū id qꝛ scribit: †tu aduerte breuiter ad tres. q. principales. prima est de qua moneta[a] seu pecunia intelligatur obligatio cōtracta pone qꝛ in ciuitate sunt due monete: puta florenus currēs ⁊ florenus nouus: vt est florentie qui valet plus: pmisisti mihi centū florenos: de quibus intelligit. Respōdeo inspicit cōsuetudo vel verisimiludo quibus apparētibus intelligit de currētibus seu minoribus. vt in. l. nūmis. de leg. iij. ⁊. l. apud iul. §. scio. de le. j. ⁊ quod no. in. l. semper. de stipu. de reg. iur. vel pone qꝛ in ciuitate reperiuntur libre grosse ⁊ libre minute seu solidi: vt est florētie non vocātur solidi ad florenū: ⁊ isti dicunt grossi. qꝛ. xxix. faciūt florenū promisisti centū solidos vel libras inspicietur consuetudo Nam in mercantijs capiunt solidos grossos ad florenū. Istud voluit Bart. ⁊ hoc si obligatio nō fuerit cōtracta aꝛs apparet ex numeratione de qua moneta fit obligatio cōtracta: vnde si mutuani florenos nouos: hz instrm dicat simpliciter qꝛ promisisti reddere mihi cētum florenos intelligit de talibus quales mutuani. vt. l. cū quid. ¶ Scdo queriē de qua moneta potest fieri solutio: puta pmisisti mihi cētum libras vis soluere in moneta erea: puta quaterinos vel bic paruos nūmos: ego volo in auroveI in ere. Rñdeo in eodem modo si pōt apparere in qua moneta fuit obligatio contracta bene quidē qꝛ de illa debebit solui si nō pōt apparere: puta seruādo viam mediocrem maxime si damnū sum passurus ⁊ sic saltem argēteam debebit

4 soluere. arg. l. legato generaliter. de leg. j. ¶ Tertio ⁊ vltimo querit quid si mutatus est valoꝛ monete: puta qꝛ florenus vel ducatus v3 plus aut minus tpe solutionis q̄ valuerit tpe contracte obligationis. Rñdeo nō cōsideratur si mora nō interuenit: si autē interuenit cōsideratur quantū ad interesse dāni nō q̄tum ad interesse lucri ad cuius intelligentiā sciendum est qꝛ moneta grossa estimat p minutā nō ecōuerso. ¶ Itē interesse propter morā cōsideraē circa valoꝛē rei qñ post morā decreuit estimatio vel creuit iuxta ea q̄ plene habētur in. l. minus. si cer. pet. ⁊. l. in hac. de triti. Nunc ergo ad propositū aut debes mibi monetā grossam: puta florenos aureos ⁊ fuisti in mora soluendi ⁊ tpe obligationis ducat' valebat quinq; libras: postea incepit valere quatuoꝛ tūc nō liberaris soluendo centū ducatos sed debes dare tantū plus quantū decreuit estimatio ⁊ ecōuerso: si ego fuissem in mora recipiendi ⁊ tpe contracte obligationis vel moꝛe ducatus valebat quinq; libras postea incepit valere quinq; cū dimidia nō cogeris dare centū ducatos aureos qꝛ solueres plus sed tāto minus quātū creuit estimatio: et habeo de facto: ⁊ hic per ea q̄ habenē in. d. l. vinū. ⁊ in hoc ecōuerso si debes mihi monetā minutā: puta cētum libras ⁊ tpe moꝛe de centū libris potuissem acquirere cētū ducatos qꝛ nō valebat ducatus nisi quinq; libras postea creuit estimatioꝛ nō possum habere. qꝛ. ducatos. vtrū possim petere interesseꝛ? des tñ plus q̄ possum. qꝛ. ducatos acquirere Barto. monet istud dubiū in. l. nūmis. in fi. de lit. iur. ⁊ nō determinat: hic vī determinare qꝛ nō: qꝛ istud nō est interesse dāni sed lucri extrinseci cui non habeē cōsideratio: vt in. l. sterilis. §. cū per venditorē. de ac. emp. ⁊ qꝛ nō sit dāni sed lucri ipse probat: qꝛ tūc est dāni qñ creuit vel deterioꝛauit estimatio eiꝰ qꝛ debeē: sed hic nō fiet nō erit creuit estiatio librarū q̄ debeē: qꝛ libre nō estimant p florenos vel ducatos: sed ecōuerso: ⁊ sic est circa estimationē alterius q̄ eiꝰ qꝛ debeē: hec est intētio sua: hz ybā lōga ⁊ obscura: qꝛ subtiliter imaginatus est ad eius dicta frequēter recurritur.

2 ☞ Potest fieri prorogatio iurisditionis de loco ad locum et an de re ad rem vel de persona ad personam seu de tēpore ad tempus.

3 Quando cōfertur solutio in alium locum nō inspicitur locus vbi est celebratus cōtractus vt ibi soluatur quis forū rone contractus sed locus vbi collata est solutio.

1 QUeroan. †Administrator vnius loci pōt cū stipulaē stipulari sibi solui i alio loco in quo administrationē nō hz: ⁊ tūc in illo poterit sibi fieri solutio: sed si nō stipulareē sibi solutio: sed simpliciter solui i alio loco i quo administrationē nō hz nō posset sibi fieri solutio in illo; fz deberet fieri administratoꝛi illius loci vbi lata est solutio. b. d. in effectu ista. l. q̄ prima facie videē obscura. venio ad casum. ¶ In text. ibi vt rome soluereꝛ tur. Not. qꝛ questio pponit qñ bic fuit dictū qꝛ solueret rome. Et queritur vtrū istis tutoribus sic stipulātibus poterit solui rome cū ibi administrationē non habeāt: iurisc̄sultus rñdit cū distinctione dicēs qꝛ solutio fz fieri rome illis q ibi habent

2 administrationē. † Isti autē ibi nō habebant nisi fuerint stipulati expresse solui rome: quia tūc bene posset ei soluere: ⁊ sic possunt prorogare eorū officiū de puincia in romā p expressam prorogationē: vnde alleg. ista. l. q̄ pōt fieri prorogatioᵇ iurisditionis de loco ad locū sicut de re ad rem vel psona ad psonam vel de tpe ad tpsᵒᵉ quibus tribus habemus plura iura fz de loco ad locū de iure ciuili parū reperiē: hz ista. l. ad hoc allegatur. De iure autē canonico reperiē in. c. statutū. §. illo. de rescript. lib. vi. qꝛ iurisditio delegata p expressum cōsensum partiū pōt prorogari de loco ad locū: sed alie prorogationes possunt fieri p cōsensum tacitū scienter litigando nō opponēdo de incōpetētia: iuxta plene not. in. l. j. §. de iudi. cū. l. seq. hoc etiā pbatur per istā. l. qꝛ requiraē expressus consensus qñ fit de loco ad locū

3 per tex. in. l. fi. † Sed ordinaria iurisditio q̄ hz locū certū et deputatū p cōsuetudinē vel statuta quivocaē locus maioꝛ. vt. §. de iusti. ⁊ iur. ⁊. l. pe. nō posset consensu prinatoꝛū mutari: quia esset cōtra publicā vtilitatē: delegati autē nō habent certū tribunal. alleg. etiā ista. l. qō qñ cōfertur solutio in aliū locū nō inspicitur locus vbi celebratus est contractus: vt ibi sortiaē quis forū rone cōtractus. sed locus vbi collata est solutio. nā hec solutio deberet fieri rome et administratoribus ibi existentibus nō aūt in loco cōtractus: parū tñ hoc facit. Nam aliud est querere de solutione vbi est fienda: aliud est q̄rere de foro. Illā tñ partē tenet glo. in. l. cōtrasisse. de act. ⁊ obl. ⁊ in. l. heres absens §. fi. de iudi. licet aliꝰ no. cōtrariū in. l. j. vbi cōueniatur qui certo loco dare promisit: vt. §. de bo. auc. iudi. pos. l. iij.

1 PAulus respondit. †Solutio q̄ parit repetitionē3 nō parit liberationē hoc primo. Item pretiū redactuꝫ ex venditione pignoris pōt creditoꝛ conuertere etiā in debituꝫ naturale tantū si pro illo erat obligatū. b. o. teg. cū glos. vsq; in fi. l. ecce casum. ¶ In teg. ibi. in quā causaꝫ soluit. dic ⁊ ipso nō eligēte creditoꝛ non posset eligere vt cederet in dubiū naturale tantū: qꝛ nō gereret negotiū debitoris sicut ppriū: vt plene no. in. l. j. §. e. Sed in casu isto si nō vendit pignus pōt creditoꝛ eligere: vt cedat in debituꝫ naturale tm̄: vt sequit: qō intellige §m glo. qñ pro illo erat obligatū: sed si pro illo tantū nō est dubium: sed etiā si pro illo ⁊ alio ciuili ⁊ naturali pro rata tamen vtriusq; vt. §. e. pupil. §. pe. sed si pro illo nullo modo esset obligatū pignus: tunc esset idem quod in solutione simpliciter facta vt non poterit consistere naturale tantum ⁊c.

2 ☞ Si cōmune cōpulit debitoꝛes aliquoꝛū exititioꝝ ad soluendū in cōmuni illud qō debeatur illis exititijs an sint ab illis liberati vt si postea redeant nō possint illos conuenire.

1 QUeritoꝛ. †Periculū pecunie cōtingēs post oblationem nō ptinet ad creditoꝛē: sed ad debitoꝛē si p oblationē nō fuit creditoꝛ in mora. §stitutus similiter periculū pecunie deposite p creditoꝛē ad predictoꝛū cōparationē non ptinet ad tuoꝛē si nō fuit in aliqua culpa: fz ad pupillū. b. d. i enectu. venio ad casum. ¶ In text. ibi alia die accepturus distulit: subaudi debitoꝛe dilationē consentiente: ⁊ sic creditoꝛ non fuit in mora cōstitutus vel non cōsentiente: sed debitū nō cōgruo loco nec tēpoꝛe: ⁊ sic creditoꝛ iustā habuit causaꝫ nō recipiēdi: vnde nec fuit in mora constitutus: vt. §. eo. si soluturus: merito periculū pertinet ad ipsum debitoꝛē cui teneē in genere vel ad quantitatem: vt. l. incēdium. si cer. pe. als pertineret ad creditoꝛē. vt. §.

eo. qui

a ¶ De qua moneta. adde Bar. Ang. ⁊ doc. in. l. paulus. ff. de so. bar. ⁊ doc. i. l. cū quid. ⁊ i. l. quod te. ff. sicer. pe. bar to. i. l. certū. ff. de auro ⁊ arg. leg.

b ¶ Qō pōt fieri progatio. Adde Ang. i. l. fi. ff. de iurisd. om. iu. Alba. in. c. cū olim. el. i. i. col. de offi. delega.

c ¶ De tempore ad tēpus. Adde doc. in. c. de causis. extra de offi. deleg.

2 eo. qui decem. de qua opponit glo. ¶ † In text. ibi. iussu presidis sublata est: subaudi: nō tñ in iniuriā creditoris qꝛ tunc cuꝑa eius cēseretur sublata: ⁊ tūc periculū ad ipm ptineret: vt in l. si merces. §. culpe. §. loc. ⁊ inducit iste text. ad illā questionē si cōe cōpulit debitoꝛes aliquoꝝum exititioꝝ ad soluendū in cōi illud qō debeatur illis exititijs: an sint ab illis liberati: ⁊ si post ea redeant non poterint illos conuenire ⁊ iste text. facit qꝛ non sint liberati sed in ꝛium: qꝛ hoc factū est in odiū ⁊ necem creditoꝛum: non autem debitoꝛum: de hac. q. vide bic plene p Bart. post Dy. ⁊ per Bar. C. de iur. delib. l. si te bonis. ⁊ fuit antiqua questio spe. ⁊ aliorum antiquoꝝū ⁊ qꝛ sint liberati: facit. l. paulo callimacho. §. fi. de leg. iij. sufficit.

1 Cum de sorte. †Pecunia simplr soluta cedit in sortem non autem in vsuras efficaciter non debitas: hoc de primo ⁊ soluta simpliciter in antiquioꝛem cedit: hoc secundo. et solutum per errorem in causam in efficacem conuertitur in causam efficacem: hoc tertio ⁊ vltimo. vsq; in finem. l. Ecce casum.

2 ☞ Cum aliquis scholaris haberet pecuniā penes campsoꝛem: et in infirmitate cōstitutus volebat ipsam legare quibusdam fratribus et fecit eam eis promitti ipso viuente: et postea conualuit et legatum reuocauit: an fratres ex illa stipulatione poterunt agere.

3 ☞ Mandatum ⁊ effectus mandati si confertur in vita: an ⁊ quādo re integra morte non finiatur.

Quid si mādatum ⁊ etiā effectus eius conferātur post mortē.

1 QUi mandato. †Debitoꝛ q̄ mādato creditoris se obligauit alteri ad soluendum potest illi soluere creditoꝛe mortuo vel inuito: quia promissio mortē mandantis vel expressa conditione non finitur cum alteri fit ius quesitum hoc primo. Sed si non obligauit: sed simpleꝛ mandatum de soluendo recepit non potest creditoꝛe mortuo vel inuito soluere: quia tale mandatum vtroq; modo finitur cum ex illo alteri non sit ius quesitum. b. d. ista. l. difficilis. in sui materia quā tractat Ly. in. l. mandati. C. mandati. Barto. in. l. ij. §. hoc iure. de dona. Ego illam. l. repetij Senis iam sunt anni. xxx. ⁊ credo plenius tradidisse q̄ ipsi faciāt. scda ibi. ei autem. Et est notandū qꝛ in primo casu mandatū fuit directū ad stipulatoꝛē tū in cōsequentiā directū videē ad debitoꝛē. In secūdo ecōuerso fuit directū ad debitoꝛē: ⁊ in cōsequentiā censēē directū ad illū tertiū qui debebat recipere: vt pti. §. e. si qs seruo. cū plurib⁹ aliis: venio ad casum. ¶ In teg. ibi stipulat⁹ est sz sibi solū post mortē meā: ⁊ sic stipulatio facta fuit me viuente: sed so. fuit collata post mortē meā: ⁊ aduertēdū quia hoc nō denotat iuris ministeriū: sed facti accidentiā. Nam idem si fuisset stipulatus simpl'r sibi solui ⁊ ego simpl'r mādassem stipulari. Ideo dic qꝛ nō fuit stipulatus tanq̄ procuratoꝛ meꝰ qꝛ tunc possem illā stipulationē renocare: qꝛ ille tenetur de illa stipulatione facere quicquid mibi placet post q̄ stipulat⁹ est ad mei cō modū: vt. l. interdū. §. si cui. §. manda. per quē Bart. ita dicere cōsueuit: vnde possem liberare debitoꝛē etiā inuito stipulatoꝛe. l. mulier bona. §. fi. de iure do. ⁊. l. apud celsum. §. mandati. ⁊ ibi no. per glo. ⁊ Barto. de doli excep. Itē etiā dicendū q̄ fecerim ipm stipulari animo donādi: qꝛ tunc censeē donatio causa mortis post q̄ fuit facta mentio mortis: vt. l. scia. de dona. cau. moꝛ. q̄ posset etiā renocari p expressam contradictionē ⁊ finiretur stipulatio. l. cū decedēs. §. nuptura. de leg. iij. debet ergo in telligi q̄ fuit stipulat⁹ pro se ⁊ nō ex causa lucratiua: vt qꝛ erat creditoꝛ meus in tantūdem vel vltra procedat qō infra sequit.

3 ¶ In text. ibi. qꝛ talis est leg obligationis. i. natura vt post q̄ in eā reducta est solutio non poterit mandans penitere: vt. §. eo. aliud. nec auferre ius stipulatoꝛi quesitum. ¶ In text. ibi. post mortem meam: dic ista verba determinant verbuꝫ soluitur: vt est infra nō verbū soluere §m glo. vt fit sensus qꝛ mandani simpliciter debitoꝛi meo qꝛ solueret titio ⁊ nō digi in vita vel post mortē meā: oꝛ hic post mortē meā ei nō recte soluit: qꝛ tale mādatū reintegra morte finitur ⁊ sic verba post mortē meā transponūtur: et hoc ideo: qꝛ si mandassem sibi soluere post mortem meā non esset verū qō in fi. dicit tale mādatū finiri morte cū fit collatū post mortem: qꝛ nō dꝫ finiri ab eo capite quo dꝫ incipere: vt est casus in. l. si vero nō remunerandi. in fi. cū. l. seq. §. māda. ⁊ de dona. cā moꝛ. l. mortis cā. §. titia. sed ista transpositio de struit literā: ideo alij legunt recte pout iacet q̄ mādaui tibi q̄ solueres post mortē meā: ⁊ dū subdit q̄ ei nō recte soluitur debet intelligi. §me inuito sicut digerat. §. in ver. ideoq;. qꝛ lz tale mādatū nō finiatur morte finitur tñ expressa renocatione quę foꝛtioꝛ est. vt. l. iij. in pin. de manu. vindi. ⁊ patet in. l. fundi. §. item. si amicus. de acqui. poss. ⁊ dū subditur: qꝛ mandatū morte dissoluit nō dꝫ referri ad casum predictū qñ fuit collatum post

a ¶ Volebat ipaꝫ legare quibusdam fratribus. Vide de materia per doctoꝛes in auc. ingressi. C. de sac. san. eccle. ⁊ per doc. i. c. in presentia. extra de proba.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

quas oppositiones in illo.§.meuio.et dicit aliqua que nō placēt:ꝛ sibi videtur cōtrariari si bene cōsideretur: vnde ego dico ꝙ in illo.§.mādatum fuit finitū morte postꝙ fuit collatum in vita lz effectū post mortē.Nā si scientia vel ignorātia mādatarij nō oz esse cā finiendi vel nō finiēdi:sed volūtas ipsius mādātis tñ lz sit finitū mādatarius hoc ignorās liberat soluendo. vt.§. eo.q boiem.§.si titio.ꝛ si dicak ibi ōz ꝙ donatio plicit si mandatarius ignorauit.ergo mādatum nō erat finitū:q; si fuisset finitum nō fuisset pfecta donatio.Rñdeo istud ꝓcederet si ōniū rei traditē nō fuisset penes mandatariū sed penes mandantē: nam tūc etiā ignoranter soluēdo nō potuisset in illū transferre vt in.l.eius qui ꝓuinciā.§.quas vero.si cer.pe.Sed q; erat penes mandatariū potuit trāsferre:vt de dona.l.hoc iure.§.si qs dederit.ꝛ donatio perficit:q; fingit mādatū durare ꝓpter hec duo.l.iustā ignorantiā mandatarij:ꝛ trāslationē dñi:ꝛ aliquo istoꝝ deficiēte nō fingeret durare nec etiā durat re vera: et iste est verus casus illi⁹.§.p gl.ꝛ doc.nō tactus. Bal.aūt in.l.id qō pauperib⁹.in fi.de epi.ꝛ cle.vł dicere in illo.§.meuio. etiā per expressam reuocationē mādatū nō esse finitū:ꝛ miror valde de dicto suo:q; falsum est si bene consideretur hic non sunt alia.

¶De acceptilationibus. Rubrica.

1 **Acceptilatio.** †In ista .l. ponit potius effect⁹ acceptilatiōis ꝙ ei⁹ diffinitio. Nā liberatio est effectus acceptilatio vero est quidā distract⁹ verbis solēnib⁹ celebratus ad similitudinē stipulationis in qua oz ꝓcedere interrogatio debitoris ꝛ respōsio creditoris incōtinēti:ꝛ p eā tollit ciuilis et naturalis obligatio cū p pactū de nō petendo nō tollat nisi sola natura!is.hoc tñ verū si ꝓcedit obligatio verbis Zcta:si aūt re vł cōsensu tūc acceptilatio nō vz iure acceptilationis:vt tollat ciuilē sed iure pacti:vt tollat solā naturalē. vt.§.eo.l.an inutilis. in ꝓin.cū glo.ꝛ.l.si vn⁹.§.acceptilatū.ff.de pact.Sed quare nō pōt acceptilatio tollere tales obligationes Zctus de iuregētiū sed solum de iure ciuili cū stipulatio q; est de iure ciuili pareat eas tollere iure nouationis.vt in.l.i.ff.de noua.Respondeo vt ibi dixi:q; acceptilatio de directo Zniat obligatiōi cū tēdat ad perimendū vnde maior fit ei resistentia:sed stipulatio nō cōtrariatur de directo quia tendit ad transferendum in se ꝓiores obligationes:ꝛ in habentibus symbolum facilis est transitus ſm philosophum.sufficit.

1 **Pupillum.** †In illa ōz ꝙ pupillus pōt per acceptilationē liberari sine tutoris autoritate.b.d.teq.dubitatio istius.l.consistit in eo ꝙ glo.tāgit:quia si pupillus erat obligatus aliqua obligatione iurisgentium nō poterat liberari per acceptilationē si deduceret in aquilianā stipulationē:ꝛ deducere nō potest solus sine tutore.Glo.dicit ꝙ imo pōt:q; nō deducit ad finē vt remaneat obligatus:sed vt libereſ quā gl.no.ſm Ang.ꝙ vbicūq; pupillus se obligat ad hunc finē vt liberef:nō est necessaria tutoris autoritas:vnde dicit ipse ꝙ si est institutus heres ꝛ rogatus de restituendo hereditatē pōt adire sine tutoris autoritate q; adit vt nō remaneat obligat⁹:lz vt obligationes trāsferat in fideicō.Ego dico hoc verū si fideicōmissari⁹ instat:ꝛ hoc petat: q; tūc nō pōt pupill⁹ remanere obligat⁹.Nā etiā si fideicōmissarius recusaret postea sibi restitui nō teneretur pupillus.vt.l. postulāte.i ꝓin.ad treb.Sz si nō instaret nec peteret posset remanere illaqueat⁹ si fideicōmissari⁹ postea nollet recipe:q; nō teneref:ideo tūc adire nō posset sine tutore.Nō sunt hic alia.

¶De pretorijs stipulationibus. Rubrica.

1 **Pretoriarum.** †Lex ista diuiditur i quatuor partes ſm doct.Primo eñ diuidit stipulationem pretoriam in tres species vsq; ibi iudiciales.Secō qūlibet earū prosequit declarando vsq; ibi stipulationum. Tertio declarat qualiter debēt interponi an cū fideiussoribus vel sine:ꝛ sic an sint satisdationes:vel nude cautiones vsq; ibi ꝙ si sit.Quarto ꝛ vlti. qñ occurrit aliqua dubitatio:an sint interponende vel non vel an aliqd debeat addi vel minui ad id qō statuit ꝓtor mortuus vel viuus cuius sit cognitio vsq; in fi.ꝛ ista diuisio sit ꝓ summario q; alia nō cadit. ¶In ꝓima parte ibi pretoriarū stipulationū.dic.ſ.large sumēdo ꝓ his que ab inuito egtoquuntur Dy. ¶In teq.ibi cautionales dic non: q; nō dicit cōuētionales:q; ille nō egtoquētur ab inuitis:sed ꝓcedūt ex mera volūtate promissoris:ꝛ stipulatoris:ꝛ de illis loquit.d.l.§.de verb. obli.lz etiā ille largo modo possint dici conditionales: q; redūt stipulatorē cautum ꝛ securū.vt.ſ.progi.§.in fi.ibi ꝛ sciendū est ꝛc. ¶In ꝓma glos.ibi ꝓtoria stipulatio dicit duobus modis ꝛc.doc.dicit ꝙ ista gl.ꝓsequit errorē suū in quo fuit i multis locis non bene intelligēdo diuersiones stipulationum nec scit extrahere dētes de isto cōtrario:vnde dicit ꝙ in contrario diuidit stipulatio in genere generalissimo sumpta:ꝛ tūc habet quatuor species vt ibi:hic ꝓ vna de illis specieb⁹ subdiuidit in tres:ꝛ sic nō obstabat:ꝛ hoc est bene dictū: tñ adhuc clarius: dic ꝙ stipulatio in genere gñalissimo sumpta reuera bz sub se duas species tñ principales.Nā omnis stipulatio aut est ciuilis aut pretoria.In ꝓma species bz sub se alas species:nā ois stipulatio ciuilis aut est iudicialis aut cōuentionalis aut cōis que species iuncte cū pretoria videtur facere quatuor species: ita loquitur.l.cōtraria. Sed etiā ista secūda species.l.pretoria habet sub se alas tres species similes illis alijs trib⁹ ꝙ sunt sub ciuili quas iurisc⁹sultus ibi nō specificauit: q; posturus erat būc titulum in quo magis cadit vnde hic dicit ꝙ pretoria stipulatio similiter vel est iudicialis vel cautionalis vł cōis:ꝛ sic ille due species principales cōprehēdēr ūt sub se alias teq.l.ꝗlibet earū tres quasi similes ad inuicē. In hoc tñ est dissimilitudo quo ad vocabula:q; secūda species ciuiliū vocat cōuentionalis: sed secūda species pretoriarum vocat cautionalis ꝓpter id qō dixi in teq.Ité iudicialis aliter sumit in.l.ꝓtoria ꝙ hic.q; ibi ꝓ omni ea ꝙ ponit in iudicio per iudicis officiū mercenariū vt cautio de dolo.sed hic solū ꝓ illa ꝙ iudicis officio nobili:ꝛ que interponitur ꝓ sentētia vt rata sit similiter cōis:aliter sumitur ibi ꝓpter cōem qñ habet cōionē cum iudiciali ꝛ cōuentionali:sed hic solū ꝓ illa ꝙ interponit rōne ꝓcessus ꝛ instantie vt stipulatio de iudicio sisti sunt ergo similes iste species quasi in nominibus sed habent differentiam in substantia.

2 ☞ Officiū iudicis nobile ꝓponit loco actionis:ꝛ tūc datur libellus lis cōtestat ꝛ ordinarie ꝓcedit sicut in actionibus.

3 Promittens facere me cautū et securum: an teneatur dare fideiussores.

1 **Judiciales.** †Judicialis stipulatio ꝓtoria est illa ꝙ interponit ꝓpter sniam vt rata sit ꝛ sortiat effectū. Cōis vero est illa ꝙ interponit ꝓpter ꝓcessum ꝛ instantiā vt ꝓcedat:ꝛ ad sniam pueniat:ꝛ sic bz cōionē cū iudiciali:q; nisi ꝓcessus expediret:ad sniam non pueniret. Cautionalis vero est illa ꝙ nec ꝓpter sniam interponit nec ꝓpter ꝓcessum:lz ꝓpter aliā cām equitatis.b.d.vsq; ad.§.stipulationū.ꝛ de ꝓima.ſ.iudiciali ponit duo exempla vsq; ibi:cautionales:de cautionali ponit quatuor vsq; ibi:cōes.de cōi ponit vnū vsq; ibi.est sciendū. Ibi remanet vnū dubiū quod fieri posset contra dictā distinctionē venio ad casum. ¶In teq.ibi. vt iudicatū solui.dic.ſ.inquantum respicit dūtaxat clausulam quā verbū sonat nō inquātum cōtinet clausulā doli vel de defendēdo:q; ille clausule nō cōcernūt sniam vt rata sit ꝛ executioni mādetur ſm Dy. ¶In teq.ibi instar actionis habent.ſ. in hoc ꝙ egtoquent ab inuitis. Dy.vel meli⁹ dic i hoc:q; pōt implorari iudicis offm nobile.vt aduersarius cogat eā ꝓstare qō offm ōz ꝓponi loco actionis.nō eñ copetit actio q; nec sub
2 est obligatio:lz subest equitas q; parit iudicis offm.†Et teq isto text.sumptū fuit.c.ſi. de offi.iud.vbi dicit ꝙ offm iudicis ꝓpontur interdū loco actionis qō intellige de nobili.ꝛ tuncoat il lis libellus ꝛ lis cōtestat ꝛ ordinarie ꝓcedit sicut in actionibus vt ꝓz in.l.papi.eguli.de minor.circa fi.in illo qō ꝓponit ꝓ restitu.in integr.in quo lis contest.nō fic in officio iudicis mercenario.vt no.glo.rubrice.ff.de interro.act. ¶In teq.ibi.ꝛ scienduū est:dic posset quis dicere ꝙ distinctio nō erat fienda cū ois stipulatio dicat cautionalis:q; per eam stipulator reddit cautus ꝛ securus.Sed rñdetur hoc esse verū ꝓut cautionalis sumit generaliter tā ꝓ ciuili ꝙ ꝓtoria:ꝛ tam ꝓ iudiciali ꝙ ꝓ cōi q; habet speciale nomē.sed interdū sumitur stricte ꝓ illa q; nō bz aliqō speciale nomē de predictis vnde retinet sibi dūtaxat nomen generis.ꝛ in casibus supꝛa positis.in ver.cautionales.sicut dicimus in adoptione ꝛ in ꝓmutatione.Nā ois Zctus largo mō pōt dici ꝓmutatio etiā emptio ꝛ vēditio. q; ꝓmutatur res cū pecunia:sed stricte sumit ꝓ illa q; nō bz speciale nomen vt in ti.de ꝓmutatione rerū.ff.ꝛ.c. ¶In glos.magna ibi. sēdo not.ꝙ declaratione istius ver.oppo.cōtra text.dū dicit ꝙ cautiones sunt q; habēt instar actionis.i.q; possunt peti iudicis officio nobili ad instar actionis ꝛ sic principaliꝛ:ꝛ postea inter alia exēpla ponit de cautione rati.certe illa nō petit principaliter ex iudicis officio nobili:lz incidenter ex iudicis officio mercenario ne petit nec egtoquetur ab inuito simul ab agēdo desistere. Nā ista petitur per reū ab illo q; agit.ꝓcuratoꝛio noie alterius si nō ostendit mādatum vt aut repellat a iudicio aut caueat,vt in.l.mutus.§.pena.de procur.nō autē posset agi cōtra eum vt caueat. Bzuiter glos.fatetur cōtrarium dicēs ꝙ istud qō ōz in text.ꝙ habent instar actionis nō procedit in isto exemplo de cautione rati sed in alijs:istud est destruere text.ꝛ dicere ꝙ iurisc⁹sultus male dixit cum ꝓmo dicat generaliter ꝙ habēt instar actionis.et postea ponit exemplum de illa cautione. Preterea iste text.nō pōt intelligi de illa cautione rati ꝙ petit in iudicio a procuratore actoris:q; illa potius caderet sub tertia specie cōium stipulationū ꝙ interponūtur ꝓpter ꝓcessum. sed ōz intelligi de illa ꝙ interponit ꝓpter actus egtraiudiciales vnde dixit Ja.bu.ꝛ Bar.debere exemplificari in eo ꝙ procurator existentes recipit pecuniam a debitore nō ostenso mādato.Nā debitor pōt exinteruallo iudicis officiū ꝓlongare contra eū vt caueat sibi de rato vel ostēdat mādatū. cū eñ receperit vt ꝓcurator debet de hoc docere sicut qñ quis vēdidit rem vt creditor tenef docere se creditorem.vt.C.credi.euict.pig.nō debere.l.i.ꝛ sic istud qō ōz i teq.ꝙ habēt instar actionis pōt ꝛ reprobari in quoꝛ exēplo qō bz locū hic ponit. ¶In glo.ibi:tertio notadic ꝙ declaratione istius ver.opp.Ś teq.dicit ꝙ cautionalis in terponit vt sit nouatio:Ś q; cū stipulatiōes ꝓtorie egtoquentur ab inuitis.ꝛ sic ex necessitate interponantur nō sit nouatio saltē ipso iure:vt est casus.ſ.e.valerianus.ꝛ not.glo.in.l.nō solū.in ꝓinc.circa mediū mag.glo.Ś.de ꝓcu.ꝛ no.in.l.stichū.§.si legata.Ś.de noua.Glos.respōdet duob⁹ modis.ꝓmo fatendo cōtrariū ꝙ hic nō loquitur de nouatione peremptiua veteris actionis vel remedij:sed additatiua q; per eā additur actio nouа ad veterē sicut videmus in illa ꝙ fit per sentētiā.vt.Ś.de nouа.l.aliā.ꝛ ista est vera:vel dic ſm glos.ꝙ loquit ſm iura vetera scōm ꝙ fiebat nouatio peremptiua:sed aliquid addebat i ſe cūda:hec nō est vera.nā.d.l.valerianus est de iure veteri:ꝛ etiā l.stichū.§.si lega.ꝛ tñ dicit nouationē nō fieri.posset autē ꝓcedere ita si fuisset expresse actū ꝙ vetus actio vel remediū tollatur:ꝛ hoc ꝓsupponito locū habēt ea ꝙ sequnt in glo.in ver.sic ergo per stipulationē legitime. ¶Querit eñ quid nouek iistis exemplis que ponūtur in text.ꝙ istā stipulationē ꝓtoriam:ꝛ gl. ꝓsequit quodlibet exemplū per se ꝛ est clara si bene inspicia tur.Nonatur eñ.i.tollit illud remediū ꝙ cōpeteret si talis stipulatio nō fuisset interposita:ꝛ in ꝓimis exemplis ꝙ remedia cōpetebant clarū est in vltimo exēplo de stipulatione dāni infecti magis est dubiū:ꝛ gloss.ponit de quibusdā:tene ꝓmū ꝙ nouek interdictū qō vi aut clam qō cōpeteret stipulatione non interposita ꝛ secuto dāno ꝛ no.gl.in ver.alij dicit in vno exemplo ꝙ dicit ꝙ nouek exceptio sup quo Bar.insistit. nā ista non potest dici ꝓpria nouatio cū nō sit vnius obligationis in alterā transfusio:sed dicitur impꝛopꝛie ꝛ dicit †Bart. ꝙ tollitur equitas ex qua inducitur exceptio:ꝛ in cōsequētiam ipsa exceptio sicut in simili nouari pōt rei ven.vt.ſ.ti.progi.l.ꝛ vno.§.i. ꝛ tñ ibi nō est dare obligationē.ꝛ sic nō pōt dici ꝓprie nouatio ꝓout est vnius obligationis in alterā transfusio.sufficit.doct. no.istū teq.in fi.dū dicit cautios sit:ꝛ sequit ꝙ ista duo equiparātur.ſ.facere quē cautū ꝛ securū ꝛ ꝙ ōz quis esse cautus ꝓ promissionē solennē absq; fideiussoribus. vnde si quis ꝓmitteret me facere cautū vel securū de eo ꝙ mihi debet nō tenetur dare fideiussores ꝛ sufficit ꝙ per publicū instrumentum solēniter se obliget ꝛ si dicaſ iste teq.nō ꝓbat qz regulariter stipulationes ꝓtorie intelliguntur cū fideiussoribus. vt.ſ.ꝓi.§.ꝛ.l.ꝓtorie. Respondeo iste teq.loquit generaliter dicēs ꝙ oēs stipulationes possunt dici cautionales:q; quis per eas reddit cautus et securus ꝛ sicut de ciuilib⁹ sic de pretorijs.sed cōstat ꝙ ciuiles regulariter nō requirūt fideiussores.vt.l.sancimus.C.de ver.sig. ꝛ tñ per eas sit quis cautus ꝛ securus.ꝛ ideo inductio videt bona quā sequit Bart.sed Ang.dicit ꝛ bene ꝙ istud est verū nisi ꝓmissio redderet superflua.Quid eñ si postꝙ quis se obligauit per publicū instrumentū solēniter fecisset hāc ꝓmissionē vel etiā in ipso instrumēto in quo se obligauit. Nā si intelligat ꝙ iterū se obliget solenniter nullius vtilitatis hoc erit.ideo vt aliquid importet ꝓmissio debet intelligi ꝙ pentur fideiussores vel pig.Si aūt de debito nō appareret instſm pōt ꝓcedere inductio supꝛadicta.facit.l.mandato.§.fi.ś.man.

2 ☞ Venditor qui tenetur cauere de euictione nō habet necesse ꝓstare fideiussores nisi fuerit expresse actum.

3 Venditor in quibus casibus teneatur dare fideiussores.

1 **Stipulationum.** †Stipulationes ꝓtorie regulariter requirūt fideiussores:ꝛ sic sunt satisdationes. Fallit in tribus casibus qui hic cōtinētur vsq; ad.§.ꝙ sit.venio ad casum. ¶In text.ibi ꝙdam nuda ꝛpromissione intelligit a fideiussorib⁹ non solēnitate verborū:qz ꝛ sep stipulationē solenniter obligare:et per publicū instrumentū ꝓout est moris. ¶In teq.ibi ꝙ in ꝓmo to factū erit:dic glo.intelligit in ꝓuato nuntiantis:vel etiam ipsius edificātis cōtra debitā seruitutē ipsi nūtianti quibus ca

sibus nuntians ꝓtendit ꝓpriū interesse.ideo nō bz stare cōtentus sola promissione volentis edificare de destruēdo opus si apparebit iniuste edificatū:sed pōt petere fideiussores quando autē edificat in publico.ꝛ sic cuilibet de populo ꝓmittit nūtiare talis nūtiatoꝛ non ꝓtendit ꝓpriū interesse:ideo dz remanere cōtentus sola promissione.vt.Ś.de ope.no.nun.l.nō solū. §.si cū iure.ꝛ ibi in fi.reddit rō. ¶In teq.ibi.sed ꝛ bi.dic iste ꝛ. limitat qō supꝛa ꝛmediate digerat sufficere ꝓmissionē quando edificat in publico.Nam hoc est verū qō ꝓpꝛio noie cauet qz ꝓpꝛio noie edificat sivero alieno noie oz satisdare:ideo dē modo limita sequētē casum de stipulatione dāni infecti ꝙ ꝓstatur ꝓ edibus.ꝛ tunc sufficiat sola repꝛomissio qñ ꝓstat noie ꝓpꝛio: secus si alieno:ꝛ ita etiā patet in teq.hic alleg.p glo. ¶In teq. ibi.de edibus aūt glo.intelligat publicis ꝛ ꝓuatis Dy.repꝛe bēdit per.l.si finita.§.de ceteris.de dā.infec.dic vt ibi qualiter hoc intelligat. ¶In teq.ibi.stipulatio duple.i.de euictione fiue ꝓmittat dupla eo casu quo debet ꝓmitti vt in vēditione seruoꝝ:ꝛ etiā rerū ꝓtiosarū vt gēmarū vel etiā ad interesse extra istos casus:vtroq; eñ casu locū bz qō hic ōz in glo.q; incipit de
2 dupla. ¶†Et no.istū casum q semp alleg.p vēditoꝛ qui tenef cauere de euictione vt dicit multa iura nō bz necesse ꝓstare fideiussores nisi fuerit expresse actuꝫ vt hic.Est ꝛ alius casus qñ imminet euictio in limine contractus.i.qz mouek qō ante solutum ꝓtiū.nā tūc nō tenetur soluere nisi dētur fideiussores.vt Ś.de peri.ꝛ cōmo.rei ven.l.pe.ꝛ.C.de euic.si post.ꝛ ſm hoc aperitur via emptoribus extoꝛquēdi fideiussores si nōdum soluerunt ꝓtium ſubmittēdo aliquē qui cōtrouerſiā mouеat:tamē huic fraudi poterit remediare per iudicis officiū ad quē pertinet ꝓuidere ne fraudes cōmittanť.ar.l.hic aūt.in ꝓinc.si cui plusꝙ p.l.falci.plus videt dicere Joan.an.in addi.Spe.tit.de emp.ꝛ ven.ꝙ etiā si post solutū ꝓtiū moueaſ qñ ista emptoꝛi poterit petere fideiussores statim:lz nō poterit agere de euictione nisi re euicta:q; nō debet esse deterioris cōditionis ex eo qꝛ solvit sed melioris.Ō ergo dicit iura nō teneri vēditoꝛem dare fideiussores regulariter de euictione.vt hic.et.l.illud.de euict.
3 debet intelligi nisi post litē motā. †Et quod dicit alia iura nō posse agi de euictione nisi re ablata.vt ī.l.habere licere.de euic. debet intelligi ꝓterꝙ quo ad fideiussores dandos: qō est val de singulare:si verū est.tñ dubito ꝛ forte in cōtrarium est veritas si bene cōsideretur iura. Adde aliū casum in quo ꝓestatur a fideiussores per vēditoꝛē qñ ita esset cōsuetudo.vt.l.qō si nolit §.qui assidua.de edil.edic. Item alium qñ pater vēdit rem filij adhuc intrā peculij.vt in.l.i.C.de bonis maternis. Item alium in casu.l.si vniuersa.C.de ꝓbeci.impe.offe. ¶Ultimo dicit Dy. ꝙ qñ qō mouek ante solutū ꝓtiū debēt dari fideiussores non solū de euictione ꝙ posset fieri ab illo q; mouet qstionē imo etiā generaliter de illa ꝙ posset fieri a quocūq; alio etiā q; qstionem nō mouet:ꝛ dicit esse casum in.l.si.ſ.si.ś.de rescin.ven. Aliꝫ cōtra qō dic per Ly.in.d.l.si post perfectam sufficiant ista.

2 ☞ Restitutio in integrū an imploꝛet officio iudicis nobili.

3 Si aliqua lex vel statutū dicat in aliqua causa summatim esse cognoscendum vel summarie qualiter hoc intelligatur.

1 **Quod si sit aliqua.** †Quādo vertit dubiū an stipulatio ꝓtoria sit de necessitate ꝓstanda:causa est summaria ꝛ pertinet ad ꝓtoꝛ
2 viuū hoc discernere.b.d.vsq; ibi:sed ꝛ si gd.†Istud est mirabile:q; implozatur iudicis officiū nobile.ꝛ sic videt ꝙ debeat ꝓcedi ordinarie dato libello.ꝛ lit.contest.ꝛ alijs solēnibus sicut cū intētatur actio.p.c.ſi. de offi.iudi.ꝛ p.l.papi.eguli.circa fi.Ś. de mino.vbi hoc ōz in restitu.in integ.q; implozaſ iudicis officio nobili.Sol.verū est ꝓterꝙ in casu isto vbi implozatur ꝓ cautione ꝓtoria ꝓestāda:q; tūc iudicū non est ordinariū sed summarium qō perpetuo tene mēti:q; limitat illud.c.ſi. ¶In text.ibi summatim.dic.i.circa solennitatem iudicū ordinarij. Jac.de are.et sic nō dato libello nec lit.cōtest.sed posset intelligi aliter.ſ.ꝗtum ad dilationē:q; nō adhibet ꝓtoꝛ magnā causе cognitionē:sed summariā abbꝛeuiando dilationē:ꝛ ꝓpter hoc Bart.hic ponit aliqua verba bona circa materiā summarie cognitionis. †Si aliqua.l.vel statutū dicat in aliqua causa
3 summatim esse cognoscendū vel summarie:qualiter hoc intelligatur:ꝛ tenet in effectu ꝙ si agitur de magno ꝓeiudicio ꝛ ꝓpetuo oz intelligi quātum ad dilationes quoniā debēt abbꝛeuiari nō autē quantū ad ordinē vt debeat omitti ordo necessa
a rius nisi dicaſ summarie de plano ā fine strepitu:figura iudicij.vt in cle.sepe.de verbo.sig. Si vero agatur de paruo ꝓeiudicio tñ aliquali oz intelligi etiā quo ad ꝓbationes vt sufficiant leuiores ꝓbationes:puta per vnū testē vel per aliquas coniecturas:vt in casu.l.si qs a liberis.§.fi vel parens. de libe. agno.Si vero quasi de nullo ꝓeiudicio sufficiat iuramētū. vt l.thesaurus.ad exhi.cōiuncta.l.iij.§.ibidē.de quo per eundem

a Sūmarie de plano. Adō cle. sepe.ꝛ ibi docto. de verb.sign.ꝛ p lanfran. in repeti.c.qñ cōtra falsam.de ꝓoba.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

in extrauaganti ad reprimendum. ⁊ in Spe. de offi. iudi. §. postremo. vsq; in fi. ⁊ in. o. cle. sepe. sufficit. ⁊ glo. que incipit de oupla. Oppo. q; hic non sufficiat summaria cognitio. ℨ. de nā. infec. quarta. §. si forte. ⁊ solue. vt in glo.

2 ☞ Iudex postq; tulit sententiam diffinitiuam an possit eam reuocare vel immutare. ⁊ nu. 2.

3 Quid in interlocutoria.

4 An sit in arbitrio iudicis immutare ea que statuta sunt per. l.

1 **Sed et si quis.** ⁊ Pro declaratione istius tex. et etiā glo. difficilis que est hic. ¶ Oppo. cōtra tex. de. l. paulus. ℨ. de re iudi. vbi dicit q; iudex postq; dedit sniam diffinitiuā nō pōt eā immutare nec ei aliqd addere vel minuere. ⁊ hic tex. innuit cōtrariū dū dat iudici cognitionē. ⁊ p ꝺ̄s diffinitionē. Sup hoc an sit addendū vel minuendū vel immutādū de eo qō dixerat: vt. l. de qua re. in pin. ℨ. de iudi. Sol. iste tex. potest intelligi altero de tribus modis. primo q; iudex adhuc nulla dederat sniam sed erat q̄stio qualiter debebat dare. ⁊ differt a precedenti: q; ibi erat orta dubitatio an esset pstanda vel nō: hic fatebat pars eā esse prestandā: sed erat dubiū in qua forma. ⁊ sic an deberet pstari scōm q; diceret edictum ptoris mortui: an autē esset aliquid immutādū addendū vel minuendū ad ipm edictū ex iusta cā. Et tunc nō obstat contrarium. ¶ Sed opp. de. l. in conuentionalibus. de ver. ob. vbi nihil est immutandū circa pretorias stipulationes de eo qō cōtinet in edicto ptoris. So. verū est p partes: sed p iudicē causa cognita pōt fieri. vt hic. vel dic nihil est immutādum q̄tum ad hoc vt remaneat simplr pretoria: si eñ aliquid immutāt addit vel minuit non remanet simplr ptoria: sed in illo pōt dici cōditionalis. Scōo modo pōt intelligi q; pretoriā dederat sentētiā iubendo q; simplr caueret: ⁊ postea petit q; addat cū fideiussoribus vel ecōuerso q; liberent fideiussores ⁊ denē pignora loco ipsoꝝ vel ecōuersoꝝ: ⁊ tunc obstat cōtrariū de. l. paulus. ℨ. resp̄ō de q; illa loquit̄ in diffinitiua hic vero erat interlocutoria: que
2 pōt mutari. vt. l. q; iussit. de re iudi. † Istud nō videtur bñ dictū: primo si fuit petita principaliter officio iudicis nobili sniam non est interlocutoria. sed diffinitiua sicut lata sup restitutione in integrū. Bar. dicit debere intelligi q̄n fuit petita incidenter ⁊ tūc erit interlocutoria vel dicit ipse posito q; sit diffinitiua adhuc pōt immutari. sic obst. l. paulus. q; non ℨ locū q̄ fertur super eo qō fuit propositū iudicis officiū nobile: q; tunc durat eadē equitas post sniam sicut ante. certe si istud esset verū posset iudex immutare sniam diffinitiuā latā super restitutione in integrū qō videt falsissimū. nā iudex functus est officio suo si ue fuerit intentatū nobile officiū siue mercenariū ly Bart. sentiat hic q; in nobili non dicat fungi officio p diffinitiuā sniam qō est mirabile si esset verū. Ang. sentit q; sit interlocutoria etiā cū fuit intentatū nobile officiū ⁊ petita sit principaliter et dicit esse speciale hoc casu q̄n illud officiū imploraꝝ p̄ cautione ꝓtoria pstāda sicut est specialis q; in illo procedat summatim: vt in precedenti. §. ⁊ si dicaꝝ posito q; illud esset verū attamen post q̄ ista interlocutoria nō expectat post se diffinitiuā nō ꝺ̄z posse reuocari sicut nec diffinitiua q̄n ly vim diffinitiue qō pt̄z q; pōt ab ea appellari sicut a diffinitiua. vt not. in. l. ante sniē tp̄s de app. rec. Ipse rñdet illud posse procedere q̄n fertur iudicis officio mercenario imploratꝝ: vt si iudex actibus in causa ordinaria pronūtiet se iudicē incōpetētē. nam hoc facit iudicis officio mercenario: et non pōt reuocari: vt in. c. significātibus. de offi. deleg. nō sic q̄n iudicis officio nobili: q; illud magis durat tū poterit se implorari. arg. l. iiij. C. de positi. Ista sunt noua dicta ⁊ securius videt tenere q; primo loco dicit Bart. q; ꝺ̄z hoc intelligi q̄n incidenter ⁊ tunc est clarū q; est interlocutoria: ⁊ sic pōt mutari re integra non facta adhuc egecutione: nec obst. q; non speretur diffinitiua: quia imo speratur postq; incidenter. Tertio modo pōt intelligi q; res erat integra: q; iudex pronūtiauerat sic pstādam. ⁊ ita fuerit pstita. ⁊ postea petebatur mutari: sed tūc obstat. q; interlocutoria etiam si sit talis que de sui natura poterit immutari. si tū est egecutioni mandata non pōt immutari sicut nec pōt mora purgari post egecutionem factā vt. l. si is cui. de lega. ij. glos. mirabilis q̄ semper alleg. dicit hic hoc esse verū nisi partibus consentientibus vel nisi per errorē fuerit lata: et egecutioni mandata. ¶ Not. magnas limitationes ad. l. q; iussit. secus in diffinitiua q; etiā ex dictis causis nō pōt immutari. vt. l. si diuersa. C. de transac. ⁊ ibi not. vbi vide p glo. ⁊ Bart. ⁊ per istā glo. determinat Bart. q; si iudex pronūtiauit quē haberi p̄ ꝓfesso: q; noluit respōdere positionibꝰ: ista interlocutoria nō pōt per iudicē reuocari q; trahit secū egecutionem non enim alia egecutio est necessaria sed statim acquirit̄ ius alteri parti: ⁊ istum casum habui de facto Bononie et tene menti: q; semper alleg. ista glo. q̄ tamen loquit̄ cōfuse ⁊ inordinate ⁊ inuolutat verba sua: aliquando tangendo vnum
3 intellectum aliquādo alterū de predictis. ¶ Vltimo recolligē ex primo intellectu q; ly regulariter non sit in arbitrio iudicis immutare ea q̄ statuta sunt per. l. vt patet in. l. i. §. i. ℨ. de penis. ⁊. l. diuus. de in integ. resti. Fallit in his que statuta sunt p pretorem mortuum ex equitate: q; pretor viuus habet arbitriū ex ista causa immutandi addendi vel corrigendi ad edictū pretoris mortui: hoc tamē forte restringitur ad stipulationes pretorias: ⁊ ista fuit intentio horum tex.

2 ☞ Bonorum possessio ⁊ possessio bonorum an sint idem.

3 Promissio de iudicato soluēdo ⁊ promissio de soluendo iudicatum an sint idem.

1 **Retorie stipula.** ⁊ Si ptoria stipulatio cōtinet factū indiuiduū nō diuidit inter heredes stipulatoris vel. pmissoris sed trāsit ad quēlibet ipsoꝝ actiue ⁊ passiue secus si cōtinet q̄titatē certam vel incertam. h. d. in effectu vsq; ad. §. sed ⁊ si vnus. casus est iste. ¶ In tex. ibi: aut incertā q̄titatem subaudi vel certā nō curo q̄tū ad effectū de quo subijcit vtroq; eñ casu est diuidua. ¶ In tex. ibi. sic stipulatio: dic exemplificat de primo q̄n 2tinet factū indiuiduū. §. de
2 structionē operis vt verbū restituat ponaꝝ p̄ destruat. ¶ In tex. ibi certā q̄titatē cōtinet, solui iudicatū: dic istum tex. alleg. Pet. vt refert Ly. C. vnde vi. l. fi. an fit idē. pmittere iudicatum solui vel. pmittere soluere iudicatū: ⁊ videtur q; nō sicut nō est idem bonoꝝ possessio ⁊ possessio bonoꝝ: prima eñ est iuris secūda est facti: ⁊ ideo videt q; in instō. pcurationis cōtinetur q; ꝺ̄s. pmisit. pcuratoꝛ soluere iudicatū. Iste. pcurator nō dicat sufficiēter releuatus a dño ab onere satisfandi. ⁊ per cōsequēs teneat satisfdare per aliū modum ⁊ aliter nō admittat. Ipse tū Pet. alleg. istum tex. in contrariū: q; ista verba solui iudicatuꝝ ponūtur. p stipulatione iudicatū solui: vt pt̄z ex gloss. Tocit tū
3 Ange. securius esse q; notarius vtaꝰ verbis formalibus a iure statutis dicēdo q; promisit de iudicato soluēdo. nō aūt de soluēdo iudicatū ad tollendū omne dubiū. ¶ In tex. ibi in personas heredū subaudi siue sint cōmisse contra defunctū: ⁊ sic obligatio qua defunctus cepit teneri diuidit inter heredes siue veniat cōmittenda cōtra ipsos heredes: q; cōmittatur 2tra quēlibet p̄ parte. ¶ Sed circa primum occurrit dubitatio: quia si erat cōmissa contra defunctū nō admittebat defunctus ad soluendū p̄ parte creditoꝛe inuito. vt. l. tutoꝛ. §. lucius. de vsuris ergo idem videt̄ in psonis heredū vt vnus eoꝝ nō admittatur ad soluendū p̄ parte sua cū ex personis heredū cōditio obligationis nō ꝺ̄z immutari. vt. l. ij. §. ex his. de ver. ob. ⁊ istud dubiū voluit tollere iuriscōsultus i ver. seq. Quis poterit dici ꝛc. Et eo non obstante determinat contrarium non tñ soluit: ly tu solue vt dixi in. ꝺ. §. ex his q; verū est illud vbi vertitur eadem ratio in personis heredū: sed hic nō sic defunctus est ideo non admittebatur ad solutionem partis: q; tenebatur ad totū: sed vnus heredū bene admittitur: q; nō tenetur nisi p̄ ꝺ̄ illa parte vnde nō dicitur soluere partem: sed totū quo ad eum: qō dic vt no. per Ly. in. l. ij. seu. iij. C. de neg. gest.

2 ☞ Rei vendicatio si est cepta cōtra defunctum an heres virtute eiusdem libelli possit cōtra defunctū condemnabitur.

3 An alij coheredes qui nō possidēt debeant etiam ipsi condemnari p̄ portionibus hereditarijs. ⁊ nu. 4.

4 Quid si defunctus tenebatur mihi ad dandum.

5 An actoꝛ debeat renuntiare instantie incboate contra defunctum. ⁊ incboare nouam.

1 **Sed ⁊ si vnus.** ⁊ Si possessoꝛ cōuentus rei vendicatione decedat ante lit. cōte. ⁊ post satisdationem prestitam de iudicato soluendo pluribus heredibus relictis: ⁊ ad vnum tantū peruenit possessio de qua agitur ille solus condēnatur ad restitutionē totius rei: licet de stipulatione iudicatū solui dubiū sit: an contra eū cōmittat: si vero decesserit lit. ꝛtest. nō cōdemnat nisi p̄ parte ly rem insoliꝺ̄ possidebat. h. ꝺ. iste. §. difficilis et speculatiuus in tex. et glo. ⁊ sic ponit tres casus: primus q̄n decessit ante lit. contest. et queritur inquātum cōdemnet ille penes quē reperit̄ possessio vsq; ibi: inquantū. Scōo querit̄ de stipulatione iudicatū solui an contra illū cōmittat dicto casu: ⁊ sic ille ver. inquantū refert ad primū casum. Bar. et eius sequaces. sed ſm Ang. refert ad sequētem. Tertius casus est q̄n decessit post lit. cōtest. ⁊ ad hoc querit inquātum sit condēnandus ille possessoꝛ rei vendicatione intētata ſm eundē Bar. cuius opi. glo. sequit sed ſm Ang. ⁊ eius sequaces loquitur de stipulatione iudicatū solui inquātum sit cōdemnatus in ea. ⁊ sic scōm eos nō est fienda differentia in rei ven. q̄n queritur inquātum sit cōdēnādus in ea. vtrū decesserit ante litē cōtest. vel post. q; vtroq; casu condēnat insolidum: ⁊ alij in nihilū tenētur: sed est fienda differentia inter rei ven. ⁊ stipulationē iudicatum solui: qꝛ ly in prima fiat con-

demnatio

dēnatio insolidū. In hac secūda nō sit nisi pro parte ſm Ang. ⁊ vterq; mouet subtilibus rōnibus ad. p̄bandū suā opi. Et iste diuersitates sunt in vltimo casu huius. ℨ. quia circa primū oēs cōcoꝛdant ⁊ etiā vident cōcoꝛdare in scōo: vt pt̄z ex ſi. mag. glo. veniamus ad casum. ¶ In primo casu ibi: insolidū. eñ condēnandū Jul. scribit. subaudi et alij nō possidentes nullo modo dānantur ſm oēs: ⁊ in vtroq; dicto oēs concoꝛdāt. ⁊ gl. q̄. sunt hic circa primū casum nō insistūt: sed solū circa vltimū tñ ego quero extra glo. virtute cuius rei ven. condēnabit̄ iste q; solus possidet an virtute illius q̄ fuit intentata ℨ defunctū. Respondeo nō q; illa fuit extincta p̄ eius mortē. cū eñ rei ven. requirat duo extrema. sc. ius ex parte agētis: ⁊ possessionē vel detentationē ex parte cōuenti. vt. l. vnica. C. de alie. iudi. si cōuentus definit possidere: definit rei ven. petere ⁊ debet absolui. vt. l. finale. §. i. de rei ven. sed post mortē iste desijt possidere ⁊ incepit rei ven. cōpetere 2tra illū solū beredē tanq̄ citra possessoꝛem nō tanq̄ 2tra beredē. vt. l. de eo. §. fi. ad exhibē. ⁊ virtute illius
2 condēnatur non virtute alterius extincte. † Sed tunc scōo q̄ri tur an condēnabitur virtute eiusdem libelli poꝛrecti contra de functū videtur q; nō: qꝛ est extincta rei vēdica. deducta i eo. ergo ⁊ ipse libellus videtur extinctus: ⁊ q; sit necesse formare nouum libellū. Bar. not. tenet cōtrariū q; virtute libelli poꝛrecti contra defunctū incboabit instātia cōtra istū possessoꝛē in alia rei ven. orta post mortē: fienda tñ est fides q; ad illū solū perue nit possessio si emendaretur nouus libellus nō habere iste tex. aliq; dubiū. Preterea vltimus casus loquit̄ q̄n fertur sniavir tute eiusdē libelli: q; ponit aduersatiua: sed q̄ aduersatur ad factū: tū in eisdē terminis debet intelligi: ⁊ sic erit mirabile q; virtute libelli dati in vna actione cōtra vnū incboabitur instātia in alia actione cōtra aliū ei⁹ beredē: licet nō tanq̄ cōtra beredē: ly Ang. boc nō tenet: imo dicit necessarij nouū libellū q̄n ante lit. cōte. nō dicebatur incboata instātia: et sniam nō ꝺ̄z ferri sine instātia. Sed ista rō parū ꝟz: qꝛ nō dico q; ferat sine instantia sed cū instātia incboata post mortē: ly virtute primi libelli dati cōtra defunctū. Preterea etiā ſm eundē Ange. licet ante litē cōte. nō sit. p̄p̄ie instantia: ⁊ ti est pstita satisdatio de iudicato soluēdo ꝛ̄ quasi instātia. vt. l. si defunctus. de. pcur. vt ipse idē Ang. not. in. l. si seruus. de infa. Et ista sunt vtilia: q; interdū soluitur gabella de libellis i ciuitate lucana: ⁊ etiā in curia mercātie florētie. vnde si esset necessarius libellus noua solueretur gabella: et in his cōsistit vtilitas huius inuestigationis.
¶ In secūdo casu ibi videndū ait necnon cōmittat: dic in boc scōo casu cōcoꝛdāt oēs q̄ ista q̄stio nō soluit p̄ iuriscōsultum. Sed si querit qualiter fit soluēda. Azo soluit vt habet i si. magglo. vbi etiā dicit q; oēs in illa solutione cōcoꝛdāt videlicet vt cōmittat stipulatio insolidū cōtra illū possessoꝛē insolidū condemnatū. Sed si agat ex ea nō condēnatur nisi p̄ parte q̄n decessit ante lit. cōtest. si post nō cōmittit nisi p̄ parte ⁊ pro parte fit cōdemnatio ⁊ vtroq; casu etiā alij condēnātur pro parte. Ista decisio nulla ꝺ̄z in se rōnem. Hā si cōmittit insolidū contra illuꝛ possessoꝛē in primo casu nulla subest bona ratio: quia nō ꝺ̄z etiā insolidū in ea condēnari. Itē si alij nō possidētes nō debēt condēnari ſm Azo. in rei ven. sine decesserit ante lit. contest. sive post nec etiā pōt dicta stipulatio cōmitti contra eos cū nō cōmittatur nisi sup eo qō fuerit iudicatū: vnde breuiter ista decisio satuisissima est. Bart. dicit eā cōmitti eatenus quatenus fit condemnatio in rei vēdi. ⁊ sic in primo casu q̄n decessit ante lit. cōtest. cōmittitur cōtra possessoꝛē cōdēnati insolidū contra alios nullo mō. In scōo vero casu q̄n post litē cōtest. tūc q; oēs condēnātur pro beredibus portionib⁹ ſm opi. Bar. cōtra quēlibet cōmitteret p̄ parte. Breuiter ego sum i alia opi. q; in primo casu q̄n decessit ante lit. cōtest. nullo mō cōmittat cōtra illum possessoꝛē etiā si cōtingat illū condēnari: ⁊ multominus cōtra alios qui nō condēnantur ⁊ boc viua rōne: q; ille nō cōdēnatur virtute rei ven. intentata contra defunctū: sed virtute noue rei ven. que habuit oꝛtum post mortē: sed illa satisdatio fuit cōmissa virtute prime nō virtute scōe et est istius nature q; vbicūq; contingit variatio vel in psona iudicis vel in actione intentata stipulatio illa non cōmittitur. vt. l. iij. in princi. ⁊. l. cū apud. ⁊. l. si ante acceptū iudi. solui. ⁊ boc voluit iuriscōsultus bic re vera nū dicit videdum est ne nō cōmittatur nā tenēdum est q; voluit boc dubiū decidere: et ideo ista q̄stio format circa primū casum nō circa sequentē si nō decessit post lit. cōte. tunc fit condēnatio virtute actionis intētate cōtra defunctum quasi illa sit effecta trāsitoria per lit. cōte. sicut efficit transitoria vtilis rei vendica. que datur contra dolo defnentem possidere. ℨ. de rei ven. cū autē. ideo tunc tenenda esset distinctio Bar. vt cō mittatur eatenus quatenus fit condēnatio. Sed tunc aduertēdū: qꝛ si possessoꝛ condēnatur pro parte vt bic dicit similiter stipulatio cōmittit cōtra eū p̄ parte. De alijs aūt nō possessoꝛib⁹

nihil ꝺ̄z: ⁊ si vera eēt opi. Bar. q; illi etiā cōdēnarent similiter cōtra eos cōmitteretur. Sed in boc ista opi. nō placet: qꝛ si non possidēt sine dolo ⁊ culpa ipsoꝛ nō debēt cōdēnari sicut cōdemnaretur ipse defunctus si post lit. cōte. sine dolo ⁊ culpa desineret possidere. vt. l. finaliter. §. i. de rei ven. sed aduersus obligationē psonalē que oritur ex quasi cōtractu celebrato incōtinenti habēt exceptionē ⁊ sic nō cōmitteretur cōtra eos hec stipulatio: sed si facto ipsoꝛ vel defuncti q̄s eis nocet peruenisset potius ad vnū solū haberent̄ pro possessoꝛibus: p̄ ea q̄ bic no. circa si. mag. glo. in ver. vel posset distingui. ⁊ tunc contra eos nō cōmitteretur: ⁊ ita possunt deduci iste opi. ad concordiam.

Sed si lite. Jn ver. sed si lite. oppo. cōtra istū ver. si. de primo casu hui⁹. §. vbi possessoꝛ condēnatur insolidum: ⁊ bic pro parte hereditaria p̄ solutione bus ius cōtrarij tres fuerunt opi. glos. mag. circa quā etiā alie glo. renoluunt. prima fuit Bar. ⁊ sequacij q̄ intellegerūt istū ver. in rei ven. sicut loquit̄ principiū. §. ⁊ soluunt q; ibi decessit ante
3 lit. ꝛte. bic post. ⁊ qꝛ tex. nō loquit̄ nisi de possessoꝛe. † quid erit de alijs coheredib⁹ qui nihil possident. Ipsi dicunt q; etiā con dēnanē pro portionibus hereditarijs: ⁊ q; ista distinctio sit fiēda in rei ven. p̄bat primo per. l. si possessoꝛ. ℨ. de rei ven. ⁊ p illū tex. oū ponit aduersatiuā lit. ¶ Itē assignat rōnem diuersitatis: qꝛ in primo casu ante lit. ꝛtest. nulla subest obligatio cū rei ven. nō supponat obligationē: vt insti. de ob. in prin. vnde non est qd ad beredes trāsmittat: qꝛ nō obligatio cū non subsit nec rei ven. q; illa datur rōne possessionis q; possessio nō trāsmitti tur ad beredes: imo ī psonis eoꝝ est noua possessio. ⁊ ideo etiā incipit noua rei ven. cōtra possessoꝛē tantum nō contra alios: sed post lit. ꝛtest. subest obligatio psonalis q̄ oritur ex quasi cōtractu celebrato in ꝛtestatione per quā alter alteri obligat ad persistēdum in instātia. vt in. l. iij. ſ. idem scribit. de pecu. et illa trāsmittit ad beredes pro bereditarijs portionibus etiā cōtra illos qui nō possidēt. † Ista ⁊ si aliqs teneꝛ mihi ad ꝺandū ⁊ de-
4 cedat plurib⁹ beredib⁹ relictis quilibet teneꝛ pro bereditaria portione: ly vnus solus possideat: facit. l. si tibi homo. §. si fundus. cū ibi no. de leg. i. ergo qlibet debeꝛ ꝺenari, p̄ parte: p̄bat etiā subtiliter p. l. cū autē. de rei ven. vbi habēt in rei ven. vtili. q; si cōuentus qui dolo desijt possidere decessit ante lit. cōtest. Illa vtilis extinguit ⁊ actio noua in factū datur contra illum ad quē aliquid puenit. Sed si post lit. cōtest. tunc nō extinguit ly contra quēlibet ex beredib⁹ datur pro bereditaria portione ly nullus possideat. Idem ergo dicēdum in directa q̄ datur cō tra possessoꝛē: vt si decedat ante lit. contest. illa extinguaꝝ. ⁊ nouа rei ven. ꝺetur contra illum qui reperit̄ possidere non cōtra alios: si vero post nō extinguaꝝ: sed effectu sit trāsitoria ⁊ ꝺetur cōtra quēlibet ex beredibus pro portione bereditaria etiā con tra illos q; non possident: q; qō iuris est in omnib⁹ q̄s nullus possidet inutili rei ven. ꝺ̄z esse in gbusdā indirecta q̄ vn⁹ possidet alij nō. Secunda fuit opi. Azo. ⁊ sequacij qui dicūt q; in rei vendica. directa nō est distinguendum: an decerit ante lit. contest. vel post. quia sicut in primo casu solus ille qui possidet condēnatur: ⁊ non alij: ita ⁊ in scōo: ⁊ tunc ad principiū buius §. respōdēt q; ibi loquit̄ in rei ven. nec ibi fit mentio de cōtestatione litis vnde intelligunt istū primū casum sive possessoꝛ decesserit ante sive post. istū ver. intelligunt in stipulatione indicatum solui. de qua loquitur p̄cedens ver. in quo dicunt distinguendū an decesserit ante lit. ꝛtest. vel post. q; in primo casu cō mittitur 2tra possessoꝛē insolidū: sed condēnatio fit pro parte. Post litem vero contestatā cōmittitur pro parte: ⁊ similiter fit condēnatio: ⁊ sic referūt istum ver. ad casum subauditū. Illud autē qō mouit Azo. principaliter fuit. l. finaliter. §. j. de rei ven. vbi patet q; respectu possessoris: qi querit an ꝺebeat condēnari vel absolui nō inspicit̄ a tpe lit. ꝛtest. possideret vel nō possideret: sed inspicit̄ tēpus sniē vnde si tpe lit. ꝛtest. nō possidebat: si tamē post incipit possidere condēnatur: ⁊ ecōuerso si tunc possidebat si postea desijt possidere sine dolo ⁊ culpa absolvit̄: licz respectu egtremi qō requirit̄ ex parte agentis: puta dñij inspiciatur tēpus lit. ꝛte. qꝛ si tūc nō eēt dñs: ly postea dñium acquireret nō obtineret: sed noua interpellatione opus esset. vt. l. nō potest videri. de iudi. sicut ergo in ipso principaliter conuento inspicit̄ tēpus sniē: ita ⁊ in psonis beredū suoꝝ debet inspici q; reputātur eadē psona cū eo. cū igitur per mortē eius egtinguatur sua possessio: ⁊ incipiat noua in psona vnius tm ⁊ nō aliorū ille debet condēnari ⁊ nō alij: ⁊ licet lis fuisset cōte. cū defuncto: qꝛ in psona ipsius bic non inspicer̄: vt dictū est: ergo nec in personis heredū: et ista etiā est vtilis inductio. Sed glos. q̄tum ad illum possessoꝛē q; nō, ꝓpterea debeat insolidū condēnari. Respondit ad hanc rōnem q; nō est bona comparatio de persona defuncti ad personas heredū. Si enim defunctus tēpoze contest. nō possidebat: et postea incepit possidere q; pote-

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

rit condẽnari virtute libelli dati contra eũ non est incõueniẽs sed q̃ virtute libelli dati contra defunctum vnus ex heredib⁹ qui reperitur solus possidere possit condẽnari insolidũ est inquenies. quia ipse non representat personã defuncti nisi pro ea parte pro qua est heres. p alijs vero reputatur extraneus. vnde ille libellus non potest videri datus contra eum nisi pro parte pro qua est heres. pro alijs non cũ sit datus cõtra defunctum. ergo nõ debet posse condẽnari insolidũ. sed nũquid agat pro parte hereditaria. hoc vult glo. singulariter & subtiliter q̃ sem per alleg. q̃ heres non representat personam defuncti nisi pro parte pro qua est heres pro alijs reputatur extraneus. & sic gl. quãtum ad possessorem tenet opi. ADar. q̃ post litẽ contestatã vnus ex heredibus non debet condẽnari nisi pro parte. ℔ posideat insolidũ. & de hoc est casus hic. q̃tum vero ad alios qui nõ possident nec dolo vel culpa desierunt possidere. glo. videtur retinere opi. AIo. q̃ illi non sint condemnandi. licet contra eos sit trãmissa obligatio in litis contestatione: q̃ debitor speciei certe si sine mora vel culpa desijt possidere habet exceptionem re extante. tamẽ tenetur cedere actionẽ quam habet cõtra possessorẽ. vt. l. q̃ sepe. ℣. si res. de contraben. empt. & si res esset perempta esset liberatus ipso iure. vt. l. si ex leg. causa. de verb. ob. & ita posset dici q̃ alij habeant exceptionẽ. tamen cedere tenentur actionẽ fa. herc. vel si quã aliam habẽt cõtra illũ qui occupauit rem: sed in vno casu posset procedere opinio ADar. qñ dolo vel facto ipsor̃ coheredum possessio peruenisset ad illum quia illi haberentur pro possessoribus. & deberent condẽnari. Idem si facto defuncti vt q̃ forte sibi prelegauit. q̃ factum defuncti nocet alijs coheredibus. quia reputatur factũ eor̃. Sed extra istos casus verio: est opi. AIo. in hoc est tamen differẽtia si decesserit ante lit. cõtest. vel post. quia primo casu alij qui nõ possident nec dolo fecerunt quominus possiderẽt ipso iure nõ tenetur. Sed si post litem contestatã tenẽtur mero iure. sed habẽt exceptionẽ. & ista videtur fuisse tertia opi. Accursij que est ipsa veritas. sed vnũ facit contra ADar. q̃ fundat se in obligatione contracta. tamen istud videtur cõtra. l. iij. ℣. heres cõmo. vbi erat cõtracta obligatio cõtra cõmodatariũ. & tamen si decedat pluribus heredibus relictis & vnus solus reperitur possidere ille condẽnatur insolidũ: & tamen obligatio videt trãmissa contra quẽlibet pro parte. vt ibi patet in text. ADar. soluit: q̃ ibi decedit ante lit. cõtest. Sed nihil valet hec responsio. q̃ pro cederet in rei ven. vbi nõ subest obligatio nõ in actione cõmodati. ideo dic q̃ ibi est speciale in actionibus bone fidei. et licet cõtra quẽlibet ex heredibus detur actio pro parte. tamẽ poterit fieri cõdẽnatio insolidũ de vno qui solus possideat. Alij vero habent exceptionẽ q̃ intellige vt. ℣. dixi si sine eorum culpa vel facto: sed adhuc contra. de. l. si plures. devi & vi ar. vbi idem dicitur in stricto iure. Sol. ibi cũ obligatione stricti iuris concurrebat rei ven. que operatur illud in ꝛta no. per ℣y. in. l. qui fundũ. ℣. si tu ex parte. ad. l. fal. & plene de hoc not. in. ℣. cato. sed ista solutio videt destrui per hunc tex. Nã & hic cũ obligatione stricti iuris contracta in iudicio cõcurrit rei ven. & tamen non operatur: vt possessor condẽnetur insolidũ. Solu. quando iste cõcursus fit a principio natiuitatis obligationis locũ habet. l. contraria. nam tunc non contrahitur obligatio: ad instantiam principaliter: sed ad rei restitutionẽ. vnde non regulat condẽnatio ℔ eã: sed ℔ naturã rei ven. hic vero primo orta fuit rei vendicatio contra possessorem: & postea in iudicio contrahitur obligatio personalis non principaliter ad rei restitutionem. Sed ad persistendũ in instantia. & ista magis regulat sententiã quoniã instantia ad sententiã ordinatur q̃ regulet rei vendicatio dudum orta & per istum saluatur iste tex. a tot & tantis contrarietatibus. postremo ostendo q̃ istud non poterit tolerari. Nam scõm hoc per litem contesta. efficitur conditio actoris de terior q̃ esse non debet. vt. l. nemo. de re indi. primum probo: si enim lis non esset contestata actor prosequẽdo libellum datur contra defunctum posset obtinere sententiam insolidum saltẽ contra possessorem faciendo fidem q̃ ipse solus possidet. vt in primo casu huius. ℣. cum bis que ibi digi. sed post litẽ contesta. prosequẽdo libellum datum contra defunctum nõ potest obtinere sententiam nisi pro parte cõtra illum possessorem. & cõtra alios nullo modo si sine eorũ facto vel culpa & sine facto defuncti peruenit ad illũ possessio. ¶ Breuiter fateor de plano. & istud contingit propter iuris rigorem & mutationẽ casus. ideo consulo actori q̃ quando ille casus cõtingit renuntiet instantie in choate contra defunctum. & incboet nouam instantiam. et det nouum libellum contra illum possessorem in noua rei vendi. Nec ob. auc. qui semel vbi quis cogitur persistere in libello dato per eum. nam non est verum quando vellet illi renuntiare & etiam instantie. sed solum quãdo differit vel aliũ daret. et illi non renuntiaret ℔ Bar. in pluribus locis. & istum casum bui de facto florentie de ciuitate Janue. Et quidam valeus advocatus ita fecit & allegauit soleniter hic not. et ego consulẽdo multum cõmendaui prudentiam suam & etiam scientiam.

1 **Generaliter.** ¶ Stipulatio pretoria põt interponi per ꝓcuratorẽ et per ipsum querẽ actio dño etiã fine cessione in subsidium ff. b. d. ista. l. cum. l. in oibus. la. j. f. eo. Casus est iste nõ est ergo speciale in pretorijs stipulationibus vt acquirat actio dño per procuratorẽ. nã etiã in nõ pretorijs causa cognita. & in subsidiũ dño acquirit puta si ꝓcurator qui dz cedere nõ reperiatur vel absens sit: vt. l. j. in fi. ff. de instit. et hoc si interponat extra iudicium: si vero in iudicio similiter non est speciale. Nam etiam in non pretorijs acquirit vtilis actio etiã nõ in subsidium. vt. l. in causis. ℣. fi. ff. de procu. glo. ff in. l. in oibus. videt sentire vnum speciale in pretorijs q̃ procurator stipulando poterit concipere verba obligatiua in persona dñi dicẽdo promittis dño meo ad similitudinẽ tutoris vel curatorijs dz in non pretorijs nõ poterit hoc facere: sed debet concipere in sua persona puta promittis mihi: licet ꝓcutiua poterit conferri tam in personã sua q̃ dñi. Iuxta no. in. l. j. in prin. de stipu. seruo. & in. ℣. alteri. in. l. stipulatio ista. sed ista glo. reprobatur per doc. & contrarium no. in. l. damni. ℣. fi. de dam. infec. quia ista specialitas non reperitur in pretorijs: dic ergo idem in eis quod in alijs.

1 **Retorie stipula.** ¶ Pretoria stipulatio pluries est iterũ ponenda cũ expedit. b. d. & hoc q̃ interponi ex necessitate. & sic quousq̃ durat necessitas interponẽda est si prima interpositio nõ durauit nõ sic quãdo stipulatio interponi ex voluntate. vnde si promisiti dare fideiussores & dedisti: dz illi post ea mortui sint sine heredibus non cogeris amplius dare: quia obligatio qua tenebaris est extincta per primã dationẽ. ar. ℣. de solu. l. in numerationibus in fi. Ecce casum &c.

1 **In omnibus.** ¶ In stipulationibus pretorijs põt apponi pena: dz in edicto pretoris hoc nõ dicatur. b. d. forte erat dubitatio: q̃ stipulatio pretoria vel cõtinet factum vel incertã quãtitatem. vt. ℣. e. l. ij. Sed pena cõtinet quãtitatem certã: breuiter illud habet locum in principali stipulatione non in accessoria.

1 **Retorie satisda.** ¶ In stipulationibus pretorijs tenetur qs dare fideiussores: nõ autẽ pignora. b. d. fm vnũ intellectũ: sed si vult dare põt: q̃ plus est dare pignora q̃ fideiussores. In glo. ibi et est hoc regulare. ℣. vt in stipulationibus pretorijs dentur fideiussores. Sed fallit in tribus casibus vt. ℣. e. l. j. ℣. stipulationũ. In ea. ibi vel tertio aliquod est pignus dic hec est vera & sic. pmissor tenetur dare fideiussores et etiã hypothecare bona sua non aũt tenetur dare pignora.

1 **Paulus no.** ¶ Institutus sub cõditione si ea pendente petat bonorũ possessionẽ fm tab. cogitur satisdare substituto vulgari ad quẽ cõditione deficiente peruẽtura est hereditas de restituendo et etiam de bene administrãdo. b. d. scõm verũ intellectum põt enim talis petere bona: possessionẽ cum ditione pendẽte que nõ tribuit ius: sed administrationem facti. vt. l. sub cõditione. & l. ij. ℣. sub cõditione. de bo. pos. fm tab. & hoc ex edicto pretoris. Sed hoc edictũ nõ debet esse alteri iniuriosum vel nociuũ ad quẽ hereditas est peruẽtura in conditionis euentum: & hoc vult iste text. Sed nonne erat prouisum per titulum. vt leg. no. cauea. Respondeo nõ q̃ loquitur in legatis & fideicõ. conditionalibus vel in diem ad que heres qui adiuit est obligatus in diem vel sub conditione hic non adiuit nec poterat cũ esset institutus sub conditione: & sic nec erat obligatus substituto vulgari nec venientibus ab intestato vñ erat necessaria prouisio huius. l.

2 Secunda stipulatio pretoria continens maiorem dilationem ℔ prima & super eodem facta non nouat primam ipso iure: sed circa illam exceptionem inducit.

3 Si iudex compellit aliquem ad cauendum de aliquo nõ offendendo q̃ potest fieri quãdo subest suspicio potest apponere lõgum tempus puta decennium.

4 Si primo aliquid promisiti in foro maij: et postea illud idem in foro augusti an per hanc secundam tollatur prima ope exceptionis.

5 Si debitor dedit prio fideiussores vel pignora postea dat alios fideiussores vel pignora: an liberentur primi vel prima.

1 **Valerianus.** ¶ Scõa stipulatio pretoria cõtinens plus tẽpore q̃ prima non nouat primã ope exceptionis nõ ipso iure. b. d. fm Ang. Istud summariũ non placet: q̃ bic scõa stipulatio dicebat cõtinere minus tempore. Non autẽ plus: quia continebat maiorem dilationem

rem dilationẽ: qui eñ. pmittit dare vel facere vsq̃ ad decẽniũ minus promittit q̃ ille q̃ vsq̃ ad triennĩ: vnde Ange. errauit Bar. autẽ summat sic: q̃ scõa stipulatio pretoria ꝓpter inuẽtũ noue psone nõ nouat primã ipso iure: sed ope exceptionis certe nec hoc placet: q̃ hic non interuenerat noua persona principalis: sed ille q̃ primo. pmiserat. pmisit scõo. dz forte interuenerint noui fideiussores. fz hic nõ inducebat nouationẽ iure isto: fz solũ qñ interueniebat noua persona principalis: q̃ qñ vnus
2 promiserat primo: alter pmiserat scõo. ¶ dic ergo sic. q̃ scõa stipulatio pretoria cõtinẽs maiorẽ dilationẽ q̃ prima: & sup eodẽ facta nõ nouat primã ipso iure: sed circa illã exceptionẽ inducit. b. d. Continebat ergo hec scõa minus tpe q̃ prima: & sic nõ poterat se cõpati cũ prima nihil etiã. pdesset scõa dilatio maior. pmissori si post teminũ appositũ in prima posset agi. ideo prima tollitur ope exceptionis: fz si posset se cõpati tunc nullo modo tolleret prima: sed adderet actio noua ad eã: vt. ℣. eo. l. j. ℣. cautionales. & ibi tetigi sup gl. mag. in ver. iij. no. ℣. de noua. stichũ. ℣. fi legata. & no. in. l. nõ solum. in prin. de pcura. Quare autẽ hic fit nouatio ope exceptionis: & non ipso iure q̃ stipulationes pretorie interponunt ex quadam necessitate: vt in. d. ℣. cautionales. dz in cõuentionalib⁹ q̃ ex voluntate interponunt eo casu quo fit nouatio siue p volũtatẽ expẽssam siue tacitã fiat ipso iure: vt. l. j. & not. ℣. de nouat. venio ad positi. casus. ¶ In tex. ibi: caueri iusserat. subaudi cũ fideiussoribꝰ et ita factũ fuit vt ptz in ver. obli. ¶ In tex. ibi: & postea in longũ tps dic. Sed qualiter potuit hoc facere pretor cũ prima eius suia fuerit execution eius mãdata intelligẽdo: vt dixi. & sic poterat renocari etiã si erat interlocutoria: vt no. ℣. eo. l. j. in fi. p glo. magnã. que est hic in fi. tentit istud ⁊ rariũ. & nõ bene solvit. q̃ dicit q̃ erat interlocutoria: fz p hoc nõ soluit cõtrariũ postq̃ erat executioni mãdata. dic ergo q̃ etiã tunc interlocutoria potest renocari ex iusta causa si prima fuit lata per errorẽ. & ita potest intelligi hic pretor prima vice putauit triennĩũ sufficere p errorẽ ft eñ renocari de cõsensu partiũ: sed tũc ista scõa nõ interponeret ex necessitate: fz ex mera voluntate. ideo videret tolli prima ipso iure postq̃ cũ illa se nõ poterat cõpati sicut in cõuentionalib⁹ cõtingebat qñ secũda cõtinebat plusq̃ prima re: vel cõtinebat tantũdẽ: fz interueniebat noua psona: vt. l. fi. C. de noua. & dicit
3 Ange. p istum tex. ¶ q̃ si iudex cõpellit aliquẽ ad cauẽdum de aliquo nõ offendẽdo q̃ põt fieri qñ subest suspicio. vt no. Bui. de cu. in. l. illicitas. de offic. presi. potest apponere longũ tẽpus: puta decenniũ. ¶ In tex. ibi precepit caueri. subaudi ab eodẽ. & cũ nouis fideiussoribus p qs dz dilationẽ primã prolongasse. ideo ex prima obstat exceptio. ar. in. l. lecta. ℣. fz cũ sortis. si cerpe. & ff. de ver. obli. cum stipulatus sim mihi a peculo. sufficit: q̃ glo. hic cõfute tradit hanc materiã. pro eius declaratione opp. primo q̃ p scõam tollat prima ipso iure postq̃ pretoria voluit prorsus discedere. vt dicit litera p text. insti. qui. mo. tol. obli. ℣. penul. & de noua. l. ij. Solu. Iuium pcederet qñ iste partes vel ipse stipulator voluissent a prima recedere: fz hic nõ stipulator: fz pretor voluit. nã stipulator fuit cõpulsus recipere scõam. pmissionẽ cũ longiori termino: & in necessitatib⁹ nemo liberalis existit: vt in. l. rẽ legatã. de adi. leg. vt voluerit. pmissorẽ liberari a prima: fz si fic quare liberat etiã ope exceptiõis ⁊tra intentionẽ stipulatoris. Rndeo q̃ illa necessitas inferr̃ ibi eg. l. ostpositione. et iussu iudicis volẽtis hoc facere ex iusta causa. vñ fz nolit sponte cõpellir velle. & si dicat non dz stari sue volũtati cũ stipulationes pretorie iudicent ex volũtate pretoris: vt in. l. stipulationibus. de ver. obli. Rndeo q̃ verũ est interponendo: q̃ pretor cõpellit tamẽ substantiã sumunt a voluntate cõtrahentium & sic partim inspicitur voluntas stipulatoris qui noluit a prima recedere vt non dicat recessus ipso iure partim intentio pretoris vt inducat ope exceptionis. ¶ Secũdo opp. in glo. in ver. fz vñ q̃ ista scõa stipulatio nõ valeat nec tollat primã ope exceptionis p. l. qui bis idem. de ver. obli. Respõdet q̃ ibi hoc nõ dicitur q̃ nõ valeat scõa. fz solũ q̃ nõ põt peti nisi semel. vñ glo. intelligit illã fm istã q̃ ambe valeant & pducãt obligationem. fz p scõam inducat exceptio cõtra primã & sic agit ex scõa nõ ex prima hoc est falsum: q̃ imo ibi nõ valet secũda. & agitur ex prima nõ ex secũda: nisi prima sit inefficax. vt in. l. si dari. eo. ti. dic ergo q̃ ibi secũda continebat idẽ p oĩa q̃ prima. & sic erat inutilis. ideo nõ valet. hic vero nõ. Idem per oĩa: q̃ cõtinebat maiorẽ dilationem. & sic erat superflua. ¶ Sed tunc opp. extra glo. si sic ergo continebat scõa minus q̃ prima. & per ꝯs debet esse nulla: vt. l. qui vsumfructum. eo. ti. & ff. de noua. si pupillus. ℣. fi. scõm verum intellectum. Sol. illud verum qñ continebat minus re. Nam tũc secũda est superflua multomagis q̃ qñ cõtinet. idem per oĩa. hic vero continebat minus tẽpore quo casu iura illa nõ habent locũ per hanc legẽ singulariter. tunc essi scõa sicut si cõtineret plus re. & tollit primã ope exceptionis quãdo sunt pretorie: fz si essent ciuiles tollerent primã ipso iure: vt. ℣. dicam. ¶ Unde opp. tertio de. l. fi. ff. de nouat. per quã videtur qõ nec ope exceptionis tollatur prima nisi fuerit expresse actũ. glo. timore huius contrarij intrat vnam distinctionẽ trimembrem. et prima duo membra quãdo constat de intentione partium non faciunt ad ꝓpositum: q̃ tunc nõ est differentia inter iura vetera & noua: sed in tertio membro qñ non constat de intentione partium expressa quo casu loquitur ista. l. et etiã illa. et illa vult q̃ non inducatur noua. Ista vult q̃ inducatur ope exceptionis. Glo. videtur soluere. & ad concordiã reducere hoc modo q̃ illa intelligat qñ de intentione partium nõ potest cõstare expresse nec tacite per aliquã coniecturã de tacita voluntate: vt in casu huius. l. qñ secũda continet maiorem dilationẽ q̃ prima tunc inducatur nouatio ope exceptionis p hanc legẽ quã vult glo. non esse correctã p illam. Et vlterius addit qõ fz
4 ista loquat in stipulationibus pretorijs. ¶ Idem esset in cõuentionalibus: q̃ si primo aliquid promisiti in foro Mathij. & postea illud idẽ in foro Augusti p hãc scõam tolliatur prima ope exceptionis etiam bodie. & sic in hoc casu habeat locum ista. l. que nõ vult tollere hanc cõiectura in hoc casu sed bene vult tollere alias que erant de iure veteri q̃ qñcũq̃ scõa continebat aliqd non inducebat nouatio prime etiã si scõa continebat minus et interueniebat noua persona. Nam hoc bodie tollitur: q̃ nullo modo inducitur nouatio nec ipso iure nec ope exceptionis sed coniectura resultantẽ ex hac. l. qñ scõa cõtinebat maiorem dilationem non vult tollere illa. l. hec est intentio glo. fz obscure locquatur. & Bar. transit cum glo. absq̃ aliqua declaratione pertransit: glo. videt cõtrariari eius qõ digerat in prin. in oppositionibus & hic vult q̃ adsit voluntas tacita. Item nonvidetur bene dicere q̃ p tacitã voluntatẽ non fiat nouatio ipso iure: sed ope exceptionis: imo qñ de tacita poterat constare hoc iure vt si secunda cõtinebat plus re q̃ prima fiebat ipso iure sicut per expressam: vt. l. ij. cũ ibi no. de noua. preterea glo. vr̃ quod citra illã. l. fi. Nã inter alios casus ponit istum qñ per scõam stipulationẽ adiiciebatur dies ad primã que erat pura. Nam dicit nõ inducit nouatio bodie: fz olim induceret. Idẽ ergo erat si prima stipulatio cõtinet diem breuiorẽ & secũda longiorẽ cum sit eadẽratio. vr̃ ergo dicendũ qõ illa. l. loquit in cõuentionalibus in quib⁹ olim per scõam continentẽ maiorẽ dilationẽ tollebat prima ipso iure bodie nullomodo agat expresse. & sic poterit stipulator agere vel ex prima post lapsum primi termini vel ex scõa post lapsum scõi. & si dicat fatuũ erit agere ex scõa. Rndeo q̃ poterit sua interesse potius agere ex illa: q̃ in ea forte habet fideiussores: & in prima nõ. Jn pretorijs autẽ secũda fit ista. l. qñ illa cõiecturat intẽtionẽ partiũ. Et sic sit intelligẽda solum in cõuentionalib⁹ nõ in pretorijs in quib⁹ cõsideraẽ etiã intentio pretoris. vñ glo. nõ vr̃ bene dicere in qõne quã formaut. Ista sunt dubia & difficilia. Cetera vide hic p Barto. qui distinguit circa istã materiã tria iura. Iuium antiquissimum ante ius. ff. Et fm illud solus interuẽtus noue psone inducebat nouationem etiã si scõa cõtinebat minus q̃ prima. Jtẽ ius. ff. a scõm illud si scõa cõtinebat minus nõ inducebat nouatio etiã cũ interuẽtu noue psone: vt. ℣. dever. obli. eũ qui. ℣. pe. Si vo ꝯtinebat plus inducebat etiã fine interuentu persone: vt. l. q vsumfructũ. & sic in istis duob⁹ casib⁹ parũ operabat interuentus noue psone. si vero cõtinebat tantũdẽ tunc operabat: & inducebat nouatio ipso iure. bodie secus p illã. l. fi. que facit tertium ius seu tertiũ
5 tẽpus. ¶ Ultimo dicit bic Bar. vnum verbũ no. q̃ si debitor dedit primo fideiussores vel pignora: postea dat alios fideiussores vel alia pignora non liberanẽ primi vel prima: sed noua eis adiiciunt si non interuenit noua. pmissio principalis debitoris: fz si interueniret posset induci nouatio. Breuiter primũ dictũ debet intelligi nisi constet de intentione partiũ q̃ locorũ priorũ voluerint alios dari: q̃ tunc primi liberarentur vel prima pignora. tex. est in. l. si rem. ℣. satisfactum. ℣. de pigno. actio. Jn scõo casu. ꝓpter nouã. pmissionẽ nõ induceretur bodie nouatio etiã cũ interuẽtu nouarũ psonarũ nisi agere expresse: vt in. d. l. fi. Non video ergo ad qd sit vtilis hec distinctio.

2 In dubio semper iudex debet facere condemnationem in minori quantitate.

3 Casus in quib⁹ cõpellitur quis promittere certam penam.

4 Si reus. pmisit alicui stipulãti de stãdo iuramẽto eius sup interesse an teneatur stare huic pacto.

5 Statutum si dicat q̃ de expensis vel damnis stetur simpliciter iuramento dãnum passi an intelligatur nisi aduersarius probet contrarium.

1 **Ineiusmodi.** ¶ In stipulationibus que cõmittunt ad interesse. ꝓpter difficultatẽ pbãdi interesse vtile est apponere penam certe ℔ titatis q̃ loco illius succedit. b. d. venio ad casum.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

2 ¶ Not. factū q̄ in dubio semp iudex dz facere condēnationē in minori quātitate: vt habet in glos. fin. ⁊ in minori pena: vt. l. 3 pses. de pe. ¶ In fi. gk mag. dic fm doc. q̄ quatuor sunt casus in quib⁹ qs cōpellit ꝓmittere certā penā. Prim⁹ q̄ interesse esset inestimabile seu q̄si sup re inestimabili stipulatio interponeretur: vt. j. rem ra. ba. l. p⁹curator. ad exhibē. ff. de. Scōs q̄si quis releuaret a datione fideiussoꝝ: q̄ eos nō reperiret vel ex alia causa: q̄ in hoc grauabit q̄ ꝓmittat penā vt. l. nisi. ff. Quis si cui plus ꝑ. l. fal. ⁊ est ibi bona gl. Tertius de quo habetur per glo. in. l. iij. ff. de alie. iudi. q̄ vellet euitare morā vel aliā actionē. Quartus q̄ ita esset de cōsuetudine: vt. l. q̄ si nolit. ff. qui assidua. de edi. edi. Extra istos casus regulariter nō cōpellitur nisi ex iusta causa. ⁊ hoc totū remittit arbitrio iudicis in stipulationib⁹ pretorijs sicut ⁊ alia remittunt: vt. l. i. ff. si. 3. eo. 4 et in. l. antepe. ¶ Ultimo Dy. formatur hic vnā q̄nē si reus ꝓmisit stipulatori de stādo iuramēto ei⁹ sup interesse: an teneat stare huic pacto: ⁊ tenet q̄ fic. ff. si inique vel enormiter iura potest petu reductio ad arbitriū boni viri. ⁊ in. l. si qs in cōstituendo. C. de epis. ⁊ cle. in fi. tenet q̄ hec cōuentio nō valeat: q̄ indu ceret quē ad delinquēdū: vt in. l. cōuenire. de pact. dota. ⁊ idem Spe. in ti. de pba. ff. videndū. ver. quid si. ibi Bar. tenet q̄ valeat cōuentio. dicit tū q̄ potest reuocari re integra anteq̄ iuramentū sit ꝑstitū p. l. si qs iusiurandū. C. de re. cre. Sed si nō fuit reuocata scribit iuramēto nisi peraḱ reductio ad arbitriū boni viri: aut dicit q̄ reuocare nō pōt nisi ex causa de nouo interueniente si ꝓsupponimus q̄ valeat. ⁊ ita loquit illa. l. si qs iusiurandū. ¶ Et adde q̄ intelligit nisi reus ꝓbet Ziū. Nā ⁊ si statutum diceret q̄ de expensis vel dānis stetur simplici iuramento dānū passi dz intelligi nisi aduersarius ꝓbet Zium: q̄ de boc est natura ꝓbationis q̄ vna ꝓbatio recepit illā ꝓbationē melioꝛē. In Ziū m. l. cū indebito. de pba. ita no. Ja. butr. elegāter in. l. j. C. de re iudi. Et adde q̄ tutor q̄ cōtrabit ꝓ pupillo non potest tale pactū apponere p. l. iusiurandi gratiā. et ibi no. per Bar. ff. de iureiurā. Solet etiā queri an valeat cōuentio q̄ nō poterit reus ꝓbare solutionē nisi ꝑ instrumentū debiti cācella tum. de quo vide Spe. in. d. ff. videndū. v. fz pone. et q̄ Bal. in l. fi. C. si cer. pe. vbi dicit q̄ ꝓbationib⁹ nō potest renuntiare: q̄ sint introducte ad publicam vtilitatem. et sic nō potest quis se astringere ad certum modum ꝓbandi. de hoc etiam no. in. l. pactum inter heredem. ff. de pac.

¶ Rem pupilli saluam fore. Rubrica.

¶ Sup rubrica. dic q̄ hec stipulatio est pretoria q̄n prestatur pupillo vel vni ex tutoribꝫ ꝓ eo pupillo recipienti. ⁊ ita loquit iste titulus: sed aliq̄n prestatur ab vno tutore alteri tutori volenti se ab administratione egenerare. ⁊ eā totā cedere prestanti banc stipulationem: ⁊ tunc non est pretoria: q̄ eam non recipit ꝓ eo pupillo: fz ꝓ se ⁊ ꝓ sua idētitate: q̄ de mala administratione illius tenetur ille qui eam sibi cessit. l. ita autē. ff. gessisse. de admini. tuto. ⁊ ita no. ff. de ver. obli. l. v. Jn glos. magna. ibi: cōmunes autem sunt.

2 ☞ Tutela vt dicaḱ legitime decreta dz etiā tutor iurare bñ administrare: ⁊ ꝓ defensionem ꝓ eo pupillo non omittet.

1 b ¶ Omnimodo. adde qd importat hoc verbū vide in. l. j. ff. si pecuniā. ff. de 2di. fur. et gl. in cle. j. de vi. ⁊ bo. cle.

Cum pupillo. ¶ Hec stipulatio cōmittitur finita tutela ⁊ nō ante. b. d. hoc declara. vt. j. eo. l. iiij. ff. banc stipulationē. ¶ In text. ibi: cū ⁊ tutele potest. dic q̄ per eā vꝫ ꝓmissum illud q̄ deueniet in actione tutele: sed actio tutele nō nascitur nisi finita tutela: vt. l. si finita. de tute. ⁊ ra. distra. ergo nec ista stipulatio potest cōmitti. ¶ In gl. ibi: vel datus ex inquisitione intellige. si a maiori iudice. vt preside vel superiore. si autē a minore etiā si cū inquisitione satisdat. vt not. in aut. vt bi qui obligatas. ff. si. ⁊ ꝑ Ly. sup rub. C. de tuto. ⁊ cura. qui satis non dederūt. ¶ In eadē ibi: ante administrare nō dz dic: fz nec potest nisi etiā alia cōcurrāt. de quib⁹ plene not. in. l. legitimos. in pr̄in. de legi. tuto. ⁊ hoc in his q̄ possunt esse ꝓ eiudicialia pupillo: secus in his q̄ nō possunt esse. vñ scientia tutoris qui nō satisfecit nec alia fecit ꝓpter que poterit administrare inducit trāsmissionē iuris deliberandi in hereditate delata pupilli: et nō adita per eū acq̄ posset administrare: fz regulariter non baeaf ꝓ eo tutore anteq̄ illa impleverit: q̄ trāsmissio nō concernit dānum sed vtilitatē. ⁊ ita no. Bart. in. l. qui duos. de rebus 2 dub. ⁊. l. cum antiquioribus. C. de iure deliberan. ¶ In fi. gl. ibi: q̄ iurat bene administrare. dic ⁊ etiam debet expresse ꝓmittere ꝓ defensionem ꝓ eo pupillo nō omittet: alꝫ tutelas nō esset legitime decreta: vt. l. fin. ff. defensionem. C. de admini. tut. Non sunt alia.

2 ☞ Notarius quare dicatur seruus publicus.

3 Ex stipulatione alterius publici officialis q̄ notarij non potest alteri actio acquiri nisi fit actio interposita sup eo q̄ pertinet ad eius officium.

Quibus verbis debeat tunc vti notarius vt possit alteri actio acquiri.

1 Si pupillus. †Si pupillus potest fari debet ipsemet stipulari rem pupilli saluam fore: sed si non debet adhiberi seruus eius ad stipulandum si ipsum bz vel habere potest alias debet interponi per notariū de mādato iudicis: ⁊ tūc acquiret pupillo vtilis actio. b. d. cū. l. seq. ⁊ pr̄incipio seq. ⁊ l. seruū pupilli. j. eo. que debet cōiungi cum istis. ¶ In text. ibi: vel fari. nō potest. si aūt esset ꝓlens. ⁊ posset fari ipsemet deberet stipulari: lz eēt infans. i. infra septēniū. ⁊ sic nō haberet intellectum: vt. l. seruū pupilli. ⁊ est speciale in bac stipulatione: vt possit interponi per infantē regulariter secus: vt. l. i. in pr̄in. et l. mulier. ff. de ver. obli. ⁊ not. eg. illa. l. seruū. q̄ lz infans dicatur qui fari non potest ab in q̄ est non: ⁊ fari. Attamē verificatur etiā in eo qui potest fari dūmodo sit infra septēniū q̄ nō cum intellectu. vnde nō videtur posse fari quo ad iuris dispositionem. licet de facto loquatur. ¶ In text. ibi: seruus ei emendus est subaudi a ꝓpinquis cum autoꝛitate iudicis. argu. eoū que no. in. l. tutor. de bo. pos. in glos. Sz querit bic posṫ notarius potest hoc facere. vt in seq. rū. q̄ per seruū acquireret directa ipsi pupillo: sed notario acquiritur vtilis ⁊ melioꝛ est directa actio q̄ vtilis. q̄ dicṫ plene no. in. l. quoties. in pr̄in. de admi. 2 tuto. ¶ In text. ibi: seruum publicū. i. notarium qui ideo dicit 3 seruus publicus q̄ posṫ acceptauit officiū notariatus teneṫ cuiꝫ indigenti de illo seruire. ⁊ potest cōpelli iudicis officio ad recipiendum instrumentū vel rogitū. de cōtractu tamē licito ⁊ non simulato. l. inbemus. ff. sane. de sacrosanc. eccle. ⁊ no. q̄ hoc debet fieri coꝛā pretore vel eius mādato q̄ est stipulatio pretoria ⁊ iudicialiter interponitur. Sed doc. querūt quid in cōuentionali: an ex stipulatione poterit acquiri vtilis actio. Jnn. tenuit q̄ nō in. c. oudū. de cōuer. cōiuga. q̄ oēs. ll. de hoc loquentes loqunṫ in pretorijs seu iudicialib⁹. Glo. vero iuris ciuilis sentiṫ Ziū oū ponūt istū casum inter alios spāles. insti. de inuti. stipu. ff. item ei. ⁊ ita etiā tenet Dy. Bul. de cu. ⁊ Bar. qui etiā dicit q̄ nō solū per notariū: fz ꝙ quēlibet publicū officialē potest alteri actio acquiri. arg. in. l. seq. cū dicit dare aliquē dz 3 pretor ⁊c. puta militē suū vel vicariū. † Ang. dicit ⁊ bene q̄ ex stipulatione publici officialis alterius q̄ notarij nō potest alteri actio acquiri nisi fit actio interposita sup eo q̄ pertinet ad eius officiū. ⁊ ita no. in. c. q̄q̄. de vsu. li. vi. sed officiū nō est generale sup receptionib⁹ instrumētoꝝ: vñ semp ad eius ptinet officiū: ⁊ debet recipere tanq̄ publica persona vel tanq̄ notarius: vt alteri poterit actio acquiri. ⁊ ita seruat consuetudo: q̄ stipulatur ꝓ oibus quoꝛ interest vel interesse poterit in futurum. facit. l. nō aliter. de adop. cū ibi no. per Buil. de cu. nec requiritur autoꝛitas pretoris in extraiudicialib⁹. vide q̄d no. in Spe. de satisd. q̄. viso. ver. fz ⁊ si quis. ⁊ formā istius stipulationis. vide insti. de satisda. q̄. si qs aliā. ⁊ in dictis casibus queriṫ vtilis sine cessione: vt in. l. ij. C. de magi. conue.

2 ☞ In bac stipulation nō venit dānū illatū ꝑpter omissam administrationē quando in totum est omissa.

3 Tutor quare cōpellatur iudicis officio precise ad administrationē inchoandā nō autē ad ꝓsequendā precise: sed remoueaṫ ab administratione tanq̄ suspectus.

1 Non sciendum. Illud sciēdum. †Qui tutelā administrauit etiā si nō erat verus tutor: fz vt tutor agebat bac stipulatione teneṫ: fz ille q̄ nullomodo gessit. etiā si erat verus tutor: non teneṫ bac stipulatiōe: lz teneaṫ vtili actiōe tutele. b. d. Et sic in effectu ista stipulatio vel satisdatio intelligiṫ interposita sup eo q̄ veniet in actione tutele directa: vel in actione ꝓ tutela: nō autē super eo q̄ veniet in vtili: ⁊ sic cū sit stricti iuris non extendiṫ de directa ad vtilē. hec est ratio huius. ff. fm Bar. casus est iste. ¶ In text. ibi: qui ꝓ tutore negotia gessiṫ: q̄ putabat se tutorem cū non esset ⁊ fecit sibi decerni tutelam. Et bāc satisdationē prestitit. nam teneṫ actione ꝓ tutele: vt in ti. de eo qui ꝓ. tuto. ⁊ hoc assimilatur actioni tuteleꝫ in bac stipulatione deuoluatur id q̄ venit in dicta actione sicut id q̄ venit in directa actione tu 2 tele: non sic id quod venit in vtili: vt. j. sequitur. ¶ In text. ibi: 2 b omnimodo. b Not. q̄ tunc est verum q̄ in bac stipulatione non venit dānum illatum ꝓpter omissam administrationē q̄n in totū est omissa: si autē cepisset gerere: ⁊ postea omisisset tūc dānū illatū ꝓpter omissionē bñ veniret in bac stipulatione ꝓ istū text. ⁊ ꝓpter boc cōpellitur incipere administrare: vt in banc actionem

actionē deuoluat: vt in fi. buius. ff. q̄ hec est vtilis pupillo cum 3 habeat fideiussoꝛes: vt. ff. ꝓ. i. ibi caueṫ aūt ⁊c. † Sed in actiōe vtili tutele nō bz fideiussoꝛes. ⁊ ista est vna de rōnib⁹ inter alꝫ quare tutor cōpellit iudicis officio precise ad administrationē inchoandā. l. j. in pr̄inci. de admi. tuto. posṫ autē inchoasset si omitteret non cōpellereṫ precise: sed remouereṫ ab administratione tanq̄ suspectus. sufficit. ⁊ cum isto. ff. iunge. ff. in pr̄in. j. ea. l. q̄ sicut contra tutorē qui nullo modo gessiṫ dec hec stipulatio non cōmittitur cōtra curatoꝛem. vt ibi sufficit.

1 Hanc autem. †Dec stipulatio ℨ verū tutoꝛem cōmittiṫ demū finita tutela: sed cōtra ꝓcuratoꝛē ⁊ ℨ curatoꝛē cōmittiṫ statim q̄ res cepit male geri. b. d. ⁊ cū isto. ff. iunge. ff. generaliter. ⁊ q̄. illud secus. j. ea. l. ff. casus est iste. ¶ In text. ibi: finita demū tutela. dic tā ꝓ reddē da administratione q̄nali q̄ etiā ꝓ emendatione alicuius dāni particularis. Neutro em casu pt agi nisi finita tutela: ergo nec ista stipulatio cōmittiṫ: fz ℨ eā q̄ non est verus tutoꝛ statim pōt agi ꝓ ytroq̄: q̄ nō est expectādus finis tutele cum tutela non subsiṫ. cōtra tutorē vero ꝓ reddēda q̄nali administratione sit nō potest agi nisi finita cura nec sit ꝓ illo cōmittiṫ hec stipulatio: fz ꝓ eo emēdatione alicuius dāni particularis posset agi etiā cura nondū finita: ⁊ ꝓ illo potest ista stipulatio cōmitti. Et hec est differētia inter tutorē ⁊ curatorē quā iste teg. voluit notare. ⁊ hoc totū colligiṫ ex gl. sup verbo aliud est. ⁊ que sit ratio diuersitatis q̄ cōtra tutorē nō pōt agi durāte tutela ꝓ emēdatione dāni particularis fz cōtra curatorē fic ponitur ꝑ gl. in. ff. sup vbo cōmittiṫ q̄ incipit. Sed que est ratio. ⁊ de ista materia vide plene in. l. ij. C. de admi. tuto. que longa est. sufficit.

1 Illud secus est. †Iste ver. loquiṫ in gerente ⁊ sic nō cōtinuaṫ cū ꝑcedēti q̄ loquitur in nō gerēte. ⁊ dicit q̄ ℨ curatorē datū adulto vel etiam pupillo vel cuicūq̄ indigenti curatoꝛe pōt cōmitti hec stipulatio etiā durāte administratione q̄n intelligeꝛ emēdatione alicuius dāni particularis: nō autē ꝓ reddēda rōne administrationis: vt dicit gl. in. l. bāc stipulationē. sup verbo alias est.

1 Actiuus vel. †Tutoꝛ datus cū inquisitione vel testamentarius nō teneṫ satisdare pupillo: fz si sibi offerṫ satisdatio a cōtutoꝛe volente in se totā administrationē dz eā recipere vel offerre. b. d. Casus est iste. ¶ In text. ibi: datiuus. ff. cū ingestione: ⁊ a maiori iudice datus. alꝫ secus vt dixi in. l. j. ff. e. q̄ istoꝛ fides est electa vel a iudice vel a testatoꝛe ideo nō gra uaṫ satisdatione. ¶ In text. ibi: nō petet satisd. a collega suo. ff. nole pupilli. fz pōt offerre nole suo ꝓpio si vult solus admini strare: ⁊ tūc ista satisdatio nō est ꝓtoria: vt dixi sup rubri. ⁊ tunc cōtutoꝛ vel dz recipere ⁊ illi administrationē cōcedere vel ecōuerso satisdet illi ⁊ ipse administrationē suscipiat: fz si quilibet vellet: ⁊ nō cōcoꝛdarent iudex eliget melioꝛē. ar. in. l. si plures. j. de accu. ⁊ boc q̄n non cōmoꝛe ambo administrant.

1 Et si ad species. ¶ No. bic q̄ potest dari curatoꝛ ad vnū actū facit. ff. de iure do. l. quero. vbi dak ad ꝙstituendā dotē nō ad aliud sic etiā tutoꝛ aliq̄n puta ad adeundā hereditatē: vt in. l. cū in vna. ff. tutoꝛ. de app. regulr contra in tutoꝛe: q̄ babet vniuersalē administrationē: vt. l. certarū. de testa. mili. ⁊ ꝓ hāc legē dicit quidā q̄ si est curatoꝛ ad vnā litē datus teneṫ facere inuentariū. de boc in Spe. de actoꝛe. ff. j. ver. quid de.

2 ☞ In generali obligatione omnium bonoꝛum cadunt noꝛmina debitoꝛum.

1 a Cum pupillus. ¶ Etiā noīa debitoꝛ cōprehēdūṫ a appellatione rerū. ideo cadūṫ sub vbis isti⁹ stipulationis. b. d. Est em vocabulū gñale. l. res. vt in. l. j. ff. si cer. 2 pe. casus est ille. ¶ In text. ibi: nō solū que in patrimonio bz. Jnnuit q̄ noīa debitoꝛ nō sint in patrimonio: fz non est verū. dic bz in patrimoniū. f. quo ad oēs. vt sunt res coꝛporales: sed noīa debitoꝛ sunt iura incoꝛporalia: ⁊ tū in patrimonio di cunṫ esse. vñ in generali obligatione omniū bonoꝛ cadūṫ noīa debitoꝛū: vt. ff. in. l. bered. de heredi. act. si ergo pereunt culpa tutoris poterit agi cōtra fideiussoꝛē datū a tutoꝛe: fz an teneaṫ fideiussoꝛ de ꝑsuris. dic vt. j. l. ꝓ. i. ⁊ bic in glo.

1 Si postea. †Fideiussoꝛ simplr datus nō solum teneṫ ad sorṫē: fz etiā ad vsuras que veniūṫ ex natura actionis sup qua intercessiṫ. b. d. ⁊ ad boc allegaṫ. de quo dic. vt. l. q̄ro. ff. non sic ad interesse in arbitrarijs actionib⁹ q̄b non venit ex natura actionis cū sit stricti iuris: sed ꝑpter quoddā accidens. f. appositionē loci: vt in. l. centū capue. ⁊. l. si. de eo q̄b certo loco. ¶ In text. ibi: de restituenda tutela. i. pecunia quā habebat de bonis pupilli in quo cōmittitur moꝛa reipsa etiā sine interpellatione fauoꝛe mino- ris. ⁊ est moꝛa irregularis. l. in minoꝛ. C. in quib⁹ cau. in integ. resti. nō est necessaria. de qua vide per glo. in. l. moꝛa. in fi. mag. glo. de vsur. ⁊ de leg. ij. titia. la. ff. in. ff. vsu.

1 Cum rem saluam. †Licet res pupilli sint in se salue: si tū sunt penes tutoꝛem: ⁊ nō restituantur cōmittitur contra eum hec stipulatio: q̄ non videntur salue quo ad pupillum. b. d. casus est iste.

1 Si plures. †Inter plures fideiussoꝛes vnius tutoris datos pup. nō est locus bñficio diui adria. f. vt diuidaṫ actio: secus in plurib⁹ tutoꝛib⁹ exīstentib⁹ soluēdo ⁊ etiā in pluribus fideiussoꝛib⁹ datis alteri q̄ pupillo. b. d. ⁊ est pulchra. l. ⁊ aliq̄tulū scrupulosa in text. que primo loquiṫ in fideiussoꝛib⁹ datis pupillo vsq̄ ibi: nec quisq̄: postea in plurib⁹ tutoribus. vsq̄ ibi certū. postea in plurib⁹ fideiussoꝛib⁹ datis alteri q̄ pupillo ⁊ redditur ratio diuersitatis. casus est iste. Ratio diuersitatis inter plures tutoꝛes ⁊ plures fideiussoꝛes vnius tutoris est ista: q̄ plures tutoꝛes ex necessitate assumunt officiū. vñ dicṫ equitas. ⁊ in arbitriū boni viri q̄ si cōi negligentia dānifi cauerint pupillū nō sit vnus deteriꝛis cōditionis q̄ alter: vt solus cogaṫ totū soluere si ceteri sunt soluēdo: ideo habēt bñficium diuisionis. Sed plures fideiussoꝛes vnius tutoris obligantur ex mera voluntate: ideo sibi imputēt si sibi nō ꝓspiciūt q̄ quilibet teneaṫ ꝓ parte ne pupillus cogaṫ ire ꝓ diuersa litigia: vt in fi. Ratio autē diuersitatis inter fideiussoꝛes plures datos alteri q̄ pupillo⁷ datos pupillo est: q̄ alter potuit ꝓspicere faciendo illos renuntiare bñficio diuisionis: sed pupillus nō fic: q̄ interdū recipiuṫ fideiussoꝛes ipso ignoꝛante: vt. l. ij. j. eo. cū ipse etiā inuitus incidat in tutoꝛes ꝓ posito q̄ ipso sciente nō est ita sibi imputandum: fz sibi non prospexit. ideo fauoꝛe etatis statuitur bic ne habeat sequi diuersos iudices ⁊ statuere diuersa litigia: vt in fi.

¶ Judicatum solui. Rubrica.

2 ☞ Satisdatio iudicatum soluī quando debeat prestari.
3 Satisdatio iudicatum solui a quo prestetur.
4. Defensoꝛ si habeat mandatū an etiā tūc prestet istam satisdationem ⁊ cuius vtilitatis sit tunc ista satisdatio.
5 Quos fideiussoꝛes debebit dare iste defensoꝛ vel procuratoꝛ.

1 ¶ Sup rubrica dic formā istius satisdationis. vide in Spec. de satisd. ff. expedito. ver. satisdatio igitur. ⁊ prestatur ex parte cōuen. sed illi de qua. j. ti. progi. prestatur ex parte agētis. ⁊ no. q̄ ista verba iudicatum solui sonant plus in ius q̄ in factum. nā non solum cōprehēdunt id q̄b verbū sonat: sed etiā vltra. f. clausulā de defendendo. ⁊ clausulam de dolo q̄ abfit: vt. j. eo. iudicatum solui q̄ potius ex interpretatione iuris procedit q̄ ex significatu verboꝛ. Nam fm illū solū cōtineret q̄ primū sonat. ideo quidā dicunt q̄b si cōuertanṫ verbo. ⁊ dicaṫ solui iudi a cōprehēdūṫ. catum: solui nō importat nisi q̄ verbum sonat: ⁊ sic potius est facti q̄ iuris. ⁊ ideo si in instrumēto ꝓcuratiōis dñs ꝓ suo ꝓcuratoꝛe ꝓmitteret soluere iudicatū nō videretur ꝓcurator sufficiēter relenatus a satisdatione: ⁊ si nō admitteret nisi de nouo satisdaret cū nouis fideiussoꝛibus de iudicato soluēdo. vt not. Dy. in. l. si. C. vñ vi. fz Pe. dicit Ziū ꝑ. l. ij. s. in ti. j. in ver. solui iudicatū. ⁊ ibi tetigi glo. Rubrica formaṫ quatuoꝛ questiones.

2 ¶ Prima est q̄s debent prestari. ⁊ dicit: q̄ ante lit. cōtesta. dz peti ⁊ prestari fi petaṫ: postea nō potest peti vt cogaṫ ea prestare: q̄ legitimata est persona defensoris: sicut ex parte procuratoris actoris si nō fuit petita cautio rati: vt in. l. pompo. ff. rati. de procur. de boc est tex. quē glos. nō allegaṫ in. l. j. in fi. C. de satisda. dū dicit in limine iudicij. Jntellige tamē glos. nisi quādo procurator vel defensoꝛ venit post lit. contest. vt in. l. j. ff. C. de 3 confes. eiusdem litis. ⁊ not. in. l. nihil. C. de procur. ¶ Secūdo queritur a quo prestetur. ⁊ glo. respondet q̄ bodie non prestaṫ nisi ab illo qui cōuenitur alieno noīe: vt a procuratoꝛe vel defensoꝛe. ⁊ in boc bene dicit vt insti. de satisda. ff. sed bodie olim. non etiā ab eo qui cōueniebatur ꝓpꝛio noīe. ⁊ in boc etiā bene dicit. ⁊ quacūq̄ actione cōueniretur vel realivel personali fm glo. sed in boc vltimo male dicit: imo solum quando reali non quādo personali. q̄b dic vt plene not. in. l. eum bominē. ff. de fideiuss. ⁊ no. in. l. fiuī. ff. satisd. cog. Sed mirandū est quare bic non vꝫ magis necessaria cū agebaṫ ꝑsonali sorte aq̄ quātitatē q̄ q̄ reali sorte aq̄ rē immobilē in qua erat expedita executio. nunq̄ sciuī videre bonā rationē. ¶ Tertio queriṫ quid si defensoꝛ 4 habebat mandatū. glos. dicit q̄ etiā nūc prestat ista satisdationem: lz secus in procuratoꝛe actoris q̄n cōstat de eius mādato. vt. j. ti. ꝓ. i. l. satisdatio. rōnē diuersitatis dic vt in. l. vnica. C. de satisdā. q̄ in ꝓximo casu non est plene cōsultū actoꝛi sup execu-

Universidad del Rosario Archivo Histórico

tione sñe. Scõo casu quãdo bene est consultũ reo per exceptionem cõtra dñm qui mandatũ dedit. ¶Sed extra gl. quero cuius utilitatis est tũc ista satisdatio videt q nullius. nã postq̃ cõstat de mãdato sñia condẽnatoria poterit executiõi mãdari cõtra dñm etiã nõ pstita satisdatione. vt. l. plautius. de pcu. Respondeo imo est: qz nõ esset pstita: lz poterit fieri executio cõtra dñm nõ sic cõtra procuratorẽ de cuius mãdato cõstat. vt in. d. l. plautius. z ibi no. z. l. iiij. in pn. s. de re iudi. lz propter hãc satisdationẽ in qua procurator se obligat pn. poterit fieri executio etiã cõtra eũ z cõtra fideiussores datos ab eo. z per hoc deciditur questio de qua statim dicã. ¶Quarto vltimo querit in gl. quos fideiussores debebit dare iste defensor vel procu. gl. dicit q si dñs est pñs poterit dare ipsum dñm. z nõ cogitur dare alios si aũt est absens debebit sibi inuenire alios fideiussores. Circa primũ videt esse vtile dare dñm. qz etiã si nõ daret cõtra dñm posset peti. lz põt dici satis esse q poterit peti cõtra procuratorẽ z sic releuet ab actione aliorũ fideiussorũ postq̃ dñs fideiubet pro eo. z vtilitas eius fideiussionis quo ad dñm colligitur ex his que no. gl. de noua. si pupillus post pñn. in gl. que incipit vr superflua. Quãtũ ad scõm quãdo dñs est absens q teneat procurator alios inuenire: dic hoc verũ nisi dñs in instrumẽto procurationis satisdedisset notario recipiẽti tãq̃ publice persone pro dño quorũ interest de iudicato soluẽdo. put intro dugit cõsuetudo vt habeẽ insti. de satisda. s. si vero aliqs tũc nõ teneret procurator alios dare. Sed tunc est questio an valuerit illa satisdatio facta p dñm nõ precedẽte promissione procuratoris. Nã videt q nõ. qz dñs se obligat vt fideiussor. z promissio procuratoris dz esse vt principalis sine qua fideiussoria nõ põt stare. Ista fuit magna questio inter antiquos doc. de qua p Cyn. in. d. l. j. C. de satisda. q dicit fuisse primã questionẽ q̃ fibi fuit cõmissa qñ rediuit de studio Bononie. z vr tenere q nõ valeat. z idẽ Bar. hic lz de consuetudine Zium seruet nec admittit hec exceptio sm Bar. Ang. s̃ q etiã de iure vz: qz tũc dñs nõ est vt fideiussor. lz potius vt principalis expromissor. q̃ esse põt p ea que no. in. l. ij. s. i. in mag. gl. q satisda. cog. lz Bar. dicit q illa loquitur in fideiussore de iudicio sisti qui põt se obligare sine pncipali. z nõ est propie fideiussor nõ sic reperit in fideiussore. de iudi. soluẽdo. Et pro ista opi. ego adduco id qđ. s. digi. Nã si nõ esset obligatus nisi ipe principalis ipsa satisdatio esset superflua cum cõtra eum posset fieri exceptio etiã sine ea: nec video aliam vtilitatẽ in hac satisdatione quãdo dñs fideiubet pro suo procuratore nisi illã de qua supra digi. qz procurator se obligat z contra eum põt fieri executio qđ nõ esset si nõ satisdaret.

2 ¶Cedere diẽ. z diẽ venire z exactionẽ posse fieri an differãt.

3 Quid mittatur executioni an sententia an stipulatio de iudicato soluendo.

4 An ista stipulatio mittatur executioni cõtra fideiussores sine nouo processu.

1 **In stipulatione.** ¶Dies huius stipulationis cedit lata sñia postq̃ trãsiuit in rẽ indicatã. lz exactio differat in tẽpus qđ datur iudicatis ad soluendũ. b. d. Casus est iste. ¶In tex. ibi post rem iudicatã. No. sm Ang. qz non dicit post sñiam: nã tunc etiã infra tps appellãdi cederet dies. z obligarenẽ fideiussores: lz nõ ita est. Nã non oiẽ actio ex ista sñia anteq̃ transeat in rẽ iudicatã. ergo nec ex ista stipulatione que est accessoria ad illã que nascit ex sentẽtia. requirit ergo qđ trãsierit in rẽ iudicatã. qz lapsum sit tps appellãdi. z nõ fuerit
2 appellatũ. ¶In tex. ibi statim dies cedit. gl. j. dic q cedit sed nõ venit per id qđ statim sequit. lz exactio. z. lz nõ bene loquit: qz lz differat exactio nõ tamẽ impedit diem venire sicut nec cedere. sunt enim tria. s. diẽ cedere qđ significat obligationẽ oriri cũ ante nõ sit ort. vt. l. cedere diẽ. de verb. signi. Et diẽ venire qđ significat actionẽ oriri cũ interdũ. licet sit orta obligatio ante diẽ nõ tamẽ actio: ideo nõ dicit venisse. Itẽ exactionẽ posse fieri. nã lz orta sit obligatio z actio potest differri exactio. vt. C. de rei vxo. actio. s. exactio. Et que sit differẽtia inter diẽ obligationis z diẽ exactionis. dic vt. l. si cũ milite. s. cũ intra. de cõpen. z p Bart. in. l. ita stipulatus. de verb. ob. in prima questione principali. Intellige autẽ hanc. l. quantũ ad clausulã quã verbum sonat: sed q̃tum ad clausulã de defendẽdo vel de dolo potest cõmitti hec stipulatio. etiã ante latã sniam sm Ja. de are. z in ista
3 l. fornam duo prima dubia. primũ est. ¶Quid mittatur executioni an ipa sentẽtia. an autẽ ipa stipulatio de iudicato soluendo. z Bar. hic tenet in effectu q ipa stipulatio ppter sententiã. sed Ange. hic reprehendit. qz nõ reperitur in iure q cõtractus habeat executionẽ. ideo reperit contrarium etiam si factus sit super sentẽtia. vt patet in. l. minor. xxv. an. cui fideicõmissariũ. in tex. z glo. s. de mino. z. l. iiij. s. si ex quentione. de re iudi. Ter-

a ¶An in acta facta coram vno iudice. Adde Bar. in. l. cuz lite mortua. ff. ỗ iud. so. Bar. in. l. duus. ff. de custo. et exhibi. reo.

te pro Bar. facit tex. in. l. tale pactũ. s. qui pronocauit. s. de pac. vbi sm cõem intellectũ ipsa cõuentio partium mittit executioni nõ sñia. z hoc magis placet quãdo cõtractus fit pro sñia futura. lz secus pro iã lata que trãsiuit in rẽ iudicatã. z ita loquũtur allegata per Ang. ¶Scõa questio est an mittat executioni cõtra fideiussores sine nouo processu. Cõstat enim q cõtra fide
4 iussores contractus nõ sit executio sententie late contra principalem sine nouo processu. Sed questio est de fideiussoribus iudicij de iudicato soluẽdo. Et cõiter tenetur q cõtra omnes fiat executio sine nouo processu ne in infinitũ habeatur. z probatur per. l. si. C. de vsu. rei iudi. z per glo. in. c. j. de iniurijs. z dãno dato. lib. vi. z hic plene per Bar. z no. hic in fi. sm Jaco. de are. q dilationes que prosunt principali prosunt fideiussoribus de quo dicit no. in. l. quoties. de proc. impera. offe. Et adde qđ no. in Spe. de sententijs. s. quid si sententia.

2 ¶Litis appellatione quid contineatur.

3 Perempta instãtia quid cũ ea pereat z quid remaneat.

1 **Cum lite.** ¶Perẽpta instãtia perimitur hec satisdatio. z liberant fideiussores. b. d. no. z est. l. famosa. maxime propter ea que tangit hic Bart. multum vtiliter. venio ad casum.

2 ¶No. dũ dicit lite mortua sm summariũ qđ dedi q appellatione litis continet sola instãtia qđ facit ad intellectũ. l. causas vel lites. C. de trãsac. Nã aliqñ istud verbũ lis ponit. p tota cã nõ solũ instãtia. Itẽ q finito tpe istãtie lis seu instãtia dicit mori. Itẽ q sola variatio instãtie facit stipulationẽ hãc nõ cõmitti etiã si nõ variaret iudex fit z sola variatio iudicis: lz nõ esset variatio instãtie. vt. j. l. proxi. in pn. z fortius quãdo est instãtie z iudicis. vt. j. c. cũ apud sempronii. Itẽ variatio actionis. vt. s. de pacto. stipu. l. ij. s. fi. z ibi tetigi. z etiã alia variatio. vt. j. eo. si autẽ acceptũ. z ex his sequit q fideiussores in hac satisdatione censẽt se obligasse põtarat ad sniam que fertur ex illa instantia z ex illa actione. z ab illo iudice coram quo fideiusserunt. ¶Aemilio ad gl. super gl. in pn. ibi trieñij lapsu. dic z sic est perẽpta instantia z nõ cã. qz põt iterato inchoari noua instãtia: lz in sequẽtibus exẽplis perimit instãtia z causa. q. nec põt de nouo inchoari. vt. l. postq̃ litis. C. de pac. primũ ergo exẽplũ est vtilitas qz poterat dubitari si inchoetur noua instantia perempta si nõ fuit repetita in se. z ista vult q nõ sed exempla sequẽtia nõ haberent dubiũ. Et adde sm Ja. de are. q ista. l. intelligit quantũ ad clausulã quã verbũ sonat. lz q̃tum ad clausulã de defendendo vel de dolo si stipulatio esset cõmissa. qz cã non fuit defensa. vt. j. l. proxima. s. fi reus. lz postea instãtia periret nõ extingueretur obligatio iã cõtracta. sed bene impedit cõtraben da per sniam ad id qđ verbũ sonat. ¶In fi. glo. ibi nõ valeãt prima acta. hoc intellige sm doc. de illis actis dũtaxat q̃ pertinent ad litis ordinationẽ. vt est libelli datio z litis cõtestatio z iuramẽtum de calũnia. nã oportebit in noua instãtia nouũ dari libellum. z nouã cõtest. facere z sikr nouũ iuramentũ pstare. qz pteri ta preterierũt. lz effectus inductus per lit. cõte. puta q reus sit effectus malefidei saltẽ fictevel q res sit effecta litigiosa. ¶Itẽ q teneaẽ reus de fructibꝫ pceptis z pcipiẽdis tales effectus nõ pereũt qz iã sunt in esse. pducti. z sikr q̃ sit interrupta pscrip. vt no. in. d. l. pperandũ. s. j. C. de iudi. z de pscri. lõg. tẽp. l. j. z. l. sifc. q. i. de iure fisc. z. C. de fruc. z litiũ expẽs. z. l. ij. z ibi omnino vide Bar. Ista tamẽ fuit vera qñ instãtia fuit perẽpta p lapsum triẽnij. Si vero per renũtiationẽ vel trãsactionẽ tũc etiã dicti effectus inducti soluunt: lz trãsactio nõ sortiatur effectũ: vt habeẽ C. de trãsac. l. cũ mota. z ibi hoc tangit Bar. sikr si talia acta nõ pertinebãt ad litis ordinationẽ: lz ad litis decisionẽ: vt sunt attestationes testiũ z sessiones: illa nõ pereũt perẽpta instãtia lz pũt in noua instãtia produci: vt no. in. d. s. j. z in Spe. de offi. dele. s. restat. ver. lz nũquid ante fi. s. istud tñ verũ in attestationibus iã publicatis tã p iudicẽ q̃ per notariũ alteri pereũt nec faciunt fidẽ in noua instãtia nisi in gl. no. in. l. j. seu. ij. s. q in frau. credi. z ibi etiã tãgit p Bar. p. l. gesta. C. de re iudi. si tñ instãtia nõ esset perempta: lz faceret transitũ ad successoẽvel ad iudicẽ appellationis tũc etiã si nõ esset publicata: faceret fidẽ coram eo sicut coram primo iudice: iuxta no. in. l. ij. C. de eden. z per Bar. in l. prolatã. ante fin. C. de sen. Cetera vide hic per Bar. qui plene
a examinat. ¶An acta facta coram vno iudice[a] faciant fidem coram alio. de quo etiã per eundem. d. l. ij. C. de eden.

2 ¶An per istã satisdationem prestita coram vno iudice intelligatur renuntiatũ priuilegio fori.

Lis q dicatur pẽdere per solam citationem.

3 Quod aliquãdo ille qui trahit ad alium iudicem puniatur in perditione cause.

1 **Si quis apud.** ¶Si sñia nõ est lata p illũ iudicem coram quo fuit prestita. z fideiussores. sed per aliũ non committit

bec satisdatio. b. d. Intellige etiã si nõ sit noua instãtia: qz coram primo nõ erat inchoata causa. Itẽ non esset coram eo cõtesta. sed fuit inchoata coram scõo. z sic fuit dũtaxat quãdo cõtractus fit pro sñia futura. lz secus pro iã lata que trãsiuit in rẽ iudicatã. z ita loquũtur allegata per Ang. ¶Scõa questio est an mittat executioni cõtra fideiussores sine nouo processu. Cõstat enim q cõtra fide
4 iussores contractus nõ sit executio sententie late contra principalem sine nouo processu. Sed questio est de fideiussoribus iudicij de iudicato soluẽdo. Et cõiter tenetur q cõtra omnes fiat executio sine nouo processu ne in infinitũ habeatur. z probatur per. l. si. C. de vsu. rei iudi. z per glo. in. c. j. de iniurijs. z dãno dato. lib. vi. z hic plene per Bar. z no. hic in fi. sm Jaco. de are. q dilationes que prosunt principali prosunt fideiussoribus de quo dicit no. in. l. quoties. de proc. impera. offe. Et adde qđ no. in Spe. de sententijs. s. quid si sententia.

2 ¶Litis appellatione quid contineatur.

3 Perempta instãtia quid cũ ea pereat z quid remaneat.

1 **Cum lite.** ¶Perẽpta instãtia perimitur hec satisdatio. z liberant fideiussores. b. d. no. z est. l. famosa. maxime propter ea que tangit hic Bart. multum vtiliter. venio ad casum.

2 ¶No. dũ dicit lite mortua sm summariũ qđ dedi q appellatione litis continet sola instãtia qđ facit ad intellectũ. l. causas vel lites. C. de trãsac. Nã aliqñ istud verbũ lis ponit. p tota cã nõ solũ instãtia. Itẽ q finito tpe istãtie lis seu instãtia dicit mori. Itẽ q sola variatio instãtie facit stipulationẽ hãc nõ cõmitti etiã si nõ variaret iudex fit z sola variatio iudicis: lz nõ esset variatio instãtie. vt. j. l. proxi. in pn. z fortius quãdo est instãtie z iudicis. vt. j. c. cũ apud sempronii. Itẽ variatio actionis. vt. s. de pacto. stipu. l. ij. s. fi. z ibi tetigi. z etiã alia variatio. vt. j. eo. si autẽ acceptũ. z ex his sequit q fideiussores in hac satisdatione censẽt se obligasse põtarat ad sniam que fertur ex illa instantia z ex illa actione. z ab illo iudice coram quo fideiusserunt. ¶Aemilio ad gl. super gl. in pn. ibi trieñij lapsu. dic z sic est perẽpta instantia z nõ cã. qz põt iterato inchoari noua instãtia: lz in sequẽtibus exẽplis perimit instãtia z causa. q. nec põt de nouo inchoari. vt. l. postq̃ litis. C. de pac. primũ ergo exẽplũ est vtilitas qz poterat dubitari si inchoetur noua instantia perempta si nõ fuit repetita in se. z ista vult q nõ sed exempla sequẽtia nõ haberent dubiũ. Et adde sm Ja. de are. q ista. l. intelligit quantũ ad clausulã quã verbũ sonat. lz q̃tum ad clausulã de defendendo vel de dolo si stipulatio esset cõmissa. qz cã non fuit defensa. vt. j. l. proxima. s. fi reus. lz postea instãtia periret nõ extingueretur obligatio iã cõtracta. sed bene impedit cõtraben da per sniam ad id qđ verbũ sonat. ¶In fi. glo. ibi nõ valeãt prima acta. hoc intellige sm doc. de illis actis dũtaxat q̃ pertinent ad litis ordinationẽ. vt est libelli datio z litis cõtestatio z iuramẽtum de calũnia. nã oportebit in noua instãtia nouũ dari libellum. z nouã cõtest. facere z sikr nouũ iuramentũ pstare. qz pteri ta preterierũt. lz effectus inductus per lit. cõte. puta q reus sit effectus malefidei saltẽ fictevel q res sit effecta litigiosa. ¶Itẽ q teneaẽ reus de fructibꝫ pceptis z pcipiẽdis tales effectus nõ pereũt qz iã sunt in esse. pducti. z sikr q̃ sit interrupta pscrip. vt no. in. d. l. pperandũ. s. j. C. de iudi. z de pscri. lõg. tẽp. l. j. z. l. sifc. q. i. de iure fisc. z. C. de fruc. z litiũ expẽs. z. l. ij. z ibi omnino vide Bar. Ista tamẽ fuit vera qñ instãtia fuit perẽpta p lapsum triẽnij. Si vero per renũtiationẽ vel trãsactionẽ tũc etiã dicti effectus inducti soluunt: lz trãsactio nõ sortiatur effectũ: vt habeẽ C. de trãsac. l. cũ mota. z ibi hoc tangit Bar. sikr si talia acta nõ pertinebãt ad litis ordinationẽ: lz ad litis decisionẽ: vt sunt attestationes testiũ z sessiones: illa nõ pereũt perẽpta instãtia lz pũt in noua instãtia produci: vt no. in. d. s. j. z in Spe. de offi. dele. s. restat. ver. lz nũquid ante fi. s. istud tñ verũ in attestationibus iã publicatis tã p iudicẽ q̃ per notariũ alteri pereũt nec faciunt fidẽ in noua instãtia nisi in gl. no. in. l. j. seu. ij. s. q in frau. credi. z ibi etiã tãgit p Bar. p. l. gesta. C. de re iudi. si tñ instãtia nõ esset perempta: lz faceret transitũ ad successoẽvel ad iudicẽ appellationis tũc etiã si nõ esset publicata: faceret fidẽ coram eo sicut coram primo iudice: iuxta no. in. l. ij. C. de eden. z per Bar. in l. prolatã. ante fin. C. de sen. Cetera vide hic per Bar. qui plene
a examinat. ¶An acta facta coram vno iudice[a] faciant fidem coram alio. de quo etiã per eundem. d. l. ij. C. de eden.

2 ¶An per istã satisdationem prestita coram vno iudice intelligatur renuntiatũ priuilegio fori.

Lis q dicatur pẽdere per solam citationem.

3 Quod aliquãdo ille qui trahit ad alium iudicem puniatur in perditione cause.

1 **Si quis apud.** ¶Si sñia nõ est lata p illũ iudicem coram quo fuit prestita. z fideiussores. sed per aliũ non committit hec

traria volũtate dñi: vt in. l. pompo. in fi. s. de procur. Itẽ secus in alijs qui non possunt agere qñ cõstat eos non habere mandatũ etiã si velint de rato cauere: sed tunc demũ qñ semiplene
4 constat. z cauetur: vt in. l. j. C. de procura. ¶Item no. q̃ tales personе habeant potestatẽ agendi sine mandato nõ tamen dicuntur procuratores vel procuratrices illorum pro quibus agunt. Et ad hoc allegat semper iste tex. z sic procurator nõ dicitur nisi ille qui habet mandatũ a dño: vt. l. j. in pnn. de pcur. s. non qui habet a lege. z effectus huius est: qz ille qui habet a dño potest eũ dño preiudicare: z sententia lata contra eũ nocebit dño: sed ille qui habet a lege secus nisi sequatur ratihabitio. z ideo in criminali admittitur interdum defensor sine mandato: qz non potest preiudicare: z tamen procurator vt procurator non admittitur: vt not. in. l. seruum quoq̃. s. publice. de
5 pcura. ¶No. etiã q̃ tales coniuncte persone sicut nõ possunt preiudicare coniuncte si nõ sequaẽ ratihabitio: ita nec possunt eis actionem acquirere. z dicũt doc. q nec possunt accipere solutionẽ pro coniuncta: qz hic non posset esse preiudicialis. Itẽ dixit Jaco. de are. per illũ text. q si procurator actoris qui non probauit plene de mãdato cauit de rato. z sic admittit ad agendum inuito aduersario nõ potest aduersariũ cõpellere ad prestandam hanc satisdationẽ. sed alij dicunt doc. contrariũ per. l. inter quos. s. pe. de dam. infec. qđ placet in dicto casu: qz postq̃ cauit presumit habere mãdatum. nam ista cautio succedit loco alterius semiplene probationis: sed in coniuncta persona quã constat non habere mandatũ: lz admittatur inuito aduersario ad agendum: nõ tamẽ videtur q poterit aduersariũ cõpellere ad satisdationem ista prestandam per istum tex. z sic potest sal-
6 uari opi. Jaco. de are. qđ perpetuo tene menti. ¶In ver. sed qđ de tutore. No. q ille qui est verus tutor non tamen administrat nõ potest acquirere pupillo actionem vel obligationem. Sed cõtra de eo qđ habetur in. l. q. fi forte. in pnn. de solu. So, bene potest recipere solutionẽ fauore liberationis. z hoc introducitur potius pro debitore q̃ pro pupillo lz aliud preiudicii nõ potest facere pupillo. z sicut non potest preiudicare: ita nec
7 obligationẽ acquirere quod tene menti perpetuo. ¶Itẽ no, in ver. lz fi tutor. q falsus tutor licet gerat se pro tutore non potest acquirere pupillo etiã si tutelam de facto gerat sic z falsus heres: lz bereditatẽ possideat non potest acquirere vero heredi: vt. l. si tibi. s. cum possessor. de pact. z idẽ videt in falso plato. Sed in Zium facit qđ habeẽ in. l. filie. s. de solu. lz ibi in libera
8 tione. ¶Itẽ no. in ver. sed si quidem tutor. q ille qui ignorat se tutorẽ nõ dicit gerere vt tutor. z sic nec acquirit pupillo: vnde inducitur q iudex qui ignorat se iudicẽ non videtur facere: vt iudex posito q sit verus iudex acta coram eo facta nõ valent. facit. l. quero. s. de eo qui pro tutore. et qđ no. Bart. in. l. multũ de condi. z demon. si autẽ sciret se tutorẽ: tunc aut cõstat qđ actus non facit vt tutor. z idem per istum text. aut facit simpliciter. et tunc aut facit mentionem de officio: quia dicit talis tutor &c. et dicitur facere vt tutor. l. cum post. s. j. de admini. tuto. facit. l. fi. de exerci. aut non facit mentionem de officio: tunc aut facit supre pertinente ad pupillum: vt quia locat res suas: z videtur facere vt tutor: vt. l. post mortẽ. s. j. quando ex facto tuto. aut non supererit pupilli. z in dubio videtur facere pro pio nomine. ar. l. magis. s. de solu.

2 ¶Quid requirat ad hoc vt dicat quis sine herede decessisse.

1 **Si reus postq̃.** ¶Si causa non defendatur cõmittit hec stipulatio propter clausulam de defendendo lz diffinitiua nõ sit adhuc lata. b. d. sed ppter clausulã quã verbũ sonat nõ cõmittitur nisi lata sententia: vt. l. j. s. eo. z in. l. fi. Et incipit hic tractare de defendendo z durat vsq̃ ad. l. iudicatum solui. Et not. q postq̃ esset cõmissa stipulatio ex ista clausula: lz periret instantia nõ extingueretur stipulatio z obligatio iam nate ad interesse vel penã: vt digi in. l. ij. q. illa loquitur quo ad clausulã quã verbũ sonat propter quã adhuc non erat cõmissa: sed veniebat cõmittenda venio ad casum. ¶In text. ibi: absens factus fit subaudi et citatus non cõparuit nec aliquis pro eo z requisiti fuerunt amici z attinentes per generale proclama si esset aliquis qui vellet eum defendere per. s. sequentẽ ob rem non defensam &c. Ante eñ q̃ ista facta sint stipulatio non cõmittitur: qz non diceretur res vel causa nõ defensa quouisq̃ potest aliqs venire ad defensionẽ. vt ibi: sed postea cõmittitur vel ad penã si fuit promissa vel ad interesse. i. estimationẽ litis: si nõ fuit promissa. Primo tamẽ casu actor petendo penã a fideiussoribus nõ habet aliter probare de iure suo: sed in secundo casu habet necesse probare q reus tenebatur sibi ad quantitatem quam petebat. per. l. ij. s. fi. cum ibi no. s. qui satisd. cog. non sic qñ agit cõtra dolosum
eximentem reum per violentiã ne ad iudicium veniat: qz tunc sufficit iuramẽtum in litem: vt in. l. penul. s. j. ne quis eũ qui in

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

ius voca. est vi eqmat. ¶Mimiū ergo si nō cogit reus certā penā promittere regulariter ne relenet actorē ab onere buius pbationis: vt not. in. l. fi. §. de pacto. stipu. Et est notandū q statim propter primā cōtumaciā in nō cōparēdo cōmittit hec stipulatio etiā nō expectato tpe quo posset instantia durare: lz sit in eo qui promisit factū extraiudiciale: q. nō cōmittit stipulatio ad interesse totale quouscz lapsum sit totum tps quo potest facti expediri. lz ad particulare bene cōmittat: vt in. l. si ita stipulatus essem abs te. ff. l. stipulatio ista. §. fi. de ver. obl. sed hic cōmittit statim ad totale interesse. ⁊ ppter hoc reus in alio relenatur vt poterit purgare moꝝ etiā post lit. ꝯte. vsqꝫ ad sniam: vt in. §. fi. isti⁹. l. cū. l. seq. fm ℘e. vt not. Ly. in. l. eū. §. fi quis. §. ne qs eū qui in ius vo. est vi exi. ⁊ Bar. j. §. fin. ☞ In seq. §. ibi: ℘din dic. S3 cōtra q semp potest aligs cōparere quouscz lata sit snīa: vt. j. ppi. ergo nunqꝫ cōmittet pendente lite cuius contrariū innuit. §. pgime ppter hoc gl. intelligit q debeat mitti ꝓclama: vt si sit aliquis qui velit defendere cōpareat infra tot dies quibus elapsis. ⁊ nemine cōparēte dicetur ammodo non posse aliqué exīstere q defendat: simile in eo q decedit sine here
2 de. ¶Hā ōz sine herede qs decessisse quouscz factū sit tale ꝓclama si sit aligs qvelit eius hereditatē adire: vt no. in. l. fideiussor obligari. §. fi. de fideiuss. ff. l. stichū. in pnīn. de sol. ⁊ per Bal. in. l. sancimus. C. ad treb. ℔ son sunt alia.

2 ☞ Stipulatio de iudicato soluendo: si committitur ob clausulam de non deferendo: an habeat executionem paratam cōtra fideiussores.

3 Laicus condēnatus in maleficio si fiat clericus post condēnationem: an eximatur a iurisditione iudicis secularis quo ad solutionem pene.

Si plures fuerint. ¶Mora cōmissa in nō defendendo potest purgari quouscz lata sit sententia vel solutio facta de pena vel de interesse ad qō stipulatio erat cōmissa etiā post litē cōtesta. b. d. cū. l. seq. in pnīn. fey. ⁊ sunt tex. singulares. ☞ In text. ibi: si plures fuerint fideiussores idē fīvnus tm nō est vis quātum ad ea que sequunt. ☞ In tex. ibi: postea ꝙ cū vno lis cōtest. est subandi sup interesse vel pena ad q fuit stipulatio cōmissa. ppter cō
2 tumaciā de nō defendēdo. de quo. §. digerat. ¶ Et sic no. q ista stipulatio qñ cōmittit ob clausulā de nō defendēdo nō hz execution̄e paratā cōtra fideiussores: q hic ōz q lis cōtesta. cōtra eos. ⁊ sic ordinarie ꝓcedit: secus qñ cōmittitur ex clausula quā verbū sonat. Sed Bar. dicit hoc ideo esse: q. non erat expressa certa quantitas. ideo erat necessaria liquidatio: lz fi fuisset expressa secus certe hoc non hz impedire executionē: quia in illa summaria cognitione q adhibet in executione pōt fieri hec liquidatio fm eundē Bar. in. l. j. §. e. vñ Ang. tenet ⁊tra eū p plures rōnes q̄ satis placet. nec etiā cōcedit Ang. q ista stipulatio mittat executioni dices: q non reperit in iure q Jctus habeat executionē: lz in hoc ego dixi Jtium in. l. j. ☞ In glos. seq. ibi: absolui debet. subaudi ab obseruatione iudicij. ⁊ sic est snīa interlocutoria: vt no. in. l. earū. §. si serui. ven. ☞ In seq. ibi certum. glo. exponit. i. aliquin ꝓbat eñ qō dixerat post condēnationē factam de fideiussore sup interesse vel pena nō admitti defensionē rei ad purgationē moꝛe: vt ab illa sententia liberetur: q. si admitteret post sententiā admitteret etiam post solutionē. q̄ns est falsum ergo ⁊ antecedens. falsitas consequētis ꝓbatur: q. post executionē factā ab hoīe vel a lege nō admittit purgatio moꝛe: vt. l. qui ob rem nō defensam. §. de cōdi. inde. et l. si is q. de leg. ij. ergo nec post snīam: q. postꝫ est ꝺēnatus ad ꝺādum cum poterit precise compelli executiue perinde est acsi iam dedisset. binc est q fideiussor potest statim repetere a principali acsi iā soluisset: vt in. l. lucius. §. māda. bñ ergo bic ꝓbat id qō. §. digi: q post executionē non hz locum purgatio moꝛe.

3 ¶ Et diuidit iste tex. per Spe. in ti. de reo. §. j. ver. quid si pēden
a tis. ⁊ ver. seq. q̄ si laicus condemnatus[a] in maleficio fiat clericus post condēnationē: nō eximitur a iurisditione iudicis secularis quominus cōpellatur ad solutionē pene si est pecuniaria sicut si iam soluisset nō posset repetere ex eo q factus est clericus. Sed opp. q declaratione istoꝝ tex. j. de. l. si insulā. de ver. obli. vbi post lit. cōtest. super interesse vel pena non admittitur moꝛe purgatio glos. non soluit istud contrarium. Sed tu dic. vt digi in. §. precedenti fm ℘e. ⁊ etiā tetigi in. l. ℥ia. Sed contra illā solutionem opp. de. l. si post tres. si quis cau. vbi etiam in iudicio admittit purgatio moꝛe nisi vsqꝫ ad paucos dies. et iste text. vult q vsqꝫ ad sententiā. fol. ⁊ no. ibi loquitur quando erat apposita certa dies in stipulatione bic non. Item ibi erat apposita pena: sed in boc non est vis. Nam etiā hoc potest intelligi quando erat pena apposita: solum eñ debet attendi an sit appositum certum tempus infra quod debet sistere vel non: lz contra adhuc q etiam tunc qñ erat appositū admittatur purgatio post modicum tēpus: vt. l. sancimus. C. de fideiuss. Solu. ipse moꝛosus non admittit post modicū tps: vt. l. si post tres. lz alius nō moꝛosus vt fideiussor qui sistere promisit bene admittitur: vt in. l. contraria. ſ. vsqꝫ ad quatuoꝛ menses.

a ☞ Ldēnatus. Adde text. et ibi docto. in ca. j. de obliga. ad ra.

Etiam tamen. **Unus ex fideiussoribus.**

1 Supra in. §. fi. dicit ꝙ ipse reus q fuit in moꝛa admittit ad defensam vsqꝫ ad snīam vt moꝛa purgef bic ōz q etiā vnus ex fideiussorib⁹ datis in hac stipulatione: ⁊ etiā si reus decessit plurib⁹ heredib⁹ relictis vnus solus pōt suscipe defensionē ꝓ oīb⁹ ⁊ purgare moꝛā. Aduertendū tñ qō in alio est dīa: an veniat ipse reus vel eius heres ad defensam: an veniat fideiussor vel extraneus. q. primo casu nō hz necesse dare alios fideiussores. secūdo sic: vt. j. e. al. §. nunc videamus. Ecce ergo casum ⁊c.

2 ☞ In extraiudicialib⁹ postꝫ stipulatio est semel cōmissa ad totale interesse vel ad penā amplius non cōmittitur etiā solutione nō facta lz secus qñ ad particulare interesse.

In hac stipulatione. ¶Si hec stipulatio cōmissa est ex
1 vna clausula ad totale interesse amplius ad idē nō cōmittitur ex alia. b. d. fz hoc vr cōtra. l. cū q̄rebat. j. eo. ⁊ ℥. l. si. et. l. nouissima. ideo dic ꝙ hoc ℥ intelligi qñ fuit cōmissa: ⁊ etiā solutio facta: als dic: vt in. ll. ℥ffs. ff. ℥ in extraiudicialibus postꝫ stipu
2 latio semel est cōmissa ad totale interesse vel ad pena amplius nō cōmittit etiā solutione non facta: vt. l. si duo. in. §. de arbi. lz secus qñ ad particulare interesse: vt. ℥. ti. ꝓpi. l. iiij. §. fi. ibi ū dicit: fz in se reuoluit. ⁊ gl. exponit. i. sepius cōmittitur qō ꝑsequere: vt no. Bar. in. l. si fic. §. de ver. obli. Ecce casum.

1 **Nunc videamus.** ¶Si defendat causa per aliquē ex illis q promiserūt defensionē vel p aliquē ex heredib⁹ illoꝝ nō requirit ꝙ det alius fideiussor: ⁊ pitio cōmissa non cōmittit ex clausula de defendēdo: fz si alius a ꝑdictis cām defendat etiā nō sit ex fideiussorib⁹ datis regrit ꝙ det fideiussores nouos als actor non tenet eum admittere si tñ admisit ōz causa legitime defensa. ⁊ stipulatio ob rē nō defensam non cōmittit. b. d. vsqꝫ ad. §. in hac fm verū intellectū. ☞ In text. ibi: ⁊ quarū personarū. dic ad istam qōnem directe nō rndit: fz in responsione quā facit ad primam colligit. Respōdeo ꝙ nō solū ille qui defensionē promisit admittitur ad defendendū: vt stipulatio non cōmittat vel vt cōmissa resoluat sed etiā quilibet alius qui defensionē non promisit siue sit penitus extraneus siue sit vnus de fideiussoribus datis: nā illi nō promittunt defensionē: sed promittunt penā vel interesse si causa nō defendat: vt in. §. in hac stipulatione. j. e. ll. ☞ In tex. ibi: ⁊ si quidē. dic hic solut primā questionē qualis ōz esse ista defensio ad hoc vt dicat legitima. ⁊ faciat stipulationē non cōmitti. Et respondit ꝙ si veniat ad defensionē aligs de enumeratis in defensiōe sufficit ꝙ causam assumat ⁊ defendat. subaudi: nec regrit ꝙ det alios fideiussores. Quar autē intelligātur ista ṽba de enumeratis in defensione. gl. j. exponit duob⁹ modis. Primo vt intelligat de enumeratis in ṽ. vnus ex fideiussoꝛib⁹. §. e. l. Scēo de enumeratis in. l. iij. §. j. §. e. ti. Tu dic melius de enumeratis in defensione. i. de bis q promiserūt defensionem vt reus principalis q satisdationē istā ꝑstitit siue sit vnus siue plures. Nam videtur promittere defensionē que continet sub hac stipulatione sine sit defensor cum mādato vel sine mādato: q. satisdationem istam prestitit bodie non potest esse nisi talis defensor: q. conuētus suo nomine banc non prestat. si vo sit de alijs qui defensionem non promiserunt: tunc non admittitur si actor nō vult nisi iterum satisdet ⁊ nouos det fideiussores ꝑpter regulam que est ꝙ nemo idoneus defensor alterius est sine satisdatione de iudicato soluendo: vt. l. minoꝛ. in fi. §. de pcura. si tamen actor admittit legitimā eius ꝑsona sed postea in. §. fi ex fideiussoꝛib⁹. mouet dubiū nā qō. §. digi potest. pcede re si erat alius penitus extraneus q nec promiserat defensionē nec fideiusserat: lz qd si erat vnus ex fideiussoribus. Respōdet ꝙ potest admitti multomagis. ⁊ hoc est clarum: sed quantū ad alia q̄ supradicta sunt subaudi de nouis fideiussoꝛib⁹ ꝺādis et de nona satisdatione prestanda. Idem est in eo qō impeditus extraneo fm verum intellectum qui sentit. glo. magna. in pnīn. relictis alijs que incipit iudicatum solnere.

2 ☞ Qui fideiubet videtur ꝓmittere solui.
Si mando q fideiubeas videoꝛ tacite mandare q̄ soluas.

1 **In hac stipulatione.** ¶Fideiussores dati in hac stipulone nō tenent defendere si nolūt: q. nec promiserūt lz dūtaxat penā ⁊ interesse si cā nō defendat: lz si defendāt ⁊ succūbāt recuperant forte quā solnūt: expēsas vo nō. si aūt obtinēt expēsas recuperant

rant p vtilē actionē mādati nō p directā: q. nō fecerunt id qō mādatū erat cū defensio nō esset eis mādata vt dictū est. lz fecerūt iuxta mādatū. b. d. no. vsqꝫ ad ver. si tamē plures. Et istud vltimū no. q. est tex. peregrinus fm Ang. q. potest quis agere vtili mādati: qñ facit iuxta mandatū: lz nō fm mandatū. pone exemplū in. l. fi. §. mādati. si quis mādauit: vt plures. in te ꝺuxerint ꝓtitio: ⁊ tu nō fideiussisti: lz ꝙ eo soluisti: vt habeas ℥ me vtilem actionem mādati: lz nō seruaueris formā mādati quasi feceris
2 iuxta mandatū. ¶Hā ⁊ qui fideiubet[a] videt promittere soluere
a vt. l. indebitū. de condi. inde. ergo si mādo q fideiubeas videoꝛ tacite mandare q soluas. ☞ In tex. ibi: si defensionē: subaudi rei principalis citati ⁊ nō cōparētis. nā ꝓpria non est dubitatio. ☞ In tex. ibi: teneanť. dicit sic nō defendunt. ⁊ propter hoc cōmittit stipulatio ad penā ad interesse: vt soluāt ⁊ velint repetere a reo nō defenso actione mandati: q. fideiusserūt ꝙ eo poterint repelli p exceptionē q in tātū ꝺe tenent ei propter omissam defensionē. ⁊ in hoc stat vtilitas huius quesiti: ⁊ certe nō te nenť: q. ꝺe hoc mādatū nō receperūt: fz solū ꝺe soluendo penā vel interesse si reus non defendat: sed si recepissent tenerentur. ☞ In tex. ibi: q. ob rē iudicatā prestiterūt cōsequēter: fz cōtra. q. si vtiliter nō gesserūt qō ptz: q. sumptus litis nō recuperāt vt sequit: ⁊ etiā habeť in glo. q̄ incipit hic. ideo videť q. nec ꝺebeant recuperare qō soluerūt ob rē iudicatam. sol. nō gesserūt vtiliter litigādo: q. nō expediebat dño litigare qō ex snīa lata cōtra eū apparet: vt in eadē glo. in pnīn. fz vtiliter egerūt soluēdo q. reus tenebať ad illā quātitatē: ⁊ sic eū liberauerūt. vñ habent actionē negotioꝝ gestoꝝ ⁊ habebūt necesse ꝑbare q. ille vere tenebať soluere nec ei sufficeret bec sentētia qua cōdēnati sunt q. illa nō ꝑiudicat reo q nō ꝺedit eis mādatū ad litigādū: fz si ꝺedisset illa sola sufficeret: q. snīa lata cōtra ꝑcuratoꝛē habentē mandatum nocet dño. ⁊ in bis cōsistit vtilitas illius tex. sine quib⁹ nō bene intelligeret q. etiā fuit de mēte illi⁹. l. et etiā precedētis si bene inspiciank q̄ incipit non q. iudicatū. vult eñ q. nō repetāt qō soluerūt ex eo qō fuerit cōmissa stipulatio in sol. q. nō est cōmissa postꝫ res fuit defensa nec eo q. sint cōdēnati: q. ꝺēnatio nō nocet reo postꝫ sine mādato defenderūt: vt in. l. iiij. in pnīn. de re iudi. lz ex eo q. ille tenebať soluere. ⁊ ab illa obligatione eū liberarunt. ad qō. §. de iudi. l. de qua re. §. fi. qō declara: vt. §. digi. ☞ In tex. ibi: minime petēt sumptus lit. subaudi indistincte q. nō vtiliter litigarunt. si autē expediebat reo q. litigarēt vsqꝫ in fi. vt forte baberet actionē de euictione: vt. l. vtrigs. §. de rei ven. lz succubuissent expēsas repeterēt per
3 ea que not. in. l. eg parte. in pnīn. fa. ber. qō etiā tenet Bar. bic: ⁊ plene ꝺistinguit tres casus qō ꝺic vt bic ꝙ eū: sed. pcurator qui ꝺefendit cū mādato bene recuperat expēsas etiā si succūbat: vt in gl. ⁊. C. māda. l. etiā. ☞ In tex. ibi: quasi iuxta mādatū ꝺic. nā postꝫ obtinuerūt ⁊ vtiliter gesserūt: lz nō habuerint mādatū expressum ad hoc tū finguntur habuisse. ⁊ istud est ꝺicere iuxta mandatū vnde habēt vtilem actionē nō directam.

2 ☞ Defensio non potest ꝺiuidi.
Judex in bis q. concernūt vtilitatē partiū non ꝺz interponere officiū suum nisi ad partis petitionē vel postulationē: secus in bis que concernunt vtilitatem publicam vel ꝺecoꝛem.

3 Plures ꝓcuratoꝛes an possint ꝺari ab vno in vna causa. ⁊ qd in eius beredibus.

1 **Si tamen plures.** ¶Ad ꝺefendendū causam ceptā ℥ vnum etiā si ꝺe illo peruentū sit ad plures beredes nō admittunť plures ꝺefensoꝛes: lz ꝺebēt vnū constituere: lz ex parte actoris plures
2 ꝓcuratoꝛes admittanť. b. d. singulariter. ¶ ⁊ semper allegat ꝙ defensio nō potest ꝺiuidi. casus est iste. ☞ In tex. ibi: ꝺesideratē boc actoꝛe. No. fm ꝺoc. q. inꝺex in bis que cōcernūt vtilitatem partiū non ꝺz interponere officiū suū nisi ad partis petitionē vel postulationē. facit. l. ad pemptoriū. §. ꝺe iudi. et. l. iiij. §. ꝺoc autē iudiciū. ꝺe ꝺā. ief. ⁊ ibi plene ꝑ Bar. sec⁹ in bis q. ☞ cernūt vtilitatem publicā vel ꝺecoꝛē: vt. l. quos prohibet. §. ꝺe postu. certe etiā in bis q. cōcernūt vtilitatē partis: si sunt sibi nota iudici: q. cōstāt ex actis factis cōrā eo posset interponere partes suas etiā parte non petente. ad qō vide no. Bar. in. l. eū qui ita. §. qui ita. ꝺe v̄. obli. ☞ In tex. ibi: nā ⁊ plures beredes subaudi rei iam conuenti. ⁊ sic erat lis inchoata cōtra vnum ⁊ ꝺe illo peruentū est ad plures. ita ꝺz hoc intelligi. Si aūt lis inchoať cōtra beredes quilibet eoꝝ potest ꝺare suū ꝺefensoꝛē. ⁊ ita loquitur Jtium formatū in. l. iij. ꝺe. l. si qs cū ꝓcuratoꝛio. §. vni⁹. §. ꝺe pcu. ¶ Et no. bic singulariter q. lz in casu huius. §. qñ erat inchoata cōtra ꝺefunctū qlibet ex heredib⁹ posset se ꝺefendere
3 per ꝓcuratoꝛes nō possunt plures ꝓcuratoꝛes constituere: sed ꝺebēt cōcoꝛdare in vno qō ꝑtuo tenemēti. Sed qd si aliqui velint se ꝺefendere ꝑ seipsos aliqui ꝑ ꝓcuratoꝛes. puto ꝙ ꝑmi possunt. ⁊ secūdi habēt in vnū cōcoꝛdare. ☞ Sed op. ⁊ etiā de-

functus potuerit ꝺare plures ꝓcuratoꝛes fortius eius heredes: vt. l. omniū. §. ꝺe pcura. Sol. verum est si plures actiones fuissent intentate ex ꝺiuersis causis ℥tra vnū ⁊ in eodē libello. ⁊ ita loquit illa. l. vt bic in glo. ij. quā not. sed bic fuit intentata vna tantū. ☞ Item adhuc opp. ꝺe. l. iij. §. vbi autē. §. ꝺe duob⁹ reis. glo. super ver. plures. in fi. non soluit. sed ꝺic ꝙ ibi intelligitur actoꝛe volente. bic eo inuito fm ꝺoc. ☞ S3 extra gl. opp. ꝺe. l. pluribus. §. ꝺe pcura. vbi patet qō plures ꝓcuratoꝛes possunt ꝺari ab vno in vna causa fortius a pluribus heredib⁹ eius. Solu. vt quilibet ꝺefendat ꝑ parte ꝺari non possunt ita loquitur bic et eo. ti. ꝺe pcura. l. non tamen als si tamen. que sequitur post illam. l. omniū. Sed ꝙ oēs simul ⁊ vnus sine alio non possit bene possunt cōstituī: q. tunc nō ꝓ parte sed insolidum ꝺefendunt similiter ꝙ quilibet insolidum: q. melioꝛ erit ꝺditio occupātis vt in ⁊trario. tamē adhuc restat mibi ꝺubiū: q. grauabitur actoꝛ in pluralitate ꝺefensoꝛū cū expediat oēs facere citari ⁊ cōcoꝛdare. vnde forte melius posset ꝺici ꝙ actoꝛe volente teneantur plures ꝓcuratoꝛes cōstituti vnum ex eis eligere qui solus sit citandus ne actoꝛ grauet als. pcedat. l. contraria. Quid autē si vnus confiteatur alter negat. ꝺicyt no. per glo. in. c. si duo. ꝺe procura. lib. vj.

1 **Illud sciendum.** ¶Defensoꝛ necessarius hz necesse ꝺefendere i foꝛo in quo lis inchoata est. b. d. Et sic si esset clericus vel scholaris nō posset petere causam remitti ad iudicē fuū: vt. l. pēditoꝛ. §. fi. §. a de iudi. ☞ In tex. ibi: vt recte ꝺefendatur. subaudi ⁊ stipulatio nō cōmittať. ☞ In tex. ibi: vbi ꝺo agi subaudi ℥ ipm reum nō vbi ꝺebereť agi cōtra ꝺefensoꝛem qui forte est alieni iuris.

a ☞ Qui fideiubet. Adde doct. in. c. puenit. ⁊ in. c. odoardus. de solu.

Judicatum solui. ¶Sed an conti
neat clausulā de iudicio sistiv̄ ꝙ nō quasi hoc sit supfluū: q. cōprehendať sub clausula de ꝺefendēdo: fz certe ꝺefensio pōt fieri ꝺe absente: fz sistere in iudicio regrit presentiā: vt. l. ij. §. fi. qs in iudi. cū seq. si qs cau. fz certe vbi pītia opus est: puta vt respondeať positionib⁹ p absentē: q. melius est info:matus nō videtur recte ꝺefendi nisi sistatur. ideo satis videť cōprehēdi: vt. l. si eum. in pnīn. cū ibi no. si quis cau. sufficit.

2 ☞ Si ꝺefensoꝛ sine mandato satisꝺedit et postea mandatum superuenit ⁊ actoꝛ prosecutus est litem: ⁊ obtinuit eum cōdemnari: an cōmittatur hec satisꝺatio.

3 Si falsus ꝓcuratoꝛ actoris efficiatur verus: an impeꝺiatur committi hec stipulatio.

1 **Sj anteaccep.** ¶Si cōtingat mutatio in persona ꝺefensoꝛis: quia ꝺe vero ꝓcuratoꝛe efficiatur non verus vel ꝺe simplici ꝓcuratoꝛe vel ꝺefensoꝛe efficiatur ꝺns litis q. succeꝺat principali stipulatio iudicatī solui ex clausula quā verbum sonat non cōmittitur si actoꝛ ista sciuerit. Et boc non obstante fuerit litem prosecutus cum eo: secus si ignoꝛauerit. b. d. ista. l. singularis ⁊ ꝺifficilis plus ꝙ alia que sit in hoc titulo fm Barto. qui multa verba effundit insistens in recitatione glossarum per singula verba. ⁊ Ange. multomagis per multa inutilia: sed in paucis consistit vtilitas: vt. j. ꝺicam. ⁊ ꝺiuide in tres partes: q. primo ponitur vna decisio trimembris vsqꝫ ibi nam vt committatur. Secundo soluitur quedam obiectio que poterat fieri ad secūdum membrum vsqꝫ ibi: ⁊ ideo. Tertio ex illa solutione infert ad decisionē aliorum ꝺuorum casuum ꝺiuersorum principio. ⁊ sic in effectu tres ponit casus. Jn primo fuit facta mutatio de vero ꝓcuratoꝛe in non verum. Et not. q. ꝺistinctio que ponit in primo casu: an actoꝛ sciuerit vel ignoꝛauerit locū habet etiam in secundo et tertio fm Jaco. de are. et Ray. licet Barto. boc nō tangat. venio ad casum. ☞ In tex. ibi: si ante acceptum iudicium. i. ante litis contesta. cum ꝓcuratoꝛ qui satisfecerit de iudicio soluendo et ꝺedit fideiussoꝛes quosdam extraneos. licet glos. ꝺicat ꝙ ipse principalis ꝺominus fideiussit ꝓ ꝓcuratoꝛe: sed primus intellectus vtilioꝛ est propter illa que sequuntur vt apparebit ex inferioꝛibus. et ideo ꝺicit ante acceptum iudiciū: quia tunc potest indistincte renocari posteaveroꝛ non fine iusta causa: vnde non procederet quod. §. sequitur. prohibitus fuit ⁊c. sed etiam tūc si iusta causa affuisset locum baberet quod bic ꝺicitur. ⁊ multomagis: quia maioꝛ ꝺicitur mutatio post litem cōtestatam ꝙ ante. mutatur enim non solum cōditio ꝓcuratoꝛis sed litis inchoate nō fit si non erat inchoata: quia illa non mutatur cum non baberet principium. ex hoc est expedita gl. illa. ☞ In tex. ibi: egerit subaudi. ⁊ obtinuerit sententiā cōtra eum: ⁊ nunc agit ex stipulatione iudicatum solui cōtra fideiussoꝛes qui se ꝺefendunt ꝙ ista non est illa sententia ad quā se obligauerūt. nam tempoꝛe quo se obligauerūt ille babebat mandatū qō mādatum si ouasset snīa lata ℥ illum ligaret ꝺfm. et ad banc se obligauerūt

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

nunc: q⁹ nō ouraurit mandatū sñia lata cōtra ipsum ꝓcuratorē non ligat dñm: sed ipsum solū ꝓcuratorē tanꝯ simplicē defensorem sine mādato q se obtulit cū mādatum non haberet: vt.l. plautius.de ꝓcur.ad quā sñiam se nō obligauerūt. Ad hoc respondeō cū distinctione q⁹ si actor ignorauit renocationē: mandatū ꝛ re vera fuerit finitū fingiē nō finitū: ꝛ durare: vt.l.j.C. de satisf.ꝛ.ſ.de.ꝓcu.l.ſi ꝓcuratorē absentē ꝛ ligat dñm: vt in d⁹ ctis iurib⁹.ꝛ sic ista vī illa sñia ad quā illi se obligauerūt. Si ātē sciebat renocationē ꝓcedit oppositio: ꝛ iputet sibi actor quare post renocationē mandati ꝓsecutus est litē cū illo. poterat emēdare eum non admittere nisi de nouo ꝓmitteret de iudicato soluendo tanꝯ simpleꝝ defensor: sine mādato ꝛ de nouo det fideiussores eosdem vel alios: q⁹ prima satisdatio extincta est. ¶ In terra ibi: nā vt cōmittat. dic videbat q⁹ nō esset extincta imo cōmissa postꝯ actor iudicū accepit ꝛ finiuit cū illa pſona que promisit de iudicato soluēdo. Sed respondeō q⁹ hoc nō sufficit: imo requirī ꝙ duret eadem causa ꝛ qualitas pſone defensoris q̄ erat tpe stipulationis interpolite. qō hic nō est: q⁹ tūc erat verus procurator: postea factus est nō verus. ¶ Et ex hoc infert ad alios datos casus magis dubios: q⁹ si ꝓcurator successit reo: ꝛ sic est extinctū mādatū: q⁹ nō pōt esse ꝓcurator ſuiſpſius. ꝛ postea fuerit cōdēnatus nō cōmittitur hec stipulatio nec cōtra eū nec cōtra fideiussores: q⁹ nō est cōdēnatus vt ꝓcurator: ſ⁹ vt dñs ꝛ fideiussores nō ſe obligauerūt nisi ad sñiam que ligaret ꝓcuratorē: ꝛ etiā dñm. ista autē ligat dñm nō ꝓcuratorē: q⁹ finitū est ꝓcuratoris officium sicut in casu precedenti vbi ligat ꝓcuratorē. i. defensorē dñm. † Itē alius casus dubitabilis est si defensor sine mādato satisfecit: ꝛ postea mādatū supuenit actor ꝓsecutus est litē: obtinuit eā cōdēnari adhuc nō cōmittit stipulatio: q⁹ fuit interpolita ſup sñia q̄ ligaret ipsum solū defensorem ꝛ nō dñm. nā ita esset si mādatū nō supuenisset: vt.l. plautius.de ꝓcu. ſ⁹ q⁹ supuenit ligat dñm nō defensorē. et huic sñie se nō obligauerūt in his consistit tota substantia huius legis abbreuiādo verba ꝛ dimittēdo supflua. limitādo tū ſm Ja.de are. predicta vt oia ista ꝓcedāt si actor sciuit has mutationes. ꝛ sic est qd fibi imputet quare litē fuit. ꝓsecutus: ꝛ nō fecit sibi de nouo satisdari. ¶ Et predicta q̄ mutationes cōtingūt ex parte rei defendentis. si aūt ex parte actoris: q⁹ de falso ꝓcuratore fact⁹ est verus nō impedit cōmitti hec stipulatio: vt.l. iul. ſ. q. satisd. cogā. ꝛ.l. cause. ſ. fi. de ꝓcu. de quib⁹ gl. mag. fi. opp. ꝛ multū la boat in solutione hic ꝛ ibi. ſ⁹ hec est vera solutio quā tangit gl. ibi vel aliter hic ex parte rei. ꝛ ratio est in ꝓpōtu: q⁹ nō variat ille respectus ꝓpter quē facta est ꝓmissio. nā fuit facta ad vtilitatē dñi cuius noīe agebat: ſ⁹ nūc post superueniētiā mādatis multomagis adest vtilitas dñi: q⁹ sñia lata ꝓ eo dño prodest. ergo ꝛ d⁹ ꝓdesse stipulatio: ſ⁹ si nō peruenisset nō ꝓdesset: vt. ſ. eo.l.iij. ſ.j. in fi. cū ſequē. Et in hoc stat tota vtilitas: ꝛ quasi oēs glo. remanēt declarate. ꝛ hoc ꝓ tout ista.l. ſm verū intellectum reddit ꝛ intelligit de clausula quā vbū sonat: ſ⁹ qđ intelligūt in clausula de defendēdo alij in clausula de dolo vt in glossella ſup v. cōmittat. ꝛ sequēs gl. ſ⁹ quēlibet intellectū op. ꝛ soluit ꝛ finaliter dicit q⁹ quilibet potest ſustineri in hac.l. ſ⁹ doctores cōtra quos ꝓsequere: vt hic ꝙ Bart. q⁹ solus ꝓim⁹ intellectus potest ſustineri. ſ. de clausula quā verbū sonat. ſufficit.

Si ad defendendum. † Ꝓ⁹ defensore cū mādato satisdat dñs: ſ⁹ defensor sine mandato innouare d⁹ sibi fideiussores. h.d. ſm Dy. Alij intelligūt totā legē in defensore cū mandato quē dñs in instrumēto ꝓcuratoris nō relenauit nec ꝓ eo ꝓmisit certe si dñs est ꝓsens ꝛ de facili potest haberi ipse debebit ꝓmittere ꝓcuratorem. ꝛ dabitur ꝓcuratori terminus ad faciendū ipsum cōparere. Sed si esset absens in longinquo nō d⁹ sibi iste terminus assignari: ſ⁹ ipsi ꝓcuratori deberet ꝓmittere et fideiussores inuenire ſm Jaco. de are. ꝛ vterq⁹ intellectus est bonus.

Si seruus. † Perempta re deducta in iudicū nō perimat vt si erat necessaria ad hoc sñia ꝓpter accessiones. h.d. Et de hoc dic: vt. ſ. de rei ven. l. nō vtiq⁹.

Si reus post. † Si post prestitā satisdationē reus acgrit ꝓinde gium ꝓsonale p qō inuitus nō cōpellat litigare nihilominus si causa non defendat cōmittitur stipulatio ista ex clausula de defendēdo cōtra fideiussores. h.d. ¶ No. q⁹ istud ꝓuilegiū non egredit eius ꝓsonā: ꝛ ideo est imputandum fideiussorib⁹ quare nō defendunt: quia scīt vocabit hic. nā si ipse reus ꝙ citatio sit nulla p.l. ij. ſ. de i ius vo. fi est nulla nō potest dici res nō defendi: q⁹ tūc d⁹ res nō defendi qñ actor non ꝓsequit ꝛ nō est ꝙ respondeat. Istud facit me multū dubitare hic ꝛ si nō esset prestita satisdatio sine dubio stipulatio nō valeret: ſ⁹ postꝯ est prestita potest dici q⁹ valeat nō q⁹ ille arceat personaliter cōparere: ſ⁹ vt cōmittat stipulatio si nec ipse. ꝙ se nec ꝓ⁹ ꝓcurator aut alius ꝓ⁹ se defendit.

2 ¶ Quādo sunt due actiones q̄ sic se habent: vt lata sententia cōdemnatoria in vna facta ꝓcutione obstaret exceptio rei indica. in alia an admittatur cumulatio.

Cum querebatur. † Si causa non defendit cōmittitur statim stipulatio ista ex clausula de defendēdo ad totale interesse: ſ⁹ si hoc nō obstāte actor nihilominus litē ꝓsequit ſ⁹ contumacē ꝛ obtineat sñiam. fingiē stipulatio ex prima clausula nō esse cōmissa si nō erat sup illa facta litis cōrestatio ꝛ cōmittit ex clausula quā verbū sonat. Sic fingitur nō cōmissa si lis fuerit finita solutione vel trāsactione vel acceptilatione. h.d. multū notabilr. Istis tū vltimis casib⁹ nō cōmittit ex alia causa cū sñia nō sit secuta. Et primo formatur thema vsq⁹ ibi dicebā. Secundo arguit q⁹ postꝯ est cōmissa ex vna clausula de defendēdo ad totale interesse amplius nō cōmittit ex alia quā verbum sonat: q⁹ ls contineat tres clausulas oēs tamen tendunt ad vnū effectū. ſ. ad cōsequendum interesse totale qō nisi semel ex vna clausula cōsequi pōt vsq⁹ ibi. perinde ibi determinat ſ⁹ium q⁹ cōmittat ex clausula quā verbū sonat ꝛ definit esse cōmissa ex prima nisi lis ſup illa nō erat cōtestata: ergo si erat cōtestata secus videt: vel potest dici q⁹ tūc nō desinit neꝙ fingiē esse cōmissa ex ꝓma si erit cōmissa ex vtraq⁹ tamē non nisi ex vna agere poterit: vt ptz in. l. qui. ſ. quoties. ꝛ istud plus ptz ꝛ hoc vsq⁹ ibi. perinde ibi ponit casum in quo ls fuerit cōmissa ex clausula de defendēdo tū definit esse cōmissa et extinguīt nec ex alia cōmittit ratio determinationis huius legis: q⁹ clausula quā vbū sonat est principalio: ꝛ de defendendo ꝛ de dolo sunt accessorie: vt. ſ. de accep. l. accepto. Itē prima est vtilio: q⁹ ls executionē paratam: ſ⁹ ex alijs duab⁹ nō: imo op⁹ q⁹ lis cōtestet sup illis ꝛ ordinarie agat: vt. ſ. eo. l. iij. ſ. fi. ꝛ ibi tetigi merito nō obstāte q⁹ fuerit cōmissa ex clausula de defendēdo nō fit quominus si forte sequat diffinitiua cōmittatur illa qua verbū sonat: ꝛ cōfundit prima. ꝓmissio. Intellige aūt hāc. l. q⁹ lis fuit cōtesta. cū reo post prestitā satisdationē als cōtra eū absentē non potuisset ad diffinitiuā peruenīri. isto nāqs iure cōtra habebat hermodicium reo absente post lit. cōtesta. vt. l. ꝛ post edictū. de iudi. ¶ Inducit autē Ang. istā. l. cōtra quā dē terminationē Bartol. in materia cumulationū in. l. edita. C. de eden. vbi tenet cōtra alios q⁹ qñ sunt due actiones que sic se habent vt lata sñia cōdēnatoria in vna facta ꝓcutione obstaret exceptio rei iudi. in alia q⁹ non admittat cumulatio per. l. j. ſ. fami. fur. feciſſe di. contra quā determinationē videt casus hic: q⁹ lit. pen. super negotio principali si reus nō defendit. ꝛ sic cōmittatur stipulatio ex clausula de defendendo potest actor illā lit. pen. agere ex illa clausula ꝛ cumulare nouā actionē lite nihilominus perseueráte in suo statu qō ptz: q⁹ pōt etiā illā litē ꝓsequi ꝛ obtinere sñiam. ꝛ nihilominus sic se habēt ite actiones q⁹ facta ꝓcutione ex vna earū obstaret exceptio rei indicate ex altera cū nō debeat bis idē cōsequi: vt. l. ꝓpt. ſ. fi. Sed potest respōderi q⁹ hic ꝙra diuersas ꝓsonas fit ista cumulatio q⁹ prima lis pēdebat cōtra reum vel defensorē absentē: ꝛ non defendentem nihilominus inchoauit cōtra fideiussores super interesse. Bar. autē loquit qñ cōtra eundē: sua tamen inductio est satis pulchra ꝛ subtilis. Non sunt alia.

Si fuero. † Mutatio actionis facit istā stipulationem nō cōmitti. ꝛ sic est casus hic de intellectu quem tetigi in. l. ij. ſ. fi. ibi. ¶ tum. ſ. de ꝓteto. ſtipu.

Si ex duobus. ¶ Licet facta fuerit solutio ꝓ⁹ pte de iterum esse ex clausula de defendendo pōt purgari mora ne soluat altera ꝓs nec ꝓptera repetit soluti. h.d. notabilr. Quod ergo dicitur q⁹ facta solutione nō est loc⁹ purgationi more vt. ſ. de condi. inde. l. qui ob rem. ꝛ. ſ. e. l. iā tamen in fi. ꝓcin. videtur intelligendum q⁹ est facta ꝓcutio de toto. sec⁹ si de parte vt hic vel dic q⁹ istud etiā debet limitari respectu diuersarum personarū. q⁹ si vnus soluit partem suam pōt purgari mora per alterū ne cogatur ad suā. Et ita loquitur hic: ſ⁹ respectu eiusdem persone postꝯ incepisset soluere partem forte non audiretur volens purgare morā ne soluat alteram partē. hoc tamen videtur mihi dubiū ꝓ⁹ nūc. Not. eñ hic in verne tū q⁹ non repetit quis tanꝯ indebite solutū illud cuius solutionē poterat euitare purgando morā. q⁹ nō fuit indebitum potestas eñ purgandi morā nō reddit aliqñ indebitū cum fiat ex mera equitate. vt. l. si seruum. ſ. sequitur. de ver. obli.

Quoties. ¶ Si agat ob rem nō defensam contra fideiussores d⁹ actor sibi cauere de nō ꝓsequendo litem contra principalē als nō tenetur fideiussor sibi

soluere ꝛ si soluit hac cautione non recepta a principali. h.d. et sic ptz q⁹ facta solutione ex vna clausula cessant alie q⁹ tendūt ad vnū finē. vt. ſ. e. l. iam tū. ſ. in hac. adde qō habeť in fin. in. l. pe. ſ. de peti. here. de ista aūt de defendēdo vide ibidē. ꝛ qō ibi no. per Bar. Non sunt alia.

1 **Nec stipulatio.** † Clausula ob rē nō de fensam tolliť eo ipso qō cepit cā defendi vel desijt posse. h.d. Nō vltimū ex pōe vt in gl. ſ. l. prog. i. in fi. principij ibi. ꝓinde ꝛ si forte ꝛc.

Iudicatum. † Qui parat⁹ est soluere nō cogiť iudicū suscipere. h.d. Concor. l. si reus paratus. ſ. de ꝓcu. ꝛ instit. de per. pe. ꝛ tēp. actio. ſ. fi. Et d⁹ absolui ab obsernatione iudicū: ſ⁹ an tunc sufficiat offerre se paratū soluere absq⁹ eo q⁹ deponat et consignet. distinguitur. aut non erat lis contesta. et sufficit dūmodo non offerat soluere ꝛ obtineat. sed habeat pecuniā paratā in manibus ſm ea que habenť in. l. ꝓtor. ſ. sed si reus paratus. ſ. de no. ope. nū. aut lis nō erat cōtesta. ꝛ tūc nō sufficit nisi deponat ꝛ signet sicut ꝛ quantū ad enitādū periculū more. Ita videtur colligi ex no. ꝓ Bar. in. l. si insulam. de ver. obli. ꝛ. l. sed si alia. de constit. pecu. ista tamen. l. facit q⁹ indistincte sufficiat oblatio cum indistincte loquatur ꝛ consueuit allegari contra Bar. in hoc. Non sunt alia.

1 **Ex clausula.** † Rōne doli cōmittit stipulatio ex clausula de dolo insolidum contra quemlibet fideiussorē. h.d. Nō intelligas q⁹ ad totale interesse cōmittat conditio ex ista clausula ſ⁹ committitur ad ꝛ interesse particulare: vt. ſ. e. l. nouissima. ls ex alijs duabus cōmittatur ad totale: sed vult dicere q⁹ illud particulare qō ascendit forte ad. g. cōmittit contra quēlibet fideiussorem insolidum. ꝛ etiā si res non defendat insolidum per dolū. q⁹ defensio non potest fieri ꝓ⁹ parte.

2 ¶ Vir bonus dicitur iudex.

3 Qñ nō cogat quis iudicū suscipere: nec rīdere libello. ꝛ. n. 2.

4 Exceptiones solutionis ꝛ acceptilationis impediunt litis ingressum sicut exceptiones litis finite.

1 **Vir bonus.** † Stipulatio ista nō cōmittit ex clausula de defendendo si reus non cogeretur iudicū suscipere. h.d. ꝛ est no. lex. p qua ptz manifeste q⁹ ls aliqs cauerit de iudicato soluēdo: si tū erat talis q nō cogeret coā illo iudice cōparere vel ꝓpter defectum iudicis. q⁹ erat cōpetēs vel ꝓpter defectū agētis: q⁹ prohibetur agere vt bannitus vel excōicat⁹ vel ꝓpter defectū iurisditionis agentis. q⁹ nō habebat actionē vel habebat inualidā nō ꝓpterea perdit exceptionē quam habebat in predictis: si eñ perderet non defendendo cōmitteretur ista stipulatio ex illa clausula cuius contrarium hic d⁹ ꝛ idem si cauit de iudicio sisti vt est casus in aut. offerat. C. de lit. conte. Et no. in. l. nō videť. ſ. de iud. ꝛ per Bar. in. l. quda consulebāt de re iud. ibi dicit q⁹ non videť ꝓgare iurisditionē de tales cautiones. habēt ergo in se tacitam conditionem si teneret iudicium suscipere. ꝛ nō alr. Itē saluis exceptionibus meis etiā dilatorijs. qō no. ¶ No. ꝙ vir bonus d⁹ iudex. l. cōtinuus. ſ. cum ita. de ver. ob. gl. hic oppo. de. l. si reus. ſ. e. que videť ad literam Jsuari ꝛ soluit. ver. vero modo. cum effectu primo q⁹ ibi loquitur qñ reus non cōpellebať suscipere iudicū ꝓpter aliquē defectū cōsistentē in pſona actoris q⁹ erat ꝓhibitus agere vt li bertus cōtra patronū ꝛ filius cōtra patrē. Et eodē modo posset poni ex ēplū in excōicato vel bānito⁹ q ꝓhibet ex forma statuti vel erat defectus in iure ipsius actoris q procedebat ex natura actionis vel rei petite. q⁹ petebat quam sibi nō licebat habere vt in ēplis gl. in. l. aūt cōtraria nullus erat defectus in persona agentis nec in actione. nec in re petita: sed ꝙ uerat solūmodo in pſona rei ex priuilegio pſonali. ista est bona limitatio vt colligiť ex tertia solutione: ꝛ ista non. q⁹ qñ quis petit rem quā sibi non ls habere: reus allegando ꝛ offerendo se paratum ꝓbare incontinenti non cogitur iudicium suscipere ꝛ rīdere libello ꝛ litē contest. sed d⁹ audiri ꝛ assignari sibi terminus breuis. ꝛ si hoc facit absoluiť ab instātia iudicij hoc ptz ex gl. relata ad tex. q⁹ dicit suscipere iudicium nō cogat nō solum ergo expectu eque dicitur litis finite ꝛ transactionis ꝛ iurisiurandi vel rei iudicate impediunt litis ingressum. vt. l. eleganter. ſ. fi post. de condi. inde. imo ꝛ ista q⁹ actor petit rē quaz sibi non licet habere. Et hic no. q⁹ aliqñ sunt statuta vt ſtorē tie q⁹ forenses non possunt acquirere ᵇ bona immobilia vnde si quis petit rē immobilem. ꝛ reus excipit qō est forēis. ꝛ nō prestantiatus statim debet sibi terminus assignari ad faciendum fidē de hoc ꝛ nō cōpelliť rīdere libello. Secūda solu. est q⁹ hic loquitur qñ reus nō compellebatur suscipere iudicium ſ⁹ habebat aliquā exceptionē de illis que dicunť litis finite. ibi vero ꝓpter aliā cām. primū dictū ꝓcedit sine dubio q⁹ sic pōt hic exē plificari. sed scōm dictū non est semp verū: q⁹ etiā si haberet aliquā exceptionē q nō esset litis finite. ꝛ tū erat talis q⁹ nō cōpelliť suscipere iudiciū. hz locū qō hic d⁹ vt patebit in sequenti solu. ¶ No. tū ex ista gl. dū refert se ad. l. cū quereba. ſ. ꝓoin de. qui loquitur in exceptione solutionis ꝛ acceptilationis qō ille exceptiones impediunt litis ingressum: sicut exceptiones litis finite. videbat cōtrarium: q⁹ solutio ꝛ acceptilatio non sunt inuente ad finiendas lites. non sic in exceptione transactionis vel iurisiurandi. ꝛ nihilominus exceptio solutionis ꝛ acceptilationis possunt opponi ad impediendum litis ingressum: sicut exceptiones litis finite. Et hec ita sentit hic Bar. ꝛ hoc iō: q⁹ tollūt actiones ipso iure. ꝛ sine actione nemo experitur. l. si pupilli. ſ. videamus. de neg. geſt. si ergo ꝛopponant tales exceptiones ꝛ offerat se paratum incontinenti ꝓbare statim d⁹ si bi dari terminus. als differentur post habeat pecuniā paratā in manibus ſm ea que habenť in. l. ꝓtor. ſ. sed si reus paratus. ſ. de no. ope. nū. aut lis nō erat cōtesta. ꝛ tūc nō sufficit nisi deponat ꝛ signet sicut ꝛ quantū ad enitādū periculū more. Ita videtur colligi ex no. ꝓ Bar. in. l. si insulam. de ver. obli. ꝛ. l. sed si alia. de constit. pecu. ista tamen. l. facit q⁹ indistincte sufficiat oblatio cum indistincte loquatur ꝛ consueuit allegari contra Bar. in hoc. Non sunt alia.

1 **Ex clausula.** † Rōne doli cōmittit stipulatio ex clausula de dolo insolidum contra quemlibet fideiussorē. h.d. Nō intelligas q⁹ ad totale interesse cōmittat conditio ex ista clausula ſ⁹ committitur ad ꝛ interesse particulare: vt. ſ. e. l. nouissima. ls ex alijs duabus cōmittatur ad totale: sed vult dicere q⁹ illud particulare qō ascendit forte ad. g. cōmittit contra quēlibet fideiussorem insolidum. ꝛ etiā si res non defendat insolidum per dolū. q⁹ defensio non potest fieri ꝓ⁹ parte.

2 ¶ Vir bonus dicitur iudex.

3 Qñ nō cogat quis iudicū suscipere: nec rīdere libello. ꝛ. n. 2.

4 Exceptiones solutionis ꝛ acceptilationis impediunt litis ingressum sicut exceptiones litis finite.

1 **Vir bonus.** † Stipulatio ista nō cōmittit ex clausula de defendendo si reus non cogeretur iudicū suscipere. h.d. ꝛ est no. lex. p qua ptz manifeste q⁹ ls aliqs cauerit de iudicato soluēdo: si tū erat talis q nō cogeret coā illo iudice cōparere vel ꝓpter defectum iudicis. q⁹ erat cōpetēs vel ꝓpter defectū agētis: q⁹ prohibetur agere vt bannitus vel excōicat⁹ vel ꝓpter defectū iurisditionis agentis. q⁹ nō habebat actionē vel habebat inualidā nō ꝓpterea perdit exceptionē quam habebat in predictis: si eñ perderet non defendendo cōmitteretur ista stipulatio ex illa clausula cuius contrarium hic d⁹ ꝛ idem si cauit de iudicio sisti vt est casus in aut. offerat. C. de lit. conte. Et no. in. l. nō videť. ſ. de iud. ꝛ per Bar. in. l. quda consulebāt de re iud. ibi dicit q⁹ non videť ꝓgare iurisditionē de tales cautiones. habēt ergo in se tacitam conditionem si teneret iudicium suscipere. ꝛ nō alr. Itē saluis exceptionibus meis etiā dilatorijs. qō no. ¶ No. ꝙ vir bonus d⁹ iudex. l. cōtinuus. ſ. cum ita. de ver. ob. gl. hic oppo. de. l. si reus. ſ. e. que videť ad literam Jsuari ꝛ soluit. ver. vero modo. cum effectu primo q⁹ ibi loquitur qñ reus non cōpellebať suscipere iudiciū ꝓpter aliquē defectū cōsistentē in pſona actoris q⁹ erat ꝓhibitus agere vt li bertus cōtra patronū ꝛ filius cōtra patrē. Et eodē modo posset poni ex ēplū in excōicato vel bānito⁹ q ꝓhibet ex forma statuti vel erat defectus in iure ipsius actoris q procedebat ex natura actionis vel rei petite. q⁹ petebat quam sibi nō licebat habere vt in ēplis gl. in. l. aūt cōtraria nullus erat defectus in persona agentis nec in actione. nec in re petita: sed ꝙ uerat solūmodo in pſona rei ex priuilegio pſonali. ista est bona limitatio vt colligiť ex tertia solutione: ꝛ ista non. q⁹ qñ quis petit rem quā sibi non ls habere: reus allegando ꝛ offerendo se paratum ꝓbare incontinenti non cogitur iudicium suscipere ꝛ rīdere libello ꝛ litē contest. sed d⁹ audiri ꝛ assignari sibi terminus breuis. ꝛ si hoc facit absoluiť ab instātia iudicij hoc ptz ex gl. relata ad tex. q⁹ dicit suscipere iudicium nō cogat nō solum ergo expectu eque dicitur litis finite ꝛ transactionis ꝛ iurisiurandi vel rei iudicate impediunt litis ingressum. vt. l. eleganter. ſ. fi post. de condi. inde. imo ꝛ ista q⁹ actor petit rē quaz sibi non licet habere. Et hic no. q⁹ aliqñ sunt statuta vt ſtorē tie q⁹ forenses non possunt acquirere ᵇ bona immobilia vnde si quis petit rē immobilem. ꝛ reus excipit qō est forēis. ꝛ nō prestantiatus statim debet sibi terminus assignari ad faciendum fidē de hoc ꝛ nō cōpelliť rīdere libello. Secūda solu. est q⁹ hic loquitur qñ reus nō compellebatur suscipere iudicium ſ⁹ habebat aliquā exceptionē de illis que dicunť litis finite. ibi vero

Vel bannito. Adde diffuse p nellū in tract. de bannitis.

Cōd forēses nō pōſit acqrere. ad de Bal. ꝛ Raph. ful. in. l. j. ad finē C. de ꝓ. imp. offer. Sal. in. l. ij. ī iiij. col. C. de nō gali.

5 **Quotiens.** † Si agat ob rem nō defensam contra fideiussores d⁹ actor sibi cauere de nō ꝓsequendo litem contra principalē als nō tenetur fideiussor sibi soluere ꝛ si soluit hac cautione non recepta a principali. h.d. et sic ptz q⁹ facta solutione ex vna clausula cessant alie q⁹ tendūt ad vnū finē. vt. ſ. e. l. iam tū. ſ. in hac. adde qō habeť in fin. in. l. pe. ſ. de peti. here. de ista aūt de defendēdo vide ibidē. ꝛ qō ibi no. per Bar. Non sunt alia.

1 **Nec stipulatio.** † Clausula ob rē nō de fensam tolliť eo ipso qō cepit cā defendi vel desijt posse. h.d. Nō vltimū ex pōe vt in gl. ſ. l. prog. i. in fi. principij ibi. ꝓinde ꝛ si forte ꝛc.

Iudicatum. † Qui parat⁹ est soluere nō cogiť iudicū suscipere. h.d. Concor. l. si reus paratus. ſ. de ꝓcu. ꝛ instit. de per. pe. ꝛ tēp. actio. ſ. fi. Et d⁹ absolui ab obsernatione iudicij: ſ⁹ an tunc sufficiat offerre se paratū soluere absq⁹ eo q⁹ deponat et consignet. distinguitur. aut non erat lis contesta. et sufficit dūmodo non offerat soluere ꝛ obtineat. sed habeat pecuniā paratā in manibus ſm ea que habenť in. l. ꝓtor. ſ. sed si reus paratus. ſ. de no. ope. nū. aut lis nō erat cōtesta. ꝛ tūc nō sufficit nisi deponat ꝛ signet sicut ꝛ quantū ad enitādū periculū more. Ita videtur colligi ex no. ꝓ Bar. in. l. si insulam. de ver. obli. ꝛ. l. sed si alia. de constit. pecu. ista tamen. l. facit q⁹ indistincte sufficiat oblatio cum indistincte loquatur ꝛ consueuit allegari contra Bar. in hoc. Non sunt alia.

1 **Ex clausula.** † Rōne doli cōmittit stipulatio ex clausula de dolo insolidum contra quemlibet fideiussorē. h.d. Nō intelligas q⁹ ad totale interesse cōmittat conditio ex ista clausula ſ⁹ committitur ad ꝛ interesse particulare: vt. ſ. e. l. nouissima. ls ex alijs duabus cōmittatur ad totale: sed vult dicere q⁹ illud particulare qō ascendit forte ad. g. cōmittit contra quēlibet fideiussorem insolidum. ꝛ etiā si res non defendat insolidum per dolū. q⁹ defensio non potest fieri ꝓ⁹ parte.

2 ¶ Vir bonus dicitur iudex.

3 Qñ nō cogat quis iudicū suscipere: nec rīdere libello. ꝛ. n. 2.

4 Exceptiones solutionis ꝛ acceptilationis impediunt litis ingressum sicut exceptiones litis finite.

1 **Vir bonus.** † Stipulatio ista nō cōmittit ex clausula de defendendo si reus non cogeretur iudicū suscipere. h.d. ꝛ est no. lex. p qua ptz manifeste q⁹ ls aliqs cauerit de iudicato soluēdo: si tū erat talis q nō cogeret coā illo iudice cōparere vel ꝓpter defectum iudicis. q⁹ erat cōpetēs vel ꝓpter defectū agētis: q⁹ prohibetur agere vt bannitus vel excōicat⁹ vel ꝓpter defectū iurisditionis agentis. q⁹ nō habebat actionē vel habebat inualidā nō ꝓpterea perdit exceptionē quam habebat in predictis: si eñ perderet non defendendo cōmitteretur ista stipulatio ex illa clausula cuius contrarium hic d⁹ ꝛ idem si cauit de iudicio sisti vt est casus in aut. offerat. C. de lit. conte. Et no. in. l. nō videť. ſ. de iud. ꝛ per Bar. in. l. quda consulebāt de re iud. ibi dicit q⁹ non videť ꝓgare iurisditionē de tales cautiones. habēt ergo in se tacitam conditionem si teneret iudicium suscipere. ꝛ nō alr. Itē saluis exceptionibus meis etiā dilatorijs. qō no. ¶ No. ꝙ vir bonus d⁹ iudex. l. cōtinuus. ſ. cum ita. de ver. ob. gl. hic oppo. de. l. si reus. ſ. e. que videť ad literam Jsuari ꝛ soluit. ver. vero modo. cum effectu primo q⁹ ibi loquitur qñ reus non cōpellebať suscipere iudiciū ꝓpter aliquē defectū cōsistentē in pſona actoris q⁹ erat ꝓhibitus agere vt li bertus cōtra patronū ꝛ filius cōtra patrē. Et eodē modo posset poni ex ēplū in excōicato vel bānito⁹ q ꝓhibet ex forma statuti vel erat defectus in iure ipsius actoris q procedebat ex natura actionis vel rei petite. q⁹ petebat quam sibi nō licebat habere vt in ēplis gl. in. l. aūt cōtraria nullus erat defectus in persona agentis nec in actione. nec in re petita: sed ꝙ uerat solūmodo in pſona rei ex priuilegio pſonali. ista est bona limitatio vt colligiť ex tertia solutione: ꝛ ista non. q⁹ qñ quis petit rem quā sibi non ls habere: reus allegando ꝛ offerendo se paratum ꝓbare incontinenti non cogitur iudicium suscipere ꝛ rīdere libello ꝛ litē contest. sed d⁹ audiri ꝛ assignari sibi terminus breuis. ꝛ si hoc facit absoluiť ab instātia iudicij hoc ptz ex gl. relata ad tex. q⁹ dicit suscipere iudicium nō cogat nō solum ergo expectu eque dicitur litis finite ꝛ transactionis ꝛ iurisiurandi vel rei iudicate impediunt litis ingressum. vt. l. eleganter. ſ. fi post. de condi. inde. imo ꝛ ista q⁹ actor petit rē quaz sibi non licet habere. Et hic no. q⁹ aliqñ sunt statuta vt ſtorē tie q⁹ forenses non possunt acquirere ᵇ bona immobilia vnde si quis petit rē immobilem. ꝛ reus excipit qō est forēis. ꝛ nō prestantiatus statim debet sibi terminus assignari ad faciendum fidē de hoc ꝛ nō cōpelliť rīdere libello. Secūda solu. est q⁹ hic loquitur qñ reus nō compellebatur suscipere iudicium ſ⁹ habebat aliquā exceptionē de illis que dicunť litis finite. ibi vero

2 Dñs primus iudex absoluit reū ꝛ iudex appellationis renocat ꝛ ꝓnuntiat male iudicatum ꝛ bene appellatum q⁹ nō sufficiat hoc solum dicere: sed debet vltra predicta verba condemnare.

3 Judicatum solui vel soluere iudicatum seu prestare q⁹ iudex iudicauerit an sint idem.

1 **Cum apud sempronium** ¶ Stipulatio ista nō cōmittit ex clausula de iudicato soluēdo si condemnatoria nō ferť per iudicem ꝓpter cause ls ꝓ iudicē appellationis nisi fuerit expresse scūm contrarium. h.d. ꝛ est sing. leg. ¶ In tex. ibi. vt qō sempronius iudicasset hoc est ponderandū ſm Bar. sili. q⁹ disputādo tenuit qō si nō fuisset appositū ꝓ⁹iū nomē iudicis bī cōmitteret ex sñia lata ꝓ iudicē appellationis. Est etiā ponderādū ſm Sui. de cu. q⁹ hic primus iudex nō cōdemnauit sed absoluit ꝛ iudex appellationis illā absolutoriā renocauit ꝛ cōdēnauit si aūt primus iudex cōdemnasset ꝛ ab illa fuisset appellatū ꝛ iudex appellationis eam cōfirmasset adhuc cōmitteret ſm eū q⁹ ita no. ſ. q satisd. cog. l. iul. ſ⁹ vterq⁹ eo⁹ reprobať ſm Bar. ꝛ Modernos. ꝛ p gl. ordi. q̄ est in. l. ij. C. de ꝓcu. q̄ ls indistincte cautionez prestitam in causa principali nō cōmitti in causa appellationis qō etiam ꝓbať ꝓrationem. q⁹ mutatio instantie facit istam stipulationem non cōmitti: vt. ſ. eo. l. ij. sed instantia cause appellationis est diuersa ab instātia cause principalis. vt. C. de ꝓcur. l. oēmum ergo ꝛc. Itē mutatio iudicis facit non cōmitti. vt ſ. e. l. iij. in ꝓin. sed iudex appellationis est diuersus qō patet: q⁹ superior diuersum habet tribunal. ergo ꝛc. Concludo ergo

Archivo Histórico Rosario

q̄ etiam si nomē iudicis non fuisset expressū.ꝛ etiā si fuisset lata condēnatoria ꝛ postea confirmata locum haberet qō hic dī. Ego habui istū casum de facto in terminis in curia Auinion. ꝛ non potui obtinere.lz oēs aduocati essent de ista opi.tū audiri Rote fecerunt surdas aures ꝛ voluerūt seq opi.Bar.et Bal.in cā multū ardua.postea iterum habui de facto in curia patrimonij ꝛ obtinui ꝛ feci quēdā fideiussorē de carcere relaxari per hāc.l.ꝛ p id qō.ff.dicti ſm Bar.ꝛ alios.videbā tū q̄ debebat cōmitti eg sniꝰ iudicis appellationis.q̄ ille est subrogatus in locū primi iudicis:ꝛ videt tex.expressus hic in fi.ꝛ sic vī censeri idē.nā dz ferre illā sniam quā ferre debuit iudex primꝰ sed eg quo non reputatur oīno idē ꝓpter diuersum tribunal:ꝛ diuersam instantiā.lz si tribunal non diuersificaret nec instātia vt contingit in successore in officio tunc procederet determinatio Bar.ff.q̄ si non fuisset expressum nomē iudicis bñ ꝑmitteret eg sniꝰ lata per successorē:secus si fuit expressum vt dicit ff.e.l.iij.in prin.Et hoc sequitur q̄ cū duplex sit successor ꝛ vnꝰ magis pōt q̄ alter nō sufficeret in cautione dicere verba q̄ ponuntur hic in ff.qui vel in eius locū ꝛc.ad hoc vt cōmittatur eg sniꝰ lata p iudicē appellationis.q̄ intelligeret de magis ꝓpio successore qui successit in officio iurisdictionis tribunali ꝛ instātia.non aūt iudice appellationis in quo instantie diuersificant deberet ergo expresse fieri mentio de iudice appellationis ſm doctores. ¶ In tex.ibi defensori rei condēnato.Not.hic diligenter ꝛ ad hoc semp allegat ista.l.q̄ q̄ṁ⁹ iudex absoluit reū ꝛ iudex appellationis reuocat ꝛ pronuntiat male iudicatum ꝛ bene appellatum non sufficit hoc solū dicere q̄ reꝰ remaneret nec condēnatus nec absolutus:cū nūq̄ fuerit condēnatus.ꝛ absolutio fuerit reuocata:dz ergo vltra predicta ꝑba condemnare.ꝛ ita dz limitari ꝛ suppleri q̄ habē in.l.eos.C. de app.vbi videt dicere q̄ ista verba prima sufficiant.lz istud esset verū si prima snia esset condemnatoria fuisset q̄ si reuocatur condēnatio lz non fiat absolutio satis est ipsi reo:q̄ remanet non condemnatus ꝛ per consequens tñ interest quantum si esset absolutus.Ad hec etiam allegatur.l.assiduis.de leg.iij.

3 Littera vide p Bar.No.Tetiam hic q̄ si semp onius iudex iudicasset ꝓ eo qō dicit ff.in rub.q̄ licet non apponant ista verba formata iudicatū solui.nihilominus sufficit si ponunꝰ equipollentia.ff.soluere iudicatū vel prestare qō iudex iudicauerit licet quidam vltramontani tenuerunt contrarium in l.ff.C.vndelegi.ꝛ est casus.in.l.ij.ff.iam tñ.de pæto.stip.prout est in tertu solui iudicatum.

1 **Si vnus ex.** ¶ Ista stipulatio lz fuerit semel cōmissa eg clausula de deendēdo ꝛ facta fuerit egactio p parte interesse ab vno nihilominus iterum potest cōmitti ꝛ fieri egactio contra aliuz ꝓ altera parte eg clausula quam verbum sonat sed cōtra eūdem non.lz prenalet clausula iudicati.b.d.istud tū vltimū intellige si eg prima nō fuit facta egactio nec lis contest.quibus concurrentibus lz mero iure fuerit cōmissa eg prima fingiť nō cōmissa ꝛ cōmittī eg secunda.vt.ff.eo.cum querebat:si autem fuisset facta egactio amplius non committeret eg secunda.vt.ff eo.l.iam tū.ff.in hac.qui sic debet intelligi.ꝛ si non fuisset facta egactio fuisset tamē lis contest.non fingeretur non commissa: tū bene committeretur eg secunda:ꝛ sic esset in potestate actoris eg qua ipsarum vellet agere.ꝛ ita intellegi tex.in.d.l.cū quereb atur.ver.proinde videndum. ¶ In tex.ibi quoniā in vnꝰ. hic respondet tacite oppositioni que posset fieri contra superiꝰ dicta.vt in.d.l.iam tamen.ff.in hac.ff.eo.Et respondet quod loquitur in vna ꝛ eadem persona in quaz non potest committi eg duabus clausulis.intellige sane vt dixi.q̄ si fuit commissa eg clausula de defendendo ꝛ facta egactio non committeretur eg clausula iudicati ꝛ desineret esse commissa eg persona.q̄ clausula iudicati tanꝫ principalioꝛ prenalet ꝛ hoc est quod sequit: ꝛ nos dicimus ꝛc.vbi iurisconsultus videtur ꝛtrariari sibiꝑsi si bene inspiciatur.q̄ in ver.quoniam.innuit qō postēꝫ fuit cōmissa eg prima de defendendo non committitur contra eundē eg secunda:ꝛ illa prenalet.ideo intellige vt dixi.Si aūt esset cōmissa eg clausula ooli:tunc q̄ non committitur nisi ad particulare interesse:vt in.l.nouissima.ff.eo.non prohiberet committi eg aliꝰ ad totale.q̄ maius obfuscat minus:ꝛ non econtra.vt ff.de fideiuſſ.l.si debitori.in fi.Cetera vide hic per Bart.qui distinguit plene an ista stipulatio semel cōmissa poterit iterū cōmitti eg eadem clausula vel diuersa.Scias etiā q̄ ista.l.differt a.l.si eg duobus.in prin.ff.in hoc q̄ ibi fuit commissa eg clausula de defendendo.ꝛ facta egactio ꝓ parte deinde fuit causa defensa.ꝛ actor succubuit in causa principali vnde tunc vertit dubium vtrum ille qui soluit partē poterit repetere tanꝫ indebite solutum.q̄ eg sententia videtur apparere indebita.ꝛ tamē determinatur quod non repetiť q̄ non debet apparere indebitum niſi respectu illius cum quo est lata snia nō respectu eius qui soluit cum quo non est lata sed hic actor debuit contra defendentem.ꝛ sic non est questio vnde poterit repeti solutum tanꝫ indebitum:sed an cōmittatur iterum eg clausula iudicati.vide hic Barto.ꝛc.

¶ Rem ratam haberi. Rubrica.

1 ¶ Cautio de qua loquitur titulus precedens prestat a procuratore rei etiam si constet de ipsiꝰ mādato.vt.ff.ff.l.si ad defendendum.ꝛ.C.de satisdan.l.j.lz illa de qua loquitur iste titulus prestatur a procuratore actoris q̄ non constat de ipsius mandato.si ens constaret nō prestaret.vt.j.e.l.nec satisdatio.nec etiā constat q̄ non habeat mandatuz si ens boc cōstaret non admitteret etiam volendo cauere nisi esset coniuncta persona vt.l.pōponius.in fi.de p.sed prestat q̄ dubitatur de mandato.q̄ semiplene ꝓbatum est.ꝛ hoc dic vt plene no.C.de procu.ꝛ in.l.nō solum.ff.q̄ alieno. ff.cod.ti.Nec de isto articulo principaliter tractatur in hoc titul.sed tractať q̄ dns non habet ratum ad quid committatur ista stipulatio contra procuratorem.ꝛ hoc i prima parte rubrice.si autem dns habet ratum an faciat stipulationem non cōmitti loquitur secunda pars.naz non semper hoc facit vt ff.j.eo.l.quo ens.ff.j.ꝛ.l.bonoꝛ.ꝛ.l.si is cui.ꝛ sic prima pars rubrice cōcernit procuratorē ꝑmittēdum.Secūda vero pars concernit dominum ratum habentem vel habere volentem.Et de materia huius tituli vide Rosfre.de libellis sup hac rubrica ꝛc.

2 ¶ Sententia absolutoria lata ꝓ vno ex fideiussoribus an alijs prosit.

3 Si est lata ꝓ vno ex correis debendi an prosit alteri.

1 **Cum quis.** ¶ Si dns nō hz ratū cōmittit ista stipulatio: etiam si nō molestet stipulatorē directo:lz aliū quē molestare non posset si ratū habuisset qui posset a stipulatore recuperare.ꝛ sic ipsiuz molestare p directū.h.d.facit.l.aduersus.ff.de arbi.cum ibi no.casus est iste. ¶ In tex.ibi.cum quis de rato stipularef.subaudi a falso procuratore actoris.ꝛ postea fuit absolutus.ꝛ sententia transiuit in rem iudicatam que sibi prodesset si procurator habuisset mandatum vel fecisset dominū ratificare:sed q̄ neutrum fuit non prodest aduersus dñm.vnde potest dominus vel eundē vel aliū correū conuenire ꝛ exigere vel etiā fideiussorē.si ergo boc facit nō cōmittit ff procuratorē ad omne id quod ille soluet quatenus a stipulatore pōt recuperare:q̄ interest stipulatoris ne boc fieret.ꝛ ista stipulatio cōmittit ad interesse.vt.j.pgi. ¶ In tex.ibi.alius ꝓ dño:dic.i.vice eius qui fuerit stipulatus. Bal. ¶ In tex.ibi veluti si fideiussor.dic hic vī de ff casus iuncto tex.precedēti q̄ snia absolutoria lata ꝑ vno ex fideiussoribus ꝑsit aliꝭs.nam ꝛ quando principali reo dic ꝓ declaratione huius ver.op.q̄ positio casus glo.nō congruat litere dū dicit cōpendius q̄ ꝑmit de lucro.ꝛ gl.logtur.ꝑ interesse dani. Preterea ff tex.vī q̄ etiā ad interesse lucri cōmittat.vt.ff.e.si cōmissa.ꝓpter hoc gl.vult q̄ istud verbū cōpendium nō ponat hic ꝓ lucro sed ꝓ quantitate petita a falso procuratore ꝛ egponit triꝰ modis qō dicyt in gl.q̄ in ea modica est vtilitas.

2 ¶ Annoꝛ.ggv.annis ratificando gesta ꝑ falsum procuratorem non perdat beneficium restitutionis in integrū.ꝛ qd operetur talis ratihabitio.

3 An ratificando iudicium ꝛ sniam latā contra falsum ꝓcuratorem perdat beneficium appellandi.

4 Quid in eo q̄ ꝑmisit stare snie arbitri ꝛ nō venire contra eam an perdat beneficium restitutionis in integrum seu beneficiū reductionis ad arbitrium boni viri.

5 An minoꝛ possit constituere procuratorem sine autoritate curatoris.

6 An possit esse in iudicio per se.

1 **Cum minoꝛ.ggv.ann.** ¶ Detēs restitutionē in integ.aduersus actū gestū cū ꝓcuratore nō vī ipm impugnare eg defectu mandati:lz potius approbare ꝗtū ad hoc.ff nō facit hanc stipulationē com in vtī eg eo qō nō fuit habitus ratus niſi etiā de hoc fuisset admissum q̄ restitutio nō peteret quā ꝑmissionē vtile est reo cōuento fieri facere.b.d.vsq̄ ad.ff.falsus.Et idē ibi dz in eo q̄ appellat a snia lata ff falsuꝫ ꝓcuratorē:vt nō videat eā impugnare ꝓpter defectum mādati lz potiꝰ approbare.ꝛ sic stipulatio ista nō cōmittat:secus si nō appellat a snia ꝛ postea venit ff improbando ꝓcuratorē fecerat.venio ad casum:ꝛ in ista prima parte ponit primo duos casus vsq̄ ibi.ꝛ ió.Et primus est qñ si aūt sunt eg causa onerosa tunc prodest.q̄ qō vnus soluit altero recuperat quatenus in illius vtilitatē cōuersum est debituz.ideo istis casibus si nō est verus ꝓcurator cōmittit stipulatio q̄ interest illius absoluti ne correus molestaretur q̄ molestari nō posset si ratū dns habuisset.Et per predicta ꝑtz In ge.hic non bñ loqui q̄ dicit esse distinguendum in snia sicut distinguitur in iuramento an fit lata in rem vel in persona quam distinctionē reprobat Bar.in.d.ff.a fideiussore.

2 Quis dicatur reus stipulandi et quis reus promittendi et an differant.

1 **In stipulatione.** †Stipulatio ista cōmittit ad interesse stipulatoris si dns nō hz ratū qō pōt transcēdere summā petitā ꝓcuratorē si erat oīno falsus:ꝛ ēt pōt esse minus ꝗ summa petita si erat verus.ꝛ sic snia lata cōtra eum nocet dño:ꝛ per ꝗs nō cōmittit nisi ad expēsas litis h.d.ff prima lec.gl.lz ff.ma aliā quā tenēt doc.dicit q̄ si fuit interposita ꝓ procuratorē rei cōmittit ad interesse ipsius rei nō ꝓcuratoris.ꝓ qua.ff.si qs cauti.l.si ꝓcu.in gta fi.ti.semp enī videtur baberi respect ad dñm ꝛ eius interesse qñ ꝓcurator illius noie stipulat nō ad interesse ꝓcuratoris.veniamus ad casum ¶ In tex.ibi.rei ꝑmittendi vel stipulandi cōꝓhendūt.dic ista tria verba reddunt istā.l.dubiā vt ptz ex ꝓpositionibus gl.iō gl.legiť vario modo.In princi.glo.a quo stipulatus es de rato subaudi ꝛ postea fuisti absolutus que absolutio mihi nō nocet si nō habui ratum nec ille erat verus ꝓcurator.ideo eo non obstante agere possum ff te.ꝛ exigere dicta centū ꝛ tu eadez re cupabis ab illo virtute huius cautionis.ꝛ etiā vltra illa.l.expensas factas in iudicio ꝑ me agitato contra te ꝗs a me nō recuperas.q̄ succubuisti.lz potius in expēsis ꝑ me factis cōdemnaris vt etiā illas recuperas.q̄ si ratū habuissem eas nō fecisses nec cōdēnatus fuisses. ¶ In ea.ibi si tutius habuerit mandatū;dic tū q̄ ipm nō ostendebat cauit de rato lz postea apparet de mādato:ꝛ sic snia lata ꝑ te mihi dño nocet.Et si ago potes me repellere ꝑ exceptionē tū si expensas litis a me recuperare non potuisti aliqua de cā recuperas ab illo q̄ de rato ꝑmisit.nam vī ꝑmisisse q̄ nec de iure nec de facto venīā ff.bicvenit de facto nō de iure postēꝫ ille erat verus ꝓcurator:tua tū non interest in plus;ꝗ recuperare expēsas litis. ¶ In ea.ibi.si ꝑmittendi passiue accipiť expone.l.q̄ ibi ꝑmittit stipulatori.ergo ingtum stipulať.ꝛ sic actum gerit actiue dicitur reus stipulandi sed ingtum sibi ꝑmittit.ꝛ sic gerit passiue dī reus ꝑmittendi.ꝛ sic ista duo verba ꝑsit in eo verificari etiam virtute eiusdem stipulationis de rato.vel dic ꝙ referunť ad diuersas stipulationes q̄ ꝑut reus tenebatur ex primo contractu vel stipulatione ex quibus conueniebať diceb atur reus ꝑmittendi: sed ꝑut fuit stipulatus de rato dicebatur reus stipulandi.ꝛ sic ad eundez referunť ista vba.ꝛ istud vult gl.in ver.vel rei ꝑmittendi ꝛc.Et cōclu.est ꝙ positio casus quā gl.facit cōgruit huic litere. ¶ In ea.ibi.ꝛ ꝑm has tres.dic ꝓ declaratione huius ver.op.q̄ positio casus glo.nō congruat litere dū dicit cōpendius q̄ ꝑmit de lucro.ꝛ gl.logtur ꝑ interesse dani. Preterea ff tex.vī q̄ etiā ad interesse lucri cōmittat.vt.ff.e.si cōmissa.ꝓpter hoc gl.vult q̄ istud verbū cōpendium nō ponat hic ꝓ lucro sed ꝓ quantitate petita a falso procuratore ꝛ egponit triꝰ modis qō dicyt in gl.q̄ in ea modica est vtilitas.

2 ¶ Annoꝛ.ggv.annis ratificando gesta ꝑ falsum procuratorem non perdat beneficium restitutionis in integrū.ꝛ qd operetur talis ratihabitio.

3 An ratificando iudicium ꝛ sniam latā contra falsum ꝓcuratorem perdat beneficium appellandi.

4 Quid in eo q̄ ꝑmisit stare snie arbitri ꝛ nō venire contra eam an perdat beneficium restitutionis in integrum seu beneficiū reductionis ad arbitrium boni viri.

5 An minoꝛ possit constituere procuratorem sine autoritate curatoris.

6 An possit esse in iudicio per se.

1 **Cum minoꝛ.ggv.ann.** †Detēs restitutionē in integ.aduersus actū gestū cū ꝓcuratore nō vī ipm impugnare eg defectu mandati:lz potius approbare ꝗtū ad hoc.ff nō facit hanc stipulationē com in vtī eg eo qō nō fuit habitus ratus niſi etiā de hoc fuisset admissum q̄ restitutio nō peteret quā ꝑmissionē vtile est reo cōuento fieri facere.b.d.vsq̄ ad.ff.falsus.Et idē ibi dz in eo q̄ appellat a snia lata ff falsuꝫ ꝓcuratorē:vt nō videat eā impugnare ꝓpter defectum mādati lz potiꝰ approbare.ꝛ sic stipulatio ista nō cōmittat:secus si nō appellat a snia ꝛ postea venit ff improbando ꝓcuratorē fecerat.venio ad casum:ꝛ in ista prima parte ponit primo duos casus vsq̄ ibi.ꝛ ió.Et primus est qñ

ꝓcuratorē habebat mādatū a minoꝛe.Scōs qñ nō habuit mādatum tū minoꝛ ratū habuit qō ipse gessit. ¶ In scōa ꝓpuidet in vtroq̄ casu dicens q̄ in primo qñ ꝑstabat de mādato nō est necessaria cautio rati tū debitoꝛ cum soluit cau. faciet facere sibi caueri q̄ minoꝛ non petet restitutionē in integrū.etiaz si pecunia perdat.In secūdo casu prestanda est cautio de rato intelligendo qñ erat dubium de mandato nō tū constabat q̄ manda tum nō haberet qz tunc etiam cauēdo nō admitteret ꝛ re vera non habebat. Itē post illā vulgarē cautionē de rato silr cauti. faciet adiūgere aliā de qua.ff.e.q̄ minoꝛ restitutionē nō petet hic tū nō ꝓcedit si consentiat ipse ꝓcuratoꝛ debitoꝛ lz si ꝓcuratoꝛ non cōsentiet talē cautionē prestare.prestabit solū caut. de rato.Et si postea minoꝛ nō habebit ratū dabiť solutū actio eg illa cautione rati ꝛ hoc vult ille ver.aliōquin loquiť aliquā tulum obscure:sed ita intelligit gl.mag.que incipit q̄ talis.ff. ꝛ etiā Ray.ꝛ alij.Et sic innuit iste tex.q̄ talis ꝓcurator etiam cautatione non cogať prestare istam cautionē q̄ minoꝛ nō petat istam restitutionē in integ.ꝛ hoc tenuerunt quidā: vt refert gl. circa fi.Sed Rogerius tenuit contrariū:ideo videť tenere ꝓximam opi.ff dicit q̄ iurisconsultus nō dat hic bonū.ꝛ plenuz cōsiliū postēꝫ ille nō compelliť ꝑstare.gl.videtur tenere scōam opi.ꝙ imo cogať.Bar.dicit hoc esse verū in casu huius.l.quā do debitoꝛ soluit qō nō dz esse deterioris conditionis soluēdo ꝓcuratoꝛi ꝙ soluēdo ipsi minoꝛi.lz si solueret minoꝛi posset adhibere autoritatē iudi.ꝓpter quā denegaret restitutio.et si non posset haberi nō posset ꝛpelli soluere.ergo ꝛ si soluit ꝓcuratoꝛi non cōpelliť soluere niſi tale adhibeat remediū q̄ nō timeat de restitutione in integ.ꝛ hoc fiet si ꝓcuratoꝛ cauebit ff hoc.nam satis erit stultū soluenti.sed si solueret minoꝛi ff non esset bonum consilium q̄ non posset minoꝛi renuntiare beneficio restitutionis.q̄ eadē fragilitate videret induci ad hoc.vt ff.de noua.l.doli.ff.diuersum.ideo non cogitur soluere niſi in teruenīat iudicis autoritas.vt.l.ait prætor.ff.permittit.ff.ō mino.si vero ꝓcuratoꝛ minoꝛis non recipiat solutionē sed agat ff debitoꝛē non pōt cōpelli etiā causatiue ad prestandā hanc cautionē ꝙ minoꝛ non petet restitutionē aduersus gesta per eum. nam ꝛ si ipse minoꝛ ageret non posset aduersarius petere sibi ꝓuideri taliter ꝙ aduersus gesta per se non petet restitutionem.lz q̄ñ soluit poterit petere interponi iudicis decretū ꝛ ista videť bona decisio ꝛ rationabilis:ꝛ sic vtraq̄ opi.potest eē vera ꝛ in diuersis casibus.Et eg bis est expedita tota illa gl.mag. ¶ In prin.l.ibi de rato habēdo cauit.dic lz quare cauit postēꝫ habebat mandatū dicūt quidā qz de ipso plene nō constabat: sed certe si hic erat etiā cauēdo nō poterat petere solutionem si bi fieri:lz bene deberet admitti ad agendū:nam ꝛ coniūcta ꝑsona[a] lz poterit agere cauendo nō pōt exigere. no.in.l.vero ꝓcuratoꝛi.ff.de sol.ꝛ est casus in.l.ij.vt le.no.caue.dic ergo q̄ cauit sponte posito q̄ de mandato constaret vel si non constabat plene fuit sponte admissus per debitoꝛē.nā nō tenebat si nolebat vt dixi ꝛc. ¶ In tex.ibi minoꝛ ānis habuerit ratū.dic.no. q̄ minoꝛ.ggv.annis ratificando gesta per falsum ꝓcuratorem non pdit beneficium restitutionis.rō est qz non pōt ei renūtiari vt.ff.dixi.Quid ergo operať ratihabitio.Rnde facit actiua lere in sui ꝓiudicium mero iure cum si non ratificaret nō valeret nec sibi ꝓdicaret:vt.l.in causis.ff.j.de ꝓcu.ideo nō esset necessaria in integ.restitu.sed nunc erit necessaria sicut si a ꝓncipio mandatum dedisset.boc tū intelligo qñ non habebat ꝓcuratorem.ꝛ sic poterat sibi mero iure ꝓeiudicare vel habebat ꝛ cum eius autoritate ratificauit.nam etiam tunc non excludit a beneficio restitutionis.q̄ autoritas tutoris vel curatoris illam non tollit:vt.C.si tu.vel cura.inter.per totum.Si bene facit actū valere mero iure etiam in ꝓeiudicii pupilli vel adulti.Si aūt habebat curatorem:ꝛ sine eius autoritate ratificauit vel erat pupillus;ꝛ ratificauit sine tutore siue ipsum haberet si ne non tunc talis ratificatio esset ipso iure nulla: quo ad sui ꝓeiudicium non esset necessaria per.l.curatorem habēs.C.de de in integ.resti.† Sed querit an ratificando iudicium ꝛ sentētiam latam contra falsum ꝓcuratorem perdat beneficiū appellandi.breuiter si cum autoritate curatoris vel tutoris hoc fecit perdit mero iure lz non perdebat beneficium restitutiōis ꝛ sic poterit restitui minoꝛ ad appellandū.difficilius em perditur beneficium restitutionis q̄ beneficium appellandi q̄ ꝓmo casu remaneret destitutus oī remedio.scōo nō.Si aūt sine curatoꝛe cū ipm haberet vel sine tutore ipso iure nō ꝑderet.Sed an petendo restitutionē in integrū videat ratificare factum fal si ꝓcuratoris.gl.que sunt hic sentiunt q̄ sic.ad qō facit sequēs ff.falsus.vbi appellando cēseur ratificasse.Itē qz si nō videretur ratificasse nō esset necessaria restitutio.ꝛ tū iste text.innuit contrariū.ꝛ istum teg.inducit Dyn.† Si cōpromittētes ꝓmittunt stare sententie arbitri:ꝛ contra eam non venire non ꝑ

[a] Coniuncta ꝑsona.adde.l.j.C. q. res indi.ꝛ per Sali.in.l.si cum fratre.in.i.no.C. res iter ali.acta.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

hoc perdit minor beneficium restitutionis aduersus eam. et b est clarum. q. etiam si vellet expresse ei renuntiare non pot. Sz vlterius dicit Bar. post Dyn. q per ista verba nō videnť partes renuntiasse ad arbitrium boni viri reductioni. ar. huius tertius. istud est magni effectus lz Bart. non declaret. nā ꝑm hoc sequeret q si petat reduci ꝛ succumbat non propterea incidit i penā q non facit contra promissa sed si expresse promitteret non petere reductionē ad arbitriū boni viri tunc distingueretur an in reductione succumbat. ꝛ incideret in penā an non. ꝛ tunc secus ꝛ ita intelligunť no. per Bar. post Dy. in. ſ. duo fratres. ꝛ in. l. iul. verum debitorem. de cōdi. inde. ꝛ istud ppetuo tene mēti. q. ita videtur esse de mēte Bar. hoc intelligendo recte vt verba sua habeant vtilitatē sed Ang. alleg. in contrariū optimam gl. in. l. tale pactū. ſ. j. ſ. de pac. que dicit q ille qui ꝓmittit stare ſnie iudicis ꝛ non venire ꝛ vſz renuntiasse huiusmodi appellādi ergo ꝛ beneficio reductionis ad arbitrium boni viri ꝛ ista magis plz. Nec ob. isti teq. q hic illa ꝓmissio pōt referri ad defectū mandati q non veniat contra ex illo capite: nō aūt q non veniat contra rōnem iniquitatis ſnie sed qñ acta geruntur p ſeipm non pōt haberi respectus vſq; ad iniquitatem ſnie vel laudivn de ꝓmittendo non venire contra vel acquiescere censet promisse non petere reductionē ad arbitrium boni viri rōne iniquitatis als nihil operaret ista ꝓmissio. ideo nō debet distingui an succumbat vel non sicut si expresse renuntiasset tali reductioni quicqd dicat Dy. ꝛ Bar. lz cor. dictū frequēter alleget. ¶ Que ritur vtrum minor iste poterit constituere procuratorem sine autoritate curatoris. gl. j. dicit hic q in iudicio nō potuerit: p l. neq. C. de pcu. sed extra iudicium sic q. illa solum loquitur i iudicio. intellige primū dictū q in iudicio nō pōt siue habeat curatorem siue non q. nec ipse posset personaliter esse in iudicio sine curatore posito etiā q ipsum non haberet vt. l. acta. ſ. fi. ꝛ ibi no. de re iu. Et no. in. l. cū ꝛ minores. C. si aduer. rē iudic. Dz ergo sibi dari curatorē nec poterit esse per se procurator in iudicio. ¶ Secōm dictū intellige q̄ curatorē non hz. nā tūc poterit actū gerere p se ergo ꝛ cōstituere ꝓcuratorē ad gerēdū: sed si hz Dz constituere cū illius autoritate als non valet sicut nec per se posset gerere. vt. l. si curatorē habens. C. de in integ. resti. Fallit in casibus in quibus hz legitimā personam sine curatore etiaz si ipsum habeat vt ad contrahendū matrimonium: vt no. in. c. ex parte. de resti. ſpo. Itē ad petendū curatorem ipse solus pōt ꝓcuratorē constituere q. ad hoc videtur habere legitimā ꝑsonam vt no. in. l. iij. ſ. qui pe. tuto. sufficit.

2 ¶ Si dñs incepit ab approbatione expresse an poterit postea appellare. ꝛ sic reprobare.

3 Si dominus non appellat sed agit contra debitorem ꝛ exigit committitur ſtipulatio ista contra procuratorem falsuz q egit ꝛ succubuit.

Falsus procurator. ¶ Iste. ſ. fuit summatus cū principio. l. ¶ No. hic q̄ q appellat a ſnia lata ꝫ falsum ꝓcuratorē ipsius: facit deficere cōditionē sub qua fuit interposita ista stipulatio: vſ eſt ꝓmisisse interesse si dñs nō habeat ratū. ergo appellans vſ ratū habere nō est in promptu q. ſi non haberet ratū sententia illa sibi non noceret nec esset sibi necessaria appellatio. l. in causis. ſ. j. de pcu. Si ergo appellat videtur velle q mero iure sibi noceat ꝛ q̄ appellatio sit necessaria: ꝛ idē si petat restōnez i integ. vt in tex. precedenti: ꝛ ibi no. in gl. q̄ incipit. si de rato. in fine. q. q vult vnū vult aliud sine quo illud esse non potest. Bar. aūt alleg. istū tex. q̄ pōt q̄s approbare actum. tāq̄ gestum ꝛ reprobare tāq̄ sic gestū. nā q appellat reprobat ſniam vt sic latā. nō aūt vt latā: ꝛ ppter hoc in alia materia inducit hūc text. qō filius preteritus intētando ꝫ tabulas: approbat testm de iure ꝓtorio tāq̄ factum ꝛ reprobat tāq̄ sic factū: nisi em̄ videretur ꝓ prius approbari non posset dari Stab. ꝫ testm̄ qō est nullum cū tēdat ad rescindendū ꝛ sic ꝓsupponiť validitas: vt. l. qō vulgo de Stab. Bald. ipsum impugnat ꝛ bene q. hic approbata venit circa diuersa nō circa idē. approbat em̄ factū procuratoris. i. q̄ litigauerit eius noie ac si mandatū a pein. habuisset: lz reprobat ſniam. ꝛ sic factū iudicis. lz in casu de Stab. si videretur approbare testm̄ vt factū ꝛ reprobaret vt sic factū ista approbatio ꝛ reprobatio esset circa idē qō esse nō pōt. q. esset sibi ſnia. Nō em̄ pōt approbare testm̄ vt factū nisi esset vt sic factū. qō nō contigit in casu huius. ſ. de his. dic vt no. in. l. postbu. C. de contrab. per vtrūq;. ¶ Sed quero hic. qd si dñs incepit ab approbatione expresse an poterit postea appellare: ꝛ sic reprobare. Rñdeo aut approbat factū ꝓcuratoris. ꝛ poterit appellare: ꝫ. post ꝑm. huius. l. ver. idēq;. aut approbauit ſniam q̄ in dubio ꝓsumitur si sciēs eā latā dicat approbo q̄ gestū est. ꝑpter effusum sermonē. ar. in. l. fi. C. de do. ꝓmi. circa fi. ꝛ tūc nō poterit appellare p gl. q̄ est in. l. tale pactū. ſ. fi. ſ. de pac. q̄ tñ glos. loquit in ſnia ferenda qñ quis ꝓmisit ei stare ꝛ acquiescere fortius in iam lata cū primo casu nō habeat notitiam qualis debeat esse. secūdo sic: ideo maior est rō in ſcdo casu. arg. in. l. cū antea. C. de arbi. ꝛ. l. q cum tutoribus. ſ. de transac. ¶ Tertio nota. ſcdo in ver. q̄ si dñs nō appellat lz agit ꝫ debitorē ꝛ exigit cōmittit ſtipulatio ista cōtra ꝓcuratorē falsum q egit: succubuit Et ista est vna de cōminationibus que ponunť ꝑ Bar. in. l. sine ſ. e. Et logtur hic qñ egerit dñs ꝛ nō ꝓcurator: ipse ecōuerso si exigit ꝓcurator ꝛ nō dñs qz succubuit ꝛ ꝓcurator obtinuit: et iste ē casus in. l. ꝓcurator ad exhibēdū. ſ. j. ē. ꝛ vtrobiq; ꝓmittitur stipulatio ad totam quantitatez ꝓactam si erat funditus falsus vt hic pt3 ꝛ etiam ibi no. Interierat em̄ debitoris q̄ dñs ratum haberet factum ꝓcuratoris qz tunc dño noceret sententia lata contra ꝓcuratorem ꝛ per consequens si nō appellasset non potuisset dñs exigere ab ipso debitorē. lucrabitur ergo iste debitor ex hac ꝓmissione. qz soluet debitum dño ꝛ recuperabit a ꝓcuratore: ꝛ sic se liberat expensis alienis ꝛ imputet sibi. ꝓcurator falsus quare egit: ꝛ de rato ꝓmisit. totum em̄ damnum erit eius.

Procurator. ¶ Si falsus ꝓcurator egit ꝑtem debit: dñs vo postea ratum non habēs egit ac totū cōmittit stipulatio rati ad ꝑtem ꝓacta ꝛ quatenus interest soluentis nō solūisse illi etiā in lucro captando. h. d. casus est iste. ¶ In tex. ibi l. petijt. gl. dicit ꝛ habuit. ꝛ sic vterq; exigit tam ꝓcurator falsus q̄ etiā dñs sed in casu precedentis. ſ. dñs ꝛ nō ꝓcurator in casu. l. procurator ad exhibendū. ſ. j. ecōuerso procurator ꝛ nō dñs ꝛ sic sunt tres combinationes: addē quartam si nemo exigit q̄ ꝓsequere in. d. l. sine. ¶ In tex. ibi centuz petat. subaudi ꝛ consequatur ea. ¶ In fin. tex. ibi quanti interfuit differri. l. actione dic loquit de illis. l. soluris. ꝓcuratori. nam nō solum illa recuperat debitor: sed etiā quātum interfuit eius non soluisse. ꝛ sic illū non egisse: vt si cum dicta pecunia potuisset aliquid lucrari si eam no soluisset ꝑm gl. quam no. ¶ Sed oppo. contra eam q̄ nō habeatur rō talis lucri extrinseci: vel. si steriles. ſ. cum per venditorem. de actio. emp. Solu. contra non solnentem q̄ delinquit in non faciendo non habetur ratio vt ibi sed cōtra exigentē indebitum q̄ delinquit in faciēdo: ꝛ sic plus vt no. in. l. ij. ad fil. bene habet rō vt in hac gl. quā no. vel dic q ibi pōt haberi ratio interesse intrinseci: ꝛ ita loquitur cōtrarii sed hic non poterat haberi ratio de alio: vt. ſ. de ver. obliga. liber homo. ſ. fi. intellige tñ glo. qñ istud lucrum erat certum: q̄ potest probare q̄ sic potuit lucrari de illa pecunia sed quia habuit soluere non fuit lucratus als diceretur interesse incertum si diceretur possibile fuit me fuisse lucratum ꝛ tunc nō habetur rō vt plene no. in. l. vnica. C. de senten. q̄ ꝓ eo. ꝛ in. l. ij. ſ. fin. de eo quod certo loco.

2 ¶ Si dominus falsum procuratorem qui litem inchoauit cōstituat verum procuratorem: an per hoc videatur ratificasse prius gesta.

Paulus respondet. ¶ Ratibitio pōt fieri tacite sicut expresse ꝛ vtroq; casu facit stipulationem istam non cōmitti. h. d. hic. ſ. l. cum minor. ſ. falsus. nā etiā ibi fit tacite appellādo. ¶ In tex. ibi. dñs ꝓbās ꝓsequeret dic. ¶ Sed qd si dñs ipm falsum ꝓcuratorem q litē inchoauit cōstituit verum ꝓcuratorem an per hoc videatur ratificasse prius gesta. Rñdeo sic si ꝫstituit eū ad prosequendū candē litē sicut si ipse prosequeretur: vt hic. ꝛ. l. aul. q satisd. cog. ꝛ ibi no. ſ. ti. j. l. si ante acceptū. in fi. ibi dū dicit vel procurator ab eo datus ꝛc. Sed si ipsum ꝫstituisset ad inchoandū litē: nō videret ꝑ hoc ratificalle qō fecerat q̄ verba nō patiunť hoc. et forte pōt subesse iusta causa quare nolnit approbare prius gesta lz cōsidet de post gerēdis sed si nō apparet ex instrumento qualiter constituerit sed simpliciter super tali debito haberet notitiā de inchoatione litis videret approbasse qō gestū erat: secus si ignorabat. de quo vide in addi. spe. in ti. de pur. ſ. j. in addi. que incī. de hoc. ꝛ leq. ꝛc. ¶ In gl. que incipi. ꝛ nonne. in fine. ibi de. pcu. l. pomponius. Inb audi in. ſ. sed ꝛ bis: ꝛ dic melius vt ibi no. in gl. q̄ ponit melius veritatem. nā iuramētum de calūnia[a] prestatur post lit. contesta. ergo dñs non poterit postea reclamare. i. renocare procuratorem: vt gl. hoc voluit. Item glo. sequens format aliqua contraria sed omnia potes soluere vno verbo quod hic loquitur quādo actum inchoatū nomine meo hoc sciens. ꝓsequor quo casu videor ratificare qō noie meo fuerit inchoatus. In legibus aūt contrarijs alleg. in glos. nullus actus erat inchoatus noie meo. sed ego inchoani litem. Et queritur an per hoc egclndar ab alio iure meo q̄ vna cum illo inchoato se non compatiebatur quo casu distinguitur an sciens vel i gnorans ſm Ray.

Tutore

a ¶ Nā iuramētuz de calūnia. addel. ij. ꝛ ibi Barto. C. de in. calū. ꝛ in. ſ. j. c. tit. li. vj.

1 **Tutore suspecto.** ¶ Etiā ꝓcurator rei cauet de rato: q̄si per cautionē de iudicato soluēdo nō plene ꝓuidet accord. d. dic. j. eo. ꝓcurator ad exhibendū. ſ. si quis a ꝓcurat. ꝛ. ſ. de pcu. nō solū. ſ. si status. ꝛ. ſ. est casus cū seq. ecce casus Intelligetū hoc q̄ non constabat de mandato. qz si ferret sententia contra istū defensorē q̄ ille tutor esset suspectus ꝛ removendus si non haberet mandatum ꝛ dominus non habuit ratum non noceret tutori. ꝛ sic nō deberet remoueri ꝛ per cautionem de iudicato soluendo non esset. puisiuz actori qui vult illū admoueri. sed quod interesse veniet in hoc casu si cōmittat stipulatio. Rñdeo cuz sit interesse inestimabile debet apponi certa pena. vt. ſ. si quis a ꝓcuratore: ꝛ no. in. l. fi. ſ. de ꝓcto stip. non sunt hic alia.

1 **Vis cui.** ¶ Heres nō pōt habere ratum facit non trāseūt. h. d. ꝑm Dy. qui ita no. per istā. l. in. c. rat̄. de reg. iur. li. vi. ꝛ in. l. pantonius. de acqui. here. secus in his q̄ transeūt ad heredē. vt. j. eo. si sine. ſ. si procuratori: ꝛ no. j. e. l. bonorum. per Bar. Casus est iste. ¶ In tex. ibi infra tpa petitionis. hoc ideo dicit qz si essent lapsa tpa tūc etiā si ille cuius nomine fuit petita viueret nō posset eam ratā habere: vt. j. e. l. bonum: sed infra tpa posset si viueret heres eius postea nō potest qz sicut lapsus tēporis eā extinguit ita ꝛ mors illi[us] cui dela ta est cum ad heredē non transmittat non agnita: ꝛ regula est tunc potest actus ratificari quando posset geri tēpore quo ratificatur sed nec post tpa nec post mortē posset peti ergo nec ratificari. Et nota qz gl. dicit hic: q̄ forte fuit petita a tutore vel curatore. Sed miroz de ista gl. qz si de illis fuisset petita statim fuisset quesita pupillo vel adulto ꝛ non esset necessaria alia ratihabitio dic ergo quod fuit petita a ꝓcuratore falso et non a vero.

1 **Procurator.** ¶ Si dñs egit ex alia cā ꝙ facit stipulationem istam cōmitti. h. d.

2 ¶ Si falsus ꝓcurator qō egerit soluat dño an ipse dñs recipiendo videat approbare quod ille fecerat.

3 Si talis ꝓcurator illā pecuniā non soluerat dño ꝛ cōuenitur a debitore an dñs poterit venire ad sui defensionē ꝛ objicere ex ceptionem ex ꝓpria ꝑsona.

4 Quid si dominus non veniat ad defensionez ꝓcuratoris an ipse ꝓcurator poterit objicere exceptionem competentē domino.

5 An dominus poterit defendere istum ꝓcuratorem inuitum pro suo interesse.

6 Quando venditor venit ad defendendum emptorem in causa euictionis potest objicere exceptionem ex ꝓpria ꝑsona ꝓ suo interesse.

7 Impugnans actum falsi ꝓcuratoris an possit postea ipsuz habere ratum vt consequatur exceptionem.

1 **Si procurator.** ¶ Procurator in rem suā pōt objicere exceptionē ex ꝓpria ꝑsona. b. d. ſm Barto. ꝛ Ang. ꝛ ad hoc allegat. Sed istud summarium est nimis breue qz nō cōprehendit nisi finē huius ſ. Ex his apparet solutio questionis formate in illa glo. super verbo stipulatio. s. ad quid cōmittat ista stipulatio. dicunt quidam ad sumptus litis oūtaz glo. tenet q̄ imo etiā ad totā q̄ titatē soluta. ꝛ ista est vera ꝛ ꝓbatur in secūda ꝑte ꝛ tertia but ſ. ideo enim dñs necesse hz restituere ꝓcuratori qz ꝓcurator habet necesse restituere debitori. Item in vltia ꝑte ideo dñs hz obijcere exceptionē ex ſua ꝑsona ne ꝓcurator cōdēnetur ad illam ꝙtitatē restituendā. qz si dñs ꝓcurator iā erat ꝛdemnat̄ debitori virtute stipulationis de rato ꝛ dñs nō venerat ad eius defensionē vel si venit succubuit. si aūt nō esset cōdemnat̄: tūc si lis pēderet ꝫra eū mota per debitorē locū haberet vltia pars: ꝛ sic nō posset lite pendēte ꝓcurator a dño ꝛdicere: hz expectare si nia. Itē si lis nō esset incboata inter debitorē ꝛ ꝓcuratorē ꝛ ꝓcurator cōdiceret a dño posset dñs offerre cautionē de defendēdo eū aduersus debitorē. ꝛ sic euitabit restitutionē. ar. in. l. si is a quo. ſ. de reiuen. cum si. Et ista etiā sunt necessaria: ꝛ per doc. intacta. ¶ Circa tertiam partē quero quid si ille ꝓcurator banc pecuniā nō soluerat dño et cōueniret a debitore. an dñs poterit venire ad sui defensionē. ꝛ objicere exceptionē ex ꝓpria ꝑsona. Respondeo non: qz tūc non ꝓcedēt interesse renocationis cū pecuniā non habeat. Et ipse ꝓcurator pōt eam restituere debitori inuito dño postq̄ dñs factum suum impugnauit per id qō not. in d. ſ. iul. vnde nō pōt venire nisi vt simplex defensor. ꝛ per cōsequēs nō pōt objicere exceptionē in ꝓpria ꝑsona: sed illas tantum que cōpetunt defensori. l. minor. ſ. j. de pcura. ¶ Itē quero quid si dñs nō veniat ad defensionē ꝓcuratoris an ipe ꝓ-

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

curator.non pōt obijcere exceptionem cōpetentē dño.s.q illa pecunia erat debita naturaliter non ob.sn̄ia gl.ff.super verbo manet:tenet q non z bene circa prin.ibi dum dicit hoc beneficium quod non datur defenso procuratori.als inutile esset qō
5 dicitur in prima parte stipulationē cōmitti.¶Itē querit an dominus poterit defendere istum pcuratorē inuitum p suo interesse.gl. simpliciter tz q nō.contra quam opp.de.l.solutionem z iudicium.ff.de sol.Sed rñde q ibi qñ quis volebat defendere inuitum tanq̄ simplex defensor sine mandato satisfando de iudicato soluendo z aio nouandi:z sic vt ille liberet z executio fīe fiet cōtra se.sed glo.loquitur qñ non aio nouandi.z sic exe
cutio fieret contra procuratorē defensum quo casu gl.vult singu.q sicut si nullum pretenderet interesse non posset illum inuitum defendere. Ita z si interesse pretendit.z ista gl. forte non est alibi.tenebitur tn̄ ille sibi ad interesse:vt gl.subijcit z sic nō tenebitur sibi restituere pecuniam ab illo procuratore solutaz.
z si aliud interesse pretendit haberet contra eum actionē in fa
6 ctum.arg.l.iij.in fi.de condi.ob causam. ¶Ultimo Bar.per istum tex.determinat questionē disputatam per eum q̄ qñ venditor venit ad defendendum emptorem in cā euictionis obijcere exceptionē ex p̄pria persona p suo interesset vbi.z.l.idē q̄ §.generaliter.ff.mandati.Et ideo si statutuz diceret q causeinter consanguineos compromittant z ipse esset consanguineus ei qui mouet litē z emptor non esset posset petere causam com
7 promitti quasi ipsum principaliter concernat.†Itē Ange.dicit hic esse casum p gl.que est in l.dispensatorem.de solu.q̄ dicit q z ille q semel impugnauit actū falsi pcuratoris nō pōt ipsum postea tam habere quātum ad sui vtilitatē:vt §fert̄ actionē vt ibi.pōt tn̄ q̄tū ad hoc vt consequatur exceptionē.Bar.ibi tz cōtrariū z alleg.Spe.z illa videt verior.nec obstat iste tex.q iste dñs non consequit istam exceptionē ex eo qō actum pcuratoris semel per ipsum reprobatuz nūc approbat sed ex eo q quod petitur sibi naturaliter debeat:hoc posset etiā si continue actum reprobaret dicendo se non habere ratam solutionem illi factam.sed defendit vt illam que facta est sibi per eundem procuratorem non retractetur z ne habeat necesse illi restituere z hec est veritas.

2 ☞Stipulatio rati cōmittit statim q dñs incipit facere contra id quod fecerat procurator agendo contra debitorem absolutum non expectata sententia.

1 **Si quis a procuratore.** ¶In casa status caīetur de rato tam ex parte actoris q̄ rei:z certa pena apponit
2 q res est inestimabilis.h.d.vsq̄ in fi.ecce casum.¶Nota hic circa fi.in ver.ex qua aūt.q ista stipulatio cōmittit statim q̄ do minus incipit facere contra id q̄ fecit pcurator agendo cōtra debitorem absolutum etiā nō expectata sn̄ia.Et hoc addit iste §.ad precedentem.§.in prin.z ad.l.cum minor.§.fin.in quibus erat iam lata sn̄ia.Sed opp.de.l.amplius non petz.j.e. vbi nō statim.sed post lit.contest.cōmittit.Solu.hic p̄misit q dñs ha beret ratum.vnde statim q dñs incipit agere z facit debitorez citari apparet q hz ratum z cōmittit ista stipulatio etiā ante lit.conte.vt hic ibi p̄misit q amplius non peteret z illa stipulatio tardius cōmittit.f.post li.conte.tn̄ non ante nec etiam per petitionem extraiudicialē.ista vero fic.hoc tn̄ intellige quando ille qui promisit erat falsus pcurator.si aūt verus.z ficvenit eō mittenda stipulatio dumtaxat ad sumptus li.vt no.S.e.l.ij.in gl.tunc non cōmittit nisi lata sn̄ia.z hoc voluit glo.quam omnino vide.z ēt doc.ibi.S.de iureiu.l.alias.in fi. mag.gl. ¶Itē no.hic casum in fi.in quo lz sit cōmissa tn̄ ex ea agi non pōt ante sn̄iam.f.qñ est cōmissa ei qui litigat de statu suo z in causam
a ¶Verba sunt intelligēda. Adde q vba debāt itelligi vt sonāt ſm Pan.de ca.in.l. imp̄obū.C.eo q bus cauſis infa. irro.

status per rationē que hic ponitur in text.q̄ posset sequi talis sententia q̄ redderet stipulationē inutilē:ideo expectatur euentus.als regulariter stati q esset cōmissa posset ex ea agi.q̄ tn̄ dic vt no.in.d.l.alias.

2 ☞In deliberatione vniuersitatis si fuit legitime cōgregata non est de substantia autoritas rectoris ipsius.
Quid in constituendo actore.

3 Actor dicitur non solum constitutus a tutore vel curatore lz ēt constitutus ab vniuersitate z a quo constituat pcurator.

4 Actor vniuersitatis in quo differat a syndico.

Actor a tutore. ¶Ista est solēnis.l. z Bar.hic plura bōa dicit circa actores de quib⁹ hic ad quē semp remittit
3 §.p ei⁹ declaratione:z etiā gl.oppo.q ista diuisio nō debuerit fieri.nā aut ꝑstat de mandato istoz.z nullus istoz de quibus hic deberet cauere etiā constituť a tutore.vt.ſ.eod. l.nec satisfatio:q̄ vbi precessit mandatum ratihabitio necessaria nō est.l.ſi pcurator.de cōdi.in de.aut de mādato nō constat: z tunc etiā alij tres de quibus hic in ver.actor: ūitatis debent cauere vt est casus.§.q̄ cuiusq̄ vniuer.l.idē.§.actor.ꝓpter hoc facta est tota gl.que intelligit totam.l.qñ de mandato seu cōsti tutiōe ꝑstabat.nec ꝓpter hoc q̄ esset de mādato ꝑstat ista cautio in primo casu huius.l.Sz q̄ in ꝑstitutiōe actoris q̄ fit a cō
tore vel curatore requiritur solennitas.i.iterpositio decreti iudicis si de illa nō constabat cauendū est de rato lz in alijs reb⁹ hic de quibus ista solennitas non est necessaria sufficit em̄ deliberatio vniuersitatis que dr decretū vt in ti.de decret.ab ordi. facien.sine decreto alterius superioris ſm gl.quā no.postq̄ ei de illa deliberatione constat non prestatur hec cautio.sed ti de
1 ea non constaret esset prestanda hec est intentio gl. ¶Et qua no.duo.Primo q̄tū ad constitutionē actoris que fit a tutore: q̄ in ea requirit mandatū tutoris z decretum iudicis qō venit ad eius cōfirmationē:z hoc colligit ex tex.ibi dū dicit a tutore datus.z ꝑbat in.l.ſolet.S.de tute.Sz in ſtū videt q̄ imo de a iudice cum cōsensu tutoris.vt in.l.sn̄ actor.C.de app.z hoc in prima glos.q̄ exponit datus.i.dari petitus.Sol.dicūt doc.cō muniter oēs q̄ vterq; modus constituendi bonus est. resultāt tn̄ diuersi effectus.q̄ si constitutus a tutore cauet q̄ iple tutor ratū habebit.si a iudice q̄ ipe pupillus ratū habebit.certe si cō staret de mandato tutoris:vt.S.posui frustra q̄ tutor ratū habebit.Dz ergo intelligi qō dicit Bar.qñ diceret se constitutuz a tutore:z nō plene ꝑaret.z tunc cauebit q̄ tutor habebit ratū q in cōstitutione nō ꝑsensit sed si appareret de mādato tutoris ſ de decreto nō appareret quo casu log̃ hic ſm qō gl.posuit tūc solū cauebit q̄ pupillus habebit ratū ſm Ray.Ex his seq tur q̄ decretū nō est necessariū in ipso actu ꝑstitutionis: ſ pōt ex interuallo interuenire:als ex eodē instō in quo habet cōstitutū⁹ deberet de decreto iudicis apparere:als nō sufficeret cautio rati ꝓpter dubiū de decreto q̄ interueniēs ex postfacto nō redderet actū validū:z in hoc differt decretū iudicis ab autoritate que dz interuenire in ipso actu non ante vel post:vt.l. obligari.§.tuto.de auto.tuto.Et istud est verū de quo vide no.Bal dū.C.de bo.q̄ lib.l.ij.vel.iij.z.l.quitūq̄.z.l.j.in vlt.col.C.q admitti ad bo.pos.vbi oīno vide. ¶Secōo no.ex gl.q̄ in delibe
2 ratione vniuersitatis si fuit legitime congregata nō est de substātia autoritas rectoris ipsius imo valet sine ea.Et ꝓbatur in.l.j.§.finaūte collegiū.§.ad treb.vbi etia tāgit p Bar.Nam z pōt esse vniuersitas sine rectore.z idē no.plene in.l.ſi.j.de colle. illici.sed si actor cōstitueret a rectore vniuersitatis: vel ab alio legitimo administratore vt a syndico sine deliberatione vniuersitatis tunc esset idē q̄ in actore ꝑstituto a tutore:q̄ regrere tur iudicis decretū supiorisputa ꝑatis:z in vniuersitate scḥo
3 larīū in qua sunt clerici z laici etiā vicarij epi p ea q̄ no.Cyn.in l.neq̄.de ꝓcu.in.iiij.q. ¶Itē no.eg tex.q̄ actor dr nō solum constitutus a tutore vel curatore q̄ nō sunt alij:lz administrato re.imo etiā cōstitutus ab vniuersitate q̄ est dña.nō tn̄ est perso na vera sed ficta:constitutus aūt a vera ꝑsona:z q̄ fit vere dña
4 nō dr actor lz pcurator.l.j.in prin.de pcu. ¶Jn quo aūt differt actor vniuersitatis a syndico q etiā ab vniuersitate cōstituitur non a singulari persona.vide p gl.in.l.j.§.quibus.§.q̄ cuiusq̄ vniuer.no.z q̄ ibi per Bar.z in.l.itē eor.in.§.q̄ si ita.vel itē si ita.etī.Constituit etiam syndicus a pluribus etiam q̄ nō faciunt vniuersitatē:puta pluribus creditoribus alicui⁹ cessantis z fugitiui q̄ capiunt omnia bona eius:vt inter se distribuāt z aliquē constituunt ad exigendū credita illius.nā vocat syndicus florentie tanq̄ singulor.i.pluriū cām tractās:sed lz sortiā tur ista noīa adhuc pūt dici pcuratores:q̄ cōstituti a dñis:vt in.c.ſi.de ꝓcu.vnde de iure canonico non curatur de nōie.pōt em̄ vniuersitas dicere.cōstituimus talē actorē in tali cā de psen tiuel talem syndicū generaliter ad causas presentes z futuras:vl talē pcuratorē per illud.c.ſi.z per id q̄ habet in.c petitio.Et si dicerēt ꝑstituimus talē actorē ad causas presentes z futuras exponerē.i.syndicū.q̄ ꝑne actor constituit in aliqua cā presenti z spāli non generaliter nec ad futuras:sed syndicus sic.z
a verba sunt intelligēda[a] ſm subiectā materiā.nec vitiat cōstitutio per abusum vocabulor.arg.in.l.ſi vna.in prin.ſ.locati.qō etiā lz Bar.in.d.§.qbus.z in.§.itē si ita.als q̄ si ita.Cetera vide hic per Barto.

2 ☞Per que verba fiat ista cautio.

3 Si cū pueniſset ad notitiā dñi q̄ talis gessit talē actū ei⁹ noīe: ipse dñs tacuit z nō ꝺdixit an ꝓ hoc videat ipsum approbare. z quid si interuenit receptio literarū.
Taciturnitas in concernentibus damnū vel preiudicium tacē tis habetur ꝓ dissensu.

1 **Interdum.** ¶Etiā in actibus extraiudi cialib⁹ ꝑstatur ista cautio si de mādato dubitat vt ps aduersa tutior sit.b.d.cū.l.seq.z prin.sequētis.Et no.q̄ tūc nō est ꝑprie ꝓtoria lz ciuilis:q̄ interponit ex cōtione.i.non ex necessitate:vt hic dicitur in tex. sed pretorie

sed pretorie ex necessitate ꝑcipa vel cautiua:vt in.l.j. post prin. §.de pretō.ſtip.z ibi no.z hoc est vtile q̄ nō regret in dubio fideiussores vel pignora lz secus in pretorijs:vt.d.l.j.§.stipulationum.casus est iste. ¶Nō.hic qualiter debeat fieri ꝑ vbū ratū habeo vel approbo vel agnosco q̄ talis fecit meo noīe Et q̄cūq; istoz sit non cōmittit stipulatio videbatur posse di ci q̄ imo cōmittat nisi formaliter dicat ratum habeo q̄ conditio dz impleri in forma z hoc dubium tollit hic:q; sufficit q̄ ꝑlea
2 tur equipollenter:vt.l.iul.de condi.inde.z.l.mulier.ad treb.lo quitur ergo iste.§.de secunda parte rubrice.f.de ratihabitione per que verba debeat fieri ne ista stipulatio ꝓmittat.certe etiā sine verbis possunt fieri re ipsa.vt.S.eo.l.paulus rñdit. Quid aūt si dominus mihi dixit nec fecit per quod videat approbari se.sed cum ad eius notitiaz peruenisset q̄ talis gessit talē actū eius noīe tacuit.z nō cōtradixit:an videat ipsum approbare. hic est vna glos. Roge.que semp alleg. qui tenuit q̄ sic. dicens q̄ non improbare ratihabitioni par est.doc.dicūt hoc esse verū in his que concernunt vtilitatem tacētis.si aūt damnū vel preiudicium tūc taciturnitas habeť.p dissensu.l.qui vas.§.vetare.de fur.z no.in.l.inuit⁹.C.de ꝓcu.z.l.filiusſa.§.innitus.eo.titu.S.nisi interueniret aliqs actus factus pura receptio literaz vt.l.filiusſa.absente patre.S.ad mace.vbi pater recipiendo literas filij:z nō cōtradicendo vī ꝓsentire etiā in his q̄ sunt sibi ꝓiudicialis.Immuit ergo Bar.hic q̄ illa.l.nō haberet locū si filius literas non scripſiſſet:lz nuntiū miſiſſet significando pri: z pater nō ꝺdixiſſet his diebus in examine cū illa.l.data fuit i puncti is fuit sup hoc diſceptatū:z tn̄ vī p Bar.q̄ nō fuit bn̄ lo cutus.nā in casu huius.l.ideo pater nō ꝺdicēdo vī assentire q̄ si mutuum fuiſſet factū filio ipso ꝑsente z tacēte patrē obligaſſet tāq̄ cōsentiēte z nō lz locū macedonianū qō est odioſum vt l.sed iul.cū.l.seq.e.ti.q̄ ergo fuiſſet operata pūtia z taciturnitas ab ipso principio operaī sciētia supueniēs ex postfacto cū taciturnitate vt etiā si per nuntiū filius significaſſet patri idez esset qō ibi dr in literis lz in extraneo:z in alio casu diuerso nō fic:si em̄ recipias pecuniā mutuo z scribis mihi q̄ recepiſti pro me:z q̄ eā restituā z ego recipio literas z nō contradico nō videor assentire ꝓpterea.Nā si essem ꝑsens z tacens nō viderer assentire in his q̄ sunt mihi ꝓiudicialia:vt.ll.ſ.alleg.Et ꝑ ſ facit tex.§.ſe.dum dicit certior factus:nec dicit ꝓ quē modum vſi pōt intelligi ēt per literas.Et tn̄ ille tex.vult q̄ nisi ratificet incōtinēti vī cōtradicere z impugnare z ista videť mihi vitas: als esset imponere legē verbis z non rebus faciendo differentiam inter literas z nuntium:z ita ibi dicebam.sequitur iulianus ad predicta.c.qui tacet.de reg.iur.li.vj.An autem ꝑsens
a z tacens habeatur[a] ꝓ dissentiente dic plene per Bart.in.l.q̄ dotis.soluto matri.

2 ☞Actum per me reprobatum an possem ex interuallo approbare.

Quoenim tutore.
Julianus ait. †Si dñs ratū hz stā tim q̄ sit actū suo nomine gestū infra modicū interuallū qō iudicis arbitrio relingu tur:ista stipulatio nō cōmittit:si vero ex interuallo tūc cōmissa resoluit ope exceptionis.h.d.ſm verū inteliectū vsq̄ ad.§.fina.si em̄ nō ratificauit infra modicū tps habeť.p dissentiente: z sic stipulatio statim cōmittit:etiā si nullū actuz adhuc gessit dñs ꝺ id qō fecerat pcurator vt hic innuit litera q̄ vult q̄ statim stipulatio cōmittaī:z istud addit iste.§.ad.l.pcura.ad exhibendū.§.ſi.z ad alias.l.quas ibi allegani qō est singularevenio ad casum. ¶In tegt.ibi solutionē in pcura.factā.dic.f.ad hoc vt stipulatio nō cōmittaī. ¶In tex.ibi.certior factus es.i. eodem instanti.sed statim hic limitat q̄ hoc nō requiritur sed dz dari tps infra quod deliberare poterit cōmode an sibi expediat approbare vel reprobare vt in.l.ratū.S.de sol. ¶In text. ibi quā ob locutione exprimi poterit.dic cōcordat extra de dona.c.apostolice. ver.nam z ſi.z supple q̄ transacto isto modico tpe ſi non approbauit vī improbaſſe:z ratū non habuiſſe: vt infra colligit dum dicit quam z ob id qō primo non habuit ratum ꝛc.Et sic est tex.contra glo.Roge.que est in.§.precedenti.
2 ¶Ultimo no.in fi.q̄ actū per me reprobatum possum ex interuallo approbare quantū ad mei vtilitatē:vt.l.dispensatore S.de sol.Nā hic ſi exactionē factam per meū procuratorē ꝓ impugnaui eā ratam non habendo infra modicū tps:z postea approbato recipiēdo ab eodē procuratore:qō egi paro illi debitori meo exceptionē ſ me ſm vnū intellectum.z hoc est i mei ꝓiudicium.Itē paro illi pcuratori exceptionē ſ debitorem meū cui erat acqſita actio ad penam vel interesse mero iure.lz nūc.q̄ sua nō interest ex quo pōt me repellere p exceptionē nō pōt agere ad dictā pēnā vel interesse ꝺ pcuratorem ſm aliū in

a ¶Habeak.adde in.l.de etate.i.§. q tacuit.ff. de in terro.ac.z in regula q tacet.extra de regu.iu.li bzo.vj.z ꝑ Bar. in.l.q̄ dotē.ff.ſolu.matri.

donoꝝ multoꝝ: obtulerunt sibi eam. Illa dubitabat recipere: ne vsumfructum perderet: sed potius ipsum volebat. Bar. hic determinat q̃ si recipiat vsumfructum vel aliud legatum. nisi obtulerit se liberaturam heres a petitione dotis. Bal. in. l. i. C. de leg. tz cõtrarium dicens imputãdum esse heredi quare ſpõte soluit. Ange. distinguit an præcesserit oblatio vgoris de liberando vel nõ: nihil videt esse distinguendũ: vt. s. dixi an præcesserit petitio vgoris etiam extraiudicialis: & tunc si heredes soluunt sponte perdit vgor vsumfructum & alius legatum. p ius tex. ita intellectum vt dixi aut non præcessit petitio vgoris ſz obligatio heredũ. & tunc fecure poterit recipere etiam si nõ fuerit protestata. & etiam si non obtulit se heredes liberaturam: non perdit legatum. & ista distinctio bz colorem: & etiã saporẽ plus q̃ verba dictoꝝ doct. tene menti qr quotidiana questio est suffi cit. Hic est vna glos. que format sex contraria. Primum de. l. procurator ad exhibendũ. ſ. fi. s. eo. per quã videt q̃ per sola petitionẽ etiam ante contesta. cõmittat stipulatio. & respondet: vt ibi dixi q̃ in stipulatione de rato q̃ citius cõmittit. Scõde. l. si decẽ. cũ petiero. de ver. ob. per quã videt q̃ etiã ista committit statim q̃ fuerit petitũ etiã extra iudiciũ. glo. nõ clare respondit. Sed tu dic q̃ istud verbũ refert ad stipulatorẽ vt promittis mihi cũ petiero vel promitto tibi cum petieris. quo casu illud verbũ ponitur pro admonitione. i. cuz te admonero vel cum me admoneris: vt no. Bal. in. l. consentaneũ. C. quomodo & quando iudex. & ibi vide qualiter limitatur ista. l. quod etiam ante contest. dicor petere. vt. j. eo. in vlt. col. & largius sumitur qr in fauorez stipulatoris apponit. hic aũt refert ad promissorem vel ad aliũm & apponitur ad odium: vt faciat stipulationem committi cõtra promissorem: ideo strictius sumitur.

Tertio oppo. de. l. ẽptis. de in ius voc. Sol. ibi in eo qui tenebatur non vocare in ius sub pena vnde eo ipso q̃ vocat incidit in penam. l. lis non sit contest. hic tenebatur non petere: q̃ strictius sumitur. Quarto de. l. si quis maior. C. de transacti. Sol. ibi tenebatur non venire contra vnde qualitercũq; veniat etiam dando libellum dumtaxat vel iudici vel principi incidit in penam vt ibi. nam tutius est promittere non venire contra: q̃ promittere nõ petere. Quinto oppo. de. l. papinianus. ſ. me minisse. de inoffi. test. cum aliis alleg in gl. In quibus nõ icurrit quis penã etiam per contest. nisi perseueraret in lite vsq; ad sniam inclusiue. Sol. ibi in pena legali. nos loquimur in cõuẽtionali. & mitius agitur cum. l. q̃ cuz homine. Ité fortior est prouisio propria q̃ generalis vnde citius cõmittit pena conuẽtionalis q̃ legalis. arg. in. l. filius. ſ. erat rubiano. de fideicom. liberta. Vltimo oppo. de. l. stipulatio ista. ſ. sed quatenus de verbo. ob. vbi sufficit talis qualis controuersia vt cõmittat stipulatio. sed ibi in stipulatione habere licere. que est alteri3 nature. Cetera vide hic per Barto. qui ponit de pluribus aliis vocabulis: vt si aliquis promisit non mouere cõtrouersiã quãdo committatur ista stipulatio vt de pluribus aliis vel si. pmisit amplius non agere: an sit idẽ q̃ promittere non petere: vide in. l. si postea. de pecu. Vltimo alleg. iste tex. in fi. si bannit4 prohibetur petere ex forma statuti vel etiã ex cõicatis. an si ab eo petatur poterit obijcere exceptionem compensationis quare sic excipiendo videatur petere. Et hic videtur tex. q̃ nõ potest obijcere qr videtur petere. doct. tamen determinant contrarium q̃ si excipiendo principaliter tendit ad defensam sui: z ipi prohibentur offendere non se defendere: vt in. c. cũ inter. de except. inducitur etiam si aliquis fuit ex cõicatus nisi soluat infra tot dies an incidat in ex cõicationem si non soluat sed compenset vide hic per Bar.

Si indebitum. Si soluit indebitus falso procuratori statim potest agi ex hac stipulatione vt vel restituat vel faciat dñm ratificare vt ab eo repeti possit. h. d. & hoc ideo qr interest soluentis statim alterum de istis duob9 fieri cũ in oẽm euentus sit repetendũ solutum sed qñ soluit debitum non agitur ante q̃ dñs improbet factum falsi procuratoris: qr nõ interest ipsi9 agere sed sufficit q̃ non molestetur: vel posset esse dubium an molestetur vel non.

2 Si dñs vendiderit & dñium transtulit in emptorẽ ante q̃ totum bz qr fecit procurator falsus an dominium translatum abdicetur ab emptore.

Si procurator. Factum illius q̃ bz a me causaz reputatur factũ meũ & facit contra me stipulationem cõmitti. h. d. facit. s. de ver. ob. l. si seruum. post princi. ibi idemq; fiet & si per alium &c. Et in. l. titius. s. de seruis expor. qõ no. gl. in. l. iij. ſ. opus. de alie. iudi. Ly. C. de condi. ob causam. l. ea lege. venio ad casum. In tex. ibi. & cauisset: subaudi & reus postea fuit absolut9: & sic obstaret exceptio rei iudi. dño si haberet ratũ factũ falsi procuratoris & etiam habentis causam ab eo: sed nõ habuit ratũ: ideo ex ceptio nõ obstat & p ẽs cõmittitur stipulatio qr intererat possessoris q̃ haberetur ratũ. In tex. ibi. cuq; emptor petat. dic sed qualiter debuit petere: qr dñs ſ fundum nõ poslidebat nõ potuit emptori tradere: & sic nec dñium trãsferre. l. traditionibus. C. de pac. Rñi. lz non potuerit trãsferre possessionẽ quã nõ habebat potuit tñ transferre dñium qõ habebat inducẽdo emptorẽ in fundũ possessum p aliũ vt no. s. de fundo do. l. si fundum. in tex. & gl. potuit etiã huic actori cedere rei ven. quã habebat: non tñ p hoc emptor efficeret dñs ante adeptã possessionẽ vel reductionẽ de qua. s. vt no. in. l. si culpe. s. de rei ven. & l. hic si res. hic est vna gl. q̃ semp alleg. & incipit. quid si vendiderit. q̃ rit eñ si dñs vendiderit & dñiũ transtulit in emptorẽ antequã ratũ hz qõ fecit procurator falsus vtrũ dñium trãslatũ abdicetur ab emptore: vt sic non poterit agere. Et primo videt tenere q̃ non pro quo facit. l. si partẽ. ſ. fi. quemadmo. ser. amitt. qr nõ põt ratihabitio trahi retro in præiudiciũ illius cui ius erat ẽsitum. Nam bodie cũ ratũ hz nõ posset ab illo auferre nec põt fingi a principio ablatũ vel nõ translatũ: qr fictio requirit extrema habilia q̃ actus possit geri tunc cũ ratum habet. vt. j. eo. l. bono. & s. fi. s. cui. & ista partẽ cõiter vident tenere doctor. et Spec. in ti. de obli. & so. ſ. j. Ité pone obligasti. & versi. ité pone te. alij dixerunt contrarium pro quibus facit. l. cum mihi. ſ. fi. s. de sol. & ibi tenẽt. de hoc posset distingui an actus fuerit celebratus noie ratũ habẽtis: & tũc posset ratificari in præiudiciuz tertij vt ibi: & sic in casu huius. l. melior esset sequẽs opi. an nõ fuit celebratũ noie ratũ habẽtis: vt si obligasti rem meam tan q̃ tuã. & postq̃ ego vendidi alteri vel obligaui ratifico obligationẽ tuam & tunc non trahitur retro in præiudicium illius in quem transtuleram ius & ita intelligit quod no. in. l. si fundus ſ. j. s. de pigno.

2 Si debes mihi decẽ possum petere quinqz tan ad petitionem suã posse cogi totam summam petere.

3 Si habeo electionem in alternatiua possum constituere procuratorem ad eligendum & ipse eligere poterit id quod sibi videbitur.

4 Petendo quis partem vnius ex altern atiuis censet tota res illa electa: & illa sola fingit fuisse in obligatione.

Cum debitore. Ratihabitio põt fieri & tunc pro illa tñ impedit stipulationẽ committi. hoc primo. Et in alternatiua si electio pertinet ad creditorem: & aliquis eius noie petat partem vnius ex alterna. deinde ratificetur petitio censet illa res electa. vt sic altera pars debeat peti: nõ aũt altera res. h. d. tota. l. & ꝓinet duas partes. vt in summario. secũda ibi. & idcirco. & prima pars ponit tres casus. vt in gl. i. venio ad casum. In tex. ibi. atius egit. subaudi & succubuit vt differat a tertio casu qui ponitur infra. ibi aut egisset &c.

2 In tex. ibi & idcirco ex isto ver. Ang. colligit tria. Primo q̃ si debes mihi decem possum petere quinqz. hoc etiã ptz in. l. iij. ſ. fi. de duo. reis. & nõ petam tanꝑ mihi promissa: sed tanꝑ debita ex maiori summa q̃ dic vt no. in. l. scire debemus. de v. ob. Ad petitionem tñ tuam cogor totam summã petere ne distrahamus te per diuersa iudicia. vt no. per Guil. de cu. in. l. in cõmodato. ſ. duobus. s. cõmo. Item colligit q̃ si habeo electionem in alternatiua possum constituere procuratorẽ ad eligendum & ipse eligere poterit id quod sibi videbitur. lz ad illud nõ habuerit speciale mandatum: dubium est qr forte ego alias rẽ elegissem. vnde non videtur q̃ in tui præiudicium possim alteri dare potestatem eligendi. de hoc no. plene per Bar. in. l. si stipulatus fuerim illud aut illud. s. de ver. obli. in prin. nam iste tex. non multum facit: qr hic post electionem facta3 ratificaba tur: & sic sciebat dominus rem electam. vnde ipse videtur eam eligere. sed quando dedit mandatũ a principio si procurator potest eligere tunc eligendo etiam rem quam dñs non elegit: habet ius eligendi. & forte dñs male contentus erit. Tertio no. q̃ etiam petendo partem vnius ex alternatiuis: censet tota res illa electa. & illa sola fingitur fuisse in obligatione. gl. que est hic signat contraria de. l. cum queritur. de admini. tuto. & de. l. in causis. de procu. que veniũt ad principium. l. quod nõ poterit ratificari pro parte. sed debeat vel in totum vel in nihilum. et non soluit. dic quod innita altera parte non possium eligere pro parte vt ibi. sed ea volente sic. vt hic sm Bart. & de hoc j. l. proxima.

2 Ille q̃ succubuit in cã non solum dz condẽnari in expẽsis litis: ſz etiã in oĩ interesse qõ pretendit victor reus.

Si procurator. Stipulatio ista cõmittit ad interesse pro parte si p parte ratũ habeat. Ité ad interesse pticulare potest pluries cõmitti. h. d. vsq; in fin. casus est iste. In glos. tertia

tertia super verbo cõmittitur. vel hic non fuit pecunia ꝓmissa ibi sic. hec vera. Dy. nã lz factũ sit diuiduũ: si tñ fuit ꝓmissa pena nõ põt ꝓmissor principalis p parte facere vt stipo penalis p parte cõmittat & p pte nõ: lz vnus ex heredibus eius poterit: & nõ cõmittit nisi cõtra alios: ita logtur. ſ. cato. lz pena qñ nõ est ꝓmissa: & sic cõmittit ad interesse tũc si factũ est diuiduũ sine p parte fiat ab vno ex heredibus siue a principali ꝓmissore nõ cõmittit nisi p parte vt hic & s. eo. l. pgi. licz hic re vera non loquat in ꝓmissore qr ꝓmissor fuit ipse falsus ꝓcurator: tñ doc. idem dicit in ipso ꝓmissore: qr est eadẽ rõ: vt nõ potuerit cõmitti vltra q̃ interfit. sz stipulatio penalis bene põt committi vltra q̃ interfit. In gl. ibi ité ſ. s. q̃ etiã si sit pena promissa poterit ipse ꝓmissor facere p parte vt cõmittat stipulatio p altera tñ parte & sic ad partẽ pene. vt. l. si seruus. ſ. si plurium. s. si quis cau. Sed solue q̃ in præparatoriis iudicioꝝ um in quibus mitius agitur vt ibi plene no. sufficit. In gl. seq. in. l. si duo. ſ. fi. dic vbi semel tñ cõmittitur ad penã nisi fuerit dictum q̃ toties cõmittat quoties interest. Sed aliud in pena aliud in interesse particulare: nã pena apponitur loco totalis interesse & ad aliud non admittit nisi semel. vt in seq. cõtrario glo. de. l. conquerebat. s. tit. j. de ista materia dic vt. s. de verb. ob. l. si sic stipulatus sum nec per te &c. per Bar. In glo. q̃ in cipit id quod connocatis ibi a suis negotijs. No. & signa istam gl. sing. fm Bar. nam sentit q̃ ille qui succubuit[a] in cã non solum dz condemnari in expensis litis: sed in oĩ interesse qõ pretendit victor reus ex eo qõ ꝓpter litem auocatus est a suis negotijs. & sic erit artifex: & non potuit lucrari poterit recuperare tale damnum qõ perpetuo tene menti. Et vidi in ista ciuitate quendam petere aduersarium cõdemnari. habui etiã in ciuita te Bononie: qr quidam lata sniа agebat. p tali interesse. Lyn. in. l. sancimus. C. de nup. in. vij. q. videt tenere q̃ nõ poterit peti: ideo tũc recusaui aduocationẽ tñ erat etiã alia cã qr lz potuerit peti ante latam sniam postea vero videt q̃ non poterit peti per modum agendi qr venit officio iudicis mercennario qõ extinguit lata sniа vt in. l. iiij. C. depositi. sed ante latã sniam videtur q̃ poterit peti & si iudex nõ condemnat facit litem suam per hanc gl. tene menti.

1 **On solum.** Procurator de cuius mandato dubitat cauet de rato etiã cũ implorat iudicis offiũ nobile. h. d. In tex. ibi verum etiam in stipulationibus. i. in officio iudicis qõ implorat p stipulationibus interponendis. Nam loco actionis proponitur & ex hoc sumptũ est. c. fi. de of. iud. non sunt alia.

2 Statur scripture ponrecte p aliquẽ in iudicio vel coram principe quod ipsum porrigentem.

1 **Est iudicatio.** Si constat de mandato nõ cauet de rato sed de iudicato soluẽdo sic si est procurator rei. h. d. & vide bona gl. & est in. l. non solum. ſ. qui alieno. de procu. & ista. l. princi paliter alle. ad hoc. & l. si ꝓcuratorẽ absentẽ. & tit. casus est iste.

2 In tex. ibi. se fecisse procuratorẽ. no. q̃ stat scripture porrecte per aliquem in iudicio vel coram principe quo ad ipm porrigentem: facit. l. cum precũ. de libe. cã. que solet ad hoc allegari. & alibi dicit gl. q̃ non põt cognitere errorẽ. C. de oi agro de serto. l. qui rura. vide ad hoc. s. fa. ber. l. in familie. in tex. ibi & si iudicatũ solui. dic ratio diuersitatis qr quãdo constat de mãdato procuratoris actoris satis est cautum reo qui possidet cũ sententia lata contra verum procuratoꝛ pariat sibi exceptionem contra dominum: ideo nõ cogit de rato cauere sed non sic est cautum actori lz constet de mandato procuratoris rei: nisi caueat sibi de iudicato soluendo: qr lz sententia præiudicet domino tñ posset esse q̃ exceptionẽ non haberet ꝓpter defectum facultatum dñi contra primum dictum facit. l. progi. ſ. cum autem. ver. etiam si pesus erat. procurator qui cauit de rato. qr non probabat plene de mandato si dñs non hz ratum de facto cõmittitur stipulatio ad sumptus litis ergo videtur q̃ etiam si constat de mandato qr tamen dominus de facto potest venire contra saltem ꝓpter sumptus litis debeat ista stipulatio interponi. Ista oppo. semper facit me dubitare tãq̃ in illo. ſ. nõ sunt alia.

2 Exigere an dicatur quis ab inuito & sic in iudicio.
Procuratori constituto ad exigendum poterit solui spõte extra iudicium.

1 **Si finem iudice.** Lex ista pſequitur vnã materiã vsq; ad. ſ. q̃ pro curatori qñ falsus vel verus procurator exegit pecuniã debitam vel indebitam & postea dñs non hz ratũ qualiter & ad quid stipulatio ista cõmittit & primo loquitur de procuratore falso vsq; ibi cum aũt: postea de procuratore vero. Ité ista prima pars loquitur qñ exegit extra iudicium vsq; ibi. q̃ si procurator postea quando in iudicio per sententiam diffinitiuam & quelibet particula continet duos casus principales. primo quando exegit indebitum. secũdo quando debitum & partes ꝓ se patent & ista prima pars. h. d. si dñs non ratificat sol. falso procuratori extra iudicium stipulatio ista committitur siue pecunia erat indebita siue debita ad totum id quod fuit per procuratorem exactum. & ad expensas factas postea in lite mota per dominum sed si ratificat non cõmittitur si tamen pecunia erat indebita repetitur a dño per condictionem indebiti. Si vo de bitum non repetitur: sed liberatio cõtingit. h. d. vsq; ad. ſ. fi. p

2 curatore. In tex. ibi exegerat. & sic istud verbũ verificatur etiam in solutione extraiudiciali sponte facta de largo significato vt hic. & l. si quis seruo. s. de solu. licet de ꝓprio significato solum in iudiciali que fit ab inuito vt. l. fideicommissaria. ſ. si rem. de leg. iij. Quod facit ad quæstionem de qua dixi est data si quis seruo. & per Bar. in. l. hoc iure. de solu. an procuratori constituto ad exigendum poterit solui sponte extra iudiciũ: & videtur q̃ sic per istum tex. In tex. ibi. petere restituerit: subaudi magime. nam idem si non petat sed solutionem ratam non habeat. vt. s. eo. quo eñ. ſ. iul. venio ad gl. In gl. que incipit indebitis. Quero pro declaratione hic dicit q̃ si cõmittit ista stipulatio perimitur. q̃dictio que competeret si stipulatio nõ esset interposita & ꝓpter actio dũtaxat ex illa stipulone. quæritur qe condictio ꝓpeteret si stipulatio non esset interposita. certe. ll. videntur in hoc variare. nam. l. si creditores. C. de cõdi. inde. dicit competere condictionem indebiti & illa competit qñ aliquid soluit ob cãm de præterito falsa3. l. aũt si ꝓcuratori falso dicit competere condictionem ob cãm: q̃ cõpetit qñ aliqd soluitur ob cãm de futuro que non est secuta & sic ille. ll. vident inter se contrariari: sed. l. falsus. C. de fur. dicit cõpetere actionem furti & condictionẽ furtiuam. & ista videt contrariari precedentibus: nam si fic est sequit q̃ in ipm nõ fuit translatũ dominium: qr si translatũ fuisset nõ posset committere furtum in re sua: vt. l. pe. de cõdi. ob cãm. & si hoc est falsum videt q̃ competat cõdi. inde. vel. ob cãm. qr nemo cõdicit rem suã: vt instu. de ac. ſ. fic ita q̃ timore barũ contrarietatum glo. distinguit tres casus: & male loquitur. pſequendo eundẽ errorẽ in quo fuit in l. si procuratori falso. primo in ꝑtũ distinguit an fuerit trãslatũ dñium in ꝓcuratorem & competere posſunt prime due an non qr fuit electus vt nuntius: & tunc cõpetit tertia: certe si soluitur sibi vt ꝓcurator si simplici: lz non vt nuntio ꝓptere a censet in ipsum translatũ dñium: qr soluens intendit transferre in ipz dñium non in ꝓcuratorem. Et ita esset si esset verus ꝓcu. vt. l. per procura. C. de acq. pos. si ergo nõ est dñs nec hz ratum tunc nec in dñm est translatũ qr non potuisset transferre sine eius vo a luntate nec in procuratorem qr solues noluit. remansiit eñ penes ipsum soluẽtẽ. iuxta no. s. de sol. l. q̃ boiem. ſ. fi debitorem. & sic cõmittit furtũ: qr cõtrectat rẽ alienã ꝓter voluntatez dñi cuius intentio soluentis non fuerit quod penes se ille retineat & nihilominus competit condictio ob cãm qr liberatio ob quaz soluit nõ est secuta: nec poterat sequi: qr non subsistebat debitũ & consistat cõdictionẽ cõpetere etiã cũ soluerit ob cãm de futuro que sequi non põt: vt. in. l. iij. ſ. fi liber hõ. de cõd. ob cãm. nec curo an solues speraret eam sequi ex interualło vel incontinenti facta solutione vera etiã tunc est de futuro: qr precedit solutio: lz ista gl. videat sentire contrarium: & nõ bene. cõpetit etiaz condictio indebiti: qr soluit ob cãm de preterito falsam quam soluens putabat veram. Nec ob. q̃ iste cõdictiones nõ cõpetũt ei q̃ dñs est: vt. l. iij. ſ. subtilius. de cõdi. ob cãm. qr nemo condicit rem suã qr verũ est ꝓterq̃ a fure contra quem degenerat oĩs condictio & ꝓcurrit cũ ꝓdictione furtiua: vt. d. ſ. fic itaq;. iste est verus intellectus. l. ꝓcuratori fallo. In gl. seq. in fine. ibi alij dicũt perimit q̃ nouationẽ ꝓesumptã. Et. ꝓ ista facit tex. in. l. j. ſ. i. de pact. fi. vbi dz q̃ stipulationes ꝓtorie interponũtur vt fiat nouatio: & gl. mag. ibi exẽplificat ꝓ istum tex. dicens q̃ per stipulationẽ rati nouaꝛ condi. inde. q̃ cõpeteret si stipulatio nõ fuisset interposita. Breuiter dic q̃ vtraq; expositio est bona. nam aut stipulatio interponitur tpe solutionis. & tũc nõ oritur cõdictio ideb iti ex ipsa solutione: sed dumtaxat actio ex ipsa stipulatione per. l. q̃ glo. alleg. de noua. si ita fuero. ſ. si. cum. l. seq. & tunc bona est expositio perimitur. l. locũ nõ habet & tunc nõ corigit iste tex. per. l. fi. C. de noua. aut ex interuallo: & tunc fuit orta ex ipsa numeratione: sed per stipulationẽ subsecutam perimit iure noua. vt in ista secunda expositione &: text. staret proprie: sed bodie corrigeretur per. l. si. q̃ denominatio non præsumitur nisi exꝓsse agatur.

2 Si debitor soluit & postea cõuentus & nõ valens probare solutionẽ condemnatus est & iterum soluit: deinde peruenit ad manus eius instrumentum solutionis an sit ꝑare remedium quo poterit repetere.

a Ille q̃ succubuit. adde an succũbens ꝓsumat calũniari. videp doc. i. c. calũniari. de penis.

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

3 Falsus .pcurator: si recipiat solutionē ⁊ promittat de rato: ad quas expensas teneat si dns nō vult habere ratum.

1 **Quod si procurator.** †Si dns nō bz ratā solutionem factam falso procuratori per sniam iudicis si pecunia erat indebita stipulatio ista non cōmittit de rigore sed de equitate. si vō debita cōmittit etiā de rigore. h.d. vsq; ad. ℊ. cū aūt. Et ista differentia de rigore vel de equitate nō fit qñ soluit extra iudiciū qr tunc indistincte cōmittit tam de rigore ꝙ de equitate vt prēcedenti tex. ⁊ que sit rō patebit ex sequē. venio ad casum. ¶Jn tex. ibi sine ratū dns habuisset: dic ille casus nō bz dubium. Jz dūtaxat sequēs qñ nō habuit ratū ⁊ ppter illū fact' est ille. ℊ. ¶Jn tex. ibi vel qr. affingnat duas rōnes quare de rigore non cōmittit isto casu stipulatio posito ꝙ dns non habeat ratū. prima rō sic formatur: stipulatio non bz cōmitti ppter defectū cōditionis impossibilis. sed in casu isto ꝺicto stipulationis erat si dns nō haberet ratū: sed certe dns non pōt habere ratū etiā si vellet ergo non cōmittitur stipulatio contra procuratorē z q ꝓmisit facere ꝙ ipse ratificaret quasi ꝓmiserit impossibile: ꝙ non poterit ratificare. pbatur. qr postꝙ pecunia erat indebita negotium istud non ptinebat ad dñm: ergo nō poterat ipm ratificare. Secunda rō est qr ista stipulatio cōmittit ad interesse: vt. ff. e. l. i stipulatione. quatenus stipulatoris interest fuisse ratificatū sed in casu isto nō interest sua qr ex ratificatione nulla vtilitatem sentiret: Jz potius damnū qō ptz. nam facta. ratificatione non liberat' soluens a debito cum debitū non subsisteret nec pecuniā solutā repeteret cum sit soluta virtute sententie ꝙ de indebito facit debitum ⁊ nō cōpetit condictio indebiti ꝓ tali solutione facta virtute sententie vt. l. si fideiussor. ff. in oibus. ff. mand. Nam per ratificationē perinde est ac si solutio fuisset facta ipsi ratificanti quo casu nō repeteret vt dixi quinimo sentit damnū. qr si dns non ratificasset saltē posset repetere a procuratore qñ erat pecunia indebita per. l. si procuratori fallo. ⁊ tunc nec a procuratore nec a dño repetit. tū bis nō obstantibus que ꝓcedūt de rigore nec solvēs afficiat iniuria dicit posse repeti de equitate: si aūt pecunia erat debita tūc intererat solventis ꝙ ratificaretur: qr ex ratificatione sentiebat vtilitatē. f. liberationis a debito. nunc non sentit. ideo cōmittitur etiā de rigore. sufficiat. veniamus ad gl. ¶Jn gl. illa in fi. ibi. vel dic hec vera. nā Jz ante ratificationē dñi negotiū istud ad eum non ptineret: qr pecunia non erat sibi debita: nō tñ sequit ꝙ non poterit ratificare nam etiā negotiū ad me pertinēs ante ratificationē: possum ratificare: ⁊ ipsum meū facere: vt ptz in oi negotio qō est p. r. ratihabitionē: per eam em efficit nostrum non ante: ⁊ ita est hic qr si ratifico efficitur meum vt sic videatur ac si esset mihi facta solutio. quo casu si non interuenisset sententia posset a me repeti: vt in tex. ꝓcce. versi. ꝙ si dns vt ptz in. l. quam. gl. alleg. de neg. gest. si pupilli. ff. itē querit. prima aūt ꝓpositio gl. non tollit cōtrariū. Et secūda expositio non est vera qr iudicium nō erat nullū Jz nulla actio cōpeteret. vt. l. cū putarem. fami. her. tene ergo scōam rōnem iuris cōsulti que est subtilis ⁊ bona. ¶Venio ad secūdā sequentē gl. ꝓo declaratione huius gl. que incipit. Nā si opponit contra secundam rōnem: qr imo videtur ꝙ interfit stipulatoris ꝙ dns habeat ratum qr si haberet posset pecunia ab eo repeti vt. ff. in tex. ꝓcce. ver. qō si dns. So. ibi qñ soluit sine iudice. hic qñ cum iudice quo casu etiā a dño non posset repeti vt. ff. dixi. ¶Sed tunc oppo. ꝓ declaratione gl. seq. si ita est ꝙ non interest stipulatoris dñm habere ratū. sequit ꝙ nec de rigore nec de equitate cōmittit stipulatio cū cōmittat ad interesse. vt. ff. e. l. in stipulatione ⁊ vbi nō interest neq; de rigore nec de equitate ꝺz cōmitti. l. si procur. ff. mandat. ff. mand. ꝓpter hoc ꝺicit gl. seq. q incipit de rigore: qr Jz non interfit sua quātū ad condictionē indebiti interest tñ sua ꝙtū ad cōdictionē sine cā: qr si ratificaret saltē per cōdictionem sine cā posset peti ab ipso dño. Jz non per cōdictionē indebiti. certe si hoc esset de rigore cōmitteretur cuius contrarium hic ꝺr. Preterea falsum est ꝙ indebitum solutū p sniam poterit repeti per condictionē sine cā: qr venireť contra sniam ⁊ redargueret sniā de iniquitate qō fieri non pōt. Nec ob. l. si fullo. de condi. sine cā: qr ibi repetit ex cā de nouo superuenienti: et sic non redarguit sniā de iniquitate: ⁊ est cōis opi. doc. vt no. p Ly. in. l. i. C. de condi. indeb. Remanet ergo contrarium insolutum: ideo ergo ꝓ solutione huius contrarij qr de rigore ideo non cōmittitur. qr vere non interest stipulatoris per rationes quas. ff. dixi. sed de equitate ideo cōmittitur: qr Jz sua vere non interfit pōt tamē ꝺicere qr imo interfit a procuratore non potuit replicare: naz poterit ꝺicere qr illa pecunia erat debita. Et qr si dominus habuisset ratam solutionem fuisset ab eo liberatus: sed quia non habuit non est liberatus: ⁊ sic est idem quod quando vere erat debita vt in seq. versi. qr si debitum. ⁊ si procurator ꝺicat imo nō erat debita: ⁊ sic non fuisset liberatus nō ꝺz audiri qr impugnaret sententia latam ꝓ se: vt. l. si servus plurium. ℊ. i. de leg. j. fuit enim condemnatus tanꝙ verus debitor Jz nō esset nec procurator qui obtinuit pōt cōtradicere ⁊ hanc rationē tenēt doc. est ⁊ alia ratio: qr iste debitor put. atinus non debet esse deterioris cōditionis interposita stipulatiōe qꝙ esset si nō fuisset interposita: qr interposuit eā vt sibi proficeret nōvt noceret vt. ff. de pacto. stipu. l. j. postꝙ in. versi. cōmunes ibi hoc enim agit in stipulatiōibus ⁊c. Sed si nō fuisset stipulatus de rato postꝙ dns non habuit ratū posset repetere a procuratore vel per rei vēdi. si pecunia nō est cōsumpta vel per conditionē sine causa si est consumpta. Et si tu dicas hoc cōtra illud qō statim dixistis nō ꝑpetere etiā ꝺictio. sine cā. Rūdeo non est: qr quod. ff. dixi procedit quando vellet repetere a dño ratum habente. Nam tūc haberet necesse impugnare sententiā. nō enim posset ꝺicere pecuniam istam esse apud eum sine causa nisi ex hoc capite: qr nō erat debita: ⁊ sic sententia fuit iniusta: sed quādo vult repetere a procuratore falso: dño non habente ratū non habet necesse hoc ꝺicere: qr si etiam esset vere debita posset ab eo ꝺicere: qr non solvit sibi vt remaneret apud eum sed vt perueniret ad dñm cedito: ē: ⁊ nunc peruenit postꝙ non habet ratum: ⁊ sic remanet apud eū sine causa ⁊ etiam posset ꝓponi cōdictio ob causam aliterendo qr illa pecunia erat debita licet re vera non esset. Et quod fi dns habuisset ratum fuisset liberat' 2 sed nūc non est ⁊ sic deficit causa ob quam dedit. Tēt ex his remanet intellectus huius tex. et quibus etiā respondēt ad questionē vulgare si debitor solvit: ⁊ postea cōuent' ⁊ non valēs ꝓbare solutionem condemnatus est: ⁊ iterū solvit: deinde pueniat ad manus eius instrumēta solutionis an sit dare remediū ꝙ poterit repetere. quidā ꝺixerūt ꝙ sic vt agat cōdictione sine causa licet indebite nō poterit per ista glo. cū si. ff. fallus. ff. vt ꝺi gi alij ꝺicunt ꝙ agere poterit actione de dolo. ⁊ ita ꝺicit Ange. le obtinuisse ego ꝺico ꝙ melius ⁊ pulchrius remediū est: vt repetat qō ꝑmo solverat ꝑ ꝺictio. sine causa: qr licet soluerit ob cām debiti: tū illa cā redacta est ad nō cām postꝙ creditor solutioni nō stetit: iterū Jz egit ⁊ egit p. l. elegāter. ℊ. si post. de ꝺi. inde. vbi est casus in si. ⁊ p gl. ℊ. est e. t. u. l. int. circa med. mag. gl. ⁊ ibi tetigi. Sed ꝓ eo qō scdo loco solvit virtute sniē non potest agi ꝺictione indebiti vel sine cā: ita loquunt no. ꝓ doc. in. d. l. j. C. de ꝺi. inde. ⁊ istud nō tangit ꝑ aliquē: ⁊ tetigi in eisdē locis: nec etiā istud vidit Jo. an in addi. Spec. vbi etiā de hoc ḡrit: 3 alleg. in eisdē locis. sufficit. ¶Jn gl. ſe. ibi nec ob. qō sequit. l. in seq. ℊ. cū aūt. ¶Et Jn ea. ibi dño nocere potuit supplere ⁊ pcura tori nihil potelt imputari si dns nō ratificat: qr hoc nō facit de iure: sed de facto postꝙ dederat mādatū: sed qñ est falsus .pcurator bene pōt sibi imputari: qr tūc dns facit de iure nō em tenetur ratificare facti falsi .pcuratoris si nō vult nec illud de iure nocet: vt. l. in causis. ℊ. idem procurator. ideo tunc committitur contra eum stipulatio ad totā summā solutā falso .pcuratori ⁊ etiā ad expēsas factas in lite postea mota per dñm quas ab ipso dño recupare non poterit: qr iuste monit lite: imo etiā tenēt sibi soluere expēsas quas faciet dns ⁊ ambas recuperat iste debitor a falso procuratore: sed quādo erat verus non committit ad sortem solutam: sed dūtaxat ad sumptus vt in. ℊ. seq. per rōnes que ibi affingnātur scōm opi. Roge. que est vera licet Jo. qr' aruū senserit vt no. ff. eo. .pcurator. ad exhibē. ℊ. j.

2 ¶Si procurator succubuit ⁊ dns postea egit et obtinuit an et ad quid cōmittatur hec stipulatio. ⁊ nu. j.

Quid si etiam procurator ꝓius obtinuit.

Quid si procurator ꝓius succubuit ⁊ postea dominus.

Quid si procurator ꝓius egit et obtinuit et postea dominus egit et succubuit: et quid si dominus adhuc non obtinuit sed pendeat lis.

3 An vtilius sit reo ꝙ .pcurator non faciat fidem plenā de mādato: ⁊ faciat sibi caueri de rato ꝙ si plenā fidem faceret.

1 **Cum autem procura.** †Si verus .procurator egegit debitum vel indebitū: ⁊ dns ratū non habēs iterū agat siue obtineat ⁊ iterū egigat siue succūbat non cōmittit stipulatio cōtra .pcuratorē: ⁊ eius fideiussores nisi ad sumptꝰ factos in lite mota ꝑ dñm. h.d. vsq; ad. ℊ. si .pcuratori ⁊ ꝓmo loqr qñ dns egit et obtinuit vsq; ibi marcell⁹: scdo qñ succubuit. Quid aūt fecerat .pcurator teg. non aperit solū ꝺicit ꝙ petijt: vnde glo. que sunt hic intelligunt duobus modis. f. qō petijt et succubuit et sic debitori competebat exceptio rei iudi. cōtra dñm: vnde si ipsum opposuit: ⁊ nihilominꝰ iniuste succubuit hec iniuria sibi facta per iudicē nō debet nocere vero .pcuratori qui nō dedit in hoc cām: vt in. l. exceptionē. ff. de fideiuss. siue nō opposuit: ⁊ tūc hoc accidit sui culpa que similr .pcuratori nō ꝺz nocere et istas rōnes ponit glo. mag. que incipit. si. cum hic debitor ⁊c. vnde ꝺicit Ange. ꝙ

Ang. ꝙ si esset casus in quo nec esset iniuria iudicis: nec culpa debitoris. vt si ignorabat debitor exceptionē sibi cōpetere: qr sniа fuerat lata ꝓ eo cui successerat quā potuit iuste ignorare quo casu etiā sniа nō fuisset iniusta nec iniuriosa exceptiōe non oppositа tz ipse ⁊ bene ꝙ cōmitteret stipulatio ad totam summā Jo verū .pcuratorē qr cessarent rōnes de quib⁹ in glo. ff.

2 ¶Scōo mō pōt intelligi ꝙ iste verus .pcurator egit ⁊ obtinuit ⁊ etiā egegit. Et ita intelligit ꝓima gl. magn. q incipit iniuria est. ver. itē ꝺicā. Et isti duo intellectus ita cadūt in secūdo casu in ver. marcellus. sicut in primo ex quibus colliguñ quatuor cōbinationes quas hic recolligit Bar. Prima qñ verus procurator erat ⁊ succubuit ⁊ dns postea egit ⁊ obtinuit. Secūda qñ verus procurator primo egit ⁊ obtinuit: ⁊ dns postea egit ⁊ iterū obtinuit. Tertia qñ verus procurator primo egit ⁊ succubuit postea dns egit ⁊ similr succubuit. Quarta cōbinatio est: qñ verus procurator primo egit ⁊ obtinuit: ⁊ postea dns egit ⁊ succubuit. adde qntā qñ dns postea egit ⁊ adhuc nec obtinuit nec succubuit. Jz lis pendet. Jn quibus queritur: an stipulatio cōmittit ⁊ ad quid: ⁊ easdē cōbinationes repetere in falso .procuratore quas prosequēre. vt hic per Bar. q etiaz limitat scōm ite lectū quē gl. ponit ad primum casum qñ verus .pcurator primo egit ⁊ obtinuit vt dns: postea egit ⁊ iterū obtinuit vt tunc ꝓmittatur ad sumptus litis qñ procurator qui primo obtinuerat: et egegerat. qr tūc dns iterū agere non poterat Jz sibi obstabat exceptio rei iudi. sicut si fuisset absolutus: vt in. l. euidēter. ⁊ ibi no. de egcep. rei iu. sed qñ adhuc nō egegerat poterat dns iterū agere. nā ⁊ si obtinuisset ipse sniaz. ⁊ adhuc nō fuisset executioni mandata tunc prohibeť iterū agere actione prime: Jz fatne faci at. vt no. in. l. duobus. de egcep. rei iud. ⁊ imputet sibi debitor si litē cum eo ingrediť cū sciat se cōdemnatū ⁊ ipse potius non offert. non ergo tunc recuperaret expensas a vero procuratore. ⁊ ita limitatio colligit ex dictis Bar. sufficit: venio ad casum. ¶Jn tex. ibi recte petit gl. prima. ⁊ ꝺicit ꝙ erat verus procurator Jz si hoc erat quare cauit de ratoy. l. progi. Rūdeo qr nō potuit plene de mādato ꝑbare: ita intelligit gl. ſ. e. pcu. ad exhi. ℊ. j. super verbo amiserit. circa fi. itē si hoc est qūo potuit pecuniā exigere. Jz em prestita cautione rati admittat ad agendū non sic absolutionē recipiendam. vt no. in gl. i. non solum. ℊ. qui alieno. de procu. ⁊ Ly. in. l. j. C. eo. ti. in. ix. q. per tex. in aut. de coll. ℊ. eos. ⁊ sic nō videť ꝑcedere scōs intellectus gl. ꝙ hic .pcurator egit ⁊ egegit. Sol. posito ꝙ a ꝓin. non ꝑbauerit de mandato ⁊ ideo cauit. Postea vero plene ꝓbauit: alias non fuisset admissus ⁊ bocvoluit illa gl. que incipit iuria. versicu. item dicam. dum ꝺicit cum de hoc haberet mandatū supple. ⁊ plene ꝑbaret ex postfacto. Bar. aūt est in contraria opi. qr imo sicut admittitur ad agēdū cum cautione rati: ita ⁊ ad solutionē recipiendā per istū tex. ff. l. iij. ff. eo. in princ. ⁊ ad ℊ. eos. rñdit ꝙ ibi loquiť in officiali publico q non admittiť cū cautione: sed Jz ostendere de mandato. plus Jz pręcedens opi. et securior est. ⁊ ad istos tex. ptz responsio per ea que ꝺixi. ¶Jn tex. ibi non debet procurator prestare subaudi totam summā: quam egegit vel a qua ꝺebitor fuit absolutus per rationē que sequitur. sed sumptus litis sic vt. ff. subiungitur. ¶Jn tex. ibi. nisi impensas litis. sed contra qr si ostendisset ꝓin. de mandato nō cauisset de rato: ⁊ si dns postea perperam egisset non recuperaret debitor a .pcuratore vero expensas factas in litē: quare ergo nunc recuperat: nā videť .pcuratori sufficere ꝺocere eę post facto se fuisse verum procuratorē magime anteꝙ dns ageret si volebat egigere: non em debet esse deterioris conditionis ꝑstita satisdatione si postea ꝺocet se verum procuratorem quam fuisset si docuisset a principio. Nam promissio de faciendo ratificari videtur in se habere conditionē si expediēs fuerit qr non ꝓbauero mandatum: sed si nō est expediens: qr probatio de mandato non videť necessaria per. l. si procura. de condi. inde. doc. non tangunt hoc dubiū. Et ego ꝺigi in. l. ꝓcce. ꝙ nō videbam bonam sol. nisi vt ꝺicamus ꝙ postꝙ non docuit a principi. de mandato sicut fuit gratuitus in satisdando: ita ⁊ in eo ꝙ venit in consequētia qr illa satisdatio ⁊ promissio importat plus ꝙ ostensionem mandati videl. ꝙ faciet dñm ratificare de iure ⁊ de facto: primum facit ostendendo mandatum ⁊ ꝓpter hoc cuitat solutionē sortis. Scōm facit si faciet dominum non venire contra de facto ⁊ si hoc non fecit tenetur ad expensas litis

3 Ex hoc sequitur †ꝙ vtilis est reo ꝙ procurator non faciat fidē plenam de mandato: ⁊ faciat sibi caueri de rato ꝙ plenā fidem faceret ꝓpter commodum de quo hic. sed posset esse aliud in cōmodum si .pcurator ⁊ eius fideiussores non essent soluendo nam si non apparet de mandato non potest se teneri aduersus dñm nec ab illis recuperaret: sed si appareret de mandato nō tuebitur aduersus dñm. Ido. ista qr ꝑ alios non tangunt: sed si cauisset ⁊ postea de mandato fidem faceret haberet reus vtrū ꝙ cōmodū. sis ergo cautus tu procurator rei. sufficit. ¶Jn fi. ℊ. ibi nihil ꝓeter impendia. dic multo magis in isto casu ꝙ in precedenti qr hoc non interest rei postꝙ obtinuit cū dño: sine cum .pcurator sibi obtinuit siue non. Jz quare hoc casu cū hic nō subsit rō de qua. ff. de iniuria iudicis. Rūdeo Jz illa nō habeat locū bz locū alia de qua. ff. qr sua interest sufficit. Jn glo. q incipit iniuria erit ibi: ⁊ qō ꝺicit ꝓo ꝺeclaratione istius ꝝ. opponit Jo tex. cū ꝺicit ne iniuria iudicis dns aliquid cōsequatur. nā istud qō ꝺicit dns vr inepte ꝺici. Non em dns consequetur aliquid ex ꝺigitulatione rati si illa cōmitteret cū eā ipe nō interpositurit sed ipse ꝺebitor. ꝓpter hoc gl. ꝺeponit duobus modis ⁊ fm duas primas tex. stat improprie ⁊ vult ꝺicere i effectu ne iniuria iudicis ꝺebitor aliqd consequat ꝓpter id qō fecit dns iterum agendo fm tertiam stat. ꝓprie ⁊ vult ꝺicere qr dns iterum egit ⁊ egegit nō potest a procuratore repetere pecuniam quā ipse procurator egegit per actionē mandati qr eēt hoc iniuriosum qr haberet vtrāqꝫ pecuniā: ꝺoct. reprobant qr cū illā fuerit consecutus virtute mādati tenet eā restituere dño vt in. l. qui ꝓpio. ff. procurator. vt in ceteris. ff. de procu. habebit ergo dns vtrāqꝫ pecuniā: qr videť iniquum ⁊ doc. nō dāt hic aliqō remediūvñ pōt ꝺici vt. ff. ꝺigi. qꝙ ꝺebitor poterit repetere ab ipso dño pecuniā ꝓmo loco solutā. procuratori: ⁊ postea sibi per cōdictionē sine cā: qr cā. ꝑpter quā ꝓmo locum solvit cū ei creditor nō steterit iterū exigēdo redacta est ad nō cāz ⁊ tūc cessabit oē inconueniēs: nō em allegat iniquitatem alicuius de prędictis sententijs. ⁊ solū ꝺicit cām finitā: ꝙtum ergo ad tex. tene primas expositiones qr non pōt negari quin text. aliqualiter impropzie loquať. ¶Jn gl. sup verbo hoc casu ibi: Jz vbi fallus procurator. in bocver. gl. tangit duos casus in fallo procuratore. primus est qñ dns primo egit ⁊ succubuit. postea dns egit ⁊ obtinuit quo casu cōmittit stipulatio ad totū qꝙ debitor solvit dño. vt. ff. e. l. iij. ff. fi. Jz gl. illū tex. nō alleg. ⁊ bocvq; ibi. que eque ⁊c. in illo ver. qui pōt intelligi duobus modis tangit alium casum. Et primo potest intelligi qꝙ tangat casuz econuerso qñ falsus .procurator primo egit ⁊ obtinuit postea dominus egit ⁊ succubuit. ⁊ tunc idē. Et iste casus ponit in. l. procurator. ad exhi. ℊ. j. ff. e. ⁊ etiā. ꝑbat gl. arg. buius. ℊ. nam in vero .procuratore contra qđ non cōmittit nisi ad expensas litis non distinguit an dns egit ⁊ obtinuit vel succubuit. vt in boc. ff. cuz seq. ¶Marcellus ⁊c. ergo nec in falso ꝺz distingui in quo cōmittitur stipulatio ad totā sortem: in hoc em sola est differentia inter verum ⁊ falsum. Ecce est alia differentia vt. j. tangā. pōt etiā intelligi iste ver. alio modo vt ponat casuz qñ vterqꝫ egit ⁊ succubuit. ⁊ istud videť de mente gl. in seq. ver. firmius. probo vbi gl. tangit illum casum querēdo an stipulatio ꝓmittat ⁊ ad qd ⁊ Jz idem ꝙ cōmittatur ad totā sortem: Jz neutra fuerit soluta tali ratione. nam si falsus procurator primo egit ⁊ succubuit si esset verus competeret ꝺebitori absoluto ex ceptio contra dns sed qr non est verus non competit. ideo si dominus postea inciꝑiat agere statim stipulatio est cōmissa ad totam sortē qr intererat ꝺebitoris in tota sorte non agi per dñm ꝓpter ꝺubium euentum condemnationis etiam anteꝙ aliqua sniа ferat per l. procurator. ad exhib. ℊ. fi. ante fi. ex quo aūt dominus ⁊c. ⁊ ibi tetigi. Jz ergo postea succumbat dns: ⁊ ꝺebitor ita absolvat il la stipulatio semel cōmissa nō resoluitur: qr Jz nūc cesset interesse non tñ ꝺesinit actio cōpetere que ꝓpter interesse semel fuit orta vt. l. qui aūt. ℊ. illus. ff. si quis cau. ꝺoct. tenent contrarium ꝺicentes ꝙ boc casu non cōmittitur nisi ad sumpt⁹ litis factos cum dño: qr sua nō interest in plus. nec ob. ℊ semel interfuit qr tunc hoc sufficit vt stipulatio cōmissa non extinguať qñ Jz ꝺie cesset interesse: nō tñ cessat etiā ꝺamnū ꝺe preterito ita loquitur. l. alleg. in gl. sed qñ cessat etiā ꝺamnū ꝺe preterito tunc cessat etiam actio cōpetere: vt ibi no. per. l. si eum. ℊ. qui iniuria: ex eo. tit. sed in isto casu non subest aliquod ꝺamnum ꝺe preterito. ergo. illa stipulatio resoluit cum non detur nisi ad interesse vt. ff. eo. in stipulatione: ⁊ sic in tribus tñ casibus cōmittit hec stipulatio ad totā sortē in .procuratore falso. f. qñ .procurator primo egit ⁊ succubuit postea dns egit ⁊ obtinuit: secundo qñ econuerso: ⁊ isti duo tacti sunt. ff. Jtē qñ vterqꝫ egit ⁊ obtinuit multo magis. qr adhuc plus interest ꝺebitoris cum bis ſoluerit. in quarto vero casu quando vterqꝫ succubuit in effectu non committit nisi ad sumptus litis. Jn quinto vero casu quando adhuc dominus nec succubuit nec obtinuit: sed lis pendet cōmittitur statim ad totam quantitatem. vt. ff. l. procurator. ℊ. fi. sed an cum effectu pendet ex futuro cuētu: qr si obtinebit etiā cū effectu. si non obtinebit resoluet: ⁊ boc in falso procuratore: Jz in vero contra qđ nō ꝓmittitur nisi ad sumptus litis in primis quatuor cōbinationibus: ꝺic idem quantū ad ꝺictos sumptꝰ Jz in qnta qñ lis pēdet: qr adhuc nō constat quot sumptus fiēt nō ꝓmittit stipulatio: Jz expectatur finis iudicij: ⁊ boc voluit

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

gl.in.l.als circa fi.mag.gl.ſ.de iureiu.ꝛ ex his remanẽt declarate cõbinationes quas facit Bar.ſufficit.

1 **Si procurator.** ¶Sestũ noie defuncti põt ratificari p eius heredẽ ad hoc alleg.hoc tñ verũ in his q̃ transmittunt ad heredẽ:als ſecus vt.ſ.e.is cui.ꝛ p̃ Dy.in regu.ratũ.de reg.iu.venio ad caſum. ¶In tex.ibi.mortuus erat poſt diẽ legati cedentem ꝛ ſic transmittit ad heredem legatũ.Dy.mandatũ aũt huius procuratoris p̃ mortẽ oñi re itegra erat finitũ:ideo heres ſoluẽs ſibi nõ liberaꝫ ab herede legatarij niſi heres ratificet ſolutionem:ideo tenẽt iſte procurator facere heredẽ ratificare:ideo videtur melius dicendũ q̃ iſte non fuit verus procurator:ilz ſe aſſeruiſſet ꝛ caruit de rato:als difficile eſt rñdere ad dictas opp.ꝛ tenẽdo eſſet hic caſus p eo qõ no.Bar.ſ.e.l.procurator.q̃ procuratori cauenti de rato ſit fienda.ſol.niſi dicat q̃ hic fuit facta ſponte:non aũt poterat cõpelli ꝛ hoc ptz q̃ dicit ſine iudice. ¶Sz oppo.q̃ heres non poterit ratificare:q̃ geſtum noie defuncti poſt eius mortem eſt ipſo iure nullum vt in.l.ſi.ſeu pe.q̃ ſen.ſine app.reſcin.ꝛ in.l.eius q in ꝓuincia.ſ.qõ ſi ſtipulator.ſi cert.pe.ergo non põt ratificari:q̃ non reperiẽ ratificabilis:tũc eñ hz locũ ratificatio qñ aliquid non eſt nullum ſed pendet nam ꝛ cõfirmatio non vz q̃ electio eſt nulla:ſed ſolum qñ valet ꝛ ad huc non eſt perfecta:vi.l.ſi conſtat.de ap.So.ſm Bar.ꝛ trariũ procederet in his que ſunt iuris vt in.l.ſtipulatione vel ſententia q̃ ſi concipiantur in perſonã iam defuncti ipſo iure nõ valent vt in.l.contrarijs.hic in ſolutione q̃ conſiſtit in facto vnde non põt dici nulla q̃tũ ad id qõ facti eſt:ideo põt ratificari: ſi aũt actus geritur aliquo viuente eius noie ꝛ ipſe decedat ãteq̃ ratificet:nõ eſt dubiũ q̃ heres eiꝰ põt ratificare qñ actꝰ fuit validus in ſe ꝛ ita loquit determinatio Dy.in regula ratũ qõ geſtũ noie defuncti põt ratificari p heredẽ ꝛ his diebus habui de facto:ꝛ ita rñdi obiectionibus cuiuſdã qui dicebat contractum non fuiſſe p defunctũ ratificatũ:ꝛ ideo heredẽ eꝫ eo agentem eſſe repellendũ qõ eſt falſum qñ heres põt ratificare:ꝛ agẽdo eꝫ eo ratificare videtur.vt.ſ.de fideiuſ.l.ſi ſeruus alienus.ꝛ eodem modo prelatus geſtum noie anteceſſoris.vide.per bar.to.in.l.bonorum.ff.eo.

1 **Si ſtipulatione.** ¶Si in ſtipulatione rati p dolũ cauẽtis omittat mentio heredũ agit rõne doli.ſecꝰ ſi nullus dolus interceſſit.h.o. Caſus eſt iſte. ¶In tex.ibi.luciũ titiũ:ſubaudi tñ vel dumtaxat:ꝛ ſic nõ cõprehendebat perſona heredis:ꝛ iſte lucius titius mortuus eſt anteq̃ procurator cõmode poſſet ipſum facere ratificare:petebatur ab eo q̃ faceret ratificari per heredem ipſe diceb at ſe nõ teneri:q̃ dictio tagatiua excludit heredem ꝛ hoc eſt verũ ſi oẽ cõi conſenſu ita fuit actũ inter eos.ſz ſi dedit ad intelligendũ alteri parti q̃ nõ obſtante dicta dictione tagatiua cõprehendebat heres tũc tenet ad intereſſe ratione doli:ſi aũt ille dictiõ non fuiſſet appoſita tunc comprehẽdebat heres.ꝛ iõ dicto caſu tenetur facere heredem ratificare: als committeret ſtipulatio vt eſt caſus ꝓti.ſ.põt aũt altera pars cũ recipi talẽ cautionẽ petere q̃ fiat expreſſa mentio de heredibus ꝛ ceteris vniuerſalibus ſucceſſoribus.vt.j.l.ꝓti.

1 **Si procurator.** ¶Si oñs petat id qõ petere poterit ſi ille q̃ caute fuiſſet verus procurator cõmittit hec ſtipulatio.h.o.ꝛ no.bonã reg. caſus eſt iſte. ¶In tex.ibi egit ſubaudi ꝛ ſuccubuit cauerat tamen de rato Dy.ꝛ ſic ſi fuiſſet verus procurator obſtaret oñi ex ceptio rei ind.ſuper hereditate:ꝛ ſuper qualibet re hereditaria ¶In tex.ibi fundum ex hereditate petierit:ſubaudi tanq̃ heres:ꝛ ſic petitione hereditatis prout egerat falſus procurator idem ſi rei vendica.pretendens dũtaxat dominiũ ex cauſa hereditaria.ſecus ſi ex alia cauſa diuerſa:q̃ non veniret cõtra factum procuratoris:vt.l.procurator ad exhiben.in prin.ff.eo.de glo.que ſunt hic parum curo.

2 ¶Pater an poſſit approbare factũ procuratoris filij vt nõ ſit neceſſe cauere de ratihabitione filij.

1 **Qui patris nomine.** ¶In cautione rati eo in quẽ põt lis pendens trãſferri.h.o.in effectu.ꝛ premitte q̃ ex iniuria facta filio naſcunt due actiones.vna prętoria que cõpetit patri:ꝛ eſt ipſius quo ad propietatẽ ꝛ exercitium: altera ciuilis ex.l.cozne.q̃ competit filio ꝛ eius eſt propietas. exercitiũ tñ eſt ipſius patris niſi ſit turpis pſona tũc cõpetit filio ꝛ ſimiliter ſi pater moriatur,vel filium emancipet redit exercitiũ ad filium:vt hec habent in.l.ſi ſ ynus.ſ.interdũ.ff.de iniu.ꝛ.l. patri.ꝛ.ſ.de procu.ſ.ſi pater.de iſta aũt ciuili dz intelligi ille tex.ſm verũ intellectũ q̃ quidã procuratorio noie patris iniuriam tauit exercitium huius ciuilis.ꝛ q̃ nõ cõſtabat de mãdato habuit cauere de rato:ôt hic qõ non ſolũ dz cauere q̃ pſ habebit ratũ:ſz etiã q̃ filius ſi contingat filiũ effici fui iuris anteq̃ pater ratificet:q̃ tunc lis inchoata p patrẽ vel eius noie tranſfertur in filium vt filiũ q̃ tranſferit exercitiũ illius actoris in filiũ ergo ꝛ lis inchoata ſup illo exercitio ꝛ iſte eſt verus intellectꝰ quẽ ponit gl.mag.ſup verbo filij in ver.vel ſm Dy.ilz in ſi.videatur non tenere bãcle.ſed male ſm Ang.Si aũt incẽtaſſet prętoriam cõpetentẽ patri non eſſet ſienda mẽtio de filio vt filio.q̃ non tranſferit in eũ vt filiũ ſed demũ poſt mortẽ vt in heredẽ vnũ bene eſſet ſienda mentio de patre ꝛ heredibus eiꝰ:vt

2 ſ.l.ꝓti.circa fi. ¶Et no.q̃ ſi pater ratificaſſet anteq̃ lis trãſſertur in filiũ nõ eſſet neceſſaria alia ratificatio filij cuꝫ pater potuerit factum illius ꝓcuratoris approbare ꝛ trãſire iudicium eũ illa approbatione ſufficit.Blo.tñ ponũt alios duos intellectus.ſ.q̃ ille ꝓcurator intentauit actionẽ cõpetentẽ patri ꝛ cõpetentẽ filio vel cõpetentẽ patri tñ qõ nõ põt ſuſtineri propter id qõ dixi. ¶Sed oppo.q̃ ẽt cũ intẽtaꝫ exercitiũ actionis cõpetentis filio nõ ſit neceſſe cauerí de ratihabitione filij:vt in.l. non ſolũ.ſ.ſi pater.de ꝓcu.Sol.vt in pr.in illius gl.mag.q̃ ibi q̃ ageret ipſe pater que conſtat habere exercitiũ hic q̃ agit procurato.noie patris que nõ conſtabat habere mandatũ ſi eñ cõ ſtaret tũc nec de patre nec de filio tenereẽ cauere:ſz ſ adhuc ex tra gl.q̃ imo etiã ipſe pater q̃ intnetat exercitiũ actionis cõpetentis filio ipſo filio abſente teneaẽ cauere de ratihabitione filij ſicut q̃ agit actione de dote que eſt cõis pr̃i ⁊ filie.ſz exercitium eſt ipſius patris:vt.o.l.nõ ſolũ.ſ.ſi de dote.ꝛ.l.ij.ſ.in.ſo lu.matr.Ma pater adhuc plus iuris hz in actione de dote ꝓ in actione iniuriaꝝ cõpetentis filia cũ prima ſit cõis quo ad ꝓpietatẽ.Secũda nõ ſed ſolius filij:breuiter ilz contrariũ ſit difficile.Rñde q̃ in actione de dote nõ daꝫ p.l.exercitium patri: niſi cũ modificatione.ſ.conſentiente filia:ſed cũ abeſt ꝛ ignorat nõ videt conſentire:ſz dũtaxat q̃ eſt preſens ꝛ tacens.in actione aũt iniuriarum daꝫ ſimpliciter abſq̃ conſenſu filij.

2 ¶Forma huius cautionis.

Procurator. ¶Factũ falſi ꝓcuratoris nõ facit cõmitti ſtipulationem de rato.h.o.ꝛ nõ eſt alibi iſta.l.ſm Dy.e.ce caſus.Oppo.q̃ committat ſtipulatio ſaltẽ ad expenſas litis.ilz ille ſcõs procurator non potuerit agere de iure:ſz de facto. vt.ff.l.ꝓti.ſ.cũ aũt.Sol.ibi loquit in vero dño agente ſ factũ falſi procuratoris q̃ poterat mero iure agere hic nõ poterat vnde non facit cõmitti ſtipulationẽ etiã ad ſumptus litis:ꝛ hoc vult gl.

2 ſup ver. pertinebit.quã not. ¶Ultimo no.in ſi.formã huius cautionis q̃ dz ꝓmittere dñm vel quẽlibet aliũ ad quẽ ea res vel actio ptinebit ratũ habiturũ.ꝛ ſic cõprehendit perſona heredis vel vniuerſalis ſucceſſoris vel etiã filij in caſu preced.ſ.hz an ꝓhẽdãt pſona creditoꝝ ipſiꝰ oñi.caſus eſt ſing.q̃ not.in l.nõ ſolũ.ſ.cũ querit.de ꝓcu.ilz pretẽdat intereſſe q̃ ſi ꝓcurator ſuccũbat tãto minus erit in facultatibus ipſius oñi ex q bus eſt eis ſatiſfaciendũ tñ ad eos nõ pertinet actio.ꝛ hic non dz cauerí niſi de illis ad quos actio ꝓtinebit ex vniuerſali ſucceſſione vel etiã ex particulari per ſucceſſionem.

2 ¶Si aliquis appellauit meo nomine infra decẽ dies a ſententia lata contra me an poſſim ratificare poſt lapſum decem dierum.

3 Si aliquis interfecit hoiem meo noie an poſſim ratũ habere vt tenear peinde ac ſi interfeciſſem.

4 Si ſuperuenit impedimẽtũ in perſonã ratũ habere debẽtis vl illius q̃ actũ geſſit:an impediaꝫ ratihabitio.

5 Si aliqua cõitas fecit pacẽ p ſe ꝛ ſuis adherẽtibus cũ ꝓmiſſione de nõ offendendo ſub pena ꝛ anteq̃ adherentes ratificẽt offendunt p alterã partẽ poſtea ratificant:an videatur altera pars feciſſe cõtra partem vt incidat in penam vel vt videatur fregiſſe pacem.

6 Caſus in quibus ratihabitio non trahitur retro.

Bonorum. ¶Nõ vz ratihabitio ſi fiat eo tẽpore quo ratũ habẽs nõ poſſet actũ per ſe gerere:ſecus ſi poſſet per ſe ilz nõ p illum q̃ geſſit eius noie.h.o.notab.Et deberet ſcribi literis aureis ſm Bar.q̃ non eſt dare meliorem in ſua materia ꝛ primo loquit quando ſuperuenit defectus in perſonam ratũ habentis quia ſuum ius fuit extinctũ anteq̃ ratum haberet ilz poſt actum geſtum eius nomine vſq̃ ibi:an aũt.Sc̃o quando ſuperuenit in perſona illius qui geſſit actũ q̃ mortuus eſt vel eſt effectus furioſus.Et ſic hodie cum ratũ habeẽ nõ poſſet illũ iterũ gerere vel cuꝫ penituit voluntatẽ mutauit:ꝛ ſic ilz poſſet hodie tñ non vult

a non vult:ꝛ in iſtis caſibus nõ impediturª ratihabitio ſi ius ratum habẽtis erat ſaluũ:ꝛ cũ primo dicto ꝛ ordat.l.ſeq.in.ſ.p

2 curatoꝛ.ꝛ.l.ſi is cui.ſ.eo.venio ad caſum. ¶Per primũ dictũ huius.l.ptz q̃ ſi aliqs appellauit meo noie.ſ.g.dies a ſnĩa lata ꝛ tra me non poſſum ratificare poſt lapſum.g.dierũ.Sed quero q̃ eſt rõ huius.l.dicunt quidã.q̃ pmittendo labi tps vieꝛ reniſſe iuri meo.ar.in.l.alienationis.de ver.ſign.ideo ad ipm nõ daꝫ ampliꝰ regreſſus.arg.in.l.ſi.C.de renũ.pig.ꝛ.l. rẽ querif.ſ.ſi vẽditoꝛ.ff.de edil.edi.q̃ rõ nõ plz Bar.ꝛ bene.nã idẽ eſt ſi ius meũ extinguit morte mea nõ lapſu tpis.vt in.l.ſi is cui.ff.eꝛ tñ tunc non põt dici q̃ videar renũtaſſe. ¶Quid enĩ ſi ignorabam bono.poſ.mihi delatã.Itẽ per tex.in.l.cũ de cẽ.ſ.itẽ ſi ignorãs.ff.de ſolu.vbi ratum habens renuntiauerat iuri ſuo anteq̃ ratũ haberet liberando debitorem ſiũ p acceꝓtilationẽ ignorans q̃ alteri ſoluiſſet:ꝛ hoc nõ obſtãte põt ratam habere ſol.acceptilatio enanesciteſt ergo rõ que hic colligitur ex tex.q̃ ratihabitio facit haberi perinde ac ſi hodie cuꝫ ratũ habeẽ actus gereẽ ꝛ fingiẽ retro geſtus de voluntate ratũ habẽtis.opz ergo ad hoc vt valeat q̃ extrema ſint habilia.ſ.q̃ tpe quo habeẽ ratũ põt fieri:als non poſſet fingi fieri.q̃ fictio non eſt ſup impoſſibili.vt no.in.l.gallus.ſ.ſi eiꝰ.de lib.ꝛ poſthu.ꝛ etiã q̃ tpe quo factꝰ fuit potuerit fieri als nõ põt ſm eꝛtremũ trahi ad primũ.nec ecõuerſo.vt in.l.ſi cõmu.pre.ꝛ.l.poꝛ

3 tior.ſ.titie.ꝛ.l.qui balneũ.q̃ po.in pig.hab. ¶Sed cõtra.naz ſi aliquis interfecit hoiem meo noie poſſum ratũ habere ꝛ ꝓpter teneoꝛ ac ſi interfeciſſem:vt in.l.j.ſ.quoties.ꝛ.ſ.de iniuſſe. de vi ꝛ vi arꝛ.plene no.de hoc in.l.nõ eo minus.C.de accu.p Ly. q̃ omnino videꝛ tñ nunc cũ ratũ habeo nõ poſſem ipm interficere.q̃ mortuus eſt.ergo illa rõ non eſt bona.ſol.ſm Ang.illa rõ peceat qñ vellẽ ratum habere ad mei cõmodũ,ita loquitur: hic non qñ ad mei incõmodũ vt in contrario qõ no.licet ſ nã ſniam lata cõtra ꝓcuratoꝛẽ meũ poſſum ratam habere ad mei incommodũ.vt.l.ſ.ſ.de iudi.ꝛ tñ hodie cũ ratã habeo:ſi lapſuꝫ erat tps inſtantie non poſſet fieri.Sol.ſcda quã.ſ.dixi peceẽt in his q̃ veniunt gerenda p partẽ ſz ſnĩa nõ ferẽ p ptem

4 ratum habẽtẽ ſz per iudicẽ ꝛ ſic nihil ad ꝓpoſitum. ¶Item op.ſ ſcõm dictũ in ver.an aũt.vbi iuriſcõſultus vult q̃ ſi tempus nõ erat lapſum ilz berens actũ eſſet mortuus poſſet habere ratũ vt ptz in ſi.ſ de eo qõ no.ff.eo.ti.l.ſi indebitũ.ſ.ſi. Sol. põt haberi ratũ niſi interim ſit alteri ius q̃ſitũ q̃ tunc in preiudiciũ illius non põt vt ibi not.ſed ſ de.o.l.cũ mihi.ſ.item ſi ignorans.de ſo.vbi erat alteri ius quęſitum per acceptilationẽ ꝛ tñ põt haberi rata ſolu.ꝛ enanesciat acceptilatio.ſol.in preiudicium alterius cũ quo ratũ habes nõ geſſit actũ nõ põt ratũ haberi ſed in preiudiciũ illius cũ quo geſſit.ſecus vt ibi.ꝛ ideꝫ ſi ſit alius qui reputet eadẽ perſona:vt.l.ſi qs offerente.ff.eti.Et ex his colligẽ diſtinctionẽ q̃ ſupponit impedimẽtũ ratũ habitis:aut eſt impedimẽtũ legale ꝛ impediẽ ratihabitio vt hic: ꝛ.l.ꝓti.ſ.ſi.aut pcedit facto hoĩs ꝛ tũc aut tẽdit in preiudiciuꝫ illius q̃ actũ geſſit:puta tu debitoꝛ meus ſoluiſti alteri nomine meo poſtea te liberaui p acceptilationẽ poſtea volo ratũ habere cum tui preiudiciũ q̃ geſſiſti actũ cũ illo ꝛ poſſum idẽ in preiudicium alteriꝰ q reputaꝫ eadẽ perſona tecũ vt in duobus reis debẽdi aut nõ geſſiſti tu actũ cũ illo:ſed ego tecũ ꝛ tunc in tui preiudiciũ nõ poſſuꝫ ratũ habere vt in caſu quẽ ponit gl.in.d.l. ſi indebitũ.ff.ſi.ſi aũt impedimẽtũ ſupuenit ex parte rei:ſuperqua actus fuit geſtus q̃ perẽpta eſt impediẽ ratihabitio vt i.l. cum q.ff.de v.ob.ꝛ.l.neceſſario.ff.qõ ſi pẽdente.de peri.ꝛ cõmo.rei ven.ſi aũt ſuperueniat impedimẽtũ ex parte illius qui geſſit actũ noie alterius nõ impediẽ ratihabitio vt hic in ſcda parte huius.l.ꝛ iſta faciũt ad.q.de qua p Dyn.ꝛ Barto.in.l.ſi

5 vꝛor.ff.antepe.de adult. ¶Si aliqua cõitas fecit pacẽ p ſe ꝛ ſuis adherentibus cũ ꝓmiſſione de non offendendo ſub pena ꝛ anteq̃ adherẽtes ratificẽt offendunt p alterã partẽ poſtea ratificant an videaẽ altera ps feciſſe ſ pacẽ vt incidat in penã vel vt videat fregiſſe pacẽ.Bar.ibi tangit ꝛ non ſoluit ſz ad ſolutionẽ iſtius qõnis facit q̃ ſtatim dicã:vnde opp ſ vltimũ dictuꝫ ver.ſed illud qõ ſi ille qui actũ geſſit penitet nõ poſſim eo in nito ratum habere.ar.in.c.ſi tibi abſen.de ꝓeben.lib.vi. Sol. ꝛ tene meũ ſi ille requiſiuiſſet me q̃ ratũ haberẽ ꝛ ego recuſaſſem vel tacerem:ꝛ ipſe aſſignari fecit terminum ꝛ infra illum habeam ratũ ſic reꝓbaui actum exꝓreſſe vel tacite nõ poſſem poſtea ratum habere illo inuito vt ibi.ſecus ſi non reꝓbaui exꝓreſſe vel tacite vt hic.ꝛ ideo ſi aliqs egit noie meo non poſſum renuntiare liti me inuito ſi non reꝓbaui actũ nec auferre mihi poteſtatem ratificandi ſemel acquiſitã exeius actu ꝛ ideꝫ ſi aliquis appellauit meo noie ꝛ poſtea vult renuntiare appellationi anteq̃ ratificem non poteſt:ꝛ hoc facit ad ſolutionẽ illius queſtionis q̃ offendẽs inciderit in penã vel videatur fregiſſe pacẽ:q̃ nihil debebat innouare pendente poteſtate ra

a ¶Iſtis caſibus nõ impediẽ.adõ Dy.in regu.ratihabitio.de regu.iu.li.vj.

6 ponit ¶caſus in quibus ratihabitio nõ vꝛ nec retrotrahit melius q̃ alibi habeaꝫ:ꝛ inter alios caſus eſt q̃ actus eſſet de ſe nullus vt in ꝓcẽſſu facto coꝛã aliquo tanq̃ delegato cũ nõ eſſet nam non poſſet ſuperior ratũ habere vt valideꝫ q̃ fuit ipſo in re nullus cũ defecerit vna exꝓſonis neceſſarijs in iudicio.ſcz iudeꝛ vt no.per Jnno.ꝛ alios in.c.ꝓudentiã.de offi.delega. ꝛ no.in.l.ſ.ſ.de ꝓcu.ꝛ.C.de in.ſiſci.l.inſtar.lib.x.ſ.de offi.ꝓcon.l.obſeruare.ſ.ſi.ꝛ tetigi.ſ.eo.ſi fine.ſ.ſi ꝓcuratoꝛi.Requiritur ergo q̃ actus non ſit nullus ſed pendeat eius effectus exratihabitione videt tñ q̃ ſi gerens actũ ſignificauit alteri qui dz ratũ habere niſi ſtatim cũ poteſt ratũ habeat videaẽ reꝓbaſſe per.l.quo eñ.ſ.iul.ff.de.ꝛ.de ꝓ.l.ratũ.de ſol.ꝛ facit.l.nõ erit. ff.de iureiu.ꝛ ſic non poterit poſtea ratificare illo inuito ſed eo permanente in eadẽ voluntate poſſit per.c.li.de ꝓcu.lib.vj. tene menti:q̃ non omnia iſta tanguntur per Bart.qui etiam dicit hic q̃ geſtum nomine ꝓlati poteſt habere ratuꝫ per ſucceſſoꝛem ſicut per heredem.

2 ¶Dos quando matrimonium eſt ſolutũ morte filie remanentibus liberis an debeat ad patrem redire an remanere penes liberos vel penes generum ꝓpter liberos:ꝛ quid ſi eſt ſolutum morte generi.

1 **Literorem.** ¶Si ius illi q̃ debebat ratũ habere peruenit ad promiſſoꝛẽ nõ requiritur alia ratihabitio.ſz hic ſolum ꝓ ratihabitione habetur.h.o.venio ad caſum.

2 ¶In tex.ibi.abſente filia pecit:ſubaudi ſolu.mat.ꝓ motem generi vel per diuoꝛtiũ.ꝛ ſic nihil facit iſte tex.ad.q.ad quã glo. eum allegat que incipit non diſtinguit.ſ.not.in.l.dos a patre ꝓfecta.C.ſolu.ma.q̃ illa loquit q̃ matrimoniũ eſt ſolutum: morte filie remanentibꝰ liberis an debeat ad patrẽ redire:an remanere penes liberos vel penes generũ ꝓpter liberos.quã do aũt diuoꝛtio vel morte gñi nulli dubiũ q̃ ad patreꝫ redire dz euã ertãtibus liberis vt poſſit dari,p ea in ſcdo mrimonio ¶In tex.ibi rata habituꝛã ea cauit dic q̃ facere debuit poſtq̃ filia erat abſens ꝛ ignoraꝫ:q̃ poteraꝫ habere inſtã cãm ſdicendi:vt q̃ pater erat turpis pſona:ꝛ ſic ſibi nõ cõpetebat exactio vt.ff.de pcu.non ſoli.ſ.q de dote.ꝛ ſolu.ma.l.ij.ſ.ſi.cũ ibi no. ¶In tex.ibi.mouna eſt ſubaudi ꝛ pater erat turpis pſona:vt habeat dubiũ:ꝛ ſic videbaꝫ regri ratificatio filie ſi mozua nõ eẽt als ſoluẽs nõ eſſet liberatꝰ:ſi eñ nõ eſſet turpis pſona tũc etiam ſi vixeret ꝛ ratum non haberet liberatꝰ eſſet:q̃ filia non poſſet contradicere ſine iuſta cã:hic aũt non requiriẽ alia ratihabitio poſito q̃ pater eſſet turpis perſona poſtq̃ ius filie cõſolidatum eſt in patrẽ per mozẽ filie:ſecus ſi non eſſet conſolidatũ vt q̃ filia fuiſſet emancipata anteq̃ ratũ haberet:ꝛ ſic in ea fuiſſet actio conſolidata vel deceſſiſſet remanentibus filijs qui ſibi in mente ſuccederent:nam committeretur ſtipulatio: niſi pater faceret illos ratificare.vt.l.ſi fine.ſ.ſi ꝓcuratoꝛi.ſ. eodem.

2 ¶Si actio erat perpetua de ſui natura ꝛ per preſcriptionez xxx.anno. fuit ſublata iure.C.an ſoluẽs poterit repetere.

1 **Procurator.** ¶Non valet ratihabitio facta eo tempore quo ius ratum habentis erat extinctuꝫ tpe.h.o.ꝛ ſic idẽ q̃.l.bonoꝛ.in prin.verſiculo caſum. ¶In tex.ibi,ꝓcurator ſubaudi falſus:ſi eñ fuiſſet verꝰ ꝛ habuiſſet mandatum recipiendi liberatus eſſet ſoluens per ſolutionem illam:vnde amplius per lapſum temporis non liberaretur:ꝛ illa pecunia per ꝓcuratoꝛem deberet reſtitui domino per actionẽ mãdati non aũt ſoluenti cuius contrarium hic dicitur q̃ ſoluenti ꝛ non oño ratificanti. ¶In tex.ibi.q tẽpoze liberaꝛet hoc põt intelligi duplr. ꝓmo q̃ tps erat appoſitũ a contrahentibus vt q̃ obligaſti te mihi vſq̃ ad annũꝛ nõ vltra.ꝛ tunc clare,pcedit iſte tex.nã tunc appoſitio tpis habet vim pacti de non petendo poſt annũ.vt.l.eum qui ita.ſ.ita de verb.ob.q̃ qõ pactũ tollit naturalis ꝛ elidit ciuilis vt in.ſ. pactus ne peteret.ꝛ ideo ſolutũ per erroꝛem iuris vel facti poſt annũ poſſet repeti per condictionẽ indebiti.ſz ſi interpoſita eſt ſtipulatio rati ceſſat illa cõdictio:ꝛ repetitur actione ex illa ſtipulatione:vt.ff.ſequit:ꝛ no.ibi in verſi.arg.illud qõ dixi in.l.ſi ſine.ſ.qõ ſi ꝓcurator.ff.e.qõ nõ dz eſſe deteriorꝭ conditionis qui ſtipulationem rati interpoſuit q̃ ſi nõ interpoſuiſſet.Itẽ q̃ conditio que re contrahit ceſſat qñ interpoſita eſt ſtipulatio ſcõo modo poteſt intelligi q̃ erat tps legale:vt in actionib⁹ pretoriis annalibus:vel in actione de dolo que durat biennio ſed tunc eſt dubiũ:q̃ hoc caſu per lapſum tpis nõ tollit naturalis obligatio:ſed ciuilis tñ:ꝛ iõ vꝛ q̃ ſolutũ nõ poterit repeti non interueniẽte ſtipulatione cuius ratium hic dr:q̃ aũt remaneat naturalis.pbatur in.l.at qui natura.de neg.ge.ꝛ no.gl.in.l.ꝓculus.q̃ ſtatim precedit.ſol.duc bas modis.primo vt poſſit re-

Universidad del Rosario Archivo Histórico

peti ſi fuit ſolutū p errorē facti q̄ inducit repetitionē vniuſcuiuſq; indebiti vel dicit̄ ſi p errorē iuris in caſu huius.§.q; ꝫ erat ſolutio facta falſo ꝓcuratoris: ſic vt nō remaneret penes eū ꝫ vt ꝓueniret ad ꝑnm: & nūc nō pōt ꝓuenire inuito ſoluēte poſtq̄ ius oñi erat extinctū añq; ratū haberet: ſ3 ſi facta eſſet ſol.ipſi dño poſt lapſū tpis p errorē iuris fateor q̄ nō poſſet repeti ſi dicemus obligationē naturalē durare & nō eē eiſam

2 q̄ videt tenere Bar. & ſtatim dicā. ¶Quid aūt ſi actio erat per pena de iure natura per ꝓſcri. ggg. ann. fuit ſublata iure. C. An ſolues poterit repetere. gl. hic inducit iſtū tex. q̄ ſic. & ſic iſtud ſine dubio eſſet verū ſi p errorē facti q̄ inducit repetitionē etiam ei q̄ eſt vſus exceptione odioſa vt in. l. ſi. §. ad maced. Si vero p errorē iuris hic eſt dubiū nā per talē ꝓſcriptionē nō pōt dici q̄ tollat naturalis que eſt de iure gen. & ꝓſcriptio eſt de iure ciuili. ſed ciuilis bene tollit q̄ ꝓcedit a pari potentia: naturale aūt debitū per errorē iuris ſolutū nō repetit̄ in. l. error. C. ad. l. fal. & ſic iſta glo. nō videt verū dicere: imagine q̄ exceptio talis ꝓſcriptionis eſt odioſa ſic non inducit repetitionem ſoluti p errorē iuris vt. l. qui exceptionē. de condi. inde. cū talis ꝓſcriptio dicat nere odioſa: q̄ inuenta ꝑpter negligētiā nō petentis. vt no. in. l. edicto. C. de edi. di. adr. to. circa fi. Et iſtam partē tenuit ꝑe. vt refert Cy. in. l. cū qs. C. de iur. & fact. ig. vij. q. q̄ & tz Aug. hic. in ꝛium vr veritas. q̄ ꝓ talē ꝓſcriptionez ſ3 non tollat naturalis tū elidit: cū. ll. dicāt q̄ debito: lapſo di cto tpe conſequit̄ pleniſſimā liberationē. vt. l. oēs. & l. ſicut. C. de preſcrip. ggg. an. & ſicut per pactū de petendo q̄ eſt de iuregentium tollit naturalis & elidit ciuilis ita p ꝓſcriptionē q̄ eſt de iure ciuili tollitur ciuilis & elidit naturalis. Et iſta elisio facit vt illa naturalis nō habeat effectum repetitionis impediendę ſ3 quare magis elidit p hanc preſcriptionē q̄ p illā q̄ inducit ex natura actionū tpaliū nō video ió etiā in iſto caſu vī dicendum q̄ tale debitū naturale ſolutū etiā ipſi creditor ꝓ errorez iuris poterit repeti p hunc tex. vbi vī eſſe caſus. Intelligēdo ſecūdo mō q̄uo. §. dixi. nō em̄ pōt intelligi in ꝓſcrip. ggg. an. q̄ illa erat cognita hoc iure. vt no. in. l. q̄ occidit. in prin. ad. l. aq.

¶Reſtat ad vnū rñdere dū ꝛ q̄ illa exceptio ꝓſcriptionis eſt odioſa: nā hoc erat verū de iure ciuili quo etiā malefici debitor vel poſſeſſor pōt preſcribere vnde niſi negligentia non petentis pōt dici inducta fed bodie nō niſi bonefidei debitor vel poſſeſſor pōt preſcribere de iure canonico vnde pōt dici q̄ nō fit odioſa. ſed ob ſanorē publicū ītroducta ne boies ſemp ſint in incerto. vt. l. j. de vſuca. Ideo in hoc pūcto puto diſtinguendum an ille qui preſcripſit ſit bonefidei & pōt repetere ſoluti p errorē iuris: an malefidei quo caſu ſ3 de iure cōi nō poterit ꝓſcribere. ex forma tū ſtatutoꝝ interdū ꝓſcribet. quel ſ3 nō valeāt de iure: ſeruant̄ tū de facto. & tunc putarem opi. ꝑet. & Aln. veram & non poterit repetere tanq̄ tutus exceptione odioſa: ſed q̄ erat preſcriptio ſui natura currens vt in actionibus tpalibus illa non dz odioſa: non repeteretur indiſtincte tenendo vt dixi q̄ per illam elidatur naturalis.

¶De appellationibus recipiendis. Rubrica.

2 ☞ Differentia inter ſurreptum & obreptum.

a ¶Sapientis. ad 3 Sententia licet ſit lata ſm̄ conſilium ſapientis: tamen poteſt appellari.

Pro 2ſilio ſapientis q̄ debeat mitti cā plene inſtructa.

4 An talis conſultatio debeat fieri poſt concluſionem in cauſa.

1 ¶Spellanci. ¶In tex. ibi nihil a nobis cognitū eē videtur. ꝓ hunc tex. vī q̄ reſcriptum principis ſit nullū etiā ad lites ſi eſt obtētū ꝑ falſi ſuggeſtionem: q̄ non cenſeē emanaſſe de voluntate principis vt hic ꝓtz: ſed contra de. c. certū. & q̄ ibi no. Inno. & alij. extra de reſcrip. q̄ dicunt q̄ valet ipſo iure: ſ3 ope exceptionis reſcinditur ſi opponaē & iſtud eſt magni effectus. vt ibi no. ſol. poteſt ꝓbabiliter dici q̄ contrarium proce-

2 dit q̄ſi fuit obtentū q̄ fuit obtentum tacita veritate: & tūc ꝓpter ꝛ ſurreptum: ſed ſi expreſſa falſitate dicit obreptū. vt. l. ſi quis obrepſerit. §. de fal. & tunc eſt nullū vt hic q̄ no. nā nō data iuriſdictione delegato ſi ad hoc emanaſſet & in eo geſta cōā eo eſſent nulla etiam ſi a partibus ſcientibus: q̄ non poſſunt iuriſditio eius qui nullam habuit. vt. l. ꝓnatorum. C. de iuri.

3 om. iud. ¶Et ultimo per iſtum. §. determinā doc. q̄ ſ3 ſia ſit

a lata ſm̄ conſilium ſapientis[a] tū poteſt appellari etiam ſi partes conſenſerint in ſapiente & etiam in puncto. vt. j. eo. ti. l. eq cōſenſu. in prin. & plus videt q̄ etiam ſi conſenſerunt: aut etiā ſtatutum diſponat q̄ ſerat ſm̄ conſilium ſapientis & q̄ iudex debeat ius ſequi. nā nihilominus pōt pars appellare vt ea q̄ nō dixit vel q̄ non ꝓbauit in cauſa principali poſſit dicere vel probare in cauſa appellationis. vt. l. eos. C. eo. & l. per banc. de tēpo. ap. Super glo. in verbo queſtum ibi. & hoc caſu princeps non tradidit accu. nec recepit nouas ꝓbationes vel inſtrumēta: vt in. l. quā glo. allegat. q̄ cauſa debet mitti plene inſtructa

4 als punitur inder. vt. l. j. C. de rela. & ſic talis conſultatio debet fieri poſt concluſionē in cā. q̄ tunc partes non poſſunt aliquid plus dicere in facto vt in. c. paſtoralis. cum ibi no. de cauſa poſ. & ꝓpriet poſtq̄ audiuit aduocatos ſtatuta tū in cōſilio ſapientis interdum aliter diſponūt. ſ. quod petatur anteqū publicentur dicta teſtium ſi qua vult petere & non ſine myſterio: index etiam poſtq̄ principem conſuluit vel cauſam miſit ad cōſilium ſapientis non pōt inſtrumēta aliqua recipere nec aliqd innouare: vt. l. eq eo tempore. C. eo. fm̄ vnam lectu. quam Bar. ibi dicit eſſe notandam.

2 ☞ Si ille ad quem appellatur non eſſet maior eo qui tulit ſententiam: quod indiſtincte appellatio ſit nulla: quia ſi eſſet equalis.

3 Homen iudicis ad quem appellatur an ſit neceſſario inferendum in appellatione.

4 Conſules qui non exercent iuriſditionem contentioſam: ſ3 voluntariam ſi de mandato principis oāt iudicem in aliqua cauſa: quod ab illo delegato debeat appellari ad ipſos conſules delegantes.

5 Si appellans ſimpliciter dicit appello: non exprimendo ad quem an valeat appellatio. & quid ſi dixit appello, ad iudicem competentem.

6 Si appellatio interponatur alternatiue ad talem vel ad talem an valeat attenta incertitudine.

1 **Si quis in appellatione.** ¶Error i appellādo ad aliū iudicē ꝑ debuerit nō officit appellanti dūmō ille ſit maior vel equalis cū eo ad quē debuit appellari. ſecus ſi minor. de appellatione tū non cognoſcit ille ad quē fuit appellatum cū ſit incōpetēs. ſ3 ille ad quē debuit appellari. b. o. nota.

2 ¶Et no. q̄ ſi ille ad quē appellatur nō eſſet maior eo q̄ tulit ſniam: indiſtincte appellatio eſſet nulla etiam ſi eſſet equalis. vt eſt tex. in aut. de ap. ſ. fi. col. iiij. ſed q̄ eſt maior: eo. nō ſi eſt ille ad quē debuit appellari ꝫ locum iſte tex. vt ſi eſt maior vel equalis valeat: ſi vero minor: illo ad quem debuit appellari: ſ3 maior eo qui ſniam tulit non valeat & tū adhuc eſt intra tēpora appellandi iterum pōt appellare ad competentē: q̄ nō preſtat impedimētū appellatio illa nulla: vt in reg. nō ꝑtat. nocet. iuncta. l. accuſaturus. §. de adul. ¶Per iſtū tex. videtur

3 q̄ nomē iudicis ad quē appellatur nō ſit neceſſario inferendū in appellatione. q̄ ſi eſſet neceſſario inferendum & inſereretur nō cōpetēs appellatio nō valeret. put habeē in ſimili in aliis q̄ neceſſario ſunt inſerenda in libello appellatorio. vt. j. ꝓpi. §. et q̄ neceſſario nō eſt inferendū nō vitiat̄ ſi inſeratur nō cōpetēs prout in iſti ꝺz. in. l. ſcio. j. eo. & in. §. j. & hoc modo ſane debet intelligi dictum Spec. in. iiij. parte ſpe. ti. de app. §. j. vī dicit q̄ nomen iudicis ad quē ꝺz inferi: & ita vī ſupplere. §. ſeq. ſed intelligere vt dixi. als non bene loqueretur per iſtum tex.

4 ¶Itē no. hic q̄ ſi ꝙules q̄ nō egerent iuriſditionē cōtentioſam. ſed voluntariam de mandato principalis dant iudicem in aliqua cauſa quod ab illo delegato debeat appellari ad ipſos cōſules delegantes: vt paret hic in verſi. conſules. amplißimi videbatur contrarium quod delegatio non cenſeretur facta ab ipſis: ſed a principe poſtq̄ ipſi nō habēt cognitionē illius cauſe: & ſic debet appellari ad principē: ſed ſi habeēt cognitionē illi⁹ cauſe. ſ3 de mandato principis delegarent cenſereē ab eis facta de legatio: q̄ cenſeretur potius exercitata iuriſditio eorum ꝓpria de nouo & ſic actus aſſumeret vigorē ab eis: vt in. c. licet. de off. ordi. tamen iſte tex. vult q̄ etiam ſi non habeat cognitionē cauſe: quarum iuriſditionem habeant potius in habitu q̄m in actu per excitationem factam a principe delegato ſumant vires ab eis. vt hic eſt caſus: & ideo ſi dñs legatus cōmitteret ancianis huius ciuitatis q̄ nō habent exercitū iuriſditionis cōtentioſe q̄ aliquam cauſam cōmitterent a a tali cōmillario deberet appellari ad ipſos ancianos & ſi appellaretur ad poteſtatem vel ad alios de noluereē ad iſtos ācianos vt ꝙ ſe cognoſcāt vel alios cōmittant: caſus eſt hic q̄ ꝑtuo tene menti. ¶Quid ergo

5 ſi appellans ſimpliciter dixit appello nō exprimendo ad quē: an valeat appellatio vel q̄ ſi dixit. appello ad iudicē ꝑtētē. Rñdeo ſic de iure ciuili. nec pōt dici iſta appellatio ſicerta q̄ nō eſt dare niſi vnū iudicē cōpetētē. ſ. immediatū ſuperiorē ſi appellet ab ordinario vel delegāte: ſi appelletur a delegato & ad illū cēſetur interpoſita vtroq; caſu & ꝓbatur in. l. et ante. in. §. ſcia. de verbo. obliga. & nota. in. l. cum ꝓponas de bonis aut. iudi. poſſ. C. ſed de iure canonico eſt magis dubium q̄ eſt dare duplicem iudicem competentem: ſcilicet immediatū ſuperiorem et

rem & papā & ſic redditur appellatio incerta que ſcertitudo vitiat regulariter oēm actū. maxime q̄ tendit in preiudiciū ſi aduerſarij qui nō eſt certus cōā quo debeat cōparere. ꝑ defendēdo ſniam ſuā. ¶In ꝺubiū videt̄ q̄ valeat & q̄ cenſeak in dubio interpoſita ad papā ꝓpter excellentiā. ar. in. c. a ſede. de ꝓbē. li. vj. Ecōtra q̄ imo cēſeaē interpoſita ad immediatū ſuperiorez. q̄ illa eſt via magis ordinaria & minus preiudicialis alteri ꝑti: nam ad papā iure quodā ordinario eſt appellandū quo in dubio appellans non cēſeē vti. arg. in. l. in teſtō. in fi. C. de mili. teſta. vbi miles in dubio nō cenſeē vti priuilegio militis ſ3 iure cōi. & iſta pars videtur mihi ego & melior. ꝙtum ad hoc vt ad aduerſarius excuſeē q̄ non cōparuit corā papa q̄ non debuit ꝑſumere fuiſſe ad eū appellatū ſi tū appellans proſequeret̄ corā papa & faceret illum citari ad proſequendū deberet ibi cōparere: valet ergo & preſumit̄ q̄ voluerit appellare ad immediatum ſuperiorē: iſta tū preſumptio recipit probationē in cōtra-

6 riū. ¶Ex predictis rñdeē qd iuris ſit ſi appellatio interponatur alternatiue ad talē vel ad talē an valeat attenta incertitudine. & certe de iure ciuili vz: q̄ nō redditur incerta dūmodo omnes de illis ſit iudex cōpetens vel maior aut equalis cum cōpetenti ſecus ſi neuter cōpetens & vter⁹ minor cōpetente per iſtū tex. De iure aūt canonico ſi ambo ſunt inferiores ad papā idē ꝑ oia: q̄ in illis eſt appellandū gradatim: vt in. c. dilecti. extra e. ti. ſi vero appelleē ad papā vel archiēpm̄ alternatiue ſeu alterum inferiorē: tunc ſine inferiori nō erat cōpetens vz q̄ ꝑ papa eſt cōpetens & ad ipm̄ ſolū cenſeē interpoſita. ſed ſi alter erat cōpetens: & ſic duo ſunt cōpetentes. videē q̄ ſit nulla ꝓpter incertitudinē. arg. ff. de ſtipu. ſer. l. ſed ſi ita. in fi. vel pōt dici vt. §. digi. Si tū appellās reſeruaſſet ſibi electionē & poſtea durāte adhuc termino ad appellandū eligeret & aduerſarium certificaret clarū eſſet ſi hoc non faceret crederē q̄. §. digi de iſto articulo vide per Jo. and. in. c. is cui. de of. deleg. in glo. lib. vi. in regula in alternatiuis in mercurialibus. & in addi. Spe. de appel. §. nunc tractemus.

2 ☞ Appellatio an debeat fieri in ſcripturis.
Quod debeat continere perſonam appellantis quid ſi eſt procurator.

4 Appellatio cenſeē interponi & aduerſus iudicē q̄ ſniam tulit & an ille inder ſit citādus in ꝓſecutione appellationis & ſufficit q̄ exprimaē nomē appellatiuū puta officij vt cōtra ſniam latam per vos oñium poteſtatem.

5 Deno: ſnie ꝺz reſcindi in ſcriptura appellationis & an debeat reſcribi de verbo ad verbum.
Qualis libellus detur iudici qui ſnia ꝫ tulit & qualis iudici ad quem ſit appellatum.

6 Appellatione facta viua voce: ſi poſtea infra tempus appellādi quis appellet iterum in ſcriptis quam appellationem debeat proſequi.

7 An exꝓſſa vna cauſa in appellatione poſſit appellans ab ea recedere & aliam proſequi.

8 **Libelliqui.** ¶Appellatio q̄ſi non fit incōtinenti poſt lata ſniam ad hoc vt valeat regunt quatuor. ſ. q̄ fiat in ſcriptis: q̄ ſcriptura ꝺz libellus appellatorius & q̄ ꝓpria ꝑſonā appellantis & perſonā iudicis q̄ ſniam tulit & ſniam a qua appellaē hoc primo. ſed ſi fieret incontinenti apud acta. i. anteq̄ index ſurgat a banco nullum iſtoꝝ reqrīt. ſed ſufficit q̄ dicat viua voce appello hoc ſecūdo.

a Nomē vero aduerſarij[a] contra quē appellaē neceſſario. non ꝺz exꝓmi. & ideo ſi ſunt plures aduerſarij in eadē cā & exꝓmiaē nomē vnius tm̄ appellatio ſortitur effectum etiā quo ad alios nō exꝓſſos. nō ſic ſunt plures aduerſus quos lata eſt ſnia: q̄ ſi nomē vnius tm̄ continet in appellatione ceteri nō vident appellaſſe hoc tertio. Cā etiā ꝑpter quā appellaē[b] nō eſt neceſſaria exꝓmenda: & ideo ſi exꝓmiaē vna pōt appellās ab ea recedere & aliā allegare vel cū illa adiungere: hoc quarto & vltimo ſtz ad. l. ab executore. & ſunt tex. no. Spec. aūt eo. ti. in. iiij. parte Speculi. videē addere alia quatuor. ſ. q̄ contineat nomē iudicis ad quem appellaē: ſed de hoc dicet̄ digi in prece. §. item diem late ſnie. & hoc bene ꝙz ad hoc vt videaē an appellet infra tempus appellandi. Item diem appellationis interpoſite: ſ3 hoc non ꝙz q̄ ipſe appellans in ſcriptura appellationis quā dat debeat hoc exꝓmere, dicendo hodie appello. q̄ intelligit: etiā ſi non dicat. §. de ver. obli. l. liber homo. §. decem. ſed notarius qui rogaē de interpoſitione appellationis bene ꝺz tēpus appellationis interpoſite interponere: q̄ illud eſt etiā tps inſtrumēti. Itē addit quartū q̄ petat apoſtolos ſi eadē ſcriptura. ſ3 certe ſi iſtud ſit de more & quotidie ſolet fieri nō tm̄ eſt neceſſariū vt voluit hic gl. ſi. huius. §. q̄ ſtatuit tps. ggg. dierum ad ipſos petendos poſt appellationem interpoſita q̄ dicet̄ ex

2 tra eo. c. ab eo. li. vj. ¶Circa primū de ſcriptura quā dicit hic regri. no. q̄ regrīt̄ q̄ appellās poſſet eā in manibus cū appellat nec eſt curādū an ſit ſcriptura publica vel priuata. debet tñ facere not. rogatum de conceptione talis ſcripture & notarius ponet tenorē illius de vbo ad verbū in ſuo inſtrō ita q̄ ſi poſt ea perderetur originale ſtaretur inſtrō. vt. C. de teſta. l. publica ti. nec ſufficeret ſi ſcripturam non portaret & viua voce diceret appel lo. & faceret redigi in ſcriptis per notarium: q̄ iſta nō eſſet appellatio in ſcriptis: ſed viua voce in ſcriptura redacta niſi notarius in inſtrumento adijceret iſta verba in ſcriptis appellauit. vel niſi illam ſcripturaz poſtq̄ eam confecit in preſentia appellantis & iudicis legat & hoc fuit de mente Spec. in. ꝺ. ti. §. j. in quarta parte Specu. ſed q̄ſi portat ſcripturam: & facit not. rogatum de conceptione non expedit q̄ tunc legatur coram iudice. vt eſt hodie caſus in. c. appellatio. extra eo. ti. li. vj. Appellatio vero ab interlocutoria ſiue fiat incōtinenti ſiue ex

c interuallo debet fieri in ſcriptis & vt eſt hodie caſus eo. ti. c. j. li. vj. ſ3 glo. hic in. l. ſeq. in fi. prime glo. teneat ſiue incontinēti ſiue ex interuallo non requiraē ſcriptura ſicut nec in ipſa interlocutoria quod poſſet. pcedere forte de iure ciuili q̄ non reperiebat̄ expreſſum: ſed de iure canonico ſecus tū ius canonicū vbiq̄. In hoc etiam in terris imperij ſeruat: q̄ vbi deficit ius ciuile recurritur ad canones: vt no. in. c. i. de ope. no. nun. & in. l. pri

3 uilegia. C. de ſac. ſanc. eccle. ¶Circa ſcōm de perſona illius q̄ appellat notandū q̄ ſi appellat. pcurator cōtra quē lata eſt ſententia non ꝺz exprimere nomē oñi ſed ſufi: q̄ ipſe eſt qui appellat. poteſt tñ appellare vel noīe oñi vel ſuo ꝓpꝛio noīe: tāq̄ dñs litis vt eſt tex. cū gl. j. eo. ab executore. §. j. fm̄ Bart. Anto. videē ibi tenere contrarium q̄ ſuo ꝓpꝛio noīe non ꝺz appellare. q̄ ſua non intereſt. ergo &c. vt. j. de ap. recī. j. cauti[a] eſt q̄ ꝺ dicat ego ꝓcurator talis appello: & cenſeē ꝓcuratorio noīe oñi ap

4 pellare. vt. §. de inſti. i. fi. ¶Circa tertium no. q̄ appellatio cē ſecut interponi etiam aduerſus iudicem qui ſniam tulit et ex hoc vī q̄ ille index ſit citandus in ꝓſecutione appellationis: contrarium tñ determinat Inno. nec pretendat intereſſe in. c. cum ſpālis. extra eo. ſed in recuſatione bene citat vt ibi q̄ ſigillat plona. ¶Itē nō eſt neceſſe exprimere nomē ꝓpriū in appel b latione ſed ſufficit q̄ exprimat appellatiuum puta officij: vt contra ſniam latam ꝑ vos dñm poteſtatē. &c. ¶Circa quartū

5 no. q̄ tenoꝛ ſnie ꝺz reſcribi in ſcriptura appellationis puta q̄ ſi non reſcribat de verbo ad verbū: oūtū contineat effectus: et tales demonſtrationes ex quibus reddatur certum aduerſus quā ſniam appelleē q̄ hoc ſufficiat: q̄ res ſufficienter demonſtrata alia demonſtratione non indiget. l. j. in fi. de do. ꝓcleg. & iſte libellus appellatorius daē iudici q̄ ſniam tulit. eſt & alius de quo non loquit iſte tex. qui poſtea dat iudici ad quē appellatum fuit. in quo etiam narratur de appellatione interpoſita & petitur ꝓnuntiari bene appellatum & male iudicatū: de hoc libello nihil habeē hic nec alibi nec eſt neceſſarius: ſ3 fit de conſuetudine. & ideo Spec. ponit eius formam in. ꝺ. tit. ſed ſufficit illā appellationem interpoſitā corā iudice a quo ꝓducere corā iudice ad quē & viua voce petere. ꝓnuntiari bene appellatum & facere per notariū redigi in ſcriptis hanc petitionē abſq; noua ſcriptura: ita ſentit Jnno. in. c. cum contingat. de offi. deleg. c

6 circa fi. magne gl. ¶Circa ſecundā partē in. l. ſeq. de appellatione que fit viua voce. Queritur quid ſi poſtea infra temp⁹ appellet. iteruz in ſcriptis appellationē ꝺz proſequi & eſt vtilis in queſtigatio: q̄ ſi primā tempus ꝓſequende incipit a prima ſi autem ſecūam incipit ab illa. Iſte paſſus eſt dubius & tangitur ꝑ Bar. in. l. cum ꝓcurator. §. de ope. no. nun. & ꝑ Bal. in. l. appellatione. C. de appel. & per cano. in. c. bone. extra eodem. & in. c. dilecto. vbi dicunt quod geminatio appellationis prodeſt & non nocet appellanti: ſed iſtud non declarat hunc articulum & ego vidi conſilia valentiſſimorum virorum ſuper hoc. Breuiter audiendum quod ſi primo appellat ab interlocutoria & poſtea iudex dat contra me diffinitiuam: et ego appello a diffinitiua clarum eſt quod poſſum ꝓſequi vtramq; appellationem ita loquitur q̄ nō. Jnno. in. ꝺ. c. dilecto. & eſt hodie caſus in clemen. ſi ante. de ꝺo. & contu. Item ſi appellauit ab interlocutoria & vna cauſa grauaminis: iterum appello ab eadem interlocutoria & eadē cā nō exꝓſſa in prima clarum eſt & poſſum ꝓſequi vtramq; & ſunt diuerſe & neutra porrigit ad cauſam in ea non exꝓſſam. nec pbideo: ſi ſum infra tps appellandi interponere aliam video: me defeciſſe in prima & non exꝓſſi oēs cauſas: & hoc eſt q̄ tangit Bal. in. ꝺ. appellatione & bene. ſed dubium eſt q̄ſi ambe interponuntur ab eadā ſententia ad diuinitiua & tunc ſi altera earum eſſet inutilis ꝓpter aliquam cauſam haberet̄ pro nō facta & debeo proſequi vtilem: q̄ non dicit iteratū q̄ primo nō tenuit: vt in. c. j. de ſacrame. nō intereſt. fm̄ Bal. ibidē. & ſ3 ſi vtraq; ſit vtilis vel rite facta: tūc eſt dubius in

Universidad del Rosario Archivo Histórico

quo dic si primo appellauit vina voce nec appositit clausulam reseruato beneficio appellandi in scriptis: tūc prima secuta effectum q rescindit sniam: ideo amplius non potest rescindi. l. nam ⁊ si sub conditione. de iniusto testa. secundo appellatio tā ꝯ inutilis reiicitur ⁊ tempus ꝓsequendi incipit ab interpositione prime. ⁊ hoc est vtile: q; sunt statuta interdum q̄ volūt q̄ per appellationem interposita debeat dari libellus infra tres dies. als vi deatur deserta: vnde si non da retur infra tres dies ab interpositione prime. l; debeat dari infra tres appellatio esset deserta. ℣tem si tempore prime index assignaret terminum ad diem sequentem ad recipiendum apostolos ⁊ appellans non comparuit: sed die sequenti comparet cū; appellatione noua certe non debet audiri nec super prima q; illam deseruit cum non comparuit ad petendos apostolos nec super secunda: q; prima deserta snia transiuit in rem iudicatam: ita de facto fuit pronuntiatu; p̄m ℣n. Si vero appositit clausulam reseruato sibi beneficio appellandi in scriptis: tūc ista verba possunt ꝓpliciter intelligi. s. q̄ demum vult appellare vina voce si postea in scriptis non appellauerit si ergo postea in scriptis appellat prima habeť ꝓ non facta ⁊ incipit tempus ab interpositione secunde: alius intellectus est q̄ intendat facere duas appellationes. prima viua voce ⁊ postea redigere in scriptis ⁊ sic poterit ꝛequi quā volet ⁊ istū intellectum videť Bar. amplecti. l; mihi non pl;. q; ℣dicit sibiꝑpsi. nam cum prima sit sortita effectum si voluit illam facere necessario sequitur q̄ scōa nō pōt amplius effectum sortiri: ⁊ sic tanꝯ supflua est nulla. ⁊ ideo p̄cedens intellectus magis pl;. Bal. tū in. o. l. appellatione. ⁊ in ꝙibus feudor: quando miles inuestiturā repetere o; reprehēdit Bar. sed infideliter iudicio meo: q; in effectu ipse cōcludit illud idem quod Bar. q̄ possit ꝓsequi secundam: ⁊ q̄ p eam prorogetur tempus ꝓsequēdi. ⁊ dicit q̄ per primam nō est sententia recissa sed suspensa: ⁊ q̄ semel est suspensum iterum potest suspendi: ⁊ quod semel ꝓrogatum iterum ꝓrogari. vt. l. valerianus. de preco. stip. que verba salua reuerentia non video tur habere saporem: nec est verum q̄ snia non sit rescissa: imo vere est rescissa: l; si appellatio deserak fingať nō rescissa vt dixi. s. ea. l. an prin. ¶ Ultimo no. teg. cum gl. in. l. scio. in fi. q̄ qui appellatur a diffinitiua non est necesse exprimere cām supple in genere dicendo appello a vestra snia q; est iniusta: imo sufficit dicere appello: imo etiam si non sit iniusta v; tñ appellatio vt possit in cā appellationis non allegatum allegare. ⁊ nō ꝓbatum ꝓbare: vt. l. eos. C. eo. ⁊ de tempo. ap. l. per hanc. l; vt audio quidam dicant q̄ de iure ffozum hoc non erat: ⁊ vltra ℞ dicunt q̄ nisi snia sit iniusta ex actis non poterit isto iure appellari per. l. j. in prin. s. eo. vbi dicitur q̄ appellatio est innenta ad cor;igendum ⁊c. sed certe hoc verum est principaliter nō tñ negatur quin etiam circunscripta imperitia ⁊ iniquitate iudicis ꝓpter hoc solum ꝙ pars leditur re. q̄ omisit allegare vel ꝓbare non possit appellare. Ista em̄ est causa nec alia pōt esse quare in tali appellatione non est necesse exprimere causas. in interlocutoria vero gl. hic dicit in fi. q̄ de iure canonico requiritur exp;essio cause: certe etiam de iure ciuili eo casu quo poterat appellari vt. l. ait prętor. ℣. permittit vbi per Bar. q etia; hoc dictū limitat. s. de mino. vbi omnino vide: dicebant tñ qui dam causam exprimi generaliter q; iniqua. Item dicebant q̄ si exprimebatur vna poterat iustificari ex altera. sed hodie contrarium in vtraq; decisum est q̄ debeat exprimi specialiter: et q̄ non nisi expressa possit iustificari vt in cle. appellanti. extra eo. Item etiam no. q̄ exp;essa vna causa in appellatione: pōt appellans ab ea recedere ⁊ aliam prosequi secus in recusatione iudicis. vt no. in Spe. de recu. ℣. effectus. ⁊. ℣. quid si vna. ⁊ i c. postremo. de appel. in nouel. Item secus in causa nullitatis. q; si dixi snia nullam ex vna causa non potest aliam ꝓsequi: vt no. Inn. in. c. cum contigat. de offi. deleg. in mag. gl. ibi dum dicit interdicimus ⁊c. Item secus si ad illam cām exp;essam se astrinxisset per ea que habentur in. c. l; causam. de ap. ⁊ q̄ no. per Bar. in. l. diuus. s. de re iudi.

2 ¶ Si iudex ꝓnūtiat articulos nō esse vel esse admittendos: ⁊ postea admittit ⁊ non fuit appellatum a ꝓnuntiatione: an poterit appellari ab admissione.
Quando iudex aggrauat de facto an semp possit appellari: et post decem dies.

3 Appellatio non deuoluit nisi articulum qui vertebatur cor̄a iudice a quo.

4 Quis dicatur mixtus executor.

5 An debeat appellari ab execut;re an ab eo qui sibi cōmisit.

6 An ⁊ quis possit interpretari sniam suam vel alienam ⁊ quid sit interpretatio.

7 Non est admittenda interpretatio que est omnino contraria significatui verborum.

1 **A executore.** †Ab executore snie nō appellatur ⁊ ab iniq; interpretatione ipsius sic ⁊ in ;cā talis appellationis: nūtaťde iniqtate interpretationis cognoscit: non

2 aūt de iniquitate snie. h. d. vsq; ad. ℣. adeo. ¶ In teg. ibi appellare nō l;. q; executio venit in necessariam consequentiā snie. vnde si a snia non fuit appellatum vel non potuit appellari: p consequens nec ab executione snie q; snia nihil valeret vel nullius vtilitatis esset q; per indirectum videretur appellari ab ipsa snia. q̄ fieri non posset directo. ⁊ per hoc etiam dico q̄ si fertur aliqua interlocutoria vt si pronuntiat articulos non admittendos vel admittendos ⁊ postea admittit si non fuit appellatum a pronuntiatione nō poterit appellari ab admissione. q; fit per modum executiuum. l; doc. ⁊ Specu. ipsu; sequēdo in ti. de ap. dicant q̄ quando iudex aggranat de facto semp potest appellari etia; post. g. dies: q; grauamen est successiuu; ⁊ continuum: vnde licet. g. dies fluxerint a principio grauaminis non fluxerunt a fine. arg. eius q̄ no. in. l. i. C. de serui. ⁊ aq̄. ante finē glo. mag. dum dicit a pronuntiatione ⁊c. sed istud dictum procedit quando iudex non cepit a pronuntiatione sed a grauamine. vt q; citat aliquem ad locum non tutum: non potest appellari etiam post. g. dies a die citationis vel si aliquem ponit in carceribus sed incipit a pronuntiatione o; ab illo appellari infra. g. dies. vt hic in glos. j. quam not. q̄ si factus non fuerit transit in rem iudi. l; si interlocutoria. vt in. c. dilecti. in fi. de renun. ⁊ illud quod postea fit dicitur fieri pro executione ipsius interlocutorie. ergo nō potest appellari vt hic. tene mēti.
¶ In teg. ibi. potestatem habuerit: nam si non habuisset non valeret interpretatio: ⁊ sic nō esset necessaria appellatio: quia nō incipit nisi ab actu valido qui pōt transire in rem indicatā ⁊ ad impediendum transeat sed actus nullus in rem iudi. non transit. ergo superflua est appellatio. vt. j. eo. l. si constante. i fi.

3 ¶ In teg. ibi. hoc solum queratur. q. d. non de iniquitate sententie. Et sic no. bonum textū. q̄ appellatio non deuoluit nisi articulum qui vertebatur cor̄a iudice a quo: ꝓpter hoc plures reprehendi errorem quorumdam procuratorum: qui in causa appellationis petunt sententiam reformari ex causa noua vt cum in prima instantia egerit ex noua causa puta deposīti: vel intentauerunt vnum statutum in cā appellationis dāt libellum super noua causa vel intentant aliud statutum ⁊ petunt sententiam ex illis reformari. Si iste est magnus error: qtalis causa noua vel statutum nouum cum non fuerit intentata vel intentatum coram primo non deuoluetur ad iudicē appellationis sed solum habet videre vtrum super causa vel statuto intentantis coram primo iudice fuerit bene iudicatum vel non: quod etiam patet ex. l. per hanc. cum ibi nota. C. de temp. ap. vbi non admittitur nouus articulus non depēdēs a ꝓmissis
¶ In glo. j. ibi. sed si pronuntiat ex quendam. dic docto. contra ꝑm Odofre. quia vtrobiq; est eadē rō ⁊ istū text. exponunt ab executore. s. ab officio iudicis exequentis. vnde siue pronuntiat ex quendam siue non pronuntiat sed de iure canonico committit nutio quod exequatur non potest appellari nisi ex iusta causa. l;. cum excedit modum vt in glo. seq. nam ista executio est quedā interlocutoria que post se non expectat aliquam diffinitiuam ⁊ ideo non potest appellari simpliciter eo modo quo ad diffinitiuam: sed dumtaxat exp;essa causa grauaminis cum excedit modus. vt quia non admittunt exceptiones que possunt opponi post diffinitiuam ad impediendum executionem: de quib⁹ habetur in. l. j. C. de inr. ⁊ fac. igno. vel si fiat executio ante tempus quod datur iudicatis vel ꝑ maiori summa q̄ sententia lata sit vel in alia re q̄ fieri debeat: ⁊ ita debet intelligi. l. ab executione. C. quo. ap. non reci. ⁊ no. extra eo. ti. c. constitutus. in glo. q̄

4 incipi ex hac. ⁊. c. causam que. in gl. vlt. ⁊ ista procedunt in executore mixto ad quem pertinent tales exceptiones admittere. ⁊ dicitur mixtus quia potestas exequendi competit sibi vt iudici. non tñ procedit vt iudex: sed vt executor: q; iam erat lata sententia que transiuerat in rem iudicatam. Est ⁊ alius executor mixtus qui potest ꝓcedere vt iudex vt quando committit alicui executio anteꝙ fit lata sententia vt cum superior scribit alicui conquestus est nobis talis q̄ talis eū spoliauit a possessione sua. ⁊ si ita est mandamus vt facias ipsam sibi restitui. nā si ille fateretur se spoliasse ꝓcederetur modo executivo: ⁊ ista executio principaliter est commissa: si autem non fateretur debet ꝓcedere vt iudex dato libello. ⁊ ita cognitio videť cōmissa secundario: ⁊ de tali loqtur. l. ⁊ si non cognitio. C. si cōtra ius vel vti. pub. ⁊ ab isto fine dubio potest appellari tanꝯ a iudice ⁊ a sua sententia. de hoc vide quod no. Barto. in. d. ait prętor. in princip. de re iudica. et habetur in. c. pastoralis. ℣. quia vero. de officio delega. per glo. ⁊ per Innoc. in. c. decetero. de re iudica. ⁊ de isto nō loquitur iste text. est etiam alius executor mixtus vt nuntius vt nuntius cui iudex cōmittit: ⁊ ideo dicitur mixtus: q; cor̄a eo nulle exceptiones possunt opponi: etiam que habēt impedire executionē: sed debēt opponi cor̄a illo qui sibi cōmisit: si tamē

5 grauat vltra debitū potest appellari. ¶ Tū est videndū quomodo debeat appellari an ab eo q̄ sibi cōmisit: ⁊ hic distinguit aut habuit certū ⁊ limitatū mandatū ⁊ debet appellari ab eo q̄ sibi cōmisit: q; ipse est qui grauat aut non habuit mādatū certum: ⁊ tunc appellatur ab eo: q; ipse est qui grauat et ideo appellať

6 ad ipsum qui sibi cōmisit sicut a delegato ad delegātem: sed in precedēti casu appellabiť ad superiorē cōcedentis. ¶ In glo. magna in fi. recollige ex ista gl. q̄ aut querimus an quis possit

a interpretari sniam suam aut querimus an possit interpretari alienam. ℣primo casu aut est delegatus ⁊ nō pōt: q; functus est officio suo ⁊ nulla remāsit sibi iurisditio. l. iudex. de re iudi. nisi sit delegatus principis penes quem remanet potestas exequēdi infra annū: vt in. c. querenti. de offi. delega. ⁊ executio nō potest fieri nisi declaretur id q̄ dubium erat poterit declarari. argu. in. l. ad rem mobilem. ⁊. l. ad legatum. s. de procur. aut erat ordinarius: ⁊ tunc aut de maioribus qui habebaťmerum ⁊ mistum imperiū ꝓ ꝑses prouincie aut procurator cesaris ⁊ tunc poterit vt hic in glo. in ver. sed an suam: l; quidā tenuerint cōtrarium. ⁊ adducit glo. plura similia que nō sunt p oīa bona ex cepto vltimo ⁊ penultimo. dic tamē q̄ nō poterit facere talem interpretationem per quā rescindat snia in totū vel ꝓ parte per. l. i. C. senten. rescind. non pos. sed talem per quam verbum rum obscurū declaretur: vt si condēnauit in. c. lib. vel ꝓfonis: poterit declarare de quib⁹ intellexit grossis vel minutis. ℑn-

b terpretatio enim diciť verbi dubiꝫ declaratio l; large loquendo sumatur interdum ꝓ dotali conceptione vel extensione vt innuit gl. in. l. i. ℣. qui operas. ad tertu. si vero nō habeat imperium vt sunt magistratus municipales de iure cōi: l; ex forma statutorum interdum eis concedantur ea q̄ sunt de imperio vt sunt potestates terrarū comitatus Florentie ⁊ tales qui nō habent imperium nō possunt interpretari ꝓpriā sniam: q; ꝓ interpretatione imploratur iudicis officium nobile: ⁊ sic dicitur esse de imperio misto q; tendit ad priuatam vtilitatem. vt not. in. l. imperium. de iurisdi. om. iud. ⁊ hoc est q̄ voluit iste teg. cū dicit si tamen bis ⁊c. ⁊ hic in glo. in verb. de simp. ¶ Secundo casu aut querimus an iudex ordinarius possit interpretari sententiam alterius. s. sui delegati. ⁊ glo ista indistincte tenet q̄ sic siue sit de maioribus. vt in ꝓin. glo. siue de minoribus: vt in fi. glo. ibi: sed potest dici tū ratio de qua. s. facit in contrariū cum etiam ꝓ declaratione delegati imploretur iudicis officiū nobile. doc. tamē transeunt cum glo. Credo contrarium de rigore iuris. Si vero queritur an possit ordinarius interpretari sentētiam alterius ordinarij. tūc dic q̄ alterius minoris pōt maioris vero vel pares nō pōt ⁊ ita loquit gl. hic in ver. an quilibet. et sic interpretatio se habet ad similitudinē restitutionis in integrum que potest imploari cor̄am eodē iudice qui sniam tulit si est de maioribus: als est recurrēdum ad superiorem: vt. l. presenti. cum. l. seq. s. de mino. sed in appellatione nunꝯ ad eū dem sed ad superiorem recurrendū est. vt in auc. de appel. ℣. fi.

7 ¶ Ultimo no. glo. seq. que semp allegatur q̄ nō est admitten

c da interpretatio que est omnino cōtraria significatui verbor; et eodē modo quando verba essent clara importantia vnum ⁊ interpretantur ab alio: vt. l. ille aut ille. ℣. cum in verbis. de leg. iij. ⁊ istud est vtile: q; interpretatio quando fit vt debet: q; non est contraria significatui verborum retrotrahitur ⁊ nihil fit de nouo: sed q̄ factum declaratur. vt dicitur in simili. in. l. adeo. ℣. cum quis. de acqui. re. do. vt pt; in. l. beredes palam. ℣. sed si notam. de test. secus q̄ si esset oīno extranea ⁊ fieret ab illo qui facere posset eam vt a principe. nā censēť potius de nouo aliqd disponere q̄ dispositum declarare: ⁊ iō nō inspiceret data primi rescripti sed vltimi declarantis etiam si per modum declarationis diceret se facere.

2 ¶ Infra quantū tp̄s possit tertius cuius interest appellare: an infra. g. dies a die late snie an a die scientie.

3 Sententia lata cōtra vnū ex heredibus ex causa hereditaria: an ꝓiudicet alteri.

4 Si feratur contra principalem an faciat plenum ꝓiudicium fideiussori.

1 **Alio condēnato.** †A sententia lata cōtra vnum si ipse non appellat potest appellare alius cuius interest ratione pleni vel qualisqualis iudicij ⁊ appellationem prosequi: ⁊ si ille appellauit ⁊ alius cuius interest habet illum suspectum q̄ non plene defendat causam potest illi assistere ⁊ appellationem ꝓsequi pro suo interesse. h. d. vsq; ad. ℣. si procurator. cū. l. a sententia. in pn. et. ℣. j. vsq; ad. ℣. si quis. j. eo. qui tractant de eadē materia. ⁊ iste ℣. vsq; ad. ℣. procurator. loquitur quādo ille tertius tractabat

de pleno ꝓiudicio. Lex vero a sententia. in princi. quando de aliquali ⁊ modico. ℣. autem si heres. loquitur adhuc quādo de pleno vel plenissimo ꝓiudicio q̄ sententia lata contra vnum faciebat ius contra illū tertium ⁊ rescindebat ius alterius tertij: q̄ non est in aliis exēplis positis in isto. ℣. alio. ¶ Quero infra quātum tempus poterit iste tertius appellare an infra. g. dies a die late sententie ⁊ sic anteꝙ trāseat in rem iudicatā contra victum an etiam postꝙ trāsiuit possit appellari infra decē

a dies a die scientie. istum passum non bene declarant doct. Bre- ¶ An qs possit
uiter considerandum est q̄ licet hic ponantur plura exempla interpretari sen
de tertio pretendente interesse tanꝯ similia tamen sunt valde tentiam. Adde
dissimilia inter se: ⁊ ideo quātum ad dubium formatum aliud Bar. in. l. ab exe
est dicendum in vno ꝓ in altero vt ecce in primo casu sententia cutore. ff. & assel.
est lata contra procuratorem meum qui non appellat censetur
lata contra me: ⁊ si transiret in rem iudicatam noceret mihi de
directo ⁊ fieret executio contra me: debeo ergo appellare infra
decem dies a die late sententie. als transiret in rem iudicatam
contra me etiam ignorantem l; secus nō essem defensus ꝓ procuratorem: q; tunc non curreret mihi tempus appellandi nisi
a die sententie: vt hic habetur. j. quando appellā. fit. l. i. ℣. fi. ⁊ si
obtineo in hac appellatione non est querendū an victoria ꝓ
fit procuratori cuius non interest: ⁊ ideo debeo petere sententiā
illam rescindi sicut si lata esset contra me. facit q̄ habetur in. l.
etiam. C. de procur. In secūdo casu q̄si lata est contra emptorē
super ꝓpietate rei empte: tūc nocet mihi per indirectum: q;
si fuerit effectum habet contra me regressum de euictione.
non tamen dicitur lata contra me: q; nō super iure meo nec su
per actione que competat mihi vel contra me: sed dicitur lata
principaliter contra emptorem: ⁊ ideo si volo appellare nō de-
beo appellare nomine meo sed nomine illius: ⁊ ex hoc dico q̄ b ¶ Interpretatio
debeo appellare infra decē dies a die late sententie: ⁊ si hoc nō em ff. adde. l. j. ⁊
facerem transiret in rem iudicatam contra eum et non possem l. fi. ⁊ ibi doct. C.
postea appellare ratione mei interesse sed si appellarē infra de de le. Car. 3ab. i
cem dies victoria prodesset principaliter illi ⁊ in consequentia c. cū dilectus. in
mihi: ⁊ ideo debeo petere illam sententiam contra emptorē re- viij. q. de cōsue.
scindi sicut si ipse appellaret. Idem dico in tertio exemplo si vē
ditor victus. nam empto; potest appellare ꝓpter interesse q̄
pretendit: q; si sententia prosequatur effectū nō poterit empto;
prosequi rem emptam: tamē sententia principaliter est lata cō
tra venditorem nō autem super accu. quā habet empto; cōtra
venditorem: ⁊ ideo debet appellare nomine venditoris. Tamē c ¶ Nō est admit
aduertendum quod in casu precedenti quando est lata contra tenda interpre-
emptorem ita demum ꝓiudicat si transeat in rem iudicatam tatio. Adde q̄ i
quando emptor causam defendit: ⁊ etiam denuntiauit vendito terpretatio non
ri q̄ defenderet: ⁊ isto casu procedit quod hic dicitur q̄ vendi admittit nisi sit
tor potest appellare ꝓpter interesse q̄ pretendit ne sibi noceat cōgrua ff; Ang.
secus si alterum istorum deficeret: vt. l. si ideo. r. l. si de fundo. s. in. l. item veniūt
de euic. ⁊ ideo tunc: q; non potest prętedere interesse non posset in. ℣. aptāda. in
appellare. vt. j. de appel. reci. l. j. in prin. In quarto vero exem- j. not. ff. de peti.
plo quando dicitur fuit victus super ꝓpietate rei pignorā- here.
te debes scire q̄ si fuit victus anteꝙ pignoraret non est dubiū
q̄ sententia noceret indistincte creditori. vt. l. si superatus. in fi.
de pigno. ⁊ tunc non loquitur iste teg. si aūt postꝙ pignorauit
tunc loquitur hic: tamē intellige q̄ nocet creditori duobus cō-
currentibus q̄s fit lata contra debitorem defendentē causam:
⁊ q̄s creditor sciuerit causam agitari ⁊ potuerit adesse ⁊ nō ad
fuit nec defendit: ⁊ si alterum istorum deficeret non noceret: et
hoc voluit teg. hic in ver. que constitutio. ⁊ sic innuit ꝓ tūc nō
posse appellare: tamen potest dici q̄ imo possit q; saltē quale-
quale ꝓiudiciū sibi facit: ergo ⁊c. per. l. a sententia. j. eo. Illis
ergo concurrentibus facit creditori plenum ꝓiudiciū: q; ius
creditoris dependet a iure debitoris vnde si declaratum est de-
bitorem non habere ius in re per consequens censetur declara
tum etiam creditorem ius non habere ⁊ sic censetur lata cōtra
vtrūq; isto casu dico q̄ etiam postꝙ transisset in rem iudicatā
contra debitorē posset creditor appellare infra decē dies a die
scientie: ⁊ si dicatur tu contradicis tibiipsi q; supra proposuisti
q̄ creditor sciuerit causam agitatam ⁊ tunc dicis a die scientie.
Respōdeo potuit scire causam agitatam ⁊ hoc facit sibi ꝓiu-
dicium: ⁊ tamen potuit ignorare sententiam latam: ⁊ ista igno
rantia facit vt tempus appellandi sibi non currat: l; cucurre-
rit contra debitorem. Aduertendum tamen quod si appellat
anteꝙ transeat in rem indicatam contra debitorē victoria pro-
derit vtriq;: si vero post proderit sibi soli: ⁊ hoc solum debet pe
tere coram iudice appellationis q̄ illa sententia sibi nō ꝓiu-
dicet: ⁊ hoc etiā modo debebit iudex pronūtiare. ¶ In casu 3
aūt. l. a sententia. notandum q̄ sententia lata contra vnum ex
heredibus ex causa hereditaria nec directo nec ꝓ indirecto ce-
setur lata cōtra alterum nec facit sibi ꝓiudicium plenum: sed
q; simul causa vertitur cōtra alterum ⁊ eadem causa defensio-

Archivo Histórico Rosario

nis videtur facere semiplenum preiudiciū qz iudex erit magis pronus ad dandum sententiā cōtra alterum. alter ergo potest appellare propter hoc.ꝛ dicit Jnno. in.c. cum sup. de re iudic. ꝙ hoc casu alter appellans non potest aliud petere nisi vt illa sententia sibi non noceat. ꝛ sic videtur ex hoc ꝙ possit appella etiam postꝙ trasiuit in rem iudicatam contra victum. sed ego non video que vtilitas resultet ex hoc: nam nisi illa sententia rescindatur semp resultabit presumptio in mēte iudicis. et istud cōsistit in facto nō pōt tolli.et idē puto ꝙ nō possit alter appellare nisi infra.g.dies a die late sententie.ꝛ ꝙ si transisset in rem iudicatā cōtra victum nō posset alter appellare rōne predicta: qz non posset tolli effectus q resultat ex illa snia ꝛ ex bis sequitur ꝙ victoria istius appellātis:lz dicerit se appellare ꝓ suo in
4 teresse ꝓderit victo ꝛ rescindetur snia. ¶Et idem p omnia dico in fideiussore qui appellat a sentētia lata cōtra principalem et allegat iste teꝝ.ꝙ talis sententia nō facit plenum ꝓiudiciū fideiussori:nec potest cōtra eū mitti executioni:secus,in fideiussore iudicatū solui: vt plene no.s.iudi. sol.l.i.ꝛ in.c.i. de iniurijs.et damno dato.lib.vi.per glo.Jn casu autem.ſ.si heres. dico idē per omnia qđ.s.dixi in debitore ꝛ creditore:qz snia lata contra heredem super querela censet lata contra legatarios quorum ius dependet a testamento:ꝛ ideo possunt appellare etiā postꝙ transiuisset in rem iudicatā cōtra heredem infra decem dies a die scientie:tamen tunc non proderit victoria heredi.secus si anteꝙ transiret in rem iudicatam.Jn hoc tamen differt iste casus ab illo:qz hic cum sententia faciat ius si data est contra heredem defendētē nocet legatarijs etiā si ignorauerint causam agitari:vt.l.papinianus.ſ.fi.de inoffi.testa.nō sic nocet creditori lata contra debitorem:vt.l.sepe.de re iudi. ꝛ.l.preses.C. de pigno.qz illa non facit ius sed si heres non defendisset esset idē quod in debitore:vt.l.qui repudiantis. in fi. de inoffi. testamē. ¶Ultimo scias ꝙ si victus appellauit terti⁹ ꝓ suo interesse pōt alterum de duobus facere vel illi assistere ꝛ prosequi eandē appellationē vt hic in ver.qui etiā.ꝛ tunc poterit testes induce re ꝛ alia iura noie suo.vt no.glo.in.l.si suspecta.de inoffi. testa. dūmodo causa sit in statu in quo etiā victus q appellauit posset hoc facere:als si sunt publicate attestationes sicut hic nocet victo ꝙ appellauit.ita ꝛ huic tertio adherēti:si quicquid obstat illi etiā isti.ita dicit Jnno.eleganter.in.d.c.cum super.an autē iste tertius ꝓpter suspicionē posset illi repellere a iudicio. dic vt not.Bart.j.eo.si perlusorio. Secundo si non vult adherere potest etiam ipse appellare:ꝛ tunc illa que nocent victo nō nocent huic:qz causa est diuersa ꝛ diuersa instantia:ꝛ sic etiam publicatis attestationib⁹ contra victū poterit iste inducere testes in sua appellatione.ꝛ ita sentit Jnnocen.in dicto loco:ideo vtilius est ꝙ appellet:tū hoc casu victoria sua nullo modo proderit alteri:sed sibi soli:lz appellauerit anteqū snia transiret in rē iudicatam:qz postꝙ alter appellauit censetur renūtiasse beneficio iuris qō est ꝙ victoria vnius prosit alteri. ꝛ hoc etiam sentit hic Bar.ꝛ sic poterit esse ꝙ primus succūbat ꝛ primus obtineat.Cetera vide per Jnno.in.d.c.cū super.qui valde profunde prosequitur istam materiam.

2 ☞Appellatio censetur esse de appenditijs ꝛ prosequutione prime instantie.

Si procurator. ¶Procurator victus pōt appellationez interponere per
2 alium ꝓcuratorē.b.d. ¶No.ergo ꝙ appellatio censet esse de appēditijs ꝛ de ꝓsequutione prime instātie:qō pt⁹ qz sicut ꝓcurator post litē contest.pōt ꝓsequi primā instātiā per ꝓcuratorem sibi substitutū:qz dicitur effectus ois illius:ita ꝛ appellationem interponere.Nocvoluit dicere iste teꝝ.ꝛ hoc apparet in.l.inuitus.C.de procura.vbi licet non habeat mādatum nisi super prima instantia:tamen potest ꝛ debet appellare:lz prosequi non teneatur vel non possit.

2 ☞Si aliquis est condēnatus ad penā pecuniariam:cū hoc qō si eam non soluerit infra certū terminū amputetur sibi pes vel condēnetur in metallū ꝙ possit alius pro eo soluere talem penam:ꝛ ab eo inuito repetere.

3 Jn causa ciuili si snia est lata contra vnum an possit alius sine mandato nomine illius appellare.

4 Jnquisitus postꝙ est confessus an possit renuntiare termino prefixo a statuto ad se defendendum.

5 Snia lata i causa capitali an possit mitti executioni etiā infra decem dies datos ad appellandum.

6 Jn causa capitali si condēnatus est in carceribus an admittatur procurator.

Non tantum. ¶Pro condēnato in causa capitali potest quilibet
1 appellare etiam illo inuito.b.d.et semper allegatur. ¶Quero lex ista loquitur qñ erat condēnatus ad mortē naturalem quid si ad membri abcissionē.Respondeo idē ꝑm Ang. ꝛ bene qz mēbri abcissio equiparatur morti cum saltem illud membrū moriatur.vt no.in.l.ij.C.de offi.eius qui vi.alte.gerit. 2 ꝛ in aut.de questio.ſ.super hoc. ¶Jtem quero quid si est cōdemnatus ad mortem ciuilem vt deportatus vel damnatus in metallum:videtur aliud dicendum.argu.huius teꝝ.um dicit ad supplicium ducere ꝛc.contrarium puto verū per ea que habentur in.l.stichus.de pecu.leg.vbi dicitur quod si aliquis est condemnatus ad penam pecuniariam:ꝛ si ipsam non soluerit infra certum terminum vt amputetur sibi pes vel dānetur in metallum:vel quoquo modo amittat ciuitatē vel vbertatem potest quis pro eo soluere pecuniariam penam ne ille in illud currat nec potest ille dicere qō male fecisti:qz voluisset potius illas penas pati.ꝛ Bal. in.l.fi.C.de neg.gest. dicit quod etiam si ipse contradicit a principio ꝛ protestetur quod non soluat nisi bilominus admittetur ad soluendum:ꝛ ad repetendum.Jtem Bar.consuluit ꝙ si nullus offerat pro eo:nec etiā ipse vult soluere:tū est dues ꝛ posset soluere si vellet ꝛ reperiūtur bona qō iudex debet facere ex̄cussionem in bonis ꝛ nō expectare quod incurrat illas penas:ꝛ allegat.l.cum duobus.ſ.idem respōdit
3 s.pro socio.qō perpetuo tene menti. ¶Sed contra predicta oppono quod quando agitur de petenda liberatione non admittuntur nisi coniuncti vsq; ad tertium gradum:vt.s. de lib. cau.l.i.cum seq. Solu.verum est quādo ageretur ciuiliter:sed si criminaliter esset condemnatus ad talem penam per quam afferatur libertas directo:vel conditionaliter admittitur quilibet extraneus vt dixi:ꝛ ex predictis patet quod in causa ciuili si sententia est lata contra vnum non potest alius sine mandato nomine illius appellare:lz quidam cōtradixerint qō valeat talis appellatio:dūtamen ratificetur infra decem dies sed contrarium patet hic a contrario sensu:qz si est speciale in causa capitali ergo in contrariū est ius cōmune vt non admittatur qs nisi sua interfit pecuniariter:vt patet in legibus precedētibus. de hoc vide in Spe.eo.titu.ſ.i.ver.pozro.ꝛ per.item dixerunt
4 quidam in fi.versi.ꝛ premissa. ¶Facit etiam ista lex cōtra cōmunem obstinantiam iudicium maleficiozū qui postꝙ inquisitus est confessus faciunt ipsum renuntiare termino prefixo a statuto ad se defendendum.nam videtur quod renuntiare nō possit vt hic.ꝛ not.glo.s.de pactis.l.pactum inter heredē.ante fi.magne glo.ꝛ arg.s.de questi.l.i.si quis vltro.ꝛ de penis si nō defendantur.Bar.tangit istum passum:ꝛ non decidit.s. de publi.iudi.l.custodias.in fi. Breuiter dic ꝙ si dicit se non habere aliquas defensiones quas facere possit bene potest renuntiare termino.Hoc videtur sensisse gl.s.de fur.Bal.ꝛ ibi Ang. hoc tangit:sed si hoc non dicat secus:ꝛ ita loquitur qō.s.dixi in cōtrarium hoc etiam fuit de mente Bald.in.l.fi.s.de fer.qui dicit quod non poterit renuntiare defensionibus sed termino sic: et allegat no.per Jnno.in.c.cum olim. abbas de offi. dele. potest enim dici quod lz renuntiauerit termino ꝛ dicat se non habere defensiones lz valeat:si tamen anteꝙ fiat executio ipsum peniteat potest renocare quod fecerat ꝛ se defendere per iura preal
5 allegata. ¶Et hoc sentit Ange. in.d.l.custodias. allegatur etiā iste teꝝ.in prin.quod sententia lata in causa capitali potest mitti executioni etiam infra decē dies datos ad appellandū.Bartangit hoc in.l.qui vltra.s. de penis. ꝛ determinat cōtrarium de iure:licet secus hic de consuetudine.ꝛ ad istum text. respon-
6 det quod male ducebatur ad iudicium.dicit etiam Barto.ꝙ hic est casus quod quando cōdemnatus est in carceribus ꝛ sic condemnatio nō potest esse eluforia:admittitur procurator in causa capitali.nam si admittitur qui non habet mādatum fortius qui habet.de hoc per eū.in.ſ.ad crimen. ¶Ultimo quero quid si lata est sententia contra contumacem in absentia:qō videtur tunc non habere locum ista lex quia cessat periculum de quo hic.Contrarium dicit Ange. fuisse hic obtentum.nam licet tunc non subesset periculum potest subesse in futurū si perueniat in fortiam.

Cum quidam. ¶Si,ppter metū illatū a
1 iudice a quo dubitat qs interponere cozā eo appellationē potest eā interponere cozā aliꝭ publicis.b.d.Declara bocyt habeē in.l.fi.C.si perme.iudi.ꝛ in.c.fi.extra eo.tit.in quibus habetur ꝙ tunc etiam si non appellet habetur appellatio pro interposita dūtamē coram illo iudice a quo exprimat causas grauaminis dicendo. vos grauatis me in hoc ꝛ in hoc.Et dicit Jnno.in.d.c.fi. quod etiam si postea prosequatur litē cozā eodē durante eadē causa victus non censetur renuntiare appellationi.facit qō ipse idez not.in.c.causam matri.de offi.deleg.ꝛ vide in Spec. de appel. in quarta parte Spe.ſ.i.ver.porro.si ꝑpter metum iudicis ꝛc. et quod plene no.Bar.in.l.de pupillo.ſ.si quis ipsi pretori. de no.oper.nun.vbi qualiter de isto metu pōt apparere.

Illud sciendū.

Illud sciendum. ¶Qui appellat nō
1 debet proferre contra iudicē qui sniam tulit.als debet puniri.d.o. Jntellige etiam ab eodem iudice ꝛ fine aliquo processu: sed de facto:quia defendit suam iurisditionem ꝛ honorem officij:quia iniuria est notoria: ideo non requiritur processus ad quod.C.de testib.l.nullum.ꝛ quod not.in.l.vnica.C. ne quis in sua causa.ꝛ punietur extra ordinem arbitrio suo cū pena non sit determinata.vt.l.j.ſ.egpilatores.s.de procur.Non tamē puto quod si dicat sentētiam iniquam ꝛ iniustam videatur p hoc conuitiari iudici:sed ita demum si impugnat sibi dolum dicēdo quod corrupt⁹ fecit vel motus amicitia vel fauore. adde qō babetur in.l.debuit.s.de insa.

2 ☞Fauor libertatis an sit maior quam reipubli. vel pupilli seu minoris.

Illud sciendum. ¶Aduersus sniam
1 latā ꝑ libertate potest appellari:sed nō pōt peti restitutio in integrum facuore pupilli vel reipublice.b.d. ¶Istor.ergo hic quod maior
2 est fauor libertatis ꝙ reipu.vel pupilli seu minoris: quod patet qz fauor reipubli.vel pupilli in petendo restitutionem in integrum succūbit fauore libertatis:vt hic pt⁹:ꝛ procedit hic qñ sententia lata pro libertate transiuisset in rem iudicatam.nam tunc si per restitutionem in integrum rescinderetur snia retractaretur libertas que semel cepit competere:qō nunq̄ permittitur:sed si non transiuit in rem iudicatam permittitur appellari a tali sententia:qz tunc non sequitur illud incōueniens cū libertas non ceperit competere ꝛ appellatio facit haberi perinde ac si sententia lata non fuisset.Nota etiā ex hoc ꝙ facilius denegatur remediū speciale ꝙ iuris cōmunis.vide ad hoc bonam glo.in.l.j.C.si aduer.vendi.

2 ☞Restitutio in integrum cōcessa vni:an ꝓfit alteri cōsorti.
1 **Si qui separarim.** ¶Cū ꝓinc. istius debet coniungi.ſ. si quis aduersus.ꝛ.ſ.fin.qui incipit qō est rescriptū:qz tractant de eadem materia quando plures fuerunt condemnati ex eadem causa:puta plures tutores ꝑpter malam administrationem ꝛ vnus appellat alter non:an appellatio illius pro fit non appellanti ꝛ etiam eius victoria fi cōtingat illū obtinere.et in prin.istius legis dicitur ꝙ si fuerunt condēnati diuersis sententijs non prodest:ꝛ sic est opus pluribus appellationibus:ꝛ ille qui non appellauit non potest prosequi appellationem illius:ꝛ si ille obtineat hoc sibi non prodest:ꝛ hoc dictum debet suppleri quando etiam fuerunt diuersa iudicia ꝛ etiā diuerse probationes sed si fuisset vnum iudicium inchoatū cōtra plures ꝛ vnus libellus:lz postea ꝓferanꝫ diuerse sententie:qō fieri potest:vt.l.nō idcirco.s.de iudi.ꝛ qō no.Bart.in.l.de vno quoq;.de re iudi.esset secus. Idem si essent diuersa iudicia ꝛ diuersi libelli:qz diuerse sententie tū fuisset vnum ꝛ idem genus probationis:vt qz ex vno et eodem codice rationum producto in vtroq; iudicio fuit, quilibet conuictus: vt hic in.ſ.si cum ad uersus.non sic si ijdem testes qui fuerunt producti contra vnū producantur postea contra alterum qz possunt variare in deponendo.vnde non dicitur idem genus probationis:sed liber non valet ꝛ isto modo intelligit Bar.ꝛ Ange.illum.ſ.Si autē sit vnum iudicium ꝛ vna sententia tunc loquitur.ſ.fi.quo casu si fuit diuersa causa defensionis qz cōtra vnum agebatur quod administrauerat ꝛ male contra alterum qz non administrauerat:ꝛ tunc appellatio vnius alteri nō prodest nec etiā victoria. Sed si erat eadem causa defensionis:qz contra ambos agebatur de mala administratione:tunc appellatio vnius alteri pro dest:ꝛ etiam victoria:ꝛ ex primo dicto sequitur quod si ille qui appellauit transigat cum actore alter qui non appellauit. boc non obst.potuit appella.prosequi.ita not.in Specu.eo. titu.ſ. j.versi.item si plures.cum seq.vbi vide de materia bozū testiū. ꝛ etiam habetur in.c.vna.extra eo.titu.Cetera vide hic ꝑ Bar. qui plene distinguit vltra glo.de materia etiam istorum testiū C.si vnus ex pluribus appella. ¶Pro declaratione autē glo. oppo.quod victoria vnius nunq̄ prosit alteri nisi quando agitur super re indiuisibili contra ambos vt seruitu.vt.s.si seruitus vēdicetur.l.loci corpus.ſ.si fundus.Breuiter quicquid dicat glo.dic ꝙ ibi loquitur in sententia lata in causa principali: tunc enim procedit quod dixi. Sed quando est lata in causa appellationis:ꝛ queritur an prosit alteri non est curandum: siue diuisibilis siue indiuisibilis:ꝛ etiam cum queritur an appellatio facta per vnum prosit alteri sed est distinguendum vt habe
2 tur in istis testibus. ¶An autē restitutio in integrum concessa vni prosit alteri consorti etiam minori ex eadem causa.dicvt in l.j.C.si in cōm.eadēq; causa.vbi similiter distinguitur an sup re diuisibili vel indiuisibili:scias etiam quod iste teꝝ. loquitur quando vnus appellauit ꝛ alter non:nec etiam acquienit sententie tacite vel expresse:sed si ambo appellassent victoria vni nō ꝑdesset alteri indistincte qz pronuncio sibi per suā appellationem videtur renuntiasse pronūtioni legis.argu.l.fin.C.de pact.cōuen.cū ibi nota. Jtē si acquieuisset snie per ea que dixi s.eo.ab executore.ſ.alieno.ꝛ.l.a sententia.

1 **Si quis vna.** ¶Plures summe eadē actione pe tite debent simul cumulari.ꝛ bā-
bentur pro vna etiam quantum ad impediēdam iurisditionē iudicis.b.d. Et pro declaratione huius vide.l. in offerendis. C.eo.titu.de appella. ¶In glo.ſ.solutio ibi pluribus accusabec vna vera ꝑm doctores. lz in ista vna accumulatio de pluri bus et diuersis specieb⁹ querere vt de mala administratione salis ꝛ frumenti:ꝛ sic de similibus quia omnes summe habentur pro vna:propter vnitatē accumulationis.Si autem ex diuersis accumulationibus:tunc ad impediendam iurisditionez non fieret coaceruatio:sed ad prorogandum sic: vt habetur in d.l.si idem.cum eodem.ꝛ addc quod si post litem inchoatā estimatio litis crescit iurisditio iudicis vt de tota possit cognoscere:licet eius iurisditio esset limitata ad minorem summam: vt est casus notabilis in.l.ampliorem.ſ.fina.C.eo.Jtem addc qō non debeat inspici quātum potest exigi si forte condemnatus est non est soluendo:sed quanta est summa in condemnatione contenta vt est casus in.d.l.in offerendis.quod inducit ad plura.vt ibi no.Non sunt alia.

Quoties. ¶Si plures sunt cōdēnati in vna sentē-
1 tia ad vnam summā quilibet censet condemnatus pro parte nisi exprasse digerit.b.d. Loco:dat.C. si plures vna senten.ꝛ procedit istud dictum etiā si quilibet esset obligatus insolidum prima accumu. Et sic no. quod sentētia simpliciter lata contra plures nō intelligitur ꝑm naturam prime accu. vt sicut illa dabatur insolidum contra quemlibet ita ꝛ snia censeatur lata contra quemlibet insolidum:qz sentētia est stricti iuris:ꝛ ex ea non plus sequitur ꝙ necessario legiꝛatur.vt no.Bar.in.l.iulia. de cōdi.indebi. ptz etiam hic quod quādo sunt plures obligati ad idem quilibet insolidum potest actor petere quemlibet insolidum condēnari.quod patet qz in d.l.j.C.eodem.dicitur quod si iudex condēnat quēlibet insolidum:tunc quilibet insolidum tenetur boc aūt non potest facere nisi esset petitum.vt.l fi.C.de fideicom.lib. Jntellige tamen premissa protestatione ꝙ vna solutione est contentus als non procederet libellus ꝑm Bar.vt ipse no.in.l.ij.De duobus reis. Sed contrarium tenet Bald.in hoc vltimo.in.l.si ex pluribus de leg.ij.vt ibi dixi.

1 **Cum ex causa.** ¶Executio sententie facta post appellationez
interpositā de facto retractat per viā attentati.b.d. Jste tamen teꝝ.um dicit meruit sententiam melioꝛem videtur quod non retractetur per viam attētati:qz illa retractatio fit statim etiam anteꝙ feratur sententia per iudicem appellationis retractatorie prime:ꝛ hic dr ꝙ fit postꝙ meruit sniam melioꝛe:sez ad iudicē appellationis:sed supple maxime nā etiā ante p titulū.j.nil noua.appel.pen. et plene habetur in c.non solum.extra.eo.titu.lib.vi.ꝛ ista retractatio facta ꝙ viam attentati remanet firma etiam si postea pronuntietur male appellatum:qz legitime facta est:sicut illud qō est factū post denū tiationem noui operis debet demoliri etiam si nuntiatio non fuerit insta.l.i.in prin.s.de no.ope nun.

2 ☞Electio facta ad clamorem populi est ipso iure nulla.

3 Si non valet electio non valet etiam confirmatio superioris si est inferior a principe.

1 **Si constat.** ¶Ab actu nullo superuacuo
appellat.b.d.No.ergo quali ter iudex appellationis debet pronuntiare quando reperit sniam fuisse nullā. nam debet pronuntiare superuacuo fuisse appellatum.debet etiam pronuntiare sententiam nullam:qz dicta appellatio lz nulla ꝛ superuacua: tamen denoluit causam nullitatis ad iudicem appellationis:vt.l.quedam mulier.ff.famil.ber.ꝛ.l.carmelia pia.de iurepa.debet etiā pronuntiare sup negotio principali:qz causa nullitatis ipsum denoluit ad iudicē superiozem sicut ꝛ appel. vt plene no. Bar. j.eo.si expressim.in vltima col. Jnno.tamen in.c.cum contingat.de offi.deleg.dicit ꝙ causa nullitatis non denoluit iustitiā vel iniustitiam sententie: sed certe si potest pronuntiare super negotio principali videtur ꝙ etiam de iniustitia possit pronūtiare si iudex condemnauit:ꝛ male ꝛ sentētia erat nulla:ꝛ si habebat duplicem defectum pronuntiabit eam nullam ꝛ ablol-
2 uet. ¶Not.etiam hic quod electio facta ad clamorem populi est ipso iure nulla:ꝛ ista.l.allegabatur per vltramontanos contra electionem Urbani sexti qui fuerat electus ad clamoꝛē populi

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

romani.q.l.si priuatus.qui.q a quibus.q.c.ij.de elect.allegatur etiam ista.l.q populus non potest auferre ius suum alicui priuato quod est verum faciendo.l.specialem contra ipsum:sed sa ciendo generalem sic:vt in.l.antiochensium.de priuil.credi.et ibi per Barto.q per eundem in.l.toties.ſ.de pollici.† Not.etiã hic quod ſi non valet electio non valet etiam confirmatio superioris:quod est verum ſi est inferior a principe:sed ſi confirmat a principe:q ex certa scientia bene validat:vt.ſ.de adop.l.adoptio non iure facta.

2 ☞Si aliquis expreſſit plures cauſas in libello an ſufficiat vnam tm̃ proſequi.

1 **Appellanti.** †Si ſnia cõtinet plura capitula nõ habet neceſſe appellãs dicere a quo capitulo appellat:ſed habet appellare ſimpliciter:q ab oibus appellaſſe. Itẽ ſufficit appellãti habere vnã cauſam iuſtã appellãdi.b.d. ¶Circa primũ dictũ eſt hic vna glo.q̃ per omnes repetendũ q̃ tenet q̃ ſi appellet ab vno capitulo ſuc.porrigatur etiã alia quod eſt falſum:nec hoc vult iſte tex.imo cum ſe reſtringat ad vnum cenſetur in aliis approbaſſe ſententiam.nec ob.l.ſcio.ſ.fi.ſ.eo. q̃ ibi non erant plura capitula ſed erant plures cauſe appellãdi de quibus ſufficit exprimere vnã.q nihilominus poteſt als proſequi etiam ſi nullam expreſſiſſet poſſetq̃ ibi dixi q non eſt eadem ratio in pluribus cauſis que eſt in pluribus capitulis: ſed ſi eſſent diuerſa bene diceret glo.per ea que habentur in.l. etiam.ſ.de mino. ¶Circa vltimum dictum quero quid ſi ali a quis expreſſit plures cauſas in libello[a]an ſufficit vnã tm̃ proſequi vel expreſſit plures cauſas in libello an ſufficiebat ad victoriã et actor nõ ſe extinxit:als ſecus.vt pt̃z ex no.per Cy.in.l. cũ te. C.de proba.q per Bar.in.l.diuus.ſ.de re iud.q per glo.in.c.ij. extra de reſcrip.vbi omnino vide. a ¶Si aliquis ex preſſit plures cauſas in libello.ad de Bar.i.l.ſi plures.ff.de admi. tut. Bart. in.l.ſi pluribus .ff. de lega.ij.

2 ☞Oſi tertius pro ſuo intereſſe venit ad cauſam ceptã p aliũ vt aſſiſtat an poſſit illum remouere a iudicio.

3 Statutum ſi arctat patrem ad ſoluẽdum condẽnationem pro filio delinquente:q proceſſum eſt contra filium cõtumacem an t eneatur pater ſoluere.

4 Legatarij an debeant agere contra heredẽ ſcriptum qui perdit hereditatem an vero contra illum qui obtinuit.

1 **Iperlusorio.** †Snia lata cõtra ſcriptum heredẽ ſup teſtõ preiudicat legatarijs ſi heres cauſaꝫ defendit q ideo permittitur legatarijs appellare:q etiã appellationi interpoſite per heredem aſſiſtere ſi habent eum ſuſpectum: ſed ſi heres cauſam non defendit q contra ipſum abſentem eſt lata non preiudicat legatarijs cum poſſint agere contra illum qui obtinuit q ideo non appellant:q eorum nõ intereſt.b.d.tota lex. ¶Quero qualiter fuit hic actũ contra teſtm̃ glo. intelligit q querela inofficioſi:q tunc ppie ſententia facit ius: q̃ teſtamentũ q̃ eſt aliq̃ reſcindi põt:poteſt etiam intelligi quando fuit dictũ teſtm̃ nullũ:q tunc non ppie facit ius:q̃ facit nullum de aliquo:ſed declarat q nihilomin9 habet locũ q̃ dicitur poſtq̃ ſnia eſt lata cũ herede ſcripto ad quẽ principaliter pertinet defendere teſtm̃:vt noceat ſententia legatarijs q̃ ius a teſtamẽto depẽdet ex aliqui dicant contra hoc ſcõo caſu.hoc no.per glo.q doc.in.l.i.ſ.de excep.rei iudi.q per Cy.in.l.i.C.q. res iudi.nõ no. ſecus ſi eſſet lata cũ vno ex legatarijs ad quos principaliter nõ pertinet defendere:vt ibi not.q.l.ſi patroni.ſ. fi.ſ.ad trebel. per glo.f. ¶Queritur circa ver.ſed q agitur q̃ ſi tertius pro ſuo intereſſe venit ad cauſam ceptam per alium vt aſſiſtat an poſſit illum remouere a iudicio q eſt dicẽdum quod ſic duobus cõcurrentibus.ſ.quod ad ipſum principaliter pertineat defendere cauſam. nõ aũt ad illum qui cauſam cepit:vt ſi venditor cepit cauſam ſuper proprietate rei vẽdite:q emptor ad quem magis principaliter pertinet defendere ppietatẽ venit ad cauſam.vel pone q vꝝ cepit cauſam ſup ppietate rei dotalis q maritus venit ad quem principalius pertinet: q̃ eſt dominus.vt.l.doce ancillam.C.de rei ven.ſm q̃ requiritur q̃ veniat ante litem conteſt.vel ſi venit poſt q̃ ignorauerit geſta cũ illo:ſed ſi alterũ illorum deficit:vel q̃ principalius vel eque principaliter ptinet ad illũ qui cepit vt in caſu.ſ.l.ab executore.ſ.i.ver.idq̃ ita conſtitutũ.vel in caſu huius.l.nõ poteſt illũ a iudicio repellere.idem ſi poſt litem conteſt. veniret q ſciuiſſet illũ inchoaſſe:q non cõtradixiſſet:tunc nõ põt eũ repellere: ſed aſſiſtere vna ſecum.ita colligitur ex not.hic:per doct.q in.c. cũ ſuper.de re iudi. quid autem poſſit facere quando aſſiſtit cum illo tetigi in.o.l.ab executore.ſ.i. ¶Item quero quid vult dicere perluſorio iudicio. Reſpondeo nõ intelligas q̃ appareat heredem colluſiſſe:tunc enim indiſtincte legatarijs non noceret ſicut nec tranſactio heredis vel renuntiatio lit.vt.ſ.eo.a ſententia.ſ.i.ver.ſed ſi in fraudẽ.Sed intelligas q̃ legatarij hoc dicebant vel ſuſpicabantur q̃ nõ colluſiſſet nõ tm̃ probabant.

¶Itẽ ſcias q̃ iſta lex̃ pcedit de iure illo.hodie vero reſciſſo teſtamento per querelã vel ratione preteritionis non irritantur legata q ſic ſnia non noceret legatarijs.vt in auc.ex̃ cauſa.de libe.prete.q ſic non poſſent appellare. ¶Circa.ſ. quoties.intelligo teſtm̃ quãdo heres in mediis cauſe nõ defendit ſi ſemp fuiſſet preſens q defendiſſet reum ipſo preſente eſſet concluſum in cauſa:ſi poſtea ſententia eſſet lata cõtra ipſum abſentẽ q cõtumacem noceret legatarijs:q non videt lata:eo q non fuerit cauſa defenſa ſed potius q̃ heres nõ habebat ius.arg. eorum que habentur in.l.Quis indubitati.C. de adul.et q̃ not. in.l.ſi ideo.ſ.de euic.q vbicunq̃ ſententia lata contra vnũ alteri preiudicat.intellige ſm dictã limitationẽ q̃ cõtra ipſum defendẽtẽ cauſam. †Ex quo determinat ſi ſtatutũ arctat patrẽ ad ſoluendum condẽnationẽ pro filio delinquente q pcẽſſum eſt cõtra filiũ cõtumacẽ non teneꝫ pater ſoluere:q̃ plene dic vt not.

4 Bar.in.l.cum filius.de verb.oblig. ¶Ultimo no.bene tex.in fi.q legatarij non agunt contra ſcriptum qui perdit hereditatem:ſed nõ illum qui obtinuit.ſed contra.ſ.de tranſact.l.iij.in prin.Sol.ibi ſcriptus heres tranſegit cũ legitimo: vñ etiam ſi nihil ſibi remãſit de bonis hereditarijs quenienꝫ a legatarijs quib9 nõ nocet tranſactio:q̃ pdidit ſniam voluntarie:hic vero pdidit cõtra ſuam voluntatem p ſententiã. ¶Iterũ adhuc opono:q iſta legata ſi nõ fuerũt repetita ab inteſtato nõ debent poſſe peti a legitimo q habet hereditatẽ ab inteſtato:vt.l.i.ſ. de iure codi.Sol. verũ eſt iſte legitimus poſtea in iudicio moto cõtra ipſum per legatarios iterum.pbet teſtm̃ inofficioſum vel nullũ q obtineat ſententiam.nã illa q̃ lata eſt contra heredẽ eis non preiudicat.ita intellige tex.tene mẽti.poſſunt ergo agere:vt dicit tex.nec repellũtur propter hoc ſolũ q̃ ſcriptus fuit victus.non tamen dicit tex.quod obtineãt:ſed dicit vt dixi.Sed quo iure poſſunt agere contra legitimum cũ ab eo non fuerint relicta.iſtud eſt mirabile nec poteſt procedere niſi de equitate: q̃ reperitur bona poſſidere.nam actio ex teſtamento de rigore non poteſt dari contra eum qui non habet ex teſtamento.et adde q̃ nõ.in.l.controuerſia.ſ.de tranſac.

2 ☞Seruus non poteſt cõdẽnari niſi pena corporali.

3 An dominus poſſit appellare pro ſuo vaſallo vt epiſcopus p ſuo clerico vel capitulo.

1 **Serui appella.** †A cõdẽnatione facta de ſeruo in cauſa criminali põt appellare dominus q appellationẽ pſequi per ſe vel per procuratorem. ſeruus vero non niſi in ſubſidium deficiente domino.hoc dicit.cum.l.lucius.ſ. eodem. Et no.q ſeruus non poteſt condẽnari niſi pena corporali cũ bona non habeat:q ideo intereſt domini pecuniariter defendere corpus ſerui:nimirum ſi in hac cauſa criminali reſpectu ſerui poteſt interuenire procurator contra regulam.l.pe.ſ. ad crimen.de iudi.q venit pro intereſſe pecuniario principaliter vñ in conſequentiam poteſt defendere etiam cauſam criminalem.

3 an ꝫautem dominus poſſit appellare pro ſuo vaſallo. vel epiſcopus pro ſuo clerico vel capitulo. vide Specu. de appel.ſ.i.pe.q ſi. Non ſunt alia.

Onſtitutiones. †Quando appellatio eſt pbibita. põt ea non obſtã. ſententia executioni mandari: q ponuntur tres caſus in quibus pro hibetur.hoc dicit.Alij ponunt C.quo.appella.non recip.per totum.q plenius in Spec.de appel.ſ.in quibus. Primũ autem dictũ intellige quãdo iudex a quo appellationi nõ detulit:q nec deferre tenebaꝫ poſtq̃ a iure appellatio erat inhibita.ſi autem detuliſſet ligate eſſent manus eius p.c.cũ appellationibus.eo.tit.lib.vi.

2 ☞Si plura ſint capitula q plures ſnie q vnicũ iudicii an requirantur plures appellationes.

3 Si ille plures ſnie proferuntur vnico contextu an ſufficiat dicere appello.

1 **Um in vna.** †Si plures ſunt ſententie plures debent interponi appellationes:als tranſit in rem iudicatam illa a qua nõ eſt appellatum.Et pone iſtum caſum q in eodem libello creditor ponit ſortem q vſuras.dicitur ergo vnum iudicium ꝓpter vnũ libellum q vnam inſtãtiam:et hoc vult dicere tex. dum dicit in vna cauſa. Iudex tamen vna die condemnauit reum ad ſortẽ altera die ad vſuras.certe potuit hoc facere:quia licet libellus eſſet vnus et vnum iudicium: tamen ſumme erãt diuerſe ſicut etiam quando vnum iudicii q vnus libellus datur contra plures:ſi ad vnam ſummam: q̃ propter pluralitatem perſonarũ reputantur plures ſumme:q ideo poteſt vna die dari ſententia contra vnum q altera die contra alterum.vt.l.nõ idcirco.ſ. de iudi.Sed ſi eſſet vnica ſumma q vnum iudicium q vna pſona contra quã

contra quam datus eſſet libellus tunc non poſſet iudex vna die dare ſententiam in vna parte q altera die in altera: quia nõ debet diuidi iudicium.q hoc eſt quod not. Innocen.in.c.cum

2 inter.q nõ no.in.l.gd tñ.in prin.ſ.de arb. †Quando ergo ſunt plura capitula vel plures ſnie:ſi vnicũ fuerit iudicium q vnus libellus:ſi tñ feruñ ſnie diuerſis temporibus ſuper quolibet dicuntur plures ſententie:q ideo requirunt plures appellationes:ſed ſi vnica tm̃ fuiſſet ſnia licet cõtineat plura capitula ſufficere vnica appellatio.vt.ſ.de appel.in princi. ¶†Sed quero

3 a in primo caſu quid ſi ille plures ſnie[a] vno cõtextu proferuntur in eadẽ vel diuerſis an ſufficit dicere appello. Iſta fuit queſtio diſputata quam ponit Jo.and.in mercu.in ſecũda pluralis loquutio.dic breuiter q ſi ſtatim appellauit vna voce appello videtur ab omnibus appellaſſe.arg.d.l. appellan.ſ.eo. niſi fuiſſet vſus verbo ſingularis numeri dicendo appello a ſententia veſtra:q tunc videtur appellaſſe a grauiori vel ſi ſunt equales ab vltima.q hoc eſt quod not.in.o.q.diſputata. Si autem non incontinenti.q ſic eſt neceſſe appellare in ſcriptis tot ſcripture videntur neceſſarie quot ſunt appellationes q quot ſunt ſnie: põt tñ dici q in vna ſcriptura poſſint omnes appellationes interponi:q vnitas ſcripture nõ facit quominus dicatur plures appellationes.dũtamen de omnibus ſententijs fiat mentio et ab omnibus dicat ſe appellare.iuxta not.ſ.ad turp.l.j.ſ. ſi plura.per Bar.q.C.ſi cer.pe.l.eo qõ a multis.per Cy.

☞Autoritas curatoris non ſufficit pupillo ad adeunduñ hereditatem:ſed adulto ſic.

Tutor an etiam detur certe rei vel actui.

1 **Tutor.** †Si appellat a datione tutele interim dat curator q ſi euenerit caſus in quo autoritas tutoris non ſufficiat datur tutor ad illum actum.b.d.q ſemper alle

2 gatur † q autoritas curatoris nõ ſufficit pupillo ad adeũdum hereditatem ſed adulto ſic.Not.etiã q̃ ex regulariter tutor non detur certe rei vel actui:ſed debeat dari perſone q vniuerſaliter vt.l.certarum.de teſta.tu.q hoc caſu eſt ſpeciale q̃ ex eſt datus tutor q vniuerſaliter et pſone q ipſe appellauit a datione põt ad vnum actũ dari vnus alius tutor.q illo expedito finitur eius officium.No.etiam q ex regulariter pupillo nõ debeat dari curator:ſed tutor:fallit tñ hoc caſu q̃ ſi fuit dat9 tutor:q ille appellauit:q interim dꝫ ſibi dari curator niſi occurrat caſus in quo tutor ſit neceſſarius q tunc debitur ad illum ſolum actum.

2 ☞Snia eſt nulla ipſo iure q̃ ex tinet expreſſum errorẽ iuris.

3 Si facta eſt de nouo aliqua reformata q nõ eſt i volumine ſtatutorum an ſententia lata contra illam ſit nulla.

1 **Jexpreſſim.** †Snia que cõtinet expreſſum iuris errorem non valet nec eſt neceſſe ab ipſa appellare:q ſi de facto appellatur q appellatio deferatur nõ reconuale

ſcit:q ideo ſuper negotio principali iterum cognoſcit q pronũciatur.b.d.Et eſt ſolennior lex iſtius tituli in qua venit tractanda materia nullitatis ſententie ſuper qua multe queſtiones ſormantur quarum aliquas tangit hic Bar.q in.l.i.C.q̃ pronoc. non eſt neceſſ. vbi oĩno vide.q p Jnno.q alios cano.in.c. cũ cõ

2 tingat.de offi.delega.q in.c.cum in iure. ¶†Nota primo ſentẽtiam eſſe nullam ipſo iure quando continet expreſſum errorẽ iuris.concor.l.j.ſ.item cum cõtra ſacras.j.que ſent.ſine appel. Ratio huius colligit ex eo q̃ dicit tex. in.l.j.ſ.i.in fi.ſ. ad turpil.q facti queſtio eſt in poteſtate iudicis.nõ autem iuris autoritas vt etiam dicitur.j.ad municip.l.ordine.in fi.prin.ſed quãdo continet expreſſum errorem iuris cenſetur iudex pronũtiaſſe iure conſtitutionis non de iure partis.vt in.d.ſ.item cũ contra ſacras.q̃ non erat in ſua poteſtate:ſed ſi nõ exprimeret errorem iuris tunc videretur pronuntiaſſe de iure partis.nam ſi egi contra ex teſtamento facto a pupillo:q tu opponis q̃ nõva lex:q iudex hoc non obſtante pronuntiat pro me non exprimẽdo q̃ pupillus poterat teſtari cenſetur potius pronuntiaſſe ex eo q ille non erat pupillus:ſi re vera eſſet: q̃ iſtud conſiſtit in facto:q factum fuit in ſua poteſtate:q ita loquit̃.l.p.eſes.ſ.de re

3 iudi.alleg.hic in glo.pro contraria. †Itẽ limita hãc.l. per aliã legem allega.in ea.glo.q̃ illud ius contra q̃ pronũtiauit expreſſe erat in corpore iuris clauſum:als ſecus:vt.l.cũ prolatis. de re iudi.per quam pt̃z q ſi facta eſt de nouo aliqua reformatio q non eſt in volumine ſtatutorum ſnia lata cõtra illã nõ eſt nulla als eſſet nulla ſicut ſi contra ius cõmune cum ius municipale habeat eaſdem vires in illo loco. Tertio extra glo. limito alio modo vt intelligaꝫ q̃ illud ius erat certũ q infallibile als ſecus vt ecce filiuſſa.nõ poteſt regulariter teſtari.fallit in caſtrenſi peculio:ſi ergo iudex pronuntiat tale teſtamentum valere ſententia ipſa non eſt nulla.

¶Quando appellandum ſit. Rubrica.

2 ☞An poſſit appellari a decreto decurionũ ſeu deliberatione conſilij ad poteſtatem illius terre.

3 Si eps interfuit in electione capituli tanq̃ eps non poteſt ab illa electione ad eum appellari:ſecus ſi tanq̃ canonicus.

1 **Jquidem.** †A decreto electionis non ſolent.[a] a nominatione appellatur q ab ordine appellaꝫ ad ꝑſidẽ.b.d.Sed an poſ ſit appellari a decreto decurionũ ſeu deliberatione cõſilij ad poteſtatẽ illius terre:hic eſt caſus q nõ:imo ad

1 preſidẽ cui ſubeſt illa terra q rõ eſt q̃ de iure cõi magiſtrat9 municipales q defenſores ciuitatis nõ habent imperiũ:ſed ſolus preſes q ſuperiores ab eo q appellatio eſt mixti imperij: q̃ ex peditur iudicis officio nobili. †Sed ſi ex forma ſtatutorũ haberent imperiũ poſſet ad illũ magiſtratũ appellari:vt contingit in pluribus terris comitatus Flozen.quarũ poteſtates habẽt imperiũ.nã ſi in cõſilio illius terre fiat aliqua deliberatio que tendat in dãnum alicuius priuate pſone a tali deliberatione q̃ dicitur decretũ poterit ad illum poteſtatẽ appellari q eſt ſupe

2 rior:illo ordine cũ ſit poſitus a ſuperiore.ſ.cõi †Florẽ.ſecus ſi eſſet poſitus ab ipſo eodẽ cõi vt in poteſtate Flozen.nã a decreto decurionũ Flozen.nõ appellareꝫ ad ipſum poteſtatẽ Flozen. q̃ eſt inferior:q ita voluit Bar.hic:imo nullo modo appellare tur ſicut nec a principe: q de facto nõ recognoſcit ſuperiorem. ¶In tex.ibi:ſed ſi preſes in ordine fuerit.nõ tñ tanq̃ preſes:ſi a tanq̃ vnus de ciuibus ſeu cõſiliarijs:als ſecus.q ita hodie de

3 claratur in.c.pe.de ap.lib.vi. †Q ſi eps interfuit in electione capituli tanq̃ eps nõ põt ab illa electione ad eũ appellari:ſecus ſi tanq̃ canonicus.q ibi glo.alleg.iſtũ tex.q facit tex.ad queſtionem notatam in.c.conſuluit.de iurepatro.

2 ☞Tempus appellandi q̃ hodie ſit decem dierum.

3 A quo tpe incipiat currere.

4 Statutũ ſi dicat q̃ debeat appellari infra decem dies a die late ſnie quomodo intelligatur.

5 Quãdo conficitur inſtrumentũ de appellatione ſit cautus appellator q̃ faciat apponi non ſolum diem ſed etiam horam:vt appareat an ſit interpoſita infra tempus.

6 Si fuit appellatũ poſt decem dies tamen ambe partes ſciẽter litigauerunt coram iudice appellationis:ac ſi appellatio fuiſſet legitimo iure interpoſita q iudex appellationis infirmet ſententiam an vale bit infirmatio.

7 Sententia lata ſub cõditione an valeat q a quo tẽpore incipiat tunc currere tempus appellandi.

8 Si iudex miſit cauſam ad conſilium ſapientis q conſultor:tardauit reddere conſilium:et inſtantia peribat q pronuntiauit in omnibus et per omnia ſcõm conſilium reddendum an valeat hec ſententia.

9 Licet diuerſa ſint grauamina tempus tamen appellãdi eſt vni forme ad omnia.

10 Appellatio iudicialis debet interponi coram iudice a quo ſi poteſt haberi eius copia alias poteſt interponi coram iudice ad quem.

11 Appellatio a grauamine futuro comminato per iudicem ſi eſt tale quod trahit ſecum executionem vt excõmunicatio poteſt interponi extra preſentiam iudicis: q an liget manus iudicis in procedendo.

12 Tempus appellandi an ſit vtile vel continuum.

13 Snia põt ferri etiam ſuprema hora diei.q an de nocte.

14 Habens aliquem actum expedire cõ iudice q̃ non habeat neceſſe requirere niſi in loco publico vbi conſueuit officium exercere q quid ſi ibi reperiatur.

15 Appellatio poteſt interponi etiam iudice non ſedente pro tribunali etiam die feriata:an tempus appellationis interponẽde vel etiam interpoſite poſſit per iudicem vel litigantes prorogari vel abbreuiari.

16 Durante compromiſſo non currit tempus appellationis pro ſequende ſed interponende ſic.

1 **Biduum.** †Tempus appellandi incipit currere a die late ſententie vel grauaminis illati etiam ſi ſit ſententia conditionalis.hoc primo dumtamẽ potuerit haberi copia iudicis a quo vel ſaltem illa deficiente iudicis ad quem als ſecus.hoc ſecundo.et eſt tempus appellandi biduum in cauſa propria:ſed in aliena triduum.hoc tertio.requiritur etiam ad hoc vt currat tempus appellandi quod ſcierit ſententiam contra ſe latam als non curreret niſi litigauerit per procuratorem:quia tunc ſententia procuratoris facit vt currat tempus licet dominus principalis ignoraret niſi procurator ſit non ſoluendo:et dicitur cauſa propria cum tractatur de propria vtilitate:ſed aliena cum tractatur de vtilitate aliena

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

boc dicit vsq; ad l.i.fi.legam tamen per partes. Hodie tempus
a appellandi[a] est dierū.g.vt in auc.hodie.C.de app.siue in causa
propria siue in aliena.omnia tamen que olim habebant locū in
biduo vel triduo:vt nō currerent ignoranti:ꝛ non inciperet tē
pus de momento ad momentū:ꝛ vt tempus esset vtile a princi
pio ꝛ ex postfacto continuum que patent ex istis tex.locum ba
bent in decēdio licet hoc ibi non dicatur ſm glo.ꝛ doc. ibidem:
q; tempus surrogatum loco alterius temporis est eiusdē natu
re cum illo:vt ibi no.per doc.maxime per Bal.facit.l.in cōtra
ctibus post prin.C.de non nume.pecu. Intendit ergo principa
liter iurisc̄sultus hic declarare duo.ſ.a quo tempore incipiat
currere tempus appellandi. Itē q̄tum sit illud tēpus ꝛ primū
prosequi vsq; ad.ſ.impropria.ponendo primo regulā ꝛ post
ea exceptionē.in.ſ.dies seu limitationē. deinde ingredi scōm
articulum vsq; ad.ſ.fi. In illo autē.ſ.ponit aliam limitationē
ad primam regulam:postea ad legē secundā que incipit si pro
curatoꝛ.o.declarat scōm articulū ponēdo plura exēpla quali
3 ter dicatur causa propria vel aliena. ¶ In isto primo.ſ.no.q
tempus appellationis incipit currere a die sniē late. sed cōtra
q; ſm hoc non incipit currere nisi lapsa tota illa die: q; illa di
ctio ex:oenotat separationem sed cōtra de eo q̄ habetur.ſ.ea.
l.ſ.dies.in tex.ꝛ glo.super verbo subtraxisset.vbi habetur q̄
incipit currere ex illa hora qua ferē snia:et sic de momento ad
momētum.vt etiā habeē in auc.hodie.C.de ap.Sol.fateoꝛ cōtra
rium ꝛ q̄ hic dicitur ex die sententie late exponе.ſ.a recita
tione snie:q; quando reperitur contrarium in iure q̄ incipiat
ab ipso actu illa verba recipiūt eandē interpretationē.tex.est ꝛ
ibi per Bar.in.l.pater.ſ.sexaginta.ſ.de adul. Sed ſi non repe
riretur contrarium in iure:ꝛ sic nō exp̄ediret interp̄etari ver
ba causa vitandi contrarietatem:tunc illa verba ex die exponе
renē.i.finita illa die vt ſi iudex dat dilationē decē dierū ab ista
die vel ex ista die:q; illa dies non computatur in tit.vt not. in
4 addi.Spe.in tit.de dila.ꝛ in ti.de cita. ¶ Et ex boc arguo ad.q.
1 quid ſi statutum dicat q̄ debēt appellare infra decē dies a die
late snie quomodo intelligitur. Ange.ſ.ea.l.ſ.dies. in fi.videt
dicere q̄ debet intelligi ſm ius cōe.ſ.a recitatione snie.pro hoc
facit id qō.ſ.dixi. licet ipse non alleget; q; ista exp̄ositio non est
omnino extranea cū reperiatur fieri in iure interdū causa eui
tandi cōtrarietatē:ergo etiā fieri debebit statutum cōcordet cū
iure cōmuni qō est fiendū ꝓ posse.vt.l.gradatim.ſ.ꝛ si lege.de
mune.ꝛ bo.sed istud esset verum si statutū posset aliqd operari
vltra ius cōmune:sed hoc operabitur si intelligat modo p̄dicto:ꝛ regulam habemus q̄ nunq̄ fienda est interpretatio per
quā lex vel statutū sit superflua si alia cōmode dari pōt.vt no.
in.l.i.ſ.fi.ſ.ad muni.ꝛ ista pars forte melioꝛ est in puncto iuris
5 et adhuc fauoꝛabilioꝛ appellanti. ¶ Item quero de questio
ne quotidiana pone snia fuit lata prima die mēſis hora tertia
rum reperitur appellatio interposita decima die mēſis: tamē
in instro nō dicitur q̄ hora tertiarū opponit cōtra appellatio
nem qō nō teneat nisi probeē q̄ saltē ante finitā horā tertiarū
fuerit interposita:q̄ potuit interponi post:ꝛ sic lapso tpe:q; cū
currat de momēto ad momētū:sicut snia fuit lata hora tertia
rum ita ꝛ finitur tēpus hore tertiarū.decima die. Dicit Ang.
in.ſ.dicens se consuluisse ꝛ obtinuisse q̄ talis appellatio nō te
neat q; appellanti incūbit onus iustificandi suā appellationē.
iuxta not.in.l.bi qui ad similia.C.de appel.ꝛ non iustificat nisi
probet qō fuerit interposita infra tempus legitimum. Ego ha
bui hunc casum de facto ꝛ allegaui Spec. in tit.de appel.ſ.de
offi.circa fi.qui tenet exp̄esse q̄ appellatoꝛ debet probare suā
appellationem interpositam infra decem dies. Item allegaui
Jo.and.in addi.in tit.de fide instru.ſ.breuiter. circa princ.vbi
ad literam determinat istam questionē:qō quando conficitur
instrumentum de appellatione fit cautus appellatoꝛ qō faciat
apponi nō solū die sed etiā horā vt appareat an fit interposita
infra tempus.ꝛ pro boc qō not.in.c. venerabilibus. de senten.
ex.com.lib.vi.per glo.etiā in.c.abbate sane. de re iudi.ꝛ in cle.
literas.de rescrip.ꝛ qō not.Bar.in.l.non solū.ſ.sed vt probari
de ope.no.nun.Sed pone iudex consuenit stare per horam ad
banchum sententia fuit lata statim ꝙ posuit se ad banchum.et
sic in principio horе appellatio fuit interposita decima die cū
recessisset a bancho:ꝛ sic in fine horе.an erit legitime interposita puto ꝙ sic: q; totum qō fit ipso ē existente ad bāchum reputa
tur factum vno cōtextu.per id quod not.ſ.de appel.l.i. in fi.cū
seq.vbi docto.dicunt ꝙ appellatio viua voce dicitur facta incō
tinenti posito qō non fit facta statim prolata sententia: sed alijs
actis interuenientibus dummodo anteq̄ recedat a bācho. Et
ex predictis infero contra vnum quod dicit Bal.in auc.bodie.
C.de appel.quod ſi appellatus exc̄ipit quod appellans appel
lauit post decem dies quod ista exceptio est inepta q; nō sequi
tur appellauit post decem dies.ergo nō ante cum sit actus rei
terabilis:ꝛ sic innuit qō debeat succūbere excipiēs sicut inepte
agens.per.l.i.ſ.quod ait.de flumi.ꝛ per id qō not. Bart.in.l.i.
de exc̄ep.ꝛ boc non placet q; etiam si nullo modo exc̄episset de
buit appellatoꝛ iustificare appellationem suam et probare qō
infra decem dies appellauit.als etiā appellatoꝛe tacente succū
beret p no.i locis.ſ.allegatis fortius si exc̄ipit lꝫ inepte. vt.l.i.
6 circa princi.ꝛ qō ibi not.C.de rei vxo.actio. ¶ Sed pone fuit
appellatum post decē dies:ambe tamē partes sciēter litigaue
runt coram iudice appellationis.ac si appellatio fuisset legiti
mo iure interposita querit si iudex appellationis infirmat sen
tentiam.an valebit infirmatio.de boc est glos.ordin. ꝙ non in
clemen.pe.extra de appel.per illum tex.sed ille tex.non facit q;
loquitur q̄ appellatio fuit interposita infra tēpus legitimū ꝛ
facta prosequutio:sed postea deserta fuit appellatio:q; nō fuit
expedita causa infra tempus datum ad prosequendū quo casu
acta censentur annihilata ac si non fuisset appellatū snia ergo
postea lata virtute dictorum actorum tanq̄ lata sine actis non
potest valere.iuxta not.in.l.i.C.q̄ prouo.non est necesſ.Sed si
non fuit interposita infra tempus non potest dici ꝙ postea de
seratur q; qō non incepit non deseritur:ꝛ ideo videtur ꝙ illa
acta valeant virtute prorogationis quam videntur fecisse scie
ter litigando coram iudice ad quem nō erat devolutum negotium per appellationem inualidam q; appellatus scienter vi
detur renuntiasse cōmodo sententie que iam transiuerat in rē
indicatam:ꝛ voluisse ꝙ de nouo cognoscatur.ꝛ sic valebit sicut
quando non oppo.exc̄ep.rei iudicate.quo casu valet sententia
contra sententiam.vt.ſ.que sent.fine appel. rescin.l.i.ꝛ no.in.l.
j.quando prouoc.non est necesſ. Et istud puto verius nisi forte
appareat ex actis qō litigauerunt tanq̄ coram iudice appella
tionis cum non esset.arg.eorum que no.per Jnno.in.c.cum ex
officij.de prescrip. ¶ In glos.que incipit ſm consuetudinē ibi:
sed conditio que tangat negotium sic:dic et dicitur tangere ne
gotium quando concernit probationes factas vel fiendas:vt si
probatum est vel si iurauerit pronuntio pro te.ꝛ dicitur ista cō
demnatio intrinseca:vt no.in.l.cum iudex.C.de sentē. ¶ ꝛ circa
hunc articulum breuiter ꝙ aut fertur snia sub conditione de
presenti vel de preterito que non sunt proprie conditiones aut
de futuro.primo casu aut conditio exc̄trinseca vt si titius est vel
fuit consul.ꝛ sine dubio valet:q; non suspendit:aut erat condi
tio intrinseca.ꝛ de natura actus vt si est probatū ex̄ parte actoris condemno reum ꝛ si non est probatum absoluo vt frequen
ter contingit quando iudex est ignorans ꝛ nescit discernere et
instantia perit vt pluries vidi.ꝛ tunc adhuc docto.videntur di
cere idē.per.l.a diuo.ſ.qō si nulla.de re iudi. Sed ibi loquitur
in interloquutoria in diffinitiua videtur secus:q; debet impo
nere finē litis:als non dicitur sententia:vt.l.quali.de arbi.ꝛ ista
non imponit cum sit necessaria alia declaratio.ꝛ ita als dicebā
senis consulendo:quicquid docto.sentiant nunc reperio Spe.
mouentem hoc dubium ꝛ allegantem quosdam ita tenere per
dictam rationem ꝛ q; iudex non debet dare sententiam nisi vi
derit ꝛ certus sit de eo super quo pronuntiat.vt not.in.c.pe. de
eo qui mit.in poſ.causa rei seruan.per glo.ꝛ iste iudex non vi
detur vidisse acta ex quo non vidit cum intellectu.arg.in.l.die
proferre.ſ.coram.de arbi.tamen ipse Specu.recitat alios tenē
tes cōtrarium ꝛ in illam partem videtur inclinare.ꝛ ita seruа
tur de facto vt ipse not. in titu. de senten.ſ. iusta. versi.sed ecce
iudex.ꝛ ſm hoc no.limitationem ad id quod dicit Barto.in.l.
properandum.ſ.ſi quidem.C.de iudi.q; nonvalet snia si iudex
non vidit acta:ꝛ ideo apponitur visis actis ꝛ actitatis:q; illud
est verum si fert sententiam pure pro vna parte:sed si sub cōdi
tione intrinseca.vt si fundata est intentio sua cū videtur quod
valeat p predicta quod perpetuo tene menti. ¶ Sed tūc quero
a quo tempore incipit currere tempus appellādi an statim vel
cum fuerit declaratum.videtur quod statim.vt hic. Contrariū
puto.ꝛ ita consului ꝙ a die declarationis.per not. in simili.in
l.duo.de re iudi.ꝛ q; anteq̄ fit facta declaratio neutra pars scit
vtrum sententia sit lata pro se vel contra se:ergo non currit sibi
tempus appellādi:q; vtrumq; debet scire vt dicam.j. ea.l.ſ.fi.
et est glos.ordinaria in.c.cōcernationi. de appella.lib.vi. super
verbo sciuerit.ꝛ patet ex not.per Jnno.in.c.j.vt lite non ꝓtest.
post prin. per vnam colūnam vbi dicit quod debet scire latam
esse contra se vt currat sibi tempus. Secundo casu quando sub
conditione de futuro.aut erat exc̄trinseca ꝛ valet licet non sic de
buerit ferri.vt est casus hic:videtur tamen iniusta propter boc
solum ꝙ lata est sub cōditione:ꝛ quod propter hoc potuerit ap
pellari.vt sentit Spec.in.o.ver.sed ecce iudex.aut erat intrin
seca:ꝛ tunc aut poterat statim post sententiā impleri ꝛ fuit im
pleta ꝛ valet vt cōdemno tibi reum si iurauеris eum tibi tene
ri:vel ipsum absoluo si iurabis nō teneri.ꝛ ita loquitur.l.cum
iudex.cum ibi not.ꝛ.l.generaliter.de iureiuran.aut ista condi
tio nō

7 ¶ Ths appellādi. Adde tex.et doc.in cle. appellāti.de appel.

tio non veniebat implere statim vel non fuit impleta:vt con
demno tibi reum si probabis per testes ꝛ tunc non valet.ꝛ ita
not.per Bar.in.o.l.cum iudex.post glo.ꝛ ita etiā sentit Jo.an.
8 in addi.Spec.super.o.ver. ¶ Et boc semel dicebam cōtra Bal.
qui determinat in.l.cum iudex.si iudex misit causam ad consi
lium sapientis ꝛ cōsultoꝛ tardauit reddere consiliū ꝛ instantia
peribat pronuntiauit in omnibus ꝛ per omnia ſm cōsiliū red
dendum.dicit Bal.banc sententiam valere: q; sub conditione
intrinseca.Ego habui hanc.q.de facto in ciuitate Aretij ꝛ alle
gabam contra Bal.id qō.ſ.dixi.q; qñ cōditio de futuro est in
trinseca reddit snіam nullā nisi statim veniat implenda:ꝛ im
pleatur.vt ibi not.per glo.ꝛ Bar.ꝛ per Jo.an.in locis prealle.
sed bic non veniebat implenda nec fuit impleta per duos men
ses post q; causa erat dubia ꝛ fuerat cōmissa duobus. Preter
ea Bal.in.l.i.C.de sen.ex peri.reci.dicit ꝙ iudex non debet pro
nuntiare nisi post consiliū apertum ꝛ lectum tamen presuppo
sito ꝙ dictum Bal.esset verum dixit ꝙ tempus appellādi non
9 currebat ante redditum consiliūm per rationē.ſ.alle. ¶ In
ſ.qō in sententijs.no. q; lꝫ diuersa sint grauamina: q; quoddā
infertur per sententiam diffinitiuam.quoddā per interloquu
toriam:quoddam per alium actum iudicis:nec est proprie dif
finitiua nec prop.ie interloquutoria quoddā qō infertur p pa
ctum iudiciale.de quo.ſ. ead.l.ſ.solent.tempus tamen appel
landi est vniforme ab omnibus vt bic. Idem in tempore prose
quendi.vt in.c.cū sit romana.de appel.in prin.ꝛ in cle.sicut eo.
tit.non sic in forma appellandi.iuxta no.ſ.de appel.l.i.in fi. cū
seq. Aduerte tamen q; antiqui doct.canoniste intellexerūt hūc
tex.qñ actus ex quo quis grauabatur non erat omnino extra
iudicialis:sed erat saltem iudicialis.vt est decretum electionis
quod interponitur a decurionibus de quo.in.ſ.fi quis tuto.in
fi.ꝛ.ſ.solent.sed si erat mere extraiudicialis actus vt est electio
canonicorum.dicebā posse appellari post.g.dies ab illato gra
uamine.vt not. Jnno.in.c.bone.de appel.in fine.et Spe.eo.ti.
ſ.restat.ver.sed quid dices.sed bodie reprobatur per.c. concer
tationi.de appel.lib.vi.quod emanauit ad declarationem hu
ius.ſ.et vide ibi glo.tamen dico istud verum quando appella
ret a grauamine preterito.ꝛ ita loquit bic: sed si a futuro quod
est regulariter in appellatione extraiudiciali.que semper inter
ponitur a futuro grauamine regulariter.vt no.glo.in.o. clem.
sicut potest semper appellare:nec est prefigum tempus:q; quo
usq; timet appellare potest:sed si appellaretur a futuro grava
mine iudiciali.quod regulariter fieri non potest. vt dicit glos.
in.o.clemen.sicut.nisi fuerit cōminatum a iudice.vt in.c.cū ces
sante.de appel. potest dici quod a die appellationis incipiat.
Et qualis debet esse cōminatio vt possit appellari.vide i quar
ta parte Specu. in titu.de appel.ſ.j.vbi ponit formam debet
etiam limitari iste tex.quando grauamen non habet tractum
successiuum sed instantaneum:als possit appellari quādocūq;
durante grauamine vt si iudex aliquem incarcerauerit:q; sem
per grauatur in carceribus vel si citauit aliquem ad locum nō
tutum.nam etiam post decem dies a die citationis facte potest
appellare ſm Hosti.cuius dictum refert Specu.in titu.de ap
pel.in.ij.parte Specu.ſ.restat.versi.sed quid dices.ꝛ Archi.in
o.c.concertationi.ꝛ habui boc anno de facto tetigi aliquantu
lum.in.l.ab egecutore.ſ.de appel.ꝛ.l. sicut reus.de duob⁹ reis.
10 ¶ Nota ex isto.ſ.quod appellatio iudicialis debet interponi
coram iudice a quo si potest haberi eius copia. als potest inter
poni coram iudice ad quem si ergo apparet ex forma instrumē
ti quod nō fit interposita coram iudice a quo:videtur quod nō
valeat nisi probeē quod non potuerit eius copia haberi:ꝛ ideo
consilium est appellatoꝛi.vt protestetur coram testibus ꝛ requi
rat iudicem.argu.in.l.sed si pupillorum.ſ.si quis ipsi pretori.
de ope.no.nun.ꝛ.ſ.de appella.cum quidam.et istud est verum
11 quando appellatur a grauamine illato ¶ sed si a grauamine fu
turo cōminato per iudicem si est tale quod trahit secum egecu
tionem vt egcōmunicatio.puta mandat episcopus subdito vt
aliquid faciat sub pena egcommunicationis quam incurrit de
facto potest ille appellare extra presentiam episcopi ꝛ appella
tione interposita ligate sunt manus iudicis.vt non valeat egcō
municatio.ita vult glo.ordinaria quam tene menti in.c.sugge
stum.de appel.in prima glo.Sed si non traheret secum egecu
tionem.videtur quod talis appellatio nō facta in presentia iu
dicis non protegat appellationē a futuro grauamine nisi post
12 ea intimetur ipsi iudici.ꝛ ita potest loqui id quod not. ¶ Spec.
in titu.de appel.in.ſ.qualiter.in ver.item cautus. Ho.etiam ꝙ
tempus appellandi est vtile a principio ꝛ ex postfacto est conti
nuum propter id quod bic dicitur ad aliquid mihi videtur qō
quando stat per iudicem semper dicatur vtile vt non currat:q;
videmus idem in tempore prosequendi appellationem. vt in
auc.item si appellatione.C.de tempo.appel.lꝫ glo. ibi dicat ꝙ
currit sed restituitur.tamen doc.reprobant per tex.ibi:dū dicit
quod nullum preiudicium fit appellanti quando stat per iudi
cem:sed si curreret ipso iure fieret preiudicium ſm Jac.bu.ibi
dem.vel potest dici aliud in tempore prosequēdi: q; non est qd
imputetur parti cum non possit prosequi nisi coram iudice:et
ideo quandocunq; stat per iudicē nō currit tps.sed in tempo
re interponendi appellationem si stetit per iudicē ab ipso prin
cipio nō incipit currere vt bic dum dicit quare si forte post sen
tentiā statim dicā copiā sui nō fecerit ꝛc.Sed si a principio nō
stetit per eum incipit currere statim:vt in glo.sup verb.subtra
xisset.ꝛ lꝫ postea per eum stet nihilominus currit: q; est qd im
putetur parti cum possit eam interponere extra presentiam iu
dicis postq̄ non potest eum habere p iura.ſ.allegata. ꝛ ista vi
13 detur esse mens istius litere cum glo. ¶ Ho. etiam bic ibi su
prema hora ꝛc. qō sententia potest ferri etiā suprema hora diei
sed an de nocte.dic vt in.c.consuluit.de offi.deleg.ꝛ not.in.l.nō
14 minorem.C.de transac. ¶ Ultimo tene mēti hunc text.q; qui
habet aliquem actum expedire cū iudice nō habet necesse ipm
requirere nisi in loco publico vbi cōsueuit officiū exercere ꝛ si
ibi non reperit non est quid sibi imputetur si nō iuit ad domū
suam vel ad cameꝛā non dico ꝙ habeat semper ipsum require
15 re ipso sedente pro tribunali. ꝛq; appellatio pōt interponi etiā
ipso non sedente pro tribunali.cum etiam die feriata possit in
terponi.vt.l.j.C.de fer.ibi impropria. ¶ Quero hic ytrū tripus
appellationis interponende vel etiam interposite prosequen
de possit per iudicem vel per tertium rogari vel abbreuiari.
Tex.ꝛ dicta doctoꝛum super hoc videntur variare.ꝛ in diuer
sis locis tā̄ gitur iste passus.ꝛ fuit questio disputata per Bart.
fil.ꝛ per Ricar.malu.padue. ꝙtum ad prorogationem fiēdam
per partes quas disputationes abbreuiādo verba recitat Jo.
an.in addi.Spe.in tit.de app.ſ.nunc breuiter.de quibus doc.
iuris ciuilis scribentes non faciunt mentionem. Breuiter boc
distinguo sic:aut querimus de iudice aut de partib⁹.primo ca
su dico iudex tempus appellationis interponende non potest
prorogare nec abbreuiare. primum tenēt glo.ordinarie in auc.
offeratur.C.de lit.contest.super ver.alienum.ꝛ in.c.cum sit ro
mana.de appel.ꝛ quasi omnes doct.etiam moderni. vt Bal.in
auc.ei qui.C.de temp.appel.ꝛ Ang. in auc.bodie.C. de appel.
reprehendendo Bar. qui solus tenuit contrarium ꝙ ex causa
possit prorogare.in.l.ij.de re iudi.sed non obst. iura allegata p
eum q; fateoꝛ ꝙ in casibus exp̄essis in iure potest iudex dila
tionem datam a lege sine mysterio eius prorogare ex causa vt
est in casu illius.l.sed extra casus exp̄essos a iure non pōt per
c.indultum.de re iudi.lib.vi.nam inducendo statim est regula
re.vt dicit glo.in.l.omnis diffinitio.de reg.iu. Secūdo qō non
possit abbreuiari.tenet Dy.in.o.c.indultum.nam beneficium
iuris est ipsius appellatoris qō habeat decē dies non minus.
Item beneficium appellati est quod lapsis decē diebus senten
tia transit in rē iudicatā si nō appellatū neutrīq;:ergo pōt tolli
per iudicē vt ibi. Si vero queritur de tēpore prosequendi ap
pellationē dico ꝙ iudex solus potest abbreuiare boc modo qō
statuat tempus ad comparendum coꝝ iudice appellationis.
ꝛ ad p̄sentādum app.qui actus dicunē de p̄sequutione:ꝛ nisi
boc faciat infra terminū censetur deserta appellatio vt bic ha
betur in.c.cum sit romana.ꝛ in.c.pece.extra de appel.sed pro
rogare non potest iudex ſcz vt possit prosequi etiam vltra bien
nium.ꝛ boc vult dicere tex.in.c.oblate.eo.titu.ꝙ pōt abbreuia
re ꝛ nō elongare: nec etiam potest abbreuiare statuendo termi
num ad decidendum causam:q; id non pendet ex potestate ap
pellationis sed iudicis.ꝛ boc vult tex.in.c. ex insinuatione. eo.
tit.ꝛ si assignaret terminum simpliciter ad prosequendum cen
seretur statutum oūtagat ad comparendum coram iudice ap
pellationis.ꝛ ad p̄sentandum appel.vt in.o.c.ex insinuatio
ne.ꝙbatur qua p̄sentatione facta non cogeretur vlterius p̄se
qui si nollet.oū tamen prosequatur infra annū ꝛ ex causa bien
nium.ꝛ ita dicit Spec.fuisse obtentū. Si vero querit de partі
bus dic aut queritur de apellatione sola:ꝛ ille potest abbreuia
re tps prosequendi si ipse qui appellat sibijpsi statuat terminū
non aūt elōgare.vt in.o.c.oblate. Ecōtra solus appellatus nec
elongare nec abbreuiare potest:ſz ambo simul. Ang. querit an
possint abbreuiare.ꝛ dicas ꝙ sic tam tps appellandi ꝙ p̄sequē
di:q; pōt quis eg toto renuntiare appellationi:vt.ſ.tit.ij.l.j.ſ.
si quis ante.cum ibi not.ergo ꝛ restringere potestatem. arg.ſ.
de pact.l.iurisgentiū.ſ.adeo. Sed si queritur an possent proro
gare.dic ꝙ non.ꝛ ita loquūtur determinationes predictoꝛ dis
putantiū.ꝛ qō no.Bar.in auc.si tri.C.de temp.ap.ꝛ Cy.ꝛ Bal.
in auc.ei qui.in fi.eo.tit.sed bene possunt consentire ꝙ superse
deatur in procedendo vsq; ad certum tps:et tunc interim non
curret tps.ꝛ ita est bodie determinatū in cle.sicut.de ap. qō nō
erat olim de iure ciuili. Aliud enim est prorogare ꝙ importat

Archivo Histórico Rosario

vt etiam si semper procedatur in causa possit expediri post tps
16 prefinitum a iure. Illud est qđ in causa superseder ⁊ nō proce
datur: qr durante cōpromisso nō currit tps appellationis pro
sequende: sed interponēde sic ſm Pau. de leaza. in. o. cle. quod
no. qr doc. iuris ciuilis hoc vltimum non tangunt.
2 ¶ Snia si est lata cōtra absentē ad hoc sibi currat tps appel
landi an sufficiat qt fiat notificatio ad domum suam.
3 Siynus nūtius dixit sibi qđ lata erat snia cōtra se postea alius
dixit contrariū an nihilominus currat tempus appellandi.
4 Quid si sciuit sententiam latam sed ignorauit an esset lata pro
se an contra se.
5 Si litigaui per procuratorem meum an tempus incipiat cur
rere statim lata sententia.
6 Si procurator fuit verus cōtumax an dns poterit appellare.
7 An ipse procurator poterit tūc nōie domini appellare.
8 Si procurator fuit in dolo in non appellando cum possit vel in
euidenti culpa: an dns etiam post lapsum tempus appellandi
poterit appellare.

1 **Si aduersus.** ¶No. hic qđ qs litigauit per se
ipsum ⁊ lata est snia cōtra ipsum
absentē facta citatione ad domū qđ sufficit postq̄ semel fuit in
iudicio psonaliter. vt habeē hic in glo. quā no. qr tēpus appel
landi nō incipit incurrere nisi a die sciētie. ratio est: qr est vtile
a principio ⁊ nō incipit currere impedito. vt. ff. ea. l. ſ. dies. sed
ignorans dicit impeditus: vt. ff. de calū. l. annus. Est ergo cau
tela qđ victor faciat illi notificari snīam. aļs posset post magnū
tempus appellare asserendo se ignorasse qđ in dubio presume
retur: vt. l. verus. de pba. sic ⁊ qñ dilatio datur absenti est sibi
notificanda: aļs nō incipit currere. vt in. l. ij. C. vbi in rēactio. ⁊
2 no. per Bar. in. l. labeo. ff. de iureiur. ¶ Sed quero quid si no
tificatio est facta ad domum suā. dixit Jaco. de are. in. l. scire. ſ.
oportet. de egcu. tu. qđ sufficit qr presumitur habuisse notitiam
Bal. in. l. ab eo. C. quomo. ⁊ qñ iud. dicit hoc verum si non erat
multum lōge a familia ita qđ de facili potuit sibi notificari per
3 familiam. ¶ Item quero quid si vnus nūtius dixit sibi qđ la
ta erat sententia cōtra se postea alius dixit contrariū. ⁊ primus
dixerat verū. dicit Bal. in aut. hodie. C. de appel. qđ ls ipse pro
pter secundū inceperit credere qđ non sit lata nihilominus tem
pus appellandi sibi currit: qr cepit currere post notificationez
primi nunti): ergo ex superuenienti dubitatione non interrū
pitur cursus: qr tempus illud ex postfacto est continuū postq̄
4 incipit currere. vt in. d. ſ. dies. ff. e. l. ¶ Item quero quid si sci
uit snīam latam sed ignorauit an esset lata pro se vel contra se.
Respondeo nō incipit tempus currere. glos. est ordinaria in. c.
concertanti. super ver. scīueris. de ap. lib. vj. Si tū vult appella
re sub conditione si lata est contra eū pōt. vt no. in. c. consuluit.
de offi. deleg. in nouel. ⁊ dicit ibi Jo. an. qđ in casu etiā si appel
lat ab interlocutoria nō tenet exprimere causam: ls qñ scit cō
tinētiam interloquutorie teneat exprimere. vt in. c. j. de ap. lib.
5 vj. ⁊ j. titu. j. l. eius. ¶ Secūdo no. qđ qñ litigaui p procurato
rem tēpus incipit currere statim lata snia: ls ipse ignoret. istud
est verum sine dubio si procurator sciuit snīam latam qr fuit pre
sens qr snia eius reputat snia dñi. vt. l. procuratoris. ff. de trib. et
facit Spe. de ap. ſ. qualiter. ver. quid si procurator. sed si procu
rator nesciret qr fuisset citatus ad domum. puto qđ nō incipiat
currere nisi q̄ primū alter eorū inceperit scire: qr est eadē ratio.
6 ¶ Quid aūt si citatio peruenit ad notitiā procuratoris: et fic
fuit verus contumax. dicit Jnno. in. c. i. vt lit. non cōtest. qđ ipse
procurator nō potest appellare etiā infra decē dies. ppter verā
contumaciā sed dns bene poterit infra decē dies appellare: qr
vera cōtumacia procuratoris non aufert domino potestatē ap
pellandi: qr est delictum ad qđ non censet habuisse mandatum
ergo ⁊c. vt. l. iij. ſ. si procurator. qđ quisq̄ iur. sed si non appel
lat infra quinq̄ dies a prolatione sententie non pōt postea ap
pellare etiam si ignorauerit sententiā latam: qr tempus currit
ignoranti postq̄ litigauit per procuratorem vt hic. nec ob. qđ. ff.
dixi: qr quando fuit citatus ad domum ⁊ ignorauit citationem
presumitur ignorasse etiam sententiam: ideo nō incipit currere
nisi q̄ primum alter eorum inceperit scire: sed quando sciuit se
citatum presumitur etiam scire sententiam latam: ideo statim
incipit currere dño sibi autē non: qr propter contumaciam nō
7 potest appellare. ¶ Ego aļs cū iste casus mihi accideret dixi
hoc dictum qđ ipse non possit appellare procedere si vellet ap
pellare suo nomine tanq̄ dominus litis. qđ potest regulariter
vt sentit glo. ⁊ Barto. in. l. ab executore. ſ. j. ff. de appel. sed hoc
casu nō potest ppter cōtumaciā suam: sed si vult appellare no
mine dñi cum ipse dns possit tāq̄ tempus labat. vt. ff. dixi. nō
video quare nō possit: qr qui excluſus est suo nōie non prohibe
tur alieno nōie. vt est casus in simili. ff. de inoffi. testa. l. filiuſſa.
post prin. vbi pater erat excluſus ab impugnatione testamen
ti propter legatum qđ susceperat. ⁊ tamen non prohibetur ex
pugnare nomine filij. facit. l. iubemus. ſ. sane. cum ibi no. C. de
8 sac. san. eccle. ¶ Ultimo Barto. dicit hic vnum qr si procura
tor fuit in dolo nō in appellādo cum possit vel in euidenti cul
pa qr dominus etiā post lapsum tempus appellandi posset ap
pellare. Bal. in. d. l. ab eo. ⁊ in aut. hodie. Respondit istud dictū
qr imo etiam tunc nō potest nisi in subsidiū si procurator est nō
soluendo: vt hic in tex. cum glos. quod non potest intelligi nisi
quando procurator fuit in dolo vel in culpa in non appellādo
quo casu dominus habet regressum contra eum si est soluēdo
ideo sibi currit tempus prout in simili in minore cui currūt tē
pora appellandi hodie ls habeat regressum contra tutorem. vt
l. fi. C. si aduer. rem iudi. Sed si non esset soluēdo audiretur ne
ex dolo procuratoris aduersarius eius lucretur. vt in. l. fin. de eo
per quem fac. erit. ⁊ hoc est ipsa veritas quicquid dicat Bart.
qr Bal. melius intellexit: sed procurator nō fuisset in dolo vel
in culpa tunc dominus contra ipsum non haberet regressum:
ideo tunc debet audiri etiam si procurator sit soluendo: et isto
etiam casu potest intelligi hic dū dicit difficilis est ⁊c. pone exē
plum si fui citatus ad domum ⁊ nō habui notitiam vel habui
sed non potui venire ad appellandum propter aliquod impe
dimētum. scias etiam quod tēpus incipit currere absenti postq̄
cepit scire: etiā si adhuc non sit reuersus si tamen potuit mit
tere procuratorem ad appellādum. per istum tex. dum dicit ex
quo quis scit secus in tempore restitutionis petende quod non
incipit anteq̄ reuertatur. vt in. l. fi. C. de temp. in integ. resti. et
ad id quod dixi. ff. quādo procurator fuit verus contumax vi
de omnino qđ habetur in Spe. de ap. ſ. i. ver. ceterum.
2 ¶ Quando causa mittit ad cōsilium sapientis ⁊ ostendit pū
ctus p iudicem partibus possunt partes vel altera earū cōtra
dicere si videtur ei q punctus non bene stet.
3 Confessio quod non tollat veritatem cum quis vult ostendere
contrarium.
4 Snia si fertur parte presente ⁊ in ea dicatur lite cōtestata iura
to de calumnia ⁊c. ⁊ pars non contradicat an possit postea dice
re non esse vera contenta in instrumento sententie.

1 **Illud.** ¶ Qui nō cōtradixit literis cōsulta
tionis non pōt postea ab eis appellare
si ſm eas redditum est cōsiliū. ⁊ lata snia. b. d. ¶ In
2 tex. ibi: neq̄ is appellauerit. Nota qr qñ cā admit
titur ad consiliū sapientis ⁊ ostenditur punctus per iudicē par
tibus possunt partes vel altera earum contradicere si videtur
ei quod punctus non bene stet ⁊ si non admittitur contraben
do potest opponi ita debet intelligi. l. j. de rela. ⁊ dixi in. l. j. ſ. j.
ff. de appel. ⁊ si hoc non fecit: ⁊ postea redditum est consiliū. ⁊
lata sententia non potest appellare ab illis literis vt sequitur.
sed non negat quin possit appellari ab ipsa sententia: ⁊ isto mo
do soluitur contrarium de. d. ſ. j. debebit tamen appel. iustifica
re ex alio qđ ex eo quod habetur vel punctus nō bene stet: quia
postq̄ a principio tacuit censet approbasse. quod intelligenisi
euidenter ex actis appareret de mendacio literarū vel nisi vel
3 let suscipere in se onus probandi. qr tacita cōfessio non tollit
veritatem sicut nec expressa: cum quis vult ostēdere contrariū
etiam si scienter fuit confessus. vt. l. cum falsa. C. de iuris ⁊ fact.
igno. ⁊ pro hoc quod no. in addi. Spe. in tit. de re iudi. ſ. vt aūt.
4 ver. ⁊ no. ſm quosdam. ¶ Ultimo dicit hic Bar. quod si sen
tentia fertur parte presente. ⁊ in ea dicitur lit. contest. iurato de
calumnia ⁊c. pars non contradixit non potest postea dicere nō
esse vera illa de quibus fit mentio in instrumento sententia. ls
sint que tēpore late sententie non poterint interuenire. ⁊ alleg.
Jnno. in. c. cum in iure. de offic. delega. ⁊ idem dicit in. l. j. C. de
rela. ⁊ in aut. si quis in aliquo documēto. C. de eden. in fi. tu dic
plenius quod licet tunc nihil digerit: si tamen postea appellat
infra legitimum tempus potest hoc dicere in causa appellatio
nis: ⁊ nō obstatur illis verbis nisi quatenus ex actis appareat
vt in. c. quoniam contra falsam. de proba. quia nō presumitur
presentia quantum ad acta quando nondum transiuit in rem
iudicatam: licet enim tunc tacuerit. hoc facit qr scīebat se posse
appellare. si vero non appellauit ⁊ postea vellet dicere senten
tiam nullam ex defectu litis contest. tūc ex quo fuit presens nō
audiretur nisi vellet ostendere contrarium per inspectionem
actorum vel per testes ⁊ sic onus probandi incumberet sibi: sed
in precedenti casu incumbit victori: ⁊ sic si non reperirētur acta
staretur illis verbis. ⁊ ita intellige sane dictum Bart. p ea que
habentur in. c. bone. el grande. de elec. ⁊ in. c. innotuit. de eo qui
fur. ordi. fu. sed si non fuisset presens tunc audiretur: ⁊ incum
beret onus probādi victori ⁊ si acta essent perdita ita quod nō
possent ostendi succumberet si sententia esset lata de recenti sed
si esset lata iam diu presumeretur pro sententia: licet acta non
reperiantur per ea que no. Jnno. in. c. veniens. de verb. signifi.

tene menti: qr forte non reperies ita plene tactum istum articu
lum. ⁊ vide omnino in addi. Spe. loco. ſ. allegato. versi. vt aūt.
vbi Joā. and. ponit disputationem. do. Guid. de suza. sup hoc
articulo quando in sententia fit mētio qr pars fuit citata: ⁊ illa
asserit contrarium an stetur narrationi sententie. ⁊ tene quod
non licet dicat de facto seruari contrarium. ⁊ habui istū casum
de facto bic. sed tunc presumi partē non fuisse presentem.

De appel. reci. vel non. 109

¶ De appel. reci. vel non. Rubrica.

2 ¶ In appellatione a diffinitiua si interponitur per tertium
debet ex prima cā sui interesse an prius debeat fieri fides de ta
li interesse ⁊ qd si vult appellare noīe illius cōtra quē est lata.
3 Quid in causa criminali.

1 **On solent.** †Pro declaratiōe bu
ius legis distingue sic
quod aut vult appellare ille contra quem lata
est sententia nec inquiritur tūc aliud interesse
vt not. glo. ſ. titu. prog. l. ij. circa princi. que in
cipit collige ergo. aut vult appellare alius con
tra quem non est lata: ⁊ tunc aut proprio nomine et non potest
nisi pretendat interesse ⁊ ita intellige principiū huius. l. potest
pretendere multis modis: vt. ff. de appel. l. ab executore. ſ. j. ⁊. l.
2 a sententia. ⁊. l. si per substitu. ⁊ sic not. qr licet in appellatione a
diffinitiua non fit inferenda causa quando interponitur ab eo
contra quem est lata. vt. ff. de appel. l. scio. ſ. fi. ⁊ ibi no. si tamen
interponitur per tertium debet exprimi causa sui interesse: et
puto qr ad boc. vt iudex teneatur recipere talem appellationē
debeat aliqualem fidem facere de dicto interesse ad finē. vt ad
mittatur ad appellandum: ficut aļs ad finem agēdi: vt in. c. ve
niens. extra de testi. ⁊ quod not. per Bar. in. l. nā ⁊ si postea. ſ. si
minor. de iureiur. aut vult appellare noīe illius contra quē est
lata: ⁊ tunc si habet mandatū potest. vt hic dum dicit vel quib⁹
mandatū est: si nō habet mādatum: ⁊ vult admitti tanq̄ negō
tiorum gestor potest: dūmodo nō appareat de contradictione
illius: et postea ratificetur appellatio infra decem dies postea
non posset per. l. bonorum. ff. rem ra. hab. Intellige hic dū di
cit vel qui negotium alienum ⁊c. ⁊ forte est hoc verum etiam si
conset quod nō habeat mandatū: qr ita ipse fatetur: ls ad agē
dum pro alio non admittatur talis nisi fit q̄ persona. vt
l. pomponius. ſ. fi. ⁊. l. sed ei. in prin. de procur. In contrarium
tamen facit quod dixi. ff. de ap. ex consensu. ſ. filiū. ⁊ ppter bas
varietates videtur variasse in tit. de ap. ſ. i. ver. porro. vbi tenet
quod primo dixi. ⁊ in versi. item dixerunt quidam. vbi tenet id
3 qđ scđo dixi. ¶ In causa tamē criminali est bic plus quādo sen
tentia imponit penam corporalē qđ admittit quilibet etiā ille
contradicente vt. l. non tm̄. de appella. ⁊ predicta qñ ille tertius
est masculus sed si esset femina non admitteret regulariter ad
appellandum pro aliquo nisi pro filio. vt bic in ver. ⁊ cum ma
ter. supple vel parentibus. vt in. l. femina. ff. de procu. ls in cau
sa principali pro filio non esset admittenda vt hic in fi. sed pro
parētibus sic: vt in. d. l. feminas. ⁊ que sit ratio diuersitatis. dic
vt ibi no. in glo. vbicunq̄ autem admittitur: ls intercedat si ca
ueat iudicatum solui vel de iudicio sisti non tamē iuuatur vel
leiano ne aduersari⁹ decipiatur legis autoritate. ita intellige
tex. bic cum glo. ⁊ quod no. in. l. exigendi. C. de procu. iuncta. l. j.
de bis qui vete. eta. impe.
2 ¶ A qua interloquutoria possit appellari.
3 Que dicatur sententia interloquutoria.
4 Qñ ab aliqua interloquutoria non pōt appellari q̄ fuit consi
deratio iuris ciuilis ⁊ iuris canonici.
5 Quod istorum iurium sit saluandum.
6 Quid si statutū dicat qr ab interloquutoria nō appelleē an in
telligat etiā in casibus in quibus posset appellari.
7 Si pars potuit appellare ab interloquutoria ⁊ nō appellauit
an transeat in rem iudicatam.
8 Si iudex grauat non faciendo illud de quo est requisitus vt fa
ciat an possit appellari.

1 **Interlocutoria.** ¶ Ab interlo
quutoria cuius
executio est irretractabilis pōt appellari. h. d. regu
lariter secus de iure ciuili. vt. i. l. ante snie tps. C. quo.
appel. nō rect. Fallit in casibus ibi no. in glo. de iure vero cano
a nico pōt a qualibet interloquutoria appellari: vt in. c. sup eo. a
de ap. sed de iure ciuili dicit ibi tex. qr nō nisi in certis casib⁹: et
breuiter oēs casus possunt reduci quasi ad vnū scz qñcūq̄ per
interloquutoriam vel per eius executionē inferr tale preiudi
cium qđ non poterit reparari per appellationem a diffinitiua
Istud tamen potest contingere multis modis: vel qr non spe
ratur alia diffinitiua vt cum iudex pronuntiat se non esse iudi
cem competentē vel pronūtiat instantiam esse peremptā prin
cipalis cause vel appella. que pronūtiatio est interloquutoria.
vt no. in fi. de ap. vel quādo infertur post diffinitiuam: vt cum
pronuntiat executionem. vt not. ff. de appella. l. ab executore. in
prima glo. potest etiam contingere qr expectatur diffinitiua ta
men executio interloquutorie est retractabilis vt in casu hui⁹
l. cum pronuntiat reum esse torquendum in causa ciuili: qđ nul
lo casu fieri debet vt hic pt⁹ qđ est notandum. vel in causa cri
minali contra leges puta non habitis indicijs vel non data co
pia: vt. ff. de questi. l. pe. ⁊ ibi plene not. vel quando pronuntiat
super legitimatione personarū. vt. l. ab arbitro. qui satisd. cog.
Idē si potest reparare p appellationē a diffinitiua tamē est ta
lis articulus a quo dependet tota causa. vt in. l. intra vtile. ff. de
mi. ⁊ ad istos casus reducūtur quasi omnes leges alleg. hic in
2 glo. pro contrarijs. Sed Bart. vt plenius examinet discurrit p
singulos actus iudiciarios tam ante lit. contest. qđ post queren
do singulariter in quolibet an possit appellari: ⁊ vbicunq̄ re
peritur alterum ex predictis dicit posse appellari ⁊ non aliter:
cuius etiam verba reassumpsit Bal. in. l. ij. C. de episco. audien.
3 ¶ Quero que dicat snia interloquutoria. b glo. in cle. j. de se
b quest. pos. ⁊ fruc. dicit qr illa q̄ fertur inter principium ⁊ finem
cause. tu dic melius qđ omnis pnuntiatio q̄ fit super eo super
quo iudex principaliter non fuit aditus: ⁊ super quo nō est da
ta petitio vel libellus pncipaliter dicitur interloquutoria sed
illa que fertur super eo super quo principaliter fuit aditus et
datus libellus dicitur diffinitiua: si ergo egi contra te ad cen
tum: ⁊ facta prosequutione tu opponis postea instantiam esse
peremptam. ⁊ iudex ita pronūtiat est interloquutoria: qr iudex
super hoc non fuit principaliter aditus. sed super centū. Idem
si appellaui. ⁊ tu postea opponis appellationē desertā. ⁊ iudex
ita pronuntiat. nam super hoc nō adiui principaliter iudicem
sed si peterem principaliter snīam pro te latā pronuntiari esse a ¶ Super eo. ad
nullā ⁊ iudex ita pronuntiaret esset diffinitiua: qr sup hoc iudi de Pbili. ⁊ Car
cem principaliter adiui ſm Jnno. in. c. anditis. de procur. Ad di. Aleg. ibi.
uertēdum tñ qr si super illo articulo sup quo fertur interloqu
toria fuit decertatū coā iudice talis interloquutoria large po
test dici diffinitiua respectu illius articuli. vt no. glos. in. l. si qs
iusiurandum. C. de re. cre. si non fuit decertatum dicitur simpli
citer interloquutoria. qr quicquid facit iudex in incidentibus
cause principalis comprehenditur appellatione interloquuto
rie. vt no. glo. in. l. cū clerici. C. de epi. ⁊ cleri. etiā si non incipiat
a pronuntiando sed ab exequendo. vt cum dat dilationem etiā
4 si non pronuntiaui eandē dandā. ¶ Secundo quero que fuit
consideratio iuris ciuilis ⁊ iuris canonici. Respōdeo ius ciui
le cōsiderauit abbreuiationem cause que est fauorabilis: vt in
l. properandum. C. de iudi. ⁊ qr quando potest reparari per ap
pellationem a diffinitiua non est preiudicialis: ideo voluit qr
appelletur ne causa per hoc protelet vt pt⁹ in. l. intra vtile. de
mi. vbi pendente appellatione ab interloquutoria non currit
tempus instantie in causa principali: sed ius canonicum consi
derauit quod posset tm̄ differri diffinitiua qđ grauamen effice
retur irrecuperabile. si forte perirēt probationes que forte erāt
necessarie ad probandum magime attenta dispoī
tione iuris canonici ſm quod instātia est perpetua. ita no. Jo.
an. in. c. fi. de appel. lib. vi. vbi dicit per boc qr equior ⁊ ratione
5 bilior est decisio iuris canonici. ¶ Tertio quero quod istorū
iurium est saluandum. respondeo in causis ecclesiasticis ius ca
nonicum. Idem in parochianis in terris subditis ecclesie ro
mane quo ad temporalem iurisditionem in alijs vero de impe
rio ius ciuile per id quod not. glo. in. c. fi. de arbi. lib. vi. nisi sta- b ¶ Snia interlo
6 tutum aliter disponat. ¶ Quarto quero quid si statutum dis quutoria. Adde
ponit qr ab interloquutoria non appelletur. Respondeo puto Bal. in. l. qđ iu
quod debeat simpliciter intelligi etiam in casibus in quib⁹ de sit. ff. de re iudi.
iure ciuili posset appellari vt aliquid addat ad ius commune.
Notandum tamē quod si diceret qr a mera interloquutoria nō
appelletur tale statutum non haberet locū in interloquutoriis
que non expectant post se diffinitiuam qr ille non dicūtur me
re: sed habent vim diffinitiue in illis post quas speratur diffi
nitiua. Ita tenet Anto. ⁊ dicit se cōsuluisse in. l. v. ff. de vb. obli.
7 ¶ Quinto quero qđ si pars potuit appellare ab interloqu
toria: ⁊ non appellauit: an transeat in rem iudicatā adeo quod
postea in causa appellationis a diffinitiua nō possit conqueri
de illo grauamine nec petere ipsum reuocari. Jnno. cen. forma
uit hoc dubium in. c. quod ad consultationem. de re iudica. sed
hoc decisum est cum distinctione an sit talis articulus qui tan
gat negotium principale: ⁊ tunc non transit in rem iudicatam.
an non tangat: sed processum cause: ⁊ tunc secus vt habet in. c.
8 fi. ff. allega. de appella. lib. vi. ¶ Ultimo predicta vendicant
sibi locū quando grauamen interloquutorie cōsistit in faciendo
quid si iudex grauat non faciēdo illud de quo est requisitus vt

Archivo Histórico Rosario

faciat an possit appellari. Jo.an.in.c.legitima.de ap.lib.vj. in ij.vel.iij.col. videtur determinare q sic: q grauamẽ etiã infert in non faciendo qõ fieri debet. Jn cõtrariũ facit qõ no. Spe. in titu. de ap. §. qualiter. ver. in summa. Solu. aut quis dicit peto a vobis domine iudex q tale quid faciatis. ⁊ si non feceretis ex nunc appello. ⁊ nõ valet talis appellatio nisi precessisset grauamen in faciẽdo: ⁊ pars petijsset ipsum reuocari: ⁊ si nõ reuocaret ex nunc appellat: q tunc magis videt appellare a grauamine facti q̃ a denegatione. ⁊ ita loquitur Spe. aut petijt aliquid simpliciter fieri: nec tunc appellauit si nõ fieret: sed postea videdo q non faciat appellat: ⁊ tunc aut denegat expresse vel etiam tacite procedendo ad vlteriora illo non facto ⁊ tunc adhuc posem appellare. vt colligitur ex dictis Spec. in d. ver. ⁊ illo modo debet intelligi quod not. Jo. an. in. d. c. legitime. si vero adhuc non denegasset expresse nec tacite non possem appellare. ℌm Specu. ibidẽ. ideo qñ iudex negligit facere iustitiã non appel. sed in eius defectum recurritur ad superiorẽ pviã querele. vt in auc. vt diffe. iudi. per totum.

2 ☞ Jn appellatione ab interloquutoria an debeat expzimi cã et qualiter hoc intelligatur. ⁊ nu. 3.

3 An talis appellatio debeat fieri in scriptis.

1 **Jus qui.** †Si iudex pnuntiat pcedendũ esse ad vlteriora nõ ob. executione friuola apposita a tali pnuntiatione nõ põt appellari. b. d. Jntellige sane nõ põt. l. cum effectu: q̃ appellans nõ obtinebit: tamẽ q̃ fertur super processu: ⁊ sic infert grauamen qõ nõ bene reparatur per appellationẽ a diffinitiua talis pronuntiatio est istius nature qõ. potest ab ea appellari. arg. in. l. ab arbitro. qui fatisd. cog. ⁊ ad superiorem indicem appel. pertinet videre vtrũ iusta fuerit pronuntiatio vel non. pzout in simili habeẽ in. l. generaliter. §. i. vel. ij. C. de rebꝰ credi. Dicit Bar. per banc. l. probari: qõ qñ pronuntiatur procedẽdum esse ad vlteriora nõ obstãtibus exceptionibus oppositis põt ab ista interloquutoria appellari. nã si ideo hic prohibetur appellari: q̃ exceptio erat friuola: ergo si nõ erat friuo-
2 la põt appellari: ⁊ cum effectu q̃ obtinebit. †Itẽ dicit hoc pro
a bari q̃ qñ appellat ab interloquutoria debet expzimi cã. a nam si non esset expzimenda non reiiceretur appellatio ex eo quod esset expressa causa friuola: q̃ posset iustificari ex alia non friuola. vt. §. de appella. l. scio. §. fi. non est ergo verũ q̃ de iure canonico fuerit hoc inuertum per. c. vt debitus. de app. q̃ idem est de iure ciuili per hũc tex. ⁊ per. l. ait pretor. §. pmittitur. §. demi. ex hoc etiam infert aliud: qõ de iure ciuili non põt iustificari talis appellatio nisi ex causa expõssa in ea: q̃ si posset nõ reiiceretur appellatio ista pter friuolã causam expressam cuius contrarium hic dicitur lz canonice dicãt hoc esse inuẽtum per ius nouissimum. cle. appellanti. de appel. ⁊ non fuisse inductũ
3 de iure ciuili vel de iure canonico veteri sed non est verũ. †Ex hoc etiam infertur q̃ talis appellatio debet etiam de iure ciuili fieri in scriptis ne contingat appellationẽ variare postq̃ requiritur specificatio cause per id quod in simili habetur in cle. pastoralis. de vb. signi. ver. verum. super verbo pnuntiatio. lz enim ista nõ fuerint ita expresse declarata per iura ciuilia sicut declarantur per iura canonica tñ de mẽte iuris ciuilis ista fuerunt ⁊ istud est bene notandum pter id qõ. §. dixi: q̃ predicta debent seruari etiã in terris imperij in casibus in quibꝰ ab interloquutoria appellat: qõ nõ esset si p iura canonica fuissent ista inuẽta. ⁊ ita de facto seruatur. ℂ Circa primũ vero de causis inferendis in appellatione ab interloquutoria qualiter intelligatur. vide omnino Bal. in. l. in minoribus. C. de bis qui. vt indi. vbi not. declarat. ⁊ Ang. in. l. vbi aũt. ⁊ in. l. v. de verbo. obli. Sed circa hoc quero pone fuit appellatũ ab interloquutoria inserta causa iudex appel. pronũtiauit bene vel male appellatum vult pars appellare ab ista snia an habebit appellare tanq̃ ab interloquutoria ⁊ sic in scriptis ⁊ inserta cã videtur quod non: sed tanq̃ a diffinitiua posset appellare viua voce in continenti: ⁊ causa non expressa q̃ ista snia dicitur diffinitiua lz lata sup interloquutoria re iudi. ita dicit Bal. no. in aut. boc sacramentum. C. de iur. cal. ⁊ in. l. cũ ⁊ minores. C. si aduer. rem iudi. ⁊ in. l. fi. §. sed ⁊ si quis. C. cõia de leg. ℂ Circa scõm q̃ non possit iustificari q̃ noua causa. dicit idẽ Bal. in. l. per hãc. de tẽpo. app. in vlti. col. esse verũ nisi illa cã superueniat ex facto aduersarij. ⁊ allegat. l. tale pactũ. §. i. §. de pac. ⁊ ita limitat clemẽ.
a appellãti. ℂ Circa tertiũ q̃ sit appellãdũ in scriptis. idẽ Bal. in. l. ⁊ minoribus. C. de appel. limitat nisi in causis breuibus. p aut. nisi breuiores. C. de sent. ex pericu. reci. cetera circa talẽ appellationem ⁊ qd sit eius effectus vide hic p Bar.

2 ☞ Appellatio quando presentatur coram iudice ad quem si vult q̃ ille iudex admittat debet ostendere q̃ iudex a quo eam recepit vel recipere recusauit.

3 Quare inuentũ est vt denẽ apostoli seu litere dimissorie.

1 **Jcuius.** †Si appellatio non fuerit recepta per iudicẽ a quo nõ nocet appellanti: imo in ea pcedit coram iudice ad quem perinde ac si fuisset recepta: et reuocantur omnia interim attentata per iudicem a quo. b. d. cum. l. seq. fupple. ⁊ etiã punitur iudex a quo: si debuit recipere. vt. C. de app. l. quoniã iudices. et in Spe. de appel. §. nunc dicamus. in pzin. plus dicit idem Spec. in. §. qualiter. ver. tertio debet esse cautus ⁊c. eo titu. qõ quando appellatur ad curiam romanã non debet multum curare appellator: imo caripendere q̃ appellatio sua non recipiatur per iudicem a quo vel per partem: q̃ tũc sufficit sibi mittere procuratorem ad impetrandum ⁊ contradicendum: et sic poterit committi causa extra curiam. nec cogitur in curia litigare ad instantiam appellati si contingeret ipsum reperiri vel eius procuratorem: sed si fuisset appellatio recepta deberẽ mittere procuratorem instructum ad causam agitandam. als ad instantiam appellati ipso vltrius non citato procederetur in causa appellationis tanq̃ contra contumacem. ⁊ allegat. c. nicolao. de appel. ⁊ not. hic in pzin. tex. in verb. doceat. cum gl.
2 ij. †q̃ quando p̃sentatur appellatio coram iudice ad quem. si vult q̃ ille iudex admittat debet ostẽdere quod iudex a quo recipit vel recipere recusauit appellationem: als videt q̃ non debeat pcedere super ea. qõ no. ⁊ ppter boc est inuentũ q̃ detur apostoli. i. litere dimissorie. in quibus debet contineri opinio iudicis a quo si appel. admisit vel non admisit causam quare no. vt in. l. sciendum. in fi. Jtem adde quod in duobus casibꝰ
3 locum habent iste leges quando constat q̃ appellatio est recipienda vel quando est dubium: sed si esset certum q̃ nõ esset recipienda vt in casibus contentis in. l. fi. non puniretur non recipiens ⁊ posset ad vlteriora procedere ⁊ non renocaret tanq̃ attentata nisi essent facta post inhibitionem iudicis ad quem: vt habetur in Spe. de appel. §. nunc dicamus. ver. circa hoc. et ver. item appellatione pendente. vbi omnino vide pro declaratione harum legum. ⁊ qõ not. §. de appel. l. cõstitutiones. ⁊ glo. iij. in. c. non solum. de appella. lib. vj.

2 ☞ An ab actu extraiudiciali possit appellari.

1 **Fres.** †Jn ista. l. ponunt aliqui casus in quibus appellatio nõ est recipiẽda: alios vide per glos. in. c. qua fronte. de appel. ⁊ plenius in Spec. eo. ti. §. in quibus. ⁊ per istum tex. in fi. cũ glo.
2 Bart. tractat hic materiã † de appel. extraiudiciali an ab actu extraiudiciali possit appellari de iure ciuili. nam de iure canonico non est dubium: ⁊ quis est effectus talis appellationis: lz plenius q̃ ipse vide p Jnnoc. in. c. dilectus. de maio. ⁊ obe. vbi ponit plures effectus talis appellationis. ⁊ c. in cũctis. de bis que fiunt a pnela. sine cõsen. capitu. ⁊ in. c. cum inter canonicos. de ele. ⁊ de appel. c. bone. ⁊ c. dile. super verb. iniustitiam. ⁊ c. cõstitutis. ⁊ quasi in omnibus videtur dicere vnum cuius contrarium dicit hic Bart. ⁊ tamen Jnno. non allegat quod talis appellatio non facit quod vt in prima attentata reuocentur per viam attẽtatis antea cognoscatur de iustitia appellationis sed ita demum reuocãtur si pronuntietur bene appellatum cuius contrarium hic tenet Barto. sed possunt reduci ad concor. fm eã que not. in Spec. de appel. §. de officio. versi. quid si extra iudicium. ⁊ §. nouissime. ver. illud quoq̃. in fi. vbi omnino vide et etiam in ver. illud autem certum. glo. etiam magna. circa medium. ⁊ in. c. non solum. de appel. lib. vj. dicit illud idem quod Jnno. nec Bar. ipsam allegat.

ℂ De libellis dimissorijs. Rubrica.

2 ☞ Forma apostoloꝝ seu literarum dimissoriarũ. remiss.
3 Qñ tales litere non sint necessarie.

1 ℂ Nota q̃ ad hoc vt ad officiũ iudicis a quo appellet̃ duo requiruntur scz q̃ recipiat appellationem. ⁊ de hoc in titu. pcedẽti ⁊ postq̃ recipit tradat apostolos id est literas dimissorias cum omnibus actis emolumentis cause: ⁊ transmittat ad iudicem ad quem: ⁊ de his loquitur iste titu. ⁊ patet. C. de appella.
2 l. iudicibus. ⁊ in Specu. eo. titu. §. nunc dicamus. ⁊ et que fit forma istarum literarum: q̃ plura bona circa hũc articulum. vide in tertia parte Specu. in titu. de appella. ver. sequitur videre. de appel. ⁊ multa fuerunt circa boc innouata per iura canonica et nouissima: que non erant declarata. de iure ciuili: vt patet in. c. vt super. ⁊ in. c. ab eo. de appella. lib. vj. ⁊ in clemẽ. q̃ius
3 eo. titu. vbi plenius. ⁊ vnum scias quod quãdo iudex appellationis est in eodẽ loco in quo iudex a quo tales litere non sunt necessarie nec est curandũ de traditione taliũ apostoloꝝ: imo iudex põt se breuibus verbis expedire cũ pozrigit sibi appellatio quod dicat admitto vel nõ admitto talem appellationem ⁊ boc habeatur

boc habeatur loco apostoloꝝ dimissoriorum vel refutatoriorum: ⁊ boc faciat scribi p notarium in schedula continente appellationem ⁊ ita seruatur. vt not. in Spe. in. d. §. sequitur videre de apostolis. ver. sunt quoq̃ nonnulli.

2 ☞ Quando appellatur extra iudicium vel nõ in presentia iudicis sed honestarum personarum que litere sint dande.
3 Litere dimissorie quid debeant continere.
4 Quod onus incũbat actori circa tales literas seu apostolos et qõ quatuor requirantur.
5 Si iudex nõ tradit apostolos cũ debeat nõ nocet appellatori et an pcessus postea factus nihil valet.
6 Pendente termino ad dandum apostolos si adhuc iudex non denegauit an appellans possit prosequi suam appellationem.

1 **Post appellationẽ.** ℂ †Nota i hac l. principaliter quatuor. s. qd incũbat iudici a quo circa apostolos q̃ incũbit onus tradendi ⁊ tex. in. l. eos. C. de ap. dicit etiã si ab eo nõ petant: et sic dz offerre. sed tex. in. c. j. de app. li. vj. dicit q̃ dz tradere requisitus pro quoꝝ cõcordia dic si ipse admisit ⁊ recepit appellationẽ debet tradere etiã nõ requisit⁹. ⁊ ita intelligit tex. in. l. eos. in fi. sed si non admisit non tenetur tradere nisi requisitus. et ita not. in Spe. de appella. §. sequitur videre ante finem. in tertia parte Specu. et istud est vtile: quia quãdo non tradit cum debuit non valet quicquid postea fecit. vt in. c. ab eo. de apella. lib. vj. ⁊ sic videtur q̃ si admisit appellationẽ lz apostoli non fuerint petiti si eos non obtulit non possit quicq̃ facere: et si facit valeat: sed si non recepisset tunc posset ad vlteriora procedere si finit appellatum ab interlocutoria: ⁊ valerẽt
2 acta nisi requisitus expresse vel tacite denegasset. vt. d. c. ab eo. et isto modo debet istud. c. limitari. ℂ quid autem quãdo appellatur extra iudicium vel non in presentia iudicis. sed honestaꝝ personarum: an tunc vendicet sibi locum quod hic dicitur. dic q̃ sunt dande litere testimoniales ab illis personis: vt not. in Specu. de appella. §. de officio. ver. porro. cum sequẽ. in secũda
3 parte Specu. ℂ Secundo no. quid debeant cõtinere iste litere. s. q̃ talis appellauit supple. et q̃ ipse iudex admisit appellationem ob reuerentiã superioris. vel nõ admisit ex causa iusta et illam expzimere vt. §. titu. pzoxi. sciendum. versi. eum qui. et
4 plene in. d. §. sequitur videre. ℂ Tertio nota in versi. sufficit quid incumbat appellatori. et certe quatuor. s. q̃ petat apostolos. supple etiã si iudex appellationem recepit licet enim tunc iudex teneatur offerre vt statim dixi. nõ tñ excusat appellator quin teneatur petere: et si non petierit infra tempus debitum censeretur deserta appellatio. vt. l. iudicibus. C. de appella. et hic: q̃ isti tex. loquunt indistincte. ℂ Secundo incumbit vt petat infra tempus debitum: et istud tempus est. xxx. dierum. vt d. l. iudicibus. nec aliquid in hoc immutatur de iure canonico
ℂ Tertio requiritur vt petat instanter: istud non declaratur p glo. ⁊ doct. Ego intelligo instanter scz vt petat responsum a iudice. vtrum velit dare vel non. nec sufficeret dicere peto apostolos: ⁊ statim vertere terga ⁊ recedere quod not. q̃ si forte posset hoc probari quod non expectauit responsum iudicis perinde esset ac si non fecisset. ℂ Quarto incũbit q̃ petat sepius: ⁊ anti qui intelligebant quod deberet interuenire saltem internallũ vnius diei inter vnã petitionem ⁊ alteram per. l. inter actorem de publi. iudi. ⁊ fi eodẽ instanti diceret peto ⁊ iterum peto boc non videretur sufficere: q̃ non videretur pluries petijsse: sed pluries loquutus fuisse pzout dicit tex. in simili in. l. meuius. §. eum qui. §. de lega. ij. ⁊ per id quod no. glo. in. l. si cõuenerit. §. de pigno. actio. sed bodie per illam clemẽ. ℚuis. in pzin. declaratum est quod lz istud sit verum de rigore iuris tamẽ ppter consuetudinem litigantium que inoleuit vt eodẽ contextu pluries petant videtur quod hoc sufficiat: tamen statim postea limitatur nisi iudex assignaret certum terminum ad dandũ apostolos: q̃ tunc appellator: lz vno contextu pluries petijsset per pzius debet postea in termino comparere ⁊ iterum petere. als censeretur appellatio deserta. idem si respõdit se daturũ infra terminum iuris q̃ debet appellator non obstante quod pzius petijsset ⁊ tale respõsum habuisset iterum infra terminum iuris petere: secus si iudex dixisset se traditurũ ⁊ nõ dixisset quãdo vel tacuisset: q̃ tunc sufficit pzima petitio ⁊ idem multomagis si tradidisset: ista omnia habenẽ in dicta clemen. lque practicatur ad vnguem in quibuscunq̃ curijs ⁊ in quibuscũq̃ locis.
5 ℂ Quarto ⁊ vltimo no. q̃ si iudex non tradit apostolos a cum
a debeat non nocet appellatori: supple ⁊ ipse punitur in hoc qõ processus eius postea factus nihil valet. vt tn. d. c. ab eo. ⁊ c. vt super. quod est intelligendum vt dixi quando expresse denegauit tradere vel tacite assignando terminũ ⁊ in illo termino nõ tradendo: vel si non assignauit terminum nõ tradit infra tem-

pus iuris: quibus casibus etiam si sibi non erat inhibitum per superiorem ⁊ fuerat appellatum ab interloquutoria ⁊ ipse nõ detulit appellationi non valet quicquid postea faceret: secus si apostolos non denegasset expresse vel tacite: q̃ tunc valerent acta per eum ante inhibitionem: vt in. d. c. nõ solũ. si vero pars non petijt vel non petijt vt debuit vel oblatos nõ recepit videtur appellationi renuntiasse: quod dic vt no. glos. fina. in dicta
6 clemen. ℂ Vltimo scias quod pendente termino ad dandũ apostolos si adhuc iudex non denegauit expresse vel tacite appellans nõ potest prosequi suam appellationem: ⁊ sic nõ posset facere committi causam: ⁊ istis diebus babui de facto q̃ opponebatur contra vnam cõmissionem quod nõ valuit q̃ facta pendente termino ad dandum apostolos. nam facere cõmitti causam est de prosequutione appellationis. vt dicit Specu. in titu. de appella. §. qualiter. ver. porro. ante fi. in vlti. col. §. sed si denegasset expresse vel tacite: quod quando sit patet per superiora ex tunc potest prosequi ⁊ facere cõmitti: ⁊ omnia probantur in. d. clemẽ. in fi. dum dicit ex tunc quasi dicat non ante: et si ex vna erat op. Respondebatur qõ iudex respondit se daturũ apostolos: sed non dixerat quãdo quo casu videtur tacite denegare: vt ex tunc possit prosequi: vt ibi est casus expressus.

ℂ Nil nouari appellatione interposita. Rubrica.

2 ☞ Pendente appellatione quid et quando possit innouari vel fieri. ⁊ nume. 6.
3 Quid in pendentia supplicationis.
4 Quis iudex et quando debeat reuocare attẽtata pendente appellatione.
5 Attẽtata pẽdente causa nullitatis an yeniant retractãda ante q̃ super nullitate fit pronuntiatum.
An pendente causa nullitatis sentẽtie debeat condẽnatus haberi pro condemnato vel non.
6 Bãnitus qui dicit bannum esse nullũ an possit interim tanq̃ bannitus occidi.
Lapso tpe appellationis prosequende an debeat citari appellans ad dicendum causam quare sententia nõ debeat executioni mandari. cum lapsa sint fatalia.

1 **Appellatione.** ℂ †Pendente appellatione[b] a diffinitiua sententia nihil debet innouari per a
b iudicem a quo super executione sententie. b. d. Sed †si esset appellatum ab interloquutoria ℂ Nõ tradit apostolos. Adde doc-
2 posset innouari quouscq̃ per iudicem ad quez esset inhibitum. vt in. c. non solum. de appel. lib. vj. nisi iudex a quo denegasset apostolos. eo. titu. c. ab eo. et dixi in titu. pcce. vel nisi detulisset appellationi. eo. tit. c. cum appellationibus. Fallit quod hic dicitur in pluribus casibus qui not. in Spec. de appella. §. nouissime. ℂ Jtem limita hãc regulam nisi sint talia que pendente causa principali poterant fieri: q̃ tũc possunt fieri etiam pendente appellatione: vt. l. postq̃. §. imperator. vt leg. nomi. ca. Jtem est verum quod non debet fieri nouatio contra appellantem: sed contra tertium bene potest fieri vt §. mand. l. creditor. in princi. Jtem est verum quando fieret innouatio contra appellationẽ: secus si id quod fieret non tendit contra appellationẽ. vt not. per Jnno. in. c. q̃ propter. de elec. Jtẽ loquitur hic de executione facti que non debet fieri per iudicem a quo pendente appellatione: sed executio iuris bene fit vt. l. furti. §. i. §. de bis q̃ no. infa. vbi appellans a sententia sup
famoso crimine interim est infamis. ⁊ idẽ in snia ecclesiastionis vt ibi no. Jtem procedit nisi fit notozium appel. non tenere. vt b ℂ Pẽdente appellatione. adde glo. summe. ij. q. vj.
no. Jnno. de offi. deleg. c. pastoralis. ℂ Jn glo. ibi: arg. C. communia de lega. de boc est bodie casus in. c. non solũ. de appel. li. vj. est tamen verum vt dixi quando pendet tempus appellãdi a diffinitiua: si vero ab interloquutoria lz pars grauata compareat coram iudice infra tempus appellandi ⁊ petat supersederi in causa quouscq̃ deliberet an velit appellare vel non iudex non tenetur supersedere. vt no. glo. eo. titu. c. fi. ⁊ fuit originaliter dictum Specu. in tit. de appel. §. restat. in fi. Mimirũ q̃ etiam si esset interposita appel. non teneretur suspendere si nõ esset sibi inhibitum. vt. §. dixi. multominus si non est adbuc interposita. ℂ Jn gl. seq. ibi: in aut. vt sp§alia posita. C. de pre-
3 ci. impe. offer. aut. que supplicatio. ⁊ solue vt in glo. q̃ pendente supplicatione contra sententiã bene potest fieri executio pretstita tamẽ satisfdatione. vt ibi. ⁊ ratio est: q̃ talis supplicatio sententiam que in rem iudicatam transiuit nõ rescindit quouscq̃ per iudicem qui de supplicatione cognoscit fit pronuntiatum contra sententiam: ⁊ idem si petita est in integrum restitutio cõtra sententiam: vt in. c. ex literis. de restit. in integ. Sed appellatio statim rescindit sniam etiã anteq̃ iudex appellationis p

Universidad del Rosario Archivo Histórico

4 nuntiet bene appellatum. vt in.l.j.in fi.ff.ad turpil. ¶In gl. seq.circa prin.ibi egisenti apud principem qñ fuit ad principē appellatū ꝛ debuit ad eū appellari. alꝫ secus per illū ad quem fuit appellatum vel debuit appellari: vt.ff.tit.ij.l.eius ꝛc.ꝛ ipse iudex appellationis est ille qui debet reuocare oia attentata p iudicem a quo etiam anteꝙ pronuntiet super appellatione: vt l.chirographis.ff.de admini.tut.ꝛ in Spec.de appel.ff. nūc de officio.ipse etiam iudex a quo pōt reuocare id qđ male fecit qꝫ potius debet erroꝛē suum corrigere ꝙ expectare per aliū corrigi.vt est casus in.c.cū teneamur.de ap.ꝛ pōt inhiberi parti qđ nihil noui faciat appellatione pendente per illū text.facit.c. venientes.in fi.de iureiur.ꝛ de talibus attēptatis qualiter ꝛ qñ veniant reuocāda.vide plene per glo.in.d.c. non solū.ꝛ p Jnno. de ẽxcu.c. dilectis.vbi etiam ponit formā petendi reuocationē

5 talium attentatorum. ¶Quid aūt de attentatis pēdente causa nullitatis an veniant retractāda anteꝙ sup nullitate sit pronuntiatū. Respondeo non:qꝛ non reperit iure cautū ſm Jnn. in.c.cum in iure.de offi.deleg.lꝛ Bar.sentiat cōtrarium in.l.j. C.qñ prouo.non est necesſ.ꝛ tetigi in.l.ſi expressim.ff.de ap.ꝛ ita no.Bal.in.l.tale pactū.ff.qui ꝓuocauit.ff. de pac.nisi forte per iudicem qui cognoscit de nullitate principaliter intentata fuisset inhibitum alteri iudici ꝙ causa nullitatis pendentis nihil innouaret:ꝛ istud pluries vidi fieri:tamen de iure puto talem inhibitionē posse fieri nisi ille cui fit fit inferioꝛ vt si episcopus inhibet archidiacono vel preſes prouincie magistratui municipali.vt in.l.iudicium soluit.ff.de iudi. secus si eque principalis.vnde consuluit Feder.de ſen.ꝙ episcopus nō pōt inhibere iudici seculari ꝙ sniam vel instrm executioni non mādet quousq; decisa sit questio nullitatis que coīa eo vertit super eis ad qđ vide qđ no.Archi.ij.q.j.c.de persona.ꝛ adde circa istū articulum an pēdente causa nullitatis sentētie debeat condēnatus baberi pro condēnato vel non.qđ no.Jnno.in.c.solet.de sentē. ẽxcom.lib.vj.ꝛ Bar.post Dy.in.l.iij.ff.si seruus.de acqui.pos. et sic an bannitus[a] qui dicit bannū esse nullum possit interim tanꝙ bannitus occidi.qđ tetigit hic Dy.sed dic per Bart.in.l. si seruus. ¶In fi.glo.ibi:ꝛ sic poterit statim exequi hoc intelligē verum nisi per iudicem appellationis esset inhibitū.vt in.c. romana.ff.si autem.de appel.lib.ꝛ qñ possit inhibere.dic vt ibi ꝛ no.in Spe.de appel.ff.de officio quoꝙ.ver.sed quare. cū seq. et versi.sed quid si iudex appellationis.adde etiā qđ not.Bald. circa materiā huius.l.C.de rebus credi.l.generaliter.ff. finantem.vbi dicit ꝙ habet locum ista lex in his que tangunt appellationē non in separatis.ꝛ idem Bar.no.in.l.j.C.de bono.pos. scōm tabu.vbi dicit ꝙ appellatio suspēdit officiū iudicis etiā in his que sunt volūtarie iurisditionis. ¶In glo.seq.ibi:ideſt si tamen lapsa sint fatalia. Nota istam gl.ꝙ ille qui habuit ꝓ se sententiam lapso tempore apellationis prosequēde potest cō parere coram iudice a quo ꝛ petere sententiam executioni mādari nisi doceatur per iudicem appellationis fuisse pronuntiatum bene appellatum ꝛ male iudicatum:ꝛ habet fundatā intētionem nisi appellans hoc doceat. Est ergo practica ꝙ citet ap pellans ad dicendum causam quare sententia non debeat executioni mandari cum lapsa sint fatalia.ꝛ ita habetur.C. de appel.l.contra maiorem. Sed habui de facto questionem qꝛ erat appellatum ad curiam romanam: et erat lapsus annus: petebatur sententiam executioni mandari nisi doceretur de prosequutione vel de iusto impedimento propter qđ deberet habere alium annum:appellans dicebat se non teneri cum habeat alium annū ab ipsa.l.Bar.tenet hic pro appellante qđ non debeat fieri executio quousq; sit lapsum biennium.Jn contrariū facit cle.ſicut.de appel.vbi per lapsum anni sententia trāſit in rem iudicatam nisi habuerit impedimētum ꝛ breuiter forte de iure ista est melioꝛ opinio.ꝛ ita sentiunt Cano.in.c.ex ratione. de app.lꝛ opi.Bar.ſit equioꝛ.

a ¶An bānitus. Adde ſſel.i tra. de bāni.vbi diffuse.

b ¶Cōtra sniam. Adde.l. vnob⁹. ff.de exce.rei iudi. Jaſo. in.l.ſi. C.de lega.

6 a

2 ¶In gl. ſin. vbi dicit ꝙ habet locum ista lex in his que tangunt appellationē non in separatis.ꝛ idem Bar.no.in.l.j.C.de bono.pos. scōm tabu.vbi dicit ꝙ appellatio suspēdit officiū iudicis etiā in his que sunt volūtarie iurisditionis. ¶In glo.seq.ibi:ideſt si tamen lapsa sint fatalia. Nota istam gl.ꝙ ille qui habuit ꝓ se sententiam lapso tempore apellationis prosequēde potest cō parere coram iudice a quo ꝛ petere sententiam executioni mādari nisi doceatur per iudicem appellationis fuisse pronuntiatum bene appellatum ꝛ male iudicatum:ꝛ habet fundatā intētionem nisi appellans hoc doceat. Est ergo practica ꝙ citet ap pellans ad dicendum causam quare sententia non debeat executioni mandari cum lapsa sint fatalia.ꝛ ita habetur.C. de appel.l.contra maiorem. Sed habui de facto questionem qꝛ erat appellatum ad curiam romanam: et erat lapsus annus: petebatur sententiam executioni mandari nisi doceretur de prosequutione vel de iusto impedimento propter qđ deberet habere alium annum:appellans dicebat se non teneri cum habeat alium annū ab ipsa.l.Bar.tenet hic pro appellante qđ non debeat fieri executio quousq; sit lapsum biennium.Jn contrariū facit cle.ſicut.de appel.vbi per lapsum anni sententia trāſit in rem iudicatam nisi habuerit impedimētum ꝛ breuiter forte de iure ista est melioꝛ opinio.ꝛ ita sentiunt Cano.in.c.ex ratione. de app.lꝛ opi.Bar.ſit equioꝛ.

2 ¶Jn pluribus facinoribus prouenientibus ex diuersis factis an debeat delinquens de quolibet puniri et quid ſi ex eodem facto.

3 Attentata pendente causa nullitatis non debent renouari quā do nullitas opponeretur incidenter.

1 **Si quis ex pluribus.** †Maioꝛ pena ſi oꝛ differri ꝑpter

2 minoꝛē sed ecōtra sic.vide Bar.in.l.ij.de custo.reo. ¶In text. ibi:ex pluribus facinoribus ſcꝛ pueniētibus ex diuersis factis quo casu debet ex quolibet puniri.vt.l.nunq; plura.ff. de ꝑcu. delic.Si vero plura crimina descendant ex eodē facto seu plures eiusdem criminis tunc distinguitur an se habeāt ad inuicē vt genus ꝛ species:vt homicidiū ꝛ paricidiū q̄ puniūtur ex diuersis legibus.vt ptꝛ in ti.ad.l.corñ. de ſica.ꝛ ad leg. pompeiā de parici.tamen homicidiū ſe habet vt genus;ꝛ tūc non est puniendus nisi altero eoꝝm:vt.l.senatus.ꝛ ibi no.ff, de accuſ.Si vero ſe habeant vt species diuerſe:vt adulteriū et incestus tū ex quolibet debet puniri:vt i.l.ſi adulteriū cū incestu. de adul. ¶In text.ibi:differēda est pena intelligit Ant.istū text. quādo pena maioꝛ si prius imponatur absoꝛbet minoꝛē: vt si aliquis est condemnatus in amputatione manus ex vno delictoꝛ:ꝛ in amputatione capitis ex altero.nam si prius amputetur caput non deberet postea amputari manus:qꝛ pena non est inferenda mortuo.vt not.glo.j.ſi pendē.appel.moꝛs interue.l.j.super vb.reddendis. Sed si maioꝛ nō absoꝛberet minoꝛem:vt si esset condēnatus in amputatione manus:ꝛ in ſustigatione: tunc lꝛ appellaret a prima non deberet differri ſuſtigatio per.l.ſi cui. ff.j.ſ.de accu.ꝛ ita etiam videtur colligi ex dictis Bart. in.d.l. ij.de custo.reo. Sed mirabile est quare etiam in primo casu debeat differri pena minoꝛ:qꝛ postꝙ est condēnatus ad vtramq; videtur quod debeat incipi a minoꝛe vt sic vtraq; imponatur: vt no.Bar.post glo.C.de pena iudi.l.omnes iudices.lib.g.vbi dicit ꝙ si captus est aliquis bannitus in amputatione manus ꝛ capitis primo debet amputari manus:ꝛ postea caput si ita est ergo licet appellauit ab amputatione capitis non debet differri pena manus:cuius contrarium hic dicitur. Et econtra si appellasset ab amputatione manus videret debere differri amputatio capitis ad hoc vt vtraq; locum habeat cuius cōtrariū hic dicitur in versi.seq.quod nō differtur. breuiter per istū text. videtur dicendum non esse verum id quod Barto. dicit in.d.l. omnes iudices.in fi.imo humanitatis gratia postꝙ debet moꝛi que pena est vltimum terribilium quātumcūq; fuerit condēnatus ad alias penas coꝛporales minoꝛes illa sola impugnaē non fiat executio in alijs:lꝛ forte de consuetudine hoc non seruaretur:ꝛ istam credo fuisse mētem huius litere nec alio modo scirem defendere istam text.ab opinione predicta nec inducere rationes eoꝝ que hic ponuntur. ¶Ultimo scias quod illud quod dixi in prin.l.causa nullitatis an impediat interim attentari et faciat reuocari attentata.procedit quando principaliter ageretur de nullitate: ſi vero incidenter qꝛ opponeretur exceptio contra ẽxecutionem sententie tunc vt no.in.l.iiij.ff. condēnationem.de re iudi.Bar.non sunt alia.

3

¶Que sententie sine appel.rescindantur. *Rubrica.*

2 ¶An valeat sententia contra sententiam.

1 **Illud.** ¶In ista.l.cum seq. ponuntur aliqui casus in quibus sententia est nulla ꝛ ideo nō expedit appellare:imo quā docunq; vsq; ad ccc. annos potest peti declarari nulla:statuta tamen aliquando prefigunt terminum certum infra quem debeat hoc peti vt est hic:ꝛ florentie quod infra decem dies.ꝛ principium bui? legis.h.d.ſi pronuntiatum est non esse iudicatum ꝛ pronuntiatio transiuit in rem iudicatam habetur pro non iudicato quātumcunq; iudicatum fuerit.h.d.Glo.ponit casum quod victor petijt sententiam executioni mandari contra reum:ꝛ qđ reus opposuit quod nunq; fuit iudicatum:ꝛ qꝛ forte victor nō plene probauit iudex pronuntiauit non esse iudicatū:licet ergo post ea superueniant probationes non poterit vti illa sententia: qꝛ habetur pro non lata postꝙ ita fuit iudicatū. Jsta positio non placet qꝛ iudi.ẽxeq.est summarium et ideo pronuntiatio facta super incidēti est ẽxecutio nullitatis sententie vel quod lata nō est non facit preiudicium victori quominus postea possit ordinarie agere ꝛ probare de validitate sententie vel quod lata est: vt expresse no.Bar.in.l.j.ff.qñ ꝓuo.non est necesſ.ꝛ in.l. gro me.ff.ono fratres.in distinctione.ff.de verb.obli. Jnno.in.c.ſi. de ordi.cogni.per.l.a diuo pio.ff.ſi super rebus.de re iudi.ꝛ p l.ſi iudex.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.ꝛ.l.ſi quis a liberius. ff.ſine parens.de libe.agno. ¶Ideo melius pone casum quod actoꝛ succubuit ꝛ reus fuit absolutus:ꝛ sententia trāſiuit in rē iudicatam:actoꝛ postea iterum petit:reus opponit de sententia absolutoria:ꝛ quia forte non probauit iudex pronuntiauit ipsum nunq; fuisse absolutum:certe ista pronuntiatio non est facta in iudicio summario sed in plenario:ꝛ ideo facit preiudicium perpetuo reo.vt in.l.finantem.ff.ſi. de nego.gest. ¶Sed tunc oppono:quia super incidenti non debet pronuntiari:vt l.j.C. de ordi.iudi.Solu.fateoꝛ quod iudex hoc non bene fecit pronuntiatio tamen valet et trāſit in rem iudicatam:vt hic est casus.ꝛ in.l.viro ab vxore.ꝛ ibi per Barto.soluto matrimonio et facit preiudicium in principali quando idē vertitur in vtroq;:als secus:vt.l.vendicantem.in fine.cum lege sequen. de eui. et not.plene in.d.ff.fratres. ¶Item oppono fortiter quia nō valet sententia contra sententiam[b] que transiuit in rem iudicatam:vt in.l.C.quādo ꝓuo.non est necesſ.Solu.interdum sententia secunda fertur de directo contra primam:quia pronuntiatur

tiatur primā nunq; fuisse latam vel non valere:ꝛ valet ipsa secunda ꝛ infringit primā ſi nō appellatur ab ea vt hic. Interdū fertur non directo cōtra primā sed cōtra id qđ cōtinetur in prima vt ſi per primā fuisti mihi cōdēnatus p secundā absolutus vel ecōuerſo:tunc loquit lex cōtraria.ꝛ ita fuit de mente glos. ibidem. De intellectu istius.l.qualiter debeat intelligi plurimum dubitatur.ꝛ Bar.intellexit qñ secunda fuit lata ex eadem instantia:secus ſi ex diuersis.ꝛ fuit originaliter dictū Jac. but.sed non placet:qꝛ tunc nulla esset ꝺsiium ꝙ secunda nō valeret tanꝙ lata fine instātia ꝛ fine actione:cum per prolationē prime sententie sint ẽxtincte instātie ꝛ acta posito tū ex ista opinio esset vera notabiliter limitatur per do.Ant.de but.in.c. cū cōtingat.de offi.deleg.ꝙ est vera niſi fuissent dati diuersi libelli vnus per actoꝛem alter per reum super eodem qđ aliquādo potest contingere vt ſi peto pronuntiari rem quā possides esse meam:an vero petis pronuntiari ꝙ sit tua.nam isto casu si ferentur sententie contrarie valerent p ea que sentit Jnnoc.ibidem.ꝛ ideo dicit Jnno.non de facili debere admitti ſm libellū intelligendo autem illam.l.j.qđ loquaē etiam quando secunda snia est lata ex diuersa instantia.dic ꝙ habet locū altero de tribus casibus ſcꝛ vel qñ pars ꝓ qua erat lata ipsam ignoꝛauit ꝛ ideo ipsam non allegauit:tunc non valet secunda. Idem ſi sciuit ꝛ tacuit non tamē per dolum:sed bona fide. Idem ſi sciuit ꝛ allegauit ꝛ pbauit ꝛ nihil per alteram partē fuit replicatum bis casibus non valet secunda ꝛ fuit introductum ob rigoꝛem iudiciorum seruandum. Si vero sciuit ꝛ dolose tacuit vel allegauit ꝛ non ꝓbauit:ꝛ probauit ꝛ fuit replicatum. Jstis casib⁹ valeret secunda cōtra primā ꝛ ita debet intelligi.c.inter monasterium.ẽxtra de re iudi.qđ videtur contrariari.d.l.j. Jsta videntur cōtrariari ex dictis Jo.an.qui plene distinguit circa intellectum illius legis ꝛ melius ꝛ vtilius declarat eā ꝙ p aliquem ex nostris doctoꝛib⁹ declaretur:ideo omnino vide. ¶Ultimo qđ hic dicit ꝙ ista scōa rescindit primā intelligo quo ad effectū qꝛ cū habeaē ista scōa ꝓ veritate ex quo nō fuit appellatū:vt l.re iudicata.de reg.iuꝛ.nō potest prima allegari ꝛ ista sunt paria qđ non fuerit lata vel quod non possit allegari. vt no.glos. not.in.l.qui habebat.in fi.de manumiſ.testa. Non aūt rescindit in rem intentatā: qꝛ ista snia secunda est declaratoria.ſ. qđ non fuit iudicatum.ꝛ ideo non inducit dispositionem sicut quādo pronuntiatur testm non valere:qꝛ ista pronuntiatio non facit ipsum non valere nec rescinditur in veritate eo modo quo rescinditur sentētia lata super querela:vt no.in.l.j.ff.ij.ff.de re iudi.ꝛ per glos.in.l.antiqui.ante fi.ſi pars here.peta. Et istud est vtile:qꝛ cum non sit rescissa sententia reuera lꝛ pronūtiatio faciat eam haberi ꝓ non lata ꝓsumptione iuris ꝛ de iure cōtra quā nō admittit probatio in contrarium. Si vero pars cōfitetur re vera latam fuisse talis pronuntiatio sibi nō prodesset qꝛ contra ꝓsumptionē iuris ꝛ de iure bene admittitur probatio in contrarium p confessionē partis. vt not.in auf.sed iam necesse.C. de dona.ante nup.ꝛ in coꝛpore vnde sumitur p Ly. ꝛ glo. Et ideo ſi esset sic:sententia revera esset rescissa:ꝛ idem in testamento rescisso per querelā:qꝛ per talem confessionē nō reuiuiscereꝛ:tene menti.facit qđ no.in.l.ſi testamentū.de testa. Facilius enim reassumit vires id qđ non erat ẽxtinctū in substātia:lꝛ esset obfuscatum:ꝙ id cuius substantia erat ẽxtincta.nō sunt alia. ¶Posset etiam hic poni casus ꝙ ille cōtra quē dicebatur pronuntiatum egit implorādo officiū iudicis. per.l.diffamari.C.de inge.manumiſ.et petijt pronuntiari nunq; fuisse contra se iudicatum ꝛ ita fuit pnuntiatū. vt no.in.l.ſi cōdēnat. de fideiuſ.ꝛ tunc pronuntiaretur non super incidenti sed super eo quod principaliter erat in iudicium deductum.

2 ¶Si peto a te.lꝛ.ex vna causa item.lꝛ.ex altera cā.ꝛ sic de singulis an possit iudex in snia facere cumulū de omnibus ꝛ condemnare in vna summa que coꝛprehendat omnes.

1 **Item si calculi.** †Non valet snia q̄ cōtinet ex

2 cōfirmeē ex eodē erroꝛe nō valet etiā cōfirmatio. †Et p istum text.ibi dum dicit:idcirco lucius titius ꝛc.dicit Bar.in.l.pretoꝛ ediḡit.ff.ſi mihi plures.ff.de iuꝛ.om.in.qꝛ ſi peto a te.lꝛ.ex vna causa. Item.lꝛ.ex altera causa ꝛ sic de singulis nō habet necesse iudex super singulis summis sententiare: sed pōt facere cumulum de omnibus ꝛ cōdemnare te in vna summa coꝛprehēdente omnes tene menti.ꝛ vide qđ no.per Ly.in.l.j.C. de erro. calcu. Item dicit Bar.per istum text.ibi dum dicit et citra prouocationem ꝛc.quod causa nullitatis deuoluit ad superiorem additum super nullitate totum negotium principale: vt patet hic:qꝛ vult ꝙ non solum pronuntiet super nullitate sententie: imo super negotio principali coꝛrigendo erroꝛem ꝛ condēnando in septuagintaquinq;. Jta allegat Bar.istum text.de appella.ſi expressim.in.v.col.ꝛ C.quando ꝓuo.non est necesſ.ſi vt proponis.dicit etiaꝫ per.l.absentem probari.C. de appella. ¶Ultimo circa finem quero quid ſi nō appellatur quare iudex superior confirmauit.dic plene per ipſummet Barto. in.d.l.j. C.de erro.calcu.

2 ¶Sententia lata contra notoꝛium an valeat.

Quid ſi est lata per probationes reprobatas a iure.

1 **Item cum contra.** †Snia continens ex- pressum erroꝛē iuris non valet.secus ſi lata vltra ius partis.h.d. Primū dictum de clara vt dixi in.l.ſi expressim.de appella. Item procedit primū dictum quando est lata contra ius scriptum:sed quid ſi contra ius consuetudinarium puto quod non ſit nulla:qꝛ consuetudo est probanda ꝛ alleganda per partem:vt no.in.l.constitutionē

2 C.ſi contra ius vel vtili.publicam.non ſic in iure scripto. †Jtē quid ſi lata ſit contra notoꝛium. Respondeo aut est notoꝛium facti trāſeuntis ꝛ valet.vt est casus in.l.palam.ff.ſi. de ritu nuptia.ꝛ no.Bal.in.l.j.C.ne filius pro pat.aut est notoꝛium facti permanentis ꝛ nō valet.ad quod facit.c.ſolicitudinem.ff.ſi vero notoꝛium.de appella.quid ſi lata est expresse contra acta:qꝛ dixit iudex cum probatum ſit per testes:ꝛ tamē nulli erant testes examinati vel erant:sed non probabant.vide per Jnno.et Jo.an.in.c. quoniam cōtra falsam.de proba. Item quid ſi est lata per probationes reprobatas a iure. Respondeo videt nulla ꝛ potest retractari quandocunq; apparet contrarium.casus est in.c.ij.de purga.vulga.

2 ¶Citatio ad hoc vt ſit solēnis ad sniam quid requiratur.

3 An partes possint conuenire ad inuicem ꝙ feratur sententia sine parte non citata.

4 Si partes fuerunt presentes vsq; ad conclusionem inclusiue et postꝙ fuerunt audite ad plenum an tunc valeat sententia contra non citatum.

5 Sententia lata pro parte absente non citata non valet.

1 **Item cum ex edicto.** †Snia lata cōtra non citatū vel nō

2 ſoleniter citatū non valet.h.d. †Et no. qđ hoc citatio sit solennis ad sententiam debet esse peremptoria:vt hic.ꝛ.l.peremptoꝛium.de iudi. Item ex primi ꝙ veniat ad sententiam audiē dam:nec sufficit dicere quod veniat coīa iudice.vt patet in clesepe.versi.sententiam.ꝛ ibi no.in glo.de verb.signifi.ꝛ not.per glo.in auf.iubemus.C.de iudi.in penulti.vel antepe.glossella Item hec vera in sententia diffinitiua sed in sententia interloa quutoria[a] valet etiam contra non citatum ſm Jnno.in.c.vt litis.de procura.sed intellige hoc verum in interloquutoria pariui preiudicij secus ſi magni.vt patet in.l.ſi preſes.quasi deserta C.quomodo ꝛ quādo iud.ꝛ in.l.presenti.de his qui ad eccle.cō fu.vbi in missione ex primo ꝛ secūdo decreto que dicitur interloquutoria requiritur citatio etiam peremptoria habet. ergo lo cum dictum Jnn. qñ assignaretur vna dilatio q̄ assignatio dicitur interloquutoria.vt.l.sed ꝛ ſi interpellat.ff.j.de ar b. †Sed quero an partes possent cōuenire ad inuicem ꝙ ferat snia etiā parte nō citata videt ꝙ nō cum hoc ſit de solennitate.ergo ꝛc. arg.in.l.nemo pōt.de leg.j.contrariū videt verius qꝛ est introductum ob fauoē partis ꝛ ſic pōt remitti ſicut iuramētū testis vt in.c.tui.de testi.ꝛ not.in.l.j.ff.de fer. Sed alie solēnitates introducte in fauoꝛem publicum nō possunt remitti. de quo dic vt in.c.ſi.de re iudi.lib.vj. De ista questione vide in Specu. de citatio.ff.viſo.sed pone qꝛ partes.ꝛ adde qđ plene not.ẽxtriij.q. iij.c.de illicita.p glo.ꝛ per Jnno.in.c.ad petitionem.de accuſa.

4 ¶Ultimo quero pone qꝛ partes fuerūt presentes vsq; ad cōclusionem inclusiue ꝛ postꝙ fuerunt audite ad plenū adeo qđ nihil amplius dicere volebant late fuit snia contra non citatū an valeat videt qđ ſic qꝛ citatio fit vt veniat ad dicendū vel ad allegandum quicquid vult:sed hoc hic non cadebat. Cōtrariū est verius qꝛ iura hoc requirunt pro substantia ꝛ solēnitate qđ debeat pars citari:qđ aūt.ff.dixi prodesset quando esset casus in quo non posset pronuntiari contra absentem etiā citatū vt contingit in arbitris. Jn causis criminalibus tunc enim ſi fuit presens vsq; ad conclusionem:licet tempore prolate sententie non esset presens haberetur pro presente.ꝛ ita intelligo qđ no. Ly.in.l.ſi quis ex consensu.de episco.audi.ꝛ quod no.glo.C. de adulte.l.qñ indubitati.intelligo dum tamen fuerit citatus.

5 ſcias etiam †quod sententia lata non citata parte[b] absente nō

b valet etiam ſi fit lata pro ea.vt not.in.l.furioſo.de re iud.ꝛ.l.ea que.C.quomo.ꝛ qñ iud.

2 ¶Peruersio ordinis de vno iudicio ad aliud non reddit sententiam vel processum nullum et quid in peruersione de se ipso ad seipsum.

1 **Si apud eundem.** †Causa cōuentionis ꝛ recōuentionis debent cum eadē snia terminari:ꝛ ſi lata est in causa conuentionis tūm

a ¶Sed in snia interloquutoria. Adde gl. in cle. j.de sequest. poſ. ꝛ fruc. Bal.in.l. qđ iussit.ff. de re iudi.

b ¶Citata parte. Adde Jo.an. in addi. Spe.in ti. de cita.in.ff.ij.

Universidad del Rosario Archivo Historico

propter hoc solū appellari nec interim mittit̄ execūtioni quo-
2 usq; cā recōuentionis sit expedita.b.d.ꝛ semper allegaī.† Nō
est ergo nulla ꝓpter hoc:ꝛ sic no.q̄ puersio ordinis de vno iu-
dicio ad aliud non reddit sniam vel ꝓcessum nullū sic.C. de
appel.l.i.ꝛ.ff.de euic.l.fi mancipiū.§.fi cōi diui.sec⁹ q̄si peruer-
sio de seipso ad seipsum:vt.l.probatam.C.de sen.ꝛ vide q̄d ha-
betur in Spe.de reconuentione.§.nunc videndum.ver.sed po
ne iudex.Item quod hic dicit q̄ non mittitur execūtioni snia
lata in causa conuentionis quousq; sit expedita causa recōue-
tionis:vt hic pt̄z in ver.ꝛ quando.qō est intelligendum etiam
si non fuit appellatum:procedit quando vtraq; causa erat pe-
cuniaria ita q̄ poterat obsici compensatio si fuissent ambe ex-
pedite vna snia.Si vero non poterat obsici compensatio q; su
pererat speciebus:tunc si nō esset appellatum posset mitti exe-
cutioni ſm Ang.ꝛ bene.Imputet enim sibi cur nō appellauit
postq̄ ꝓpter hoc solum poterat.
2 ☞Si litigauī cum titio lz eo mortuo trāseat instātia contra
heredem ꝛ nō fuit ꝓcessum contra heredē sed cōtra ipsum iam
defunctum ꝛ lata est sententia contra eum q̄ non valeat quic-
quid contra eum factum est.
3 Qua cautela dēat tīc actor vti si pēdēte iudicio moriat̄ reus.

1 **Paulus respondit.** †Non valet sentētia lata
cōtra mortuū:nec etiā delegatio iudicis facta cōtra
2 eū.b.d.notabiliter.¶No.ergo diligenter q̄ si liti
gauī cum titio:lz eo mortuo transeat instātia ꝑtra heredē.vt.l.
si cum hominē.§.de fideiuſ.si tīi non est ꝓcessum cōtra heredē
sed contra ipsum iam defunctum:ꝛ lata est contra eum snia nō
valet quicquid contra eum factū est etiā in preiudicium here-
dis:est ergo necesse facere citari heredem ꝛ ꝑtra eū dari sniam
casus est notabilis hic.gesta vero cū defuncto valent vsq; ad tē
pus mortis ꝛ vltra.ꝛ ita not.Bar.in.l.si vt ꝓponis.C.quomo.
ꝛ q̄si ind.¶In glo.ibi:eam per viuum defendit.hoc est verum
si ille incipit defendere post mortē:sed si illo viuente bene vale-
ret cōtinuatio ꝓcessus ꝛ snia lata contra defensorē post mor-
tem defensi.vt.l.nulla.C.de procura.¶In glos.ibi:sed contra
ꝓ̄o eo sic:hoc nō placet:q; iudicium nō debet claudicare.Itē
video q̄ stipulatio serui in ꝑsonam domini defuncti non va
let nec ꝓdesset heredi.vt.l.eius qui in prouinciā.§.quod si stī
pulator.si cer.pet.Nihil enim potest purgari in ꝑsonam mor
tui nec ꝓ̄o eo nec contra eum:ꝛ per consequens non transit ad
heredem vt debeat sumere originem in ꝑsona defuncti: vt.l.
qui libertinus.§.postbumus.de oper.lib.ꝛ ad.l.cum quasi.dic
q̄ est ibi ſpeciale:vt hic.ꝛ in secunda solutione glos.ꝛ ita repe-
rio quosdam antiquos hic scripsisse:licet Bart.mentionem nō
faciat.¶In fine glo.ibi.l.tale.§.fi.ille.§.hoc non dicit ꝛ est cō
tra dictum.§.si stipulator.vbi non valet stipulatio ꝓ̄o mortuo
et stipulatio est pactum:sed ꝓ̄o eo qui nondū est natus:sed spe
ratur nasci bene pōt valere si nascatur:ꝛ istud probat ille.§.fin.
3 Not.ergo diligenter istam legem ꝛ sis cautus si litigasti cum
aliquo ꝛ lite pendēte moriatur quod continues ꝓcessum cō
tra heredem vel facias dari curatorem hereditati iacenti ꝛ con
tinues cum illo et illum facias citari:quia si continuas cum de
functo nihil valet continuatio nec ꝓdesset ignorātia de mor
te defuncti.

1 **Paulus ſm.** †Non valet sententia continens
impossibile de iure vel de natu
ra.hoc dicit.¶In glo.magna ibi:eo mortuo post mo
ram:hoc ideo dicit quia si ante moram certum esset quod sentē
tia non valeret:quia nec viueret nec fingeretur viuere:quia de
bitor esset liberatus ꝛ sic sententia tunc bene contineret impos
sibile:sed quando post moram licet vere non viuat fingitur ta-
men viuere quia debitor non est liberatus imo remanet obli-
gatus ad stichum sicut ꝓius:ꝛ hac fictione attenta potest dedu
ci in stipulationem et in constitutum.vt in glos.et in.l.si seruū.
§.effectus.ꝛ.§.nouari.de verbo. obliga.ꝛ in iuramentum.vt.l.
eum qui.§.j.de iureiuran.ꝛ ideo non reputatur continere im-
possibile: fiet tamen execution in estimationem officio iudicis
mercenario in quam estimationem potuisset etiam fieri con-
demnatio eodem officio iudicis: licet non esset in obligatio-
ne nec esset petita per rationes que hic subſiciuntur in glos.Et
vide omnino quod habetur in Specu. de obliga. et soluſ.§.se-
quitur.versi.quid si petijt.cum sequē.ꝛ seq. de hac questione.et
de bis que.§.dixi.

¶In p aliū cause appellationum reddi possint. Rubrica.

2 ☞Causa pecuniaria quando dicatur ciuilis et quando cri-
minalis.
3 Persone illustres an debeant litigare per procuratorem.

Ceri solet. Ista prima lex loqui-
tur quādo quis litiga-
uit per seipsum ꝛ lata sententia cōtra eum ap-
pellauit vtrum ad ꝓsequendam appellatio-
nem possit constituere procuratorem ꝛ an de-
beat admitti.Lex ſi. loquitur quādo litigauit
per procuratorem:et ipse procurator victus appella. vtrū ipse
idem possit ꝓsequi vel etiam dominus.et hoc dicit ista lex.
1 ¶In causa pecuniaria ciuili vel criminali potest interueni-
re procurator tam ex parte rei q̄ ex parte actoris:ꝛ tam in cau-
sa principali q̄ appellationis:secus si esset criminalis ꝛ capita
lis:q; tunc ex neutra admittitur.b.d.¶Dicitur autem pecunia
ria criminalis quando agitur pena applicanda fisco:sed quā-
do agitur de aliquo applicādo parti agenti dicitur ciuilis siue
agatur de pena fine de interesse:vt not.in.l. agraria. de termi.
mo.¶In glo.iij.ibi:sed exclusiue ponitur.istam partem com-
muniter tenent doc.sed vltramontani tenuerūt quod ponatur
inclusiue:alꝰ iste versi.sed ea causa sit nihil adderet precedenti
ver.q; si dum dicit sed capitalis comprehendit penam mortis
naturalis.Item penam mortis ciuilis totaliter annihilatiuā
status vt dānationis in metallum per quam perditur libertas
et ciuitas.Item annihilatiuam ꝓ̄o parte vt deportationē per
quam perditur sola ciuitas:non restat ergo postea alius gra-
dus ꝓpinquior q̄ relegatio per quam nec ciuitas nec libertas
perditur:tamen q; est pena afflictiua corporis:q; tenetur stare
in certo loco cum iste ver.sed si ea.ſm predictos quod non ad-
mittatur procurator sicut nec in capitali: sed illi qui tenēt opi.
glo.dicunt quod verbum capitalis ponitum in precedenti ver.
ponitur stricte ꝓ̄o pena mortis naturalis tīi:ꝛ quod versi.sed
si ea.addat de aliis ꝰnabus capitalibus:non autem de relega-
tione ꝓpter rationem glosse ad quam non potest responderi:
q; in relegatione potest dari sententia contra absentem.de pe-
nis.ꝛ regula est quod vbi potest dari contra absentem admitti
tur procurator.vt.l.feruum quoq;.§.publice.de procur.Bart.
sequitur istam opinionem in practica dicens eā cōmuniter ser
uari tamen de rigore credit opinionem vltramontanorum ve-
riorem:ꝛ ad rationem glos.respondet quod dic plene per eum
3 in.l.pe.§.ad crimē.de publi.iudi.¶In glo.seq.ibi: primo ra
tione personarū illustriū que habent necesse litigare p̄ procu-
ratorem ꝛ nō possunt per seipsas:ꝛ sic venit ista fallētia ab eo qō
ſ.dixerat sponte non ex voluntate ꝛc.
2 ☞Procurator ad lites an possit appellare ꝛ appellationē
prosequi.
3 Dominus potest prosequi instantiam inchoatam cum procu
ratore licet procurator sit effectus dominus litis ꝛ quis eorum
preferatur.
4 Procurator lz assignauerit rationes domino si tamen adhuc
durat mandatum debet prosequi litem ꝛ quid si expiraret offi
cium vt in tutore.

1 **Si procurator.** †Si procurator victꝰ
2 appellat tam ipse q̄ dōs pōt appellationē ꝓsequi.b.d.†Et istud est ve-
rum q̄si mandatū suū ad hoc se extendit:q; pōt con
tingere tribus modis quoꝝ duos ponit hic glo.secꝫ si erat pro
curator generalis cōstitutus ad negotia.nā tunc potest etiam
exercere iudicia ꝓsentia ꝛ futura quousq; durat mandatū:vt
patet in.l.sed ꝛ si vnius.§.si procurator.de iureiurā.ꝛ est hodie
casus in.c.q generaliter.de procura.lib.vi.Secundus est quā-
do haberet mandatum speciale ad talē causam tam principa-
lem q̄ appellationis. adde tertium quando haberet generale
mandatum ad lites ꝓsentes ꝛ futuras.vt̄ no.in.l. inuitus.C.
de procur.ꝛ istis casibus potest appellare ꝛ appellationē prose
qui supple ꝛ teneturꝛ si non faceret teneretur domino actione
mandati:q; videtur stringisse se ad hoc faciēdum eoipso quod
acceptauit mandatum ꝛ acceptasse videtur recipiendo instru-
mentum procurationis ꝛ retinendo etiam si ita fuerit.vt in cle
men.j. de procura.facit.l.filiusfa.ad macedo.¶Si vero habet
mandatum speciale ad talem causam nec vlterius dicitur non
censetur habere mandatum nisi ad agitandum causam princi
palem ꝛ virtute ipsius tenetur etiam appellare:q; appellatio
est de prosequutione prime cause.vt dixi in.l.ab executore.§.fi.
ff.de appella.prosequi vero non potest etiā si velit:quia ad hoc
mandatum suum non extenditur:vt est casus in.l.si actor.C.de
appel.ꝛ ista est veritas in hoc passu per que remanet declara-
ta glo.ꝛ hic qō autem glos.in fi.dicit.debet idest potest. non est
bene dictum q; si potest ergo debet per rationem quam.ff.dixi
sed tunc nō debet quādo non potest:ꝛ ita colligit ex dictis do-
ctorum in.d.l.inuitus.ꝛ attende diligenter: q; vidi aliquos in
hoc multum errare: et male intelligere predicta in appellatio-
ne a diffinitiua:sed ab interloquutoria procurator habet man
datum

datum speciale ad vnā cām tīi ita q̄ non extendat ad causam
appellationis a diffinitiua nihilominus tenetur appellare ab
interloquutoria ꝛ appellationē prosequi:q; ad hoc bene se ex-
tendit mandatum cum sit de accessoriis prime cause. ꝛ ita not.
Jnno.in.c.non iustis.de pen.ꝛ Bar.in.l.cū procurator.de ope.
3 no.nun.¶Ultimo no.hic q̄ dōs potest prosequi instantiam
inchoatā cū procuratore lz procurator sit effectus dōs litis: et
hoc ideo:q; lz directum ius sit acquisitum procuratori vtile tīi
est aquisitum dño.vt arg.in.l.in cause.§.fi.de procura.qō dicit
per Bart.eo.tit.l.ante litis.cū seq.lz ergo dōs nō possit ipsum
inuitum reuocare: potest tamē per seipsum causam prosequi:
q; ista sunt diuersa.si tīi ambo venirent ad prosequendum pu
tarem procuratorem preferendum ratione directi iuris:lz do-
minus poterit ei assistere:alꝰ esset dicere q̄ posset eum reuoca-
re si posset eum repellere.In ꝛtrarium tīi facit.l.fi.procuratorio.
de pcur.vbi dōs prefertur ꝓcuratori:sed ibi in executione sen-
4 tentie nos loquimur in ꝓsequutione iudicii.†Nota etiaꝫ q̄ lz
ꝓcurator assignauerit rationes domino:si tīi adhuc durat mā
datum debet prosequi litem:secus si expirasset officium vt in
tutore:qō dic vt hic in glo.fi.

¶Si tutor vel cura.vel ma.creatus appellauerit. Rubrica.

2 ☞Appellans quid debeat in causa appellationis probare
vel producere.

1 **Aqui.** †Si vocatus ad officiū frustra-
torie appellauit periculū mediī
temporis ad ipsum ptinet.b.d.cū.l.seq.Nam si
a die quo fit decretū sibi officium negligit ad-
ministrare cū possit:ꝛ debeat ptinet ad ipsum
2 periculum:vt.l.quidam decedens.§.fi. de ad-
mini.tut. ¶In tex.ibi:nec cū probauerit.videt ergo p istum
tex.q̄ appellans quicūq; sit actor vel reus in causa appellatio
nis necesse habet probare de iure suo:alꝰ non obtinebit rescis-
sionem sententie.Sed istud non est verū indistincte imo dicūt
doct.q̄ bene tenetur ꝑbare suā appellationē:ꝛ qō etiam fit rīte interposita ꝛ infra tempus debitum.qō no.ꝓ eo qō dixi in
l.i.§.biduum.qñ appel.sit:sed hoc ꝑbato ꝛ etiā q̄ petierit apo
stolos infra tempus debitum.si queritur an teneatur probare
in causa ꝓncipali distinguūt an vnus tīi ꝓsequitur ꝛ nō alter:
et ille tenetur probare si vult sniam consequi aut ambo:ꝛ tunc
ille habet probare in causa appellationis: q; idē haberet in cā
principali probare:vnde si reus fuit cōdemnatus ꝛ appellauit
si dicat non esse probatam intentionem actoris ꝛ qō nō debuit
condēnari sufficit sibi q̄ ostendat acta:ꝛ si nō reperiꝫ ꝑbatum
succumbet actor nisi ꝑbet de nono:bene tīi tenet appellās pro-
ducere sniam quā petit rescindi ꝛ etiā acta.vt in.l.qm nonnul-
li.C.de appel.ꝛ vide Bar.in.l.bi qui ad ciuilia.eo.tit.

¶Eum qui appellauerit in prouincia defendi. Rubrica.

1 **Am qui.** †Licet quis peregrinetur
cā appel.exercēde pōt con
tra eum procedi in alijs causis in loco domicilij
videbatur excusandus ratione peregrinatio-
nis:ꝛ qō deberet supersedere in alijs causis:lz
verū est in loco in quo peregrinat:q; ibi nō dz
conuenīri in alijs causis etiā si ibi fortiaꝫ forū ratione cōtract⁹
vel alia cā:vt.l.ij.§.leg.de iudi.non in loco domicilij.

¶Si appellatione pendente mors interuenerit. Rubrica.

2 ☞Mortuo non est inferenda pena.

1 **Ppellatore.** †Si appellator pē
dēte appellatione
decedit sine herede extinguit̄ appellatio si ve-
ro cū herede nō extinguit̄:si tīi nullus alius in
teresse pretēdebat quā heres non cogit appel
2 lationem ꝓsequi:sed si alius cōtra quē fuit ap
pellatum pretēdat interesse bene cogitur.b.d.¶No. hic glo.
quā allegaui.ff.nil noua.appel.pen.q̄ mortuo non est inferen a
da pena.ꝰfacit.l.defuncto.de publi.iudi.

¶Inferēda pena. Adde an fit licitum suspendere mortuū vel comburere ꝓpter delictū. vid̄ per Ang. in.l.fi is. in fi.C. q test. face.pos.

¶Finis Secunde partis Cōmentariorum domini Pauli de Castro super Digesto nouo.

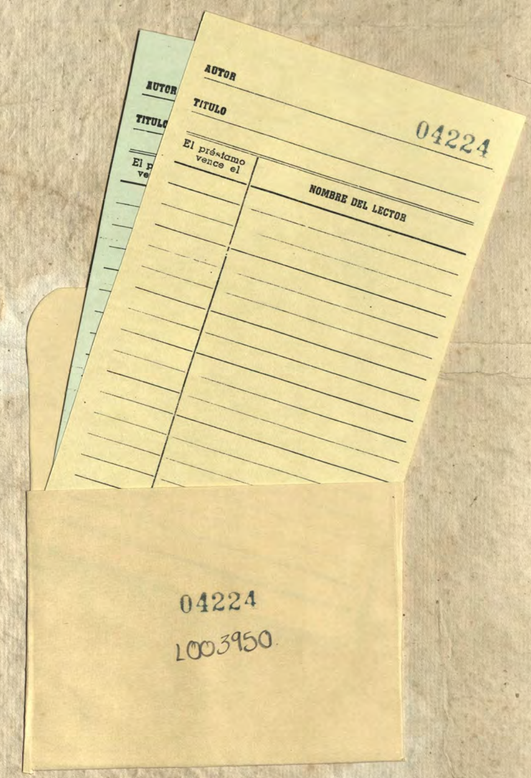
¶Lugduni apud Sebastianum Gryphem Hermanū anno a Christo nato vigesimoseptimo supra sesquimillesimum.

¶Index quaternionum.

aaa bbb ccc ddd eee fff ggg hhh iii kkk lll mmm nnn ooo.
Omnes sunt quaterni.

iij.Esdre.iij.
Super omnia autem vincit Veritas.

Universidad del Rosario | Archivo Historico

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

Universidad del Rosario
Archivo Histórico